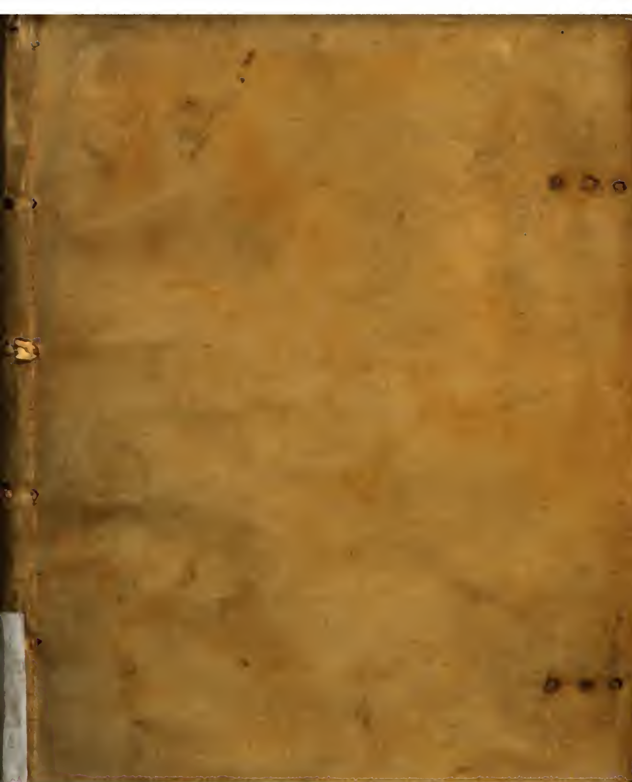

Bom prof. Hey

NOTÆ IN EVANGELICAS LECTIONES, QVAE PER TOTVM ANNVM DOMINICIS DIEBVS IN ECCLESIA CATHOLICA RECITANTVR.

OPVS AD PIE MEDITANDVM ac simul ad precandum DEVM *accommodatum, & nunc primum in lucem editum.*

AVTHORE

R. P. PETRO CANISIO SOCIETATIS IESV Doctore Theologo.

Cum peculiari Priuilegio Sac. Cæs. Maiest. ad decennium.

FRIBVRGI HELVETIORVM,
Ex officina Typographica Abrahami Gemperlini.

Anno M. D. XCV.

Summa Priuilegij Cæsarei.

PRoprio diplomate Dn. RVDOLPHI Secundi Romanorum Imperatoris D.N. clementiss. cautum ac decretum est, vt præter Abrahamum Gemperlinum Friburgi apud Heluetios Typographum, nullus excudat opus R.P. Petri Canisij è Societate IESV Doctoris Theologi, quod inscribitur *Notæ in Euangelicas lectiones, quæ tam Dominicis quàm Festis diebus alijs in Ecclesia Catholica quotannis recitantur.* Idemque opus siue in toto, siue in parte, intra decem annorum spacium, à primo editionis die computãdo, sine dicti Abrahami ac hæredum eius consensu nullus aut typis excudere, aut excusum vendere & distrahere poterit in Cæs. Mai. Regnis, hæreditarijs prouincijs, adeoque in vniuerso Romano Imperio. Si quis autem secus fecerit, in pœnam confiscationis & amissionis bonorum incurret, ac aliam subibit mulctã in literis priuilegij eiusdẽ expressam. Datum in Arce Regia Pragæ, die vigesima quinta mensis Martij, anno Domini Millesimo, quingentesimo, octuagesimo nono. Regnorum nostrorum, Romani decimo quarto, Hungarici decimo septimo, & Bohemici itidem decimo quarto.

Rudolphus.

Ad mandatum Sac. Cæs. Maiestatis proprium.

Iacobus Curtius à Senfftenau.

Io. Baruitius, D.

ADMO-

ADMODVM REVERENDIS ET EXIMIIS VIRIS, DOMINO PETRO SCHNEVLINO, IN SPIRITVALIBVS REVERENDISSIMI Episcopi Lausannensis Vicario, Dominis Erhardo Torino Præposito, alijsque Ecclesiæ Collegiatæ Friburgi Heluetiorum Canonicis, ac reliquo ditionis Friburgens. Clero, PETRVS CANISIVS gratiam & pacem sincerè à IESV CHRISTO precatur.

EVOLVTVM *est iam decennium, Viri colendi & Ecclesiastica dignitate spectabiles, quum ego primùm in Friburgensem hāc vrbem non sponte procurrens, sed authoritate maiorū impulsus perueni, vt qualemcūq; seu operarium, seu ecclesiasten in ista excolenda messe præstarem. Ita enim Deo Opt. Max. cuius est proprium in vineam suā operarios destinare, placuit, vt ego per legitimum ostiū introductus, extremā ætatis meæ quasi scenam hic agerē, ac militiā quam vocant emeritā inter Heluetios obtinerē. Neq; verò me piget ac tædet in hoc ipso agro tamdiu versari, vbi re-ipsa cōperio, vestram erga me & institutū hoc nostrum beneuolentiam esse singularē, simulq; præclara pietatis vestræ studia, quibus* DEI *summi verbum & cultum quotidie promouetis, permulti mecum animaduertunt. Vnde non possum perenni bonorum omnium authori non gratias agere, simulq; gaudere,*

quod obedientia duce confisus, & caritate comite animatus, in hac ætate qualiscunque collega & cooperator hucusque vobiscum degam, & communem Christi Ecclesiæque causam, qua nihil nobis debet esse antiquius, aliqua ex parte vestro incitatus exemplo confirmem ac proueham. Scio enim probè, qualē quantamque prouinciam religionis ergo tot annis sustineatis, & quàm grauiter pro Catholicæ fidei sincera confessione, solidaque doctrina decertetis, præsertim tot monstris errorum ac hæresum vndique grassantibus, quæ miserè conuulsum proh dolor, hunc Episcopatum magis magisque dilacerant. Vestra enim vigilantia, & simul incorrupti Senatus nostri autoritate constanti factum est (dicto absit inuidia) vt multa Catholicorum millia, tanquàm electæ & dilectæ reliquiæ Israëlis, hactenus in Friburgensi ditione conseruentur, suaque genua coram Baal & idolis alijs recens erectis non incuruent, sed potius instar senioris Tobiæ, Dominū Deum Israel in sancta Hierusalem veroque eius templo sincerè quærant, inuocent ac adorent. Quis verò prudens vel ambigat, vel inficietur permagni referre, vt sanæ & orthodoxæ doctrinæ depositum, quod Apostolus Paulus Timotheo suo commendauit, multis populis inseruiat, illisque integrum custodiatur, & semper Apostolicus ille obseruetur canon: Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci: optimū est enim gratia stabilire cor, & non escis. Ament interim alij, sibique sumant antiqua nomina, & speciosis Pastorum, Doctorum & Præpositorum titulis glorientur. Vos rectius per Dei gratiam sapitis, qui vt Christi ministros, & mysteriorum Dei dispensatores reipsa præstetis, ab omni hæresi & schismate alieni, nullis nouæ falsæque doctrinæ ventis circumacti, in Apostolicis Patrúmque traditionibus probè fundati persistitis, idipsum omnes dicitis, in eâdem permanetis regula, vnanimes vno ore Deum & Patrem Domini nostri IESV Christi cum subiectis ouibus honorificatis, semperque solliciti estis seruare vnitatem Spiritus in vinculo Catholicæ & Ecclesiasticæ pacis, quemadmodum iampridem ab electo diuinæ gratiæ vase Paulo estis edocti. Eapropter quod ille ipse suis tribuit Philippensibus, id

ego

ego vobis vestrisq; fratribus adscribere non verebor, bonorum nempè omnium authorem Deum in vobis collaudans, qui velut in medio nationis prauæ & peruersæ, non secus ac luminaria quædam hucusq; splendetis, verbumq; vitæ, quod saluat animas, haud sine multorum profectu, consolatione, & salute firmiter continetis.

Quæ res mihi sanè calcar addiderunt, ut meum erga vos animum ac studium hoc aperto scripto testarer, vestræq; omnium pietati, qui de magno Christi grege bene mereri pergitis, ex animo gratularer. Meministis enim procul dubio, quàm diuinum, salutare, fructuosum & necessarium sit isthuc pascendi docendiq; munus, quod ille etiam encomio Daniel Propheta decorauit: Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ, in perpetuas æternitates. Accedit quod officio meo consentaneum esse duxerim, vt quæ per ætatem apud vos viua voce præstare nequeo, præsenti saltem opere compensarem, meiq; desiderij & cōmunis studij, quod formandi Christiani populi animis debemus, hoc qualecunq; testimonium ac specimen adhiberem. Tractamus ergò Euangelicas Notas in illis fundatas lectionibus, quæ festis diebus in Catholicis templis proponi, & ex more tum antiquissimo, tum probatissimo explanari publicè consueuerunt. Quod argumentum sicut à mea professione non videtur alienum, ita vobis Orthodoxæ doctrinæ studiosis gratum, simulq; ad pietatem populo instillandam non infrugiferum fore confido. Etenim hæ Notæ, nisi planè fallor, locos & capita suggerunt, quæ cùm sæpè aliâs, tùm diebus maximè Dominicis in mentem reuocari, & hoc quidem pestilenti tempore ad morbos animorum sanandos vix vnquàm satis inculcari posse videntur. Quanquàm non ignoro, multos & præstantes Theologos reperiri, qui de huiuscemodi lectionibus Euangelicis multa vtiliter & præclarè scripserint, vt illa non solùm à doctoribus siue concionatoribus, sed etiam ab auditoribus Catholicis meritò perlegantur. Nos verò, qui talibus coryphæis ac ducibus libenter cedimus, paulò aliam docendi rationem sequi, & viam ab

 aliis

alijs nonnihil dispar em ingredi decreuimus. Etenim quod alijs vsitatum est, circa sensum quem vocant, literalē non hæremus, sed historiam Euangelicam verborum contextū anxiè discutere vt plurimùm supersedemus. Sat enim habemus pauca & præcipua doctrinæ salutaris capita ex propositis Euangeliorum lectionibus excerpere, eaq́ ad meditandum, docendum simul & precandum accommodare: vt si non doctis, saltem bonis & candidis Lectoribus pro nostra tenuitate consulamus, neq́ tam ad intellectum illustrandum, quàm ad affectus religiosè concitandos in medium aliquid adferamus. Siquidem res ipsa loquitur, nimis veram esse multorum querelam de summa horum exulceratorum temporum iniquitate, quibus antiqua Orthodoxorum pietas in plurimorum animis vel iacet extincta, vel adeò quidem refrixit, vt ad vigorem pristini officij vix resuscitari posse videatur. Multis igitur & ingentibus stimulis indigemus, vt cōmunis ille tepor ac torpor, qui nostros animos iampridem fœdè occupat subindè discutiatur, vtq́. falsa reiecta securitate, quæ fundi nostri est calamitas, ad diuinum timorem & amorē in nostris animis renouandum postliminio redeamus, nè alioquin in hac velut longa, sæua & rigente prorsus hyeme, quæ agrum nostrum informem ac sterilem efficit, tam diu hærere ac infrugiferi esse pergamus. Nimium est sanè stupidus, qui non intelligit, Christi vaticinium ad hac nostra & postrema tempora pertinere. Multi pseudoprophetæ, inquit, surgent, & seducent multos, & quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Qui autem perseuerauerit vsq́ in finem, hic saluus erit. Nec dissentit Apostolus, cuius quidem sententiam indies magis ac magis videmus impleri. In nouissimis dieb. ait, instabūt tēpora periculosa, & erūt homines seipsos amantes: habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, vt cætera prætercam.

Igitur, vt vnde deflexit, eò redeat oratio, operæ facturus pretium videbar, si eiusmodi Euangeliorum lectionibus, quæ singulari DEI *spiritu selectæ atq́ digestæ, toties in Ecclesia repetuntur, quasdam notas adscriberem. Harum verò vsum &*

fructum in eo ponimus, vt si fieri queat, velut surdastris vellicentur aures, & dormitantibus torpor excutiatur, frigidaq́ mentes incalescant, ac demum ociosi maleq́ feriati homines ad suum officium, quod Christo Ecclesiæq́ cumprimis debent, propius reuocentur, maximeq́ ad precandi & meditandi studium, quod modò passim, ac turpiter quidem neglectum cernimus, magis ac magis assuefiant. Etsi enim complures hodie reperimus, qui matris Ecclesiæ præscriptum & ordinem in his ipsis lectionibus probent ac seruent: tamen quî fiat nescio, vt pauci ad festos dies Ecclesiasticosq́ ritus animum seriò applicent, vtq́ germanorum filiorum instar, sanctissimæ parentis sensus & affectus spirituales induant, illisq́ syncerè ac piè delectentur. Nam quod tam olim Galliæ lumen & decus Hilarius de suis ciuibus est questus, in nostros quoque Catholicos hoc sæculo competit, vt iure cum illo dicamus: Plerumque, immò semper, vitio nostro accidit, vt quæ legi in Ecclesia audimus, auribus atque animis nostris longè ab his peregrinantibus negligamus, vt per audiendi incuriam vilescat apud nos cælestium dictorum dignitas. Locus est in explicatione Psalmi 135. *Etenim haudquaquam est satis, Catholicum retinere nomen, & manere in Ecclesia, nisi legem etiam Ecclesiæ obseruemus, quemadmodum illa sancti Spiritus confirmat sententia: Audi, fili mi, disciplinam patris tui, & nè dimittas legem matris tuæ, sicut hunc locum Epiphanius interpretatur. Neque abs re quidem fore putauimus, si dum nostra sensa proferimus, quædam etiam è sacris literis Patrumque monumentis testimonia commisceremus. Hæc enim velut stellulæ quædam & gemmæ lucentes, suam apud pios tenent gratiam, ac sicut profanam nouitatem sæpè coarguunt, ita Orthodoxam veritatem nunc maximè oppugnatam non parùm illustrant ac roborant.*

Demùm quicquid isthuc est operis, de quo alios aliter sinimus iudicare, id nos ad summam summi Dei gloriam & singularem Lectorum vtilitatem euulgamus, vestróque cumprimis ordini, honorabiles viri, verbiq́ diuini præcones, & omnium

Christi pastores, reuerenter nuncupamus atq; inscribimus. Quē sanè laborem non solùm vobis puræ Catholicæq; doctrinæ custodibus & assertoribus conferre, verùmetiam per vos alijs fidei vestræ concreditis ouibus commendatiorem effici, maiorem in modum optamus. Quòd si me vti seniorem, vestriq; honoris amantem audire dignamini, fratres in Christo IESV *dilectissimi, magnæ id curæ vobis semper erit, vt omnes & singuli aureā vereq; Apostolicam obseruetis normam, quæ ad ordinis vestri dignitatem vindicandam plurimum valet, hodieq; satis inculpari non potest. Sic autem habet Græcè Paulus:* Ἔπεχε σεαυτῷ, καὶ τῇ διδασκαλίᾳ· ἐπίμενε αὐτοῖς. τοῦτο γὰρ ποιῶν, καὶ σεαυτὸν σώσεις, καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου, *hoc est,* ATTENDE TIBI ET DOCTRINÆ: *insta vel persiste in illis. Hoc enim faciens, & teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt. Dominus* IESVS *princeps pastorum, & omnis Ecclesiæ caput, qui vos velut operarios in messem suā excolendam euocauit, ac fideliter laborantibus immensa æternaq; præmia præparauit, vestros omnium conatus ad sui nominis gloriam, multorumq; salutem prouehendam etiam atq; etiam prosperet, totiq; agro Friburgensi peculiariter benedicat. Datum Friburgi Heluetiorum.*

PETRVS SCHNEVLIN, REVErendissimi Domini, Dn. Episcopi Lausannensis Vicarius generalis ad Clerum sibi subiectum vniuersum.

OPVS hoc desideratum & nouum, quod R. P. Petrus Canisius cùm in aliorum, tùm in nostrorum hominum ecclesiasticorum gratiam conscripsit ac edidit, Nos vt verè Catholicum lectuque dignum studiosè amplectimur, & hoc testimonio palàm comprobamus. Deinde omnibus & singulis Decanis, Parochis & Concionatoribus, siue sæculares illi, siue regulares fuerint, seriò præcipi-

mus, vt hunc librum emant, sibi & alijs commendatum habeant, ciusq; lectione & instructione frequẽter vtantur. Ita enim futurum speramus, vt iuuante Domino ex hisce Notis Euangelicis & sibi fructum non pœnitendum colligant, & ad populum rectè pièq; formandum subinde paratiores accedant. Datum Friburgi ex ædibus nostris, Anno post CHRISTVM natum sesquimilesimo nonagesimo primo.

DIVVS HIERONYMVS ad Nepotianum.

DIVINAS scripturas sæpius lege, immò nunquàm de manibus tuis sacra lectio deponatur. Disce quod doceas: obtine eum qui secundùm doctrinam est fidelem sermonem, vt possis exhortari in doctrina sana, & contradicentem reuincere.

D. IOANN. CHRYSOST. Homel. 22. ad populum.

VERSARE semper in diuinis scripturis. Sicut enim vinũ dum bibitur, tristitiam sedat, & cor commutat in lætitiam: sic & spirituale vinum dum bibitur, in lætitiam conuertit animam tuam.

INDEX DIERVM DOMINICORVM, CHRISTOQVE SACRORVM,

in quibus Euangelicæ Lectiones Notis quibusdam illustrantur.

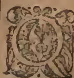
PRÆCEDVNT *autem Prolegomena duo, seu meditationum generalium.*

Domini

FINIS *Lectionum Euangelicarum, quæ ſuis Notis in hoc Opere illuſtrantur.*

Accedit demùm INDEX *locorum, qui in ipſo contextu ſe paſſim offerunt.*

Ad Chriſtianum Lectorem.

QVANDOQVIDEM præſens opus nullis æquè ac verbi diuini concionatoribus deſtinatur atq; deſeruit, haud abs re fuerit, nos de illorum officio veteríque more, nonnulla hoc loco præfari. Eſt ſanè munus hoc concionatorium minimè nouum, ſed peruetuſtum, vt etiam Noë, qui ab Adam inter priſcos patres ſucceſsione fuit decimus, iuſtitiæ præco ab Apoſtolo Petro dicatur. Nec iſthuc eſt vulgare aut profanum, ſed ſi vllum aliud ſublime, ſacrum, excellens, ſalutare, adeoq; neceſſarium

opus

opus atque ministerium in Ecclesia. In quo munere sancti Prophetæ luxerunt, & sanctiores Apostoli, vnà cum sanctißimo Meßia nostro, qui vere λόγος, siue verbum existit, se perquàm gnauiter, & cum fructu totius orbis maximo exercitârunt. Ac sanè Christus è terris cœlum cõscensurus, & summum beneficium fidelibus suis relicturus, nouum hunc ordinem instituit, certoque ac inuiolabili mandato muniuit, inquiens: Prædicate Euangelium omni creaturæ. Cuiusmodi prædicatores Euangelici, vt reliqua sileã, eximijs omninò priuilegijs cohonestantur, ex quibus præclari manârunt tituli, vt in sacris literis illi vocentur mißi homines a Deo, legati Dei, ministri Christi, verbi Dei seminatores, dispensatores misteriorum Dei, Dominicæ vineę cultores, angeli Domini exercituum, prædicatores Euangelij pacis, Euãgelium regni annunciantes. De horum instituto, quod satis laudari nunquàm potest, vnicuique illorum diuinum intonat oraculum: Clama, nè cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annũcia populo meo scelera eorum. Ecce dedi verba mea in ore tuo, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dißipes, & ædifices, & plantes. Speculatorem dedi te domui Israël, & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me. Quid verò augustius illis promißionibus & commendationibus, quibus hunc cœtum maximorũ testium suorum supre-

mus orbis doctor exornat? Ecce ego inqt, mitto vos sicut agnos in medio luporũ. Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Ego elegi vos, & posui vos, vt eatis & fructũ afferatis. Vos estis sal terræ, vos lux mundi. Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit. Qui recipit vos, me recipit. Hos ipsos ab omnibus non solùm audiri, sed etiã ob cathedram in qua docẽt, præ cæteris honorari, & in pretio haberi postulat, etiãsi mores inculpatos non afferant, vt eorũ non tam vita & sanctitas, quàm officium & doctrina spectetur: Bone Deus quanta illorum est dignitas, quibus vnicus finis & scopus proponitur vt diuinę maiestatis gloriam & pereuntium animarum salutem sua cura operaq; procurẽt? Quod quum faciunt, vt authori suo, & Angelis eius cùmprimis grati sunt, ita & publicum Ecclesię commodum maximè promouent, digni certè, quibus pij omnes Propheticis illis verbis acclament: Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona?

Et vetus quidẽ synagoga suos olim concionatores non parũ honorabat, & ritibus quibusdã externis reddebat plerisq; cõmendatiores. Pręcedebant enim quidam in hoc delecti, vt tuba clangerent, ac populum excitarẽt, nè quis nesciret adesse tempus nõ feriandi modò, sed sacrum etiam publicumq; conuentum instituendi, ob quem sese omnes ordines ad sacram ædem con-

ferre, Deiq; summi verbũ sacratissimum coràm audire, suisq; mãdare animis oporteret. Aliquis igitur Esdras, vtpote probatus Ecclesię minister & sacerdos legitimus, adhibebatur, qui locũ in Cathedra Moysi sibi assignatũ teneret, ac sacris de rebus è sublimi loco dissereret. Fidem certè merẽtur Iosephus & Philo, qui disertè scribunt, à Moyse propheta hunc manasse morem, vt conciones apud Iudæos sacris in locis, vbi frequens esset auditorium, & festis diebus, omnibusque sabbatis publicè haberentur. Quid quòd in Euangelio legimus, Christum dominũ in templo & synagogis ita esse versatum, vt per sabbata populum instituerit, sacrũ prætereà locum & tempus miraculis cohonestârit, ipsumq; sabbati diẽ benedictione Patris à principio sanctũ (sic enim Tertullianus loquitur) benefactione sua effecerit sanctiorem? Ac de Apostolis quidem constat, quod post acceptum Spiritum sanctum non solùm in hoc ipso Iudæorum more, sed etiam in Christi magistri exemplo retinendo perstiterint, quemadmodum varijs in locis Euangelista Lucas exponit.

Nihil ergò mirũ, nostros quoq; maiores hanc piam cõsuetudinẽ veluti per manus acceptã, ad nos porrò transmisisse, eãq; tot seculis vbiq; gentiũ obtinuisse, vt cùm indicta Ecclesię festa celebrantur, suũ etiam illustrem locum habeãt concionatores postquã ab Episcopis legitime sunt

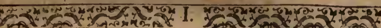
ordinati & ad docendũ idonei iudicati, cum autoritate publice prodeũt, ac honeste vestiti, de fide ac pietate sic disserũt, vt modestè ac reuerẽter sublimi ex loco ab omnib. ordinib. exaudiãtur. Proximũ est, & rationi sanè cõsentaneũ, vt auditores diuino percepto semine, ad precandũ Deũ boni fructus omnis autorẽ se cõuertãt, suasq́; illi preces & oblationes, sicut & Paulus monuit, ꝓ Magistratibus, alijsq́; grauibus negotijs religiosè cõmendent. Hoc quippe nõ modò præsentis, sed etiã veteris & nascẽtis Ecclesiæ institutũ est, quod insignes Theologi, qui Apostolicorũ temporũ fuère vicini, præsertim Iustinus ac Tertullianus, apertè confirmãt, & nos paulò post pluribus euincemus. Vbi de industria præterimus varias & graues corruptelas, quæ in hoc sanctũ ministeriũ paulatim irrepserunt, & nunc quidẽ latissime patent, multisq́; perniciẽ grauissimam creant. Ac eò magis summũ Deũ precari parest, vt sacrã eiuscemodi functionẽ, cui Satã maximè inuidet, à fœdis vitijs vindicare, gratasq́; sibi & salutares nobis voces in deserto clamãtis destinare dignetur. Cõmunis enim atq; vtinam falsa multorũ querela est, fidos, idoneos & peritos cõcionatores passim desiderari, messem vbiq́; gentiũ incultã desertãq́; iacere, & ex multis paucos reperiri, quales Christus requirit, & isthęc ætas postulat operarios, hominumq́; piscatores, qui Euangelico reti conuenienter vtantur, & Verbum virtute multa euangelizent. PRO-

PROLEGOMENA DVO IN OPVS ISTVD PRÆPARATORIA:

PRIVS

DE CONCINNA VNIVERSI ANNI IN DIES FESTOS distributione.

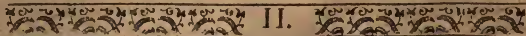

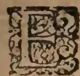
I.

CVM INPRIMIS AVTHORI BOnorum omnium Deo, eiusque diuinæ sapientiæ gratias agam, quòd inter alia beneficia mortalibus præstita, iam inde ab orbe condito sol, luna, dies, nox, hebdomada, mensis, ęstas, hyems, secundùm na-
iralem annui temporis reuolutionem & vicissitudinem,
m pulchrè decurrant, & ad commodiorem humanæ vi-
e vsum iucundam adferant vtilitatem, multumq; fru-
ū huic inferiori orbi, sicut res ipsa quotidie docet, alter-
atione sua præbeant. *Omnia enim tempus habent, & suis*
acijs transeunt vniuersa, postquàm videlicet mundi con- Eccles.3.
tor Deus semel ita decreuit: *Fiant luminaria in firmamen*
cœli, & diuidant diem ac noctem: & sint in signa & tempo- Genes.1.
, & dies, & annos, In quem locum scribit * Basilius Ma-
us: Tempora, existimamus Scripturam dicere quatuor * Hom.6. in Hexamero.

 vicissi-

vicissitudines temporis, hyemis inquã, veris, æstatis, ac autumni: quorũ periodus ordine miro ab ordinatissima proficiscitur luminarium motione.] Ac rursus: Hæ temporum vicissitudines, ait, hæ varietates Solis motiones consectantes, vitam nobis & quæ ad vitam sunt necessaria, disponunt ac administrant.] Quæ decora temporis constitutio nihil mirum, si Prophetam regium in admiratione rapuerit, ac nunc pios etiam rapiat, vt cum illo ex animo canant:
Psal.103. *Quàm magnificata sunt opera tua Domine? omnia in sapientia*
* Psal.118. *fecisti.* * *Ordinatione tua perseuerat dies, quoniã omnia seruiunt tibi.* Vt enim præcedens dies, ita & succedẽs nox authoris sui magnificentiam prouidentiamq; commendat, ac simul admonet, res mundi omnes omnibus seculorum ætãtibus illi esse curæ, qui ad hominis vitam, incolumitatem, commodum ac temperamentũ cuncta constanter ac prouidè moderatur. Quamobrẽ lætus & gratus ego illud mo-
Psal.18. dulabor: *Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.* Atq; hæc perpetua dierum ac noctium vicissitudo dici certè non potest, quantoperè non solùm hominibus, sed feris etiam ac bestijs cõferat, quemadmodum idem Psalmographus, ad laudem conditoris luculenter exponit. Vnde Cassianus sacris literis consonans dixit:
Psal.103. Diuina sapientia per Ecclesiasten omni rei, id est, vniuersis
Cassian.lib. siue prosperis, siue quæ aduersa putantur & tristia, tempus
21. collatiõ. esse proprium designauit, dicens: Omnibus tempus est, &
cap.12. tempus omni rei sub cœlo.]
Eccles.3.

II.

EXCITABIT me & illud ad nomen Dei altissimi celebrandum, quod res ipsa docet, huius optimi Patris in nos mortales beneficentiam ac sapientiam singularem existere, per quam tempus in Ecclesia fidelibus ex more dispensatur, atq; ad varium pietatis vsum

accom-

accommodatur. Vult enim certas & peculiares ferias institui atque celebrari, in quibus eximia ipsius opera & infinita beneficia serio in animum reuocemus. MEMENTO, inquit, *vt diem Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Septimo autem die, sabbatum Domini Dei tui est: non facies omne opus in eo, tu, & filius tuus, & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, iumentum tuum & aduena, qui est intra portas tuas.* Est enim tam lenis & indulgens hic Legislator, vt licet hominem totum multis nominibus sibi deuinctum ac obstrictum teneat, qui sacro eius cultui perpetuò vacet, tamen sex dies ad operādum eidem homini largiatur, & vnum sibi reseruet Sabbatum, ac in eo etiam non modò religionis negotium sedulò exerceri pręcipiat, sed sinat insuper domesticam priuatamque quietem & commoditatem hominibus iumentisque constare. Vnde quod Propheta regius toties repetit, hîc ego iure dixerim: *Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.*] Sumus enim populus in nomen, laudem & gloriam Dei, vt Hieremias loquitur, agglutinatus. Ego verò etsi Deum, vtpote magnum & laudabilem nimis, pro dignitate colere & venerari nequeam: tamen in hoc totus versabor, vt modicam saltem partem temporis, quod statutis ferijs circumscribitur, ad honorē & cultum diuinum studiosè conuertam, debitæque gratitudinis & obedientiæ specimen tunc præbeam & ostendam. Debet enim apud me valere diuinum oraculum; *Sabbata mea custodite & sanctuarium meum metuite: ego Dominus.* Ac iterum: * *Custodiant filij Israël Sabbatum, & celebrent illud in generationibus suis.*

Exod.20. Psal.107. 117. Hierem.13. Psal.47. Leuit.19. * Exod.31.

III.

NIHIL mihi commune sit cum Iudaico Sabbato, & cum festis & cæremonijs Mosaicæ legis iam pridem per Christū abrogatis, qui *a* legis est finis, ac *b* Sabbati Dominus, nosque in Christianam asseruit *c* liber-

a Rom.10. b Matt.12. c Ioan.8.

d Heb.12. tatem. Gloriabor igitur in *d* authore & consummatore
e Ioan.1. fidei nostræ, de quo verissimè *e* Ioannes affirmat: *Lex per Moysen data est: gratia & veritas per Iesum Christum facta est.*
Galat.4. De illo testatur & Paulus, quod sub lege sit factus, vt
Thren.1. eos qui sub lege erant redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus. Etsi verò Iudaicum Sabbatum, quod Ethnici immeritò deriserunt, vnà cum suis ceremonijs morte Christi antiquatum sit, manet tamen, & ad finem mundi vsque manebit Christianum Sabbatum, mihi & fidelibus omnibus legitimè celebrandum. Etenim lex naturæ inuiolabilis exigit, certum aliquod tempus sacris vsibus deputari, vt populus à negotijs corporisque laboribus feriatus, Deum piè colat atque veneretur, illique pro acceptis beneficijs gratias agat peculiares. Gaudebo igitur tam decenter quàm vtiliter prospectum esse Ecclesiæ, in qua non sine summi numinis dispensatione distributio temporis facta est, dum aliam anni partē sibi vendicat Aduentus, aliam Natiuitas, aliam Passio, Resurrectio & Ascensio Christi Domini occupat. Certos enim dies habemus, qui ob redemptionis nostræ mysteria religioni sunt cōsecrati, magnumque pondus adferunt, vt ingentium beneficiorum à Christo perceptorum memoria fidelibus omnibus quotannis renouetur atque confirmetur. Ac veteris quidem synagogæ proceribus obtemperandum erat, mandantibus non solùm solemnes & in verbo Dei præscriptas ferias obseruari, sed plures etiam festos dies,
Ioan.10. vti de tēpli dedicatione (Io-
Iudith 16. annes Encenia vocat) & de Iudith Hesterq; victoria quot-
Hester.16. annis celebrari.

Cur ergo dubitem, tantundem, immò & plus authoritatis penes Ecclesiam Christianā, eiusq; præpositos existere, vt sicut alia quæ ad Dei cultum & religionis augmentum spectant, ita dies etiam festos constituere, atque à fidelibus colendos exigere possint? Cuiusmodi instituta mihi tanto libentius amplectenda, & firmiùs retinenda sunt, quantò certiùs constat Apostolos, & Apostolicos viros esse,

qui

qui iam olim per Spiritum ſanctum inſtructi, præclaras id genus inſtitutiones ac traditiones induxerunt, cultumque diuinum peculiaribus ferijs exornârunt, ac omnium ferè gentium populis commendârunt. Quare res multiplicem attulit vtilitatem, nimirum vt Dei verbum crebrius prædicaretur & audiretur, maior cunctorum ordinum in externo cultu eſſet conſenſio & exercitatio, ſed & accuratior duraret obſeruatio illius Apoſtolici Canonis: *OMNIA honeſtè & ſecundùm ordinem fiant in vobis.* 1. Cor. 14.

Cur igitur ego tam ſim vnquam inſulſus, vt à venerandæ antiquitatis diſcedam veſtigijs? maximè cum Auguſtinus me doceat: illa quæ non ſcripta ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto orbe terrarum obſeruantur, dantur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel à plenarijs Concilijs, quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima authoritas, commendata atque ſtatuta retineri. Sicut inquit, quod Domini Paſſio & Reſurrectio, & Aſcenſio in cœlum, & aduentus de cœlo Spiritus ſancti anniuerſaria ſolẽnitate celebrantur.] Epiſt. 118. ad Ianuarium.

IV.

QVI hodie nouandæ religioni ſtudent, nouas Eccleſiarum ſuarum formulas & ordinationes figunt ac refigunt, cùm ſint non ſolùm in multis dogmatis, ſed hic etiam Proteo mutabiliores ſemperque ad deſtruendum quàm ad ædificandum vehementiores. Horum ego vicem valde dolebo, quòd non bono Spiritu ducti, tantũ ſanctiſſimis Eccleſiæ Patribus derogent, quantum ſibi vanè arrogant atque ſumunt in cauſa religionis. Vnde dies Chriſto Domino, eiuſque ſacroſanctæ Matri & venerandis Apoſtolis, alijſque Sanctis eximijs iampridem dicatos ſuperbè contemnunt, quin etiam vbi poſſunt pro libidine ſua impiè abrogant, & è medio tollunt. Tantum enim illis eſt ſtudium, vt è ſacro non ſacrum faciant, perinde ac ſi cum antiquis Epicureis & Atheis dicere viderentur: *Quieſcere faciamus omnes dies feſtos à terra.* Ac de Cal- Pſal. 74.

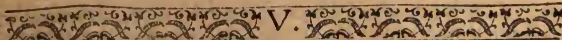
uinianis quidem hodiè grassantibus constat, natalitium Christi diem adeò illis ingratū & aduersum esse, vt festum hoc celeberrimum iuxta & antiquissimum multis in locis abolendum, & proposita lege, ne quisquam ferietur, prohibendum enixè procurent. Tum in eo conspirant huius æui sectarij, quod ignorent, aut nauseabundi respuant Aduentum, Septuagesimam, Quinquagesimam, Quadragesimam, quodq; similes ferias quotannis recurrentes, & magno in pretio à maioribus nostris habitas, vtiliterque seruaras omninò auersentur ac insectentur. Ego verò à firmis Ecclesiæ columnis probatisque Patribus me diuelli nunquam sinam, vt cum illis insaniam, qui non minus Græcæ quàm Latinæ Ecclesiæ morem, totque seculis receptum vbique ferè gentium ordinem seditiosè perturbant, ac violant pestilenter. Qui festorum demolitores, immò & diuini cultus profanatores, pulchrè scilicet Philistæos Dei simul & Patriarcharum aduersarios imitantur, quales inuidia simul & malitia pessimis cōsultoribus incitati, puteos à fidelibus magni patris Abrahæ seruis effossos, meris ruderibus terræq; aggeribus opplere non formidabant. Militant isti certè in castris Licinij, qui Tyrannicè olim imperans, fœdū egit apostatam, & nefarias leges publicè proposuit, vetans inter alia, ne viri cum mulieribus precationis causa in Catholicis Ecclesijs conuenirent, nevé Presbyteri vel Episcopi mulierum aures sacris præceptis imbuerent: satis enim illi, quēadmodum & nostris Anabaptistis, fore visum est, si populus in campis suburbanis suos conuentus haberet. Cuius Licinij impiam audaciam, & audacem impietatem fregit, qui tunc Imperator erat religiosissimus, & ad sacra promouenda intentissimus Constantinus. Dolebo igitur, apertos Ecclesiæ hostes hoc sacrilego seculo impunè progredi, vt non solùm Festis abrogandis, sed profanandis etiā templis, omniq; religione spoliādis locis sacris barbaricā præbeant operam, & sancta ferè cum prophanis misceāt omnia. Reuixerunt enim velut cineres Eustachianorum, quos iam-

Genes. 26.

Vide Euseb lib. 1. de vita Cōstantini.

pridem

pridem Synodus Gangrenſis damnauerat, vt meritò in pijs communis excitetur luctus, & cum Hieremia plorantes dicamus: *Viæ Sion lugent, eò quod non ſint qui veniant ad ſolennitatem.* Quod ſi ego paſtorum principem Chriſtum in ſuis Legatis Eccleſiæque rectoribus loquentem hîc non audio, quid niſi Satanæ diuino cultui ſemper inuidenti & aduerſanti obſequor, Chriſtumque ipſum cõtemno, cùm in Cathedra ſedentes non audio? dignus profectò, qui cum Eccleſiam non audiam, pro Ethnico ac publicano habear, atque damner. Nota eſt enim Domini ſententia: *Si non audierit (frater) eos, dic Eccleſiæ: Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus.* Canon.5. Thren.1. Matth.18.

V.

DEPLORABO & Catholicos re bona perperam vtentes, quandoquidem ex veteri more quidem, ſed ſine Spiritu & fructu feſtos dies tranſigunt, & quamuis corpore, non tamen animo rebus diuinis ſolennibusq́; ſacris præſentes interſunt. Etenim grauiſſimi præcepti, *Memento vt diem Sabbati ſanctifices*, obliuiſcuntur, nec ſecum expendunt, quàm ſeuere Deus feſtorum violatores iam olim caſtigârit, & quantum interſit Eccleſiæ, vt fidelium religio & pietas tam ſacro loco & tempore ſplendeat. Quis verò pius non meritò lugeat, veterem diſciplinam cum Sabbati ſanctificatione coniunctam tantopere concidiſſe, vt Chriſtiani Iudæis quantumuis impuris & perfidis, hac in parte ſceleratiores facti eſſe videantur? Minus enim honoris ac ſtudij feſtis diebus tribuunt, quando feneſtram omnem vulgo ád licẽtiam nequitiamq́; patêre, ac ordines omnes petulanter peccare ſolẽne eſt. Quid? hoccine Sabbatũ ſit ſanctificare? ac non potiùs polluere? Nunquam enim ferè magis, quàm in celebratione feſtorũ, honeſtatis ac pietatis ſepes & limites omnes tranſiliũtur: nunquam ſtudioſiùs inſanæ cupiditati, ventriq́; ac laſciuiæ laxantur habenæ, vt non fructus quidem Spiritus appareant, Exod.20. Num.15. Ezech.20. Hierem.17.

Galat. 5. ſed carnis opera, ſicut Apoſtolus vocat, bonam ſacri temporis partem fœdè occupent, communisq; populus licentia diffluere videatur. Meritò igitur, cùm ob alia crimina, tum ob violationem Sabbati Deum nobis iratum habemus, qui certè non minus Chriſtianum quàm Iudaicum

Ezech. 20. populum Prophetica illa voce corripit: *Sabbata mea violauerunt vehementer: dixi ergo vt effunderem furorem meum*

Eſai. 1. *ſuper eos, & conſumerem eos.* Ac iterum: *Iniqui ſunt cœtus veſtri, calendas veſtras & ſolennitates veſtras odiuit anima*

Amos 4. *mea facta ſunt mihi moleſta, laboraui ſuſtinens.* Rurſus: *Conuertam feſtiuitates veſtras in luctum, & omnia cantica veſtra in planctum.* Cæterum ad pios & ſedulos feſtorum obſer-

Eſai. 56. uatores, quorum non adeò ingens eſt numerus, dulcis illa ſpectat conſolatio, & Euangelica vere promiſſio: *Hæc dicit Dominus Eunuchis, qui cuſtodierunt Sabbata mea, & elegerũt quæ ego volui, & tenuerunt fœdus meũ: Dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus; nomen ſempiternum dabo eis, quod non peribit.*

VI.

CONFIRMABO animum ac voluntatem in diuino præcepto ac Eccleſiaſtico inſtituto, quod ab authore Spiritu ſancto vtique profectum accepimus, ac firmiter complecti debemus. Igitur ad ſacras ferias & ſedulò, & reuerenter celebrandas illud etiam Pro-

Eſai. 55. pheticum mihi ſumam: *Venite ad me, audite, & viuet anima*

Apoc 2. & 3 *veſtra, & feriam vobiſcum pactum ſempiternum.* Ac velut Apoſtolicam illam tubam audiam: *Qui habet aurem au-*

In Epiſt. ad Philipp. *diat, quid Spiritus dicat Eccleſiis:* me totum ad obedientiam hîc præſtandam accingam. Eccleſiæ autem eadem quæ Diui Ignatij vox eſt: Dies feſtos nolite inhonorare. Quare tunc ſeponam curas alias, & externas, quoad eius fieri poterit, occupationes excutiam, ne meipſum impediam, vt fieri ſolet, in diuinis illis myſterijs, operibus ac beneficijs, maximè ad Chriſtum Dominũ ſpectantibus, ritè ponderandis.

Vbi singularem rationem habebo, vt tam venerandæ sanctæque Matris sensum & affectum induam, eique me pro virili conformem. Illa modò gaudet, modò luget, aliquãdo mala deprecatur, vel de acceptis beneficijs lætè gratias agit, nimirum in varios sese transformans affectus, quales etiam in sanctis *a* Apostolis, immò in *b* Christo capite nostro luxisse, ac frequentes extitisse, scriptura diuina testatur. Ad hunc modum, quando Ecclesiæ ordo & institutum requiret, alium atque alium pium affectum à Deo petam, & studio quodam adiuncto præ me feram, vt iam ad pium gaudium, iam ad salutarem luctum, interdum ad singularem gratiarum actionem, vel ad communem orationem, aut etiam deprecationem peculiari modo exercitatus atq; comparatus accedam. Nullum enim alimenti genus tam opiparum ac pretiosum esse potest, quod nõ varietate ipsa delectet, quodque si semper æquale sit, tædium non generet manducanti.

a 1. Tim. 3. 2. Tim. 2. Philipp. 3. & 4. b Heb. 12. Psa. 21. & 68

VII.

IN his quæ ad cultum Dei statasque ceremonias pertinent, non sat habeo Ecclesię Catholicæ obedire, cùm scriptum sit: *Nec dimittas legem matris tuæ*, verumetiam exemplo & verbo alios, si possim, impellam, vt iuxta eiusdem Ecclesiæ mentem ac disciplinam sese componant, summum gratissimumque cultvm, qui latria dicitur, diuinæ Maiestati syncerè persoluturi. Non enim solùm docemur: *Seruite Domino in timore & tremore*: sed & illud ab eodem Propheta mandatur credentibus: *Afferte Domino filij Dei, afferte Domino filios arietum: afferte Domino gloriam & honorem, afferte Domino gloriam nomini eius: adorate Dominum in atrio sancto eius.* Monet verò Basilius, magno Domino gloriam & honorem afferri, quùm opera nostra splendore probitatis hominum oculis irradiant, nosque ad Dei cultum alios prouocamus, atque adducimus, vt ita per filios Pater glorificetur. Scribit insuper

Prou. 1. & 6. Psal. 2. Psal. 28. Homel. in Psal. 28.

Oratione 43. Gregorius Theologus,quod omnia Deum laudent, cumque inenarrabilibus ac mutis etiam vocibus glorificare videantur. Dan.3. Hinc extat ſacer hymnus à tribus pueris in medijs flammis decantatus, & in Concilio quarto Toletano approbatus, in quo res multæ ratione, voce ſenſuque carentes,immò & creaturæ omnes ad ſummum Deum laudandum prouocantur. In cap.3. Danielis. Omnis enim creatura,inquit Hieronymus,non voce, ſed opere laudat Dominum, quia ex creaturis conſequenter creator intelligitur,& in ſingulis operibus, ac effectibus Dei magnificentia demonſtratur.

Atque in hoc quidem totus ero,vt ſacra lectio, quam die feſto commendat nobis Eccleſia,ſedulò à me percipiatur,ac deinde in meditationem conuertatur. Nam & humano corpori nõ confert cibus quamlibet pretioſus & exquiſitè paratus,niſi in ſtomachum traijciatur, ac probè digeſtus,ad varia ſeſe membra transfundat,eaq; corroboret. Atqui ſacra lectio (animæ pabulum longè ſaluberrimum) opimi lectiſſimique cibi gerit ſimilitudinem,ac veluti condimento eget ſedulæ meditationis, vt quod lectione quæritur,meditatione ipſa comparetur, ſi tamẽ precatio acceſſerit,quæ mentẽ Deo deuotam,& ſpiritualem cibum quaſi ſapidum reddit, eamque cœleſtem impetrat gratiam, quæ tùm ad amouenda mala,tùm ad conſequẽda bona deſideratur. Fœlices porrò illi,qui cum precatione coniungunt nunquam ſatis laudatam cõtemplationem, per quam animus igne diuini amoris incenſus, velut extra ſe rapitur, & cum ſummo bono ſeſe mirabiliter vnit, ſæpè & cœleſtis vitæ guſtum & arrhabonem inexplicabilem obtinet, cùm ſit Apoc.3. Manna illud abſcõditum,quod nemo ſcit, niſi qui accipit. Luc.12. Dabo igitur operam, vt hic deuotionis ignis, quem Chriſtus venit in terras mittere,vt arderet,ſi vnquam aliâs,tum maximè feſtis diebus in mea meditatione exardeſcat, & animæ meæ fundum cœleſti luce atque calore compleat. Pſal.76. Ita enim mihi quoque cum Propheta dicere licebit: *Renuit conſolari anima mea: memor fui Dei & delectatus ſum, & ex-*

ercitatus sum, & defecit spiritus meus. Ac rursus: *Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardescet ignis.* Et iterum: *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Psal. 8.3. Psal. 83.

VIII.

PRECABOR à Deo gratiam singularem, vt omnis temporis in hac vita mihi concessi, & porrò concedendi curam ingentem habeam, ac meam quidem memoriam, intelligentiam ac voluntatem, si ad tempus vllum, certè ad statas Ecclesiæ ferias velut diuinam ordinationem, applicem diligēter. Tunc enim Deum ipsum mihi proponam, velut suis hoc seriò demandantem: *Vacate & videte quoniam ego sum Deus: exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra.* Ego verò velut ad rem negotij maximi conficiendam euocatus, tunc ex animo dicam: *Lauabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine, vt audiam vocem laudis tuæ, & enarrem vniuersa mirabilia tua: In conspectu Angelorum psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo super misericordia tuà & veritate tua.* Neque solùm tunc lotus, sed & nuptiali veste velut ornatus (vniuersa enim delicta operit charitas) prodire contendam magis vt placeam supremo regi, ad cœleste me conuiuium inuitanti atque expectanti, ne alioquin mihi quoque dicatur: *Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Psal. 25. Psal. 173. Prou. 10. Matt. 22.

Orabo etiam me participem effici bonorum spiritualiū, in quibus veteres Catholici circa huiusmodi ferias religiosè versati sunt, & verè pij adhuc passim cum sancta deuotione versantur, nimirùm vt quod à me hac in parte negligitur, accuratiore aliorum studio & vigilantia in Domino suppleatur atq; compensetur. Non enim tam benefacta mea, quàm aliorum merita debeo æstimare, ac reliquos fideles mihi anteponere, velut cui locus in Dei regno infim⁹ debeatur. Ad verum Salomonem Christum cum Saba re- Luc. 14.

3.Reg.10. gina proloquar, *Beati viri tui, & beati serui tui, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.* Ac rursus Prophetam regium sequens, vt me augusta illa & felici communione sanctorum consoler, magna cum fiducia dicam: Psal.118. *Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua.* Inprimis verò partem aliquam optabo mihi ex piorum benefactis contingere, qui vera fide, spe & charitate nitentes, & sacra Christiana toto orbe peragentes, æternum Deum legitimè colunt, inuocant & adorant. Nec Psal. 28. & ibidem Basilius. enim temerè testatur Spiritus sanctus: *Adorate Dominum in aula sancta eius*, eo ipso designans, prout locum Basilius Magnus interpretatur, Deo gratū & homini salutarem nō esse cultum adorationis, si extra Ecclesiam, quæ sancta Dei aula est, vel à Iudæis, vel ab hæreticis perficiatur. Vnde Psalmographus alibi quoque monet, Psal.115. *Vota mea reddam in conspectu omnis populi eius*, nimirum vt ostendat, sacrificia, vota & preces non nisi in medio Ecclesiæ offerri oportere, eodem Basilio teste.

PROLEGOMENON POSTERIVS:

DE DOMINICIS ET ALIIS DIEBVS FESTIS CVM CHRISTIANO fructu celebrandis.

I.

NSIGNEM summi Dei bonitatem gratus amplectar, cui visum est per sanctos Apostolos in Ecclesia constituere, vt Iudaicum Sabbatum è medio tolleretur, eique dies Dominicus subrogaretur,

garetur,atque ita ſeptimus hebdomadæ dies in octauum commutaretur. Ac Dominicus quidem ille dictus eſt, quòd in eo Chriſtus à mortuis reſurgens, verè ſe Deum & Dominum, vti nunquam anteà, declarârit, & eundem præclaris beneficijs mirè illuſtrârit. Confirmat & Auguſtinus Dominicum diem eſſe,quem Apoſtoli religioſa ſolennitate habendum ſanxerint: quin facit expreſſam eius mentionem Ioannes Apoſtolus,cùm ſcribit ſe illo die fuiſſe in Spiritu: ornant illum Scriptores vetuſtiſſimi, inter quos *a* Ignatium & *b* Iuſtinum Martyres numero,illumq; eminentiſſimum & regalem appellant. De illo *c* Maximus hoc ſcrptum reliquit: Dominica ideò nobis venerabilis eſt,atq; ſolennis,quia in ea Saluator,velut Sol oriens, diſcuſſis infernorum tenebris, luce reſurrectionis emicuit: at propterea ipſa dies ab hominibus ſeculi dies Solis vocatur,quod ortus eam ſol iuſtitię Chriſtus illuminet.] Hieronymus in hunc modū ſcribit: Quomodo Maria virgo mater Domini inter omnes mulieres principatum tenet; ita inter cæteros dies hæc omnium dierum mater eſt. Hæc eſt dies quæ appellatur octaua: vnde & quibuſdam Pſalmorum titulis ſuperſcribitur pro octaua. Hæc eſt,in qua ſynagoga finitur,& Eccleſia naſcitur.] Quid igitur à Chriſtiano pectore magis fuerit alienum, quam hunc clariſſimū ſemperque probatiſſimum in Eccleſia diem vel ignorare, vel prætermittere, cultuque peculiari non proſequi, quem Chriſtus tanti fecit,& Apoſtoli Apoſtolicique viri,immò & orthodoxi omnes tot ſeculis, tantoque conſenſu vbique gentium cohoneſtarunt? Extat apud Clementem Romanum Iudaici Sabbati & Dominici diei collatio in hūc modum deſcripta: Sabbatum eſt requies à fabricatione mundi,perfectio vniuerſi, legum inquiſitio,laus grati animi pro beneficijs in homines collatis Deo adhibita. Dominicus verò dies, his omnibus eſt præſtantior, vt qui repræſentet ipſum Mediatorem,prouidentem legiſlatorem,authorem reſurrectionis,primogenitum omnis creaturæ,Deum ver-

Sermō. 251.
Apoc. 1.
a Ad Magneſianos.
b Quęſt. 115. ad Orthodoxos.
c Serm. in die Pentecoſt.
Serm. in die Reſurrectionis.
Lib. 7. Apoſtolicarum inſtitut. cap. 37.

bum,

bum, eundemque hominem ex Maria natum solum sine coniunctione viri, sanctè in vita versatum, cruci affixum, sub Pontio Pilato & mortuum, atque à mortuis suscitatū.] Nec minus luculenter dixit Athanasius: Sicut Deus prioribus temporibus Sabbati diem seruari voluit in monumentum finis priorum: ita Dominicum diem veneramur, vt monumētum exordij secundæ reparationis, quando nempè Dominus resurrexit, & veterem hominem renouauit & restaurauit.]

In dictum illud: Omnia mihi tradita.

II.

NVLLVS dies Dominicus mihi præterlabetur, quo Christiani Sabbati sanctificandi rationem à meipso peculiarem non exigam, plus vt temporis ac operæ ponam in cultu Dei tum interiore tum exteriore præstando. Ac præcipuè quidem curabitur, vt in mentē reuocem triplex opus seu beneficium, quo beatissima trinitas hominem totum sibi suæque gratiæ prorsus hoc die deuinxit, opus nimirum, sicut in scholis dici solet, creationis, redemptionis atq; sanctificationis. Etenim Dominicus dies erat, quo Pater æternus cœlum & terram ex nihilo condidit, vt mundo initium daret, cumque diem Basilius primum & primitias dierum lucique coætaneum diem appellat. Erat hic quoque dies, quo Christus de virgine in Bethlehem natus, in lucem prodijt, & iuxta Moysi legē circumcisus, magnoque cum applausu populi Rex Israël in Regia vrbe publicè salutatus, & quod longè præstantius est, victor etiam à morte resuscitatus fuit, immò & seipsum vitæ ac mortis principem nō sine summo miraculo declarauit, iure vt suo hoc sibi soli sumat: *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.* * *Ego sum primus & nouissimus, & viuus, & fui mortuus, & ecce sum viuens in secula seculorum, & habeo, claues mortis & inferni.* Hoc ipso die Spiritus ille sanctus, qui fons est omnis gratiæ & sanctitatis, congregatos vnà Christi discipulos donis admirandis copiosè compleuit, simulq; to-

Basil. Hom 2. in Hexamero.

Matth. 28.
* Apoc. 1.

tam Christianam Ecclesiam in æternum sibi sanctificandam, regendam, tuendamque suscepit, vt in illa vsque maneat doctor atque rector. Quapropter cum Leone magno ad summam summi Dei gloriam profitebor: Tantis est hęc dies diuinarum dispensationum mysterijs consecrata, vt quicquid à Domino est insignius institutum, in huius diei dignitate sit gestum. In hac mundus sumpsit exordium, in hac per Christi resurrectionem & mors interitum, & vita sumpsit initium. In hac Apostoli à Domino prædicandi omnibus gentibus Euangelij tubam sumunt, & inferendum vniuerso mundo, sacramentum regenerationis accipiunt. In hac sicut Ioannes Euangelista testatur, cùm congregatis in vnum discipulis, clausis ianuis ad eos Dominus introijsset, insufflauit & dixit: Accipite Spiritum sanctum. In hac denique promissus à Domino Spiritus sanctus aduenit. Ita cœlesti quadam regula insinuatū & traditum nouerimus, in illa die celebranda nobis esse mysteria sacerdotalia, in qua collecta sunt omnia dona gratiarum.] Cum his non malè congruunt quę apud Chrysostomū legimus, vbi præcipua Dei dona quibus per Christi resurrectionem potiti sumus, ad diem Dominicum refert, sicut hæc ipsa illius verba demonstrant: Eo die destructus est infernus, extinctum maledictum, disparuit peccatum, cōfractæ inferorum portæ, captiuus factus est Diabolus, diuturnum bellum diremptum, conciliati Deo homines, nostrumque genus ad pristinam, immò ad maiorem redijt dignitatem: viditq; Sol inopinatum & admirabile illud spectaculum, quod homo factus est immortalis. Cogita igitur homo, inquit, quanta & qualia bona accepisti hoc die, quantis malis es liberatus. Perditi eramus & reuiximus, inimici eramus & reconciliati sumus.] Monet insuper idem Chrysostomus Dominicum diem spirituali honore nobis esse colendum ac venerandum, vt qui totius humanæ naturæ natalitius possit appellari.

In epist. 81

Ioh. 20.

Serm. 1. de eleemosyna & collectione.

III.

HÆc aliaque multa & illustria Dei beneficia, quæ Dominicum diem cunctis mortalibus apprimè commendant, me potenter incitabunt, vt illum valdè charum & venerabilem habeam, eundem singulari laudatione & gratiarum actione prosequar, meque diuinis & adorandis illis tribus personis deuotum ostendam. Huc
Psal.49. ego meipsum incitans dicam: *Immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua.* Vbi autem est fides & spes, charitasque tua? Vbi reuerentia & obedientia supremo Numini debita, non tuo tantùm ac mortalium, sed etiam elementorum, bestiarum & rerum omnium homini ceu principi subiectarum nomine? *Omnia* enim, vt Psalmo-
Psa.18. graphus canit, *subiecisti sub pedibus eius, minuisti eum paulò minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.* Ingens est profectò Dei beneficium in mundo creando, conseruando atque gubernando. Maius adhuc in mundo per Filium redimendo, instaurando & sanctificando. Maximum autem in humano genere, vt animo & corpore sit beatitudinis particeps, tandem absoluendo. Cur igitur anima mea illum bonorum omnium fontem, saluatorem & consummatorem non colis? non amas? non celebras? ac intimè non complecteris? Quid est obsecro, quod munera illius præterita, præsentia & futura non te afficiunt & excitant magis? Quin
Malach.1. saltem illum obiurgantem audi: *Si Pater ego sum, vbi est honor meus? & si Dominus ego sum, vbi est timor meus, dicit Do-*
Iob 38. *minus exercituum?* Cur ego mutus ac elinguis persisto, cùm laudent illum astra matutina, ac tot miriades Angelorum
Esaiæ 6. non sine metu nocte ac die illi concinant, *Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus exercituum. Plena est omnis terra gloria eius.* Proinde illius diei præstantia me non poterit non commouere, quē Propheta in spiritu tantùm præuidens,
Psal.117. sanctaque voluptate perfusus, tàm latè cantauit: *Hæc dies*

quam fecit Dominus, exultemus & latemur in ea. ô *Domine saluum me fac.* ô *Domine bene prosperare.* Et rectè scripsit Athanasius, Deum tunc Solis instar exoriri, & vniuscuiusq; animam illustrare. Sapit igitur Ecclesia, cùm inter alia lætitiæ signa & cantica illam exultantis vocem Dominico die depromit: Benedicamus Patrē & Filium cum sancto Spiritu: laudemus & superexaltemus eum in secula. Et quoniam ego multis modis egeo diuina gratia & benedictione, hoc tam sacro die vnà cum Rege Dauid procidam, adorabo & plorabo, simulque à summa æternaque maiestate rogabo illud: *Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ.*

In illud dictum. Omnia mihi tradita sunt.

Psal. 94. & 95.

IV.

QVo maiora & excellentiora extant munera, nec Angelorum, nec hominum linguis vnquam satis explicanda, quibus æterna bonitas nostram naturam hoc die cumulauit & extulit, eo vberiorem animi voluptatem capere, ac iustiorem lætitiam hoc ipso die præ me ferre conabor. Siquidem apertè confitetur Ecclesia, in resurrectione Domini cœlum & terram lætari, omnemq; Dominicum diem non nisi lætis canticis & iucundis cæremonijs transigit, ieiunio autem & luctui nullum locum relinquit. Hinc & Chrysostomus grauiter eos obiurgat, quibus olim libebat die Dominico ieiunia celebrare, ac illo etiam antiquior Tertullianus communi Orthodoxorū nomine palàm pronunciat: Die Dominico ieiunium nefas ducimus.] Nam & Clemens Romanus inter Apostolicas institutiones illam reponit: Cunctis Dominicis diebus cōuentus Ecclesiasticos celebrantes lætitia fruimini: reus enim peccati erit, qui vllum diem Domini festum in mœstitia egerit: lætari enim his diebus oportet, non autem lugere.] Quocirca si vnquam aliâs, hoc die vel maximè dictum & Catholicis obseruandum esse ducam quod præcepit Apostolus: *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete.*

Oratione in Iudęos.

Libro de corona militis.

Lib. 6. c. vlt.

Philip. 4.

Quod pium ſanctumque gaudium Eccleſiæ cantica, quæ tunc reſonare ſolent, mihi confirmabunt, ſicut & Prophetica verba intimis animi mei ſenſibus complectẽda renouabunt ac prouehent. Dicam enim & ego: *Miſerationum* Iſai.63. *Domini recordabor, laudem Domini ſuper omnibus quæ reddidit nobis Dominus, & ſuper multitudinem bonorum domui Iſraël, quæ largitus eſt eis ſecundùm indulgentiam ſuam, & ſecundùm multitudinem miſericordiarum ſuarum.* Sed & credẽtium omnium nomine, qui Chriſti beneficium ample- Iſai.12. ctuntur, Iſaias hoc lætiſſimè vaticinatur: *Dicetis de die illa, Confitemini Domino & inuocate nomen eius: notas facite in populis adinuentiones eius: Mementote quoniam excelſum eſt nomen eius. Cantate Domino quoniam magnificè fecit, annunciate hoc in vniuerſa terra.*

V.

CVM laus Dei ſit præclarum, nec ſatis prædicatum vnquam ſacrificium, quo ſublimis rerum opifex maximè delectatur (*Sacrificium laudis*, inquit, *ho-* Pſal.49. *norificabit me:*) ego hoc ipſum tantò ſtudioſiùs ac reuerentiùs, quantò ſacratior hæc eſt dies, offerre curabo. Memi- Pſal.146. nero igitur, hoſtiam laudis, quę pura & decora ſit, in primis exigi: quoniam ſpecioſa laus nõ eſt in ore peccatoris: quan- Eccleſ.15. do Deus illi ipſi palàm exprobrat: *Quare tu enarras iuſtitias* Pſal.49. *meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum.* Sic ergo ſacrificium diuinæ laudationis inſtituam, vt illud quod cordis contriti ſacrificium ab eodem Propheta dicitur, minimè prætermittam, ſed ad me quoque pertinere putem illam ſententiam: *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus: cor* a 3.Reg.21. *contritum & humiliatum non deſpicies.* Cuius quidem ſa- b Luc.5. crificij virtus quantoperè conferat pœnitẽti, rex *a* Achab, c Luc.7. *b* Petrus Apoſtolus ac peccatrix *c* Magdalena non obſcurè a Exod.22. declarant. Præterea illorum ſequar exemplum, qui cùm b Hier.9. iuſti eſſent, vt *a* Moyſes, *b* Hieremias, *c* Baruch, *d* Daniel c Baruch.1. d Dan.9.

& *e* Eſ-

& *e* Esdras, non modò sua, sed & aliena populique peccata confiteri ac deplorare neutiquam intermiserunt. Et à Daniele quidem ita dictum accepimus: *Non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis.* Quare cùm idem Daniel sua simul & populi peccata lugens confiteretur, & pro tota Ecclesia preces ardentes offerret, non Angelicam modò, sed diuinam quoque consolationem abundè percepit. Dabo igitur & ipse operam, vt Dominico die partim solus, partim cum alijs Deum iratum precer, ac Propheticam illam sententiam accuratè perpendam: *Scrutemur vias nostras, & quaramus, & reuertamur ad Dominum. Leuemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cælos. Nos iniquè egimus, & ad iracundiam prouocauimus: Idcirco tu inexorabilis es.* Vbi laudatam illam Publicani submissionem à meipso exigam, viasque meas ita recogitare contendam, vt superioris hebdomadæ sordes qualescunque contractas dolenter expendam, nouaque contritione & melioris vitæ proposito diluam. Quod sanè rectius fiet, si ego impuritatis meæ conscius, ad misericordiæ fontem Christum lauandum recurram, & cum pœnitente Propheta ex animo dicam: *Asperges me Domine hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor:* Sicut nempè leprosi perfectam à Christo purgationem sunt assequuti. Est enim hic fons patens domui Dauid & habitantibus in Hierusalem, in ablutionem propositus, quemadmodum loquitur Zacharias. Sed & aqua sacra & lustralis, qua Orthodoxi ex peruetusto sanctoque more tunc asperguntur, me commone faciet ablutionis & purgationis, quam in sacro Baptismo semel accepi, quæque post Baptismum tantò diligentius & crebrius mihi adhibenda est, quantò longius à prima illa purgatione discessi, quantoque maioribus vitiorum maculis vestem meam candidam & in Baptismo concreditam deturpaui. Igitur ad Dominicum quoque diem referam, quod præcepit Apostolus: *Mundemus nos ab omni*

e Esd. 9.
Thren. 3.
Luc. 18.
Psal. 50.
Luc. 17.
Zach. 13.
2. Cor. 7.

inquinamẽto carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei: quodque Iacobus dixit: *Emundate manus peccatores, & purificate corda*. Quare nec grauabor exomologesin facere, sicut Cyprianus post * Tertullianum appellat, vt certior fiam de remissis mihi à Deo peccatis per claues Ecclesiæ, vtque illorum sequar exemplum, qui primùm ab Apostolis instituti, veniebant confitentes & annunciantes actus suos, vti Lucas meminit Euangelista.

Iacob. 4.
Serm. 5. de lapsis.
* Lib. de pœnitẽtia.
Actor. 19.

VI.

RVRSVS Dominico die mihi studium precandi, & tempus meditandi augebo, de sacris libentiùs loquar, legam & audiam, nonnunquam & sacras ædes inuisam. Nec enim à me alienum esse ducam, quod sæculo suo cum pijs multis fecit diuus Hieronymus, diebus Dominicis templa religiosè petens, quẽmadmodum hæc eius verba testantur: Dum essem Romæ puer, & liberalibus studijs erudirer, solebam cum cæteris eiusdem ætatis & propositi, diebus Dominicis sepulchra Apostolorum & Martyrum circumire, crebreque cryptas ingredi.] Tum Isaiam explanans meminit, quod orationes in Basilicis Martyrum ex more celebrârit, licet idcirco Catholici à Vigilantianis deriderentur, quod sacras Diuorum reliquias publicè honorarent. Quicquid demum honorem cultumque summi Dei promouere & decorare poterit, id ad rectam Sabbati sanctificationem referre, atque ad meum officium pertinere mihi persuasum habebo. Quid enim est, quod religionis & gratitudinis ergô illi præstare non conueniat? qui tanta in mortales munera contulit, nosque totos Dominico die sibi vendicare, suoque cultui vacare vult maximè? Perinde ac si ille nunc quoque dicat: *Obserua diem Sabbati, vt sanctifices eum, sicut præcipit tibi Dominus Deus tuus*. Ac iterum: *Sabbata mea custodite, ego Dominus* DEVS *vester*. Et

Lib. 11. comment. in ca. 40. Ezech.
In cap. 56. Isai.
Deut. 5.

rursus: *Sabbata mea custodite, & sanctuarium meum metuite. Ego Dominus.* Tum per Ezechielem: *Sabbata mea sanctificate, vt sint signum inter me & vos: & sciatur quia ego sum Dominus Deus vester.* Leuit.19. Ezech.20.

VII.

PRÆTEREA meminero veteris & persanctæ consuetudinis, quæ Dominico die charitatem Christianam declarat, & aliquam in fratres pauperes eleemosynam expendi postulat, quoad eius fieri possit. Etenim hac de re Paulus Apostolus quoque monet, cùm scribit de collectis, quæ vna siue prima, Dominica nempè die, in Sanctos conferebantur, queadmodum Chrysostomus, Theophylactus & alij Paulinum locum interpretantur. Et satis indicat Tertullianus, propositam olim in publico fuisse arcam, in quam fideles sponte conferrent quasi deposita pietatis, vt de pueris, puellis, orphanis, senibus, naufragis vinctis & alijs egenis alendis benè mererentur. Eam verò beneficentiam tali tempori congruere Chrysostomus notat, nimirum vt in subsidium pauperum tunc erogetur aliquid ac reponatur, cùm Christus adeò se liberalem & munificum orbi declarauit, maximaque in mortales beneficia contulit. Is etenim quùm ex inferis rediret, tot patrum millia, quos ex limbo tanquam carcere liberauerat, saluos secum ad superos adduxit, suæque resurrectionis gratia mirabiliter exhilarauit, ac præterea suos discipulos tunc sæpiùs amanter inuisit. Eosdem postea, cum Pentecoste celebraretur, perquàm liberaliter Spiritu sancto ita compleuit, vt varijs linguis magnalia Dei publicè loquerentur, & ea præstarent, quæ Iudæi & Gentes satis non poterant admirari, quęque ad fundandam Ecclesiam maximè pertinebant. Huc demùm spectat solenne conuiuium & agape fratrum, siue fraterna dilectio, quemadmodum *a* Clemens, *b* Tertullianus, & *c* Cyprianus meminerunt. Quocirca si

1.Cor.16. In Apologetico & lib. de orat. Orat.43. in epistola 1. ad Corint. a lib.2. Apostol. constit. cap.28. b libr. ad Martyr. & in Apolog. c lib.3. ad Quirinum. Ephes.5.

vnquã alias, hoc dic maximè tubam Apoſtolicam ſonare, & meas penetrare aures ita putabo : *Eſtote imitatores Dei, ſicut filij chariſſimi: & ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam, Deo in odorem ſuauitatis.* Atque vt Dominicus dies abundantiorem proximi charitatem à me impetret, non ſolùm corporalibus, ſed & ſpiritualibus miſericordiæ operibus præſtandis inſiſtam: potiſſimùm vt omnes Eccleſiæ ordines, publicaſque calamitates ardenti precatione ſummo Deo commendem, nec minus pro Eccleſiaſticis & Politicis Magiſtratibus, ſicut Apoſtolus præſcripſit, peculiariter vota faciam, ac preces meas ſimulque communes Eccleſiæ offeram. Hunc precandi morem, qui ſatis extolli ac promoueri nequit, etiam cum primis Chriſti cultoribus tenuit Tertullianus, & Clemens * Romanus ex Apoſtolica traditione confirmat.

1. Tim. 2.

In Apologet. * lib. 8. conſtit. Apoſt. cap. 10. 11. & deinceps.

VIII.

NOTABO è ſacris Concilijs ea pietatis officia, quæ Dominico die fidelibus exercenda mandantur, vt illa ipſa velut à Spiritu ſancto tradita & commendata, ſedulò exequar. In Matiſconenſi Conſilio ſecundo definitum hoc præclarè pronunciatur: Cuſtodite diem Dominicam, quę nos denuò peperit, & à peccatis omnibus liberauit. Nullus veſtrum litium fomitibus vacet: nullus cauſarum actiones exerceat: nemo ſibi talem neceſſitatem exhibeat, quæ iugum ceruicibus iumentorum imponere cogat. Eſtote omnes hymnis & laudibus Dei animo corporeq; intenti. Si quis veſtrûm proximã habet Eccleſiam, properet ad eandem, & ibi Dominico die ſemetipſum precibus & lachrymis afficiat. Sint oculi manuſq; veſtræ toto illo die ad Deum expanſæ. Ipſe eſt enim dies requietionis perpetuus, ipſe nobis per ſeptimæ diei vmbram inſinuatus noſcitur in Lege & Prophetis. Iuſtum igitur eſt, vt hanc

Cap. 1.

diem

diem vnanimiter celebremus, per quam facti sumus, quod non fuimus. Fuimus enim antè serui peccati, sed per eam facti sumus filij iustitiæ. Exhibeamus Domino liberam seruitutem, cuius nos nouimus pietate de ergastulis liberatos erroris. Non quia hoc Dominus noster à nobis expetit, vt corporali abstinentia diem Dominicum celebremus, sed quærit obedientiam, per quam nos, calcatis terrenis actibus, ad cœlum vsque misericorditer prouehat.] Tum synodus Triburiensis postulat, fideles omnes diebus Dominicis & Festis à strepitu forensi, sæcularibus negotijs, litibus & contentionibus supersedere, ne alioquin si secus fiat, iustus Deus illis irascatur, qui opus & cultum eius faciunt negligēter, quo tempore vigilijs & orationibus insistere, Missas audire, oblationes offerre, ac soli Deo vacare oportebat. Prætereà in Concilio Agathensi & * Aurelianensi sanctè decernitur, vt fidelium quisque Missam Dominico die integram audiat, solennibus sacris se non subtrahat, sed in oratione perseueret, neque ante sacerdotis benedictionem è templo egrediatur. Cui decreto non malè respondet Canon decimus Apostolorum. Sed & Concilium Moguntinū luculenter præcipit: Omnes dies Dominicos cum omni veneratione decreuimus obseruare, & à seruili opere abstinere.] Sicut autem Apostoli sacrificârunt, vti Lucas ostendit: ita modum sacrificandi commonstrat *a* Iacobus, *b* Dionysius, *c* Iustinus, vt alios Apostolicos viros prætermittam. Neque Latini modò, sed etiam Græci & Syri, aliæque vetustissimæ gentes Missæ sacrificium, siue Liturgiam in vsu perpetuo tenuerunt, multisque cæremonijs decorârunt. Et Apostoli quidem, sicut Clemens exponit, definiuerunt, vt fideles omnes conuenirent Dominico die ad agendum gratias Deo, & profitendum beneficia, quibus nos Deus per Christum affeci, atque ad complendum dictum illud Propheticum, nempè, *In omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.*

Canon. 35.
Canon. 47.
*Canon. 28
Canon. 36. & 37.
Actor. 13.
a In lyturgia.
b de Ecclesiast. Hierarchia.
c In Apolog. 2.
Lib. 3. Apostolic. institut. cap. 31.
Malach. 1.

bus tamen Dominicis diebus communicandum & ſuadeo & hortor, ſi tamen mens ſine affectu peccandi ſit.]

XI.

E Superioribus demum colligam, & ſeriò mecum animo reputabo, cur Eccleſiaſtico cōuentui cùm aliâs, tum Dominico die libenter debeam intereſſe. Christus quippe ſuos qui in ipſius nomine congregati ſunt, efficaciter viſitat atq; benedicit, qui & Sabbatum vetus, vt Athanaſius meminit, in diem Dominicum tranſtulit. Libentius autem eo die Sacrum audiam, vt ineffabilis ſacrificij, quod incruentè, ſicut Cyrillus appellat, per ſacerdotem offertur, indignus ego particeps fiam. Eſt enim diui Cypriani ac totius Eccleſiæ communis & conſtans iſthæc confeſſio: Ex quo à Domino dictum eſt: Hoc facite in meam commemorationē, hæc eſt caro mea, & hic eſt ſanguis meus, quotieſcunque his verbis & hac fide actum eſt, panis iſte ſubſtantialis & calix benedictione ſolenni ſacratus ad totius hominis vitam ſalutemq; proficit, ſimul medicamentum & holocauſtum ad ſanandas infirmitates & purgandas iniquitates exiſtens.] Celebrant Græci tremenda, vt ſæpè vocant, myſteria, & planè confitentur, ſanctos Angelos aſſiſtere altaribus, qui & ter adorandæ maieſtati reuerentiam adhibeant maximam. Nec vllum reperias diem, quem Chriſti & Domini diem cum Paulo rectiùs appellare poſſis, & in quo vltimum glorioſumque Chriſti Aduentum concinnius mediteris. Venit Chriſtus ex morte reſurgens, vt totus orbis meritò decantet: *Dominus regnauit, decorem indutus eſt, indutus eſt Dominus fortitudinem, & præcinxit ſe.* Veniet idem Chriſtus hoc ipſo (vt putant) die, ad viuos & mortuos iudicandos, quando magnus erit dies Domini, & videbunt omnes Filium hominis venientem in nubibus cœli cum virtute multa & maieſtate. Erit enim ille cœleſtis iudicij dies, quo Chriſtus (omne* enim iudiciū

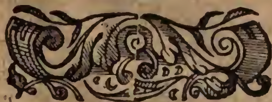
Matth. 18. Homel. de ſemente. In epiſt. 10. ad Neſtor. Cyprian. in ſerm. de cœna Domini. Phil. 1. & 2. Pſal. 92. Ioël 2. Soph. 1. Matth. 24. Luc. 21. *Ioan. 5.

Lib. 5. diuini institut. dedit illi Pater) pro suis quenque meritis aut honoret aut puniat, vt à Lactātio dictum est. Ergoné diem hunc niueo, vt aiunt, lapillo notarem, & singulari studio religionis, nec minus ardenti fœlicitatis desiderio transigerem, mentem huc aduocans maximè, vt duos fidei articulos de resurrectione carnis, & æterna vitæ propositos, mecum diligenter expendam?

Isai. 66. O Sabbatum ex Sabbato, vt more Prophetico loquar, Luc. 3. quando reuelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro Isai. 58. salutare Dei. O Sabbatum delicatum, quod populo Dei Heb. 4. Sabbatismum perfectum adferet, quando electi omnes de Isai. 40. morte corporis huius liberati, & sicut aquilę innouati, pennis assumtis recentibus, mutabunt fortitudinem, ac simul 1. Thess. 4. in nubibus obuiam Christo Regi rapientur in aëra, cum il- Lib. 7. de diuin. offic. cap. 13. lo tam diu optata quiete perpetuò fruituri. Tunc enim electi omnes, vt Rupertus admonet, qui nunc post depositionē carnis vna & simplici solius animæ beatitudine per- Apoc. 6. fruuntur, sicut in Apocalypsi legimus, quia datæ sunt illis singulæ stolæ albæ, duplici, id est, corporis & animæ fœlicitate remunerabuntur, sicque binas, perennis gloriæ stolas Isai. 40. accipient.] O Sabbatum sanctum, quum redemti à Domino, sedebunt in pulchritudine pacis, ac molestiæ omnis expertes, misericordias Domini, & melos Angelicum con- Apoc. 21. sonis vocibus in æternum dulcissimè concinent. Tunc fugiet dolor, luctus, clamor & mors: Sabbatumque festiuum celebrabitur, in quo regis Augusti in throno sedentis ma- Ibidem. gna vox latè personabit: *Ecce noua facio omnia. Qui vicerit, possidebit hæc, & ero illi Deus: & ille erit mihi filius.* Quid verò tunc dilecta & electa illa cohors, nimirum nuptiali veste refulgens vndique, ac de subactis hostibus perfectum triumphum reportans? an non lætissimè cuncti concinent. Apoc. 18. *Alleluia: quoniam regnauit Dominus Deus noster omnipotens. Gaudeamus & exultemus, & demus gloriam eius: quia venerunt nuptiæ Agni, & vxor eius præparauit se?* Quàm fœ- Isai. 61. lix autem eadem vxor & sponsa, quæ in communi & am-

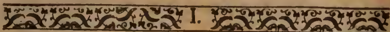
plo triumpho sibi gratulans dicet: *Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimentis salutis, & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona, & quasi sponsam ornatam monilibus suis.* Proinde si vnquàm aliàs, certè Dominico die, qui fœlicissimum nec desiturum vnquam Pascha præstabit, meritò leuabo caput in cœlum, & ob communem perfectamque redemptionem electorum, quæ certò certiùs appropinquat, fiducia plenus, cum viro sancto Iob dixerò: *Scio quod Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum: & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum.* Hoc erit vtique maximum Sabbatum, non habens vesperam, Dominicus planè dies, velut octauus æternus, Christi resurrectione simul & manifestatione sacratus, neque solùm spiritus, verùm etiam corporis requiem quæ nunquam cessabit, Dei populo allaturus. Qua de re pluribus differentem, si vacet, consulam Augustinum. Quàm sunt interim & miseri, & miserandi, qui momentaneis huius vitæ bonis deliniti, ad fœlicem illum Sabbatismum non adspirant, neque perueniunt, vt futura illa filiorum Dei gloria in ipsis quoque manifestetur? Hanc Paulus tantoperè desiderabat, vt ingemiscens diceret: *Ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorũ Dei expectantes, redemptionem corporis nostri. Spe enim salui facti sumus.* Verùm hæc satis, & fortasse plus quàm satis, de Dominico die celebrando: nunc ad ipsum Aduentum Domini propiùs accedamus.

Luc.21.
Iob.19.
Lib.22.de ciuitat. Dei cap.vlt.
Rom.7.

NOTAE MEDITATIONVM QVÆ CVM ADVENTV DOMINI, VT VOCAMVS, CONGRVVNT.

I.

ERIT mihi hoc tempus idcirco cordi magis, quòd sit totius anni sequentis veluti vestibulum & atrium, imago etiam veteris Synagogę & priscorum Patrum sub lege degētium, atque ad Christi aduentum & gratiam tot seculis adspirantium venusta repræsentatio. Nullum est anni tempus accommodatius ad sacrosanctum Dominicæ incarnationis mysterium, velut redemptionis humanæ exordium, omnibus omnium hominum ordinibus & ætatibus & mentibus commendandum, atque intimo cum sensu pietatis die noctéq; meditandum. Laudandi sanè sunt Germani vetustiores, qui cum viderent, aduentum & ortum Domini in mensem Decembrem incidere, nomen ei mensi proprium indiderunt, Christmonat à Christo ipso appellantes, quemadmodum & omne tempus hoc gratioso Aduentus nomine honorârunt, immò & den heiligen Aduent nuncupârunt, nimirùm vt sicut in fide & religione, sic in cultu quoque diuino sanctæ Matri Ecclesiæ Romanæ sese conformarent. Volens prætereo, quàm sapienter veteres orthodoxi hunc Aduentum pijs cæremonijs, lectionibus Propheticis & Euangelicis, canticis peculiaribus, ieiunijs frequētibus & pre-

cationibus ardentibus cohonestârint. Meipsum igitur incusabo, si maioribus, matri, fratribus desim in Aduentu vnà cum pijs omnibus religiosè auspicando atque celebrando.

Quòd si scripturæ phrasim sequimur, de Aduentu Domini capiemus, quoties audimus commendari nobis dies salutis, tempus acceptũ, nouissimos dies, vel nouissimum tempus, ac etiam temporis plenitudinem. Quicquid enim in hac sexta mundi ætate viuitur, tempus est reuelatæ salutis, & vsque ad finem huius seculi durat, hodieque nominatur iuxta illud: *Hodie si vocem eius audieritis*, quemadmodum Paulus istud hodie de tempore Christiano interpretatur. Quid autem illo mundi statu, qui Christi præcessit aduentum, sub globo lunari tristius atque funestius? Erat enim tunc seruitus, captiuitas, tenebræ, peccatum, nox & mera tyrannis Satanæ. Cùm verò tot modis desideratus ac necessarius Messias accessit, facta est manifestatio gloriæ Dei, & prædicatio gratiæ Christianæ, vt miseris omnibus liceat esse fœlices, & Satanæ filij, qui modò Redemptori parent, in benedictos Dei filios cooptentur. *Quotquot enim receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Et Paulina vox est: *Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri omnibus hominibus*, qua nempè iustitiam consequimur, & gratiæ efficimur cooperatores, vt nouo lumine illustrati, in noua vita secundùm spiritum ambulemus. Ac licet isthæc aduentus Dominici ratio quam diximus, sit generalis, cuius primariæ quidem tubæ Apostoli orbe toto extiterunt: tamen nihil hoc impedit, quo minus ex Ecclesiastico instituto & proprio quidem tempore nostrum celebremus aduẽtum. Id enim ex priore illo veluti fonte manat, & nouam animi excitationem lucemque fidei suggerit, vt quod anno toto vix facimus, saltem ante natalem Domini cum speciali Dei dilectione ac perfectiore studio decentiùs faciamus.

2.Cor 6. Isai.22. 1.Ioan.2. Galat.4. Psal.49. Heb.4. Ioan.1. Tit.2. 1.Cor.3.

II.

CERTA meditationum capita mihi proponam, in quibus crebrò verser hoc tempore, nimirum vt in animum reuocem, quis & quantus ille sit, cuius aduentum celebramus, vnde idem & quò, qua de causa, quādo & quomodo veniat, cùm ad nos primùm accedit. Hæc enim omnia diuinis literis de aduentu Domini considerandatraduntur, suntque notatu dignissima ijs, qui Christum sapientiæ & salutis omnis authorem ex animo quærunt & amant, vel saltem cum offenso illo cupiunt reconciliari.

Quis igitur ille, cuius aduentum anniuersaria recolimus commemoratione? Nempè promissum in paradiso semen mulieris tam potens, vt eo caput & imperium maledicti serpentis conteratur. *Nisi Dominus exercituum hoc semen nobis reliquisset, quasi Sodoma fuissemus, & quasi Gomorrha similes essemus.* Est hic verus ille Noe, in quo patris Lamech impletur vaticinium: *Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus.* Est & semen Abrahæ & posteris eius promissum, in quo gentes omnes benedicuntur. Est magnus Propheta de gente Israël, deque medio fratrum à Deo excitandus, quem omnes non minus quàm Moysen, ni prorsus pereant, debent audire. Est leo de tribu Iuda, filius Dauid, rex & dominator in Israël. Est lumen & expectatio gentium, vnus ille Messias, cui potestatem & honorē & regnum dedit Dominus, vt omnes populi, tribus & linguæ ipsi seruiant obediantque, cum sit Rex regum, Dominus dominantium, Sanctus sanctorum & princeps pacis. Est Verbum quod erat in principio apud Deum, vnigenitus Patris, plenus gratiæ & veritatis, hæres vniuersorum constitutus, primogenitus omnis creaturæ, in quo condita sunt vniuersa in cœlis & in terra, visibilia & inuisibilia. Est denique pri-

Genes.3. Isai.1. Genes.5. Genes.12. 22.26. Deut.18. Apoc.5. Hierem.23. Ezech.37. Esai.49. Gen.49. Dan.7. Apoc.19. Dan.9. Ioan.1. Heb.1. Coloss.1. Ephes.1.

matum in omnibus tenens, quem omnes adorant Angeli, cuius & sacerdotium & regnum est sempiternum. Veniet desideratus cunctis gentibus, inquit Aggæus, vel sicut Hebræi legunt, Veniet desideratus omnium gentium. Psal.96. Psal.109. Luc.1. Agg.2.

Vnde ille ad nos? *A summo cælo egressio eius*, Dominator in Israël *egressus ab initio, à diebus æternitatis.* Cum enim in sinu Patris esset, exiliens de cœlo à regalibus sedibus venit. *Exiui*, inquit, *à Patre*, de cœlo nempe descendens, in quo apud Patrem erat in principio, *cum eo cuncta componens, antequam quicquam faceret. Nemo enim ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis qui est in cælo.* Psal.18. Mich.5. Ioan.1. Sapient.18. Ioan.16.&1. Prouer.8. Ioan.3.

Et quò se contulit? In mundum hunc inferiorem ab ipso conditum, vbi princeps mundi Satan habebat imperium, & orbem vniuersum seducebat. Huius mundi exilium & carcerem adijt, naturam humanam assumens. *Lux venit in mundum*: & quum in mundo esset, à mundo cognitus & receptus non est, sed odio habitus, quia testimonium perhibuit de illo, quod opera illius mala essent. Ioan.1. Ioan.12. Heb.2. Apoc.12. Ioan.3.&1. Ioan.3.&15.

Qua de causa porrò venit? Propter nimiam charitatem & immensam misericordiam suam, vt humanum genus miserè afflictum, & in Satanæ potestatem redactum sponte visitaret, perditumque restitueret, factus ipse non solùm homo, sed Dei & hominum mediator, qui inimicos Deo Patri reconciliaret. *Dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.* Venit vt pastor ouem errantem requireret, & sicut Iosue, exules amissæ patriæ restitueret. Venit, vt sedentes in tenebris & vmbra mortis summus ipse Oriens illuminaret. Deus homo factus est, vt hominem plus quàm Angelum, immò quodammodo Deum, siue vt Petrus testatur, naturæ diuinæ consortem faceret ac exaltaret, nosque iustitia Dei in ipso efficeremur. Rom.5. Tit.3. Luc.1. Ephes.1. 1.Tim.2. Tit.2. Luc.15. & 19 Iosf.21. Luc.1. 2.Pet.1. 2.Cor.5.

Quando

Gal.1. *Quando ad nos venire voluit?* Cùm adesset plenitudo
Rom.1. temporis, post varias Dei promissiones Patribus factas, post diuersos typos de Messiæ aduentu editos, post multa longaque fidelium desideria & suspiria tot ætatibus profusa.
1.Cor.10. Venit tandem in postrema mundi iam senescentis ætate, cùm lex naturæ & Moysi suum tenuissent cursum, neque vim ad iustificandum hominem præstare possent, iamque pessimè haberet totum genus humanum, & vltima mundi
Luc.2. Monarchia, Augusto imperante, penes Romanos existeret.
Genes.49. Venit sublato iam Regio sceptro de Iuda, præsenteque Io-
Malach.3.1. anne, qui tanquam præcursor viam venienti Messiæ para-
Matt.3.11. uit, vt essent homines ad legem Euangelicam amplectendam promptiores, atque paratiores.

Luc.1. *Quod aduentus eius initium? quæ primordia?* Magnus Angelus Gabriel à summo Deo, velut Paranymphus futurus, è cœlo mittitur, qui cum Maria tot modis benedicta virgine, vt volens mater fiat Redemptoris, transigat. Illa vt incomparabilis Dei sponsa, cœlestibus monitis semper obsequens, consentit & concipit, summo Deo Patre & beatissimo Spiritu sancto, vt solus Dei filius homo fieret, cooperante, tota interim rerum natura ad summũ hoc Dei opus
Hierem.31. atque miraculum obstupescente. Sic è vestigio, quod An-
Isai 7. geli & homines non capiunt satis, Verbum fit caro, Deus
Ioan.1. humanam naturam assumit, Virgo illibata concipit Em-
Matth.1. manuelem, conceptumque fœtum castissimo ventris sui sinu nouem gestat mensibus, quoad virgo eundem in Bethlehem Iudæ pariat Emmanuelem.

NOTAE DE PERSONIS IN ADVENTV CONSIDERANDIS, NIMIRVM DOMINA NOSTRA, EIVSQVE SPONSO IOSEPH ET Gabriele Archangelo, nec non puero Christo concepto.

I.

HOc ſacro tempore operam dabo, vt in Palæſtinam ſępè peregrinatum eam, & in prouinciam Galilæam diuertam, ibique oppidum Nazareth petam, in quo ædes Mariæ virginis cum Ioſeph ſponſo fortè habitantis, & iam è Spiritu ſancto prægnantis libenter inuiſam. Etenim quod Ieremias Propheta prædixerat, in hac ipſa completum eſſe conſtat: *Creauit Dominus nouum ſuper terram: Fœmina circumdedit virum.* Eòdem referunt & illud Iſaiæ: *Habitabit iuuenis cum virgine, & gaudebit ſponſus ſuper ſponſam.* Contemplabor illam vt virgo erat regia, & ſicut magni Patriarchæ Abrahæ, ita & Dauidis principis filia lectiſſima, ipſis etiã ſanctis Parentibus Ioachim & Anna ſanctior, talemque inde ab initio vitam degens, qualis & Deo eſſet gratiſſima, & Dei Matri optimè congrueret. Spectabo illam, vt à mundi amore & carnis voluptate, mentisq; tumore ſemper alienam, & quę caſtitatis, humilitatis ac virtutis omnis nunquam ſatis commendadnum fuit exemplar. Videre mihi videbor virginem incomparabilem, quæ ſe totam Deo deuouerit, vt etiam ante traditum Euangelium Euangelicè philoſophetur, & Anteſignana ſit virginum Euangelicarum, quæ

Luc.1. Ierem.31. Iſai.62. 1.Cor.7.

a Oratione de humana Christi generatione.
b Lib. de sancta virginit. cap. 4.
Luc. 1.

& corpore & spiritu sanctæ esse gaudent. Nam & *a* Gregorius Nyssenus & *b* Aurelius Augustinus ita sentiunt, eam ex voto virginem fuisse, sicut & Euangelica eius verba ritè ponderata conuincunt. Adhæc in verbis & moribus virginis DEIPARÆ obseruandis aduigilabo, præsertim vbi illa cum Gabriele, & deinde cum cognata Elizabetha sermonem instituit. Etenim tàm sapienter, circumspectè, grauiter, modestè, verecundè, religiosè sese gerit, vt verè prudentem, benedictam, plenam Deo, plenam gratia illam confiteri necesse sit. Atque hic quinque sensus corporeos percurram, & ad meditandum adhibebo, vt à corporeis ad spiritualia diuinaque cognoscenda, pro mea quidem imbecillitate faciliùs quodāmodo manu ducar. Tres illa menses exegit in domo Zachariæ, nec semel hymnum cecinit Deo, panemque suum neutiquam otiosa, sed sanctè negotiosa comedit, mulier illa fortis & rara, quàm à Salomone descriptam habemus, quamq; Prophetissam secundùm Basilium nominat Isaias.

Luc. 1.
Prou. 31.
Isai. 8. & ibi. Basil.

Meum igitur erit, si aliâs toto anno, hoc inprimis tempore DEIPARAM colere atque suspicere, quam tanti habuit præ cæteris Diuis beatissima Trinitas, quam Archangelus Gabriel à Deo missus tàm honorificè salutauit & ornauit, cui vt matri Domini sui sancta Elizabetha reuerentiam exhibuit singularem, & quæ vniuersas Dei filias varijs gratiæ gloriæque donis longè supergressa est. Satis hoc loco sit è multis testibus vnum Gregorium Theologum produxisse, qui Mariam castissimam, fœlicissimam, nulli æquandam, & supra omnes decoram, maximamque virginē clarissimè prædicat, eamque cunctos cœlitum ordines excedentem. Sicut autem Ioannes Baptista in matris Elizabethæ vtero gestatus, & necdum in lucē editus, Domini Deique sui matrem præsentem agnouit, & ex eius aduentu fructum cepit mirificæ sanctificationis: ita ego, licet cum hoc Baptista nulla sim ex parte conferendus, eandem Domini matrem mihi præsentem statuam ac rogabo supplex, vt no-

Luc. 1.
Prou. 31.
In tragœdia de Christi passione.
Ioan. 1.

uam

uam purificationis & sanctificationis gratiam menti meæ impetret, aduentumque filij sui mihi & meis salutarem esse procuret. Certè cum Athanasio dicere non intermittam: Recordare nostri sanctissima Virgo: intercede hera, & Domina, & regina, & mater Dei pro nobis.] In Euangelium de sanctissima.

II.

ERIT mihi quoque commendatus Mariæ sponsus Ioseph, non minus mente quàm genere nobilis, verè iustus vir, & singularis amicus Dei. Testatur Chrysostomus, cum fuisse in omnibus præclarum, ac omnigena virtute insignitum, qui ea quæ Patris sunt, ex mandato diuino præstiterit, ac supra legem sapuerit, semper meditationi Prophetarum inhærens.] Commendat illum quoque Bernardus, vt fidelem seruum & prudentem, quem constituerit Dominus suæ matris solatium, suæ carnis nutritium, illumque in terris magni consilij coadiutorem fidissimum. Igitur multis magnisque de rebus Iosephus me admonet ac instruit, maximè vt vocationi meæ in omni castitate & pietate seruiam, vtque iusti viri officium coràm Deo & hominibus præstem, syncerè suũ cuique ius attribuens Quæ iustitia verè Dauidis, immò & Dei filios alit, homines Angelicis cõformat moribus, & in cruce ipsa Iosephos exercet. Ab eodẽ Iosepho discam, cum in alijs rebus diuinis, tum in sublimi mysterio incarnationis Christi, missas facere cogitationes humanas, nempè quomodo virgo sine virili semine concipere, Dei Filiũ in vtero gestare, ac demùm clausa in lucem parere potuerit, vt pudicitiæ florẽ sibi perpetuũ reseruaret. Turbatur Ioseph & angitur ad tempus, cùm videt suę castissimę virgini, quam custodiendam acceperat, vterum intumescere, velut ex incõtinentiæ peccato prolẽ concepisset. Sed illius viri dubitatio erit mihi veræ fidei confirmatio, vt certò credã, sicut & ille credidit Angelo affirmanti, fœtũ hunc grauidæ virginis ex

In breuiario Matthęi.

Hom.2.de Maria virgine.

Matt.1.

virtute maxima diuini Spiritus prouenire, & supernaturalem planè conceptum esse, quemadmodũ Isaias claris verbis prædixerat fore: Quod quidem apud Deum non sit impossibile omne verbum quicquid tandem caro & ratio in diuinis mysterijs cæcutiant, & nobis sæpè falsa persuadere conentur. Adeò verùm est illud Prophetæ dictum: *Nisi credideritis, non intelligetis.*

Isai.7.
Luc.1.
Isai.7. iuxta septuag. interpretes.

III.

PRÆTEREA mihi spectandus magnique faciendus est Angelus Gabriel, nouus vtique & illustris legatus, ampla cum potestate missus à summo Deo, adeoq; sanctiss. Trinitatis nomine. Meminero, quam ille alacriter, læte, reuerenter ac honorificè illam salutârit Virginē, quæ more suo diuinis vacabat studijs, & sola cum solo Deo in secreto conclaui religiosissimè colloquebatur. Ac Gabrielis quidem inter sacra virgine salutanda exemplum, quod hodie complures repudiant, ita mihi commēdatum habebo, vt si anteà sæpè, nunc multò magis in corde & ore meo repetam illud: *AVE MARIA GRATIA PLENA. Dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus.*

Philip.2.
Apoc.6.
In Euang. de sanctissima.

Nec meo tantùm, sed etiam cœlestium & terrestrium & eorum qui sub terra sunt nomine, verbis vtar Angelicis, idque cum aliqua honoris significatione, nec sine officio pio gratulandi. Monet enim & Athanasius, salutationis huius formulam cœlestibus hierarchijs adeò gratam & receptam esse, vt magna cum voluptate & communi gaudio illa verba iterum ac iterum repetant ac decantent. Neque dubitauero, mihi & pijs omnibus ad virgini Matri gratulandum causam grauem suppetere, quùm apertè liqueat plena, gaudij, pulchritudinis & felicitatis in Deipara nunc reperiri omnia, vt quam veluti suum parentem verus ille Salomon in summo honoris fastigio collocauit, ideoque illa delicijs affluere, & super dilectum suum innixa esse dicatur.

3.Reg.2.
Cantic.8.

IV. IAM

IV.

IAM verò ad Christum puerum in virgineo vtero latitantem, si sapio, me studiosè, sed non sine pudore ac timore conuertam, perinde ac si hoc modo dicerem, O Emmanuel Rex & Legifer noster, expectatio Gentium & Saluator earum, obsecro ne irascaris, si loquar ad Dominum meum, cùm sim puluis & cinis. Quæ te bonitas quæso vicit, vt summus summo de cœlo descendas, & homo miseros homunciones in hoc miserando exilio sponte adeas ac inuisas? Quid autem in causa est, quod tu omnium Dominus, nullo vel cœlorum vel locorum ambitu comprehensibilis, non solùm in hanc miseriæ nostræ abyssum te ita demittas, sed etiam tot mensibus in hoc virgineæ matris tabernaculo velut inclusus latites? Itáne verbum caro factus, teipsum adhuc cōtrahis & abscondis, paucissimis quidem in orbe notus? *Quare quasi colonus futurus es in terra*, vt cum Propheta loquar, *& quasi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus?* Cur demum post nouem menses natus ad ætatem vsque virilem, & annos penè triginta in abdito transiges, vt homines de te nihil fermè præclari, nisi vt de fabri filio, adeóque fabro ipso, sentire ac dicere videantur? Sed ita demùm sermo tuus impletur, quo per Prophetam verè dixisti: *Non cogitationes meæ cogitationes vestræ: neq; viæ vestræ, viæ meæ, dicit Dominus. Verè tu es* DEVS *absconditus*, DEVS *Israël Saluator.*

Gen.18. 3.Reg.8. Ierem.14. Marc.6. Isai.55.

V.

O Prægnans virgo mater, tot tantisque gratiæ muneribus cumulata, & inter mulieres omnes benedicta, ac velut lilium inter spinas habenda, licet te solam Domini ancillam agnoscas: an ego miserrimus non suspiciam, non amem hanc tuam & summi filij tui sub

[illegible]ilitionem, & studiosam in omnibus deiectionem? Vitam ege vetere homine posito, tandem aliquando renascar, & vitam secundum spiritum ordiar: veræ solidæque humilitatis fundamentis, quæ à te tuoque filio iacta sunt, in imo collocatis. O si tuis adiutus precibus, illis Ecclesiæ filijs annumerari possim, qui ad sanctam & fœlicem natiuitatem aspirant, vt per filij tui aduentum secundùm spiritum regenerentur, quibuscum & ego noua efficiar creatura. Ipsius enim (Dei) sumus factura, creati in Christo Iesu, in operibus bonis, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus.

Ephes. 2.

VI.

INSVPER ad sanctum Christi natalem excipiendum, me Mariæ & Ioseph, sanctissimis coniugibus, quoad eius fieri poterit, conformare nitar. In illis animi & corporis integritas eximia relucebat: in illis fides de tanto mysterio firma vigebat, vtpotè quam ambo ex Angelicis verbis diuinisque testimonijs abundè confirmatam haberent. Nec deerant flagrantes affectus, quos ad videndum & amplectendum Emmanuelem, in ipsis nō minus quàm in alijs Patribus multis arsisse, prudens nemo ambigit. An non cum Iacobo Patriarcha suspirando dicerent: *Salutare tuum expectabo Domine?* Et cum Moyse: *Obsecro Domine mitte quem missurus es.* Et cum Isaia itidem: *Emitte agnum Domine dominatorem terræ.* Atq; cum Dauide: *Domine inclina cælos tuos & descende. Ostende Domine nobis misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.* Vtique cum Prophetis, Regibus, iustis, & præcipuè cum Abraham & Simeone, coràm videre & excipere Messiam desiderabāt illum, qui perpetuò in domo Iacob regnaret, & in quo gentes omnes benedicerentur. Ingens igitur & vehemens Mariæ & Iosepho diuini partus & natalis Christi erat expectatio, vt per hoc Salutare, quod illis commendârat Angelus, restitueretur Israël, illuminarentur gentes, & in melius

Gen. 49. Exod. 4. Isai. 16. Psal. 143. & 84. Luc. 10. Ioan. 8. Luc. 2. & 1. Gen. 22. Matt. 1. Luc 2.

omnia conuerterentur. Vtinā & ego, sicut illi, tempus hoc fœlix, in quo visitat nos Deus, & cogitationes pacis cogitat, fidei oculis apertis agnoscam, tantoque Redemptoris mei desiderio flagrem, ac me totum ad illius aduentum ritè excipiendum instruam, vt cum pastoribus Bethlehemiticis & ipse gaudeam de nato Saluatore, qui nobiscum habitare, quin & se totum petentibus, quærentibus, pulsantibus offerre magnopere gaudet. Vetustum est sanè festum Hispanis, quod Expectationem beatæ Mariæ, ac etiam nomine, ô ó iampridem appellant, nec longè antè Christi natalem celebrāt, nimirùm vt populus etiam meminerit, cum eâdem sacrosancta Virgine, in amabili fœlicissimi partus expectatione versari, & cum priscis fidelibus tam diu promissi Messiæ in terras aduentum ex animo desiderare. Luc. 2. Matth. 7.

Ex quibus nemo non facilè perspicit, Rupertum Tuitiensem rectè sapienterque hoc modo scripsisse: Tempus quod Dominicæ natiuitatis memoriam antecedit, ideò Aduentus nuncupatur, quia totus eius Ecclesiasticus ordo, iuxta contemplationem aduentus Domini dispositus est. Aduenire autem Dominus rectè dicitur, qui vbique est inuisibili præsentia maiestatis, dum assumto eo quod visibile & nostrum, visibus carnis visibilem se ostendit, Quod tum factum est, quando Verbum (per quod omnia facta sunt, quod erat in mundo, & mundus per ipsum factus est, sed mundus eum non cognouit) caro factum est, vt visibiliter habitaret in nobis.] Lib. 3. de diuin. officijs cap. 1. Ioan. 1.

placuit sibi in illo anima mea: dedit spiritum meum super eum, iudicium Gentibus proferet.

Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum: aperiatur terra, & germinet Saluatorem: & iustitia oriatur simul: ego Dominus creaui eum. Isai.45.

Parum est vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob, & feces Israël conuertendas. Ecce dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ. Isai.49.

Parauit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium Gentium: & videbunt omnes fines terræ salutare Dei nostri. *Et pòst*: Ecce intelliget seruus meus, exaltabitur, & eleuabitur, & sublimis erit valdè. Isai.52.

Iste asperget gentes multas, super ipsum continebunt Reges os suum: quia quibus non est narratum de eo videbunt: & qui non audierunt, contemplati sunt. Ibidem.

Spiritus Domini super me, eò quod vnxerit Dominus me: ad annunciandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem. Videbunt gentes iustum tuum, & vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominabit. Isai.61.

Ex eodem Propheta etiam atque etiam notabo priscorum Patrum ac fidelium in expectando Messia vota & desideria, tum ob diuturnitatem permolesta: Spes enim quæ differtur affligit animam: *tùm ob venientis personæ maiestatem flagrantia, quod Christi præsentia nihil augustius & amabilius liceret excogitare. Vnde in persona illorum omnium dixit Isaias*: Vtinã dirumperes cœlos & descenderes: à facie tua montes defluerent. *Atque hæc ipsa desideria veterum, qui vt Stephanus loquitur, de aduentu Iusti prænuntiabant, ego tantò pluris faciam, quòd non obscura sint veræ fidei fiduciæq; argumenta, Deo vtiq; accepta, qui laborem & dolorem considerat, gemitumq; pauperum libenter exaudit: quodq;* Prouer.12. Isai.64. Actor.

Messiæ nobilitatem & præstantiam, qui legis Prophetarumq́, finis ac scopus est, egregiè probent. Quorum Patrum velut personam sustinens Ecclesia, & simul ad exoptatum promissi Messiæ aduentum nos excitans, cantica ex Prophetarum vocibus pulchrè collecta depromit, atque vt magis præsentes afficiant animos, ea certis diebus sub Christi natalem repeti, & suauiter hoc modo in templis resonare iubet.

Rom.19.

O sapientia, quæ ex ore Altissimi prodijsti, attingens à fine vsque in finem, fortiter suauiterque disponens omnia, veni ad docendum nos viam prudentiæ.

O Adonai & dux domus Israël, qui Moysi in igneæ flammæ rubi apparuisti, & ei in Sina legem dedisti, veni ad redimendum nos in brachio extento.

O radix Iesse, qui stas in signum populorum, super quem continebunt Reges os suum, quem gentes deprecabuntur, veni ad liberandum nos: iam noli tardare.

O clauis Dauid, & sceptrum domus Israël, qui aperis, & nemo claudit: claudis & nemo aperit: veni & educ vinctum de domo carceris, sedentem in tenebris & vmbra mortis.

O Oriens, splendor lucis æterne, & sol iustitiæ, veni, & illumina sedentes in tenebris & vmbra mortis.

O Rex Gentium & desideratus earum, lapisque angularis, qui facis vtraque vnum: salua hominem quem de limo formasti.

O Emmanuel, Rex & legifer noster, expectatio Gentium & saluator earum: veni ad saluandum nos Domine Deus noster.

Ceterùm ex huiusmodi Patrum longis suspirijs ac vehementibus desiderijs, quæ ingentes angores, diuturnas sollicitudines, multasq́, lacrymas illis crearunt, scitè colligit Bernardus, & mecum ipse perpendam, nostram hoc tempore segnitiem ac ingratitudinem meritò reprehendi, quando amplissima exhi-

biti

bus Redemptoris gratia minus nos sponsi filios afficiat, quàm sola eiusdem promissio veteres velutiservos, in summa illa legis obscuritate, ac veluti nocte lugentes & expectantes, commouebat. Bernardi verba, si quis fortè requirat, hæc sunt: Ardorem desiderij Patrum suspirantium Christi in carne præsentiam frequentissimè cogitans, compungor & confundor in memetipso: & nunc vix contineo lachrimas, ita pudet temporis torporisq; miserabilium temporum horum. Cui namq; nostrûm tantum ingerat gaudium gratiæ huius exhibitio, quantum veteribus sanctis accenderat desiderium promissio? Ecce enim quàm multi in hac eius, quæ proximè celebranda est, natiuitate gaudebunt, sed vtinam de natiuitate, non de vanitate. Illorum ergo (Patrum) desiderium flagrans, & piæ expectationis affectum spirat mihi vox ista: Osculetur me osculo oris sui.] *Quomodo igitur nos, vt Paulinis verbis vtar, effugiemus, si tantam neglexerimus salutem, à priscis illis Patribus tantoperè desideratam, à primis fidelibus in summo pretio habitam, à viris Apostolicis toto orbe propagatam, a Christianis populis magnificè prædicatam, ab omnibus Ecclesiæ ordinibus salutariter comprehensam: quæ cum initium accepisset enarrari per Dominum, ab eis qui audierunt, vt idem Apostolus loquitur, in nos confirmata est? Atque huc spectat, quod notauit Lactantius, vbi totum Ecclesiæ institutum de hoc aduentu paucis, sed commodis verbis complectitur, vt eam meritò repetamus: Descendens, inquit, de cœlo sanctus ille Spiritus Dei, sanctam virginem cuius vtero se insinuerat, elegit. At illa diuino Spiritu hausto repleta concepit, & sine vllo attactu viri repentè virginalis vterus intumuit.] Ac iterum. Summus Deus ac parens omnium, cùm religionem suam transferre voluisset, Doctorem iustitiæ misit è cœlo, vt nouis cultoribus nouam legem in eo vel per eum daret.] Atque vt in hoc ingens Christi in carne aduentantis beneficiũ Ecclesiæ Christianæ non minus necessarium quàm salutare esse credamus, multos sacræ scripturæ locos adducit Lactantius, & ex illis rectè colligit, Prophetas omnes denunciasse de Christo, fore aliquando,*

Serm. 2. super cantica.

Cantic. 1.

Heb. 2.

Lib. 4. de vera sapientia.

vt ex genere Dauid corporaliter natus, constitueret æternum templum Deo, quod appellatur Ecclesia, & vniuersas Gentes ad religionem Dei veram conuocaret. Hæc (Ecclesia) est, inquit, domus fidelis, hoc immortale templum, in quo si quis non sacrificauerit, immortalitatis præmium non habebit. Cuius templi & magni & æterni, quoniam Christus fabricator fuit, idem necesse est habeat in eo sacerdotium sempiternum.]

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

Sequentis Euangelij Argumentum,

EVANGELIVM hoc nobis depingit partim solennem & regalem Christi in vrbem Hierosolymorum ingressum, partim Apostolorum paratam in asina & pullo adducendo obedientiam, partim commune populi studium, & alacre obsequium in suo Messia excipiendo ac publicè celebrando. Etsi autem isthæc historia nō hoc anni tempore, sed prope festum Paschatis gesta est, tamen in plurimis Ecclesijs non temerè huic Dominicæ accommodatur. Multa enim & præclara de Christi in carnem, vt vocant, aduentu consideranda, ac præsertim illud insigne Zachariæ vaticinium meditandum proponit, quod ab omnibus Euangelistis repetitum cernimus: Dicite filiæ Sion, ecce rex tuus venit tibi mansuetus, &c.] Et sanè Christus, vt Hierosolymam die Palmarum, ita inde ab initio sui ortus in hunc mundum affectus venit, non vtique terribilis ac metuendus, non exactor ac iudex, sed Rex planè mansuetus, humilis, pauper, ac simul amabilis, immò & lacrymans, vt Sion, hoc est, Iudæorum Synagoga tam gratioso Regis aduentū meritò exhilaretur. Venit prætereà sedens super asinam & pullum, vt se comitantes in templum adduceret, hoc ipso typo nimirùm adumbrans, quod vtrumque populum, Iudæorum & Gentium sibi subiecturus, & in vna fide Ecclesiaque consociatum, in templo pacis æterno fœliciter coniuncturus esset. Huc spectat cumprimis illustre magni Patriarchæ Iacob vaticinium, de aduentu Messiæ, quod ille sub mortem suam co-

Zach.9. Matth.21. Marc.11. Luc.19. Ioan.12.

ram duodecim filijs ita recitauit: NON auferetur sceptrum de tribu Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est; & ipse erit expectatio Gentium,] (siue vt Chaldæi legunt, Messias) Addit è vestigiò : Ligās ad vineam pullum suum, & ad vitem, ô fili mi, asinam suam.] Vbi Iacob mentionem facit de pullo & asina, sicut & Zacharias in Euangelio citatus: vtrumque locum Iustinus Martyr contra Iudæos vrget, vt probet, præsentis Messiæ signum euidens esse Iudæorum & Gentium conuersionem. Iudæos enim qui legem à Prophetis impositam gestant, per asinam clitellatam, Gentes autem per pullum indomitum significari.

Gen. 49.

In colloquio cum Tryphon.

EVANGELIVM EIVSDEM Dominicæ. Matth. XXI.

IN illo tempore, Cum appropinquassent Hierosolymis, & venissent Betphage ad montem olіueti, tunc Iesus misit duos discipulos, dicens eis: Ite in castellum quod cõtra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea: Soluite & adducite mihi. Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite: Quia Dominus his opus habet: & confestim dimittet eos. Hoc autem totum factum est vt adimpleretur, quod dictum est per Prophetam dicentem: Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus & sedens super asinam &

pullum

pullum filium ſubiugalis. Euntes autem diſcipuli, fecerunt ſicut præcepit illis Ieſus. Et adduxerunt aſinam & pullum, & impoſuerunt ſuper eum veſtimenta ſua, & eum deſuper ſedere fecerunt. Plurima autem turba ſtrauerunt veſtimenta ſua in via. Alij autem ramos cædebant de arboribus & ſternebant in via. Turbæ autem quæ præcedebant, & quæ ſequebantur, clamabant dicentes: Hoſanna filio Dauid: benedictus qui venit in nomine Domini.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Dicite filiæ Sion: Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus, & ſedens ſuper aſinam.

MIRABOR, inter Chriſtum Dominum & mundi principes tàm longum eſſe diſcrimē. Hi cum primùm in regiam vrbem aliquam ingrędiuntnr, vt ſuam potentiam ac dignitatem ſubditis comprobent, multum ſplendoris, pompæ, oſtentationis & faſtus præ ſe ferunt, nec ſine armis & militari ſatellitio & equis phaleratis prodeunt. Chriſtus verò Iudęæ metropolin adiens, vbi Rex declarādus erat, regium apparatum omnem negligit, & inſigne præbet ſpecimen ſpontaneæ demiſſionis, miræ manſuetudinis, ac perpetuæ benignitatis. Nam & vili aſina ve-

s, & discipulorum pauperum comitatu contentus, in publicum sponte procedit, ac licet interim amaras fundat lacrymas, & communem totius populi sortem deploret, tamen rex Israël agnoscitur, ac pro illo publicè salutatur. Hæccine satis sunt ad me commonefaciendum, vt Christi Domini humilem, placidũ & mansuetum aduẽtum agnoscam, immò & intimo complectâr affectu? Talem illius aduentum Isaias & Zacharias, alijque sacri Prophetæ prædixerũt, nec alium experti sunt Israëlitæ, qualem & venerandi Apostoli orbe toto prædicarunt: *Vidimus*, inquiunt, *gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.* Ac iterum: *Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est.*

Isai 62.
Zach. 9.
Ioan. 1.

Vtinam verò anima mea sit germana, nec surda filia Sion, quæ sacris siue Propheticis, siue Apostolicis intenta vocibus, vana, exotica & peregrina respuat omnia, de rebusque puris ac spiritualibus curet maximè. Scio enim quis protulerit: *Quæ sursum sunt quærite: vbi Christus est, in dextera Dei sedens. Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.* Cùm sancta illa sponsa frequenter dicere satagam: *Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia.* O me fœlicem, si norim & amplectar hunc mansuetissimi Dauidis filium, & eundem Agnũ Dei benignissimum de cœlo missum, nobisque protenso velut digito à Ioanne Baptista monstratum, atque vt mundi peccata tolleret aduentantem. Is neque ad nos homunciones venire voluit, nisi blandissimi pueri speciem ac indolem assumpsisset, ne quisquam ipsius consortium reformidaret, ac perpetuum vitæ candorem ostẽdit, vt cunctorum sibi animos ac beneuolentiam conciliaret. *Discite à me*, inquit, *quia mitis sum & humilis corde.* Proinde si de Christo rege & Messia, quòd venerit, mihi gloriãdum putabo, illius etiam ingenium, modestiam atque mansuetudinem diligam & exprimam, à superbię & arrogantię spiritu maximè alienus. Nihil enim illo humilius atq; simplicius, qui cùm summus esset, se omnium nomine infimum

Coloss. 3
Cantic. 2.
Ioan. 1.
Matth. 11.

fecit

fecit, ac ſicut Paulus loquitur, ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, & in ſimilitudinem hominum factus. Quare CHRISTI dictum mihi ſemper commendatum habebo: *Filius hominis venit non miniſtrari, ſed miniſtrare, & dare animam ſuam in redemptionem pro multis.* Et illud: *Venit filius hominis quærere & ſaluum facere, quod perierat.* Philip.2. Matth.20. Luc.19.

Væ interim ciuibus Hieroſolymitanis, quibus Chriſti aduentus in ruinam potiùs quàm reſurrectionem poſitus fuit, quandoquidem cùm illos Oriens ex alto viſitaret, hoc ſuæ viſitationis tempus duntaxat leuiter ac perfunctoriè agnouerunt, nulloq; fructu ſolido complexi ſunt. Ego duce Spiritu corroboratus, fidem & cõſtantiam præſtabo maiorem, vt à Rege Chriſto ſemel ſuſcepto me nunquam diuelli ſinam, ſed datam illi fidem perpetuò ſeruem; ne ſim alioquin ex illis, quos Euangeliũ temporales appellat, quoniam ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quamuis ergo alij verbis aut factis Chriſti Eccleſiæq; maximè offendantur; ego tamen cum Apoſtolo Petro magnanimiter dicam: *Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes, & nos credimus & cognouimus, quia tu es Chriſtus filius Dei viui.* Sed & cum Paulo ingenuè profitebor: *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Scio cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt depoſitum meum ſeruare in illum diem.* Nec vllus eſt Meſſias alius, cuius aduentum Eccleſia Catholica tot celebrauit ſeculis, ac celebrat etiamnũ, præterquàm Dei & Mariæ filius, vnus idemq; mediator ac redemptor, ſed & fidei noſtræ author atq; conſummator Chriſtus Ieſus, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Quoties autẽ ſacram de more Liturgiã celebramus, quæ ante tempus Antichriſti non abolebitur, hunc ipſum Regem Iſraël & Dauidis filium velut ad nos veniẽtem excipimus Orthodoxi, & exceptum non modò fide, ſpe & charitate, ſed cultu etiam externo publicè honoramus, illiq; inuitis Eccleſiæ hoſtibus omnibus cum Iſraëlitis ac eorum pueris accinimus palàm: *Benedi-* Luc.2. Luc.1. Matt.13. Ioan.6. Rom.8. 2.Tim.1. Heb.12. Rom.9. Dan.12.

ctus qui venit in nomine Domine, Hosanna in excelsis. Hunc honorem & cultum, quem Siriaca & Græcanica, non minus quàm Latina vero Christo iam pridem defert Ecclesia, noui sectarij tàm ægrè concedunt, quàm illum olim Iudaici Pharisæi in die Palmarum Christo attribui permolestè tulerũt, & in cantantibus paruulis per summam inuidiam reprehenderunt. Videntes enim Principes Sacerdotum & Scribæ, quod pueri in templo clamarent, Hosanna filo Dauid, indignati sunt & dixerunt ei: Audis quid isti dicant? Iesus autem dixit eis, Vtique nunquid legistis, *Quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem*? sicut Matthæus commemorauit.

Matth. 21.

Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via.

Ac de facto discipulorum Christi.

CERTO credam, & olim credentibus licuisse, ac nunc etiam licere, vt in cultu Dei quædam sponte ac iniussi faciant, quæ cultores ipsos Deo summo commendent. Nam respexit Deus ad Abel, & ad munera eius, cùm de sui gregis primogenitis, deque adipibus eorum offerret. Deinde patriarcha Noë, cùm nullum Dei præceptum extaret, altare Domino ædificauit, & super illud munda obtulit holocausta, Deo tam grata, vt Moyses affirmet: *Odoratus est Dominus odorem suauitatis.* Neque tacet scriptura, cur Abraham magnus patriarcha ingentes à Deo acceperit promissiones: eò nempè quòd obedierit ille voci Dei, eiusq; præcepta & mandata, sicut & cæremonias legesque seruauerit. Habent præterea in Dei verbo laudem Dauid & Salomon, qui Mosaicæ legis ritibus non contenti, diuinum cultum auxerunt, nouaque sacra posteris celebranda piè condiderunt, & in templo quidem orando atque amplificando mirificè laborârunt. Vna vtriusque patris & filij mens erat atque sententia: *Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum*

Gen. 4. Gen. 8. Gen. 26. 1. Paral. 17. 23. & 24. 3. Reg. 6. 8. Psal. 25.

habi-

habitationis gloriæ tuæ. Nota sunt & opera pœnitentium Niniuitarum,quæ licet diuinitùs illis præcepta non essent, tamen hoc diuinæ scripturæ testimonio decorantur: *Vidit Deus opera eorum*, nimirùm in seuero ieiunio, vilitate saccorum, constanti oratione, simulque prauæ vitæ integra conuersione. Quare nec otiosum videri debet,quod Hierosolymitani ciues,simulque Apostoli hoc loco describantur,qui multa tentârint atq; perfecerint ad suum in Christum amorem apertè prodendum,atque ad nos etiam submonendos, vt eius gloriæ quæ Christo debetur, inprimis cupidi ac studiosi esse gaudeamus. Etsi enim illi,qua fide & mente singula instituerent,non satis exploratum habebāt, tamen non prorsus errabant,quod cœli terręq; principem & monarcham externis rebus ac quibusdam ritibus honorare contenderent,vtpote quando arbores vltrò conscendunt,ramos amputant,vestes exuunt,& in via sternunt,flores deportant,asinam tegunt, se ordine consequuntur, & siue magni,siue parui Christum publicè concelebrant,& in templum vsque deducunt, à festiuis interim ac honorificis laudibus in illo itinere non abstinentes.Nec dubium,quin ijdem diuino quodam spiritu afflati, tantū laudis & honoris,quantum anteà nunquam,Christo tribuerint:quandoquidem sicut Lucas disertè cōmemorat, cœperunt omnes turbæ descendentium gaudentes laudare Deum voce magna super omnibus quas viderant virtutibus dicentes: *Benedictus qui venit Rex in nomine Domini,pax in cœlo & gloria in excelsis.* Quæ omnia me iure commonefacient,vt si vsquam aliàs, in cultu certè diuino meam in Christum reuerentiam atq; gratitudinem non modò priuatim, sed & publicè testatam faciam,nullumq; humano pudori ac timori locum relinquam. Etenim hîc verè dixeris illud quod scriptum est:*Benedicentes Dominum,exaltate illum quantum potestis: maior enim est omni laude. Exaltantes eum replemini virtute,ne laboretis,non enim comprehendetis.* Pulchrum est in hac publica supplicatione locum vel inter paruulos adi-

Ion.3.

Luc.19.

Eccles.43.

pisci: de quibus paruulis & Christus ipse testatur: *Sinite par-* Matt.19.
uulos, & nolite eos prohibere ad me venire: talium est enim re- Matt.11.
gnum cœlorum. His paruulis reuelat Pater sua mysteria. Nec minus pulchrum est, quosdam ab Apostolis paruulos, nouasq; Dei creaturas effici, vt Hosianna publicè personent, dignasque Deo laudes offerant & exsoluant iuxta illud: *Per* Heb.13.
ipsum offerimus hostiam laudis semper Deo. Ac omnibus quidem ætatibus verum est, Christo suos infantes, lactentes ac paruulos existere, quales Petrus Apostolus nos esse flagitat, 1.Pet.2.
ex quorum ore suam & perfectam ipse laudem magis magisque colligat atque perficiat, sed ita, vt simul interim destruat inimicos atq; calumniatores, qui Christo & sponsæ eius Ecclesiæ obstrepere nunquam desistunt. Psal.8.

Habeo itidem quam notem ac discam in Apostolis Domini obedientiam, eamq; cum sancta simplicitate cõiungendam, & maleuolorum inuidia semper exercẽdam. Etenim hi discipuli, vt Christi Domini mandatum expleant, ad alienum iumentum soluendum & adducendum sese conferunt, licet mandantis ipsius animum nondum exploratum haberent. Tam probè didicerant illud, quod superbus ille Rex Saul à Samuele nunquam discere potuit: *Melior est* 3.Reg.15.
obedientia quàm victimæ: quodque Salomon optime tradidit: *Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter.* Obseruabo & illud in discipulis, quod vtrique iumento (asinæ & pullo) suas vestes imponant, vt ita commodiùs sedeat Dominus, & illi suum ministerium decentius obeant. Per hæc autem vestimẽta quid aliud putem designari, præterquam instituta, decreta, & traditiones primorum Christi discipulorum? hæc enim ad cultum Dei amplificandum, & ad Ecclesiæ ministerium commãdandum, vim ac authoritatem obtinent singularem. *Qui illa ipsa spernit, non hominem sper-* 1.Thess.4.
nit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritũ suum sanctum in nobis, Actor.16.
sicut de se suique ordinis hominibus Paulus luculenter affirmat. Vnde Lucas non temerè testatur, eundem Paulum & Barnabam in eo studiosè versatos esse, vt fidelibus preci-

perent

perent custodire dogmata, quæ ab Apostolis & senioribus fuerant Hierosolymis edita atque definita. Nec obscurus ille Canon est, qui semper valuit & valebit in Ecclesia: *State fratres, & tenete traditiones, quas didicistis siue per sermonem, siue per epistolam nostram.* 2. Thess. 2. Id quod Basilius Magnus magis illustrans, perspicuè dixit, sicut & ego nunquam nō meminisse debeo: Lib. de Spiritu sancto. cap 27. Dogmata quæ in Ecclesia prædicantur, partim ex conscripta doctrina habemus, partim ex Apostolorum traditione ad nos delata in mysterio recipimus, quæ vtraq; eandem ad pietatem vim habent, & nemo ijs contradicit, qui vel saltem modicam Ecclesiasticarum legum experientiam habet.] Et iterum: Apostolicum arbitror esse, etiam Cap. 29. in non scriptis traditionibus perseuerare.]

Benedictus qui venit in nomine Domini: deq́ nostra in Christum gratitudine debita.

DIGNI sunt profectò Israëlitæ, quos obseruem, magniq́ue faciam: tam multa & præclara præstant obsequia in Christo Domino excipiendo, laudando atque deducendo. Quid aliud quæso prudentius ac decentius facerent ad se veros & germanos Abrahæ filios fide ac re ipsa declarandos? De Abraham quidem patriarcha Christus ipse testatur: *Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum: & vidit, & gauisus est.* Ioan. 8. Meritò igitur me nunc pudeat ac pigeat, si ego his Israelitis ignauior, tanti Regis aduentum non excipio, & exceptum non ardenti gaudio complector, illiq́ue summas non ago gratias, sicut illi quidem plurima be- Luc. 19. neficiorum & miraculorum repetitione facta gratias egisse scribuntur. Quid quod ille de summo cœlo descendens, se ad nos vilissimos vsq; demisit, & ad alienigenas vltrò venit, seq; adhuc nobis indignis offert humanissimè? Nec omnibus tātùm, sed & singulis, quoties exoptamus, esse vult hospes, spōsus, medicus, doctor, saluator, amicus, frater, & quid

Prou.8. non? *Deliciæ meæ*, inquit, *esse cum filijs hominum. Ego diligentes me diligo: & si qui mane vigilant ad me, inuenient me.* Ibidem. *Ego sum Lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed* Ioan.8. *habebit lumen vitæ. Ego lux in mundũ veni, vt omnis qui credit in me, in tenebris nõ maneat.* Ioan. 12. *Qui sitit, veniat: & qui vult,* Apoc.22. *accipiat aquam vitæ gratis. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Matt.11. Egóne incogitantiã, segnitiem ac duritiem meam ipse deplorem, quod multis modis expectatus, & hactenus inuitatus, nõ probis Israëlitis ac synceris Abrahæ filijs consocior, vt optimo maximoq; Regi obuiam eam, illumq; mihi reddam intimè familiarem? Quoties surdis velut auribus pulsantem illũ transeo, & suauissimam vocem illius audio: *Ecce sto ad ostium & pulso. Si* Apoc.3. *quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.* Cur demens illum non redamo, qui solus mihi præstare potest omnia? illum non laudo & celebro, qui summum & æternum bonum existit? Quare supplex Christo factus, die ac nocte non repeto, quod me per Zachariam Baptistæ parentem docuit Spiritus sanctus: *Benedictus Dominus Deus Israël, quia visitauit & fecit redemptionem plebis suæ?* Luc 1. Augebo igitur in me spiritum gratitudinis, vt Abrahæ & Patrum priscorum vigor in me frigido reuirescat, & ego aliqua ex parte ingenuos imiter Israëlitas, qui se obuios ad Christum excipiẽdum cumulatim effundunt. Ex his Andreas ille fuit, qui cum primùm de præsente Messia cognouisset, ne solus tanto the- Ioan.1. sauro potiretur, suum fratrem Simonem non sine andenti zelo ad Christi familiaritatem adduxit. Nec dissimilis qui- Ibidem. dem Philippus & ipse Galilæus, vt qui de Christi aduentu factus certior, continere se non potuit, quin tanti Euangelij captus dulcedine, communis fructus & gaudij cõsortem redderet Nathanaëlem, ideoque in verba illa prorumperet: *Quem scripsit Moyses in lege & Prophetæ, inuenimus Iesum à Nazareth.* Mirum sanè dictu, veteres Prophetas in præsentem Messiæ aduentum intuentes, non sibi tantùm, sed

nobis

nobis etiam tantoperè gratulari voluisse, neque nos incredibili illorum ardore ac studio ad Christum amandū magis accendi, atq; indies commoueri. Parum igitur aut nihil nos pungunt ac penetrant illa Prophetica vel dicta, vel spicula: *Exulta, iubila, canta filia Sion.* a *Tempus requirendi Dominum,* b *cum venerit qui docebit vos iustitiam.* c *Domus Iacob venite & ambulemus in lumine Domini.* d *Eamus & deprecemur faciem Domini, & quaramus Dominū exercituum,* vt alia id genus permulta ad diuinam Christi charitatem nos inflammantia prætermittam. a Isai.12. & 61. b Oseæ 10. c Isai.2. d Zach.8.

Meminero igitur, hoc tempus acceptabile, & hos dies salutis, sicut Paulus appellat, nouo obseruare studio, vt non modò Christum in lege & Prophetis promissum, iamq; nobis certò certius exhibitum fide percipiam, sed etiam credendo exultem lætitia inenarrabili & glorificata, nihil hæsitans de fide, fideiq; fine, qui animæ meæ salus æterna est, vnà cum electis & obedientibus omnibus consequendo, quemadmodum princeps docuit Apostolorum. Quem Christum ego nō solum corde ac ore coram amicis ipsisq; hostibus Ecclesiæ confitebor, verùm etiam Christianæ iustitię officijs clàm palamq; sanctificabo, sicut idem Apostolus verbis illis ostendit: *Dominum Christum sanctificate in cordibus vestris, parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea quæ in vobis est spe & fide.* Potissimùm verò adlaborabo, vt ne quod Israëlitæ pro suo merito iampridem audierunt, in me quoque competat, Christo illis publicè redarguente: *Quid vocatis me Domine Domine, & non facitis quæ dico? Hypocritæ faciem cœli & terræ nostis probare: hoc autem tempus quomodo non probatis?* Cuiusmodi hypocritis aggregandi sunt, qui cæci & manu tentantes ab Apostolo Petro dicuntur, quoniam vacui & sine fructu in Domini nostri Iesu Christi cognitione versantur: quiq; secundum Paulum Deum ore confitentur, factisq; negāt, quùm sint ad omne opus bonum reprobi. Ab horum consortio me subducā sedulò, ne fidem otiosam mortuamque 2.Cor.6. 1.Pet.1 1.Pet.3. Luc.6. Luc.12. 2.Pet.1. Tit.1.

Iacob.2. conjecter, illisq; conformer, de quibus Ioannes Euangelista
Ioan.12. testatur: *Ex principibus multi crediderunt in illum, sed propter Pharisæos non confitebantur, vt è Synagoga non eyicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis quàm gloriam Dei.*

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi Deus, vt cum Catholico clero & populo sacrũ tempus Aduentus fœliciter ordiar, illudq; iuxta*
Rom.13. *Ecclesiæ institutum cum fructu transigam.* Hora enim est iam nos (*qualescunq; demùm sumus*) surgere. Nox præcessit; dies autem appropinquauit, *prout Apostolus Doctor gentium per omnes clamat Ecclesias.*

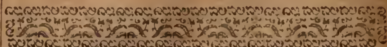
DEINDE *rogabo Dominum, vt ad sanctificandum hoc tempus passim abyciantur & supprimãtur opera tenebrarum,*
Galat.5. *quæ & carnis opera Paulo dicuntur, & Dei regnum excludunt, sicuti commessationes, ebrietates, lasciuiæ, impudicitiæ, contentiones, æmulationes, rixæ & sectæ. Nam & vetus Ecclesiæ disciplina exigit, vt ad vanitatem, luxum & ventrem spectantia, sicuti nuptiæ, choreæ, voluptates, ludicra, vanaq; spectacula, ex quibus multorum malorum seges proficiscitur, hoc tempore intermittantur. Pro his autem pænitẽtiæ & charitatis opera tanquam arma lucis ex professo à Dei filys assumuntur, perinde ac*
Ephes.5. *si preceptũ illud Apostolicum recens inculcetur:* Probate quid sit beneplacitum Deo: & nolite cõmunicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. *Quæ noua*
Luc.3. *Ecclesiæ purificatio per Christi præcursorem Baptistam olim adumbrata, Christianos ordines omnes ad puriorem vitam excitat & impellit, nimirùm vt ineffabilem aduentus Domini fructum & diuinas Christi virtutes faciliùs participemus, quin etiam Christum ipsum iustitiæ stolam induamus. Hic autẽ Chri-*
In cap.13. ad Roman. *stum induit, prout Ambrosius docet, qui se ab omni errore & turpitudine separauerit, ne in conuiuio nuptiarum sine veste*
Matt.22. *eius inuentus, & turpiter abiectus, tenebris mancipetur.*]

ORABO,

ORABO insuper pro cunctis infidelibus, quibus vera mundi lux Christus nondū diluxit, & pro Ecclesia Catholica aduersarys in petram ipsam Christum impingentibus, maximè quòd sacri temporis huius, & venerandæ antiquitatis, diuiniq́ cultus propter Christum in templis instituti rationem omnem superbè contemnant: tantum abest, vt ordinis & politiæ religionisq́ cura & disciplina tangantur. Ac tantò magis ego me ad hoc pium Ecclesiæ institutum applicabo, nouumq́ mihi studium indicam orandi, meditandi, legendi, aliaq́ saluti meæ viciniora sectādi, perinde ac si ad me propriè spectaret illud: Surge qui dormis, & exurge à mortuis: & illuminabit te Christus. Videte fratres, quomodo cauté ambuletis. *Participes Christi effecti sumus, si tamen initium substantiæ eius vsq, ad finem firmum retineamus. Proinde non modò detestandum incredulitatis & peccati somnum, sed & quemlibet reprehensibilem ignorantiæ, negligentiæ ac inertiæ torporem mihi prohiberi, maioremq́ sólito spiritualis disciplinæ districtionem à me flagitari putabo, veluti Salomonem ipsum subinde increpantē audiam:* Vsquequo piger dormies? vsquequo de somno consurges? Parum inquam, dormies, modicum dormitabis. *Hodie si vocem eius* (Christi) *audieritis, nolite obdurare corda vestra,* sicut Apostolus ea verba interpretatur. Ephes.5. Heb.3. Prou.24. Psal.94. Heb.3.

Prætermissis autem Aduentus nostri concionatoribus, qui apud veteres multi & præclari extiterunt, illustrem doctorem Augustinum duntaxat attingā. Is ante mille annos de huius tèmporis ratione disseruit, & inter alia sub finem concionis ita suos instituit auditores: Hoc admonuimus fratres, vt quia natalis Domini imminet, tanquàm ad nuptiale & cœleste conuiuium, ab omni luxuria alieni, & bonis operibus adornati, nos per Christi adiutorium præparemus, eleemosynas pauperibus erogemus, iracundiam vel odium, velut venenū, de cordibus nostris respuamus. Castitatem fideliter conseruate, ad conuiuia vestra frequentius pauperes reuocate, ad vigilias maturius surgite, in Ecclesia stantes aut orate aut psallite: verba otiosa aut secularia Serm.2.de tempore.

nec ipſi proferte, & eos qui proferre volunt caſtigate. Pacem cum omnibus cuſtodite, & quos diſcordes agnoſcitis, ad concordiam reuocate. Hęc ſi fideliter Chriſto adiuuante volueritis implere, & in hoc ſæculo ad altare Dominicũ ſecura conſcientia poteritis accedere, & in futuro ad æternam beatitudinem fœliciter peruenire.] Atq; ita quidem veteres de Aduentu, cuius & Chryſoſtomus meminit, ſunt philoſophati, vt ex illo quaſi paraſceuen facerent ad natalem Domini, ſacramque ſynaxin dignè ab omnibus excipiendam. Huc & crebræ conciones inſtituebantur, & varia pietatis exercitia, ſimul & fraternæ charitatis opera populo commendabantur.

DOMINICA II.

ADVENTVS.

Sequentis Euangelij Argumentum,

TRISTISSIMA ſigna huius mundi finem Chriſtique ad iudicium extremum aduentum proximè anteceſſura, hoc loco deſcribuntur. Horribiles mutationes tunc fient in cœleſtibus ſimul & terreſtribus creaturis, vt hinc mali omnes timore maximo concutiantur, ſimulque propter imminentes perpetuæ damnationis pœnas grauiſſime diſcrutientur. Nunquam id verius elucebit quod ſanctus Propheta fore prædixit: Peccator videbit & iraſcetur, dentibus ſuis fremet & tabeſcet: deſiderium peccatorum peribit.] Præterea in hoc Euangelio habent boni & electi mirificam conſolationem, quandoquidem futura mundi conſummatio, & extremi iudicij dies incomparabile illis

Pſal.111.

creabit

creabit gaudium,ac nouam pariet fœlicitatem. Cùm enim viuorum ac mortuorum iudex Christus, vt orbem totum iudicet,in ſede maieſtatis ſuæ ſederit,iuſti perfectam animi & corporis liberationem aſſequentur,ac iudicem adeò ſibi propitium ſentient, vt ab eo ceu benedicti Patris ad æternum Dei regnum poſſidendum ſuauiter inuitentur,perpetuoque cooptentur. Nam in ſingulis electis illam ſententiam compleri neceſſe eſt: Beatus vir qui ſuffert tentationem; quoniam cum probatus fuerit,accipiet coronam vitæ,quam repromiſit Deus diligentibus ſe. Vnus igitur & idem eſt diuini iudicij dies, qui damnandis terrorem ac luctum acerbiſſimum, electis autem conſolationem & gloriam vberrimam adferet, omnibus interim creaturis ſanctorum libertatem quodammodo ſuſpirantibus, ſanctisq; ipſis ad ſupremam illam filiorum Dei gloriam maximè adſpirantibus,ſicut Paulus ipſe teſtatur. Atque huc demùm referri poteſt,quod Iuſtinus & Hippolytus Martyres comprobant,Chriſti Domini aduentum in ſacris literis duplicem commemorari, priorem quidem ſecundùm carnem, qui abiectus fuit,eò quòd ille humilis coram mundo apparuit: poſteriorem verò ad extremum illud iudicium verè glorioſum & ſplendidum,quando veniet idem è cœlis cum potentia,cum Angelis,& gloria Patris. Proinde ſicut præcedens Dominica priorem illum aduentum nobis cõmendauit,& per Zachariam Prophetam in Euangelio propoſitum comprobauit: ita præſens Dominica de poſteriore aduentu nos admonet, quem Chriſti verba in Euangelio ſequenti apertè commonſtrant. Eoque magis probandum eſt Eccleſiæ inſtitutum,quæ de illo priore nunc ſæpè cantat ex Iſaia: Ecce virgo concipiet & pariet filium,& vocabitur nomen eius Emmanuel: de hoc autem poſteriore aduentu ſubinde repetit Zachariæ vaticiniũ,Ecce Dominus veniet, & omnes ſancti eius cum eo, & erit in die illa lux magna. Hic docendi ordo admonet,vt aduentum vtrumque nobis meditandum ſuſcipiamus, neque ſolùm in fide,verùm etiam in timore Chriſti hoc tempore confirmemur.

Matth.25.
Iacob.1.
Rom.8.
Apolog.2.
Oration.de cõſummat. mundi.
Zach.9.
Matth.21.
Ioan.7.
Zach.14.

EVAN-

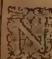
EVANGELIVM EIVSDEM
Dominicæ. Lucæ. XXI.

IN illo tempore, dixit IESVS *discipulis suis: Erunt signa in Sole, & Luna & Stellis, & in terris pressura Gentium præ cōfusione sonitus maris & fluctuum, arescentibus hominibus præ timore & expectatione quæ superuenient uniuerso orbi, nam virtutes cœlorum mouebuntur: Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna & maiestate. His autem fieri incipientibus, respicite & leuate capita vestra: quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem, Videte ficulneam & omnes arbores: cùm producunt iam ex se fructum, scitis quoniam propè est regnum Dei. Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Cœlum & terra transibunt: verba autem mea non transibunt.*

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Erunt signa in Sole & Luna & Stellis, & in terris pressura gentium.

NON modò Christi Domini gratiam & misericordiam mihi promissam lætus amplectar, sed & iustitiam tanti iudicis in Euangelicis litteris propositam reformidabo. Idem enim Christus vti ad se conuersis est perbenignus, amplissima pollicetur & offert, ita ingratis ac sine timore peccantibus iratum se, ac in puniendo valde seuerum exhibet. Quid illo dicto lenius ac blandius: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos? Quid rursus illo seuerius? *Væ mundo à scandalis. Necesse est enim vt veniant scandala: veruntamen væ homini isti per quem scandalum venit*, Ingentem præbet consolationem atque fiduciam: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis: Petite & accipietis.* Sed rursus terrificum illud haberi debet: *Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis. Ex verbis tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Delectat planè suauis illa promissio: *Iugum meum suaue est, & onus meum leue: Omne quod venit ad me non eijciam foras.* Sed rursus iure pios absterret, cùm audiunt: *Omne cui multum datum est, multum quæretur ab eo: & cui commendauerunt multùm, plus petent ab eo: Reddet vnicuique secundùm opera eius.* Quare mihi satis non erit, in Christum gratiæ plenum, qui humiliter in hunc modum venerit, nosterque propitiator esse ac saluare omnes cupiat credere: sed præterea fidem meam circa secundum eius

Matth. 11.
Matth. 18.
Ioan. 16.
Matth. 5.
Matth. 12.
Matth. 11.
Ioan. 6.
Luc 12.
Matth. 16.

aduentum, quo potenter & in maiestate veniet, totiq; orbi terrorem ingentem adferet, & secundùm opera sua quemlibet iudicabit, etiam atque etiam exercebo. De quo posteriore aduentu Christus ipse nunc & sæpè aliâs disserit, vt-
Matt.24. pote verax Propheta, qui de signis terrificis sub mundi fi-
& 25. nem, suumque iudicium apparituris, & cum iudicio ipso
Luc.12.&16 coniunctis sic vaticinatur, vt cuncti audientes, maleque si-
Ioan.5. bi conscij, meritò extimescant. Etenim Sol & Luna (præ-
Marc.33. cipua mundi lumina) cum planetis, stellis, alijsque mun-
Luc.31. di signis mirabiliter obscuratis terrorem maximum in-
Isai.13. gerent. Aër corruptus pestes & morbos grauissimos pas-
Ioël.5. sim excitabit. In mari & fluminibus insolitæ tempestates & inundationes mortales plurimos perdent. Terræmotus crebri & vehementes, domos, arces, turres & ciuitates euertent innumerabiles. Cœlum & terra terribili fragore resonabunt, elementa demum cum creaturis omnibus tam horridum aspectum induent, tantumq; luctum quantum antea nunquã, cunctis excitabunt mortalibus, vt à Prophe-
Isai.13. ta verè dicatur: *Ecce dies Domini venit crudelis & indignationis plenus, & iræ furorisq; ad ponendam terram in in solitudinem, & peccatores eius conterrendos de ea.*

Tunc videbunt Filium hominis venientem in maiestate.

Matth.24. SI TOTVS mundus tremet atq; cohorrescet, si virtutes Angelorum commouebuntur, si omnes tribus terræ plangent, si sancti & cum Deo reconciliati sæpè expauescunt, cùm illam aduẽtantis Iudicis maiestatem, extremiq; iudicij seueritatem tantùm animo secum reputãt: cur ego miser, qui coràm eodem tremendo Christi tribunali vel inuitus assistam, omnisque vitæ meæ anteactæ rationem exactam reddam, cur inquam, ob huius tremendi iudicij certissimam denunciationem & firmissimam fidem nõ totus concutior, ac sæpenumero contremisco? An non Spiritus
Ioël.2. sanctus per Ioëlem luculenter affirmat: *Magnus dies Domini,*

mini,& terribilis valdè: & quis sustinebit eum? Nisi hunc diem Iob sanctus extimuisset, non vtiq; illa sollicitudinis plena verba prodidisset: *Quid faciam, cum surrexerit ad iudicandum Deus? & cum quæsierit, quid respondebo illi? Semper quasi tumentes super me fluctus timui Deum.* Ac rursus alibi: *Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.* Nec dubitat Hieronymus de seipso testari: Ego cunctis peccatorum sordibus inquinatus diebus ac noctibus opperior, cum tremore reddere nouissimum quadrantem. Sciebat enim Apostolicam sententiam: *Terribilis est expectatio iudicij, & horrendum incidere in manus dei viuentis, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & reddet vnicuiq; secundùm opera eius.* Quibus & illud consonat: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum.* Statimq; subiungit: *Scientes ergo timorem Domini hominibus suademus.* Neque tacet princeps Apostolorum. *Si iustus vix saluabitur, impius & peccator vbi parebunt?* nimirùm cùm iudex ille scrutabitur Hierusalem in lucernis, ipsásque hominum iustitias iudicabit. Etenim vt nullum bonum irremuneratum, ita & malum nullum impunitum relinqui potest ab eo, qui orbem in æquitate iudicaturus est, vt suum cuiq; vel præmium, vel supplcium perpetuum decernat.

Iob.31. Iob.9. In epist. ad Florentin. Heb.10. 1.Cor.6. 1.Cor.5. 1.Pet.4. Soph.1. Psal.74. Matt.25.

Væ igitur mihi ad voces Propheticas & Apostolicas obsurdescenti, si instar phrenitici, tam multos & irrefutabiles huius postremi aduentus præcones ac testes non audiam & obseruem. Quid obsecro certius est Orthodoxo, quàm iustum iusti Dei iudicium imminere, quod nullus queat effugere, quodq; in his quæ præsunt, durissimum fiat? Quis Christianus de illo fidei articulo ab Apostolis tradito subdubitet, Inde venturus est iudicare viuos & mortuos? Quod Ioannes sic etiam clariùs reddidit: *Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis populus, & qui eum pupugerũt, & plangent super eum omnes tribus terræ.* Atque hæc de postremo

Sap.6. Apoc.1.

firmauit: *Ille seruus qui cognouit voluntatem Domini sui, & se non præparauit, & non fecit secundùm voluntatem eius, vapulabit multis. Qui autem non cognouit & fecit digna plagis, vapulabit paucis.* Ioan.21.

EGO verò vt maiorem & certiorem ex fide diuini iudicij fructum capiam, sæpè in animum reuocabo, diem illum Christi, vt Paulus vocat, non ita procul abesse, quandoquidem pleraque signa de fine mundi & aduentu Christi, sicut in sacris literis prædicta legimus, bona ex parte se nobis ob oculos offerunt, ipsisque sensibus percipiuntur. Qua de re alibi plenius differemus. Deinde Scriptura ipsa nos ita loqui docet: *Tempus propè est. Nouissima hora est. Ecce iudex ante ianuam assistit.* Accedit quod Christus fideles crebrò ac seriò admonet non solùm de generali, sed etiam particulari, vt vocant, iudicio expectando, perinde ac si quisque nostrum quotidie ad tribunal Christi iudicis sit euocandus atque sistendus. Vnde à Paulo etiam dictum est: *Vnusquisque onus suum portabit. Vnusquisque nostrûm pro se rationem reddet Deo.* Sed & ipsa iudicis Christi vox est: *Si non vigilaueris, veniam ad te tanquam fur, & nescies qua hora veniam ad te.* Quod Christi iudicium tantò mihi debet esse commendatius, quantò dies ac hora illius cuique manet incertior, summa Dei sapientia prouidè nobiscum agente, vt si frugi serui esse velimus, ad heri nostri aduentum excipiendum vigilantiam, precationem, & sobrietatem nunquam non adhibeamus. *Videte,* inquit, *vigilate & orate, nescitis enim quando tempus est.* Ex quibus omnibus colligam, ad verum ac proprium vsum fidei de Christi iudicio pertinere, vt singularem in me timorem excitem, quoniam is initium est sapientiæ, virtutum retinaculum, & custos beatitudinis, sine quo nec possit homo iustificari. Nam & Christus ipse non frustrà mandauit fidelibus: *Timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam,* quemadmodum in ipso extremi iudicij die hanc potestatem publicè coràm omnibus mortalibus declarabit. Ad-

Phil.1.& 2. Apoc.1. Ioan.2. Iacob.5. Matth.24. Marc.13. Luc.12. Galat.6. Rom 14. Apoc.3. Luc.12. Marc.13. Prou,1. Eccles.1. Matt.10. Matt.25.

Pſal. 118. hæc familiaris erit mihi huius iudicij meditatio, vt cum Pſalmographo dicere poſſim: *Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.* Indiget enim vetus homo tali pædagogo, qui illum à mundi curis, carniſque voluptatibus vel nolentem auocet, atq; animum ad Chriſti aduentum efficiat alacriorem ac paratiorem. Vt hinc etiam moneat ſapiens: Eccleſ. 7. *In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.* Sicut & Eccleſiaſtes grauiſſimè dixit: Eccleſ. 12. *Deum time, & mandata eius obſerua, hoc eſt enim omnis homo.*

Leuate capita veſtra, quoniam appropinquat redemptio veſtra.

Pſal. 72. QVAM *bonus Deus Iſraël his qui recto ſunt corde?* quàm beati ſunt ſerui, quos dies ille Domini reperiet vigilantes? Matth. 24. quàm ſe Chriſtus benignum, liberalem ac lætum oſtendet electis, qui vnà cum Paulo certamen bonum in hoc certāt 2. Tim. 4. ſtadio, & in omni vocatione fidem integram ſeruant? His enim promiſſam iuſtitiæ coronam donat, quam iuſtus ipſe index & agonotheta ſuis probatis militibus, & aduentum ipſius diligētibus in illa die cumulatiſſimè reddet: Sic enim ſpopondit qui mentiri nō poteſt, nec fallere: Apoc. 2. *Eſto fidelis vſq; ad mortem: & dabo tibi coronam vitæ.* Perinde ac ſi dicat, Deleui quod commiſiſti, ſerua quod præcepi, vt habeas quòd promiſi. Erro alioquin turpiter ac perniciosè, ſi cum ſectarijs nouis vaniſq; Iudæis promiſſiones & præcepta Dei ſeparo, & eas nudè apprehendo, nec obſeruo cōditiones annexas, quemadmodum de agenda pœnitētia, de obedientia, charitate, patientia exercitanda. Scriptum eſt enim: Matth. 4. *Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cælorum.* Matt. 19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata. Hoc fac & viues.* Luc. 10. *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me: non eſt me dignus.* Matth. 10. *Qui facit iuſtitiam, iuſtus eſt. Qui non diligit, manet in morte.* 1. Ioan. 3. Proinde quod regius Propheta cantauit, nos etiam Chriſto

largiri

largiri poſſumus & debemus: *Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris, & cum peruerſo peruerteris.* Piorum autem & iuſtorum, quos Chriſtus coronabit, proprium eſt, in carne ſine carne viuere, & calcatis terrenis amare cœleſtia, neq; ſicut pecudes ſolent, humi repere, ac ſenſuum oblectamenta ſectari, ſed leuare capita, ſurſum erectos tenere animos, & in cœlis quodammodo habitare, dum ad promiſſa illa cœli gaudia & æternæ patriæ præmia cum Apoſtolis prorſus aſpirant. Hinc illa vox Chriſtum ducem in via crucis inſequentium: *Noſtra conuerſatio in cælis eſt: vnde etiam Saluatorem expectamus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratũ corpori claritatis ſuæ.* Cùm autem is apparuerit, quantumuis electi hîc abiecti videantur, ac pauperes viuant & inglorij, tamen ſimiles erunt Capiti, & vbi eſt Dominus, illic & miniſtri manebunt, habituri, vt Petrus aſſerit, hæreditatem incorruptibilem & incontaminatam, & immarceſſibilem, atque in cœlis conſeruatam. *Si enim filij & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti, ſi tamen compatimur, vt & glorificemur, & ſi non ſecundùm carnem, ſed ſecundùm ſpiritum ambulemus,* vt Paulinis verbis vtamur. Quid autem optabilius atque iucundius obſecro, quàm Chriſtum ſic ſibi deuinctum habere, vt ſic idem nobis ampliſſimus benefactorũ remunerator, & ſimul in anima & corpore, ſaluator perfectiſſimus, immò & Deus omnia in omnibus. *Ego,* inquit, *protector tuus ſum, & merces tua magna nimis.* Hæc illa ſpes eſt & ſacra fiduciæ anchora, quæ non confundit electos, nec ſolùm in laborando eos alacres, ſed etiam in cruce & morte ipſa ſecuros ac lætos reddit. Norunt enim, quàm verè dictum ſit illud: *Oculus non vidit Deus abſque te, quæ præparaſti expectantibus te,* quodque ab Apoſtolo traditur: *Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Cur igitur ego cum viro, qui ſecundùm cor Dei erat, & ſicut oliua florebat in domo Domini, non fre-

Pſal.17. Phil.3. 1.Ioan.3. Ibidem. Ioan.12. 1.Pet.1. Rom.8. 1.Cor.15. Gen.15. Heb.6. Rom.5. Iſai.64. 1.Cor.2. Rom.8.

Psal.41.16. quenter & ex animo dico: *Sitiuit anima mea ad Deum fon-*
118. *tem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?*
Ego in iustitia apparebo conspectui tuo: satiabor cùm apparue-
rit gloria tua. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est.
1.Ioan 2. Ioanne Apostolo dignum est sanè præceptum, quod ego menti meæ semper infixum geram. *Sicut docuit vos* (Christus) *manete in eo: Et nunc filioli manete in eo: Et cùm apparuerit, habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in aduentu eius.*] Nec dissimilis est eiusdem commonitio alibi tradita:
In epist.2. *Ecce prædixi vobis vt in die Domini non confundamini.*

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECABOR *Christum, viuorum ac mortuorum iudicem, vt mihi tum ex mortali vita migranti, tùm in extremo die resurgenti propitius esse dignetur. Quarè cum Propheta regio*
Psal.142. *sæpè dicam:* Ne intres in iudicium cum seruo tuo. *Sed & cum tota Ecclesia precabor: Libera me Domine de morte æterna in die illa tremenda, quando cæli mouendi sunt & terra, dum veneris iudicare seculum per ignem. Hic enim dies est, quem So-*
Soph.1. *phonias Propheta sic descripsit, vt sit dies iræ, dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, in qua fortes etiam af-*
1.Pet 4. *fligantur, vtq; iuxta Petrum iusti ægrè saluentur.*

ROGABO *insuper* DEVM *immortalem pro plerisq; mundi filijs & Epicuræis (proh dolor) ita viuentibus, ac si nulla diuini iudicij futuræq; vitæ & gehennæ perpetuæ cura commoueantur. Tantum abest, vt parati esse possint ad tremendum Christi iudicium siue particulare, siue generale subeundum. Rogabo igitur, vt sine omni timore peccãtes, & in statu damnationis viuentes, ad suorum nouissimorum memoriam reuocentur, & si non amore, saltem timore ad offensum Deum conuertantur, verosq; de peccatis commissis pœnitentiæ fructus in Ecclesia præstent.*

ADHÆC petam ardentes pœnitentiæ concionatores nobis à Deo dari, qui duros peccatorum animos concutiant, eosq́; salutari diuini iudicij metu ac terrore vulnerent. Nam & Pau- Actor.24.
lus Apostolus de futuro iudicio ita disseruit, vt Fœlix præses Ethnicus audito illo fuerit tremefactus, & Ionæ Prophetæ concio tan- Ioan.3.
tum apud Niniuitas effecit, vt ex timore illi ad pœnitentiam conuerterentur. Vnde rogat etiam Propheta Dominum: In cha- Psal.31.
mo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. *Nam* qui sine timore est, *Sapiente teste*, non po- Eccles.1.
terit iustificari.

QVONIAM verò non modò præsens Euangelium, sed scriptura etiam omnis de postremi iudicij die loquitur, vt qui benè beateq; viuere cupiunt, frequentem eius memoriam in animo seruent, valdè mihi commendatum habebo dictum Sapientis: *In die bonorum ne immemor sis ma-* Eccles.11.
lorum, & in die malorum ne immemor sis bonorum. Deinde quod Basilius Magnus notauit, etiam atq; etiam rememo- Psal.33.&
rabo, vt qui Propheticam sententiam tractans: *Venite filij* ibidem Ba-
audite me: timorem Domini docebo vos: de iudicio extremo silius.
grauiter ita concionatur: Cùm te appetitus inuaserit peccandi, velim cogites horribile illud & intolerabile Christi tribunal, in quo præsidebit iudex in alto & excelso throno: astabit autem omnis creatura ad gloriosum illius conspectum, contremiscens. Adducendi etiam nos sumus singuli, eorum quæ in vita gessérimus, rationē reddituri. Mox illis qui multa mala in vita perpetrârint, terribiles quidam & deformes assistent Angeli, igneos vultus præ se ferentes, atque ignem spirantes, ea re propositi & voluntatis acerbitatem ostendentes, nocti vultu similes propter mœrorem & odium in humanū genus. Adhæc cogites profundum barathrum, inextricabiles tenebras, & ignem carentem splendore, vrendi quidem vim habentem, sed priuatum lumine: deinde vermium genus venenum immittens, ac carnē vorans, inexplebiliter edens, neque vnquam saturitatem sentiens, intolerabiles dolores corrosione ipsa infigens. Po

ſtremò quod ſuppliciorum omnium grauiſſimum eſt, opprobrium illud & confuſionem ſempiternam. Hęc time, & hoc timore inſtructus, animam à peccatorum cõcupiſcentia tanquam freno quodam reprime. Sic ille Baſilius.

DOMINICA III.
ADVENTVS.

Sequentis Euangelij Argumentum.

IOANNES Baptiſta in Herodiano carcere concluſus, duos diſcipulos ad Chriſtum Iudęis concionantem ablegat, qui de vero Meſſia percunctentur. His ita reſpondet Chriſtus, vt præſentibus miraculis, quæ tunc palàm patrabat, ſe Meſſiam ipſum eſſe non obſcurè declaret. Deinde coram turba Iudæorum qui aderant, eundem Ioannem eximiè laudat, vtpote ab officio, conſtantia & veſtitus auſteritate. Hæc ſumma eſt ſequentis Euangelij, quod Aduentui quidem noſtro pulchrè quadrat. Nam ille nobis proponitur in doctrina & vita conſiderandus, qui ſanctos vates omnes eiuſdem Aduentus nuncios præcelluit, ſanctus etiam priuſquam natus, quique Meſſiæ aduentum in carnem & ad iudicium luculentius, quàm quiſquam alius, commendauit & vrſit, ſuum vt honorem Domino Ieſu vnico Redemptori ac orbis iudici clariſſimè aſſereret atque vindicaret. Prudenter autem Chryſoſtomus monet, qua de cauſa Ioannes hoc loco diſcipulos mittat, Chriſtumque Dominum conſuli cupiat. Ioannes ait, in carcere ſciens, ſe iam in exitu conſtitutum, volebat diſcipulos ſuos Chriſto adiungere, tanquàm ſi prouidus pater moriens filios ſuos

Luc. 7.

Hom. 2. in Matth.

consignet fideli tutori. Desiderabat enim viuens plenam fidem videre discipulorum, eosque in Christo perfectos, vt iucundius moreretur. Et sicut Ioannes in prima quidem facie per discipulos suos interrogabat Christum: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? sic & Christus in prima quidem facie renunciabat dicens: Ite, & dicite Ioanni, &c. reuera autem ad discipulos eius loquebatur. Augustinus sensum hîc mysticum sequitur, vt Ioannes, qui discipulos mittit ad Christum, typum gerat, veteris legis, velut conclusæ carcere quodam ignorantiæ, & indigentis vera luce doctrinæ, gratiæque Christi. Præmittitur ergo inquit, lucerna ante solem, seruus ante Dominum, amicus ante spõ-sum, præco ante iudicem, vox ante Verbum. Et ideò de seipso dicit. Ego vox clamantis in deserto, quia verbi annunciator & prædicator erat.] Ex Christi quidem verbis hoc loco recitatis, quibus Iudæi & increduli omnes haud parùm erudiuntur, idem Ioannes tum propter meritum vitæ, tum ob doctrinæ officium ingentem habet commendationem, ac Prophetis antefertur. Idem à Chrysologo non temerè dicitur schola virtutum, magister vitæ, sanctitatis forma, norma iustitiæ, virginitatis speculũ, castitatis exemplum, pœnitentiæ via, fidei disciplina, maior homine, par Angelis, silentium Prophetarum, lucerna mundi, Domini testis, ac præcursor Christi iudicis.

Serm. 1. in vigil. S. Ioannis Baptistæ.

Ioan 1.

Serm. 127.

EVANGELIVM EIVSDEM Dominicæ. Matth. XI.

CVM audisset Joannes in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis: ait illi: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Et respondens Iesus ait

illis, Euntes renunciate Joanni quæ audistis & vidistis: Cœci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur: & beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioanne: Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? sed quid existis videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis & plus quàm Prophetam. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi, mittit duos de discipulis suis.
De Ioannis eiusdem vinculis.

MAGNVS reuera Ioannes,& omni exceptione maior,quem non modò Malachias Propheta, sed & Christus ipse publicè multisque modis commendauit. Est ille verè lucerna ardens & lucens, Propheta & plus quàm Propheta: est missus à Deo Angelus,quo maior vel sanctior inter natos mulierum nemo surrexit: est de quo idem Dominus luculenter asseruit: *A diebus Ioannis Baptistæ vsq; nunc regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Omnes enim Prophetæ & lex vsq; ad Ioannem prophetauerunt.* Rectè igitur Tertullianus eundem Ioannem inter vetera & noua limitem quēdam, Gregorius autem Nazianzenus veterum nouorumq; medium sine mediatorem constitutum appellat. Eoq; mihi magis vsui erit præsens Euangelium,quod iterum de sacro aduentus instituto admonet,quando non modò dictum Ioannem huius aduentus clarissimum testem, sed etiam eius discipulos de hoc aduentu dubitantes, in medium profert. Nec minus obscuritatis atque caliginis in plurimis Iudæis hærebat,qui sub Ioanne neque Christum verum Messiam, neque salutarem eius aduentum fide firma percipiebant,vt idcirco illorum nomine haud iniuria Christus interrogetur: *Tu es qui venturus es,an alium expectamus?* qui nempè sit promissum Abrahæ semen, in quo gentes omnes benedicentur, inclytusque Rex & filius Dauid,quem nostri maiores ad restituendum Israël tot seculis expectârunt.

Malach.3. Ioan.5. Matt.11. Ibidem. Lib.4. contra Marcionistas. Oratione funebri in Athanas. Matth.11. Luc.7. Gen.22. Psal.88. & 131. Ierem.23.

HÆc mihi causam suggerent, vt ex animo gratias agam clementissimo Deo, qui suos Prophetas inde ab initio ad Ioannem Baptistam vsque, sicut illustrissimum, ita postremum etiam testes misit,eosq; venturi Messię fidos esse prę-nuncios voluit. *Non* enim *faciet Dominus Deus verbū*,si vati Amos credimus:*nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos Prophetas*, per quos nunquam nō populum suum fideliter erudiuit. Deinde illorum in Ecclesia Doctorum dolebo vicem, qui perinde ac Ioannes, quantumuis in Domini messe accuratè laborent, suumque officium strennè obeant

Amos 3.

tamen parum proficiunt apud auditores. Ex horum ergo
Isai.53. persona verissimè dicitur: *Domine quis credidit auditui no-*
Ioan.12. *stro? & brachium Domini cui reuelatum est?* Vnde cùm Io-
annes Euangelista de Christi tractaret aduentu, summam-
Ioan.1. que hominum ingratitudinem innuere vellet: *In mundo*
erat, inquit, *& mundus per ipsum factus est, & mundus eum*
non cognouit. In propria venit, & sui eum non receperunt.
Adhæc alijs veræ lucis filijs, qui cum fide Christum recepe-
runt, ex animo gratulabor, quod hominem à Deo missum
Ioan.1. Ioannem, ac illius nuntiatum de lumine Christo testimo-
nium sint libenter amplexi, seque totos Agno Dei tradide-
rint, qui tollit peccata mundi, & aduentu suo complet o-
mnia. Nec fuit ferè quisquam, in quo tanta fidei lux, tan-
tumque desiderium huius aduentus, quantum in eodem
Luc.1. Ioanne, primum appareret. Hic etenim nondum in lu-
cem editus, & materno Elizabethæ vtero conclusus, non
modo Messiæ ac Domini sui in Virgine concepti præsen-
tem cognouit aduentum, sed etiam iam tum præ gaudio
subsilijt, atque in illius occursum prodire gestiuit, vt quod
voce non poterat, nouo sensu & ineffabili gaudio demon-
straret. Idem velut terrestris Angelus à Deo delectus, & in
sua eremo vasta mirabiliter cōstitutus, vocem clarissimam
ac efficacissimam edidit, qua cunctos non omninò surdos
Matt.3. ad Christi Regis cognoscendum aduentum excitare, pri-
Marc.1. musque regnum cœlorum pœnitentibus promittere non
dubitauit.

Proinde meum esse munus ducam, vt hunc Ioannem
nunquam satis laudatum Prophetam, ac velut incompara-
bilem doctorem aduentus lætus admittam, & sicut lectissi-
mum diuini spiritus organum excipiam reuerenter, meq;
probatioribus eius discipulis diligenter adiungam. Habet
enim Ioannes non paucos imbecilles, tardos, morosos at-
que difficiles discipulos ac auditores, quibus nō adeò fidei
placeat simplicitas, quàm contendendi ac disceptandi libi-
Ioan.3. do arrideat. *Rabbi*, inquiunt, *qui erat tecum trans Iordanem,*

cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum. Nec erant illis dissimiles Iudæi, ad hæsitandum quàm ad credendum vsq; procliuiores, vt hinc Christum circumdantes dicerent: *Quousq; animam nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis palam.* At verò mihi curandum est, vt in rebus fidei carnis mundique iudicio locum nullum concedam, sed in obsequium Christi intellectum omnem veluti captiuum redigam, & in suscepta quidem fide persistam immobilis. Expectent ac somnient, quam diu velint, suum Christum Iudæi, adeò quidem dementes ac stolidi, vt pro Messia ferè arripiant, quicquid inter Prophetas vel Heroes vident excellere, ac maiestatem aliquam præ se ferre. Vnus Ioannes Baptista mihi pluris erit, quàm ingens & incredula Iudæorum caterua, cùm sciam illum amplissimis diuini Spiritus dotibus, & certissima vitæ sanctimonia, simulq; irrefutabili scriptorum maximorum testimonio nobis commendari. Cum hoc ipso magistro coniungam discipulum, cumque spectatissimum Andream, qui antea in schola Ioannis versatus, Christo Domino se totum addixit, nec solùm Simoni germano fratri, sed & nobis omnibus hoc nunquam abolendum testimonium tradidit: *Inuenimus Messiam, quod est interpretatum Christus.*

Ioan.10.
2.Cor.10.
Ioan.1.
Ioan.1.

IAM verò quod ad Ioannis vincula pertinet, mirabor vetus ac detestandum mundi ingenium, qui sui semper similis, in optimos quosque grassatur, illosque immani odio persequitur. Quid inter natos mulierum quæso inculpatius? quid modestius, castius, religiosius, constantius? quid in spiritu ardentius, in victu abstinentius, in cultu corporis ac pœnitentia seuerius, in Doctorum ordine magis vulgo celebratum? Fuit enim ille semper, sicut prædixerat Angelus, coram Domino magnus, & Spiritu sancto repletus ex vtero matris. Contemnit tamen illum ingens turba hominum, & audet publicè calumniari, Dæmonium habet. Accedit & Herodes rex, aut tyrannus potius, præclarè quidem

Luc.1.
Matt.11.
Marc.6.
Matth.14.

dem de illo ſentiens, ſed iuſtam eius reprehenſionem non ſuſtinens, atque idcirco illum in tetrum carcerem conijcit, & ſanctum Prophetæ docentis officium planè ſupprimit. Quid quod inceſta pellex Herodias extremam illi necem meditatur, & filiā ſubornat meretriculam, quæ vt dignum laſciuia ſua præmium ferat, haud poteſt niſi præciſo Ioannis Baptiſtæ capite, crudelem explere libidinem? Ergóne hoc ſummi Dei iudicium cum admiratione cogitē? quandoquidem vt Propheta dixit: *Iuſtus perit, & nō eſt qui recogitet in corde ſuo.* Fuerunt & ſunt, eruntq; ſemper multæ tribulationes iuſtorum, quos velut aurum in igne probari, & vrendo magis magiſque ſplendeſcere neceſſe eſt. *Omnes* enim *qui piè volunt viuere in Chriſto, perſequutionem patientur,* Apoſtolo teſte. Quocirca hoc ego Ioannis exemplo incitatus, meam in cruce patientiam confirmabo. *Qui enim non eſt tentatus quid ſcit?* ſimulque ſanctum iuſtitiæ zelum illo duce induam, qui magnatum iras, obſcurū carcerem, dura vincula, funeſtamque mortem tuendæ veritatis ſtudio alacriter ſuſtinet, ſeque beatum arbitratur, quoniam propter iuſtitiam ab impijs indignè crudeliterque tractatur, quando publicum Regis adulterium publicè corrigit, reipſa declarans quod à Paulo præceptum eſt Eccleſiaſtæ. *Peccantem coràm omnibus argue, vt & cæteri timorem habeant.* Eſt enim hoc iuſti officium planè proprium, ſicut ſapiens docuit, vſque ad mortem pro iuſtitia certare, qui & Salomone teſte, *quaſi Leo confidens abſq; terrore erit, & non contriſtabit illum, quicquid ei acciderit.* Meritò igitur me pudeat, quòd Ioannis innocentiam ac patiētiam mihi magis non habeam familiarem, & illam beatitudinem verè non expetam, de qua ſcriptum eſt: *Beatus vir qui ſuffert tentationem: quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam Deus promiſit diligentibus ſe.*

Iſai.57. Pſal.33. Sapien.3. 2.Tim.3. Eccleſ.34. Matth.5. 1.Tim.5. Eccleſ.4. Prouer.28. & 12. Iacob.1.

Cæci vidēt, claudi ambulāt, leproſi mundātur:
De Ioannis diſcipulis.

MEAM confirmabo fidem in Christum Dominum, qui suum aduentum certis & irrefutabilibus indicijs, sicut Isaias prædixerat, liquidò comprobauit. Eidem ex animo gratias agam de tot tantisq; miraculis palàm editis ad suam doctrinam Euangelicam orbi adstruendam, vtpote qui, vt illi aiebant, vir potens erat in opere & sermone coram Deo & omni populo. His miraculis commotus Nicodemus apertè Christo fatetur, omnesq; sapientes fateri necesse est, *Rabbi scimus quia à Deo venisti magister: nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Væ igitur omnibus, qui aduentum Domini firmissimis testimonijs confirmatum non agnoscunt, & gratiosum hoc diuinæ visitationis tempus, ac annum Domini acceptum gratis animis non amplectuntur. In illos enim Christi oratio competit: *Si mihi non vultis credere, operibus credite.* Sicut & illa: *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.* Illud porrò admirabilius, Christum non modò per se, sed post mortem quoque per suos tam stupenda edere miracula toto ferè orbe terrarum. Dedit enim suis discipulis, primisque fidelibus virtutem & potestatem super omnia dæmonia, & vt languores curarent, suisque miraculis maiora patrarent. Idemque Christus non solùm per sanctos viuos, sed etiam defunctos, eorumq; reliquias miracula multa operari, & infinita orbi conferre beneficia non desinit: sicuti vel inuitis Arianis Græci Latiniq; Patres confitentur, & innumeri homines experiuntur. *Mirabilis enim Deus in sanctis suis,* quemadmodum & in Propheta Elisæo, licet defuncto, sese potentem ostendit. Igitur quæ salus nobis per Christum obtigit, eam signis & portentis, varijsque virtutibus & Spiritus sancti distributionibus, sicut Paulus ostendit, potenter confirmatam habemus.

Isai.35. Luc.24. Ioan.3. Luc.4. Ioan.10. & 15. Matth.10. Luc.9. Ioan.14. Psal.47. 4.Reg.13. Eccles.48. Heb.2.

Erit mihi quoque cordi, quod Christus hoc loco asserit: Pauperes euangelizātur, & optabo ex animo, in horum pauperum albo recenseri, de quibus alibi traditur: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Propter

Matth.5.

Matt.11. pter hos idem Christus exultat in Spiritu sancto, Deoque Patri lætus gratias agit, quandoquidem illis, vti paruulis atque pauperibus, magna reuelantur mysteria, quæ alioquin mundi sapientibus atque prudentibus absconduntur. Vnde apud Lucam & hoc affirmat: *Spiritus Domini super me: propter quod vnxit me euãgelizare pauperibus.* Ego verò mihi tantò magis metuam, quantò minus Euangelicę simplicitatis atque modestiæ domi meæ suppetit, vt hisce medijs diuina gratia & sapientia mihi cõmunicetur. Etenim sicut Salomon astruit, *Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autem est humilitas, ibi & sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos.* Nam & Deus ipse, qui sapientiam præstat paruulis, hoc disertè promisit: *Ad quem respiciam nisi ad pauperculum & contritum spiritu, & trementem sermones meos?* Ceterùm in Ioannis discipulis, qui cum Christo Domino colloquuntur, illud inprimis vitium fugere discam, ne vlli hominum vel magistrorum atq; magnatum me nimis fauentem & addictum præbeam. Vt enim Hieremias affirmat: *Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius.* Et Paulo quidem illi carnales & secundũ hominum ambulare dicuntur, qui humanis ducti affectibus, inter se contentiones & æmulationes exercent, atque in hominibus inaniter gloriantur, neque de omnibus syncerè & candidè iudicant, sicut illa Christi requirit sententia: *Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate.* Quarè nulla mihi sit pars cum hisce discipulis in cẽsendo tàm morosis & iniquis, vt magistrum suum obscurari vereantur, Christiq; gloriam inclarescere doleant, eiusq; verbis & operibus, quibus tunc Euangelium ad Dei gloriam illustrabatur, offendantur magis quam delectentur atq; corrigantur. Digni erãt igitur, quos Christus vnà cum similibus alijs hoc dicto verberaret: *Beatus qui nõ fuerit scandalizatus in me.* Nec solùm Iudæi & Capharnaitæ: sed etiam infideles ac hæretici hoc proprium tenent, vt quæ benè dicta, scripta & facta sunt, in suam perni-

ciem

Marginal references: Matt.11. — Luc.4. — Prou.11 — Psal.18. — Isai.66. — Ierem.17. — 1.Cor.3. — 2.Cor.12. — Ioan.7. — Matt.11.

ciem sæpè deprauent, vtq; instar araneorum, ex bonis floribus præsens venenum depromant ac augeant. In eo quidem ego maximè laborabo, vt rebus per se bonis ad offensionem atque perniciem nunquam abutar: mala verò in bonum studiosè conuertam, & si possim, arte ac ratione corrigam. Hoc enim summi æternique boni est proprium, pessima etiam in optima conuertere, nihilq; mali permittere, nisi & bona quædam ex illis eliciantur, ac Deum ipsum diligentibus in bonum omnia cooperentur. Monent me Rom.8. præterea hi discipuli, nullum præbere locum hæsitationi atq; tētationi, si qua in fide ac religione suboritur. Etenim Sapien.1. quoniam hi nimium sibi sumunt, neque in simplicitate cordis quærunt Dominum, & carnis potiùs quàm spiritus iudicio fidunt, à Christi & Euangelij negotio fiunt magis alieni, vt etiam Apostolis palàm obtrectent. Vnde quantò Matt.9. frequentius ac vehemētius de fide hoc æuo certatur, quantoq; plures nouandæ & corrumpendæ fidei studio vacant (mira enim hominum libido est de sacris contendendi) tanto magis ego pectus meum in puritate fidei consolidabo, illudque aduersus omnes nouæ falsæque fidei ventos irruentes præmuniam ac defendam. Nam in fœdam illam tempestatem proh dolor, incidimus, de qua orthodoxum præmonuit Paulus: *Mali homines & seductores proficient in* 2.Tim.3. *peius, errantes & in errorem mittentes. Tu vero permane in his quæ didicisti & credita sunt tibi, sciens à quo didiceris.* Vnde alibi quoque admonet, receptum fidei ac doctrinæ genus non esse mutandum, & seriò imperat: *Si quis vobis euange-* Galat.1. *lizauerit præter id quod accepistis, anathema sit.* Ac alibi: 2.Thess.2. *Fratres state & tenete traditiones.*

Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

MAGNOPERE desiderabo, vt Christi Domini verbis & Euangelistarum testimonijs, quæ ad Ioannem Baptistam spectant, suum apud me constet pondus, illaque mihi fructum adferant salutarem. Nihil enim ambigam prorsus, quin eiusmodi dicta & facta non solùm Iudæis, Anachoretis & Ecclesiasticis, verùm etiam cuiuscunque ordinis Christianis vsum multiplicem conferant, iuxta illud:
Rom.15. *Quæcunq; scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.* Docet igitur me præclara Ioannis historia, vt meam in Ecclesia vocationem qualemcunque honestam consequar, retineam & ornem, atque in ea semper Deo hominibusq; probatus esse contendam, nulli grauis, sed amabilis ac vtilis omnibus. Docet in Dei Agnum & Messiam vnicum credere, veramque fidem apertè ac fortiter profiteri, nec solis Dei promissis, Patrumque meritis fidere, sed & vita & obedientia me filium Abrahæ comprobare. Docet, carnis voluptates & communes hominum cupiditates non alere, sed reprimere & castigare, ciborum lautitias contemnere, victus ac vestitus asperitate gaudere, neque secundùm carnem, sed iuxta spiritum ambulare. Docet, virtutis cauere iactantiam, & externa specie probitatis non gloriari, sed omnem animi submissionem, vitæque modestiam colere. Docet non insultare, sed condolere peccantibus, & aliorum sceleratorum onera ferre, ac si liceat, de illis benè mereri, eorumque salutem procurare, quemadmodum ille
Lnc.3. publicanos, milites ac meretrices ad veram pœnitentiam informauit, omnesque dignos pœnitentiæ fructus facere monuit diligenter. Docet, non solùm in filium Dei cre-
Ioan.3. dere, & credentes habere vitam æternam, sed etiam bonis vacare operibus fidei, charitatis, iustitiæ aliarumque virtu-
Matth.3. & 7. tum, vt idcirco dicat, sicut confirmauit & Christus: *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.* Quid multis? Ioannes inde à materno vtero eximiè sanctus & maximis diuini spiritus donis ornatus ita se
Luc.1. comparauit, vt sicut ab Angelo fuerat prænuntiatum, mul-

torum corda conuerteret, plebemque Domino perfectam pararet, nec ipse minora præstaret, quàm ab alijs omnibus desideraret.

PROINDE multis nominibus habeo ingemiscere, intimeque dolere, quòd à præclara Ioannis doctrina & disciplina, quam ille moribus & exemplis perpetuò exornauit, tam procul absim, vt meritò me vitæ meæ pœniteat ac tœdeat, vtq; Baptistæ discipulus esse vel dici non merear. Vbi quæso frequens oratio, & seuera ieiunatio, qualem ille suos discipulos docuit, & vnà cum illis obseruauit? Scio quis dixerit: *A diebus Ioannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Sed sanctam hanc vim ipse mihi ac veteri homini non infero, vt Ioannis huius collega, & violentus regni cœlestis inuasor aut prædo videri possim. Nec expendo Hieronymi sententiam: Nisi vim feceris, regnum cœlorum nō capies.] Promissum à Ioanne præmium, quod mihi cum electis Angelis in cœlo contingat expeto: sed annexum pœnitentiæ laborem ac studium, quo seipsum innocens Ioannes afflixit, prorsus defugio ac exhorreo. Vbi prætereà non possum hanc nostram ætatem longè corruptissimam, & sceleribus omnibus inquinatissimam nō deplorare, in qua peccandi illecebra maxima impunitas viget, & prosanæ, impiæ, diabolicæque voces, vt anteà nunquàm, passim vulgò sparguntur, nimirùm seruum esse hominis arbitrium, fato regi omnia, à Deo non curari opera, confessionem & pœnitentiam nō exigi, sed hominem sola fide iustificari atque saluari, Dei præcepta seruari non posse, neque secundùm illa Christum in extremo iudicio iudicaturum, vt alios id genus pestilentes errores, cum Ioannis nostri doctrina moribusque pugnantes, hîc missos faciam. Demum saluti meæ rectiùs consultum iri putabo, si Deus meis votis annuat, vt Ioannem aliquem velut fidum impetrem pædagogum, qui me diuini timoris expertem concutiat, me dormiētem excitet, nimiumq; securum ad benè ac beatè viuendum vrgeat ac impellat. Quod enim Ioan-

Matt.9.

Matt.11.

In epistola ad Eustochium.

nes olim apud suos discipulos multosq; auditores effecit, idipsum apud me & amicos meos procurari desiderabo, vt animi nostri sale spirituali adspersi, ad gratiam Euangelicam præparentur, nostraque vinea fidi coloni opera posthac sedulò excolatur.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *mihi Deus pro sanctæ fidei dono in his confirmando & augendo, qui perinde ac arundines, vel sicut* Ephes.4. *Paulus inquit, vti paruuli fluctuantes, nouæ falsæq; doctrinæ* Matt.7. *ventis circumaguntur, quia super Petram fundati non sunt, &* Luc.8 *sicut Christus ait, ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.*

PRÆTEREA *pro diuini verbi concionatoribus rogabo Dominum, vt suum in Ecclesia munus obeant, legitimè vocati* Heb.5. *ac missi, rectaq; per ostium ingressi, quemadmodum Aaron &* Ioan.1. *Baptista legitimam vocationem atq; missionem habuerũt. Precabor eisdem prædicatoribus gratiam, vt doctrinæ simul & vitæ integritate instar Ioannis floreant, adeoq; lucernæ intus arden-* Ioan.5. *tes, forisq; lucentes, & sicut Apostolus vocat, vti luminaria in* Phil.2. *medio nationis prauæ & peruersæ, luceant & splendeãt. Si enim Ecclesia vnquam aliàs, nunc horum ministerio & opera vel maximè indiget: tanta est bonorum operariorum penuria in vastissima messe.*

ORABO *etiam, vt pœnitentiæ doctrina Ioanni maximè familiaris, & in qua plurimum ille valuit, hodie maiori in pretio habeatur, ac diligentiore studio ab omnibus ordinibus excolatur. Nam res ipsa docet, ardentes pœnitentiæ tum præcones, tum auditores atq; cultores passim desiderari, quantumuis ingens peccatorum cataclismus supra modum exundârit. Peculiariter autem rogabo, simul & curabo si possim, vt patres & matresfamilias ad pœnitentiam capessendam se dociles præbeant,*

quin;

quin & suos domesticos hoc tempore verbo & exemplo inuitent promoueantq; sic enim & Ioannes discipulos mittens ad Christum, non tam sui quàm illorum ægrotorum, qui a Christo medico spiritualiter curarentur, rationem sibi habendam esse duxit.

VNVM & præclarum locum adscribam ex Chrysostomo, qui non solùm Ioannis pœnitētiam ob oculos ponit, sed etiam illius imitationem à nobis exigit, quando in hunc modum grauissimè cōcionatur: Si Ioannes in omni

Hom.10. in Matth.

vitæ ratione mundissimus, cœloq; ipso clarior, & Prophetis celsior, quo nullus hominum maior fuit, quiq; tantùm apud Deum familiaritate gaudebat, ad omnem tamen patientiam durabat laborum, satis altè deliciarum fluxa despiciens, atque ad omnem se vitæ rigorem coarctans: quam nos satisfactionē adferre poterimus, quibus post tot Christi beneficia, postque mille nostrorum onera peccatorum, ne minimam quidem partē illius castigationis imitamur: sed commessationibus & potationibus dediti, ac peregrino odore fragrantes, vel potius fœtentes, nihilq; à theatralibus fœminis discrepantes, & nosmetipsos eneruantes vndique ac vndique relaxantes, in prædam diaboli præparamur.] Tum paulò post: Absistamus, inquit, ab hac fluida dissolutaque vita. Nequeunt enim omninò, nequeunt aliquando in vnum, & cōfessionis lachrimæ & corporis conuenire voluptates. Et hæc vos doceat beatus Ioannes, & cibo suo & habitu, & habitaculo. Quid igitur? inquies: ad huius tu vitæ asperitatem nos imperas coarctari? Non impero planè, sed suadeo: quod si facitis, etiam laudo. Sin vero istud vobis impossibile iudicatis, saltem in vrbibus constituti, pœnitentiæ opera monstremus. Etenim iam

Iacob.4.

iudicium assistit in ianuis: quod si adhuc esset procul, nec sic quidem oportebat agere securiùs: siquidem generalem illum mundi finem vniuscuiusq; nostrum vitæ finis imitatur. Hactenus ex Chrysostomo.

DOMINICA IV. ADVENTVS.

Sequentis Euangelij Argumentum.

TANTVS erat ſplendor nominis, vitæ, doctrinæ & baptiſmi Ioannis, vt ipſe pro Chriſto à Iudæis penè omnibus haberetur, vtque ad videndum & audiendum
Ioan.1. eum innumeri homines vndique confluerent. Igitur & Iudaicus magiſtratus ad eundem ſolẽnem miſit legationem, ſuaque cum illo conſilia communicanda duxit. Eiuſmodi legationis meminit quoq; Chriſtus, Iudæis hoc obijciens:
Ioan.5. Vos miſiſtis ad Ioannem, & teſtimonium perhibuit veritati.] Quid autem tali tantoque teſte, quem ad Iudæos miſit,
Malach.3. & per Malachiam promiſit Deus, ſide dignius poteſt deſiderari? præſertim cùm ille palàm & conſtanter Meſſiæ perſonam & munus defugiat, ſolique Domino Ieſu largiatur. Nec mirum, Iudæos de aduentu ſui Meſſiæ tunc ſollicitos extitiſſe, cùm rumor percelebris magis magiſque increbreſceret, tot ſeculis promiſſum expectatumque Meſſiam longiùs abeſſe non poſſe, quando ſceptrum de tribu Iuda ſublatum, & ad Herodem alienigenam tranſlatum eſſe conſta-
Dan.9. ret: quando & prædictæ Danielis hebdomadæ compleri, communi omnium iudicio exiſtimarẽtur. Ioannes interim apertè pronunciat, Meſſiam ipſum, de quo tanta erat vulgi contentio, in medio Iudæorum verſari, ac ſe illius miniſtrũ agere, baptizando ſcilicet atq; docendo, licet ipſe cum illo collatus, viliſſimi ſeruuli vel mancipij inſtar eſſet, quicquid demum de ipſo alij vel dicerent, vel fingerent. Quare hoc Ioannis teſtimonium & miſſa Iudæorum legatio noſtrum etiam aduentum illuſtrat, magnamq; ſimul Chriſto conci-

liat authoritatem. Hunc Ioannes facit Dei filium ante se factum, immò & Verbum illud æternum, ac simul Agnum Dei huc destinatum, vt immaculatus mundi peccata tollat, ac immundos homines in Spiritu sancto baptizet, quiquè vt sponsus, cuius ipse foret amicus, cum sponsa Ecclesia, secundùm carnem sit copulatus. Adiungit & illud: Qui de cœlo venit, super omnes est. Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius.] Quæ omnia hoc modò concludit: Qui credit in Filium, habet vitam æternam: qui autem incredulus est Filio, (siue Iudæus videlicet, siue Gentilis) non videbit vitã, sed ira Dei manet super eum.] At verò ne priorem illum Domini aduentum, omni gratia vtiq; redundantem, vrgere tantùm videatur, posteriorẽ etiam, qui plenus est iustitia, hoc sermone luculenter inculcat: Cuius ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam, & congregabit triticum suum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili.] Præclara hæc prorsus elogia, quæ perfectum Christi Redemptoris & Iudicis cognitionem confirmant, & tali præcone sponsiq; amico digna sunt, nosque potenter in vera Messiæ venientis fidẽ corroborant. Quoniam autem hoc Euangelium de Ioannis baptismo meminit sæpè, cauendus in primis est error veterum ac nouorum Donatistarum, qui inter hunc ipsum & Christianum Baptismum non distinguunt, quasi par vis ac efficientia vtriusq; sit constituenda. Etsi enim scriptum legimus, quod Ioannes Baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum prædicârit, tamen vt disertè monet Hieronymus, Ioannis baptisma non tàm peccata dimisit, quàm baptisma fuit in remissionem peccatorum, id est, in futurã remissionem, quæ esset postea per sanctificationem Christi subsequutura. Vt enim antea præcursor Domini ipse, sic & baptisma eius præuium Dominici baptismatis fuit.] His consonant Chrysostomus ac Theophylactus, cùm Ioannis baptismo remissionem peccatorum adimunt, ac docent, per illum homines ad Christi baptismum verè perfectum instructos ac præparatos fuisse. Quamobrem Ioannes ipse testatus est: Ego baptizaui vos aqua: ille verò baptizabit vos Spiritu sancto.

Matt. 3. Luc. 3. Ioan. 3. Matt. 3. Matt. 3. Aduersus luciferianos. Homel. 10. in Matt. In cap. 3. Luc. Marc. 1. Matt. 3. Ioan 1.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem.

LAVDANDI sunt hactenus Iudaicæ Synagogæ principes, quòd solennem legationem ex Ecclesię ministris collectam nō ad alium, quàm ad celebrem sanctumque doctorem Ioannem instituant, eumque in causa spirituali, quæ nimirùm personam Messiæ & nouum ritum baptizandi tangit, consulant, præsertim vt graues motus in populo præuertant, omnemq; in religione perturbationem amoliantur, cùm iam alij aliter de Ioanne, & Christo ipso sentirent ac publicè loquerentur, omnes verò Messiæ tempus adesse persuasum haberent. Nec est dissimile, quod Herodes rex fecisse legitur, qui vt Messiæ patriam certiùs cognosceret, solos adijt & consuluit Sacerdotes, à quibus veritatem ipsam demùm probè fuit edoctus. Dolebo igitur, à plerisq; primoribus & magistratibus hodie nimiùm dormitari, planeq; consilium prauum institui, quâdoquidem longè aliò, quàm ad Ioannem & Sacerdotes mittere soleant, & idcirco subortas de fide contentiones & controuersias magno cum Reipublicæ detrimēto augeant potiùs quàm minuant & extinguant. Atqui summo sapientissimoq; Deo visum est, iudicium de religione manere debere non penes principes vel politicos aut populares, sed penes sacerdotes Leuiticos, qui de doctrina religionis cognoscant, iuxta illud: *Interroga Sacerdotes legem.* Et per Moysem præcepit Deus populo: *Quæres ab eis, qui indica-*

Matt. 2.

Agg. 2.
Deut. 17. & 21.

 bunt

bunt tibi indicij veritatem: & facies quodcunq; dixerint qui præsunt loco quem elegerit Dominus. Confirmat eandem
Malach.2. sententiam Malachias, per quem iubet Spiritus sanctus, nõ ex alio quàm Sacerdotis ore diuinam legem requiri. Sic enim loquitur: *Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituũ est.* Igitur Synagoga vetus nunquam non suos habuit sacerdotes & antistites, quos vti diuinæ scripturæ ac voluntatis interpretes, sanæque fidei doctores reuerenter agnosceret, ac fideliter sequeretur, quosque Christus etiam ipse suo tem-
Matt.23. pore honorauit. Nec temerè factum est, quòd Paulus Apo-
Galat.2. stolus reuelatione diuina monitus, Hierosolymam ascenderet, & Euangelium à se prædicatum cum Ecclesiæ columnis siue primarijs Apostolis conferret, ne fortè si ab illorum doctrina vel consuetudine discederet, in vacuum curreret aut cucurrisset. Sciebat enim Deo gratum, & Ecclesię necessarium esse ordinem in religione, ac in ipsis quoq; ministris ac doctoribus consensum doctrinæ constare oportere, vt fidei vnitas atq; stabilitas retineatur. Nam apud sectarios nullus dogmatũ consensus inuenitur, vt qui discordibus inter se animis & vocibus tumultuantur, ac velut in
Actor.20. dissono choro suam quisque canit cantionem. Quocirca idem Apostolus dicere non veretur, Episcopos (nimirùm Orthodoxorum antistites) à Spiritu sancto ad regendam
Ephes.4. Christi Ecclesiam institutos, nec solùm Apostolos, Prophe-
Heb.13. tas & Euãgelistas, verùm etiam pastores & doctores à Chri-
1.Thess.5. sto ipso datos & relictos esse ad sanctorum consummationem, quibus fideles obedire ac subiacere, & cum quibus pacem habere debeãt. Meum igitur ac omniũ Christi ouium ad æternam salutem consequendam hoc proprium ac perpetuũ esse munus debet, vt sicubi in causa fidei dubitemus, vel de sensu veræ scripturæ quid certiùs cognoscere cupiamus, non Ecclesiæ hostes vel desertores, non politicos magistratus, nec profanos homines, sed illos consulamus, au-
Matt.23. diamus & sequamur, qui super cathedram cõstituti sedent,

& cum

& cum Ioanne legitimè vocati ac missi, Catholicæ præsunt Ecclesiæ. Etenim de his fideles mandatum Christi habent irrefutabile: *Omnia quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite.* Matt.23. Quare Christus idem Ecclesiæ suæ doctores ac præpositos compellans, seriò sanciuit. *Qui vos recipit, me recipit: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Matt.10. Luc.10. Qua de re multa & prȩclara scribit Chrysostomus, grauiter in illos inuehens, qui suos pastores & sacerdotes in ordinem redigere, & excellenti dignitate spoliare non erubescunt. Hom.2. in cap. 1. epist. 2. ad Tim. Atq; inter cætera pronuntiat: Hoc malorum omnium causa est, quòd rectorum authoritas perijt, nulla illis reuerentia habetur, nullus honor, nullus metus. Qui honorat sacerdotes, Deum quoque honorat: qui verò sacerdotem spernit, ad id sensim prolabitur, vt in Deum ipsum aliquando contumeliosus euadat.]

Tu quis es? Non sum.

QVANTO rarior apud homines est in dictis factisq; constantia, tantò laudabilior Ioannes Baptista existimari meretur, quòd in vera fide, fideique doctrina & confessione firmus tanquam petra & rupes perstiterit, nec minus in vita & moribus perpetuò sibi similis ac stabilis fuerit, vt nulla ex parte pro arundine mobili à quoquam haberi queat. Proinde nec potentium fauores & honores oblati, nec applausus populi, nec Herodis ira & vincula inuictum illius animũ labefactarunt, atque à veritatis & iustitiæ officio deflectere vnquàm potuerunt. Hoc Ioannis exemplum addet mihi calcar ad æquabilitatem comparandam, vt in vtraque fortuna subeunda me conseruem irreprehensibilem, atq; ita meos moderer affectus, ne rebus prosperis insolẽter extollar, neque aduersis frangar atque deijciar, sed semper mea sorte contentus & infractus dicam cum Apostolo: *Ego didici in quibus sum, sufficiens esse. Scio & humiliari, scio & abundare, satiari & esurire, abundare & penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat.* Phil.4. Deinde sicut Ioãnes vnam & ean-

dem fidei doctrinã atq; confessionem prodit ac retinet ita mihi quoq; faciundum putabo, ne quicquã cum illis commune habeam, qui sunt cum Galatis in doctrina instabiles, vel sicut Christus appellat, temporales, paruuliq; fluctuantes, quoniam omni vento doctrinæ in nequitia hominum circumferuntur. Apostolica enim & necessaria fidelibus est regula: *Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci. Optimum enim est gratia stabilire cor.* Eoq; magis Deũ precabor, vt det nobis, sicut precatur & Paulus, idipsum sapere, & vno ore honorificare Patrem, ita vt non sint in nobis schismata, simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia. Tales erant vtiq; primi Christiani mirè consentientes, de quibus Lucas asserit: *Multitudinis credẽtium erat cor vnum, & anima vna:* vnde nec dispar fidei professio apud illos poterat reperiri, cùm sic ab Apostolis instituti essent, vt vnitatem spiritus in vinculo pacis sollicitè conseruarent, vtq; vnius corporis & spiritus integritatẽ vnanimiter vbiq; præstarent. Rursus hîc à Ioanne discam, vt monitus de mea fide rationem reddere, nullo periculi metu, vel humano pudore me impediri sinam, sed veritatem siue coram amicis, siue apud inimicos liberè profitear, sicut ille qui dixit: *Loquebar de testimonijs tuis in conspectu regum, & non confundebar.* Atq; hoc est, quod Apostolus Petrus à nobis exigit, inquiens: *Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea qua in nobis est spe & fide.* Etenim quanti sit periculi abnegatio, suppressio vel reticentia Christianæ veritatis, vbi res ipsa postulat ingenuam professionem, satis illa Christi prodit oratio: *Omnis qui confitebitur me corã hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui in cœlis est. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre qui in cœlis est, Et qui erubuerit me & meos sermones, hũc filius hominis erubescet, quùm venerit in maiestate sua & Patris & sanctorũ Angelorum.* Quarè cum Paulo fidenter dicam: *Non erubesco Euangelium. An quæro hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.*

Gal.1. & 2. Matt.13. Ephes.4. Heb.13. Rom.14. 1.Cor.1. Actor.2. Ephes.4. 1.Cor.12. Psal.118. 1.Pet.3. Matth.10. Luc.9. Rom.1. Gal.1.

NOTABO & illud in Ioanne, quod is ab Angelo, Malachia & Christo ipso multis nominibus prædicatus & ornatus, veras etiam hominũ laudes sibi delatas repudiat, & inter alios insigniores titulos, quos meritus erat, duntaxat vocis clamantis nomẽ submissum agnoscit & vsurpat. Nec est illi dissimilis Iob, preclaro Dei testimonio decoratus, quòd nempe in tãtis opibus homo maneret simplex & rectus, timensq; Deum, & à malo recedens, quiq; nullum alium in terra sibi parem haberet. Quàm verò idem ille de se ipso abiectè sentit ac loquitur, quum se facit foliũ quod vento rapitur, & stipulam siccam agitatam, quin etiam putredinem mox consumendam, & quasi vestimentum quod comeditur à tinea? Igitur à Ioãne & Iob, sicut & ab Abraham alijsq; sanctis viris, quibus perpetuũ cum arrogantia certamẽ fuit addiscam, me ipsum non solùm in vitijs cõmissis, sed etiam in presentibus benefactis deprimere, ac perfectæ humilitas & modestiæ specimẽ præ me ferre. Scriptũ est enim. *Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & corã Deo inuenies gratiam: quoniam magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur.* Obseruabo igitur, quando arrogãtiæ spiritus multorum radix malorum, vel blandiens assentator, quo multi etiam boni deprauantur, id mihi suggerit, *Tu quis es?* nimirum ad cristas erigendas, quoniam ab alijs nempe iustus & insignis existimer, vel certè nõ inferior æqualibus habear. Tùm ego veluti superbus Adę filius, meipsum comprimam ac deprimam studiosè, perinde ac iniecta manu dicerem: *Quid superbis terra & cinis? Abominatio Domini est omnis arrogãs. Si quis existimat se aliquid esse, cùm nihil sit, ipse se seducit.* Repetam & Dauidicũ illud: *Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriã.* Nam piæ quidem conscientiæ nihil securius atq; consultius esse ducam, quàm in benefactis etiam Dei iustitiã rereri, & cum Dauide testari: *Imperfectum meum viderunt oculi mei*, illudq; dictum Iob mihi sumam: *Verebar omnia opera mea, sciens quòd non parceres delinquenti.* Docet igitur & Ioannes, vt cum magnus coram Deo

Luc.1. Malach.3. Ioan.5. Luc.7. Iob 1. & 2. Iob 13. Gen.18. Eccles.3. Eccles.10. Prou.16. Gal.6. Psal.113. Psal.138. Iob 9.

fuerim,

fuerim, me tamē magnum esse nesciam, immò me Christi seruum prorsus indignum abiectumque mancipium æsti-
1. Tim.1. mem, & sicut Paulus à Baptismo sanctus fecit, me primum summumque peccatorem statuam. Ita enim cum viro sancto mihi sentiendum est: *Etiam si simplex fuero, hoc ipsum*
Iob 9. *ignorabit anima mea. Et si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor.*

Dirigite viam Domini.

ETSI sine Deo Deiq; gratia nihil à nobis præclarè vel
Ioan.3. institui, vel perfici possit, vnde Ioannes ipse dixit: *Non potest homo accipere quicquam, nisi fuerit ei datum de cælo*: tamen
1. Cor.3. & illud cum Paulo fatendum est, nos Dei adiutores & cooperatores esse, & fideles in eo qui ipsos confortat, posse & præstare Deo grata, sibiq; verè salutaria, vt piè confidentes
Psal.123. & sanctè audaces dicant: *Adiutorium nostrum in nomine Do-*
Psal.107. *mini qui fecit cælum & terram. In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros. Nullus sperauit in*
Eccles.2. *Domino, & confusus est. Non derelinques præsumentes de te,*
Iudith.6. *sed de sua virtute gloriantes humilias.* Requirit itaque Ioannes à suis auditoribus, immò à fidelibus omnibus multa & magna, totius autem prædicationis summam & epitomen
Ioan.1. in eo constituit: *Dirigite seu parate viam Domini, rectas facite semitas eius.* Huic regulæ aureæq; doctrinæ me totum accomodabo, præsertim natali Domini iam imminente, & meritò huc incitante, vt Spiritum sanctum in electo organo suo loquentem & clamantem audiam diligenter. Vbi ego primùm notabo nihil noui à Ioanne proferri, sed I-
Isai.40. saiæ verba multò antè dicta repeti, ac simul Hieremiæ sen-
Hier.7. & 26. tentiam illam confirmari: *Bonas facite vias vestras, & studia vestra.* Væ igitur mihi, si fingo laborem in præceptò, ac ignauiæ meæ inanem prætexo fucum, dum in veteri peccato vel errore persisto, & pœnitentiam agendam procrastino, neq; statim ad meliorem frugem viamque Domini redeo siue conuertor. Sic enim & alibi diuinum oraculum

pro-

pronunciat: *Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere peruersè, & discite benefacere: quærite iudicium, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam.* Hæc autem omnia Ioannes vno illo verbo complexus est, Dirigite viam Domini, vel sicut apud Isaiam legit interpres: *Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri.* Ezechiel Propheta sic loquitur: *Cum se auerterit impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiam: ipse animam suam viuificabit.* Præterea mihi obseruandus est ordo verborum, quibus Ioannes vtitur in officio prædicandi, initiò quidem à pœnitentia sumpto, quando ab omnibus citra discrimen postulat: *Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cælorum.* Sicut enim nondum regeneratis ad remissionem peccatorum Deique gratiam consequendam Baptismus est necessarius, ita post Baptismum lapsi egent pœnitentia, frustraque virtutibus alijs vacant, nisi primùm per pœnitentiam, veluti secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam, Deo & Ecclesiæ reconciliantur. Nec Ioannes tantùm, sed & Christus Dominus pœnitentiæ fuit serius prædicator, ac de se ipso asseruit palàm: *Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam,* suisque discipulis dedit in mandatis, vt in ipsius nomine pœnitentiam & remissionem peccatorum annunciarent. Hinc à Petro etiam Apostolo dictum est: *Pœnitemini & conuertimini, vt deleantur peccata vestra.*

Isai.1.
Isai.40.
Ezech.18.
Matth.3.
Luc.5.
Luc.24.
Actor.3.

IVSTVM igitur dolorem capiam, quòd hodie tam multi aduersus Ioannis institutum ac spiritum de fide tantùm doceant, & euangelicæ pœnitentiæ virtutem & sacramentum respuant, ac velut Syrenes, suis delicatis vocibus & canticis hospites & quoscunque aduenas sopire, immò & sopitos deuorare videantur. Sunt enim ex illis qui loquuntur placentia, & de quibus Deus ipse in hunc modũ queritur: *Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent.* Pios au-

Isai.30.
Thren.2.

tem & sapientes laudabo maiores, qui necessariam pœnitentiæ doctrinam & exercitationam vrserũt sedulò, & tres eius partes siue actiones, nempe contritionem, confessionem ac satisfactionem (Gregorius peccati vindictã vocat) confirmârunt, qui præterea non solùm interiorem, sed etiam exteriorem, nonnunquam publicam & solenñẽ pœnitentiam exegerunt. Sciebãt etenim per magni referre, vt fructus pœnitentiæ digni agerentur in Ecclesia, morbisq; grauibus non leuia remedia applicarentur, & suus cõstaret vigor Ecclesiasticæ disciplinæ. Egit igitur publicam pœnitentiã Theodosius Imperator, egit Fabiola nobilis matrona, sicut & fidei desertores, qui à Cypriano & Paciano introducuntur. Ego verò mihi maximè displicebo, quòd Ioannis & Prophetarum conciones de pœnitentia propositę, in me frigeant, neque tam sint efficaces, vt luctum intimum exprimant, verę́que conuersionis fructum operentur. Quò grauius ego Deum offendi, eò magis diuina illa voce terrebor: *Memor esto vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Sin autem, venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo: nisi pœnitentiam egeris.* Nec dubium est ad lapsos & relapsos omnes pertinere, quod per Prophetam Ioëlem imperat Deus: *Conuertimini ad me in toto corde vestrò, in ieiunio & fletu & planctu.* Notabo etiã & amouebo illa obstacula, quæ me à conscientiæ puritate, à Dei dilectione, à proximi charitate, sanctæq; pœnitentię officio remorãtur: ea verò studia, quæ saluti meæ sunt viciniora, sectabor. Etenim quanto Messias præstantior ac sanctior nascitur, quantoq; aduentus eius gratiosior, magisq; salutaris est benè paratis animis, tantò cultius & instructius illi hospitiũ apparabo, ne alioquin Rex regum quem adorant & Angeli, ad impurum velut stabulum declinare cogatur. Vnde cum Propheta precabor: *Deduc me Domine in semitam mandatorum tuorũ.* Et rursus illud repetam: *Beatus vir cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrimarũ, in loco quem posuit.* Existimabo, si vnquã anteà nunc ad finem

In lib. 1. Reg. m.

Apoc. 2.

Ioël 2,

Psal. 118.

Psal. 83.

huius Aduentus mihi maximè vigilandum, & pensum pietatis augendum esse, non solùm Ecclesia, sed & Spiritu sancto omnes & singulos ita commonefaciente: *Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Si quis emundauerit se ab istis* (carnis ac spiritus inquinamentis) *erit vas in honorem sanctificatum, & vtile Domino, ad omne opus bonum paratum. Sicut exhibuistis membra vestra seruire munditiæ & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem.* Iacob.4. 2.Tim.2. Rom.6.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi Deus pro afflictis hodie Catholicis religionis ergò, vt ne terriculamētis, periculis atq; supplicijs vllis deterriti, ab orthodoxa fide cōtra hæreticos profitenda desistant, sed potius vt sanctam Ioannis libertatem atq; constantiam in fide vindicanda & adstruenda æmulentur. Scriptum est enim*: Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. *Quæ fidei & confessionis integritas, sicut & sacris Martyribus, ita etiam in glorioso sene Mathathia refulsit, quum nec blandis amicorum hortationibus, nec sæuis aduersariorum minis & propositis pœnis locum præbuit, sed pro fide patrijsq; legibus mortem acerbam sibi eligendam putauit.* Ego, *inquit*, & filij mei, & fratres mei obediemus legi patrum nostrorum. Propitius sit nobis Deus: non est nobis vtile relinquere legem & iustitias Dei. Rom.10. 1.Mach.2.

ORABO *insuper pro amicis & reliquis Orthodoxis vbiq; gentium constitutis, vt viam Domino nunc parent maximè, ac singulari studio pietatis instructi, imminentem Christi natalem dignè excipiant, ideoq; sanctis Ecclesiæ sacramentis vtantur. Is enim vel præcipuus est vsus ac fructus ex Aduētus instituto capiendus, vt salutaris Sacramentorum perceptio ad remissionem peccatorum necessaria, in populo subsequatur, idq; à fidelibus*

obtineatur, quod precatur Ecclesia in hunc modum: Deus qui nos redemptionis nostræ annua expectatione lætificas, præsta vt Vnigenitum tuum, quem Redemptorem læti suscipimus, venientem quoq; iudicem securi videamus Dominum nostrum Iesum Christum.

INVOCABO *& Virginem matrem, vt fida eius intercessione gratiam Dei consequar, ad aptum hospitium in me nascituro Messiæ præparandum. Huc materno illius exemplo excitabor, quæ grauida facta per Spiritum sanctum, in magna erat expectatione sacri partus, illumq; meritò videre gestiebat, quem certò sciret natiuitate sua non modò Israëli, sed etiam toti orbi maximè profuturum. Vnde illa non sine singulari fide, spe, charitate, alijsq; donis Dei longè magis quàm nos æstimare possumus, ad hunc noui Regis filijq; sui ortum sese, vti nulla mater alia, sedulò præparabat. Nec enim ignorabat scriptum esse*: Qui

Ecclesi.2. timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. *Tum de sapientia æterna legimus, facilè illam videri ab his qui diligunt eam, & inueniri*

Sapien.6. *ab his qui quærunt illam.* Præoccupat enim eos, qui se concupiscunt, vt illis se prior ostendat.

ET quoniam sancti Patres, vt ad Christi natalem piè celebrandum moueāt magis populum, similitudine Regis vel principis ad mensam, vel ad natalem suum ornandum inuitantis hospites, libenter vtuntur, non grauabor D. Augustini verba repetere, quibus eundem in modum differit, atque ad festum imminens pulchrè Christianos hortatur:

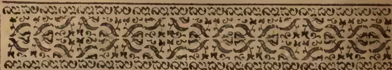
Sermone de Aduentu Domini. Matt.5. Licet, inquit, nos omni tempore bonis operibus ornatos ac splendidos esse conueniat, præcipuè tamen in die natalis Domini, sicut in Euangelio ipse dixit, lucere debent hominibus opera vestra. Considerate quæso fratres, quando aliquis homo potens aut nobilis natalem aut suum aut filij sui celebrare desiderat, quāto studio ante plures dies, quicquid in domo sua sordidum inuenerit, ordinat emundari, quicquid ineptum & incongruum proijci, quicquid vtile & necessarium præcipit exhiberi. Domus etiamsi obscura

fuerit,

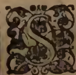
fuerit, dealbatur, pauimenta scopis mundantur, & diuersis respersa floribus adornantur. Quicquid etiam ad lætitiam animæ & corporis delicias pertinet, omni solicitudine prouidetur. Vt quid ista fratres charissimi, nisi vt dies natalitius cum gaudio celebretur hominis morituri? Si ergo tanta præparas in natalitio tuo aut filij tui, quanta & qualia præparare debes suscepturus natalem Domini tui? Si talia præparas morituro, qualia præparare debes æterno? Quicquid ergo non vis inueniri in domo tua, quantùm potes, labora, vt non inueniat Deus in anima tua. Certè si te Rex terrenus, aut quicunque paterfamilias ad suum natalitium inuitaret, qualibus vestimentis studeres ornatus incedere, quàm nouis vel nitidis, quàm splendidis, quorum nec vetustas, nec vilitas, nec aliqua fœditas oculos inuitantis offenderet? Tali ergo studio, in quantum præuales, Christo auxiliante contende, vt diuersis virtutum ornamentis anima tua composita, simplicitàtis gemmis, & sobrietatis floribus adornata, ad solennitatem Regis æterni, id est, ad natalem Domini Saluatoris cum secura conscientia procedat, castitate nitida, charitate splendida, eleemosynis candida. Christus enim Dominus si te ita compositum, natalitium suum celebrare cognouerit, ipse per se venire, & animam tuam non solùm visitare, sed etiam requiescere, & in perpetuum in illa dignabitur habitare, sicut scriptum est: *Et habitabo in illis, & inambulabo.* Et iterum: *Ecce sto ad ostium & pulso: Si quis surrexerit & aperuerit mihi, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ille mecum.* Nec sunt dissimilia quæ idem Augustinus alibi profert, vt populum excitet ad festum hoc celeberrimum benè purgatis & paratis animis excipiendum. In natali enim Domini, inquit, fratres dilectissimi, quasi in nuptijs spiritalibus sponsæ suæ Ecclesiæ Christus adiunctus est. Tunc veritas de terra orta est, tunc iustitia de cœlo prospexit, tunc processit spōsus de thalamo suo, hoc est, verbum Dei de vtero virginali. Processit enim cum sponsa sua Ecclesia, id est, huma-

Leuit. 26. & 2 Cor. 6.
Apoc. 3.
Serm. 1. de tempore
Psal. 84.
Psal. 18.

nam carnem suscepit. Ad istas ergo tam sanctas nuptias inuitati,& ad conuiuium Patris, & Filij, & Spiritus sancti intraturi,videte qualibus indumentis debeamus ornari. Et ideò mundemus quantùm possumus cum Dei adiutorio, corda simul & corpora nostra, vt cœlestis ille inuitator nihil in nobis sordidum,nihil fœdum, nihil obscurum,nihil oculis suis deprehendat indignum. Hæc ergo fratres dilectissimi, non transitoriè, sed cum ingenti timore debemus attendere. inuitati enim sumus ad nuptias, vbi nos ipsi, si benè agimus, sponsæ erimus. Atque hactenus ille Augustinus.

PRAEAMBVLA ET NOTAE AD FERIAS DOMINI NATALITIAS *Religiosius celebrandas.*

SI MIHI & Catholicis incumbit, vt religiosè nostrum transigamus Aduentum, eiusdem sanè finem, Christi nempè festum natalitium, reuerenter excipere, digneque celebrare debemus. Hoc ipsum enim festum est ex primarijs in Ecclesia receptum, tamque vetustum, vt inde ab initio Christianismi fuerit institutum,tàm insuper iucundum, vt omnes ætates & ordines fidelium recreet, ac mirificè consoletur. *a* Chrysostomo festorum metropolis, & *b* Augustino sancta,desiderabilis, gloriosa, & singularis solennitas dicitur, ob eam nempè natiuitatem,quæ per se sancta est & illibata, mundo honorabilis,amabilis hominibus, ob sacri mysterij profunditatem vix Angelis peruestigabilis, & vndique

a In oratione de S.Philogonio.
b Serm.2. de tempore.

admi-

admirabilis,vt quæ nec primam ſimilem viſa eſt,nec habere ſequētem,vt Bernardi verbis alludamus. Et ſanè quemadmodum,cùm ad nos redit Sol vere nouo, omnia viuere incipiunt, terra parturit, arbores frondibus veſtiuntur,inferioris mundi facies innouatur ac reuireſcit:ſic aduenientc ad nos per incarnationē Sole iuſtitiæ Chriſto,tota mundi facies nouum quaſi colorem ac vigorem accipit, totaq; Eccleſia quotannis hoc tempore ſpiritaliter innouatur. Vnde quod Euangelicus Propheta Iſaias eſt vaticinatus, nunquam impletum eſſe magis videtur: *Lætabitur deſerta & inuia,& exultabit ſolitudo,& florebit quaſi lilium. Germinans germinabit,& exultabit lætabūda.* Quod feſti gaudium *a* Leo magnus confirmans: Non eſt, inquit fas locum eſſe triſtitiæ,vbi natalis eſt vitæ.]Sicut & *b* Ambroſius dixit:Lætitia quanta eſt,quantuſque concurſus,quando Imperatoris mundi celebrandus eſt natalis?] Qui natalitius ſimul & lætiſſimus Domini Regis & Redemptoris noſtri dies, vt maiorem mihi fructum adferat, certò inprimis apud me conſtitutum habebo, ampliſſima diuinæ gratiæ munera & priuilegia in eo recondi, illiſque offerri omnibus, qui Catholica fide & bona voluntate præditi, cœleſtis miſericordiæ fores ſibi cupiunt reſerari. Hinc Angelus magnum gaudium, quod propter natum Saluatorem non ſolis Iudæis,ſed omni populo futurum eſſet, vti præco lætiſſimus, Dei nomine annuntiauit. Quo magis ego ſanctum hoc tempus religioſè obſeruare, ac ſedulò ſanctificare nitar, certus maiorem gratiæ vbertatē his, qui huc ſe accuratiùs comparauerint,diuinitùs communicari. *Habenti enim dabitur, & abundabit.* Nullus profectò fuit aut eſſe poteſt Princeps auguſtior ac liberalior,qui ſuos & immenſos theſauros auidiùs ac pleniore manu diſpenſare gaudeat, prætcrquàm natus Rex regum Chriſtus,qui ſuum natalem rectè celebrantibus fratribus propenſiſſimè fauet,maximaq; largitur chariſmata.

[Margin: Serm.1.in vigil.natalis. — Iſai.32. — a Serm.5.de Chriſti natiuit. — b Ambroſius ſerm.14 — Luc.2. — Matt.25.]

Proderit interim illud mihi, quùm ad precationem

accedam, vt Angelos veluti per choros & turmas diuisos, atque ad psallendum & orandum mirabiliter incensos, mihi ob oculos ponam, eisque me licet indignum, ad diuinæ maiestatis natique pueri cultum offerendum adiungam, perinde ac si cum Propheta dicerem : *In conspectu Angelorum psallam tibi, adorabo ad templum sanctũ tuum, & confitebor nomini tuo. Benedicite Domino omnes Angeli eius: potentes virtute, facientes voluntatem eius. Benedicite* Domino *omnes virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatem eius.*

Psal.137. & 102.

Proderit, siue comedam aut bibam, siue somnum adeam vel finiam, nati dulcissimi pueri IESV primùm meminisse, ad illum vehemẽter adspirare, circa illum velut thesaurum meum vnicum, studiosè versari, perinde ac si hoc modo illum affarer: Vbi est qui natus est Rex Iudæorum, qui de cœlo descendit, quem virgo peperit, Emmanuel noster: Vbi est quem diligit anima mea, tantoperè à Patribus in limbo expectatus, toties in veteri lege promissus, à tot Prophetis denũtiatus, tàm illustribus figuris ac typis præsignatus, tàm flagrantibus priscorum fidelium votis expetitus, ob quem venturum & ipse pater credentium Abraham in spiritu exultauit? ô seculum aureum, à præsenti Abrahæ semine inchoatũ, in quo gentes omnes benedicũtur. Vbi flos & fructus è stirpe tàm sancta prodiens? secundùm illud Isaię vaticinium: *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.* Et per eundem Prophetam prædictum fuit: *In die illa erit germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis.* Vbi speciosus ille præ filijs hominum, quo nullus vnquam nobilior & augustior filius apparuit? cui tàm præclara competant nomina: vt dicatur admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, & princeps pacis, in quem desiderant Angeli prospicere. Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, immò & paruulus, desiderium tuum, gaudium tuum, salus tua, verus ille Salomon & Rex pacificus, cuius vultum terra desiderat vniuersa. Hunc paruulum natum, hunc filium datum diligit anima mea: huic

Ioan.8. Gen.12. & 22. Isai.11. Isai.4. Psal.44. Isai.9. 1.Pet.1.

seruire & viuere anhelat: sit nomen eius in secula benedictum. Bone Iesu tuis fratribus & sororibus me patiaris adscribi, de quibus ipse aiebas: *Qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, & soror, & mater est.* Vtinam tu in me, atque in omnibus, ac præsertim in Ecclesia tua magis magísque glorificeris. Per sanctam natiuitatem tuam mei quæso miserearis, & sicut Sol oriens, qui illuminas omnem hominem, mentis meæ tenebras discute, frigidumque hoc pectus ardore diuini amoris incende. Proderit demum, vt si charitatis vel humilitatis patientiæve opus aliquod mihi perficiendum sit, de Iosepho mediter, eiusque simplicitatem & alacritatem induam, & vnà cum illo ipso ad pueri Iesu gloriam gaudens referam omnia, velut & ipse in Bethlehemitico stabulo constitutus, tàm bono hero Iosepho adhæream, atque in humilitate non ficta subseruiam. Quibus de rebus postea copiosiùs. Matt. 12. Ioan. 1.

Quod ad precationis commodum locum attinet, cum non alium quàm Bethleem Iuda, vnà cum pastoribus quotidie quæram, Christumque puerum in præsepi positum, & fascijs inuolutum adorabo, à Matre quoque sanctissima rogaturus, ne à sacro stabulo, nisi cum accepta Filij benedictione, inanem me abire permittat. Quarè cum D. Hieronymo dicam: Ego diuersorij Bethlehemitici, & præsepis Domini amator sum, in quo virgo puerpera Deum fudit infantem.] Nec solus Hieronymus, sed & nobiles multumque laudatæ viduæ Paula & Marcella hoc loco sibi sedem fixerunt, ac rus Bethlehemiticum Romanis opibus atque delicijs prætulerunt, & præsepe hoc Domini magna coluerunt religione. Vnde cum eadem Paula in specum Saluatoris fuisset ingressa, & ibi sacrum Virginis diuersorium vidisset ac stabulum, in quo agnouit bos possessorem suum, & asinus presepe Domini sui, mixtis gaudeo lacrimis ita loquebatur: Salue Bethlehem, domus panis, in qua natus est ille panis, qui de cœlo descendit. Salue Ephrata regio vberrima atque *carpophóre,* (id est fertilis siue frugifera) cu- In epitaphio Fabiolæ & Paulæ. Vide Hieronymum cum ad Eustochium scribit de matris Epitah. Isai. 1.

Mich.5. ius fertilitas Deus est. De te quondam Michæas vaticinatus est: Et tu Bethlehem domus Ephrata, nō minima es in millibus Iuda. Ex te mihi egredietur, qui sit princeps in Israël, & egressus eius ab initio à diebus æternitatis. In te natus est Psal.109. princeps qui ante luciferum genitus est, cuius de Patre natiuitas omnem excedit ætatem.] Quid? quod inclytus Imperator Constantinus & sancta eius mater Helena nō solùm Bethlehem in magno pretio habuerunt, sicut & ab alijs plurimis factum est, verum etiam locum tàm sacrum, & multorum religione celebratum, eximijs monumentis & regalibus ornamentis cohonestare curârunt, quēmadmodum præter alios historicos *a* Eusebius & *b* Socrates meminerunt.

a De vita Constantini lib.3.
b lib.4. histor. cap.41.

His adiungi possunt spirituales affectus, & pij gemitus, tùm orationes, vt vocant, eiaculatoriæ, sicut & selecti probatique hymni, vel recepta cantica, quibus iampridem Orthodoxi pulcherrimo puero Iesu, & eius lætissimæ matri in omnibus penè linguis gratulantes, libenter vtuntur. Nec dici facilè potest, quantam voluptatem & consolationem tot sæculorum fideles ex his ipsis ferijs perceperint, ac nunc etiam passim percipiant. Ideoque media nocte surgunt, & ad templum propensè concurrunt, vt vnà cum pastoribus Dominum recens natum reuerenter inuisant, suæque visitationis tempus agnoscant, nec minus cum Angelis Deo Iob.12. summo gloriam tribuant. Verùm nimis longum, & à nostro instituto alienum foret, isthæc minutim persequi, quæ licet mundi sapientibus insipida, immò & ridicula & pueri- Iob.12. lia videantur (deridetur enim iusti simplicitas) tamen ad spiritualem, vt sic dicam, renascentiam spectant, & paruulis Euangelicis lacte spirituali fouendis conferunt, tantò vtiq; gratiora Deo, quantò ex puriore, simpliciore & arden- Prou.3. tiore piorum pectore proficiscuntur. Talibus enim paruulus IESVS paruulis vel maximè delectatur: cum huiusmodi simplicibus est sermocinatio eius.

NOTAE

AD FERIAS NATALITIAS, DIESQVE OCTO RELIQVOS PROPIVS PERTINENTES.

I.

De Patre cælesti donante Filium.

VERSABOR circa æternum & immensum amorem Dei Patris nos humunciones ter miseros, immò & inimicos damnationem æternam meritos adeò diligentis, vt Filium suum vnigenitum, quo nihil maius habet & charius, huic mundo quamuis impio & peruerso, post multa promissa offerret donaretque gratis, neque solùm in hominis, sed infantis etiam tenerrimi forma natum proponeret omnibus mortalibus, nullo quidem excepto, amplectendum & perpetuò possidendum. *Quos enim præsciuit, & prædestinauit conformes fieri imaginis Filij sui: vt ipse sit primogenitus in multis fratribus.* Rom.8 *Qui etiam proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Quod verò beneficium ac munus quæso cum hoc ipso conferri, quod festum post hominum memoriam rectiùs à mortalibus omninò celebrari potest, præterquàm in laudē & gloriam tanti Largitoris? O igitur grauem & inexcusabilem, meritoque damnandam ingratitudinem nostram, talem si Patrem incredibiliter amantem, & in Christo donantem omnia, nos velut saxei & adamantini homines, non æsti-

mare, non respicere, non colere, nec redamare curemus. Certè nos ingratos ille coram cunctis creaturis meritò accuset, grauissimeque puniat, suo iure illud exprobrans: *Si Pater ego sum, vbi est timor meus?* Hîc verè in Christianum ingratum, tantæque charitatis immemorem dixeris: *Dilexit maledictionem, & veniet ei: & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.* Stat interim Dilecti sententia: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suũ vnigenitum misit Deus in mundum, vt viuamus per eum. In hoc est charitas: non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris.*

Malach.1. Psal.108. 1.Ioan.4.

II.

DE DEO FILIO NATO.

SALVTIS ac redemptionis meę basim in eo constituam, vt Christi Domini vtrámq; natiuitatem, diuinam & humanam, syncerè confitear, nimirùm Athanasij magni regulam irrefutabilem, planeq; auream sequens, quæ per totam Ecclesiam tot seculis decantatur. Est fides recta, inquit, vt credamus & confiteamur, quia Dominus noster Iesus Christus Dei Filius, Deus & homo est. Deus est ex substantia Patris ante secula genitus: & homo est ex substantia Matris in seculo natus: perfectus Deus, perfectus homo: ex anima rationali & humana carne subsistens. Æqualis patri secundùm diuinitatem: minor patre secundùm humanitatem.] Vtramque natiuitatem disertè confessi sunt *a* Petrus, *b* Ioannes & *c* Thomas Apostoli, sicut & *d* Paulus affirmans: *Qui cùm in forma Dei esset, formam serui accepit.* Quemadmodum enim Christus in prima natiuitate spirituali *amítor* fuit: quia sine officio matris à solo Deo Patre generatus est: ita in secunda natiuitate carnali *apátor* fuit: quoniam sine Patris officio, virginali vtero procreatus est, vt medium inter Deum &

In Symbolo. a Matt.16. b Ioan.1. c Ioan.20. d Philip.2.

homi-

hominem ſubſtantiam gerens, noſtram hanc fragilem imbecillemq; naturam quaſi manu ad immortalitatem poſſet educere, vt Lactantij verbis vtamur. Quocirca Dei filius ſine matre de Patre genitus, idemque filius hominis ſine patre de matre natus, hunc diem ſacroſanctum nobis conſecrauit, diuina natiuitate inuiſibilis, humana viſibilis, & vtraque mirabilis, quando tanquam ſponſus proceſſit de thalamo ſuo. Quantum igitur illi debeo, qui cùm nullius egeret, & bonis omnibus abundaret, æternoque Patri æqualis eſſet, ſummus cum ſummo illo condens & adminiſtrans omnia, tamen ſemetipſum adeò exinaniuit, humanam vt naturam indueret, ac ſuæ diuinæ inſeparabiliter copularet, idemque frater meus & caro mea factus ſit. Cuius quidem infantis erga mortales fauor, charitas, beneuolentia fuit incredibilis, nec aptius explicari poſſe videtur, quàm verbis Propheticis, quæ Deus ipſe apud Ezechielem ſuauiſſimè loquitur in hunc modum: *Percutiam illis fœdus pacis, pactum ſempiternum erit eis: & fundabo eos, & multiplicabo, & dabo ſanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. Et erit tabernaculum meum in eis: & ero eis Deus, & ipſi erunt mihi populus. Et ſcient Gentes, quia ego Dominus ſanctificator Iſraël, cùm fuerit ſanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.* Proinde diuina & humana natura in vnam Chriſti perſonam coeunte, ipſoque Mediatore Dei & hominum ad nos placidiſſimè accedente, qui pax noſtra factus eſt, habeo ſanè, cur vnà cum Angelis orbi gratulantibus maiorem in modum exultem, & Propheticum illud ſubinde decantem, *Paruulus natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis:* vtque Dauidicum illud repetam: *Lætentur cœli, & exultet terra ante faciem Domini, quoniam venit.*

Lib. 4. de vera ſapientia.
Pſal. 18.
Ioan. 1.
Philip. 2.
Hebr. 2.
Ezech. 37.
1. Tim. 2.
Epheſ. 2.
Iſai. 9.
Pſal. 95.

III.

De Virgine puerpera.

VAM magna fecerit Deus Mariæ puerperæ, & quidem in hac natiuitate, id verò mihi non leuiter expendendum est. Sanè vti pura illa concepit, sic & pura peperit filium, à cōmuni mulierum maledicto, vt in peccatis conceptos liberos cum dolore pariant, prorsus immunis. Fuit enim illi conceptio sine damno pudoris, fuit partus sine sensu doloris, immo cum ingenti coniunctus gaudio, vt in Deo salutari suo tunc etiam Mariæ spiritus exultârit. Non eguit obstetrice in hoc suo puerperio, quæ corpore nunquam languens, integris manebat viribus, nec solùm in partu, & post partum immaculata, sed etiam de cœlo vbere pleno lactabat infantulum. O mater, ô nutrix & custos talis tantiq; thesauri admiranda, quæ prima videret & adoraret suum mundiq; saluatorem: quæ tam dulce pondus & pignus gestaret, tam amanter exosculaHretur, maternoq; iure possideret ac regeret. Nulla puerpera delicias pares, tantumq; voluptatis percepit, nedum in stabulo apud bestias, & circa præsepe, id est, in extrema paupertate potuit experiri. Nulla genitrix tam sapiens in dictis, factis & euentibus omnibus circa suum puerulum accuratius ac religiosius obseruandis. *Maria enim conseruabat omnia hæc*, vt Lucas affirmat, *conferens in corde suo*, nihil vt scilicet otiosum abire sineret tam grauis & sedula meditatrix. Verè Martha citra culpam sollicita, & æquè Magdalena sanctè otiosa, quæ per omne puerperium non tàm sibi quàm Filio vixit, & quietem animi maximam in illis maternis curis & obsequijs assiduè conseruauit. De illa Cyprianus hoc modo: Non habuit difficiles nixus & parturigines. Maria genitrix & obstetrix, & deuotam dilectæ soboli exhibet clientelam: attrectat, amplectitur porrigit

Genes. 3.

Luc. 2

Sermon. de Christi natiuitate.

mamillam, totum negotium plenum gaudio. Nihil in hac re petijt vltio, nec præcedens delectatio aliquam repetijt pœnarum vſuram.]

Nec dubium, quin amoris & doloris lacrymas vberes & frequẽtes funderet: amoris inquam tùm naturalis, tum ſpiritualis, quas Filio tam auguſto, ſpecioſo, nobili, amabili, diuino habebat: doloris autem, quas Iudaicæ gentis, quin etiam totius orbis ingratitudo exprimebat, quùm dictum Ioannis eſſe veriſſimum experiretur: *In propria venit, & ſui eum non receperunt. In mundo erat, & mundus per ipſum factus eſt, & mundus eum non cognouit.* Quis itaque non condoleat huic mulieri inter omnes benedictæ, & in oppido peregrino apud ignotos tàm durè inhumaniterque tractatæ? Partui proxima nõ habet quô diuertat, ſed hoſpitibus alijs qui tunc frequentes aderant, locum dare, & omni diuerſorio excluſa, in ſtabulum ad beſtias confugere cogitur. Nullus huius grauidæ miſeretur, quæ rerum aſpera inopia & vrgenti penuria premitur. Nec habet vbi genitum iam infantulum collocet, quẽ idcirco faſcijs inuolutum duro præſepi debuit imponere. Hæccine virgineum ac maternum Mariæ pectus pungerent ac vulnerarent? dum apertè cernit nec ſui, nec Filij, neque charitatis in ſumma neceſſitate rationem haberi, ſed ſæua bruma, denſis tenebris, miraque barbarie plena eſſe omnia, fidemque & charitatem prorſus extinctam iacere. Cur igitur non admirer, & cum Bernardo dicam: O beata ſola inrer mulieres benedicta, & non maledicta, ſola à generali maledicto libera, & à dolore parturientium aliena. O verè nouitas inaudita, virgo peperit, & poſt partum inuiolata permanſit: Fœcunditatem prolis cum carnis integritate, & gaudium matris habens cum virginitatis honore. Iam ſecurus expecto promiſſam mihi gloriam incorruptionis in carne mea, quandoquidem conſeruata per eum eſt incorruptio etiam in matre ſua.]

Ioan. 1.

Serm. 4. in vigil. natalis Domini.

IV.

Quis fructus ex consideratione Virginis matris colligendus.

REQVIRIT à me sacratissima Virgo, vt sibi gaudenti congaudeam, lætéque gratias agam præpotenti, qui tam multa & magna ipsi ex millibus electæ per Gabrielem prædixit, & per natum Filium præstitit. Hinc & anima eius iure magnificauit Dominum, & spiritus eius in Deo salutari suo gratulabundus exultauit, tantò vtique pleniùs & cumulatiùs, quantò fructus Virginalis vteri nobilior, & partus mirabilior, & puerperium auspicatius ac purius fuit. Quod gaudium inter alia eius mirifica, nec satis laudata vnquàm gaudia non parùm excellit, totiq; mundo sanctè gaudendi & gratulandi materiam amplissimam præbet. Quare in Mariç persona, quæ nos ad gratulandum excitet, cōstanter illud cantat Ecclesia: Congratulamini mihi omnes qui diligitis Dominū: quia quùm essem paruula, placui altissimo, & de visceribus meis genui Deum & hominem.

Prætereà si Deus tot tantisque prærogatiuis Mariam ornauit & extulit propter insignem castitatem, quoniam ex voto virginitatem ante omnes amplexa est, virgo concepit Emmanuelem, virgo illum sine grauamine gestauit in vtero, sine dolore, sine iactura pudoris peperit, & cum eâdem virginitate gloriosam, cunctisque sæculis prædicandam coniunxit fœcunditatem: nonné cum Augustino à nobis iure dicatur: Diligamus præ omnibus castitatem, quia vt placere hanc sibi Christus ostenderet, pudicitiam vteri virginalis elegit. Sancta Maria credidit, sancta concepit, sanctior efficitur post partum. Extitit ipsi virgini Filius qui erat sponsus: ipse genitus, qui erat genitor.]

Serm. 7. & 6. in natali Domini.

Requirit

Requirit prætereà insignis mater, vt iusti doloris lacrymas,à quibus nec illa sibi temperauit,hisce ferijs quamlibet lætis adiungã,eò quòd plerique,sicut socordes & dormitantes Bethlehemitæ, natum sibi Saluatorem nec curent,nec sentiant,ideoq; cæci manentes, lumen exortum in tenebris non comprehendant. Rebus ergo terrenis prauisq; cupiditatibus dediti,quo seipsos magis amant, & turpius gratiam omnem excutiunt,& pacem ab Angelis nuntiatam haud quaquam experiuntur. Igitur etiamnum proh dolor,illud Christi dictum obtinet: *Lux venit in mundum, & dilexerunt homines plus tenebras quàm lucẽ.* Et secundùm Simeonis terribile vaticinium, natus hic puer licet lumen gentium & Israëlis gloria verè dicatur,& esse debeat, tamẽ non omnibus in resurrectionem, sed multis etiam in ruinam,atque in signum contradictionis positus manet.

Psal.111.
Ioan.3.
Luc.2.

V.

Mariam in partu virginem perseuerasse.

NON modò Manichæi & Iouinianistæ iam pridem damnati ab Ecclesia hæretici, sed etiam nostri sæculi Caluinistæ tàm sunt impuri ac impij vt perpetuam virginis matris in partu integritatem audeant inficiari: perinde ac si CHRISTVS nascens, virgineas matris portas recluserit, & illa sui corporis le[illegible] patefacta pepererit. Mihi verò constans Ecclesiæ Catholicæ fides retinenda est, quam à sanctis & venerandis Patribus,veluti per manus traditam, semperque defensam accepi. Probat hanc ipsam integritatem Ambrosius,quoniam Isaias dixerit: *Ecce virgo concipiet, & pariet Filiũ, & vocabitur nomen eius Emmanuel.* Non enim concepturã tantummodò uirginem,sed & parituram virginem dixit. Quæ potuit virgo cõcipere,potuit virgo generare: cùm semper con-

Vide Aug. lib.1 contra Iulian.
Epist.81
Isai.7.
Matt.1.

ceptus præcedat, partus sequatur. Sed si doctrinis non creditur Sacerdotum, credatur oraculis Christi, credatur monitis Angelorum dicentium: *Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.* Probat itidem ex Propheta Ezechiele, vbi is agit de porta clausa principi, quæ ad orientem respicit, nec aperitur, viro per illam transeunte. Quæ est hæc porta, inquit idem Ambrosius, nisi Maria? ideò clausa quia virgo. Porta igitur Maria per quã Christus intrauit in hunc mundum, quando virginali vsus est partu, & genitalia virginitatis claustra non soluit. Mansit intemeratum claustrum pudoris, & inuiolata integritatis durauere signacula, quùm exiret ex virgine, cuius altitudinem mundus sustinere non posset.] Et Origines Ambrosio antiquior ita scripsit: Virgo genuit & virgo permansit. Mater filij facta est, & castitatis sigillum non perdidit. Quare? quia non homo iste tantùm qui videbatur, sed vnigenitus erat Deus, qui in carne aduenerat.] Consonat Eusebius Emissenus. Quia, inquit, corruptionis iniuria non fuit in conceptu, ideò integritas perseuerauit in partu. Nemo ex virgine nato Filio calumnietur gloriam tantæ parentis. Quam cœlestis puer non perrupit, dum concipitur, non potuit violare dum nascitur.] Nec dissentit Gregorius Nyssenus, à quo scribitur: Non prius apertam vuluam virginalem aperuit, signacula virginitatis illæsa conseruans, etiam post processum admirabilem. Æquè luculenter dictum est à Cyrillo Hierosolymitano: Solus Christus citra vllam virgineorum claustrorum offensionem in lucem editus est. Accedunt his *a* Hieronymus, *b* Theodoretus ac alij de Christo testantes, quòd ex clauso matris vtero sit primùm egressus, sicut seruatis integris monumenti signaculis resurrexit, & deinde clausis ostijs ad discipulos venit. Vt omittam interim *a* Augustini, *b* Leonis & *c* Bedæ verba, quibus hæc ipsa Deiparæ integritas, non solùm in conceptu, sed etiam in partu Filij comprobatur.

Tantoque magis ego diuinum hoc venerabor mira-

Luc. 1.
Ezech. 44.
Lib. de instit. virgin. cap. 7.
Hom. 1. ex varijs locis.
Hom. in illa verba: Ecce quàm bonũ & quam iucundum.
Hom. de occursu Domini.
Oratione de occursu Christi & Simeonis.
a In Apolog ad Pãmach.
b Dialog. 2.
Ioan. 20.
a Epist ad Volusian. & lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 8.
b Serm. 1. de natiuitate Domini.
c In cap. 2. Luc.

culum

culum, quod Iudæi, Ethnici & hæretici ſenſu carnis inflati ſimul & obcæcati capere non poſſunt, vt credant nempè Chriſtum naſcendo non minuiſſe, ſed ſacraſſe & auxiſſe matri decus Virginitatis, illiq́ue inde gloriam incomparabilem adſtruxiſſe, quòd illa caſtitatem Deo ſanctè promiſſam non ſolùm ante partum, ſed etiam in partu & poſt partum integrè conſeruârit. De hac ſola cum vniuerſa confitebor Eccleſia: Quæ & vnigenitum tuum ſancti Spiritus obumbratione concepit, & virginitatis gloria permanente lumen æternum mundo effudit Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. Talis enim partus decebat Deum, qui matrem ſuam ſingulari in cœleſtibus donaturus gloria, peculiari in terris præueniret gratia, qua videlicet ineffabiliter & intacta conciperet, & pareret incorrupta, vt Bernardi verbis vtamur.

VI.

De nati infantis exemplo.

CERTO mihi perſuadebò, nullum ſpectaculum hoc tempore iucundius, ac homini Chriſtiano ſalutare magis, quàm Ieſum paruulum in Bethlehem, poſſe proponi atque conſiderari. *Paruulus enim natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis:* idemq́ue tot ſæculis ardentiùs quàm credi poſſit, à plurimis deſideratus. Proinde cùm benignitas & humanitas Saluatoris noſtri Dei apparuerit, & ſecundum miſericordiam ſuam ſaluos nos facere venerit, quo pacto quiuis vel de Patris, vel de Filij bonitate diffidat, ſuamq́ue in Deum ſpem non corroboret ac augeat vehementer? Spera in Dominum, quiſquis tibi vel perditus vel incurabilis planè videris, quoniam apud Dominum, miſericordia, & copioſa apud eum redemptio. Venit ad nos infimos ille ſummus, & in tanta humilitate atque paupertate venit, vt & Angelici chori inauditæ ſubmiſſionis demiren-

Iſai. 9.

Tit. 1. & 2.

Pſal. 129.

tur Exemplum. Vixdum enim natus nuditatem corporis, rerum omnium indigentiam, frigus, lachrimas, hospitij vilitatem, & lectuli asperitatem vltro subit, totus matris paret imperio, sine qua neque infantilia moueret membra, neque caperet edulium, neque sui corporis compos esse vellet. Et est ille tamen qui suos æquales infantes omnes vincit generis amplitudine, membrorum teneritate, complexionis nobilitate, vultus pulchritudine, omni demùm puritate, virtute & perfectione, quique solus dicere queat:
Psal.40. *Meus est orbis terræ & plenitudo eius.* Ergóne illum redamem, eiusque seruitio me totum addicam, qui sola charitate commotus, adeò se mihi tradidit & impendit, vt illum infantem & fratrem meum videre possim atque comple-
Ioan.1. cti? *Verbum* enim *caro factum est, & habitauit in nobis*, blan-
2.Cor.8. dissimi pueri natura & forma suscepta, quo nihil sanè mitius, benignius, amabilius reperiri & conspici potest. Cùm diues esset, propter nos factus est pauperrimus, è summo se minimum fecit, velut omnis dignitatis, quam inde ab æterno habuit & amittere non potuit, oblitus esset. Quid multa? sic mundum prorsus immundum dilexit Deus, non
Ioan.3. Prophetam aut Angelum, sed vnigenitum suum, non ex parte sed totum largiens, qui humilis infantis habitum indueret, seque ad vagitus, lacrimas, famem, sitim & reliquas id genus miserandas ærumnas mortalium demitteret, vt
Heb.4. inde à primo ortu per omnia fratribus, peccato excepto, assimilaretur. Video interim ac miror, quomodo Legislator suum [illegible]ruet edictũ, quòd Israëlitis hoc modo traditum
Deut.15. legimus: *Omninò indigens & mendicus non erit inter vos, vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in terra.*

2.Cor.8. En tibi Dominum Legis ac Regem Israëlitarum, qui cùm diues, adeoque bonorum omnium author & largitor esset, propter nos egenus, rerumque omnium indigens factus est, nullus vt mendicorum & pauperum egentior ac miserabilior natus esse videatur. Sed & matrem inopem, & pro nutricio patre fabrum elegit, atque omnibus vitæ

commoditatibus ſeſe abdicauit, vili tugurio, immò iumentorum putido ſtabulo, in quo naſceretur contentus, nec alium requirens lectum, quàm horridum præſepe, in quo faſcijs ligatus iaceret, frigeret ac lachrimaretur. An nō crucem amat ac ſtudioſè amplectitur tenerrimus puer, qui ſuæ natiuitati tempus aſperrimæ hyemis & intempeſtam noctem aſſignat, locum verò ſui ortus non in hoſpitio, ſed in via publica, & inter iumenta & ſtramina deputat? Tam verum eſt quod ipſe prædixerat: *Primam vocem ſimilem omnibus emiſi plorans, inuolumentis nutritus ſum.* Ac iterum per alium Prophetam teſtatus fuerat: *Pauper ſum ego, & in laboribus à iuuentute mea: ego mendicus ſum & pauper*, quodq; idem ipſe ore ſacro poſtea comprobauit: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis nō habet, vbi caput ſuum reclinet.* Sed ô me ſurdaſtrum, qui Dominum meum de cunis docentem non audio: ô ingratum, qui tanto medico ſalutis medicamenta & remedia multa monſtranti nō obſequor: ô inſipientem, qui iſthæc prima ſummi Regis inſignia, nimirùm innocentiam, humilitatem, manſuetudinem, paupertatem, patientiam nō maioris facio, neque ſtudioſius colo, vt hic puer & mihi cedat in reſurrectionem, & ego ſignum verum menti impreſſum geram de nato mihi Saluatore, iuxta dictū illud Angelicum: Et hoc vobis ſignum: *Inuenietis infantem pannis inuolutum, & poſitum in præſepio.*

Sapient. 7. Pſal. 87. & 39. Matt. 8. Luc. 2. Ibidem.

VII.

De conſiderandis in hoc feſto Angelis.

MVLTVM profectò debemus beatis Angelis, qui niſi excellenti charitate flagrarent, & de procuranda hominum ſalute ſolliciti eſſent, vltrò de cœlo in terram adeò frequentes non deſcenderent, totq; modis Chriſti nobis natalem in terris non cohoneſtarent.

Primi hoc myſterium euangelizant mortalibus, ex quibus non niſi abiectos opiliones ad audiendum Euangelium deligunt, eiſque locum Dominicæ natiuitatis oſtendunt, nec minus factis quàm dictis ſuam in nos pœna dignos beneuolentiam, nouamq; lętitiam orbi comprobant: toti ſe demũ in Dei Opt. Max. laudes effundunt, ſimulq; in conſolandis miſeris, in prædicanda pace, in natali ſui noſtriq; Regis celebrãdo ſtudioſè verſantur. Quare hos fidos Dei miniſtros ducesq; noſtros imitabor, vt non Pharaonis aut Herodis, ſed Regis mei ac Monarchæ omnium natalem auguſtiſſimum venerer, eumq; hymnis & lætitię documentis omnibus celebrem.

Geneſ. 40. Marc. 6.

Adhæc ne ab Angelorum exemplo diſcedam, fraternæ pacis concordiæq; ſtudiũ augebo, ſpiritualem lætitiam præ me feram, de nato paruulo libenter & cogitabo & loquar, illudq; melos Angelicum in corde & ore frequenter habebo: *Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Alleluia.* Vbi cœleſtes illi ſpiritus & gloriam ſummo Deo (tanti muneris ob natum Mediatorẽ authori) certatim decantant, & pacem amabilem hominibus conſortio Angelico reſtituendis optant ac nuntiant, illis quidẽ mortalibus præcipuè gratulantes, qui à peccatis auerſi, bonam, integram, ſanctamq; voluntatem adferunt & oſtendunt, neq; minus fraternæ pacis & concordię ſunt ſtudioſi. Nam & cum illis ſocietatem pacis Angelici ſpiritus habere f[illegible]ant, quorum mentibus puritatem bonæ voluntatis i[illegible]erant, vt cum Gregorio Magno loquamur.

Luc. 1.

In Euangelium de natiuitate Domini.

VIII.

De Bethlehemiticis paſtoribus.

NEc inuitus gratulabor Bethlehemiticis paſtoribus, noctu in campo excubias agẽtibus, quos tanto beneficio affecit DEVS, vt omnium Iudæorum

fœliciſſimi,& velut primi Chriſtiani poſſint exiſtimari. Etenim de nato in orbe Meſſia primum Euangelium audiunt, & Doctorem habent non hominem, ſed Angelum: nec ſolùm credunt, ſed etiam obediunt, ſuamq; obedientiam Chriſti viſitatione declarant, & acceptam gratiam alijs vltrò communicant, vt in Deum grati, & erga proximum benefici meritò habeantur. Non enim ſunt otioſi ſpectatores infantis, neque frigidi auditores Euangelij, nec inuidi myſteriorum occultatores, qui veritatem DEI in iuſtitia detineant, ſed reuelatum ipſis arcanum, quod alijs mundi ſapientibus abſcondebatur, intimis animi ſenſibus comprehendunt, maximaque fide complectuntur: tùm diuino lumine colluſtrati perficiunt, vt noua lux ipſis patefacta magis ac magis apud alios inclareſcat. Tantò præterea cum fructu veritatem multis aperiunt, vt iuſta tanti beneficij & miraculi admiratio in audientium animis excitetur, & DEVS multis iure glorificetur. Sic enim habet Euangeliſta: *Reuerſi ſunt paſtores glorificantes & laudantes Deum in omnibus, quæ audierant & viderant.* Ac iterum: *Omnes qui audierunt, mirati ſunt de his, quæ dicta erant à paſtoribus ad ipſos.* Tam ſeduli, tàm grati fuere paſtores, qui nobis inſuper futuros Eccleſiæ paſtores ac magiſtros Apoſtolos adumbrant, quùm diuinitùs illuſtrati, mirabiliter ex rudibus & indoctis ſapientes ac Theologi ſubitò euaſerint, ac Euangelium prædicârint.

Rom.1

Matth.11.

Luc.2.

Ab his ego diſcam, alijs dormientibus ſæpè vigilare, labori manuum vacare, mundi ſapientiam pro ſtultitia deputare, Angelos mihi amicos conciliare, cœleſtibus monitis parere, ſacra perueſtigare myſteria, ſenſus & vires omnes ad Dei cultum amoremque transferre, & pro data mihi gratia fidam alijs opem exhibere. Diſcam præterea, quod omnis ſapientiæ caput eſt, Chriſtum vnum cunctis quæ amantur & expetuntur bonis, anteponere, tantumque theſaurum cupidè ac ſtudiosè, vt apud me maneat, conſeruare. Quamobrem hoſce paſtores Bethlehemi-

ticos, qui Christiani spiritus primitias acceperunt, ob oculos mihi proponam, ac velut illorum in Christo quærendo
Luc.2. socius dicam: *Transeamus vsq. Bethlehem, & videamus hoc verbum quod factũ est, quod fecit Dominus, & ostendit nobis.* Nec dissimilis cohortatio est, qua se mutuò filij Dei ad perfectiora prouocant, iuxta Prophetam ita loquentes:
Isai.2. *Venite, & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob: & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius.* Tum iterum: *Domus Iacob venite, & ambulemus in lumine Domini.*

IX.

De Josepho Mariæ sponso.

ST hic castissimus & integerrimus Mariæ sponsus & custos, idemque fidissimus Iesu nutritius pater, ac sanè dignus, cuius frequentem & venerandam ego memoriam nõ in Aduentu solùm, sed hoc etiam tempore custodiam. Is obedientię officium præbens, vel media hyeme in Bethlehẽ proficiscitur, suumq; censum pendit, vt Cæsaris edicto satisfaciat. Idem nato in Bethlehẽ puero non sedet otiosus, sed pręsenti inopia & rei familiaris angustia commotus circumcursitat, & ex animo satagit, matri simul & puero fidum prędstare procuratorem, sicut Deus hoc illi munus proprium demandârat. Iam verò quàm crebrò, quàm amanter ille Christum puerum spectare, de illo cogitare ac loqui, quin sensus & operas omnes ad eius ministerium conferre (dicam & somniare) non sine maxima voluptate solebat? Vbi enim thesaurus Ioseph, ibi cor, & oculus & sensus omnis eius haud dubiè versabatur.
Matt.1. Nec deerat vera fides, quùm ab Angelo iam antea instructus, tot miracula & mysteria præsens contemplaretur. Accedebat & amor feruidus, & reuerentia lætitiaque singularis, quam & nouæ sanctæq; puerperæ consideratio

non poterat non augere. An non Lucas perſpicuè dixit, quod Ioſeph pater eius & mater erant mirantes ſuper his quæ de puero dicebantur? nimirùm iam increbeſcente rumore de Angelis in aëre viſis,& in campo auditis, de paſtoribus primis totius hiſtoriæ teſtibus atque præconibus, de miro pueri decore atque ſplendore,vt qui etiam infans diuini aliquid præ ſe ferre videretur, præ filijs hominum vtique ſpecioſus atque gratioſus. Quis ambigat obſecro verum id eſſe, quod *a* Origines & *b* Bernardus planè confirmant,hunc Ioſeph ita Virginem, vt Dei matrem & Dominam ſuam,& pudicitiæ caſtitatisq; omnis exemplar ſuſpexiſſe atque coluiſſe? qui certè non potuit non paratus eſſe, vt tali coniugi per omnia inſeruiret.

Luc.2.

Pſal.44.

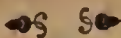
a Hom.1.in diuerſos.

b Hom. 2. de beata virgine.

Cur non opto ac ſtudeo eam mihi dari fidem,voluntatem,induſtriam,ſedulitatem,obſeruantiam,patientiam, charitatem? vt parte ſaltẽ ex aliqua viro tàm ſolerti quàm religioſo conformer, in quo tot tantæque virtutes elucebant, & quaſi perpetuæ comites erant in ſuſcepto munere gnauiter obeundo,& in difficilibus peregrinationibus,quę deinde conſequutæ ſunt, ritè conficiendis. Quarè amorem Chriſto & matri eius debitum, vnà cum Ioſeph, præſtare moror? Nonne propter Chriſtum membra eius officiosè tractabo? aut ſaltem lauabo pedes Domini mei? certus quoduis miniſterium vel infimis fratribus præſtitum, etiam ad Chriſtum caput pertinere,& ſingulari æternaque mercede penſari? Non enim mentitur veritas ita promittens: *Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Quiſquis vnũ ex paruulis receperit in nõmine meo,me recipit. Quicunq; potum dederit vni ex minimis iſtis calicem aquæ frigidæ,tantùm in nomine diſcipuli,amen dico vobis, non perdet mercedem ſuam.*

Matt.25. & 18.

Matt.10.

X.

De primo Christi hospitio.

VLLVM hospitium æquè ac Bethlehem Iuda, ciuitas Dauid, vtpote primum Christi hospitiũ mihi arridebit: Iustinus hoc Iudææ castellum vocat, quod ab Hierosolymis ad stadia trigintaquinque distaret. In hac dilecta domo & patria primi & secũdi Dauidis nunc maximè commorabor: hîc domum panis quo vescar, hîc scholam sapientiæ in qua studeam, mihi propositam esse ducam. Designauit hanc domum nobis Angelus: in hac schola pastores, alijque sanctè philosophantes plurimùm profecerunt. Discam igitur in Bethlehem, quàm verè dixerit Propheta: *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra?* Et quod alibi legimus: *Quantò magnus es, humilia te in omnibus*: quodque Christus ipse pronunciauit: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Ac rursus: *Quicunq; humiliauerit se, sicut paruulus iste, hic maior est in regno cælorum.* Discam prætereà in Bethlehem, sapientiam non commorari in terra suauiter viuentium, neque eam in domibus regum ac delicijs luxuque diuitum, sed potius in paupertatis angustijs, in asperitate vitæ, in mundi opumque contemtu, in sui odio & voluntatis propriæ abdicatione reperiri. Pudebit me, hoc Bethlehemiticum Christi hospitium tàm paucis esse charum ac familiare, vt qui neglectis humanæ vitæ commodis, in omni simplicitate & humilitate Domino seruiant, atq; hac regia via tendentes, veram sapientiam assequantur. Dolebo mihi non magis esse cordi crucis amorem ac studium, quùm tamen hac velut tessera & symbolo quodam diuinæ prædestinationis & perpetuæ salutis, agnoscãtur electi, maximeque coram Deo & Angelis eius refulgeant, qui Christi velut stigmata non grauatim assumunt, & cum Paulo gerunt in corpore patiẽter. *Non enim est seruus maior Domino*

In Apologia 2 — Psal. 112. — Eccles. 3. — Matth. 11. & 18. — Iob. 28. — Luc. 7. — Gal. 6. — Ioan. 13. — Matth. 8.

suo, qui alieno ac vili hospitio contentus, non habet vbi caput reclinet, suumque corpusculum vt innocentissimum, ita & tenerrimũ in via crucis apud Bethlehemitas primùm satis inclementer exercet. Proposuit enim illum Pater nõ solùm propitiatorem, qui saluum faciat populum suum à peccatis eorum, verùm etiam exemplar, ducem & vexilli ferum, quem fideles perinde ac milites vsque aspiciant, & præeuntem pro virili sequantur, etiamsi per viam crucis gradiendum sit. Sic enim & ipse docuit: *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* Rom.3. Matth.1. Ioan.13. 1.Ioh.2. Luc.9. Matt.10.

Discam iterum in Bethlehem, non modò sanctam paupertatem, si res ita postulet, colere, sed & pauperũ viliumq; personarum cõuictu ac familiaritate gaudere, quando Rex meus inde ab initio non magnates ac diuites, sed sordidos & abiectos opiliones ortus sui conscios reddidit, illisq; velut selectis amicis, per Angelum inuitatis primùm se cognoscendum & amplectendum præbuit, eo ipso confirmans, pauperum & simplicium Euangelium ac regnũ cœlorum proprium esse. *Pauperes enim euangelizãtur.* Discam cum paruulo Iesu flere lubentius, quàm cum insano vulgo ridere: discam silere studiosius, quàm loqui, ac tacendi quidem tempus proprium ac longũ obseruare. *In silentio enim & spe erit fortitudo vestra.* Discã demùm seruire omnibus, atque in illorũ qui præsunt, arbitrio & potestate me totum statuam & relinquã, vt velut paruulus ex matris nutu pendere, nullamque de me sollicitudinem gerere videar: memor illius: *Amen dico vobis, quicunq; non accipit regnum Dei sicut puer, non intrabit in illud.* Quid enim studij, quid reuerentiæ ac obedientiæ Christo Domino, ac deinde maioribus non debeo? cùm Paulus hoc seruis atque mancipijs iniungat, vt cùm timore ac tremore suis Dominis obediant ac ministrent in omni simplicitate cordis, atque ita Dei voluntatem ex animo faciant, certum humilitatis ac obedientiæ suæ præmium expectantes. Matth.5. & 18. Luc.6. & 7. Isai.30. Marc.10. Luc.18. Ephes.6. Coloss.3.

IN FERIIS CHRISTI NATALITIIS.

Sequentis Euangelij Argumentum.

LVCAS Euangelista Virgini Deiparæ, vt putant, familiaris, ſicut ex eius ore ſacro percepit, ita ſolus perſcripſit multa myſteria, tùm ad huius matris perſonã, tùm ad Filij conceptionem, ortum & pueritiam maximè pertinentia. Quòd ergo Chriſtum Dominum ex Virgine natum in Bethlehem recolimus (hoc enim totius feſti natalitij fundamentum eſt) nemo rectiùs quàm ex Luca perceperit: tàm diſertè ille circumſtantias admirandæ, puræ, ſanctæque huius natiuitatis omnes exponit, nimirùm de tempore, loco, modo & propalatione partim ab Angelis, partim à paſtoribus facta, ne quicquam ad ſummum hoc nati Chriſti myſterium reuelandum & illuſtrandum pertinens, poſſit deſiderari. Etſi verò idem Lucas diuinam Chriſti natiuitatem, quæ ab Euangeliſta Ioanne ex profeſſo tractatur, in hoc Euangelio non deſcribit, tamẽ hoc ſatis indicat, quem Maria primogenitum in tempore peperit, illum ipſum eſſe à Patre genitum in æternitate, eumq́ue ſimul & primogenitum & vnigenitum cenſeri oportere. Et ne quenquam primogeniti nomen offendat, notat poſt Hieronymum Theophylactus, primogenitum vocari eum, qui primò naſcitur, etiamſi nullus poſtea ſequatur. Nec dubium eſt, Mariam & Ioſeph (ſanctiſſimos caſtiſſimosq́ue coniuges) ex Angelo & Spiritu ſancto intus habitante didiciſſe, hunc ipſum puerum eſſe Filium altiſſimi, nec modò ſanctum, ſed & mundi ſanctificatorem; & idcircò IESVM diuinitùs ap-

Ioan. 1.

Luc. 1.

latum.

latum. Nihil ergo mirum, quòd illi, vt Auguſtinus & Ambroſius comprobant, eundem puerum ad venerandum illud præſepe adorârint, quemadmodum & de Angelis piè opinari debemus, cùm de illorum officio Spiritus ſanctus dixerit: Adorate eum omnes Angeli Dei. Nam & Apoſtolus Paulus hunc locum Chriſto attribuit, eumq́ue Deum eſſe probat, quùm ſit ille Rex, quem iuxta dictum hoc Propheticum adorent Angeli, ſiue cœleſtes illi ſpiritus, qui Angelorum nomine comprehenduntur. Quod adorandi officium ſi propriè ac ſtrictè accipiatur, nulli planè ſanctorum deferri debet, vt quibus duliæ tantùm veneratio (ſicut vocant) debeatur. Eccleſia verò ſuam de adorando paruulo mentem illo vetuſto cantico ſatis explicat: Dies ſanctitatis illuxit nobis: venite gentes, & adorate Dominum, quia hodie deſcendit lux magna ſuper terram, Alleluia. Sicut nempè Magi Chriſtum paruulum adorârunt.

Pſal. 96.
Hebr. 1.
Matth. 1.

IN IISDEM FERIIS EVANgelium Lucæ ſecundo.

Exijt edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis. Hæc deſcriptio prima facta eſt à præſide Syriæ Cyrino. Et ibant omnes vt profiterentur, ſinguli in ſuam ciuitatem. Aſcendit autem & Ioſeph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethlehem, eò quòd eſſet de domo & familia Dauid, vt profiteretur cum Maria deſpon-

sata sibi vxore prægnante. Factum est autem, cùm essent ibi, impleti sunt dies vt pareret. Et peperit Filium suum primogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præsepio, quia non erat eis locus in diuersorio. Et pastores erant in regione eâdem vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et Ecce Angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno. Et dixit illis Angelus: Nolite timere: Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid. Et hoc vobis signū: Inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio. Et subitò facta est cum Angelo multitudo militiæ cœlestis, laudantium Deum & dicentium: GLORIA IN ALTISSIMIS DEO, *& in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et factum est, vt discesserunt ab eis Angeli in cœlum, pastores loquebantur ad inuicem: Transeamus vsq; Bethlehem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinan-*

tes & inuenerunt Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio. Videntes autem cognouerunt de verbo, quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt, mirati sunt, & de his quæ dicta erant à pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores glorificantes & laudantes Deum in omnibus quæ audierant & viderant, sicut dictum est ad illos.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA FESTVM ET EVANGELIVM.

Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Ioan.1.

FIRMA in primis fide complectar, & aduersus Iudæos, Mahometanos, hæreticos, impiosq; omnes confitebor incomprehensibile Dominicæ incarnationis mysterium, quod Ioannes tonitrui filius & sublimis Aquila mirabiliter prodidit, nos omninò certos reddens, CHRISTVM IESVM plus quàm hominem, & omni creatura præstantiorem, omni tempore & sæculo antiquiorem, ipsumq; vitæ, lucis, sapientiæ & virtutis omnis principium, fontē & causam inde ab æterno extitisse, vnicum illud à Patre suo sempiterno prodiens Verbum, cui dictum est: *Filius meus es tu: ego hodie genui te*: vel sicuti alibi Psal. 2.
loquitur: *Ex vtero ante luciferum genui te.* Vnde Christi per- Psal. 109.

Heb.1. ſona Paulo dicitur ſplendor gloriæ, & expreſſa imago ſubſtantiæ Dei, & hæres moderatorque omnium conſtitutus, per quem facta ſunt & ſæcula, Angelis omnibus excellentior, quoniam videlicet natura ſit Deus, eiuſdem cum Patre diuinitatis, ſubſtantiæ, virtutis atque maieſtatis. De hoc ſolo verè dixeris: *Candor eſt lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula Dei maieſtatis, & imago bonitatis illius.* Sapien.7.

ÆQVALI fide percipiam & retinebo alterum vereq; aureum Ioannis dictum, quo nihil miſeris mortalibus ſuauius & amabilius eſſe poteſt: *Verbum caro factum eſt.* Ita verò impij & execrandi coarguuntur errores mentientium, Filium Dei in carnem conuerſum, vel ante Mariam, & inde ab ęterno carnem ſiue animam humanam aſſumſiſſe, tum ex matre corrupta hominē procreatum eſſe, quemadmodum Athanaſius & Cyrillus annotârunt. Rectè autē Iſaias in hoc myſterium intuens dixit, *Generationē eius quis enarrabit?* Diuinam enim ſolus Pater agnoſcit, qui hunc Filium ſine initio & fine genuit, illumque ſolus nouit: humanam verò ſola virgo mater, vt nemo alius intellexit, intimeque perſenſit, quando ſine viro, ſine ſemine, ſine peccato Verbum Patris carne ſua induit, & quem vniuerſus orbis non capit, ſola cepit, & ſine dolore peperit, non ſolùm ineffabili, ſed etiam incomprehenſibili modo. Ad hanc fidem confirmandam valebit, ſi adſcribam verba D. Fulgentij de hoc ſummo myſterio diſſerentis, vt illud contra tetros multorum hæreticorum errores purum integrumque ſeruemus. Sic autem ſcribit: Ioannes illud verbum carnem factum aſſerit, quod Deum eſſe ſuperius memorauit: vt oſtenderet, eundem verum Deum ex Patre, qui eſt homo verus ex homine. Propterea verò mediator Dei & hominum Chriſtus Ieſus ab Apoſtolo prædicatur. Nam quia Deus erat Verbum, in eo quod Deus totum hominem ſuſcepit pro nobis, verbum caro factum eſt, & habitauit in vobis. Verbum vtique caro factum eſt, in eo quod eſt vna in Chriſto Dei hominiſque perſona: habitauit autem in

In epiſt. ad Epict. In 1. cap. Ioan. Iſai.53. Matt.11. Lib.1. ad Traſimundum Regē. 1.Tim.2.

nobis,

nobis, quia in Christo vera totaque permanet diuina humanaq; substantia. Propter hanc in Christo vnitatem personæ, & inconfusam veritatem diuinæ humanæque substantiæ, vnus idemq; Christus & puer ab Isaia dicitur, & Filius, ac Deus pariter prædicatur. Sicut inquit, Puer natus est nobis, & Filius datus est nobis, cuius principium sub humeros eius, & vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus, fortis. In vno Christo non sunt duæ personæ vt alius puer, & alius DEVS.] Nihil ergo mirum, quod pij omnes huius inexplicabilis mysterij sublimitate reuerentiaque commoti, ad summi numinis laudem excitantur, totque iam seculis obstupescentes, hoc publicè cum Ecclesia profitentur: O admirabile commercium, creator generis humani animatum corpus sumens de Virgine, nasci dignatus est: & procedens homo sine semine, largitus est nobis suam Deitatem. Isai. 9.

EGO verò hac ipsa Ecclesiæ Catholicæ confessione, velut sacra anchora confirmatus, ad nullam rem aliam hoc tempore me studiosiùs comparabo, præterquàm ad hoc tantum mysterium & beneficium contemplandum: in eo venerando & prædicando sollicitè versabor, meq; ad illud intimè complectendum sæpiùs excitabo. Quarè hunc diuinum infantem, velut in præsepi aut sinu matris positum, non sine fidei oculis intuebor, atque illum adorabundus ita compellabo: Vnde hoc mihi, vt æternus Dei Filius, author atque conseruator omnium, quem cœlum & terra comprehendere nō possunt, ad me veniat infantis assumta natura? Vnde inquam, hoc mihi, vt mundi monarcha, idemque Rex Angelorum frater meus efficiatur, atq; adeò seipsum deijciat, vt nostri generis miserias & ęrumnas, quarum perpetuus est tenor, vltrò subire, vitæque suæ primordia inter bestias, & cum lachrimis, neque sine summa paupertate, & paucissimis notus, auspicari dignetur? Quantos verò labores ac dolores ille per omnem vitam exantlandos sibi propositos habet, vt mea & aliorum Adæ filiorum

peccata meritasq; pœnas in se transferat ac expiet? suum etiam sacrosanctum sanguinem, vt iræ filios Patri cœlesti reconciliet, paratus profundere. O quantum illi debeo, qui Deus existens & permanens, homo ac limus est factus, vt me cinerem & puluerem splendori pristino restituat, & vile mancipium Satanæ ad summam & æternam prouehat

Tit.2. dignitatē? Verè apparuit benignitas & humanitas Saluatoris nostri DEI, non ex operibus iustitię, quæ fecimus nos: sed qui secundùm suam misericordiam saluos nos fecit, quùm perpetuū exitiū promereremur. Nonne igitur hunc mediatorem & redemptorem redamem? hunc salutis meę authorem ac vindicem venerer ac prędicem? huius voluntati ac ministerio me iustè cōsecrem, ac totus impendam? vt propter illum abnegans impietatē omnem & secularia desideria, sobriè, iustè, ac piè tantisper viuam, quoad in hoc degam seculo. Quocirca totus huic paruulo qui Deus & homo existit, me totum offeram ac tribuam: quin & alios ad eius cultum & amorem excitans, cum Psalmographo di-

Psal.94. cam: *Venite adoremus & procidamus ante DEVM, ploremus coram Domino qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster.*

EXPENDAM & accuratiùs illa verba: *Verbum caro factum est*, caro inquam, infirma, caro infantilis, caro tenera, caro impotens: omnis operis ac laboris impatiens, caro de

Isai.40. qua scriptum est: *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri.* Nec modò Verbum caro factum est, sed etiam inter nos & in nobis habitauit, suam apud nos vitam auspicans in stabulo & præsepi, fundens vagitus & lachrimas. O miram ergo duritiam cordis mei, quando tàm viuo & expresso amatæ humilitatis, patientiæ pœnitentiæque exemplo non commoueor, neq; illi conformor in reformatione spiritus mentis meæ. Opus est maiore studio humilitatis, quæ fundamentum est custosque virtutum, & quæ sola nostras saluare animas potest. Quid magis indignum, quid detestandum amplius, quid grauius puniendum, quàm vt

videns DEVM cœli paruulum factum, vltra apponat homo magnificare se super terram? Intolerabilis profectò impudentiæ est, vt vbi sese exinaniuit Maiestas, vermiculus infletur & intumescat. Hoc igitur est propter quod exinaniuit se formam serui accipiens, qui in forma DEI, Patri æqualis erat: sed exinaniuit maiestate & potentia, non bonitate & misericordia. In primis igitur curauero, id quod præclarè à Bernardo dictum est, sæpiùs in mentem reuocare: Quanti te fecit DEVS, ex his quæ pro te factus est agnosce, vt appareat tibi benignitas eius ex humanitate. Quantò enim minorem se fecit in humanitate, tantò maiorem exhibuit in bonitate, & quantò pro me vilior tantò mihi charior est. Aduerte homo, quod limus es: & non sis superbus; & quia Deo iunctus es, & non sis ingratus. Phil. 2. Serm. 1. de Epiphan.

Transeamus vsq; Bethlehem, & videamus hoc Verbum quod factum est.

RVSTICANORVM pastorum siue opilionum sanctam indnam simplicitatem, & ex animo desiderabo, vt cum his paruulis & mihi de IESV paruulo reueletur mysteriū, quod mundi sapientes, & sui magis quàm Dei amatores vel non capiunt, vel inaniter credunt. Non sat habent boni pastores ingens de ortu Messiæ mysterium ab Angelo audire, sed illud relicta sui gregis cura propiùs cognoscere studēt, quod in Bethlehem proprijs fidei oculis sedulò contemplantur, & reuerenter suspiciunt, palamque alijs annunciant, vt Christi, velut vnici omnium Saluatoris ortus, & Angelorum de illo testimonium compluribus innotescant. Igitur ab his ego pastoribus multa iam antè commemorata discam, inprimis autem oblatam cœlestis gratiæ lucem, non tardè, nec oscitanter amplecti, in Bethlehē cum illis diuinè philosophari, meā in Christum natum fidem, spem & charitatem augere atq; stabilire. Docent me insuper, quàm verè dictum sit illud: *Voluntatem timentium se faciet Dominus,* Matt. 11.

quodq;

Sapien.1. quodq; Sapiens admonet: *Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum: quoniam inuenitur ab his qui non tentant illum: apparet autem eis qui fidem habent in illum.* Monent præterea, ad verè fideles pertinere, quod à

Psal.77. Rege Dauid dictum legimus: *Narrantes laudes Domini & virtutes eius, & mirabilia eius quæ fecit.* Rursus testatum nobis faciunt, diligentibus DEVM & quærentibus Christum, præsertim simplicibus & obedientibus, cuncta prosperè succedere. His enim diuinum promittit oraculum:

Rom.8. Prou.8. *Ego diligentes me diligo: & qui manè vigilant ad me, inuenient me. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutem à Domino.* Postremò si pastores sola adhuc natiuitate Domini cognita, reuersi sunt glorificantes & laudantes Deum in omnibus quæ audierant & viderant (Bedæ verbis vtor:) quantò magis oportet nos, qui totam incarnationis illius seriem ex ordine cognouimus, qui sacramentis illius imbuti sumus, in omnibus gloriam eius ac laudem non solùm verbo, sed etiam factis prædicare, neque vnquam obliuisci, quod ideò DEVS homo natus est, vt nos ad imaginem & similitudinem suæ diuinitatis renascendo reficeret?

In Euangelio de natiuitate Domini.

Maria autem conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo.

GRATVLABOR sanctissimæ Virgini, ac incomparabili matri fœlicissimum partum, vt quæ salua virginali pudicitia, sicuti dictum est, non modò sine omni dolore, sed etiam cum ineffabili gaudio eum, quē sine corruptione conceperat, salua integritate peperit mundi redemptorem. Nullo obstetricum eguit adminiculo, quæ tam vegeta & integra viribus vsque mansit, vt suum infantem fascijs inuoluere, in præsepio reclinare, super illum excubias agere, immò & diuinum adorare mysterium sine vllo negotio posset. Quarè mirabor huius nouæ & inauditæ puerperæ conditionem, quod sine languore ac lassitudine, cui pari-

parientes aliæ sunt obnoxiæ, simul matrem, nutricem & obstetricem egerit, quodq; præsenti semper animo, ac flagranti studio agilis & alacris ea præstiterit obsequia, quæ à matre filio possunt ac debent impendi. Est sanè incredibile, quantoperè illa recens natum paruulum, vtpote plus quàm hominem, à se cognitum revereretur, quàm ardenter amaret, quàm sollicitè gestaret, lactaret, inuolueret, quā amanter eundem amplecteretur & exoscularetur. Beata verè inter mulieres & genitrices omnes, quæ non solùm huius ter sanctę natiuitatis fructus dulcissimos primùm experta est: verùm etiam de tanto beneficio sibi, nobis, filio ac DEO Patri vt lætissimè, ita & pijssimè voluit ac potuit gratulari. Neque minùs mirabor, hanc ipsam adeò sacri puerperij laboribus occupatam, simul egregiam agere cōtemplatricem, ac piorum perfectorumque omnium, qui sacra contemplantur, veluti magistram & speculum existere. Etenim quæcunque verba perceperat, quascunque res gestas aspexerat, in pectoris sui scrinio venerando recondit, sæpè ac multum expendit, & cum literis quoque Propheticis confert, ita vt nō solùm in contemplationem, sed & in admirationem diuinæ sapientiæ ex dictis & factis omnibus raperetur. Quid ergo mihi, nisi vt hoc Mariæ sequar exemplum, facere conuenit, si cum fructu quidem Christi natalem celebrare contendam? Opus est profectò non vulgari puritate atque integritate, quoniam Christus apud impudicos & carnales neque nascitur nec educatur, sed mundum & floridum requirit lectulum, in quo cubet. *Lectulus*, inquit, *noster floridus*. Opus vigilantia & solicitudine, quę non in Bethlehemiticis nimiùm ignauis ac dormitantibus, sed in Maria & Ioseph excubias agentibus reperitur. *Beatus* enim *homo*, ait, *qui audit me, qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes ostij mei*. Opus insuper gratitudine, grataque veneratione & adoratione, qua nobis Maria & Angeli præluxerunt, vt maximo Dei beneficio cumulati, in agendis gratijs haudquaquàm cessemus. *Omni*

Cantic. 1.

Prou. 8.

Matt. 25.

enim habenti dabitur,& abundabit. Opus deniq; non solùm audire, sed etiã secundùm virgineæ matris exemplum custodire verbum Dei, vt velut in fertili agro conditum crescat, fructumq; multiplicem ac maturum proferat. *Quomodo enim descendit imber, & nix de cælo, & illuc vltra nõ reuertitur, sed inebriat terram, & infundit eam, & germinare eam facit, & dat semen seminanti, & panem comedenti: Sic erit verbum meum, quod egreditur de ore meo,* inquit Dominus: *non reuertetur ad me vacuum, sed faciet quæcunq; volui, & prosperabitur in illis ad quæ misi illud.*

Luc.11. Isai.55.

Ergóne tàm durus, tàm ingratus ac stupidus manebo, vt hoc natalitio tempore, cum electis Angelis, cum Maria matre, cum laudatis pastoribus, beatissimę Trinitati nõ gratias agam? non pacem optem omnibus? non bonæ voluntatis argumenta declarem, & indicia præ me feram? Væ mihi, si Prophetę vocem clarissimè resonantem non persentiã. *Exulta,* inquit, *& lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israël. Ecce Dominus auditũ fecit in extremis terræ. Dicite filiæ Sion, Ecce Saluator tuus venit.* Germanis Dei filijs me adiungam, qui omnium ferè gentium linguis hoc festum exornant, laudesq; diuinas in eo priuatim & publicè celebrant, suum vt ardorem ac studium sanctum ostendãt, ad Messiam recens natum, vt cupidissimè excipiendum, ita & iucundissimè amplectendum, & amantissimè osculandum. Etenim pro eo quod noster habet interpres: *Apprehẽdite disciplinam, ne quando irascatur Dominus,* sicut Propheta grauissimè monet, complures ex Hebræo rectè vertunt, Osculamini filium. Osculi autẽ nomine singularis quidam exigitur amoris affectus, quo credentes omnes erga Christum humanæ salutis vindicem ac parentem ardere, suamque gratitudinem ac singularem zelum declarare conuenit, quando ille *tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currendum viam suam.* Is etiam perbenignè promisit: *Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum.*

Isai.12.& 62. Psal.2. Psal.18. Ioan 14.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *mihi Deus pro Magistratibus, vt publicæ pacis inducendæ ac promouendæ rationem maximam habeāt. Natus est enim princeps pacis, vt illum vocat Isaias, neq; sub alio quàm Augusto verè pacifico Cæsare in orbem prodire voluit, pacem nobis per Angelos nuntians, immò & pax ipsa nobis effectus, illudq; implens vaticinium* : Orietur in diebus eius iustitia & abundantia pacis : *quemadmodum & Isaias & Michæas fore prædixerant. Nisi verò pax Ecclesiæ constituatur atque conseruetur, fieri non potest, vt fideles pro summo incarnationis Dominicæ beneficio, commodè & iucundè gratias agant, lætos conuentus instituant, hocq; festo dignum gaudium publicè concelebrent.* Isai.9. Luc.2. Ephes.2. Psal.71. Isai.2. Mich.4.

ORABO *& pro ignorantibus atq; in fide errantibus plurimis, vt veritatis ac sapientiæ diuinæ luce cum pastoribus collustrentur, atq; vti oues vagantes, sub Christo nato pastore, sicut illum promisit Ezechiel, in vnum ouile colligantur, collecti autem in eādem fidei doctrinæq; Catholicæ normā conspirent. Adhæc quoniam bona pars Catholicorum diuini amoris ac timoris expers, adhuc securè peccat, Christiq; præceptis & exemplis improbè aduersatur, etiam atq; etiam rogabo Dominum, vt ex his plerique conuertantur, fiantq; homines bonæ voluntatis.* Cor enim durū habebit malè in nouissimo, & qui amat periculum, in illo peribit. Cor *verò* ingrediens duas vias, non habebit successus, *vt ab Ecclesiastico rectè docemur. Cæterùm quod Angelus pacē optat ac nuntiat, etiam sic accipi potest, vt pacis nomine, sicut Hebrææ linguæ proprietas docet, bona omnia mortalibus congruentia designentur. Vbi verò suā quis voluntatem sectatur, & non ex Dei lege ac voluntate viuit, illic exulare Christus cogitur, cuius locus in pace factus est, quiq; suis testatur :* Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Ezech.34. Eccles.3. Psal.75. Ioan.14.

DEMVM *pro vniuerso fideliū cœtu precabor, vt omni vetustate posita, cum Christo paruulo quasi renascatur, & secun-*

dum spiritum renatus, in sua quisq; vocatione perfectiorem vitæ rationem nouo quodam studio arripiat ac prouehat. Quarè sapienter facit Ecclesia, quæ tot sæculis hoc die frequenter sic Deum inuocat: Concede quæsumus omnipotens Deus, vt nos Vnigeniti tui noua per carnē natiuitas liberet, quos sub peccati iugo vetusta seruitus tenet. Per eundem Dominum nostrum.

VNVM *verò, cum multi suppetant, Ecclesiasten dabo natalitium, qui tanti festi vsum & fructum doceat luculenter: atque is est Leo verè magnus in hunc modum disserens: Agamus gratias, dilectissimi, Deo Patri per Filium eius in Spiritu sancto, qui propter multam charitatem suam qua dilexit nos, misertus est nostri: & cùm essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos Christo, vt essemus in ipso noua creatura, nouumq; figmentum. Deponamus ergo veterem hominem cum actibus suis, & adepti participationem generationis Christi, carnis renuntiemus operibus.] Ac iterum idem præclarè sic admonet: Quisquis Christiano nomine piè & fideliter gloriaris, reconciliationis huius gratiam iusto perpende iudicio. Tibi enim quondam abiecto, tibi extruso paradisi sedibus, tibi per exilia longa morienti, tibi in cinerem & puluerem dissoluto, cui iam non erat spes vlla viuendi, per incarnationem Verbi potestas data est, vt de longinquo ad tuum reuertaris authorem, recognoscas parentem, liber efficiaris ex seruo, de extraneo prouehatis in filium: vt qui ex corruptibili carne natus es, ex Dei spiritu renascaris, & obtineas per gratiam, quod non habebas per naturam. Laudate igitur Deum dilectissimi in omnibus operibus eius atq; iudicijs. Sit in vobis indubitata credulitas virgineæ integritatis & partus: reformationis humanæ sacrum diuinumq; mysterium sancto atq; sincero honorate seruitio. Amplectamini Christum in nostra carne nascentem, vt eundem Deum gloriæ videre mereamini in sua maiestate regnantem, qui cum Patre & Spiritu sancto, manet in vnitate Deitatis in secula seculorum.*

Sermon. 1. de hac solennitate.

E Serm. 2. eiusdem authoris.

DOMI-

DOMINICA INFRA OCTAVAS DOMINICÆ NATIVITATIS.

Sequentis Euangelij Argumentum.

QVÆ sequuntur Euangelia, ex D. Luca ferè petuntur, & Christi Domini pueritiam pulchre nobis expendendam proponunt, neque minùs ad Christianam pueritiam, quæ totius Ecclesiæ perpetuum est seminarium, ritè formandam seruiunt. Quod si complures è senioribus Simeones & Annas, ac itidem ex coniugibus Iosephos & Marias, Zacharias & Elizabethas haberet Ecclesia, procul dubio longè rectiùs quàm hodie fieri solet, cum iunioribus & pueris, cum senioribus & coniugibus passim ageretur. Elegãtem adscribam locum ex Irenęo, qui docet Christi Redemptoris aduentum & iunioribus & senioribus vtilem ac salutarem fuisse, quando ita scribit: Omnes venit per semetipsum saluare, omnes inquam, qui per eum renascuntur in Deum, infantes & paruulos, & pueros, & iuuenes, & seniores. Ideò per omnem venit ætatem, & infantibns infans factus, sanctificans infantes, in paruulis paruulus, sanctificans hanc ipsam habentes ætatem, simul & exemplum illis pietatis effectus, & iustitiæ & subiectionis. Iuuenibus iuuenis, exemplum iuuenibus fiens, & sanctificans Domino. Sic & senior in senioribus; vt sit perfectus magister in omnibus, non solùm secundum expositionẽ Deitatis, sed secundùm ætatem sanctificans simul & seniores, exemplum ipsis quoque fiens, deinde & vsq; ad mortẽ peruenit, vt sit primogenitus ex mortuis, ipse primatum tenens in omnibus.] Lib. 2. contra Valent. cap. 39. Col. 1.

Ac benè sane habet, natum nobis Messiam non solùm ab illustri Propheta, sed etiam à laudabili Prophetissa, atque

ita à virili simul & fœmineo sexu, in templo publicè prædicari, vt ex ore duorum irrefutabilium testium, Iudaica & hæretica perfidia fortissimè coarguatur, quando vtriq; naturæ Christi impie contradicitur. Vides hic prætereà Christianam pietatem in Christo ipso fundari, & à veris Ecclesiç ministris confirmari, sed in paucis interim senioribus, maioribus, coniugibus & virginibus elucere, suamque declarare virtutem, vt glorificetur Deus, & Ecclesia ædificetur. Fœlices illi, quibus natus Messias non in ruinam, sed in resurrectionem est positus. Venit enim Christus (Irenæi verbis vtor) in ruinam non credentium, quibus maiorem ruinam quàm Sodomorum & Gommorrhæorum comminatur. Venit in resurrectionem credentium & facientium voluntatem Patris eius, qui in cœlis est.] Cæterùm de venerando sene Simeone, quem tantoperè Lucas prædicat, Cyrillo Hierosolymitano & Epiphanio credere par est, verum illum sacerdotem extitisse, cùm in templo sanctis coniugibus Ioseph & Mariç benediceret, sicut in lege sacerdotibus præscribebatur. Nec est quod quenquam offendat Lucæ sententia, quæ Christum puerum non solùm ætate, sed etiam gratia profecisse subindicet. Etsi enim idem Christus conceptus nō minùs quàm natus, paruus æquè ac magnus, & infans vti vir, sapientia perfecta pollebat & gratia, tamen in illa profecisse dicitur, non secundùm quod erat, sicuti Bernardus notat, sed secundùm quod alijs in corpore apparebat, quùm à principio semper plenus fuerit Spiritu sancto, eumque ad mensuram non acceperit, à quo veluti capite omnis gratia in corpus, eiusque membra omnia deriuatur. Gregorius Nazianzenus habet in hunc modum: Iesus proficiebat, non quòd incrementum aliquod acciperet (quid enim perfectis à principio perfectius fuit?) sed quòd hæc paulatim detegebantur & apparebant, videlicet sapientia & gratia. Quarè sicut hic puer, (formandæ omnis pueritiæ speculum) ætate ac robore viribusque magis ac magis crescebat, ita & eius sapientia, quam experimentalem vocant, paulatim illustrior apparebat, & apertiùs cognoscebatur.

[Margin notes: Lib 5. contra Valent. — Leuit.12. — Luc.2. — Hom. 2. super Missus est. — Isai.11. — Ioan.3. — 1.Cor.12. — Ephes.4. — Serm.8.]

EVANGELIVM EIVSDEM Dominicæ. Luc. 2.

Erat pater eius (Ioseph) & mater eius mirantes super his quæ dicebantur de illo. Et benedixit illis Simeon, & dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum in Israël, & in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animã pertransibit gladius, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat Anna Prophetissa filia Phanuel, de tribu Aser, hæc processerat in diebus multis, & vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua. Et hæc vidua erat vsque ad annos octoginta quatuor: quæ non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus seruiens nocte ac die. Et hæc, ipsa hora superueniens, confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus qui exspectabant redemtionem Israël. Et vt perfecerunt omnia secundùm legem Domini, reuersi sunt in Galilæam in ciuitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat & confortabatur, plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Ecce positus est hic in ruinam.

CVMPRIMIS mihi renouabo dulcem memoriam recens nati Redemptoris, & optabo illũ vnà cum Maria & Ioseph cognoscere simul & amare, quin etiam res à puero tàm prçclarè gestas mecum admirari. Dicam igitur cum Psalmographo: *Quàm magnificata sunt opera tua Domine? omnia in sapientia fecisti. Mirabilia opera tua, ideò scrutata est ea anima mea.* Potissimùm verò me seriò cõuertam ad illum, quem Lucas hoc loco describit Simeonem, eumque senem iustum, & prophetam Euangelicum, qui suam de Christo cognitionem ac fidem verbis perspicuis declarauit. Etenim in templo Hierosolymitano oblatum Mariæ filium reuerenter excepit, suisque brachijs lætè complexus est, ac statim illum præclaris ornauit titulis: qui nulli prorsus alij nisi soli Messiæ, competere possunt. Nam publicè testatus est, illum ipsum esse Mundi saluatorem, lumen gentium, & gloriam Israël, ac proinde vnicum orbis Mediatorem, Redemptorẽ, ac Saluatorem, antea quidem promissum & expectatum, nunc autem exhibitum ac manifestatum, initio tantæ salutis in Hierusalem facto. Confirmat igitur per Christum natum adesse tempus, vt electi omnes cum Rege Dauide cantare possint: *Notus in Iudæa Deus: in Israël magnum nomen eius. Notum fecit Dominus salutare suum.* Sed enim quantò plura mihi de Christo scire & credere quàm huic Simeoni contigit? neque tamen illius oculis tantum thesaurum contemplor, nec ijsdem amoris stringo brachijs, neque propter hoc summum bonum ex-

Psal. 103. Psal. 118. Psal. 75. Psal. 97.

ulto in Spiritu ſancto, nec mundum & terrena faſtidiens, ad ſolum illud totus adſpiro, vt cum hoc ſene & Paulo Apoſtolo mihi vſurpare poſſim · *Propter Chriſtum arbitratus ſum omnia vt ſtercora.* Phil.3. *Infælix ego homo, quis me liberabit de morte corporis huius?* Rom.7.

Neq; verò ſat eſt Simeoni blanda & dulcia de Chriſto concionari, vt homines conſoletur, qui vt iuſti ſaluiq; reddantur, tantùm Dei miſericordiæ Chriſtiq; meritis credãt atque fidant. Eundem enim Chriſtum, quem Dei ſalutare dixerat, multis non ſolùm in reſurrectionem, ſed etiam in ruinam natum ac poſitum eſſe commonſtrat, multis inquam, tum Ethnicis, tùm Iſraëlitis. Etſi enim vt Iacobus affirmat: *Deus intentator malorum eſt, ipſeq́; neminem tentat*, ac Iacob.1. nullius omninò mali author eſſe poteſt, tamẽ ſicut res ipſa confirmat, ea mundi eſt malitia, vt ſine criminibus & ſcandalis non viuatur, vtq; complures oblato Chriſti Redemptoris beneficio clam palamque abutantur, immò verò Matt.18. maior illorum ſemper ſit copia, qui Chriſto & eius Eccleſię libentiùs cõtradicere, quàm obedire parati ſint. *Stultorum* Prou.1. enim *qui ſapientiam atq; doctrinam deſpiciunt, infinitus eſt* Eccleſ.1. *numerus*, & paucis anguſta, plurimis verò ſpacioſa via quæ Matt.7. ad perditionem ducit, arridet. Vnde dixit & Paulus. *Nos prædicamus Chriſtum Crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam.* 1.Cor.1. Hinc iam ſequitur miſeranda electorum raritas, quàm in ſpiritu præuidens Iſaias aiebat: *Offendent (ex habitantibus Hieruſalem) plurimi & cadent, & conterentur, & irretientur & capientur.* Iſai.8. Quamobrem Chriſtus etiam ipſe de ingrato ac damnando mundo queritur: *Venit lux in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem.* Ioan 3. Vbi ſingularem ego dolorem capiam, cùm adeò multos hac ætate videam Chriſti Domini & Chriſtianæ Eccleſiæ aduerſarios atque perſequutores, quemadmodum Iudæos, Tartaros, Mahometanos, hæreticos ac ſchiſmaticos manifeſtos, quibus velut in meridiana luce cæcutientibus, ſuaſque denſas tenebras mordicùs conſectanti-

bus, non aufert sed auget potiùs Christus damnationem æternam. Horum nomine ab impijs dicitur Deo: *Recede à nobis, & scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est omnipotens vt seruiamus ei, & quid nobis prodest, si orauerimus illum?* Respondet autem his contemptoribus æterna sapientia: *Ego quoq; in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id quod timebatis aduenerit.* Stant enim immotæ sententiæ: *Qui non crediderit, condemnabitur. Si quis Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Qui incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum. Sine fide impossibile est placere Deo.*

Iob.21.
Prou.1.
Marc.16.
Mach.18.
Ioan.3.
Heb.11.

DOLEBO insuper vicem illorum, quibus etiam in vera Ecclesia persistentibus, Christus hucusq; lapis est offensionis & petra scandali, sicut Petrus appellat, vel signum contradictionis, vt Simeon loquitur. Multorum enim Christianorum tanta est peruersitas, vt Christi gratia sibi oblata vti, per ignauiam, otium & luxum prorsus negligãt, atque ita velut steriles ac putres arbores in horto Ecclesiæ perseuerent, sed suo tempore, diuini iudicij falce præscindendæ. Etenim *si quis in me non manserit*, vt Christus ipse testatur de infructuosis, *mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet.* Peiores vero sunt alij, qui Christianam vocationem suam tetris criminibus contaminant, & siue occultè, siue manifestè peccent, nullum sacræ pœnitentiæ locum tribuunt, vt post lapsum Deo & Ecclesiæ reconcilientur. Libet enim illis, vt Paulus ait, secundùm carnem viuere, carnisque operibus incumbere, & cupiditatem charitati anteferre, vt vix vllam conscientiæ rationem habere videantur. De quibus omnibus apertè loquitur Apostolus Petrus: *Melius erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quàm post agnitionẽ retrorsum conuerti ab eo quod illis traditum est sancto mandato.* Contigit enim eis illud veri prouerbij: *Canis reuersus ad suum vomitum: & sus lota in volutabro luti.* Proinde quantò plures hoc impurissimo sæculo extra veram Ecclesiæ arcam de-

1.Pet.2.
Luc.2.
Ioan.15.
Gal.5.
2.Pet.2.
Prou.26.

gunt,

gunt, vel in ipsa arca indignius sese gerunt, vt sine timore peccantes, in ira Dei moriãtur, tantò illi acerbius mihi bonisque omnibus cum Ieremia Propheta deplorandi sunt, quandoquidem Christus non solùm à Iudæis, sed etiam ab alijs gentibus reprobatus, verè factus est lapis confringens & conterens, sicuti Prophetæ loquuntur. Zach.12. Dan.12. Matth.21.

MIHI verò illûc est maximè contendendum, vt quoad licet, me Christi Domini verbo & exemplo studiosè cõformem, ne contra stimulum calcitrare, & præsenti lumini rebellare videar. *Ego* enim *sum lux mundi*, inquit Dominus: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.* Deinde cauebo prorsus, ne in verbo Dei scandalum patiar, quod quidem ex Catholicæ Ecclesiæ sensu atque consensu acceptum, purè conseruabo. *Beatus* enim *est*, inquit Christus, *qui in me non fuerit scandalizatus.* Nonne verba mea bona sunt cum eo, qui rectà graditur? Adhęc super eundem Christũ tanquàm lapidem viuum, electum, honorificatum, sicut Pętrus Apostolus exigit, & super sanctam fidem omnis iustitiæ fundamẽtum, quemadmodum Iudas docet, meipsum superædificabo, vt fiam & ipse domus spiritualis, & offeram Deo spirituales hostias, acceptabiles Deo per Iesum Christum Dominum nostrum. Demùm solicitè ac sæpè precabor, vt accepta Christi cognitio atque fides in me non maneat infructuosa, & ita Christi iram ac odium in me concitet, quemadmodum illis accidit omnibus, qui (Paulo teste) Christum ore quidem confitentur, virtute autem & opere abnegãt, sed potiùs vt cum timore & tremore meam salutem operer, sciens Christum eiusque beneficium non prodesse ad salutem alijs, nisi veris ac viuis Ecclesiæ membris, Christoque capiti obtemperantibus. Nam & Paulus docet, Christum non omnibus credentibus, sed sibi obsequentibus factum esse causam salutis æternæ, & Deum sine sanctimonia videri non posse mortalibus.

Actor.9. Iob.24. Ioan.8. Mich.2. 1.Pet.1. In epistola. Tit.1. Phil.2. Heb.5.&12.

Et

Et tuam ipsius animā pertransibit gladius.

VENERABOR & amabo Virginem matrem sacratissimam, tùm ob alia multa, quæ satis in illa & de illa nequeūt prædicari, tùm ob ingentes animi eius angores, ac frequentes dolores nullis quidem verbis explicabiles, qui hoc loco præacuti gladij cor virgineum penetrantis nomine per Simeonem designantur. Ferrum sanè acutum, & animam eius pertransiens fuit, cùm cerneret Bethlehemitas & Iudæos alios tàm cœcos, vt natum præsentemq; Messiam suum non agnoscerent, bestijs etiam ingratiores, alios verè vnà cum Herode hostiliter eundem puerum insectantes, vt idcirco triste exilium in Ægypto fuerit subeundum. Nec sine magno animi dolore Christum amissum quæsiuit, & peracto triduo inuenit in templo disputantem: quem prætereà in Euangelij prædicandi officio defatigari, & à multis indignè tractari, adeoque à magnatibus ad atrocia supplicia per summam iniuriam rapi, non potuit illa non molestissimè ferre, quæ Filium præ cæteris amauit & amare debuit plurimum. Quos autem æstus atq; cruciatus illa in partu diuino effugit, eosdē sub cruce filij sui cumulatè persensit ac pertulit, ita vt supra modum afflicta, prædictū Simeonis gladium in corde suo sæuientem, sicut nemo alius, experiretur. Hinc illud à Sophronio scriptū legimus: Beata Dei genitrix, quia in ea parte passa est quæ impassibilis habetur, ideò (vt verum fatear) quia spiritualiter & atrociter passa est, gladio compassionis Christi plus quā martyr fuit. Quoniam enim plus omnibus dilexit, propterea & plus doluit, in tantum vt animam eius pertransiret & possideret vis ad testimonium eximiæ dilectionis.] Consonat his Rubertus apertè pronuntians, Mariam in pariendo omnem euasisse dolorem, sed cum abundè subijsse, cùm pendentem & morientem in cruce filium aspiceret: tunc enim illam præ omnibus matribus fuisse mulierem oppressam tristitia, nostramque omnium matrem effectam esse.

Isai. [illegible]
Matt. 2.
Luc. 2.
Serm. de assumtione Virginis.
Lib 13. comment in Ioannem.

DISCAM interim hoc Virginis matris exemplo,& me afflictum, & mœrentes alios consolari, quantumuis crucem acerbam & præter meritum sustineam. Nam illa omnium innocentissima,& virtutibus ornatissima, sanctissimaq; virgo,gladium spiritualem maximi doloris, & crucem acerbissimam perferre debuit, sicut Simeon in templo illi prænuntiârat. Vnde quod Angelus de Tobia protulit, huic etiam largiri debemus: *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit vt tentatio probâret te.* Sicut & illud: *Multa tribulationes iustorum*, hos enim velut aurum in igne probari, & per pœnam ad gloriam perduci necesse est. Eadem rursus me admonet tùm lætitiæ tùm doloris & commiserationis humanæ,vt à pijs huiusmodi affectibus non sim alienus,sed sciam suo loco simul gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus. Hoc enim officium est Christianæ charitatis proprium,& erga proximos nunquam non exercendum,vt dilectio nostra,sicut Paulus loquitur,sit sine simulatione, & si quid patitur vnum membrũ, compatiantur omnia membra corporis:si verò membrum vnum gloriatur,cætera etiam membra congaudeant. Nihil verò dubium,ingens & admirandum Deiparę gaudium,ex lætis laborum Christi, & Apostolorum successibus persæpè prouenisse,illamque ob singularia Dei munera percepta illud subinde repetiuisse: *Magnificat anima mea Dominum.* Quæ insuper cùm Euangelij profectum impediri, & ab hostibus varia pericula nascenti primùm Ecclesiæ obijci cerneret, non poterat de prędicto sibi gladio non meminisse,& cum Propheta dicere: *Bonum mihi quia humiliasti me*: *Fiat Domine voluntas tua*: Placeo mihi in infirmitatibus, in contumelijs,in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro Christo: Quantumuis ergo dura & tristia multa irruant (*militia enim est vita hominis super terram*;) tamẽ in statione mea persistam & constantem in Christum amorem cum Domina nostra præstare satagam, nulla vt doloris acerbitas,hostium sæuitia,aut tentationum vis me vnquàm

Tob.12.
Psal.33.
Eccles.2.
Rom.12.
Rom.12.
1.Cor.12.
Luc.1.
Psal.118.
Matt.26.
2.Cor.12.
Iob.7.

à diuina lege obedientiaque & iuſtitia ſancta diuellat ac ſeparet. Præſtat in cruce cum Maria Chriſto commori, quàm ſine Chriſto cum diuite epulone in hoc mundo florere, & mundi copijs omnibus abundare. Apoſtolica enim doctrina eſt, quæ ſemper obtinet: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Si commortui ſumus, & conuiuemus: ſi ſuſtinemus, & conregnabimus.* Iubet ergo Paulus nos in diſciplina ſiue caſtigatione Domini perſeuerare, ac diuinam expectare cõſolationem, quæ licet ad tempus differatur, probatis tamen certo certius obuentura ſit. *Quem interim diligit Dominus, caſtigat: flagellat autem omnẽ filium quem accipit.*

Luc. 16. Actor. 14. 2. Tim. 2. Heb. 12.

Hæc vidua erat vſq; ad annos octoginta quatuor: quæ non diſcedebat de templo, ieiunijs & obſecrationibus ſeruiens nocte ac die.

ANNA iſthæc Phanuelis filia, ſimulq; Prophetiſſa, vidua erat verè Euangelica, cuius mores ita ſpectabo, vt me ab illius confeſſione, pietate, ieiunijs, obſecrationibus, omniq; diuino cultu procul abeſſe cum dolore perpendam. Nec enim ſolùm illa ex nobili & illuſtri genere procreata, ſed diuino etiam ſpiritu afflata Prophetiſſa commendabatur omnibus, quæ illibatum virginitatis candorem vſq; ad matrimonium, & in ipſo cõiugio fidem erga maritum inconcuſſam ſemper ſeruauerat: quæ prætereà licet in ipſa vigenti ætate coniuge orbaretur, tamen vnico viro contenta vſq; manſerat, & eo vſque ſuam vidualem caſtitatem protraxerat, vt annos octuaginta quatuor in illa perageret. Adhæc velut mundo carnique mortua, ne otioſam fuiſſe ſuſpicemur, templo ſe dedicarat victimam, ſimulque corpus quotidiano ieiunio, & animũ precibus & obſecrationibus die nocteque offerre ac tradere ſponte conſueuerat. Rectè igitur Ambroſius illam facit viduam, quæ ſit viuida religio-

Lib. de bono viduitatis.

ne,effœta corpore, cui & diuerſorium eſſet in templo, & colloquium in prece,& vita in ieiunio. Scribit etiam de illa Hieronymus: Quia ab adoleſcentia vſq; ad octoginta quatuor annos viduitatis onus ſuſtinuerat, & nō recedebat de templo Dei,diebus ac noctibus inſiſtens ieiunijs & obſecrationibus,idcircò meruit gratiam ſpiritualem,& nuncupari filia vultus Dei] Phanuel enim in lingua noſtra vultum Dei reſonat. Quarè non modò illa vidua,ſed omniū quoque viduarum Euangelicarum excellens fuit ſpeculum & earum exemplar, de quibus nempè à Paulo dictū legimus. *Viduas honora,quæ veræ viduæ ſunt*,hoc eſt,quæ omni filiorum & amicorum auxilio deſtitutæ,ſuis manibus laborare nō poſſunt,vel quia paupertas illas debilitat, vel ætas conficit,& quarum ſpes omnis in Deo ſita eſt, quum interim ſecundas nuptias reſpuant. Eiuſcemodi viduas Eccleſia primitiua frequentes habebat,atq; ſic honorabat, vt eas gratis alendas ſuſciperet, ac illarum neceſſitati per Diaconos prouideret.

In epiſt.ad Furiam de viduitate ſeruanda.

1.Tim.5.

Actor.6.

VBI nouos ego ſectarios admirabor, qui & virginalem & vidualem caſtitatem nullo in precio habent, quantumuis à Paulo ſcribatur: *Qui matrimonio iungit virginem ſuam, benè facit: & qui non iungit,melius facit.* Ac rurſus de vidua pronuntiat, *Beatior erit,ſi ſic permanſerit.* Prętereà veræ pietatis opera,quæ Lucas in hac vidua prædicat, tantùm non ſordent aduerſarijs, quoniam ſcilicet nullum Dei præceptum in verbo expreſſum habeant, neque ad cultus Deo gratos pertinere videantur. Atqui contrarium planè Lucas indicat,quum notat,Annam talibus victimis frequentium ieiuniorum & precationum coluiſſe Deum nocte ac die,vt hinc etiam alij ſic verterint locum: Non diſcedebat de templo, ieiunijs ac precationibus ſeruiens. Eſt & illa euidens impoſtura,quod noui doctores Annæ deprauāt ieiunium, illudque non aliud niſi vitæ ſobrietatem,victuſq; parſimoniam, & ab omni peccatorum genere abſtinentiam velint agnoſcere. Quaſi verò vlla fidelium ætas fuerit ab hoc

1.Cor.7.

gene-

generali ieiunio libera, neq; satis è scriptura constet, aliam & propriam ieiunandi rationem ac disciplinam tùm in veteri, tùm in noua lege pijs semper esse seruatam, sicut & illa
Ioël.2. Dei vox abundè comprobat: *Conuertimini ad me in toto*
a Matt.4. *corde vestro, in ieiunio, fletu & planctu*, vt interim de *a* Chri-
b Exod.24. sti, *b* Moysi, *c* Eliæ & *d* Apostolorum ieiunio sileam. Sed
c 3.Reg.19. valeant cum nouo suo ieiunio, blandi subdolique docto-
d Marc.2. res, quibus nihil asperum placet, & qui omnem sancti ieiu-
2.Cor.6. nij, abstinentiæ, pœnitētiæ, castitatis ac pietatis veteris consuetudinem habent exosam, iamque in suis Ecclesijs è medio sustulerunt, nihil vt ferè cum hac Anna & probatis sanctorum aliorum operibus & institutis commune habere videantur.]

CÆTERVM quibus armis in sua vocatione Anna cum ingenti laude pugnauit, mihi quoq; & omnibus, præsertim sacrum cœlibatum amantibus, pugnandum esse censebo, vt aduersus Asmodæi siue diaboli machinationes carnisque illecebras, nunquàm satis laudatus thesaurus pudicitię conseruetur atque illustretur. Etenim vt Paulus do-
1.Tim.5. cuit: *Vidua quæ in delicijs est, viuens mortua est.* Etsi enim illa mundo viuere ac florere vegeta videatur, dum nihil nō carni licenter indulget, tamen à Christo Domino, quem secreta non fallunt, pro mortua deputatur. Hoc est, carne
In Psal.67. viuens, mortua est spiritu, Hilario teste. Atque vt idem
Rom.8. Paulus alibi de renatis omnibus loquens testatur: *Si secun-*
1.Cor.7. *dùm carnem vixeritis, moriemini.* Quarè non solùm huius
2.Cor.6. Annæ, sed etiam dicti Apostoli sequar exemplum, qui vt su-
1.Cor.9. um cœlibatum, ad quem hortatur & alios, integrum custodiat, nec orandi, nec ieiunandi finem facit, clareq; pronunciat: *Castigo corpus meum & in seruitutem redigo, ne cùm*
Galat.5. *alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar: Qui enim sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscen-*
Galat.6. *tijs.* Ac alibi rursus affirmat: *Qui seminat in carne sua, de*
1.Cor.7. *carne & metet corruptionem.* Idem præterea sicut Christianas viduas, quæ in suscepto cœlibatu purè persistunt, bea-

tiores facit, ita & alias, quæ castitatem Deo Ecclesiæq; promissam violant, fidemque primam irritam faciunt, æternæ damnationi subijcit. Vnde fidus Augustini sectator Fulgentius ita scripsit: Quisquis seipsum castrauerit propter regnum cœlorum, & in corde suo cōtinentiam vouerit, non solùm si mortifero fornicationis crimine maculetur, verùm etiam si aut vir vxorem accipere, aut mulier nubere voluerit, secundùm Apostoli sententiam damnationem habebit, quia primam fidem irritam fecit.] 1. Tim. 5. In lib. de fide ad Petrum. cap. 6.

HVIVS autem Annæ tanquam germana soror fuit Paula Romana, verè spectabilis & sancta vidua, quæ corpusculi sui infirmitatem incredibili abstinentia & duplicatis ieiunijs contraxerat, quæ insuper exceptis diebus festis vix oleum in cibo caperet, & hoc secum in ore voluere consueuerat: *Subijcio corpus meum, & in seruitutem redigo, ne alijs prædicans, ipsa reproba inueniar.* Et: *Bonum est vinum non bibere, & carnem non manducare.* Ac iterum: *Humiliaui in ieiunio animam meam.* In languoribus autem & crebra infirmitate dicebat: *Quando infirma sum, tunc fortis sum.* Eadem sibi tàm duram indixerat disciplinam, vt ad castitatis lauream assequendam, & ad pœnitentiam in Palæstina exercendam hos canones obseruaret: Affligendum corpus quod multis vacauit delicijs. Longus risus perpetuo compensandus est fletu. Mollia linteamina & serica pretiosissima, asperitate cilicij commutanda. Quæ viro & seculo placui, nunc Christo placere desidero.] quemadmodum de illa Hyeronymus ad Eustochium virginem scribit. 1. Cor. 9. Rom. 14. Psal. 34. In epitaphio Paulę.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi Deus tùm pro infidelibus, tùm pro hæreticis omnibus in tot sectas hodie dissectis, qui vix vn-*

quàm antea in Christo, Christiq́ verbo & Ecclesia grauius offensi fuerunt, ac magis alios etiamnum offendunt vbique gentium. In his impletur Simeonis, immò & Christi vaticinium,
Matt.24. *quo prædictum est*: Multi pseudoprophetæ surgent, & seducent multos. *Ac iterum:* Tunc scandalizabuntur mul-
2.Tim.3. ti. *Et Paulus adhuc euidentius*: Mali homines & seductores, *inquit*, proficient in peius: errantes & in errorem mittentes.

ORABO *etiam sapientiam & gratiam mihi necessariam dari à* IESV *paruulo, vt secundùm spiritum in homine interiore grandescam, & eas virtutes, quæ vocationi meæ inprimis congruunt, præsertim verò simplicitatem & obedientiam, magis ac magis indies assequar. Vt enim Euangelium astruit,* pu-
Luc.2. er IESVS crescebat & confortabatur spiritu: & proficiebat sapientia & ætate & gratia apud Deum & homines.

AD HÆC *Deum inuocabo pro viduali & cælibe, monasticoq́ statu reformando, præsertim vt plures viri ac mulieres in Ecclesia secundùm normam perfectioris Christianismi, & ex more veteris Ecclesiæ ex animo seruiant Deo. Petam nobis viduas dari, quæ mundo sunt mortuæ, veraq́ spirituales, vt Iudith victricem, Annam hanc Phanuelis filiam, Paulam & Marcellam Romanas, Monicam Augustini matrem, Reginam*
Lib. 3. constit. Apostol cap.1. *Vngaricam Elizabetham aliasq́ similes pio studio æmulentur. Clemens Romanus exemplum huius Annæ repetit, fusiusq́ tractat * Ambrosius.*

* Lib. de viduis.

IN DIE CIRCVMCISIONIS DOMINI.

Sequentis Euangelij Argumentum.

DE Christi Domini circumcisione, deq; nona ter sancti nominis IESV impositione, ac simul prima Dominici sanguinis effusione monet nos hic breuiter Euangelista: Pulchrè autem ab hisce mysterijs, quæ & legis veteris finem, & sacri Euangelij principium innuunt, nouum annum ordimur, Christum nempè salutis humanæ fontem & authorem spectantes, & longè quidem fœliciùs, quàm veteres idolorum fecere cultores, qui præsentem diem siue Calendas Ianuarias profanis epulis, omnique luxu & detestanda superstitione more suo pessimo celebrârunt, aut potiùs contaminârunt. Quod cùm ferre non posset præclarus Christi martyr Almachius, cultum & furorem ethnicum illis verbis increpauit: Hodie octauæ Dominici diei sunt: cessate à superstitionibus idolorum, & à sacrificijs pollutis. Vbi certè non attinet repetere de mysterio circumcisionis, quod his quidem verbis extulit Cyprianus: Inter omnia testamenti veteris sacramenta nihil circumcisione solennius antiqua celebrauit religio, nec tantùm in Hebræos, sed etiam in Phœnices & Arabes hæc traditio inoleuit.] Nec obscurum est circumcisionis vsum & præceptũ ante Moysen extitisse, quoniam Deus legem circumcisionis etiam magno Patriarchæ Abraham eiusque filijs præscripsit: & Christus ipse contra Iudęos disserens, illud affirmauit: Moyses dedit vobis circumcisionem, non quia ex Moyse est, sed

Serm. de ratione circumcis.

Gen. 17.

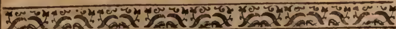
Ioan. 7.

Gal. 5.

EVANGELIVM EIVSDEM
Festi Lucæ secundo.

POstquàm consummati sunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum est nomen eius IESVS, *quod vocatum est ab Angelo, priusquàm in vtero conciperetur.*

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Postquàm consummati sunt dies octo.

PVER IESVS siue apud Nazarenos in matris vtero concipiatur, siue in Bethlehem terra Iuda nascatur, siue iuxta ritum Iudaicum circumcidatur, siue in templo etiam Hierosolymitano offeratur, legitima semper obseruat tempora, nec sustinet quicquam circa se præposterè, & sine certo Patris consilio ac præcepto effici. Deinde rogatus aliquando vt patraret miraculum, apertè respondit: *Nondum venit hora mea*, quemadmodum Ioan.2. & alibi dixit: *Tempus meum nondum impletum est*. Igitur nō Ioan.7. sine peculiari prouidentia contigit, vt annis ferè triginta priuatam & obscuram vitam degeret, & quadraginta dies in deserto ieiunaret, ac quadriennium non integrum con-

Luc.24. ſumeret in munere concionandi. Oportuit, ſicut idem ipſe teſtatus eſt, Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertia die, & ita intrare in gloriam ſuam, quemadmodum & ſpiritus in Prophetis prænuntiârat eas quæ in Chriſto ſunt paſſiones, & poſteriores glorias, vt Petri Apoſtoli verbis vtamur. 1.Pet.1. Tàm prouidè, concinnè & ordinatè circa Chriſtum in corpore mortali verſantem omnia & ſingula gerebantur, nullaque temporis portio illi temerè ac ſine fructu effluebat, quoniam inde à primo conceptu peregrinationis ſuæ curriculum cõſultiſſimè atq; prudentiſſimè ſemper inſtituit. Id quod verbis etiam illis declarat. Ioan.8. *Ego quæ placita ſunt Patri, facio ſemper*: Ac iterum: Ioan.4. *Meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius qui miſit me, vt perficiam opus eius.*

QVAPROPTER non ſine amaritudine animæ dies meos recogitabo, ac intimum animi mei dolorem excitabo, quandoquidẽ vel inuitus fateri cogor, mihi puero, adoleſcenti, iuueni, & per ętates reliquas progredienti permultum temporis eſſe conſumtum, quod nec Deo, nec mihi, nec proximo, ita vt par erat, tribuerim, vtpote qui bonam tranſactæ vitæ partem inerti otio, & vanis rebus, ſtudijsque ſaltem infructuoſis contriuerim: immò & frequenter corde, ore ac opere imprudens ſciensq; peccârim, vocem non obſeruans Propheticam: Pſal.4. *Filij hominum vſq; quo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Quid mihi porrò difficilius eſſe queat, quàm ſuperiorum tot ſeptimanarum, menſium & annorum cogitationes, verba & actus in mentẽ reuocare, ac totius anteactæ vitæ rationem exactam illi reddere, qui ſolus tempora & momenta in ſua Actor.1. poſuit poteſtate, quique omnia in menſura & numero & Sapien.11. pondere diſpoſuit, ac ſingulos quidem homines de omnibus bene ac malè actis certiſſimè iudicabit? Cuncta enim quæ fiunt, adducet Deus in iudicium. Eccleſ.12. Et Chriſti quidem ſiue pueri, ſiue adoleſcẽtis & viri exemplo corripior, quoties temerè ac præcipitanter, ſiue ſine iudicio & deliberatione res agendas aggredior, meque naturæ quodam ardore ac

impetu, vel certè hominum vulgari opinione ac arbitrio magis agitari quàm diuino nutu & rationis dictamine duci regique permitto. *Atqui omni negotio tempus est & opportunitas*, vt docuit Ecclesiastes. Cæterùm sicut nihil est tempore fugacius, ita nihil etiam pretiosius atque irrecuperabilius fingi potest, cuius vsura mihi ac mortalibus omnibus ad benè beatèque viuendum non ita diu conceditur. Proinde multùm aduigilabo, vt in hac vita breui redimā tempus, illudque in opere bono consumam iuxta illud Apostolicum: *Bonum facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes.* Est nunc tempus quo fruimur acceptabile: sunt dies qui offeruntur, salutis ac salutiferi. Annum Domini acceptum tenemus, sed breui elapsurum, in quo vniuersis acclamatur à Christo: *Omnes sitientes venite ad aquas: & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite. Quærite Dominum, dum inueniri potest.* Cur igitur, si sapimus, cum Christo eiusq; matre ad vnguem non obseruemus præscripta & destinata nobis tempora? *Lasciuus & imprudens non seruabit tempus*, inquit Ecclesiasticus. *Qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapientia*, teste Salomone. Quid multis? *Fili sine consilio nihil facias: & post factum non pœnitebis.*

Eccles. 3. Ephes. 5. Gal. 6. 2. Cor. 6. Luc. 4. Isai 55. Eccles. 20. Prou. 13. Eccles. 32.

NOTABO insuper, quod Christus vix dies octo natus, augusto Iesu nomine voluit insigniri, sed ex tenerrimo corpusculo sacrosanctum sanguinē profundens, & ex hoc diro vulnere tùm sibi sensum grauissimi cruciatus percipiens, tùm optimę fidissimæq; matri singularem quendam compassionis, vt sic dicam, gladium porrigens. Cùm enim hic puer incredibili erga nos amore flagraret, non ei sufficere poterat, quod in lucem mox editus lacrimas funderet, grauique rerum penuria premeretur, sed non multò pòst circumcisus suum quoque sanguinem, hoc est, redemtionis humanæ pretium cœlesti Patri pro nobis offerre curauit, qui vel vnica sui sanguinis guttula totum mundum poterat offenso Deo reconciliare. Prælusit igitur hoc facto, &

adumbrauit cruentum sacrificium, quod pro expiandis mortalium criminibus erat in cruce immolaturus. Etenim
Isai.53. *verè languores nostros ipse tulit, & infirmitates nostras ipse*
Apoc.1. *portauit. Ipse dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo.* Ita verò nos ille docet inde à prima ætate non horrere, sed ferre crucem, & fideles pijs adsuescere laboribus, sanctumque pœnitentiæ iugum non grauatim amplecti. *Qui enim delicatè à pueritia nutrit seruum suum*, vt
Prou. 29. Salomon affirmat, *posteà sentiet eum contumacem. Bonum autem est viro, cùm portauerit iugum ab adolescentia sua. Bo-*
Thren.3. *num præstolari cum silentio salutare Dei*, vt Propheta Ieremias admonet.

Vt circumcideretur puer.

ETSI hic paruulus statim ab ipsa conceptione purus,
1. Pet.1. perfectus & innocens fuit, vt idcirco Petrus illum agnum immaculatum appellet, tamen nostra causa voluit petrino cultro circumcidi, ac in tenera carne sua durum & cruentum accipere vulnus, quod certè tanto grauius illi quàm æqualibus contigit, quantò ipse maiore iudicio sapientiaq;
Galat.4. præstabat omnibus mortalibus. *Factus enim est sub lege*, immò seipsum veteri legi subiecit, *vt eos qui sub lege erant redimeret*, nimirùm de subiectione legis, simulque filios faceret adoptiuos, vel qui statum reciperet adoptionis, vt è
Serm.3.de circumcis. seruis filij facti, in æternam succederent hereditatem. Quid mirum, inquit Bernardus, si caput pro membris accepit curationem, & si pro nobis dignatus est circumcidi, pro quibus dignatus est mori?] Ego verò non sat habebo de hac ipsa Christi circumcisione, quæ propter nos à iugo legis veteris eximendos vtique facta est, gloriari, sed obseruabo, quibus in rebus circumcisionem verè Christianam (proprium electorum signaculum) mihi debeam adhibere, nimirùm in corpore, sensibus & membris omnibus, quando spiritui Christi & rationis dictamini, animæque

pro-

profectui aduersantur. Etenim paruulus noster non modò circumcisionem accepit, & simul veterem illam, quæ in membro vno fiebat, & Israëlitas omnes obligabat, abrogauit, verùmetiam nouę circumcisionis legem, quę Christianos frenaret & in officio contineret, induxit, suoq; populo imposuit, quem nõ nisi circumcisum amat atque saluat, ita vt omnis incircumcisus, sicut ab Ezechiele dictum est, Dei sanctuarium atque tabernaculum non ingrediatur. Quarè nunc etiam præceptum illud in veteri lege traditum obtinet: *Circumcidimini Domino, & auferte praputia cordiũ vestrorum.* Ac inprimis, si meæ saluti consultum velim, prouidero, vt cor meum circumcidam & purgem, quoniam ex eo quasi seminario malorum omnia genera, quæ & Deum offendunt & conscientiam pollùunt, proficiscuntur. *Nam & quæ procedunt de ore, de corde exeunt, & coinquinant hominem. Ex abundantia cordis os loquitur*, vt Christus ipse pronuntiat. Cùm autem Deus cordium circumcisorum sit inprimis amicus, valdè mihi cõmendatum habebo sanctum & necessarium studium spiritualis circumcisionis, ideoque bellum perpetuum indicam cupiditatibus, propẽsionibus & affectibus prauis, à quibus me grauiùs infestari sentio, vt hisce tanquam peccati omnis radicibus in corde intimè residentibus magis magisq; liberer: funditùs enim hæc sentina & sanies nequit extirpari. Cuius circumcisionis velut typus erat vetus illa Iudæis iniuncta circumcisio, quæ lapideis cultris ex imperio Domini à Iosue facta est, priusquàm populum in promissam terram induceret, eaq; peracta dixit ille: *Hodie Dominus abstulit à vobis opprobrium Aegypti.* Quis autem noster Iosue obsecro, nisi Christus existit? qui ad cœlestem hæreditatem, id est, terram viuentium pijs omnibus promissum aditum patefecit, nosq; spirituali circumcisione circumcidit, cùm gratiam contulit, per quam cupiditates diuini amoris gladio excindere, & veterem hominem mortificare possemus. *Spiritum meum*, inquit, *ponam in medio vestrûm, & faciam vt in præceptis meis ambuletis.* Ac iterum:

Ezech.44.
Ierem.4.
Num.15. & 12.
Gen.17.
Ios.5.
Ezech.36. & 11.

rum: *Dabo eis cor vnum, & spiritum nouum tribuam in visceribus eorum: & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum, vt in praceptis meis ambulent, & iustitiam meam custodiant, faciantq́; ea.* Similis planè promissio, & æquale pactum Dei cum noui testamenti populo, qui legem diuinam in visceribus cordium inscriptam habiturus sit, extat apud Prophetam Ieremiam, locumq́ue illis Christianis applicat Apostolus gentium. Nihil ergo mirũ quod idem Paulus à Iudæis Christianos ita discernat: *Circumcisi estis circumcisione non manu facta in exspoliatione corporis carnis, sed in circumcisione Christi, consepulti ei in Baptismo, in quo & resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitauit illum à mortuis.* De quo Paulo Cyprianus etiam dicere non veretur: Corpus suum mortificabat Apostolus, non tamen circumcidens illud seminarium membrum, sed totum se crucifigẽs, & omnibus extraordinarijs motibus opponens cauterium, vsque adeò corpus suum redigens in seruitutem, vt diceret, *Viuo autem iam non ego, viuit verò in me Christus.*

Ierem. 31. & 24. Heb. 8. & 10. Col. 2. Serm. de ratione circumcis. Gal. 2.

HIC prætereà dolebo, disciplinam sanctæ veræq; circumcisionis, quam Dei verbum, Christi spiritus, Apostolorum doctrina, Sanctorum mores & ratio ipsa commendãt ac exigunt, in omnibus hominum ordinibus hodie neglectam contemptamq; iacere, & pro ea regnare passim effrenem concupiscentiam, insanasque veteris hominis dominari cupiditates, dum velut redundantes ac luxuriantes siluestris vitis nostræ ramos nullo studio resecamus atq; præscindimus. Hinc tam multi, proh pudor, carnales & inimici crucis Christi, quorum finis interitus, & Deus venter, & gloria in confusione est, sicut Paulus appellat atque deplorat. Hinc & cordibus & auribus complures incircumcisi, sicut à Stephano nuncupantur, qui Spiritui sancto resistunt, & quoniam in carne seminant, de carne metunt quoque corruptionem. Quò magis aduigilabo, ne corpori meo in morem rebellis filij, aut serui contumacis lasciuienti nimiùm

1. Cor. 3. Phil. 3. Actor. 7. Gal. 6.

mium indulgeam, sed illud potiùs vi quadam cõprimam, & in singulis sensibus affectus improbos circũcidam. Surdis enim auribus mihi transeundæ nõ sunt Apostolicæ voces, quæ tàm seriò, tàm grauiter credentes omnes admonent: *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram. Exspoliantes veterem hominem cum actibus suis. Si secundùm carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs:* aut sicut Hieronymus legit, recrucifixerunt carnẽ suam cum passionibus, vel vt alijs placet, affectibus suis. Tantoq; magis mihi displicebo, vtpote in schola sanctæ circumcisionis tàm malè versatus, & qui procul absum ab illo statu electorum, quos vera perfectaque circumcisio in resurrectione vltima mirificè decorabit. Vnde ad nouum annum fœliciter auspicandum mihi proponam nouum studium in obseruando præcepto de cordis & corporis circumcisione, vt quicquid cor polluit, & in meo corpore scandalizat, peccandique auget licentiam, id mihi præscindam atque tollam. Habeo & quos æmulier duces præeuntes, Eliam Prophetam, Ioannem Baptistam, Iacobum & Paulum Apostolos, Iudith & Annam viduas, quibus hoc studium circumcisionis fuit familiare, eosque Deo charissimos reddidit. Tum illos omnes amabo & colam, qui spiritu facta carnis mortificant, & sese propter regna cœlorum vltrò castrant, Christique mortificationem & stigmata semper in suo corpore circumferunt, vt & vita IESV in ipsorum corporibus manifestetur. Meminero demùm, quod etiam Lactantius notat, inter carnis & cordis circumcisionẽ multùm interesse, quùm illa Iudæis soluenda præscribatur, hæc verò à Christo sic tradatur, vt legem æternam secum adferat.

Coloss. 3. Rom. 8. Gal. 5. Deut. 10. Ierem. 4. Matt. 18. Marc. 9. Rom. 8. Matt. 19. 2. Cor. 4. Lib. 4. de vera sapient. cap. 17.

Vocatum est nomen eius IESVS.

INTER omnia nomina, quæ proferri aut fingi possunt,

Phil.2. Luc.1. Matt.1. ſunt, ego IESV nomini vſque primas deferam, quoniam illud eſt ſuper omne nomen, quod ab excellentiore quadam & Angelica natura de cœlo in terras adferri, primumque ſanctiſſimæ Virgini & ſponſo eius integerrimo Ioſeph manifeſtari debuit, quodque inde ab æterno ſummus DEVS ſibi delegit, & vnigenito ſuo nunquam imitandum decreuit imponere. Quid Ieſu nomine mihi & pijs omnibus vnquã dulcius ac gratioſius eſſe poſſit? quod priſci Patres tot ſeculis exſpectauerũt, nec minùs ardenter deſiderârunt, cùm probè ſcirent, illud: Oleum effuſum nomen tuum. (Cantic.1.) Hoc ipſum nomen eſt, quod Apoſtoli non modò ſuauiſſimè complexi ſunt, ſed etiam per totum orbem terrarum ſummo cum fructu prædicârunt atque diuulgârunt, cuius prætereà virtutem in edendis miraculis maximã experti ſunt. Hoc nomen adeò Paulus dilexit, ſibique familiare habuit, vt in ſuis epiſtolis illud vel quingenties repetat, ac paſſim inculcet fidelibus, ac proinde quoſcunque ſpirituales cibos in medium adfert, hoc diuino veluti condimento ſapidiores & efficaciores reddere ſoleat. Quid multis? *Nullum eſt planè nomen aliud ſub cœlo datum hominibus, in quo ſaluari nos oporteat, niſi in IESV nomine*, (Actor.4.) ſicut princeps Apoſtolorum palàm affirmat: *Nullum*, inquam, *nomen, in quo genu omne flectitur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum*, (Phil.2.) ſicut indicat Paulus. O ſacrum, venerandum, precioſum, potens & ſalutare nomen, nec priſcis quidem Sibyllis ignotum, pijs autem inprimis iucundum, vt ſit illis in ore mel, in aure melos, & in corde iubilus, quod prædicatum lucet, recogitatum paſcit, & inuocatũ lenit ſimul & vngit, quemadmodum de illo pulchrè ſancteque Bernardus philoſophatur. (Serm.15. ſupra Cantic.)

QVAPROPTER ſingulares agam gratias immortali Deo, qui hoc nunquàm ſatis laudatum, & ſemper adorandum colendumq; nomen hodie primùm exhibuit mortalibus, tantumq; theſaurum ad ſummam credentium cõſolationem orbi communicare dignatus eſt. Deinde quoties

hoc

hoc benedictum nomen meis insonabit auribus, externo quodam signo corporis testabor, me erga illud ipsum reuerenter affici, simulque eo delectari, cùm sciam etiam dæmonum esse proprium, vt huius virtute nominis offendantur, terreantur atque profligentur. Adhæc quicquid Deo gratum & mihi salutare esse cupiam, huius nominis auspicijs æterno Patri offerre atque commendare adsuescam, ne obliuiscar illius præcepti Apostolici, *Omne quodcunq; facitis in verbo & opere, omnia in nomine* IESV *facite, gratias agentes* DEO *& Patri per ipsum.* Col.3. Cauebo interim, vt non solùm IESV nomen & vocabulum in ore habeam, sed etiam virtutem eiusdem nominis in corde reconditam seruem, illudque siue scriptum, siue nominatum, siue lectum magna religione prosequar, ac singulari amore complectar, ardenter illum inuocans, præcipuamque consolationem ac voluptatem in illo reponens, qui solus & dici & esse potest IESVS, id est, Saluator, quoniam populũ suum, qui Ecclesia dicitur, saluat à peccatis eorum, vti Iosepho Angelus asseuerauit. Matt.1. Quarè mundi etiam & amicorum præsidijs destitutus, cum Habacuc Propheta confidenter dicam: *Ego in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo.* Abacuc.3. Ac licet ab hostibus premar, & cum morte ipsa confligar, tamẽ æmulabor Stephanum hoc modo cum fide clamantem: *Domine Iesu accipe spiritum meum.* Actor.7.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *mihi Deus, vt nouum hunc annum cùm orbi vniuerso, tùm Ecclesiæ Catholicæ fœlicem esse concedat, hoc est, vt eiusdem anni principium, progressus & exitus veram animi corporisq; incolumitatem plurimis adferat: præcipuè verò vt pacem in eo publicam experiamur. Tantùm enim est pacis bonum, vt in rebus etiam terrenis atq; mortalibus nihil gra-*

Lib.19. de ciuitate Dei cap.23.

tius soleat audiri, nihil desiderabilius concupisci, nihilq; possit melius inueniri, vt Augustini verbis vtamur.

ORABO *& peculiariter pro vtroq; magistratu, Ecclesiastico nimirùm & ciuili, per quem diuina sapientia militantem regit Ecclesiam, vt ad Reipublicæ clauum sedentes, concreditum sibi populum sapienter & fortiter & iustè gubernent. Orabo etiam pro subditis, qui à sublimioribus pendent potestatibus, vt hoc anno sub suis magistratibus, quietam & tranquillam vitam vbiq; gentium agant in omni pietate & castitate. Nunquàm enim rectiùs, quàm hoc seditioso ac turbulento, vereq; maligno seculo dici & cantari potuit illud: Non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster.*

1. Tim.2.

PRO XENIO *spiritali diuinitus obtinendo sollicitus ero, ac idcircò singularem summi Dei benedictionē ac gratiam, qua ego præ cæteris ad benè beateq; viuendum indigere mihi videbor, ardenter expetam. Neque mihi solùm, sed etiam familiaribus ac amicis virtutes à Deo certas tribui rogabo, quibus nomen Iesu in nobis hoc anno magis magisq; glorificetur, & nos sicut ex malis boni, sic etiam ex bonis meliores iustioresq; in nostra vocatione reddamur. Scriptum est enim;* Qui iustus est, iustificetur adhuc: & sanctus sanctificetur adhuc: Ecce venio citò, & merces mea mecum est, reddere vnicuique secundùm opera sua.

Apoc.22.

IN

IN ILLVSTRI FESTO EPIPHANIÆ, SEV DOMINICÆ APPARITIONIS.

Sequentis Euangelij Argumentum.

VETVS est Ecclesię traditio, fide dignis Patrum testimonijs confirmata, hoc soléni die tria mysteria celebrari: quandoquidē Christus recens natus tunc stella duce Gentibus primùm apparuerit, & expleto vigesimo nono ætatis anno in Iordane à Ioanne baptismum acceperit, ac deinde trigesimo primo anno ad nuptias inuitatus, aquā in vinum conuerterit, eaque diuina virtute fecerit omnia. Sed Magorum aduentus, quibus vt Gentium primitijs, Christus hodie suam diuinitatem ostendit, hunc festum diem illustrat maxime, de quo Albinus Flaccus ita meminit: Solennitas hæc sacratissima, quæ à Græcis Theophania vel Epiphania nuncupatur, latinè verò apparitio seu ostensio vel manifestatio, multimoda in se continet mysteria.] Quemadmodum & a Maximus Episcopus & Bernardus b Abbas comprobant. Complures hoc festum Regum, & Græci festum sanctorum luminum vocant, quoniam non modò ingenti frequentia hominum, sed etiam facibus & luminibus multis accensis, iam olim publicè celebrabatur. Et mirùm sanè, quantoperè tùm Græci tum Latini Orthodoxi has ferias exornauerint, quas inde ab Apostolorum ætate passim receptas ac probatas fuisse, cum ex alijs Ecclesiæ scriptoribus, tùm ex Clemente Romano & Cypriano martyre colligi clarissimè potest. De Magis disputent contentiosi,

Lib. de diuinis officijs.
a Sermone de eodem Festo.
b Serm. 3. de Epiph.

quos Reges quidem fuisse multi docti probârunt, sed & veteres, nempe Tertullianus, Cyprianus, Nazianzenus, Hieronymus indicàrunt, vt ea res in nullam rapi controuersiam debeat. Adhæc perpetuæ traditioni Ecclesiæ, veterumq; annalibus est consentaneum, his ipsis Regibus ac sapientibus magno in pretio fuisse Balaam vatem Madianitem, cuius vaticinio edocti, stellam promissam (meminit eius & Moyses) obseruârint & agnouerint, eaq; duce illos ab Oriente & ex Perside ad Christum Dominum adorandum accessisse, sicut Euangelicis literis apertè proditur. Narrant & alij, hos in Persiam reuersos, Euangelicam veritatem ex Apostolo Thoma pleniùs intellexisse, sicut & Chrysostomi opera commonstrant, ac baptizatos de Christo ipso Gentibus prædicasse. Quod ad sacra eorum corpora pertinet hæc è Persia Constantinopolim translata, & inde Mediolanum delata fuisse legimus, quæ deinde Friderico Imperatore, eius nominis primo, Coloniam peruenerunt, vbi adhuc illa religiosè recondi tota Germania tot seculis confitetur. Nec dubitare fas est, eosdem Magos decimo tertio post Christum natum die suum in adorando puero officiũ peregisse, ac regijs muneribus illum in Bethlehem cohonestasse. Hæc enim vt communis, ita & secura piorũ est opinio, quæ iampridem obtinuit, etiam ab a Hieronymo & b Augustino recepta. De his ipsis, quos Casparum, Balthasarum & Melchiorem appellant, c Leo Magnus apertè testatur: Tribus Magis in regione Orientis stella nouæ claritatis apparuit, quæ illustrior cæteris, pulchriorque syderibus, facilè in se intuentium oculos animosque conuerteret, vt confestim aduerteretur non esse otiosum, quod tàm insolitum videbatur. Dedit ergo adspicientibus intellectum, qui præstitit signum, & quod fecit intelligi, fecit inquiri, & se inueniendum obtulit requisitus.] De Magorum muneribus nemo scripsit, vt puto, vetustior Irenæo, cuius verba libet repetere: Matthæus, inquit, Magos ab Oriente venientes ait dixisse, Vidimus enim stellam eius in oriente, & venimus adorare eum, deductosque à stella in domum Iacob ad Emmanuel, per ea quæ obtulerunt munera ostendisse, quis erat qui adorabatur: Myrrha quidem,

Num. 24.

Matth. 2.

a In cap. 1. Ezechielis

b Serm. 32. de tempore

c In Serm. 1. de festo Epiphaniæ.

Lib. 3. contra Valent. cap. 10.

quòd

quòd ipse erat, qui pro mortali humano genere moreretur & sepeliretur: Aurum verò, quoniam rex, cuius regni finis non est: Thus verò, quoniam Deus, qui & notus in Iudæa factus est, & manifestus eis, qui non quærebant eum.]

EVANGELIVM EIVSDEM Festi Matt. secundo.

CVM natus esset IESVS *in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Ierosolymam, dicentes: Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Audiens autem Herodes rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Et congregans omnes principes Sacerdotum & scribas populi, sciscitabatur ab eis, vbi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei, In Bethlehem Iudæ. Sic enim scriptum est per Prophetam: Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquàm minima es in principibus Iuda: ex te enim exiet dux qui regat populum meum Israël. Tunc Herodes clàm vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ quæ apparuit eis, & mittens illos in Bethlehem dixit: Ite*

& interrogate diligenter de puero, & cùm inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens, adorem eum. Qui cùm audissent Regem, abierunt. Et ecce stella quam viderant in Oriente, antecedebat eos, vsq; dum veniens staret suprà, vbi erat puer. Videntes autē stellam, gauisi sunt gaudio magno valdè. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius: & procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus & myrrham. Et responso accepto insomnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Vidimus stellam eius in Oriente & venimus adorare eum.

LAVDABO DEVM in pastoribus Bethlehemiticis, nec minùs quidem in Magis Orientalibus illius gloriam prædicabo. Pastoribus enim Iudæis Christum natū Angelus nuntiauit, & gentilibus Magis no- Luc.2.

uum ſydus apparuit, vt ad Regem Chriſtum rectà perducerentur. *Ipſe enim vnus eſt Deus qui iuſtificat circumciſionē ex fide, & præputium per fidē. Ipſe eſt pax noſtra qui fecit vtraq; vnum*, Apoſtolo teſte. Paſtores illi fuerunt primitiæ Iudæorum, hi Magi facti ſunt primitiæ gentium: illi de proximo adducti, hi de longinquo reducti. Propè enim erant Iudæi, qui Deum colebant: longè autem gentes quæ idolis ſeruiebant, vt Fulgentij verbis vtamur: Vbi ſanè mirabor Magorum intrepidam fidem, qui nullo propoſito prēmio, nec ſine certo vitę ſuę periculo, cùm iter longum eſſent emenſi, coràm Herode & Iudæis alijs liberè pronuntiabant: *Vbi eſt qui natus eſt Rex Iudæorum? Vidimus enim ſtellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Spernūt enim Herodem eiuſque filios, nec vlla de Cæſare Auguſto cura tanguntur, ſed de ſolo Mariæ filio, quamuis paupere & obſcuro, diligenter inquirunt, illumque præ omnibus hominum filijs adorare promittunt, vbicunque demùm reperiatur. Non ſciſcitantur, vtrum & ex quo patre ſit ille natus, ſed fidem nulla ex parte hæſitantem adſerunt, & vbinam ille ſit natus Iudæorum rex, cuius ortum cœci Iudæi neſciebant, fidenter interrogant. De quo autem illi tàm ſollicitè in regia ciuitate rogant, eundem in abiecto tugurio vel ſtabulo, vilibusque pannis, vt cum Bernardo loquamur, coràm agnoſcunt, venerantur, adorant. O præſtantes heroës, viroſque ſapientes, quibus tantùm verę diuinæq; lucis affulſit, quantum in vniuerſo populo Iſraëlitico non apparebat, quique ſuam fidem ſpontè ac publicè in vrbe Hieroſolymitana totius religionis metropoli, ingenuè primi profitentur.

Rom. 3. Ephes. 2. In Serm. de Epiphan. In Serm. 1. de Epipha.

QVAM porrò fœlices illi ſunt, quos per ſuam gratiam, ſicut Magos per nouam ſtellam, vocat & illuminat Deus? vt non modò ſeipſos & Deum cognoſcere, ſed etiam alios in tenebris verſantes illuminare, & multorum ſalutem procurare poſſint? Infœlices autem viciſſim habendi ſunt, qui quoniam à Deo non illuminantur infidelitatis & malitiæ tenebris impediti, ad illorum numerū ſpectant, de qui-

Isai.6. Ioan.12. bus est scriptum: *Excæcauit oculos eorum, & indurauit cor eorum, vt non videant oculis, & non intelligant corde, & conuertantur.* Ex his pleriq; rebelles sunt lumini, quemadmodum Iob queritur, & quia surdi, immò & iuxta spiritū mortui, Deum animæ vitam amiserunt, idcirco cœlestem non audiunt vocem, singulis mortalibus nunquam non acclamantē: Iob.24. Eph.5. *Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.* Mihi verò satis non erit Christum per fidem infusam (magnum certè lumen) cognoscere, sed conabor ex illis germanis esse fidelibus, virtutes eius annuntiantibus, qui de tenebris ipsos vocauit in admirabile lumen suum, sicut Apostolus Petrus loquitur, quosque idem hisce verbis non frustra cōmendat: 1.Pet.1. *Iesum Christum quem cum non videritis, diligitis, in quē nunc quoq; non videntes, creditis, credentes autem exultatis lætitia inenarrabili & glorificata, reportātes finem fidei vestræ salutem animarū.* Tales lucis filios requirit Paulus, & inprimis optat Ephesios esse, orās illis dari spiritum sapientiæ & reuelationis in Christi agnitione, qui sit omnium princeps & caput, vtq; illuminatos habeant cordis oculos, & sciant quæ sit spes nostræ vocationis, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis Christi in sanctis, quæ insuper supereminens magnitudo virtutis eius in nos, qui credimus. Eph.1. Quod verò Magis non maleficis, sed sapientibus optimè competit, id vtinā de me dici quoque possit: Eph.5. *Eratis aliquando tenebræ: nunc autem lux in Domino.* Dici autem poterit, si quod ab eodem Apostolo statim est adiunctum obseruē: *Vt filij lucis ambulate; (fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate) probantes quid sit beneplacitum Deo: & nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite.* Mihi certè dictum quoque putabo illud Propheticum: Isai.60. *Illuminare, quia venit lumen tuum*, atque vt super me oriatur Dominus adlaborabo, in cuius lumine Gentibus omnibus ambulandum est, iuxta illud: Ioan.12. *Ambulate dum lucem habetis, vt vos non tenebræ comprehendant. Dum lucem habetis, credite in lucem, vt filij lucis sitis.*

Qui

Qui cùm audiſſent Regem, abierunt.

MAGI non vulgares homines, immò Reges valdeq́; ſapientes viri, maiorum traditione commoti, ſtellam veri Meſſiæ nati indicem in cœlo primùm apparẽtem prudenter obſeruant, & propter illam diuinitùs inſtructi, longinquum & arduum iter etiam hieme cõficiunt. Qui cùm Hierosolymam perueniſſent, de nouo rege nato percunctantur, ſeq́; illum colere velle palàm profitẽtur. Audiunt quidem Herodem inſidiosè rogantem, ſed inſignis hypocritæ fraudulentiam facilè deprehendunt, ac de ſuo propoſito nihil remittunt, donec puerum laboriosè quæſitũ in Bethlehem reperiant, & repertum magna religione & ſummo cultus genere proſequantur. O imitandum Magorum in fide conſtantiam, in labore fortitudinem, in agendo ſapientiã, qui breui tempore in ſchola pietatis tantòperè profecerunt, vt ſe germanos Abrahæ filios, ac Euangelicæ fidei profeſſores reipſa declarent, nec ſolùm Iudæos incredulos, ſed Chriſtianos etiam fictos ac tepidos hodie vincant ac arguant. Qui certè ſi coràm adeſſent, illis Chriſti verbis iam olim prolatis me quoque corripere poſſent: *Nondum cognoſcitis, nec intelligitis? adhuc cæcatum habetis cor veſtrum? oculos habentes non habetis? & aures habentes non auditis? Vbi eſt fides veſtra?* Fatebor ergo meam ignorantiam, immò mentis meæ tenebras deplorans, & veræ lucis fontem Chriſtum inuocans dicam: *Illumina Domine tenebras meas*, ſicut nempè hos Magos illuminaſti. DEVS *illuminet vultum ſuum ſuper nos, & miſereatur noſtri.* Præterea me ſtatuã inter carnales & paruulos illos lacte indigentes, quibus non temerè Paulus hoc exprobrat: *Cùm deberetis magiſtri eſſe propter tẽpus: rurſum indigetis, vt vos doceamini quæ ſint elementa exordij ſermonum Dei: & facti eſtis, quibus lacte opus ſit, non ſolida cibo.* Vnde Magos imitandos mihi proponam, qui vero fidei lumine colluſtrati, ducem ſtellam indefeſsè ſequũtur, in ſuo itinere conficiendo tàm ſeduli, vt neque hiemis

Marc. 8.
Luc. 8.
Pſal. 17. & 66.
1. Cor. 3.
Heb. 5.

a peritate, neque sumptuum magnitudine, neque profectionis difficultate, nec periculi metu, quod à Cæsarianis & Herodianis poterat formidari, à suo proposito in Christo
Mich.4. quærendo deterreantur. Quocirca Michææ verbum & exemplum erit mihi cordi, vt cum illo ex animo dicam: *Nos autem ambulabimus in nomine Domini Dei nostri in æternum & vltra.* Vt enim Isaias de tempore Messiæ prædixit:
Isai.60. *Ambulabunt Gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.*

Procidentes adorauerunt eum & apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera.

CORAM Christo eiusq; matre fundam lacrimas, quòd his Magis, licet neophytis, in cultu diuino & vocatione Christianus longè sim ignauior, tepidior, irreligiosior. Desunt mihi subinde, proh dolor, oculi ad Christum non solùm Patris dexteræ assidentē, verùm etiam in sacra Eucha-
Matt 28. ristia verè præsentem, perfectè contemplandum. *Ecce*, inquit, *ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi.* Desunt genua ad eundem Deum regem & hominem ex intima submissione reuerenter adorādum. Desunt pia deuotæ mentis munera, quibus ille Rex regum cupit ac debet in fide, spe & charitate priuatim & publicè honorari. Desunt spiritualia & quotidiana, illiq; grata sacrificia, vtpote diuinæ dilectionis aurum, piæ precationis thus, & myrrha voluntariæ mortificationis. O quàm multa & magna propter Christum paruulum faciunt & sustinent Magi? in itinere quas molestias non deuorant? in stabulo quàm liberaliter, officiosè ac religiosè versantur? quàm præclaris exemplis, licet à nemine moniti vel instituti, Iudæos, immò & Christianos admonent? tantò quidem chariores Deo, & sapientum iudicio laudandi magis, quantò in suis ipsi oculis abiectiores, minusq; arrogantes in profectione
Prou.11. tota fuerunt. *Vbi enim est humilitas, ibi & sapientia*, vt Salo-

mon

mon adstruit. Docent me igitur hi prudentissimi viri, non secundùm carnem, sed secundùm spiritũ sapere. *Nam prudentia carnis mors est: prudentia autem spiritus vita & pax: quoniam sapientia carnis inimica est Deo*, Apostolo teste. Monent, quàm sit mirabilis & potens Deus in ijs, quos è lapidibus Abrahæ filios creare, & ex nouissimis primos facere constituit. *Non enim est distinctio Iudæi & Græci: nam idem Dominus omnium, diues in omnes qui inuocant illum.* Atque hoc illud sacramentum est alijs generationibus non agnitum, mihique & Christianis prouincijs ex mera gratia reuelatum, vtpote Gentes, licet omni beneficio indignas, & gehennę pœnam promeritas huc euehi, vt amplissimarum promissionum Christi in hac futuraque vita sint cohæredes & concorporales & comparticipes, si nempè oblatam gratiam vnà cum hisce Magis velint amplecti. Scriptum enim legimus: *Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Participes Christi effecti sumus, si tamen initium substantiæ eius* (Euangelicam fidem intellige) *vsq; ad finem firmum retineamus.*

Rom. 8. Matth. 3. & 20. Rom. 10. Ephe. 2. & 3. Ioan. 1. Heb. 3.

Ego verò libenter illis assentiar, qui oculatam esse fidem, & lynceos habere oculos arbitrantur, eamque fidem statuunt in hisce Magis, qui Dei Filium in stabulo pãnis inuolutum, Deique virtutem in teneri corporis infirmitate præsentem, ac Dei verbum in ipsa infantia operans cognouerunt, eamque fidelem cognitionem oblatis muneribus appositè comprobârunt. Proinde cum Bernardo mirabor horum sapientiam, eosq; in fide & confessione Centurioni & latroni, qui Christum in cruce mirabiliter cognouerant, anteponam. Inter alia verò eosdem Magos interrogabo: Quid facitis, ô Magi, quid facitis? Lactantem puerum adoratis? in tugurio vili, in vilibus pannis. Quid facitis, quòd & aurum offertis? Ergo Rex est ipse? Et vbi aula regia? vbi thronus? vbi curiæ regalis frequentia? Respondit citò Bernardus: Insipientes facti sunt, vt fierent sapientes iuxta illud Apostolicum: *Qui vult sapiens esse, stultus*

Serm. 2. de Epiphan. Matt. 26. Luc. 23. Serm. 1. de Epiphan. 1. Cor. 3. 1. Cor. 1.

fiat, vt sit sapiens. Quia enim per sapientiam mundus in sapientia sua Deum cognoscere non poterat, placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos fieri credentes. Itaque non illis sordet stabulum, nec pannis offenduntur, neque scandalizantur lactantis infantia, sed pleni fide procidunt, venerantur vt Regem, adorant vt Deum. Sed profectò qui illos adduxit, ipse & instruxit, & qui per stellam foris admonuit, ipse in occulto cordis edocuit.] Nos ergo CHRISTVM IESVM vt verum hominem & fratrem nostrum diligamus, vt DEI Filium honoremus, atque vt DEVM ipsum vnà cum Magis adoremus. Securè in eum credamus, & nos ipsos illi quoque committamus, cui nec potestas deest saluandi nos, cum sit verus DEVS DEIQVE Filius, nec bona voluntas, cùm sit tanquàm vnus ex nobis, velut homo & hominis Filius. Atque hactenus ex Bernardi sententia: verùm ea quæ sequentur, hoc ipsum Euangelium pluribus explanabunt.

DE PRECIBVS CVM HOC FESTO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *mihi Deus pro cæcis Gentibus veræ fidei luce adhuc carentibus, vt Christi Domini humilitate, paupertate & cruce non offendantur, sed instar Magorum diuinitus illustrentur, ac ad gratiam Euangelicam vocatæ, Christi Redemtoris regnum cupidè amplectantur, nec diutiùs in tenebris perseuerent, ne alioquin cum ipso tenebrarum principe pereant in sempiternum.* Qui enim non crediderit, condemnabitur. Marc.16.

ORABO *etiam pro principibus Catholicis, vt se nouo æternoque regi nato vnà cum Magis subijciant, eosque Christi amicos gratis animis imitentur, quos prædixit Isaias fore Ecclesiæ nutritios & Reginas nutrices, hoc est, vt serij sint fautores ac promotores orthodoxæ religionis, qui temporarijs præsidijs com-* Isai.49.

munem Christi & Ecclesiæ causam pro sua virili foueant, proueh ant ac tueantur.

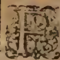
SED *& meis precibus Domino commendabo eos, qui in Catholica fide vacillant, vel ab illa prorsus exciderũt, ad quascunq; tandem sectas prolapsi sint. Dolebo simul vicem omnium in fide errantium, & saniorem illis mentem a Deo precabor, vt* [redacted] *recipiant veram fidei lucem in Ecclesia orthodoxa vsq; lucentem, sine qua cælestis gloriæ lucem nullus adspexerit. Quare* Lib.1.cap.3. *scribit Irenæus: Sicut Sol creatura Dei in vniuerso mundo, sic* & lib 5.cap. *& vna doctrina & prædicatio veritatis vbiq; debet lucere, &* 40. *homines omnes illuminare, qui ad cognitionem veritatis volũt venire,] Et rursus: Vbi Ecclesia, ibi & spiritus Dei, ibi & omnis gratia: spiritus autem veritas.]*

DEMVM *precabor pro futuris hoc anno peregrinationibus Catholicorum, præsertim quæ religionis ergò instituentur, vt successus & exitus lætos habeant. Nam & Magi ad Christum profecti in Bethlehem, non solùm ab Herodianis insidijs manserunt illæsi, sed etiam iter prosperum, lætumq; reditum sunt consequuti, quoniam diuinis monitis paruêrunt.*

NOTAE MEDITATIONVN OCTAVIS EPIPHANIÆ DIEBVS CONGRVENTES.

I.

Vidimus stellam eius in Oriente.

ESTVM Epiphaniæ, quod inde ab initio Ecclesiæ solenniter celebratum, atq; à Christianis vbique Gentium sedulò semper obseruatũ fuit, his oct

diebus mihi valde commendatum habebo. Meminero di-
Num.24. uinæ apparitionis,à qua nomen etiam Epiphaniorum dici-
tur,quandoquidē ſtella noua diu antè promiſſa, & inſigni
claritate decorata,non ſine certo diuinę potentiæ miracu-
[redacted] lo & bono Eccleſiæ publico,ſe viſendum Gentibus, quan-
tumuis à Deo Deiq; regno alienis,prębuit. Igitur agnoſcam
& prædicabo ſummam ſummi Dei clemētiam,qua factum
fuit,vt veterum Prophetarum oracula de futura cōuerſio-
ne innumerabilium gentium, ne in ſuis tenebris interirēt,
per Meſſiæ præſentiam complerentur. Nam Iacob Patriar-
Gen.49. cha non modo dixerat: *Salutare tuum expectabo Domine*, ſed
ſuis etiam filijs eiuſdem Meſſiæ nati hoc ſignū oſtenderat,
Agg.2. quod gentium foret expectatio: ſicut & Aggæus prædixerat:
Iſai.49. *Veniet deſideratus cunctis gentibus*. Tum Iſaias Patrem indu-
cit cœleſtem ad Chriſtum Filium ita loquentem: *Parum eſt
vt ſis mihi dux ad ſuſcitandas tribus Iacob, & fæces Iſraël con-
uertēdas. Dedi te in lucem gentium, vt ſis ſalus mea vſq; ad ex-
tremum terræ.* Sed & alibi de hoc ipſo Meſſia promittitur
fore, vt ad illum fortitudo gentium veniat, omneſque de
Iſai.60. Saba aurum & myrrhā offerant, laudem Domino annun-
ciantes. Quoniam verò ex his conuerſis ad Chriſtum Gen-
tibus, mei fuêre maiores, totque in Oriente & Occidente
prouinciæ Chriſtianæ parem cum Magis fidem amplexæ &
profeſſæ ſunt: immortales Chriſto regi agam gratias, &
maximum hoc eius miraculum venerabor, quo ille par-
uulus natalitia & incunabula ſua vocatis ad ſe Gentibus il-
luſtrauit. Tunc ille pauper & diues, humilis & ſublimis fuit,
portatus vt paruulus, & adoratus vt Deus, vilis in pannis, &
pretioſus in ſtellis, cuius natiuitate comperta Herodes tur-
In Serm. de batus eſt, & omnis Hieroſolyma cum illo, vt Fulgentium
Epiphan. ducem ſequar. Atque hic ipſe Rex Iudęorum erat, ad quem
properantes Magi, de quibus hoc feſtum & Euangelium
admonet, totius ethnici populi nondum conuerſi geſsêre
typum, & quaſi præluſerunt fore, vt ſtellarum cœlique au-
thoriam homo factus mirificum diuinumque fidei ſplen-

dorem longe lateq; diffunderet, ieq; ipsum vti solem iustitiæ & lucis authorem, cæcis ac impijs idololatris nouo modo manifestaret. Ita demùm stella ex Iacob apparuit, quã suo tempore orituram prædixerat Balaam, sicut Origenes locum interpretatur, cùm ita pronunciaret: *Orietur stella ex Iacob, & consurget virga de Israël, & percutiet duces Moab.* Nec obscurum illud Zachariæ dictum: *Ecce ego adducam seruum meum Orientem.* Quæ res à Patre Ioannis Baptistæ confirmatur, cùm Deum laudans loquitur: *Visitauit nos Oriens ex alto*, nimirùm ad illuminandos non Iudæos modò, sed etiam ethnicos sedentes in tenebris & vmbra mortis, vt pedes eorum in viam pacis dirigantur.

Num. 44.

Homel. 13. in cap. 22. Numer.

Zach. 3.

Luc. 1.

Proinde Magis gratulabor, qui cùm procul à fidei luce distarent, & impietâtis tenebris impediti, merisq; idololatriæ sordibus assuefacti degerent, tamen sine humano studio, consilio ac præsidio tantam lucem aspiciunt, & apertis fidei oculis Deum in carne contemplantur, & contemplãdo religiosè venerantur. Adhæc omnibus hosce duces insequentibus Gentibus ex animo cõgaudebo, quibus Euangelicæ veritatis splendor apparuit, postquàm Christus ipse per paucos discipulos lucis fideiq; suæ radium ad extremos vsq; mundi fines diffudit, eisq; efficaciter impertiuit. Nihil sanè illis Gentibus & populis in Oriente & Occidente videri poterat infœlicius, qui Euangelij luce nondum accepta, omnibus flagitiorum generibus obruti, superstitionibus maximis dementati, ac diabolicis cultibus prorsus dediti, in densis tenebris ipsi tenebrarum principi seruiebant. Sed ô me fœlicem, si tantus thesaurus & mundi lux Christus mihi cœco contingat iuxta promissum illud: *Dedi te in fœdus populi & Gentium, vt aperias oculos cæcorum.* Sic enim lætè cum Propheta dixero: *Quia cecidi consurgã, cùm sedero in tenebris: Dominus lux mea est.* Hanc lucem non modò videre, sed & cum Magis retinere, & illa duce in via salutis ambulare contendam, quia scriptum est: *Ambulabunt Gentes in lumine tuo*, quarum vox illa propria

Ioan. 8.

Isai. 42.

Mich. 7.

Isai. 60. & 2.

eſt: *Domus Iacob venite, & ambulemus in lumine Dei noſtri. Si autem dixerimus, quoniam ſocietatem habemus cum eo, &*
1.Ioan.1. *in tenebris ambulamus: mentimur*, inquit Ioannes, *& veritatem non facimus. Si autem in luce ambulamus, ſicut ipſe eſt*
Matt.5. *in luce, ſocietatem habemus ad inuicem.* Vnde Chriſtus apertè mandat, lucem vitamque noſtram ita lucere coram hominibus, vt videant & alij opera noſtra, & glorificent Patrem. Igitur vnà cùm Magis ex filijs lucis eſſe contendam, & in illa perſiſtam Eccleſia, quæ certa & ſalutari fidei luce
Iſai.60. nunquam caret, & in quam hoc Propheticum competit elogium: *Venit lumen tuum, & gloria Domini ſuper te orta eſt*, Sicut & illa ſententia promiſſum fuerat. *Super te orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur.*

II.

Vbi eſt qui natus eſt Rex Iudæorum.

HÆc interrogatio Magorum eſt verè ſapientum, quos & Reges & Principes facit ſagax antiquitas, quoſq; nō modò Germani, qui ſacra illorum corpora in hunc vſq; diem Coloniæ reuerenter aſſeruant, verùm etiam pij omnes tantò iuſtius celebrāt ac venerantur, quantò maiorem illis gratiam contulit Deus, vt primi ex omni Gentium multitudine natum in orbe Meſſiam agnoſcerent, & Hieroſolymitanis prædicarent. Vt enim Leonis magni verbis vtar, conſummant Magi deſiderium ſuum, & ad puerum Dominum Ieſum Chriſtum ſtella præeunte perueniunt: adorant in carne verbum, in infanti ſapientiā, in infirmitate virtutem, & in hominis veritate Dominum maieſtatis: atq; vt ſacramentum fidei ſuæ intelligentiæque manifeſtent, quod cordibus credūt, muneribus proteſtantur.] Quis verò non miretur obſecro, viros in ethniciſmo natos & educatos, atque ab omni pietate hactenus alienos, tantam fidei ſimplicitatem, & confeſſionis ingenuitatem

In ſerm. de feſto Epiphan.

adferre atque præstare potuisse? Etenim nouæ & insolitæ stellæ adspectu contenti, quæ in ipsorum regione primùm eluxerat, difficile iter aggrediuntur, ignoti ad Iudæos ignotos accedunt, magna locorum interualla emetiuntur, nec sine sumtibus & molestijs varijs media hyeme proficiscuntur. Tanta erat videndi, immò & adorandi noui Regis cupiditas, quem & Iudæorum proprium regem, neque hominem tantum, Deum ipsum adoratione dignum firmissimè statuunt, adeoque Hierosolymis, priusquàm rogentur, non sine vitæ periculo audent publicè profiteri. Nihil enim minùs ferre poterat tyrannus Herodes qui tunc Iudæis dominabatur, quàm se regnante, successorem ac hæredem vllum pręter suos filios agnosci, & in tali vrbe Romanis inscijs palàm proclamari. Præterea Hierosolymis illi non obscurè animaduerterunt, quę conceptam ipsorum de nato puero rege opinionem ac fidem si nō prorsus extinguere, at certè languidiorem reddere, ipsorumque animos, præsertim ob Herodem & Iudæos impiè viuentes, nihilque de nato Messia sollicitos, iure labefactare potuissent. Accessit & illud incommodum, quod rutilante stella, vnico velut duce atq; solatio, ad tempus destituantur, & sic apud ignotos ignoti, planeque inter spem ac metum suspensi hęrere cogantur. Quid verò in Bethlehem demùm reperiunt? nihil quidem augustum ac regium, sed sordidum stabulum, durum præsepe, viles pannos, vagientem puerum, matrem inopem, abiecta demùm omnia. Nec tamen tot laborum & sumptuum eos pœnitet, nō ringuntur & conqueruntur, sed de restituta stella, deque inuento tandem puero gaudent plurimum, sibique magnoperè gratulantur. Sic enim illorum animos illustrat, confirmat, occupat viua fides, vt se continere non possent, quin conspectum puerulum, vt amplissimum thesaurum, maximi facerent, & intimis animi sensibus complecterentur, immò & humi procidentes adorarent, ac præclaris muneribus omnium gentium nomine venerarentur.

Matt.8. Luc.17. Matt.15. AN igitur me non meritò pudeat, fidem in Magis, in Centurione, in Samaritano, in Cananæa ita fulgentem, operosam, viuidam, in me sæpenumerò flaccescentem, frigidam, dormientem, ac otiosam cernere? fidem inquam, tot modis confirmatam, toto iam in orbe tot ætatibus coruscantem, cuius Magi tantùm erant candidati, primiq; cultores. 1.Cor.13. *Si enim habuero omnẽ fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero: nihil sum. Et si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*, si Paulo Apostolo credimus. Quarè cum Luc.17. Christi discipulis precari non desinam: *Domine adauge nobis fidem*, quæ nempè per charitatem operetur; & Gal.5. Apostolicam obseruabo doctrinam, quæ iubet, vt in fide fortes, 1.Pet.5. Sathanæ resistamus, atque in omnibus sumamus scutum Ephes.6. fidei ad tela nequissimi ignea extinguenda. 1.Ioan.5. *Hæc enim est victoria quæ vincit mundum, fides nostra, cuius fidei probatio* 1.Pet.1. *multò pretiosior est auro, quod per ignem probatur*, sicut Apostoli tradiderunt.

III.

At illi dixerunt, In Bethlehem Iuda.

ETSI multis in rebus Herodes, vtpotè ambitiosus, hypocrita, crudelis ac impius peccat, & grauiter accusari debet: tamen in eo rectè sentit, quod sicut princeps laicus, de causa fidei & religionis iudicium nõ sibi velit sumere, sed illud sacerdotibus Hierosolymitanis à Deo constitutis offerat, atq; permittat integrum. Nam diuino quidem oraculo sancitum erat, vt sicubi sacris de rebus dubitatio aut controuersia incidisset, ad sacerdotes Le- Deut.17. uitici generis, potissimum autem ad summum sacerdotem omne iudicium referretur, eique parerent vniuersi. Vnde scriptum & illud legimus: Agg.2. *Interroga sacerdotes legem*. Ac iterum: Malach.2. *Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirẽt*

x ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Laudandi
ũnt prætereà in eo ſacerdotes, quòd ab Herode interroga-
i, ſuas conferunt ſententias, & poſt collationem conſenti-
enter ad quæſtionem propoſitam è Dei verbo reſponde-
ant, ita vt quiuis intelligat, propriam Meſſiæ patriam eſſe
Bethlehem Iuda. Cæterùm iidem reprehendi merentur,
quòd Magis benè, ſibi verò malè conſulant, quodque pro-
feſſione legis & auctoritate docendi nõ ad ſalutis ſuæ pro-
fectum, ſed ad maiorem potiùs damnationem abutantur.
Adhæc turpiter faciunt, quòd ad Chriſtum quærendum,
nec Magorum quidem ſeu ethnicorum præcedentium ve-
ſtigia proſequi, nec vllam de Meſſia quęrendo curam ſuſci-
pere ac ſuſtinere dignantur, Herodis interim partibus de-
liti, qui & propter Magorum aduentum non gauiſi, ſed
urbati fuerunt.

CÆTERVM quoniam in peſſimis quædam virtutes
nterdum elucent, nõ grauabor ab Herode tyranno diſce-
e, vt paſtoribus & doctoribus, præſertim in cathedra ſeden
ibus, & cõſentienter idem affirmantibus, permultum de-
feram, eorumq; authoritati in fide & religione iudicanda
ubſcribam, nec minùs eorundem decretis ac legibus pa-
eam, quorum inſuper doctrinam amplectendam, vitam
verò mihi nõ reſpiciendam putabo. Ita enim ſacerdotum
princeps & vindex Chriſtus edixit : *Omnia quæcunq, dixe-* Matt.23.
int vobis, (ſupra cathedram ſedentes) *ſeruate & facite: ſe-
cundùm opera verò eorum nolite facere.* Ac iterum : *Qui reci-* Matt.10.
it vos, me recipit. Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, Luc.10.
me ſpernit. Qui autem me ſpernit, ſpernit eum qui miſit me.
Vnde Apoſtolorum diſcipulus Irenæus illud quoque ſcri- Lib.4. con-
pſit: Eis qui in Eccleſia ſunt presbyteris obaudire oportet, tra Valent.
his qui ſucceſſionem habent ab Apoſtolis, qui cum Epiſco- cap.42.
patus ſucceſſione, chariſma veritatis certum, ſecundum
placitum Patris acceperunt. Reliquos verò qui abſiſtunt
à principali ſucceſſione, & quocunque loco colliguntur,
ſuſpectos habere, vel quaſi hæreticos & malæ ſententiæ,

vel

vel quasi scindentes & elatos & sibi placentes.] Præterea horum veterum sacerdotum qui arrogantissimi erãt, periculo fiam cautior, vt de qualicunque cognitionis & doctrinæ & virtutis dono accepto non mihi placeam, nec stultè glorier, vulgique fauorem & applausum captem, sed potiùs Dei iudicium mihi timendum arbitrer, si præceptum ne-
1.Pet.4. gligam Apostolicum, quo sancitum est: *Vnusquisq; sicut ac-*
Marc.8. *cepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratia Dei.* Nec temerè suis iniun-
1.Cor.8. xit Christus: *Videte & cauete à fermento Pharisæorum &*
Matt.5. *fermento Herodis.* Certè scientia, si charitate destituatur,
Rom.2. inflat, & qui docuerit, ac non fecerit, in regno cœlorũ mi-
1.Cor.4. nimus reputabitur, meritoque à Paulo audiet: *Qui alium doces, teipsum non doces? Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?*

IV.

Cum inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum.

CHRISTVS vix natus erat in Bethlehem, & ecce mox contra illum furibundus insurgit Herodes, & insani Hierosolymitani tumultuantur, docti-
Matt.2. que in schola scribæ disceptant, immò & complures puerum hunc posteà perditum & extinctum videre cupiunt,
Matt.9 illumque in exilium profugere cogunt. Ita Matthæus, Za-
Luc.19. chæus & Magdalena suum in colenda pœnitentia studium
Luc.7. vix inchoârant, & ecce tibi tot æmuli, obtrectantes & calumniantes irruunt, Christumque ipsum vnà cum suis discipulis accusare minimè reformidant. Adeò vera est Aposto-
2.T.m.3. li sententia: *Omnes qui piè volunt viuere in Christo Iesu, persequutionem patientur.* Quocirca & seniori Tobiæ vsu venit, vt à domesticis & amicis amarulentè perstringeretur,
Tob.12. dignus qui & ab Angelo perciperet: *Quia acceptus eras Deo,*

necesse

necesse fuit vt tentatio probaret te. Cur ergo mirer aut moleste feram, me ac alios meliores aliquando malè tractari, & præter meritum haberi ludibrio, bonosque ab improbis vituperari & exagitari? quando Christus & præcipui eius amici, vt Prophetæ & Apostoli, impijs contemtoribus & immanibus persequutoribus non caruerunt. Immò verò si sancti hominibus placuissent, tam excellentes Christi serui & eximia Ecclesiæ lumina nunquam existere potuissent. Mihi verò persuasissimum erit, à malis vituperari nihil esse aliud, nisi verè laudari: regium verò ac gloriosum, si malè audiam cum fecerim benè. Ita enim docet princeps Apostolorum: *Hac est gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias patiens iniustè.* Ac iterum: *Si benè facientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum. In hoc enim vocati estis.* 1.Pet.2.

INTERIM en tibi Herodem versipellem, vulpem, hypocritam, ex fraudibus conflatum, fallacem atque mendacem, vt qui falsum adorationis obsequiū nato puero Christo spondet, cui non multò pòst crudelissimus infanticida, si potuisset, sicut alijs Bethlehemiticis pueris, necem intentasset. Quam verò multos Herodianos habet semper Ecclesia, in specie quidem Christum honorantes, immò & sæpè adorantes, sed vita ac moribus persequētes, quin etiam iterum crucifigentes. Sunt enim ex eorum numero, de quibus Apostolus dixit: *Voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes.* Pręcepit Dominus Noë, vt arcam intus & extra liniret bitumine, eoq; præcepto iuxta Origenem indicauit, ne de hypocritarum numero simus, quos Christus dealbatis sepulchris comparauit, quæ extra quidem nitida, intus autem plena sunt ossibus mortuorum. Vult enim nos & mente & corpore sanctos esse, qui mysterium fidei in conscientia pura custodiant, Christumq; Dominum sanctificent in cordibus suis. Tantoque magis ego mihi Magos imitandos proponam, qui columbina simplicitate & simul prudentia

2.Tim.3. Gen.6. Matt.23. 1.Tim.3. 1.Pet.3. Matt.10.

ſerpentina præditi, cum hac vulpe verſantur, ſibiq́ue à dolis atque inſidijs Herodianis, ne lædantur, proſpiciunt, in ſuo quidem inſtituto vt ad Chriſtum perueniat, conſtantèr progredientes. Nec diu hærent apud Herodem, vt nos etiam doceant ex medio Babylonis fugere, ſi propriam ſa-
Hierem. 51. lutem amamus, quemadmodum Hieremias hortatur, & modò puri eſſe velimus, à pice abſtinere, quando ita ſcri-
Eccleſ. 13. ptum eſt: *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: & qui communicauerit ſuperbo, induet ſuperbiam*: cùm & modicum fermentum totam maſſam corrumpat, Apoſtolo teſte. Di-
1. Cor. 5. ſpiciã interim ſedulò, an aliquid ego cum Herode & peſtilenti eius familia commune habeam, vt certè habent òmnes, qui contra Petri Apoſtoli præceptum, non deponunt
1. Pet. 2. omnem malitiam, & omnem dolum & ſimulationes, inuidiaſq́ue. Erant vtique Herodiani, qui vt Chriſtum in ſermone caperent, Phariſæis inuidis adhærebãt, & ex illorum ſuggeſtione inſidiabantur, digni quos illa Chriſti cenſura
Matth. 22. percuteret: *Quid me tentatis hypocritæ?* Ac vetus ille mos eſt omnium vel ambitionis, vel inuidiæ morbo laborantium, vt bonorum virtutibus libenter obtrectent, ac virulentè illorum conatus deprauare contendant. *Ambu-*
Prouer. 14. *lans enim recto itinere & timens Deum, deſpicitur ab eo qui infami graditur via*, ſicut Salomon aſſerit. Mihi verò cauebo à fictis amicis, eorumq́ue fraudulentia. tùm & alios monebo, vt planè fugiant non ſolùm Herodis, ſed & Satanæ prorſus nefarios ſatellites, qui Chriſtum in paruulis extinguere, & inſtar Pharaonis pueros Iſraëlis perdere
Serm. 3 de Epiphan. haudquaquam verentur. Vnde Bernardus præclarè ita loquitur: Herodiana malitia & Babylonica crudelitas eſt, naſcentem velle extinguere religionem, & allidere paruulos Iſraëlis. Si quid enim ad ſalutem pertinens, ſi quid reli-
Exod. 1. gionis oritur, quicunque reſiſtit, quicunque repugnat, pla-
Pſal. 136. nè cum Ægyptijs paruulos Iſraëlitici germinis necare conatur, immò cum Herode naſcẽtem perſequitur Saluatorem.] Quo magis mihi commendatum erit, quod Salo-

mon

mon ſcripſit: *Qui decipit iuſtos in via mala, in introitu ſuo corruet, & ſimplices bona eius poſsidebunt*: quodq; Paulus tradidit: *Nolite contriſtare Spiritum ſanctum*: videlicet in paruulis habitantem, eoſq; vt Ioannem Baptiſtam & Epiſcopum Nicolaum, ſæpè in benedictionibus præuenientem, nec rarò ad perfectiora pietatis officia inde à pueritia vocantem atq; manuducentem. Væ autem illis, qui vnum de puſillis in me credentibus ſcandalizauerit, vt Chriſtus ipſe pronuntiat. Prou.28. Epheſ.4. Matt.18.

V.

Videntes autem ſtellam, gauiſi ſunt gaudio magno valdè.

LAVDANDI ſunt vtique Magi in Chriſto quærendo tàm ſeduli atque indefeſſi, vt etiam fido duce ſtella deſtituti, cœptum iter non deſerant, ſed perinde agant, ac ſi ſtellam eandem ob oculos præſentem vſque cernerent. Vnde hoc etiam commodi referunt, vt cùm poſteà illos reuiſeret ſtella, pleniore lætitia & voluptate oculos animoſque complerent. Hinc mihi diſcendum eſt, ſpirituales interioreſque conſolationes, perinde ac lac & mel, dulceque vinum, cùm ſuppetunt, non aſpernari quidem nec abijcere, ſed eis moderatè & cum prudentia vti oportere. Nam eiuſmodi dulces eſcæ, quibus teneriores ac molliores filios recreat Deus, multis vtiliter ad tempus ſubtrahuntur, vt hinc Propheta teſtetur: *Quem docebit (DEVS) ſcientiam? & quem intelligere faciet auditum? ablactatos à lacte, auulſos ab huberibus*, hoc eſt, à carnis voluptatibus omniique mollioris vitæ ſuauitate ſeparatos. Eſt quidem ſeruire DEO regnare, vt dici ſolet: ſed huius regni opes, ſolatia & oblectamenta, quæ & breui tempore communicantur electis, diu ac multùm experiri, non ita multis confert, ſed illud potiùs, vt afflicti & ſub cruce Iſai.28.

Psal.79. 59. & 65. gementes dicant: *Cibabis nos pane lacrimarum, & potum dabis nobis in lacrimis in mensura. Potasti nos vino compunctionis. Posuisti tribulatione in dorso nostro.* Quare Christus
Luc. 9. ad crucem suos vocauit, eisque calicem bibendum propo-
Matth. 20. Ioan. 16. suit, simul inhortans, vt in mundo pressuram potiùs quàm
Ioan. 13 & 15. consolationem exspectent, quia seruus non sit maior Domino suo. Nam & Salomoni regi malè cessit quod in pa-
3. Reg. 11. 4. Reg. 21. ce & voluptate omnique prosperitate DEO seruiret. Hinc enim liberior, immò idololatra factus, amisit bona spiritus, quæ rex Manasses, quamlibet impius, in rebus tristibus & afflictis recuperauit, cùm vexatio daret illi intellectum; & afflictus rediret ad Dominum percutientem. Bo-
Isai. 28. Naum. 1. nus enim Dominus & confortans in die tribulationis.] Quid quod nonnulli de Magis asserunt, eos quoniam humanum flagitarunt consilium, Diuinũ amisisse ducatum, & conuersos ad terrenum præsidium, ad tempus signo cœ-
Hebr. 12. lesti caruisse? Verè Apostolus tradidit: *Omnis disciplina in præsenti quidem non est gaudij, sed mæroris: posteà autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiæ.* Rogabo igitur ex animo, vt in via DEI bonisque cœptis constantem & infractum habeam animum, sicut ille qui bona
Gal. 6. dixit conscientia: *Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini*
2. Corint. 12. *nostri IESV Christi. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi.*

VI.

Et procidentes adorauerunt eum.

MIRANDA isthæc Magorum sapientia, qui si anteà vnquàm, nunc vel maximè sublimia speculantur ac demirantur, omniq; fastu posito ad stabulum Bethlehemiticum, locum sanè vilem & sordidum, non grauatim sese demittunt. Maius illud est, quòd in summa etiam paupertate summas inuenire diuitias norunt,

runt, & poſt exactos longæ peregrinationis labores, in vno Chriſto ſpectando & complectendo ſe abundè recreant, ſuoſque animos plus quàm dici poteſt explent, ac demum diuino ſpiritu illuſtrati, conditorem & redemtorem ſuum, licet paruulum honorant & prædicant. Niſi enim ſeipſos plenè cognoſcerent, non ſe adeò deijcerent, totoque corpore humi proſternerent, indignitatis propriæ & peccatorum ſuorum vtiq; conſcij, ac proinde vitiorum omnium veniam haud dubiè precati ſimul & conſequuti. Niſi prætereà puerum apertis fidei oculis contemplarentur, Diuinum cultum adoratione ſupplici non exhiberent, eumq; puerum vti mortalem hominem, & natum Regem, ſimulque Deum æternum ſuis muneribus non tàm ſcitè proteſtarentur. Quarè, ſi ſapio, eum Magorum ſpiritum mihi petam obtingere, vt cuncta quæ contemtibilia & mundo abiecta videntur, atque cum paupertate & cruce coniuncta ſunt, ea propter Chriſtum vt patienter, ita quoque libenter amplectar. Norunt quidem multi Chriſti Redemtorem confiteri, adorare, extollere: ſed paucorũ eſt vnà cum Magis ita Chriſtum quærere, vt illum vnicum viæ ac peregrinationis ſuæ ſcopum ſpectent, & cum ſui deſpicientia & odio quæſitum toto pectore celent, & Herodianis immò Satanicis inſidijs appetiti, perfectè uereantur. Vtrumque igitur diſcam à Magis, vt coràm tanto Rege Regum procidam ſupplex, eumque adorem in ſpiritu & veritate. Sic enim egit & leproſus ille Samaritanus, qui ſupplex Liberatori ſuo factus, & actis illi gratijs hoc meruit elogium: *Non eſt inuentus qui rediret & daret gloriam Deo, niſi hic alienigena.* Luc. 17.

CÆTERVM quod hi Magi nobilitate generis & opibus inſignes, fecerunt iniuſſi, vt procidentes puerum Ieſum adorarent, id ego tantò magis mihi & Catholicis omnibus faciendum putabo, quantò plura iam nouimus Dei oracula & præcepta de adorando Meſſia nobis propoſita eſſe ac promulgata. Ex his illa ſunt: *Adorabunt eum omnes reges* Pſa. 71. & 21

Isai.49. *terræ, omnes gentes seruient illi. Adorabunt in conspectu eius vniuersæ familiæ Gentium. Reges videbunt, & consurgent principes, & adorabunt propter Dominum, quia fidelis est. Adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius.* Psal.131. Quod si post hosce Magos tot tantique Reges & principes, ac innumeræ Gentes Christum Dominum cùm alibi, tùm in sanctissimo Eucharistiæ sacramento præsentem adorârunt, & ei præcipuum latriæ cultum, qui vero Deo debetur, tot seculis exhibuerunt: si prætereà sancti Angeli & cœlites innumerabiles, quos Ioannes in Apocalypsi describit, in conspectu Agni Apo.5. & 7. procidentes adorare non cessant, quis obsecro nisi profanus & impius, hunc honorē suo neget ac adimat Redemptori: in cuius nomine summo iure flectitur omne genu cœlestium, terrestrium & infernorum? Phil.2. Quamobrem Augustinus cùm illam Prophetæ sententiam interpretatur, *Adorate scabellum pedum eius*, disertè scribit: Nemo carnem illam Christi manducat, nisi prius adorauerit. Psal.98. Vbi meipsum reprehendam, quod Magorum exemplo neglecto, nō magis me deijciam, & ad Christum Christique corpus adorandum sæpè non accedam religiosiùs, vt illi præcepto satisfaciam: *Dominum Deum tuum adorabis:* sicut & illi: *Venite, adoremus & procidamus, & ploremus coràm Domino. Veri enim adoratores adorabunt in spiritu & veritate.* Matt.4. Deut.6. Psal.91. Ioan.4. Certè Chrysostomus hos Magos ita depingit, vt eorum exemplum fidelibus omnibus in sacra Liturgia obseruandum proponat atque commendet, inter cætera sic disserens: Hom.24.in priorem epist. ad Corinth. Hoc Christi corpus in præsepi reueriti sunt Magi longo itinere confecto, cum timore & tremore plurimo illud adorantes. Imitemur igitur saltem barbaros nos, qui cœlorum ciues sumus. Tu verò non in præsepe id, sed in altari: non mulierem quæ in vlnis teneat, sed sacerdotem præsentem, & spiritum per abundè super proposito diffusum sacrificio vides. Sic ille.

VII. *Et*

VII.

Et apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus & myrrham.

NOTABO cùm Nicephoro, quod cùm primùm ad Christum ingrederentur Magi, illum ipsum vnà & matrem cōspexerint, in obscura, humili & paupere casa viuentes, & in rebus omnibus ad summam parsimoniam & frugalitatem nihil reliqui facientes. Qui Magi certè plus veræ philosophiæ in Bethlehemitico stabulo cognouerunt, suisq; muneribus liberaliter Christo oblatis testati sunt, quàm omnes omnium Iudæorum ac Ethnicorum familiæ in suis synagogis & scholis tot seculis vel docere, vel discere potuerūt. Quid enim illis ad maximam Christi cognitionem defuit, qui, vt Sedulius canit: Lib.1.hist. cap.13. In carmine Paschali.

Aurea nascenti fuderunt munera Regi,
Thura dedêre Deo, myrrham tribuêre sepulcro.

FVLGENTIVS eadem munera sic fusiùs explicat: Per ista tria munerum genera in vno eodemque Christo & diuina maiestas, & regia potestas, & humana mortalitas intimatur. Thus enim ad sacrificium, aurum ad tributum, myrrha ad sepulturam pertinet mortuorum. Omnia hæc sancta fides Christo veraciter offerre non desinit: dum vnum eundemque verum Deum, verum regem, verumque hominem credit, vt verè pro nobis mortuum veraciter recognoscat.] Implent igitur hi Magi vaticinium Isaiæ, qui de eiusmodi muneribus nato Messiæ per Gentes offerendis prædixerat, ac se insignis fidei splendore illustratos ostendunt, qualem non inuenias apud Israëlitas. Etenim auro ipso confitentur, hunc quem adorant puerum, verum esse regem in Israël, de quo Balaam vaticinatus esset, ramq; multa & pręclara in Propheticis litteris promitterētur. Thure autem protestantur, eundem puerum incom- Sermone de Epiph. Isai. 60. Num.24.

tanquàm ſeipſum, maius eſt omnibus holocauſtomatibus & ſacrificijs.

SED væ miſero mihi, qui contra Domini præceptum in conſpectu eius toties vacuus appareo, aut oblationes, ſi non ſordidas & pollutas, at certè quidem non medullatas & pingues, ſed aridas potiùs & ſiccas profero. Quid autem Propheta? *Holocauſta*, inquit, *medullata offeram tibi*, quæ nimirùm ſanctæ charitatis pinguedine condiuntur. Atque huc ſpectat, quod præclarè à Bernardo traditur: Duas alas habeat oratio noſtra, contemtum mundi & afflictionem carnis: nec dubium, quin cœlos penetret, & dirigatur ſicut incenſum in conſpectu Dei. Erit enim gratum ſacrificium & acceptabilis oblatio noſtra, in qua cum auro & thure fuerit etiam & myrrha, quæ licet amara ſit, tamen perutilis eſt, & conſeruat corpus, quod mortuum eſt propter peccatum, ne defluens in vitium putrefiat] Quapropter eò mihi connitendum erit, vt oblationes, preces & actiones meas ex viua fide, ſpe & charitate profectas, DEO ſummo comprobem, vtque ab Herodianis, immò Satanicis inſidijs tutus, per meliorem viam in patriam regrediar, quemadmodum & Magi in ſuam regionem per viam aliam regreſſi eſſe ſcribuntur. Id quod Cyprianus ad ſenſum myſticum eleganter ita refert: Adorato Domino Magi hilares alio tramite in ſuam patriam reuertuntur: quia neceſſe eſt, vt qui credunt ad iuſtitiam, ore etiam confeſſi ſunt ad ſalutem, deinde vias eligant arctiores, & ſe diſtrictioribus mandatis obligent: quoniam per vias latas deſcenſusque præcipites itur ad inferos, per arctas verò & difficiles reditur ad ſuperos. Propter verba labiorum DEI religioſus quiſque vias duras ingreditur, & iugulator voluptatum ſtantem ex diuerſo hoſtem ſecurus aggreditur. Arcta via eſt caſtitas, trames ſtrictus humilitas: ieiunio affligi, & carnem in ſeruitutem redigere, ſcopuloſæ ſunt ſemitæ; ſed ad patriam ſuperiorem non niſi per meatus difficiles armati milites reuertunrur] O me fœ-

Exod. 13.
Pſal. 65.
Serm. 1. de Epiphan.
Pſal. 140.
Ser. de ſtella & Magis.
Rom. 10.

licem, si per aliam viam & ego ad cœlestem patriam properem, ac vnà cum Magis eò perueniam, vbi verum DEI Filium non in complexu matris positum, crucique & morti obnoxium, sed in sinu & dextera æterni patris fœlicissimè triumphantem, ac electos qui vota sua illi reddunt fideliter, liberalissimè remunerantem videam, & cum summo gaudio apprehendam. *Videmus enim nunc per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem.* Et sicut Ioannes affirmat: *Scimus, quoniam cum apparuerit Christus, similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.* immò Deus ipse disertè promittit: *Quicunq; honorificauerit me glorificabo eum. Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.*

1. Cor. 13. 1. Ioan. 3. 1. Reg. 2. Genes. 15.

VIII.

De Christi baptismo meditanda.

QVONIAM ex veteris Ecclesiæ traditione constat, Christum eodem die, licet non eodem anno, à Magis in Behlehem honoratum, & à Ioanne in Iordane baptizatum fuisse, & quia de Christi baptismo Euangelium octauo festi huius die in templo recitatur, erit sanè operæ pretiũ, vt ego de eodem baptismo mihi refricem memoriam, tantiq; mysterij, per quod in Christo renatus primumq; illuminatus sum, minimè obliuiscar. *Quicunq; enim in Christo baptizati estis, Christum induistis,* ait Apostolus. Ac ijsdem baptizatis gratulans inquit: *Abluti estis, sanctificati estis, iustificati estis in nomine Domini nostri IESV Christi, & in Spiritu Dei nostri.* Sicut & Petrus affirmat baptisma saluos facere nimirum paruulos & adultos. Vbi ego primùm quidem Redemtori, qui solus baptizat in Spiritu sancto, tùm meo, tum sanctorum omnium nomine gratias agam, quòd cùm annos ferè triginta natus esset ac Ioannis ministerio neutiquam indigeret, vt pote Agnus planè immaculatus, vltrò tamen & humiliter baptismum

Matth. 3 Ioan. 1 Galat. 3. 1. Corin. 6 1. Pet. 3. Matth. 3. Marc. 1. Ioan. 1. 1. Pet. 1. Ioan. 1.

sinum serui susceperit, suique corporis cōtactu aquas omnes sanctificans, Christianū baptismum initiârit, nobisq; & omnibus in eo abluendis salutarem effecerit, nimirùm vt qui baptizantur, ab omnibus vitiorū maculis expurgati, in Dei filios adoptētur, & Spiritum sanctum accipiant, veræq; innocentiæ candida veste donati, rectà cœlum petere, & Christi cohæredes perpetuò esse possint. De hoc baptismo sic loquitur Cyprianus: Veniebat Christus ad baptismum, non egens lauacro, in quo peccatum nō erat, sed vt sacramento perennis daretur autoritas, & tanti virtutem operis nulla personarum acceptio commendaret; quoniam remissio peccatorum siue per baptismum, siue per alia sacramenta donetur, propriè Spiritus sancti est, & ipsi soli huius efficientiæ priuilegium manet.] Deinde quoniam Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, sæpè mihi proponam hoc præclarum raræ humilitatis exemplum, nempè summum Dei Filium, qui purgationem fecit peccatorum, inter facinorosos & abiectos planeque impuros homines, ad Ioannis baptismum accedere, suas vestes exuere, nudum apparere, inclinare verticem, baptismi beneficium quo nunquam eguit, à seruo petere, & cum promiscuo vulgo Iordanis aqua persundi. Hinc ego non minùs quàm Ioannes ipse Baptista, incredibilē Agni Dei humilitatē suspiciam, ac eiusdem Baptistæ verba perpendam: *Ego à te*, inquit, *debeo baptizari, & tu venis ad me?* qui nempè dignus non sum, vt calceamenti tui corrigiam soluam. Respondit autem illi Dominus: *Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam*, absolutam videlicet humilitatē, sine qua nec sacrosancta Virgo mater, nec Ioannes Baptista plùs quàm Propheta, nec Dauid eximiè Iustus Deo tantoperè placuissent. Sunt autem tria quæ radicata, teste Basilio Magno, nutriunt humilitatē, assiduitas nempè subiectionis, consideratio propriæ fragilitatis, & sui cum alijs melioribus comparatio. Notabo etiam, in hoc omnem impleri iustitiam, si doctrinam præcedat exemplum, & honore se

Serm. de baptismo Christi & manifestatione Trinitatis.

1. Pet. 5.

Heb. 1.

Matt. 3.

Ioan. 1.

Matt. 3.

inuicem præueniant qui maiorem & minorem obtinent locum, ita vt qui maior est, fiat minor, & præcessor sicut ministraror, quemadmodum Christus ipse primùm fecit, ac deinde mandauit. Tanti refert, vt in meo pectore insculptum seruem illud Petri præceptum: *Humiliamini sub potenti manu Dei, vt vos exaltet in tempore visitationis:* Et quod à Salomone scriptnm est: *Superbum sequitur humilitas, & humilem spiritu suscipiet gloria.*

Matth. 20.
Luc. 22.
1. Petr. 5.
Prouer. 29.

ADHÆC salutariter me monet præsens historia, vt si veram gloriam expetam, mundi gloriam, qua nihil est fugacius atq; fallacius, omninò contemnã, ac veluti fumum & vmbram fugiam. Etenim Christus huius fucati mundi fauorem, laudem & gloriam præ se despexit, quum à publico se subducens, non secus ac peccati reus & purgatione indigus, ad Ioannis baptismum vnà cum alijs properauit, seque prorsus submissè gessit, ac Ioanni ministerium suum detrectanti cedere noluit. Verùm quantò Christus hic se deijcit studiosius, tantò magis illum Pater mox honorat & exaltat, vt qui voce cœlitùs demissa hunc Filium sibi præ omnibus charum & gratum esse testatur, illique coram ingenti populo maximam tribuit authoritatem. *Hic est*, inquit, *Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Neque se continet etiam Spiritus sanctus, quin specie columbæ susceptа illùc aduolet, Christique humilis insideat capiti, ac verum Messiam omni gratia & dignitate refertum orbi declaret atque commendet. Vnde Christus etiam posteà, vt eiusdem Spiritus testimonio suam doctrinam fulciat ac muniat, hæc Isaiæ verba repetiuit: *Spiritus Domini super me: propter quod vnxit me euangelizare pauperibus*, vt cætera prætermittam. Cur ergo caducam huius mundi vanitatem, momentaneumque splendorẽ & fastum, omnemque mentis elationem & philautiam non respuo ac detestor? quando Christus corde humilis sibi nunquàm placuit, ac verissimè dixit: *Regnum meum non est de hoc mundo.* Quarè non sæpius Domini & magistri mei verbnm cogito:

Matth. 3.
Luc 4.
Isai. 61.
Matt. 11.
Rom. 15.
Ioan. 19.

gito: *Quia de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.* Et quod Ioannes perspicuè dixit: *Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo. Omne quod natum est ex Deo, vincit mundum?* Sed & singulis diebus Dominicis, quùm sacerdos populum aqua sacra solet adspergere, chorusq; cantat Ecclesiasticus: *Asperges me Domine hyssopo & mundabor, lauabis me & super niuem dealbabor*, purificationis ac innocentiæ in baptismo à Christo perceptæ gratam memoriam renouabo, & gemendo precabor, primum illum animæ meæ candorem mihi magis ac magis restitui, perinde ac si dicam: *Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Etenim pro hac* (peccati venia) *orabit omnis sanctus in tempore opportuno.* Neque ad Petrum Apostolum solum modò, sed etiam ad me & quemlibet baptizatum illud Christi verbum referam: *Si non lauero te, non habebis partem mecum.* Et quem admodum eadem Veritas apertè pronuntiauit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*: ita confidenter ego dicere non verebor: Nisi quis regenerationis acceptæ spiritum & nitorem cõseruauerit, vel à contracta labe peccati se in hac vita per pœnitentam expurgârit, in cœlestem Hierusalem non admittetur, vt pote in quam nihil coinquinatum, si Ioanni credimus, introibit. Vnde canit etiam Psalmographus: *Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius?* Moxq; respondet: *Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam.*

Ioan. 15.
1. Ioan. 2. & 5.
Psal. 50.
Psal. 50. & 31
Ioan. 13.
Ioan 3.
Apoc. 21.
Psal. 23.

IX.

De Gentium fidelium vocatione.

FESTVM hoc percelebre, quod magno in pretio Græci & Latini tot seculis habuerunt, ac diebus octo in Ecclesia solenniter celebrârunt, mihi partim cum

tim cum gaudio, partim cum luctu transigere conuenit. Cum gaudio quidem ob gratiosam vereq; diuinam vocationem, cuius initium à Magis orientalibus factum est, cùm Christus infans illos mirabiliter ad se stella duce perduxit, simulq; in Euangelica fide illustrauit, nimirùm vt se verum lucis authorem & iustitiæ solem, qui omnem hominē tàm gentilem quàm Iudęum ad se venientem illuminat, secundùm Prophetarum oracula declararet. Cum luctu autem,
Iona 1. propter complurium vocatarum credentiumq; gentium ingratitudinem, quæ si vnquàm anteà, nunc vel maximè quidem apparet, quòd ex his complures acceptam Euangelij lucem deseruerint, vel præter Christi fideiq; nomen, cum hisce Magis & alijs antiquæ fidei principibus, nihil ferè commune habere videantur. Est enim piorum omniū receptus ille mos, vt cum Ecclesia lætè hoc tempore glorientur, quòd fidelis Deus promissam Gentibus gratiam liberaliter effuderit, totque indignis, immò & atheis principibus, populis, prouincijs & insulis fideliter communicârit. Ita
Isai. 11. enim per Isaiam pronunciârat: *Erit radix Iesse, & qui exurget regere Gentes, in eum Gentes sperabunt*, quemadmodum
Isai. 65. Paulus locum eundem adduxit. Tùm ipse Messias ad suam vocandis Gentibus beneuolentiam explicandam hoc prędixerat: *Quæsierunt me, qui ante non interrogabant; inuenerunt, qui non quæsierunt me, dixi, Ecce ego, ecce ego, ad Gentem*
Oseæ 2. *quæ non inuocabat nomen meum.* Et per Oseam iterum: *Dicam non populo meo, populus meus es tu, & ipse dicet: Deus meus es tu.* Proinde quàmdiu festi huius octaua durat, genua mea quotidie flectam, & beatissimæ Trinitati, à qua lumen omne descendit, gratias agam, de gratuita qualiumcunque Gentium vocatione, quæ per omnia mundi climata in Asia, Aphrica, & Europa clementer hucusque facta est, multisque salutem æternam adduxit. Etenim sedentibus in tenebris & vmbra mortis tot myriadibus impiorum, quibus nihil præterquàm ira Dei & pœna gehennæ debebatur, tandem Christus Christianæq; fidei lumen

appa-

apparuit,& gloria Domini super illos tàm fœliciter orta est, vt in illo lumine Deum cognouerint,& cognitum annuntiârint,verèque impletum fuerit illud vaticinium: *Aperientur portæ tuæ iugiter, die ac nocte non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo Gentium,& reges earum adducantur.* Hinc illa turba magna & innumerabilis, quam Ioannes vidit ex omnibus Gentibus, & tribubus & populis, & linguis congregatam, eosq; omnes non solùm ante thronum in conspectu Agni stantes aspexit, sed etiam Deum sonora voce laudantes audiuit. Isai.60. Apoc.7.

NEC tacuerunt sanè diuina oracula, futuros etiam complures ex vocatis Gentibus, qui gratia per Messiam accepta fœdè abuterentur, quoniam sicut Apostolus dixit, *cum cognouissent eum, non sicut Deum glorificauerunt, nec gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum.* Hos ipsos offensi Dei percutit interminatio grauis, qua dicitur: *Væ eis, quoniam recesserunt à me: vastabuntur, quia præuaricati sunt in me, & ego redemi eos, & ipsi loquuti sunt contra me mendacia.* Michæas Propheta sic eosdem perstringit: *Ipsi non cogitauerunt cogitationes Domini, & non intellexerunt consilium eius, quia congregauit eos quasi fœnum areæ.* Nec est dissimile dictum illud Oseæ: *Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitauit Deum suum: in gladio pereant.* Iam verò quis Catholicæ religionis amans non doleat ac deploret, ab hac tanta Christianæ fidei gratia & vnitate Reges, Principatus & populos plurimos excidisse, qui partim in horrendas impietatis tenebras relapsi, & præcipuè Mahometanam perfidiam secuti, partim in nefarias sectas dissecti, verum amisere lumen, & indensis tenebris contumaciter ambulant, neque se in viam adhuc reduci sustinent? Prætereo interim alios, qui Catholicam fidem inaniter iactant, & se velut putridas arbores in Dei horto demonstrant, propter quos nomen Domini tùm apud infideles, tū apud hæreticos quotidiè blasphematur. Quocircà sæpè Dominum precabor, nouos vt Moyses Rom.1. Osee 7. Mich.4. Oseæ 14. Rom.2. Exod.32.

Ierem.9. & Ieremias excitet, qui luctuosissimum præsentis Ecclesiæ statum & apostaticam tot regionum defectionem, quę sese offert vndique, suis precibus, & lacrimis identidem prose-
Ezech.22. quantur, seque velut murum & sepem pro reis meritò puniendis fidenter opponant. Nisi enim hic Ecclesiæ suæ tot modis afflictæ sit propitius, & lapsi ad percutientem iudicem seriò reuertantur, verendum est prorsus, ne suum regnum plerisque nationibus, præsertim Aquilonaribus, ademtum, aliò breui transferat, quemadmodum à Iudæis ad Græcos, & à Græcis ad Germanos occulto, sed iusto
Psal.111. tamen iudicio suo, iampridem transtulit. Est enim vt iu-
Malach.1. stus, ita & miserator Dominus, qui eorum quos vult, mi-
Exod.33. seretur, ideoque Magorum spiritum & ardorem in multis
Matt.21. exstinctum, in alijs facilè resuscitat, nouas sibi condit Ec-
Matt.3. & 21. clesiæ sedes, & ex ipsis lapidibus Abrahæ filios excitat, qui fructus regni Dei dignos adferant. Nondum enim impletum est, sed quotidiè magis ac magis impletur illud Pro-
Isai.55. phetæ vaticinium: *Ecce gentem quam nesciebas, vocabis: & gentes quæ te non cognouerũt, ad te current, propter Dominum Deum tuum & sanctum Israël, quia glorificauit te.* Statimque sequitur: *Quærite Dominum, dum inueniri potest.* Verè nunc
Dan.9. tempus cum Daniele & Cypriano dicendi est: Tibi Domi-
Serm.5. de lapsis. ne gloria, tibi iustitia, nobis autem confusio.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECABOR *ergo Deum inprimis pro his, qui sunt à Catholica fide alieni, vt cum Magis in suis tenebris vero splendore sanctæ fidei collustrentur, Christumq. mundi lucem videant, hoc est, vt Euangelium obedienter suscipiant, ac fidem incorruptam abiectis erroribus profiteantur.*

1. Tim.6. ORABO *itidem pro Catholicis, vt pretiosum acceptæ fidei depositum religiosè custodiant, & in lumine ambulent, ope-*

ra lucis faciẽtes, verisq́; spiritus fructibus abundantes. Ita enim à Paulo scriptum legimus: Fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles: abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino. 1.Cor.5.

AD HÆC Deum iratum inuocabo pro tepidis ac ingratis illis populis, qui post acceptam & indignè habitam fidei gratiam, quasi de ore Domini euomuntur, maximè quòd pro accepta veteris fidei luce horrẽdas noua veterisq́; perfidiæ tenebras amplectantur, siue vt Apostolus loquitur, in nouum aliud Euangelium transferantur. Apoc.3. Gal.1.

DEMVM diuinam implorabo lucem pro neophytis, ad Christianæ veritatis doctrinam in nouo (vt vocant) orbe aspirantibus, aut bonam certè spem nouæ conuersionis pollicentibus, vt à nouis & idoneis Christi operarijs in messe illa deserta iuuentur, atq; ad pietatem omnem informentur. Quæ precatio tantò erit efficacior & vtilior, quantò plures & ardentiores comprecatores habebit, ad diuinam gratiam incredulis & infidelibus nunc maximè necessariam exorandam. Ego verò non intermittam per hos dies, quoad eius fieri poterit, septem recitare Psalmos pœnitentiales, adiunctis & Litanijs iampridem ab Ecclesia probatis, meritoq́;, quum ira Dei placanda est, in vsum publicum reuocandis.

O DOMI-

DOMINICA INFRA OCTAVAS EPIPHANIÆ.

Sequentis Euangelij Argumentum.

DVODENNIS puer Iesus in templum Hierosolymitanum à parentibus adductus, præclarum suæ plus quàm senilis prudentiæ specimen exhibet, vt ipsis etiam doctoribus & auditoribus omnibus ingentem pariat admirationem. Voluit autem anno duodecimo ætatis suam manifestare sapientiam, vt significaret, Ambrosio teste, Euangelicam doctrinam per duodecim Apostolos non multò post promulgandam esse. Neque mysterio caret, Christum non nisi post triduum à parentibus quæsitum inueniri: vt hoc typo adumbretur, verum Messiam partim à Patriarchis in Moysi lege scripta quæsitum ac desideratum, tandem velut tertio die à Gentibus in Euangelica lege susceptum ac manifestatum iri. Igitur Gentes ad Christum conuersæ, nunc lætè cum Philippo habent dicere: Quem scripsit Moyses in lege & Prophetæ, inuenimus IESVM à Nazareth.] Is idem est, quem in cruce mortuum Apostoli planè amissum putabant, sed post triduum à morte resuscitatum inuenerunt, meritò vt gaudentes dicerent: Vidimus Dominum. Prudenter autem monet Origenes Christum illic esse quærendum, vbi possit inueniri, nimirùm in templo diuino, & inter magistros atque doctores Ecclesiæ suæ, non autem inter hæreticos & alios qui ab Ecclesia vera sunt alieni. Et rectè à Bernardo dictum est: Ne quæras sapientiam in oculis carnis: quia caro & sanguis non reuelat eam, sed spiritus.

In Lucam.

Ioan. 1.

Ioan. 20.

In Lucam Hom. 18.

Serm. 28. super Cantica

Nec in gustu oris, non enim inuenitur in terra suauiter viuentium.] Quid verò admirabilius, & ad humanam superbiam conterendam fortius adferri possit, quàm puerum IESVM cœli terræque Dominum, non solùm æterno Patri, sed etiam Ioseph fabro, pauperique matri per omnia obsequi, & velut mancipium inseruire, annisque triginta tàm obscurum & inglorium viuere, vt pro fabri filio & fabro ipso ab omnibus existimetur? Marc. 6.

EVANGELIVM EIVSDEM

Dominicæ Lucæ secundo.

CVM factus esset IESVS *annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam secundùm consuetudinem diei festi, consummatisq; diebus cùm redirent, remansit puer* IESVS *in Hierusalem: & non cognouerunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, & requirebant eum inter cognatos & notos. Et non inuenientes, regressi sunt in Hierusalem, requirentes eum. Et factum est post triduum, inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos, & interrogantem eos. Stupebant autem omnes, qui*

eum audiebant ſuper prudentia & reſponſis eius. Et videntes admirati ſunt. Et dixit mater eius ad illum: Fili, quid feciſti nobis ſic? ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos, Quid eſt quod me quærebatis? neſciebatis quia in his quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe? Et ipſi non intellexerunt verbum quod locutus eſt ad eos. Et deſcendit cum eis, & venit in Nazareth: & erat ſubditus illis. Et mater eius conſeruabat omnia verba hæc in corde ſuo. Et IESVS *proficiebat ſapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines.*

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Aſcendentibus illis Hieroſolymam ſecundùm conſuetudinem diei feſti.

PVER IESVS à parentibus ad templum Hieroſolymitanum quotannis adducitur, & licet ſit Legis Dominus, feſtos dies, præſertim Paſchatis, Pentecoſtes, ac Tabernaculorum, ſedulò celebrat, alioſque religioſos ritus, ſiue in Lege præſcriptos, ſiue ab Eccleſia recep-

Deut.16. Exod.23.

ptos, in diuino cultu, inde à primis annis obseruat. Quanto magis mihi quoque curandum est, vt pueri Iesu & parentum eius exemplo conformer, & sacras ædes frequenter inuisam, publicis piorum cœtibus lubēs intersim, Dei verbum reuerenter audiam, templi præpositos ac ministros venerer, solennes ferias ac cæremonias vsitatas non negligam, ac demùm loco & tempori sacro me ad Dei gloriam & proximi ædificationem accommodem diligenter? Sic enim Paulus de externo Dei cultu loquens præcipit: *Sine offensione estote Iudæis & Gentibus & Ecclesiæ Dei. Omnia ad ædificationem fiant. Omnia honestè & secundùm ordinem fiant in vobis.* 1. Cor. 10. & 14. Cuiusmodi ritus, quibus humana certè eget imbecillitas, ego maioris idcirco faciam, quòd sint conseruandæ vnitatis veræque religionis testimonia quædam & retinacula, quibus Dei populus rectiùs agnoscitur & in officio continetur, & sine quibus Catholica fides & cultus externus in multorum animis facilè languescerent, immò & prorsus interirent. *Vbi enim non est sepes, diripietur possessio*, Eccles. 38. vt scripsit Ecclesiasticus. Cui affine est dictum Salomonis: *Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber.* Ea verba sic Hieronymus explicat: In cap. 10. Eccles. Sepis maceriæque euulsio, Ecclesiastica sunt dogmata, & institutio ab Apostolis Prophetisque fundata, quæ qui dissoluerit & voluerit præterire, in eo ipso quod negligit, à serpente percutitur.] eumque serpentem ad inferni principem pertinere confirmat. Tum res ipsa docet, quod vbi non est ordo, confusio & immane chaos consequatur, sicut apud sectarios videre est. Etenim quemadmodum vnius sanctæ Catholicę & Apostolicæ Ecclesiæ ciues, licet linguis, nationibus & formis varijs inter se differant, tamen velut in vna domo commorantes, vnam fidei legem, vnum baptisma, vnum Deum, vnam Psal. 132. spem, vnumque spiritum tenent atque profitentur, & inter se Ephes. 4. ritibus etiam externis maximè conueniunt: ita qui ab hac Ecclesia se segregauerunt, discordibus inter se animis & vocibus, ritibusque tumultuantur, nullumque con-

ſenſum dogmatum, nullam Præpoſitorum reuerentiam, nullum DEI cultum externum concorditer ac religiosè poſſunt obſeruare. Eoque magis illam præclaram Auguſtini regulam mihi commendatam habebo: Quæ non ſunt contra fidem, inquit, nec contra bonos mores, & habent aliquid ad exhortationem vitæ melioris, vbicunque inſtitui videmus, vel inſtituta cognoſcimus, non ſolùm non improbamus, ſed etiam laudando & imitando ſectamur.]

Ad inquiſitiones Ianuarij li.2.c.8.

PRÆTEREA ex animo petam, vt Chriſtiani parentes & filij ſuum officium faciant, & facientibus lætè gratulabor, in quibus etiam bonorum authorem DEVM grato pectore celebrabo. Quin & meam operam, quacunque ratione potuero, talibus ego libenter impendam, quùm ad Dei gloriam & Reipublicæ vtilitatem promouendam res momenti ſit maximi proba inſtitutio liberorum. Ab hac ipſa laudatur Abraham Patriarcha, dicente ad illum per Angelos Deo: *Scio quòd præcepturus ſit filijs ſuis, & domui ſuæ poſt ſe, vt cuſtodiant viam Domini, & faciant iudicium & iuſtitiam.* Probus etiam & fidus paterfamilias fuit Iob, qui conſurgens diluculò, ſuos liberos ſanctificabat, & per ſingulos offerebat holocauſta vt illorum peccata in conuiuijs commiſſa pro ſua pietate abſtergeret ac expiaret. Sed & ſedula fuit materfamilias illa, quæ Machabæos peperit, ſanctèque nutriuit, ac demùm ad martyrij ſupplicium pro legibus patrijs perferendum fortiter animauit. Laudantur & Suſannæ parentes, quòd cùm iuſti eſſent, filiam ſuam ſecundùm legem Moyſi erudierint, vt illa inde à primis annis verè timuerit Deum, ac morti potiùs voluerit adiudicari, quàm ſenioribus ad libidinem ſollicitantibus impurum præbere conſenſum. Ac ſanè piorum parentum ſemper fuit ac eſſe debet proprium, vt curam filiorum gerant maximam, horumque imbecillem & docilem ætatem probè pièque formare procurent, ita vt illi quaſi cum lacte materno ſinceram imbibant pietatem, Deique

Geneſ.18. Iob.1. 2.Mach.7. Dan.13.

cultum rebus omnibus anteponant. De quo munere Paulus parentes frequenter admonet, atque inter cætera sic præcipit: *Vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros: sed educate illos in disciplina & correptione Domini. Etenim si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.* Horum est semper meminisse quod Salomon prudentissimè monuit: *Erudi filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias animæ tuæ. Virga atque correctio tribuit sapientiam: puer autem qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam.* Grauiter sanè peccauit Heli, & vnà cum suis à Deo seuerè punitus est, quod suos filios pro paterna cura & grauitate non corriperet, sed sese illis æquo mitiorem exhiberet. Vt enim à veteribus dictum est: Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.

Ephes.6. Coloss.3. Tit.2. 1.Tim.5. Prou.29. 1.Reg.3.

VICISSIM iunioribus ac filijs Christianis id curandum est, vt progenitorum, maiorum, præceptorum ac seniorum monitis & authoritati plurimùm deferant, si non filij Belial, sed Dei filij probique imitatores Abel, Sem, Iaphet, Isaac, Iacob, Ioseph & Rechabitarum, quorum in scriptura laus est, cupiant inueniri. Nihilque rectiùs hi fecerint, quàm si puerum IESVM, vt innocentiæ, obedientiæ, humilitatis ac virtutis omnis perfectum exemplar crebrò spectârint, certoque sibi persuaserint, florentem ipsorum & omnium adolescentum ætatem nulla re magis exornari, Deoq; & Angelis amabiliorem effici, præterquàm si Creatorem suum timeant, precationi vacent, iners ocium fugiant, studium & laborem honestum amēt, bonorum societate gaudeant, maiores reuereantur, simulque taciturnitati, sobrietati, pudicitiæ & verecundiæ operam sedulam dare consuescant. Nunquàm sanè obliuisci debent illius sententiæ à Rege sapientissimo traditæ: *Memento Creatoris tui in diebus iuuētutis tuæ, antequàm veniat tempus afflictionis, & appropinquent anni, de quibus dicas, Non mihi placent.* Etenim vt idem affirmat, & experientia quotidiana

Eccles.12.

Prou.22. probatum habemus: *Adolescens iuxta viam suam positus, etiam cùm senuerit, non recedet ab ea.* Proinde quod optimus filij sui parens & magister Tobias dixit, huic ætati commendatum esse debet maximè: *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto* DEVM, *& caue ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini* DEI *nostri. Omni tempore benedic* DEVM, *& pete ab eo, vt vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant.* Ac tantò sanè magis iuuentus effrenis in officio continenda est, quòd natura tenacissimi simus eorum, quæ rudibus annis percepimus, quòdque adolescentibus valdè noceat, ea quæ malè prius didicerunt, posteà dediscere. Quod nihil est aliud, nisi velut induratos curuosque stipites in partem contrariam vi quadam reflectere, & in mala consuetudine superanda, quæ velut altera natura est, sibi laborem conduplicare.

Tob.4.

Quid est quod me quærebatis? nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse?

QVOD scripsit Ambrosius, Remotior mundo, DEO fies propinquior, quodq; apud Augustinum legimus: Qui curis terrenis se implicat, à Deo se separat; id Christus puer exemplo suo mihi præclarè confirmat. Etenim licet plenus esset sapientia, & hominum consortio deprauari nō posset, tamen secedit à suis parentibus, nihilque cum propinquis & cognatis, apud quos frustra quærebatur, sibi vult esse commune, adeoque corporis & necessarij victus rationem exiguam habet, nempè totum vt se tribuat studio religionis, suique Patris cultui ac verbo diuino integrè vacet ac seruiat. Nec est huic dissimile, quòd statim à suscepto baptismo Ioannē & parentes reliquit, vastam eremum adijt, & inter bestias vixit, vt sibi ac DEO æterno viueret, ieiunijs tantùm ac precationibus dies ac noctes impendens.

Matt.3.& 4. Marc.1.

Omitto

Omitto quòd precaturus montes & deserta petiuit, nonnunquam à charissimis etiam discipulis sese disiungens, vt solus cùm solo Patre quietissimè colloqueretur. Alibi verò discipulos ad secessum inhortatur, hisq; verbis illos prouocat: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum.* Igitur etiamsi Deum vbiq; & semper mihi præsentem habeam, qui nec illius conspectum vnquàm effugere possum, tamen etiam atque etiam prouidebo, vbi & quomodo me componam & instruam ad maiorem tantæ maiestatis & contemplationem & adorationem & seruitutem. Etenim non solùm orare, sed etiam in spiritu & veritate adorare iubeor, simulque in meum cubiculum, & clauso ostio ad Patrem inuocandum ingredi debeo. Vnde per Prophetam affirmat DEVS: *Vacate & videte, quoniam ego sum Deus.* Et alibi de sponsa testatur: *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius.* Tum Hieremias pronuntiat: *Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei*, quemadmodum diuini planè viri Moyses, Elias, & Baptista sollicitè præstolabantur. Quòd si mihi, vt illis, non licet in locis abditis tàm sublimiter & perfectè philosophari, soliquè Deo vacare, tamen non intermittam, mundi vanitati, carnis illecebris curisque superuacaneis, ac alijs veræ pietatis impedimentis renuntiare, ac velut ostium distractionibus mentis occludere, potissimùm quando tempus exigit, vt me summo Deo diuinoquè cultui seriò & studiosè applicem. Notum est enim consilium Sapientis: *Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & in timore, & præpara animam tuam ad tentationem.* Nec temerè iubet per Moysen Deus: *Custodi temetipsum & animam tuam sollicitè.* Et Salomonis præceptum est. *Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit.*

Matth. 17. & 26. Marc. 6. Matth. 14. Luc. 9. Deuter. 6. Ioan. 4. Matth. 11. & 6. Ioan. 4. Psal. 45. Oseæ 2. Thren. 3. Exod. 24. 3. Reg. 19. Luc. 1. & 3. Ecclesi. 2. Deut. 4. Prouer. 4.

QVAM verò multa se indies offerunt, proh dolor, quæ nos à vero DEI timore, amore atque cultu auocant, vt in his quæ Patris nostri sunt, nec toti, nec dimidiati esse videamur? Accedunt amici fures temporis, irruunt cre-

brò parentes ad humana curanda sollicitantes, vrgent nos opes & voluptates irritament malorum, cupiditatum fomites, & retia Diaboli, quibus animæ captæ non modò veram libertatem amittunt, sed etiam in seruitutem ac perditionem miserrimam sæpenumerò abripiuntur. Nec aliter certè nobis quàm illi Philosopho accidit, qui de se non frustra testatus est: Quoties inter homines fui, semper minùs homo redij. Ita fit sæpenumerò, vt nos multò magis quam hi sancti parentes, IESVM amittamus, eiusq; gratia destituamur non solùm ob grauiora, sed etiam leuiora vitia, nonnunquàm, & propter otium, luxum, oblectamenta, gaudia & nescio quæ alia solatiola à rebus creatis cupidiùs emendicata, & quoniã in res externas leuiter effundimur, nec satis nobis cauemus ab his, quæ veluti fumi & sordes, puros DEI oculos offendunt, & hominis animum polluunt. Quid autem verbum DEI? a *Qui vescebantur*, inquit, *voluptuosè interierunt.* b *Vidua quæ in deliciis est, viuens mortua est.* c *Qui in veste pretiosa sunt & deliciis, in domibus regum sunt.* d *Væ vobis diuitibus qui habetis consolationem vestram. Væ vobis qui saturati estis. Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* Tum res ipsa pios quotidie docet, feruorem & calorem diuini spiritus non modò rerum turpium amore ac studio, sed leuibus etiam de causis refrigescere, nõnunquàm & prorsus exstingui aut certè quod leuitate & luxu peccatum est, id haud sine labore ac dólore posse recuperari. Exemplo sint nobis præstantes heroës Dauid & Salomon, qui cùm sibi plusculum permitterent ac indulgerent, non modò gratiæ pretiosum velut vnguentum effuderunt, sed etiam se ac suos in graues coniecerunt ærumnas, ac diras dedêre pœnas, quòd sicut Propheta Michæas admonet, cum DEO suo sollicitè non ambulassent. Proinde quicquid à vero DEI cultu & amore me auocat, aut in ipso pietatis studio remoratur, id mihi suspectum, molestum & inimicum reputabitur, si fortem & inuictum Christi militem atq; discipulum

a Thren. 4.
b 1. Tim. 5.
c Luc. 7.
d Luc. 6.
1. Reg. 11.
3. Reg. 11.
Mich. 6.

velim exhibere. Tunc enim cum Christo ipso dicam vel amicissimis, qui institutum meum impedire conantur: *Nescitis quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Tunc in mentem reuocabo, quod ab eodem cœlesti magistro traditum accepi: *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus; & qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus.* Tunc & ego constanter cum Apostolo Petro dicere habeo: *Obedire oportet DEO magis quàm hominibus*, quantumuis nempè charis, excellentibus atque importunis, si diuinæ quidem voluntati ac meæ saluti aduersentur. Etenim summo parenti & supremo Domino summam dilectionem atque fiduciam, & maximam insuper obedientiam ac subiectionem præstare omnes debemus, vt ne ordinem ab ipso præscriptum, qui solus præferri vult omnibus, non facilè vnquam violemus.

Luc. 2.

Matth. 10.

Act. 5.

Et descendit cum eis, & venit Nazareth, & erat subditus illis.

PVERO IESV duodenni non satis erat præclarum sui specimen in templo coràm plurimis edidisse, vt hinc etiam sapientibus ac doctoribus ingenti esset admirationi, sed paulò pòst sese abijcere voluit, velut præ filijs alijs hominum nihil egregium ac excellens habere videretur. Igitur ex templo digreditur, parentes comitatur, ad oppidulum Nazareth reuertitur, in priuatis versatur ædibus, magnaq; cum simplicitate obit domestica ministeria, quæ nō solùm à filio, sed à seruo etiam atque mancipio suscipi solent, eaque fideliter exequitur omnia. Cum enim in forma Dei esset, ipseq; Rex Regum, & Dominus dominantium, quem adorāt & Angeli, non sat habuit formam serui accipere, sed seruile quoque ministerium apud abiectissimos per omnia subijt. Vnde non subditus erat tantummodò Patri cœlesti, (Sicut mandatum dedit mihi Pater, inquit,

Philipp. 2.

Apoc. 19.

Hebr. 1.

Ioan. 14. *sic facio*) sed etiam matri pauperi, & nutritio fabro, qui suum victum labore & arte fabrili quotidiè quæritabat. Hosce coniuges velut suos parentes, maiorem in modum ille coluit & honorauit, ad eorum captum & voluntatem se totum accommodauit, illorum arbitrio & potestati sese permisit, nullum vilis ministerij vel seruitij genus, quo ipsis gratificari posset, prætermisit, vitamque sub illorum imperio tàm obscuram quàm pauperem ad annum vsque trigesimum duxit.

O mirandum & inauditum obedientiæ simul & humilitatis exemplum, quod ego sæpè multumque considerare, & à summo DEI Filio discere debeo. Væ mihi ac omnibus alijs Adæ filijs, qui contra progenitores vel maiores suos erigunt ceruices, debitamq; illis reuerentiam ac obedientiam negant, cùm proprio magis arbitrio fidunt, quàm alieno se imperio duci regiq; sustinent. Nihil sanè (1. Petr. 2. Rom 13. Tit. 3. Sapien. 6.) mirum, quòd Apostoli cunctos Fideles cunctos ita instituunt, vt nihil fere magis quam obedientiā & subiectionem tùm parentibus, tùm magistratibus fidelibus & infidelibus exhibendam inculcent. Fecit cæli terræq; Dominus, quod (Exod. 20. 21. Ecclef. 3. 18. Rom. 13. Ephes. 6. 1 Petr. 5.) per Prophetas & Apostolos accuratè præcepit de parentibus honorandis, deq; potestatibus sublimioribus colendis & obseruandis: quandoquidem qui potestati resistit, Dei etiam ordinationi resistit, & sibi damnationem certam acquirit. Tantòq; magis omnem inobedientiam mihi fugiendam putabo, quantò certiùs constat, neglectæ obedientiæ scelere totum genus humanum sic afflictum fuisse (Philip. 2.) ac perditū, vt non nisi Redemtoris nostri obedientia, qui se ad mortem vsq; crucis obediētem ostendit, potuerit reparari. (Gense. 6.) Irrisit Cham patrē Noë, & idcirco maledictionem accepit cum sua posteritate: cuius fratres Sem & Iaphet, vt potè morigeri filij, singulari sunt gratia cumulati. Obe- (Hierem. 35. Genes. 2. 9. Hebr. 12.) diuerunt parenti Ionadab Rechabitæ, quùm nouas durasque leges illis præscriberet, & magnis muneribus illos DEVS cohonestauit. Malè cessit Esau, quod Iacob &

Rebeccam parētes optimos offenderet, qui nec pœnitentiæ locum ante mortem inuenit. Quàm verò misere Absolon perijt, cùm regem & patrem Dauid profligare, ac è suo regno deturbare tentaret? Quid Saul primum regem Israëlitarum nisi inobedientia perdidit? quoniam Sacerdotis mandato & imperio repugnauit. Proinde quod contra eundem Saul dixit Samuel, ad me quoque spectare iudicabo: *Melior est*, inquit, *obedientia quàm victimæ: & auscultare magis quàm offerre adipem arietum: quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare: & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.*

3.Reg.18.
1.Reg.15.
1.Reg.15.

ADSCRIBAM hoc loco nonnulla, quæ Christi suis parentibus subditi illustrent exemplum, sicut Basilius Magnus prudenter notauit, simul nobis Christi & parentum eius humilitatem obedientiamque commendans. Christus inquit, prima sua ætate parentum suorum imperio erat subiectus, & labores corporis omnes æquo vnà cum ipsis animo illis obediens tolerauit. Verisimile est enim eos iustitiæ quidem & pietatis cultores, exiguos tamen & pauperes, neq; necessarijs ad viuendum copijs satis instructos fuisse: quod etiam ex præsepi intelligi potest, in quo venerabilis ille fotus & fœtus continebatur. Solebant etiam illi, vt videtur, in assiduis corporis laboribus versari, & hac ratione quotidianum sibi victum quæritare. Porrò IESVS cùm his, vt diuinæ literæ prædicāt, esset subiectus, sine dubio in perferendis etiam vnà cum ipsis laboribus, morigeram suam obedientiam declarabat.] Ac alibi rursus ita scribit: Ista & similia contra animi superbiam perpetua nobis ipsis obsignamus, nos ipsos deturpantes, vt à Domino exaltemur, imitantes Dominum, qui ad extremam vsq; humilitatem è cœlo descendit. Cum infans esset, mox in spelunca, neque lecto, sed præsepi imponitur. Deinde in domicilio fabri & matris pauperculæ enutritur, subditus eidem matri & illius sponso. Docetur (in templo scilicet) audiens quorum instructione non egebat; interrogans verò & interro-

In Constit. monast. c.5.
Luc.2.
In serm. de humilitate.

gando admirabilem declarabat ſapientiam. Subditur Ioanni, & baptiſmum ſuſcipit à ſeruo Dominus.] vt cætera prætermittamus. Vbi Baſilium ſequitur Bernardus, præſentem locum diligenter expendens, & inter alia ſcribens: Erat inquit Lucas, *ſubditus illis*. Quis? quibus? Deus hominibus. DEVS inquam, cui Angeli ſubditi ſunt, cui principatus & poteſtates obediunt, ſubditus erat Mariæ: nec tantùm Mariæ, ſed etiam Ioſeph propter Mariam. Diſce homo obedire, diſce terra ſubdi, diſce puluis obtemperare, erubeſce ſuperbe cinis. DEVS ſe humiliat, & tu te exaltas? DEVS ſe hominibus ſubdit: & tu dominari geſtiens hominibus, tuo te præponis authori? Quoties enim hominibus præeſſe deſidero, toties DEVM meum præire contendo.

Homel. 1. ſuper Miſſus eſt.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS mihi Deus eſt pro Chriſtianis adeò irreligioſis, vt ſacras ædes aut rarò inuiſant, aut fructum ex eis nullum capiant. In his illi more ſuo vagari, garrire, vanaq́ tractare malunt, quàm cum Chriſto puero pijs adeſſe cœtibus, doctores & concionatores ordinarios audire, ritus Eccleſiæ publicos honorare, & ſacras preces fundere. Non temerè autem Chriſtus templum domum Patris, domum ſuam & orationis appellauit, ardentiq́ zelo illud expurgauit, & ne vas quidem per illud transferri ſuſtinuit.

Matth. 21. Ioan. 2. Marc. 11.

ORABO itidem pro parentibus, vt graue munus à DEO ipſis impoſitum ſciant, & fideliter obeant, in ſuis filiis hoc ſeculo corruptiſſimo educandis. Ita & præceptoribus & magiſtris petam gratiam, vt concreditæ ſibi iuuentuti verbo exemploq́ legitimam operam præſtent, nihilq́ ſtudij ac operæ in iuuentute rectè formanda prætermittant. Eſt ætas illa ſimplex & docilis, ſed ſimul mollis, leuis, inconſtans, præceps, lubrica & petulans,

tulans, quæ sub disciplinæ iugo vix contineri satis possit, & quæ perpetuam præceptorum vigilantiam exigat, Bonum est autem viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua.

ORABO etiam pro contumacibus, proteruis & rebellibus non solùm filiis, sed & quibuslibet seditiosis subditis Principum ac Magistratuum, vt Apostolicam doctrinam obseruent, quæ iubet non modo filios parentibus morigeros, sed & seruos in omni timore Dominis non tantùm bonis & modestis, sed etiam dyscolis subditos esse, suis vt Præpositis obediant atq. subiaceant vniuersi. Admone illos, *inquit Paulus*, Principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.

Ephes. 6.
Heb. 13.
1. Pet. 2.
Tit. 3.

DOMINICA SECVNDA POST EPIPHANIAM.

Sequentis Euangelij Argumentum.

IN hoc Euangelio Christus honorat coniugium, cùm non solùm vnà cum lectissimis amicis interest nuptijs, sed & primum in illis miraculum patrat, aqua in vinum generosum conuersa. Neque solùm hîc elucet Christi potentia, sed rara etiam Deiparæ benignitas apparet, cùm pro egenis coniugibus fideliter intercedit, ac necessarij vini copiam impetrat. Merentur & laudem discipuli, qui nec lasciuiæ, nec crapulæ in hisce nuptijs indulgent, sed in spiritu firmiores inde discedunt, Christoque fortiùs in

in perpetuo adhærent cœlibatu. Est sanè coniugium laudabile, si inter legitimas personas ritè contrahatur, & contractum in timore Dei cum pace mutua coniugum sine diuortio & adulterio decenter pieque transigatur. Quod sicut compluribus ad fornicationem fœdamque libidinem effugiendam remedium est salutare: sic rursus non paucis ad benè beateque viuendum adfert impedimenta, multasque molestias & grauia incommoda creare consueuit. Obfuit sanè coniugium ingrato conuiuæ, qui ad cœlestes nuptias vocatus, ac libidini nimiùm immersus dixit: Vxorem duxi, & ideò non possum venire.] Et hodie multos reperimus nupturientes, atque in omnem libidinem præcipites, quorum lasciuiam sub finem mundi frequentem fore Christus ipse prædixit inquiens, futuros tandem homines, quales erant in diebus ante diluuium, comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes. Nec frustra quidem ab Apostolis dictum fuit: Si ita est causa hominis cum vxore, non expedit nubere.] Cæterùm Saturninus & Marcion, vt a Irenæus asserit, sicut & Manichæi secundùm b Augustinum, & Taciani quos Encratitas appellant, Christianis nuptias prohibuerunt, ipsumque damnârunt coniugium, quemadmodum Apostolus eiusmodi hæreticos in Ecclesia sequuturos prædixerat. Quocirca ne quisquam in hunc lapidem impingat, & Christianas nuptias per se illicitas aut vetitas putet, Fulgentij verba de vera Ecclesiæ doctrina subijciam. Scimus, inquit, nuptias non esse peccatum, sed Dei opus & Dei donum: quas ipse Dominus connexuit fidei vinculo, gratificauit benedictionis dono, multiplicauit propagationis augmento. Nouimus honorabile connubium in omnibus, & thorum immaculatum. Nouimus à Deo non coniugia, sed fornicationes & adulteria iudicanda. Fornicatores enim & adulteros iudicabit Deus.] Et ante Fulgentium ita scripsit Hieronymus: Inter Iouinianum & nos ista contentio est, quòd ille exæquet virginitati nuptias, nos subijciamus: ille parùm vel nihil, nos multùm interesse dicamus.] Ac iterum: Ita nuptias recipimus, vt virginitatē quæ de nuptijs nascitur, præferamus.] Porrò quòd Christus hoc loco ad matrem loquitur: Quid mihi & tibi

Luc.14.
Matth.24.
Matt.19.
a Lib. 1. cap. 30.
b ad Quod vult Deum.
1. Tim. 4.
In epist. 3. ad Probam de virginitate cap. 9.
Heb. 13.
In Apolog. ad Pamach. cap. 1.

est mulier? non ad Deiparæ obiurgationem torquendum est, neque adeò durè & asperè dictum, sicut prima fronte verba sonant, debet à nobis accipi. Sic enim Iustinus Martyr, peruetustus author, hunc ipsum locum explicat: illud, Quid mihi & tibi mulier? non ad obiurgationem dictum est matri à Seruatore, sed quasi hoc demōstrare vellet: Non nos ij sumus qui curam susceperimus vini, quod in nuptijs consumitur; tamen præ amore si vis, nè deficiat eis vinum, dic ministris vt faciant quę ego eis dixero, & videbis eis non deesse vinum: id quod etiam accidit. Non ergo verbis matrem obiurgauit, cùm eam factis honorârit.] Bernardus pręsentem locum sic interpretatur, vt Christus hìc illos doceat, qui perfectioris vitæ normam amplexi sunt, nè se carnis affectibus propter parentes & amicos sinant impediri, neuè spiritualia studia semel cœpta negligant. Quàm diu enim de mundo sumus, inquit, debitores nos constat esse parentibus. Ac postquàm reliquimus nosmetipsos, multò magis ab eorum sollicitudine liberi sumus.]

Lib. quæst. ad orthodox. quæst. 136.

Serm. 2. de mutat. aquę in vinum.

EIVSDEM DOMINICAE
Euangelium Ioannis secundo.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilæa, & erat mater IESV *ibi. Vocatus est autem* IESVS, *& discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino, dicit mater* IESV *ad eum: Vinum non habent. Et dicit ei* IESVS: *Quid mihi & tibi est mulier? nondum venit hora mea. Dicit mater eius ministris: Quodcunq; dixerit vobis, facite. Erant autem ibi*

lapideæ hydriæ sex positæ, secundùm purificationem Iudæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas. Dicit eis IESVS*: Implete hydrias aqua. Et impleuerunt eas vsque ad summum. Et dicit eis* IESVS*: Haurite nunc, & ferte Architriclino. Et tulerunt. Vt autem gustauit Architriclinus aquam vinum factam, & non sciebat vnde esset, ministri autem sciebant qui hauserant aquam, vocat sponsum Architriclinus, & dicit ei. Omnis homo primùm bonum vinum ponit: & cùm inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Tu autem seruasti bonum vsque adhuc. Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilææ, & manifestauit gloriam suam: & crediderunt in eum discipuli eius.*

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ.

SINGVLARES Christo Domino gratias agam, qui coniugium inde ab orbis exordio in paradiso institutum, in lege naturæ ac Moysi cōfirmatum,
Gen.2.& 9. & velut necessarium Ecclesiæ seminarium, tot seculis con-

seruatum,

ſeruatum, nunc etiam miraculorum ſuorum primitijs cohoneſtat & conſecrat. Deinde cum Eccleſia Catholica credam firmiter, coniugium Chriſtianum non modò laudabilem vitæ ſtatum, eiusque perpetuum ac indiſſolubilem inter duos coniuges nexum, verùm etiam è ſeptem Eccleſiæ Sacramentis vnum venerandum & efficax, illudque ſignum ſacrum eſſe, quo indiuidua Chriſti cum Eccleſia cōiunctio ſignificatur, in quo Sacramento coniugatis peculiaris ad illos ſanctificandos, & ad liberos piè nutriendos, Dei gratia conferatur. Ephef. 5. Rurſus verò cum Orthodoxis omnibus mihi perſuaſum habebo, cœlibatum piè ſuſceptum & obſeruatum, non minore laude dignum, quin etiam ſummo Deo gratiorem, & fidelibus, ſi velint, ad benè beatèq; viuendum commodiorem eſſe, quàm ipſum coniugium. Quarè ſicut Chriſtus cum parente ſua & diſcipulis, & primo quidem hoc miraculo matrimonium cohoneſtauit, ita idem Chriſtus cum caſtiſſima virgine matre, & vterque Ioannes, alijque complures in vtroque ſexu verè ſancti, vitam in cœlibatu perpetuam laudabiliter tranſegerunt, & ſeruandæ caſtitatis exemplum alijs præbuerunt. Hoſce duces mirum quàm multi in vtroque ſexu, quantoque ſtudio cunctis Eccleſiæ ſeculis conſectati ſint, voto etiam conſeruandæ caſtitatis frequenter edito, & ad eam tuendam ſanguine profuſo, vt ſpirituales nuptiæ cum immortali ſponſo Chriſto contractæ, non minorem quàm carnales vim, perfectionem ac dignitatem integram obtinerent. Certè Paulus perpetuæ continentiæ cuſtos ac profeſſor, palàm alios inhortatur, vt conſilium hoc Euangelicum, *Qui poteſt capere, capiat*, amplectantur; & ſcribit inter cætera: *Bonum eſt homini mulierem non tangere. Dico non nuptis & viduis; bonum eſt illis ſi ſic permaneant, ſicut & ego. Alligatus es vxori? noli quærere ſolutionem. Solutus es ab vxore? noli quærere vxorem. Volo omnes homines eſſe ſicut meipſum*, id eſt, in iugi ac perpetua caſtitate viuere. His conſonans Ambroſius, Iure, inquit, laudatur bona vxor,

Matth. 19. 1. Cor. 7. In epiſtola 83. & 82.

Serm. 22. ad soror. ſed meliùs pia virgo præfertur.] Et Bernardus ad huc luculentiùs loquitur: Bona eſt caſtitas coniugalis: ſed melior eſt continētia vidualis: optima verò integritas virginalis.] Quapropter ego ſalaces Iouiniani diſcipulos, qui hodie ſunt plurimi, deteſtabor, quia coniugium exæquant virginitati, nihilque plus meriti ac præmij virginali ac viduali quàm coniugali caſtitati largiuntur, ideoque ſacris literis, 1. Cor. 7. Epheſ. 5. & præſertim Apoſtolo Paulo, & patribus omnibus clariſſimè còntra dicunt. Conſeruanda eſt interim coniugio ſua laus & gloria, vtpotè quòd Catholico ritu legitimè contractum, ſi thorum immaculatum vel cubile impollutum habeat, res eſt vtique honorabilis, DEVM authorem habet ſimul & confirmatorem; prodeſt ad vitanda ſcelera fornicationis, adulterij ac omnis nefariæ libidinis, medium inſuper eſt neceſſarium ad populum DEI propagandum, ac Epheſ. 5. Geneſ. 2. demùm Sacramentum exiſtit magnum, ſacrumq́; ſignum illius intimæ coniunctionis ſymbolum, quæ inter Chriſtum ſponſum, eiusq́; ſponſam Eccleſiam indiſſolubiliter intercedit.

QVOCIRCA ſingularem Dei prouidentiam commendabo, quæ ſuauiter ita diſponit, vt boni probique coniuges nunquàm deſint Eccleſiæ, & viciſſim largitur Euangelicos ſpadones & eunuchos, ſicut à Chriſto dicuntur, vt Matth. 19. cum perfecta animi corporiſque caſtitate non apud incredulos, ſed in populo Dei omnibus ætatibus floreant, maxi- Iſai 56. Apoc. 14. mam integritatis ſuæ lauream, quam Iſaias & Ioannes promittunt, in cœlis conſequuturi. Deinde mihi ac bonis omnibus iuſtum creabit dolorem, quòd quotidie cernamus indecoras & funeſtas nuptias à multis contrahi, & paucis id eſſe cordi, quod ſanctus Angelus Raphaël futuro ſponſo Tob. 6. Tobiæ terribiliter dixit: *Hi qui coniugium ita ſuſcipiunt, vt Deum à ſe & à ſua mente excludant, & ſuæ libidini ita vacent ſicut equus & mulus quibus non eſt intellectus: habet poteſta-* Ibidem. *tem dæmonium ſuper eos.* Ac iterum: *Accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis quàm libidine ductus, vt*

in semine Abrahæ benedictionem in filijs consequaris. Multoq; magis illos deplorabo coniuges, inter quos mutuæ dissensionum & iurgiorum flammæ flagrant, quùm amore coniugali nihil coniunctiùs esse oporteat: quiq; thorum suum grauissimo adulterij crimine inquinare non metuunt. Atqui detestandum mœchiæ peccatũ cum diuina lege in veteri nouoque testamento sæpè tradita, nec minùs cum prima coniugum institutione ac omni honestate & castitate coniugali ex diametro pugnat, sed & sicut in Dauide & Salomone adulterantibus cernitur, tristissimos habere exitus solet. Tantoq; magis gratiam precabor coniugibus Catholicis, vt firmo charitatis vinculo copulati, ab omni fœdæ libidinis genere se liberosque puros conseruent, ac semper meminerint, adulterij interdicto omne impuritatis & impudicitiæ genus, quo quidem polluitur corpus, in sacris litteris prohiberi, seque saluos esse non posse, nisi Apostolico dicto paruerint. a *Fugite*, inquit, *fornicationem*, b *Fornicatores & adulteros iudicabit Deus.* c *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatione, vt sciat vnusquisq; vestrum vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderij, sicut & Gentes quæ ignorant Deum.*

Exod.20. Leuit.18. Ezech.22. Matth.15. Heb.13. 2.Reg.25. 3.Reg.11.

a 1Cor.6. b Heb.13. c 1.Thess.4.

Vocatus est autem IESVS *& discipuli eius ad nuptias.*

NON nisi vocatus ad nuptias venit Christus, & à matre sua rogatus insigne patrat miraculum, vt aquam in vinum diuina virtute conuertat. Proinde maioris ego faciàm necessarium fidei opus atque officium precationem, quæ nobis toties in Euangelio commendatur, & Christum ipsum esse censebo, quem noui coniuges, immò & cuncti res suas fœliciter auspicaturi inuocare, sibique propitium habere debeant. Vt hinc etiam Apostolus mandârit fidelibus, *Omne quodcunq; facitis in verbo aut opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite.* Nam & luculẽta & verè dulcis

Matt.6.& 7 Luc.11.& 18

Coloss.3.

Ioan. 14. rè dulcis est promissio Saluatoris: *Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam.* Tum idem in Apocalypsi non mo-
Apoc. 1. do se principem Regum terræ, sed etiam A & O, principium & finem, primum & nouissimum, atque in secula seculorum viuentem appellat. Illud verò maximorum malorum fontem esse ducam, quòd fideles cùm aliâs, tùm in statu officioque nouo aggrediendo non tàm ambitionis, auaritiæ & Veneris, quàm Christi Domini obliuiscantur, quoniam eius gloriam & regnum non ob oculos ponunt, eius fauorem & præsidium non expetunt, eundem rerum suarum principium & finem non statuunt, eiusque dexteram & benedictionem tùm ad mala depellenda, tùm ad bona consequenda supplices non inuocant & implorant. Nihil ergo mirum, quòd in his quæ subinde instituimus, tàm sinistrè ac infœliciter nobiscum agatur, quoniam non super petram, sed super arenam stultè ædificamus, neque cum Petro Apostolo dicere volumus: *Præceptor in verbo*
Matt. 7. *tuo laxabo rete. Habentes ergo Pontificem magnum qui pene-*
Psal. 5. *trauit cælos* IESVM *Filium* DEI, vt Paulinis verbis illis
Hebr, 4. vtar, *Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.* Qui verò hunc suum Redemtorem non adeunt, eumque honore debito fraudant, dum voluntatis & legis eius rationem exiguam tenent, in grauem eiusdem iram incurrunt, sæpeque frustra illum inuocant. De illis
Prouer. 1. ergò æterna loquitur sapientia: *Tunc inuocabunt me, & non exaudiam: manè consurgent, & non inuenient me, eò quòd exosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susce-*
Isai. 30. *perint.* Tantoque magis formidabo, ne ad me quoq; spectet terribilis illa iusti Dei interminatio: *Væ filij desertores, vt faceretis consilium, & non ex me: & ordiremini telam, & non per Spiritum meum.*

CÆTERVM Christi potentiam fide magna in eo complectar, quòd solo nutu aquam insipidam in vinum excellens conuertit, ac insigni miraculo virtutem suam di-

uinam assidentibus mensæ conuiuis apertè declarat. Quæ res vti præsentium discipulorum animos valdè commouit, ita meam quoq; fidem in Christum iure confirmabit, nihil vt ambigā de illius verbis, promissis ac operibus, quæ naturæ alioquin facultatem & potentiam humanam omnem excedunt. Quid enim illi difficile videatur, qui manifestauit gloriam suam, quùm panes benedictionis suæ gratia multiplicauit, & aquam in vinum conuertit? nimirùm vt eò magis in fide aliorum miraculorum, ac præsertim sacrosanctæ Eucharistiæ, stabiliremur. Hic enim panem & vinum in suum corpus & sanguinem toties arcana virtute conuertit, quoties ad altare Sacerdos verbis vtitur consecratorijs, vt, sicut Cyprianus loquitur, sacramento visibili ineffabiliter diuina se infundat essentia, panisq; supersubstantialis vita sit animæ, & sanitas mentis. Nam qui ad Patris sui gloriam, & ob sponsæ suæ amorem cuncta ex nihilo condidit, cur non eodem amore suadentę, quasdam creaturas mutaret, suamque nobis domesticis potentiam declararet? Proinde cum Ambrosio confidenter dicam: Si tanta vis est in sermone Domini IESV, vt inciperent esse quæ non erant: quanto magis operatorius sit sermo Christi, vt sint quæ erāt, & in aliud commutentur?] Ac iterum: Si tantum valuit humana benedictio (sicut in *a* Moyse & *b* Elisæo cernimus) vt naturam conuerteret; quid dicimus de ipsa consecratione diuina, vbi verba ipsa Domini Saluatoris operantur?] Multùm igitur apud me valebit hæc aquæ in vinum admiranda conuersio, indeque ad rem Eucharisticam conuersus, cum Chrysostomo animosius profitebor, Christum Dominum sua virtute conficere Sacramentum, vt corpus suū & sanguis in altari præstò sint, cum Sacerdos verba illa profert consecratoria, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus. Atq; vt magis confirmer in hac doctrina Ecclesiæ, quæ sacri Euāgelij fida interpres est, habeo quem sequar illustrem doctorem Cyrillum Hierosolymitanum, qui pręsentē locum ad rem Eucharisticam

Ioan. 6. Matth. 14. Marc. 6.

Serm. de cęna Domini.

Lib. de ijs qui in myster. initian. cap. 9. & lib. 4. de Sacrament. cap. 4

a Exod. 7. & 8.
b 4. Reg 2.

Homel. 2. in 2. ad Timoth & Homel. de proditione Iudæ.

Cateche. 4. Mystagogica. applicans ante mille ducentos annos in hunc modum scripsit: Christus aliquando aquam mutauit in vinum, quod est sanguini propinquum, in Cana Galilææ, sola voluntate: & non erit dignus cui credimus, quòd vinum in sanguinem transmutasset? Si enim ad nuptias corporeas inuitatus stupendum miraculum operatus est, & non multò magis corpus & sanguinem suum filijs sponsi dedisse illum confitebimur? Quare omni cum certitudine corpus & sanguinem Christi sumamus.]

Deficiente vino, dixit mater Iesu ad eum: Vinum non habent.

NIMIVM profectò hebes ac stupidus fuero, nisi beneficentiam & charitatem in proximos conferre discam, vtpotè Christi Domini ac præceptoris exemplo clarissimo incitatus. Is enim vt nouorum coniugum, à quibus inuitatus erat, pudori consulat, ac præsenti illorum inopiæ subueniat, præter omnē exspectationem vinum largitur præstantissimum, seq; conuiuis omnibus perquàm humanum ac liberalem ostendit. Sic ille de immerentibus, nihilq; minùs quàm de præsente Messia cogitantibus benè mere-

Ioan. 5. tur, meq; docet fraternæ charitatis, ac alienæ indigentiæ

1. Cor. 13. curam habere, vt quæ aliorum sunt, magis quàm propria

1. Pet. 4. spectem commoda, vtque non solùm verbo & lingua, sed

Hebr. 13. & opere & in veritate proximum diligam, sicuti Apostoli præceperunt.

Rom. 12. VBI respiciam quoque Domini mei matrem eximiæ pietatis & charitatis affectu redundantem, quæ cum gaudentibus gaudere, & cum flentibus flere, & afflictis amicis intimè compati nouerat. Hinc illa non potest non sollicita esse, vt amicis pauperibus, eorumque pudori prospiciatur, & præsens vini tollatur penuria in conuiuio nuptiali. Qua ratione monet tempestiuè filium, & mensæ ministros præparat, plenaque fide procurandi negotij finem nullum facit quoad optatā gratiam impetret, vt satis vini

sit conuiuis omnibus in mensa refocillandis. Tantam habet curam pia mater, nihil vt desit vicinis & cognatis verecundis, vtque nouorum coniugum in tractandis hospitibus inopiæ succuratur, ac honestè illic omnia transigantur. Vbi meam ego fidem erigam atque confirmabo, nihil dubitans, præpotentem Deum iuxta promissionem suam mihi ritè precanti fore propitium, tantoq; magis ea quæ peto, largiturum indigno, quantò submissiùs aliorum ipsi gratiorum & Sanctorum preces ac intercessionem adiunxero instar Centurionis. Et inter Sanctos quidem nulli amplius quàm Deiparæ Virgini Mariæ tribuam, illamq; cum omnibus orthodoxis aduocatam Ecclesiæ & misericordiæ matrem honorabo, simulq; cum *a* Athanasio magno, *b* Gregorio Nazianzeno, & *c* Ephrem Basilij diacono piè inuocabo, nimirum vt ipsa apud filium intercedente, mihi pro aqua tribulationis & angustiæ, vinum spiritualis consolationis & gratiæ concedatur. Nam probatum exemplum Bernardi sequar, qui ad hanc ipsam gratiæ inuentricem, simulq; Christi genitricē tàm libenter quàm vtiliter confugere, sequè illius intercessioni commendare solitus fuit, atque idcirco ad domesticos inter cætera disseruit. Quoties mihi necesse est, fratres, post lacrimas & querimonias vestras exorare Matrem misericordiæ, vt suggerat suo benignissimo filio, quoniam vinum non habeatis? Et ipsa dico vobis, charissimi, si pia à nobis pulsata fuerit, non deerit necessitati nostræ, quoniam misericors est & mater misericordiæ. Nam si compassa est verecundiæ illorum, à quibus fuerat inuitata, multò magis compatietur nobis, si piè fuerit inuocata.] Neque tamen huius tantæ matris inuocatione atque intercessione sola me consolabor, verùm etiam quod ab illa ministris in Cana dictum & iniunctum est, ad me simul pertinere, mihique seriò demandatum esse cogitabo: *Quodcunq;*, inquit, *dixerit vobis, facite.* Nam & Pater de sublimi cœlo resonans, & mater ex conuiuio nuptiali loquens, magno consensu postulant, vt fideles

Ioan.16.

Luc.7.

a In Serm. de Deipara.
b In tragœdia de Christo patiẽte.
c In oratione ad Virginem.

Serm.2.de mutat.aquę in vinum.

Ioan.2.

Matth.3. & 17.

non modò Dei verbum audiant, & auditum fide complectantur, sed etiam opere perficiant, seque citra exceptionem & excusationem omnem obedientes vsque demonstrent. Vnde Paulus etiam testatur, factum esse Christum omnibus non credentibus tantùm, sed & obtemperantibus sibi causam salutis æternæ: quemadmodum & ipse Dominus illo dicto satis ostendit: *Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis.* Ac alibi planè testatur: *Quicunq. fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est: ipse meus frater & soror & mater est. Qui autem verba (Messiæ) quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego vltor existam*, per Moysen de se Deus ipse testatur.

Heb. 5.
Ioan. 15.
Matth. 12.
Deut. 18.

DE PRECIBVS CVM HOC FESTO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *mihi Deus pro Christianis coniugibus, vt suam vocationem, quæ magni est momenti in Ecclesia, sæpè multumq. perpendant: præterea Iosephi & Mariæ, Zachariæ & Elisabethæ memores, diuino cultui & amori proximi satisfaciant, nec sint vlli offendiculo, sed vitam inculpatam præstent priuatim ac publicè. Adhæc peculiarem gratiam à Deo petam, vt coniugium sua constet reuerentia, ideoq. vir & vxor cum iuniore Tobia illud ritè auspicëtur, thorum seruantes immaculatum: liberos verò suos (Ecclesiæ seminarium) à peccandi conseruent periculis & occasionibus, eosq. in timore Dei sedulò instituant, nec minùs ab alijs, qui probatæ vitæ atque doctrinæ sunt homines, ac præsertim in scholis, probè instituendos curent.*

Heb. 13.
Ephes. 6.
Coloss. 3.

RVRSVS *Dominum orabo, vt Mariæ charitas atq. compassio in multorum, præsertim diuitum animis reuirescat, nimirùm ad benè merendum de indigentibus, miseris ac afflictis coniugibus, quorum ingens vbique copia cernitur.* Semper enim pauperes habebitis vobiscum, *inquit Dominus*, & cùm volueritis,

Marc. 14.

lucritis,potestis illis benefacere. *Quarè Paulus etiam fideles hortatur:* Charitas fraternitatis maneat in vobis, & hospitalitatem nolite obliuisci. Heb.13.

PRECABOR *etiam pro ijs, qui contra Dei Ecclesiæq́; præceptum castitatem coniugalem, immò & vidualem & virginalem violant, & fornicando conspurcant. Orabo & pro ijs, qui sanctam continentiam promiserunt, vt fidem datam præstent, ac preceptum Domini illud obseruent:* Cùm votum voueris Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus. Et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. *Eoq́; magis commendabo illos Deiparæ matri, quam ex voto virginitatem & promisisse & seruasse Augustinus affirmat, vt illa ipsa intercedente, manna cælesti corroborati, & vino diuinæ consolationis recreati, suos vincant hostes, suaq́; vota ritè persoluāt.* Qui enim vicerit, *inquit summus Agonotheta,* dabo ei sedere mecum in throno meo. *Et preclarè idem dixit Augustinus: Illis qui se non continent, vtiq; expedit nubere, & quod licet expedit: quæ autem vouerint continentiam, nec licet, nec expedit.*]

Deut.23. Libr. de sanct. virginit. Apoc.3. Lib. de adulterin. coniugijs, ca.15.

DOMINICA III. POST EPIPHANIAM.

Sequentis Euangelij Argumentum.

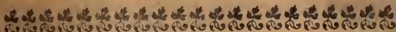
DOcet Christus in monte populum, suamque doctrinam statim illustribus adstruit miraculis, mundato primùm leproso Iudæo, & sanato deinde puero, siue vt Lucas expressit, seruo Ethnici Centurionis. Ita verò se Dominus perfectū doctorem ostendit, vtpote potens in ópere & sermone corā Deo & omni populo: quoniā ęgrotū

Luc.7. Luc.24.

vnum lepra, & alterum paralysi laborantem incolumitati subitò restituit. Manet quippe hoc proprium Messiæ præsentis officium, tùm Iudaicum, tùm Gentilem populum licet perditum, liberare atque saluare, nec minorem potentiam atque clementiam in agendo quàm in docendo monstrare. *Venit enim Filius hominis quærere & saluum facere quod perierat. Pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos à Diabolo, quoniam Deus erat cum illo.*] Cæterùm leprosus hic imaginem illorum gerit, sicut Augustinus indicat, qui licet in Ecclesiæ populo numerentur, veræ tamen fidei admixtos habent errores, & idcirco hæretici ab Ecclesia iure censentur atq; puniuntur. Tales à Christo curari, & Ecclesiæ reconciliari non possunt, nisi de fide & religione iudicium sacerdotum audiant, seque illis vt iudicibus subijciant, & consentientem cum ijsdem doctrinam profiteantur. Vnde Lucas de alijs etiam decem leprosis refert, quòd priusquàm à Christo curarentur, hoc præceptum acceperint: Ite, ostendite vos sacerdotibus.] Quòd verò Christus fidem Centurionis, siue, vt Hilarius vocat, Tribuni, admiratur & prædicat, non obscurè adumbrat futuram conuersionem fidemque Gentium, quæ in amplectendo Euangelio Iudæos excellerent, verosque regni Dei fructus proferrent. Immò Christus Iudæos à Dei regno excludendos, & Gentilem populum, ex quo erat Centurio, ad gratiam vocandum, atque sanctis Patriarchis aggregandum esse hoc loco perspicuè tradit. Hieronymus rectè monet, Centurionis huius mirandam videri fidem, humilitatem atque prudentiam: fidem in eo, quod credidit ex Gentibus paralyticum à Domino posse saluari: humilitatē, quòd se iudicauit indignum, cuius tectum Christus intraret: prudentiā demùm & fidem, quod intra mortalis corporis tegmen, diuinitatem latentem videret atque adoraret.] Augustinus pulchrè dixit: Centurio dicendo se indignum, præstitit dignum, non in cuius parietes, sed in cuius cor Christus intraret.] Cęterùm vt nos consolatur quod Christus de fructu & effectu iustificantis fidei prædicat Centurioni, ita vicissim nos meritò terret, quod adiungitur de futuris exte-

[Margin notes: Luc. 19. Actor. 10. — Luc. 17. — In cap. 8. Matth. — Matt. 21. — Lib. 1. super Matth. — Serm. 6. de verbis Domini.]

rioribus, seu extimis ac profundissimis tenebris, deque fletu ac stridore dentium, hoc est, de acerbissimis horrendi inferni cruciatibus, quos etiam filij regni, nisi resipiscant, perpetuò sint subituri.

EVANGELIVM EIVSDEM Dominicæ Matth. VIII.

CVM descendisset Iesus de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ: & ecce leprosus veniens, adorabat eum dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Et extendens Iesus manum, tetigit eum, dicens: Volo: Mundare. Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi Iesus: Vide nemini dixeris: sed vade, ostende te Sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyses, in testimonium illis. Cùm autem introijsset Capharnaum, accessit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens: Domine puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Et ait illi Iesus: Ego veniam & curabo eum. Et respondens Centurio, ait: Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meũ: sed tantùm dic verbo, & sanabitur puer meus. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, ha-

bens ſub me milites: & dico huic, vade, & vadit: & alio veni, & venit: & ſeruo meo, fac hoc & facit. Audiens autem Ieſus miratus eſt: & ſequentibus ſe dixit, Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Iſraël. Dico autem vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham & Iſaac & Iacob in regno cœlorum: filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus & ſtridor dentium. Et dicit Ieſus Centurioni: Vade, & ſicut credidiſti fiat tibi. Et ſanatus eſt puer ex illa hora.

NOTAE MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Ecce leproſus veniens adorauit eum, dicens.

GRATIAS ingentes agam Chriſto Redemtori, qui de ſummo cœli monte deſcendens, ſe miſeris mortalibus viſibilem præbuit, quia *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis*, vt ille non modò Iudæis per hunc leproſum deſignatis, ſed etiam Gentibus, per Centurionem præfiguratis, cœleſtem doctorem ſimul & medicum exhiberet. Cum enim homines ſacrorum eſſent ignari, & in rebus ſpiritualibus planè rudes, ac præterea in corpore & animo grauiſſimè laborarent, tàm clementi ac

Ioan. 1.

potenti

potenti doctore & medico plurimùm indigebant. Venit ergo ille ad illuminandos omnes qui ſedebant in tenebris & vmbra mortis, ac ſalutarem adferre voluit opem ægrotis verèque calamitoſis, ac tantùm non perditis. Niſi talem haberemus doctorem, haud dubiè oues maneremus errantes, animarum noſtrarum paſtore & Epiſcopo deſtituti, ſicut Petrus Christum appellat. Niſi prætereà eiuſmodi nobis medicus obtingeret, nulla morbis noſtris curandis remedia ſuppeterent, dictùm illud Propheticum impleretur: *Miſit verbum ſuum, & ſanauit eos: & eripuit eos de interitionibus eorum.* Eòque magis ego Christi bonitatem amabo & prædicabo, qui hoc loco in leproſo & ſeruo Centurionis curãdo præſtare cœpit efficaciter, quod alibi promittens dixerat: *Alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili* (veteris ſcilicet Synagogæ,) *& illas oportet me adducere,* (nimirum ex Gentibus) *& vocem meam audient, & fiet vnum ouile & vnus paſtor.* Sic enim Pater æternus pollicitus antè fuerat: *Populus quem non cognoui, ſeruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi. Filij alieni mentiti ſunt mihi, & claudicauerunt à ſemitis ſuis.* Nam & Christus de Iudæis reijciendis, deq; Gentibus in illorum locum adoptandis, vt alibi ſæpè, ſic etiam in fine huius Euangelij palàm vaticinatur.

Luc. 1. Iſai 53. 1. Petr. 2. Pſal. 106. Ioan. 10. Pſal. 17. Matt. 12. & 23.

CÆTERVM iure dolebo, me in Christi ſchola tàm diu verſatum, hactenus tàm parùm profeciſſe, vt propoſiti Leproſus & Centurio, velut noui in fide tyrones, me longo poſt interuallo reliquiſſe videantur. Ille enim vix audito Christo, eiuſque miraculis nondum conſpectis, nullum alium niſi illum ipſum ſibi propitium eſſe cupiunt, ad illum non ſine ingenti fide, humilitate, ac precatione ſponte properant, de illius potentia nihil ambigunt, ſubmiſſè erga illum ſeſe gerunt eundem publicè confitentur, & ardenter implorant, parati etiam haud dubiè illius monitis & iuſſis obtemperare. Quàm verò ſum ego ſegnis, frigidus, incompoſitus in cultu diuino, in veneratione Christi &

Malach 1. vſu ſacrorum? vt meritò illud audiam: *Filius honorat Patrem, & ſeruus Dominum ſuum. Si ergo Pater ego ſum, vbi eſt honor meus & Dominus ego ſum, vbi eſt timor meus, dicit Dominus exercituum.* Luc.12. *Hypocritæ, faciem cæli & terræ noſtis probare: hoc autem tempus quomodo non probatis?* Luc.8. Matt.17. ** Vbi eſt fides veſtra? Quouſq; ero vobiſcum? vſquequo patiar vos?* Ceterùm exemplo leproſi diſcam, aliorum oblitus, meipſum & præcipuos animæ meæ morbos, velut præſentem lepram, quæ à ſolo Deo curetur, ſæpè & cum mœrore perpendere, atque hinc pudebundus ad Chriſtum confugere medicum, apud quem veram animi munditiam ac perfectam ſanitatem liceat recuperare. Huc autem ſpectat, vt me non ſecus ac leproſum, id eſt, impurum, fœdum, deſpicabilem, immò Deo & Angelis eius abominabilem, bonorumque conuictu & gaudio indignum ſtatuam: atque idcircò ſollicitus & anxius cum Propheta dicã: Pſal.6. *Domine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me.* Pſal.108. *Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum: Sana me Domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea. Libera me quia egenus & pauper ego ſum: & cor meum conturbatum eſt intra me.* Neque tantùm in fide & cum humilitate precabor, ſicut leproſus ſupplex orauit, verùm etiam illius exemplo meam ſanitatem & ægritudinem, meq; totum Dei ſapientiæ & voluntati permittam, ideoque ex illius præſcripto libenter agam ac perferam omnia, paternæ illius bonitati ſucceſſum & euentum omnem ſecurè committens, Scriptum eſt enim: Pſal.36. *Reuela Domino vitam tuam, & ſpera in eum: & ipſe faciet.* Tob.4. *Pete à Deo vt vias tuas dirigat, & omnia conſilia tua in ipſo permaneant.* Eccleſ.2. *Nullus ſperauit in Domino, & confuſus eſt. Quis permanſit in mandatis eius & derelictus eſt? aut quis inuocauit eum, & deſpexit illum? Quoniam pius & miſericors eſt Deus, & remittit in die tribulationis peccata, & protector eſt omnibus exquirentibus ſe in veritate.* Præterea leproſus de obedientia præſtanda me admonet, quandoquidem etiam à lepra mundati, vt legi ſatisfacerent, aues duas Leuit.14.

offerre,

offerre, corpus lauare, pilos radere, hyssopo aspergi, & à sacris ad tempus abstinere debeant. Quarè mihi satis non erit à peccato mundari, nisi mundatus illam Christi obseruem regulam: *Ecce sanus factus es*, inquit, *iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Cum his coniungam dictum Sapientis: *Sacrificium salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate.* Dauid ita dixit: *Sacrificate sacrificium iustitiæ, & sperate in Domino.* Sed & aliud Christus ab hoc leproso exigit, nimirum: Ioan. 5. Exod. 35. Psal. 4.

Vade ostende te Sacerdoti.

VARIAS ob causas hic leprosus ad sacerdotem à Christo mittitur. Primùm propter humilitatẽ, vt sacerdotibus deferre honorem videatur. Erat enim in lege præceptum, vt qui mundati fuerant â lepra, offerrent munera sacerdoti. Deinde vt mundatum videntes leprosum, aut crederent Saluatori, aut non crederent, & si non crederent, inexcusabiles forent: & simul nè, quod in Christo sæpissimè criminabantur, legem ipse infringere videretur, sicut Hieronymus notat. Ego verò vt nõ solùm ad leprosi, sed Christi etiam humilitatem amplectendam, & præcipuè sacerdotibus exhibendam magis exciter ac impellar, præclara Cypriani verba quæ ad hũc locum spectant, sedulò meditabor. Sic autem habent: Dominus etiam noster ipse IESVS Christus, rex & iudex, & Deus noster vsque ad passionis diem seruauit honorẽ Pontificibus & sacerdotibus, quamuis illi nec timorem Dei; nec agnitionem Christi seruassent. Nam cùm leprosum emundasset, dixit illi: Vade & monstra te sacerdoti, & offer donum. Humilitate ea, qua nos quoque esse humiles docuit, sacerdotem adhuc appellabat, quem sciebat esse sacrilegum] Vbi præterea Pauli Apostoli profert exemplum, qui impio & Mosaico Pontifici tantùm tribuit, vt ad se excusandum, quod contra illum liberius videretur inuectus responderit: *Nesciebam fratres, quia princeps est sacerdotum.* Scriptum est enim: *Principi po-* Leuit. 14 Lib. 1. comment. in cap 6. Matt. Lib. 3. epist. 9. Luc. 7. Matth. 5. & 11. Actor. 23.

Exod. 22. *puli tui non maledices.* Prætereà dictum illud Sapientis repetit: *Ex tota anima tua time Deum, & sacerdotes eius sanctifica.* Eccles. 7. *Honora Deum, ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes.*

ADHÆC singulares agam gratias Christo Opt. Max. Pontifici, qui sicut olim per se ipsum leprosos consolatus est, eosq; perfectè mundauit, ita nunc etiam per Sacerdotum ministerium plurimos, nè in vitiorum suorum sordibus & pestibus moriãtur, verbo suo mirabiliter recreat, expurgat, absoluit atq; sanat. Etenim Euangelicorum sacerdotum est proprium, vnà cum Paulo dicere: 2. Cor. 5. *Posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo reconciliamini Deo.* Non enim mentitur Veritas Christus disertè promittẽs nõ omnibus, sed constitutis Dei Ecclesiæq; ministris, quos ipse sibi vicarios constituit. Ioan. 20. *Accipite Spiritum sanctum: quorũ remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Illorũ verò leprosorũ vicem dolebo maximè, qui sacerdotũ & præpositorum Ecclesiæ authoritate contemta, incurabiles perstant; & quia suos morbos quamlibet pestilentes & contagiosos non agnoscunt, meritò per sacerdotes à cœtu sanorum excludũtur. Sunt enim illi nouis sectis addicti, prauisq; imbuti opinionibus, præsertim de necessarijs pœnitentiæ partibus atque actionibus exhibendis. Quod enim de sui seculi moribus Lib. 1 epist. 3. ad Cornelium. refert Cyprianus, ad istorum consuetudinem maximè pertinet. Datur opera, inquit, ne satisfactionibus vel lamentationibus iustis delicta redimantur, ne vulnera lacrimis abluantur. Pax vera falsæ pacis mendacio tollitur, salutaris sinus matris nouerca intercedente præcluditur.] Quare in Ezech. 24. hos competit Propheticum illud dictum: *Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non es mundata à sordibus tuis: sed nec mundaberis prius, donec quiescere faciam indignationem meam in te.* 2. Paral. 26. 4. Reg. 15. Nec sunt isti dissimiles Oziæ Regi Iuda, qui Sacerdotũ officium sibi sumens, incurabili

lepra in fronte percussus fuit, & ea pœna diuinitùs inflicta, nunquàm potuit liberari, regno etiam ipso priuatus. Adeò nihil confert, Christum iactare medicum, & eiusdem violare præceptum, quo immundi omnes vt suas impuras emundent conscientias, ad sacerdotes, qui inter lepram & lepram discernant, & ad claues Ecclesiæ petendas remittuntur. Vnde scribit Pacianus, in remissione peccatorum illud facere Deum, quod per suos facit sacerdotes, iuxta illud: *Quæcunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo*, quemadmodū eundem locum Augustinus interpretatur. Atque vt differentem veteris ac nouæ legis potestatem in sacerdotibus agnoscamus, * Chrysostomus nō obscurè dixit: Corporis lepram purgare, seu potius purgatos probare, Iudæorum sacerdotibus solis licebat: at verò nostris sacerdotibus non corporis lepram, verùm animæ sordes, non dico purgatas probare, sed purgare prorsus concessum est.] Quocirca tantò rectiùs & securiùs me à peccato mundari putabo, quantò frequentiùs & submissiùs hūc leprosum Euangelicum imitabor, vt sicuti loquitur Cyprianus, apud sacerdotes exomologesin faciā, & peccata mea dolenter confitear, animi mei pondus exponam, ac salutarem medelam, paruis licet ac modicis vulneribus exquiram, sciens à Paulo scriptum esse: *Deus non irridetur*. Hoc enim est spiritualem lepram illis medicis purgandam detegere, quos princeps sacerdotum Christus ad reos absoluendos instituit, & semper adhibuit Ecclesia. Nam vt Lucas de primitiua scripsit Ecclesia, *multi credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus suos*. Nec dubitat Cyprianus Episcopus disertis mandare verbis: Confiteantur singuli delictum suum, dum adhuc qui deliquit in sæculo est, dum admitti confessio eius potest, dum satisfactio & remissio facta per sacerdotes, apud Dominum grata est.] Quamuis autē lepra quodlibet enorme peccatū designat, quo se homo velut immundū à Deo, cœtuq; sanctorū separat, sicut diximus: tamen vt multi cū Augustino annotârūt, praua infide

Leuit. 13. & 14.

In epistola ad Simpronian.

Matth. 18.

Lib. 20. de ciuitate Dei, cap. 9. & in homel. 50.

* Lib. 3. de sacerdot.

In epistola 5. ad Cornelium. & serm. 5. de lapsis.

Gal. 6.

Actor. 19.

Serm. 5. de lapsis.

Lib. 2. quæstion. Euangelic. & serm. 10. de verbis Apost.

doctrina seu hæresis pro lepra spirituali maximè habenda, & mihi pro lepra longè pestilentissima deuitanda est. Et sanè accidit hæreticis, vt iuxta mysticum sensum cum leprosis communem habeant colorum varietatem, pestemque contagiosam, quæ diu latere non possit, ac multis officiat vehementer. Quid multa? Quoties de curanda lepra spirituali agitur, toties ad Christum velut primarium medicum confugere, & ex illius præscripto sacerdotibus Euangelicis obedire necesse est.

Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum.

MECVM benè agi crediderim, si huius Euangelici nec satis vnquàm laudati Centurionis vel seruus, vel ęmulator esse possim: tàm præclara de illo prædicant Euangelistæ. Is est qui populum Dei Israëlicum diligit, & sacras ædes ad cultum Diuinum augendum exstruit. Etenim seniores Iudæorum de illo licet alienigena, & primo fructu ex gentibus, vt ait Chrysostomus, ita testantur: *Diligit gentem nostram, & synagogam ipse ædificauit nobis.* Is prouidum & industrium herum agit, vtpotè profanos milites in pace & disciplina domestica continens, vt omnes officio suo facerent satis. Is fidum & gratum sibi seruum tantoperè amat, vt illo restituendo patris potiùs quàm domini studium officiumque declaret: Is enim fastu posito, de seipso, vt subdito valdè submissè: de Christo autem à Iudæis neglecto sublimiter ac gloriosè sentit ac loquitur. Subornat ergò seniores ex Israëlitis, qui pro se & ægroto seruo intercedant apud Dominum, vtpotè quem per se non audet accedere, & cuius beneficio, immò & in suas ædes ingressu, se prorsus indignum esse pronuntiat. O quàm multas veræ iustitiæ partes expleuit, qui singulare studium erga Ecclesiam ob extructam synagogam, sublimiori potestati promtam obedientiam, Christo Domino incomparabilem fidem, ægroto seruo admirandam charitatem, ac toti

Matth. 8. Luc. 7.

Luc. 7.

demùm familiæ fidam curam & prouidam gubernationem bona fide tribuit ac impendit.

PRÆTEREA ex Ioanne Cassiano meminero, fructum vt mihi adferat præclara, & Euangelico Centurione digna isthæc confessio: *Nam & ego homo sum*, inquit, *sub potestate constitutus, habens sub me milites: & dico huic vade, & vadit: & alij, veni & venit, & seruo meo, fac hoc & facit.* Quàm is est miles exercitatus, & sapiens militum dux? qui per omnia suis magistratibus paret, ac iuri suo subiectos ad nutum parere facit, vt sic domesticos omnes in pace regat atque custodiat, quia nemo illorum suam propriam, sed omnes Domini faciunt voluntatem. Atque hoc modo si sensum mysticum requiram, Christianæ animæ perfectionem hîc deliniatam putabo, quæ nimirùm in eo consistit, vt summo Deo, eiusq; Vicarijs debitam præstem obedientiam, & meipsum sensusque meos, tanquam seruos, in officio contineam, tùm cogitationes & curas rationis imperio subdam, omniaq; mihi concredita in ordine certo conseruem. Hoc enim est profectò Euangelicum Centurionem agere, & spiritualibus armis esse munitum, quibus Christi milites bella Domini præliari decet, quemadmodum Apostolus Paulus Ephesijs accuratè præscripsit. Inprimis autem mihi cauebo à pestilenti illorum errore, qui solùm Centurionis fidem speculantur, eamque nihil aliud faciunt, præterquàm fiduciam diuinæ misericordiæ peccata remittentis propter Christum: ea enim fide hominem duntaxat iustificari, & iustum viuere imperitis persuadere contendunt. Atqui Euangelistæ sicut fidē, ita & virtutes alias in Centurione commendant, nobisq; imitandas proponunt: fidem autem illius in eo collocant, quod certò crederet, Christum absentem corpore, & maiestate præsentem, omnibus præstare principibus medicis & creaturis, quia seruo suo iam agenti animam solo verbo succurrere, & sanitatem integram subitò restituere, immò & sua prouidentia quælibet gubernare ac disponere posset.

Collatione 7. cap. 5.

Luc. 7.

Ephes. 6.

Hæc illius rara quidem & eo tempore incomparabilis erat fides, quam apud Iudæos quærere, sed neutiquam inuenire licebat, sicut & Christi verba demonstrant. Errant autem, qui ex hac fide construunt & comprobant fidem illam, vti vocant, specialem atq; nouitiam, nec simul includunt firmum assensum illorum quæ reuelauit Deus, vt à fidelibus omnibus iuxta doctrinam Ecclesiæ certò & sine ambiguitate credantur. Ita fit, vt illi de fide sine fide philosophentur. Errant prætereà, quòd hac seu potiùs inani præsumtione contenti, non vrgeant fidem, quæ iuxta Paulum per charitatem in renatis operatur, & simul pœnitentiam obedientiamq; coniunctam exigit, quemadmodum Apostoli suis in scriptis euidenter ostendunt. Ex his Iacobus perspicuè tradit: *Fides sine operibus otiosa est. Fides ab Abrahæ operibus consummata est: ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum: Fides sine operibus mortua est.* Et Ioannes affirmat: *Qui facit iustitiam, iustus est: qui facit peccatum, [illegible] diabolo est.* Tum si Paulum audimus, factores legis iustificabuntur, nosq; sumus Dei factura, creati in Christo Iesu, in operibus bonis, quæ præparauit Deus, vt in ijs ambulemus.

Gal. 5,
Iacob. 2.
1. Ioh. 3.
Rom. 2.
Ephes. 2.

Postremò non obliuiscar admirandæ humilitatis, qua idem Centurio velut nihil præclari haberet aut ageret, seipsum tàm studiosè deiecit, ac suam indignitatem publicè professus est. *Domine non sum dignus vt intres sum tectum meum.* Nam & seniores quos ex Israëlitis delegerat, sibi anteponit, & Christi magnitudinem spectans, seipsum planè despicit, atq; vt anteà Ioannes Baptista fecerat, se prorsus contemtibilem ducit. Vbi ego huius tanti viri, quem admiratur & Christus, exemplum non laudabo solùm, sed etiam studiosè imitabor, maximè sacrosanctam Eucharistiam percepturus. Sic enim & veteres orthodoxi fecerunt, & eisdem verbis Centurionis vti consueuêre, sicut & Origenes his verbis monuit: Quando sanctum cibum, illudq; incorruptum accipis epulum, quando vitæ pane & poculo

Luc. 7.
Matt. 3.
Ioan. 1
Homel. 5. in diuers.

fueris, mãducas & bibis corpus & sanguinẽ Domini, tunc Dominus sub tectum tuum ingreditur. Et tu ergo humilians temetipsum, imitare hunc Centurionem, & dicito: *Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum.*]

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi Deus pro legitimo vsu ac fructu miraculorum, quæ per Deum & Sanctos tot seculis patrantur vbiuis gentiũ, nimirùm vt sint mortalibus diuinæ gloriæ manifestationes, factarum à Christo promissionum exhibitiones, Ecclesiæ veræ insignia, orthodoxæ fidei testimonia, Sanctorum ornamenta, fidelium præsidia, miserorum solatia, hæreticorum flagella, ac demùm infidelium ad Catholicam religionem amplectendam excitamenta. Sicut autẽ inuidi Pharisæi iam olim Christi miracula per summam nequitiam insectati sunt, ita deinceps impij Ariani, sicut de illis testatur Ambrosius, Sanctorum miracula pro Satanæ ludibrijs, per meram calumniam publicè proscidcrunt. Ab his porrò eandem cantilenam nostri didicêre Sectarij, in eo certè consencientes, vt Ecclesiam gloria miraculorum, velut illustri nota inuidè spolient, honoremq́ Deo debitum in Satanã transferre audeant, atque ita consensui totius venerandæ antiquitatis, & irrefutabili omniũ temporum experientiæ, non sine maxima impudentia contradicant.* Luc. 11. Matt. 12. Marc. 3. Serm. 91.

ORABO *insuper pro leprosis ac ægrotis alijs, præsertim incurabili morbo diuexatis, vt cum Iob grauiter afflicto, & Lazaro multis modis ærumnoso mendico suam crucem, vti diuinitùs impositam, patienter ferant, vtq́, partim humanam benignitatem, partim diuinam consolationem in suis cruciatibus magis ac magis experiantur. Martyre Cypriano digna est sententia: Infirmorum & omnium pauperum curam peto diligenter habeatis, sed & peregrinis, si qui indigentes fuerint, sumtus suggeratis de quantitate mea propria.*] Iob. 2. Luc. 16. Lib. 3. epist. 24.

RVRSVS inuocabo Dominum pro heris ac magistratibus, qui se pro virili ad Euangelici Centurionis componant exemplum, & in domesticis subditisq́, gubernandis suo fungantur munere, ita vt recta primum in Deum fide & humilitate, tum sincera in proximũ charitate sint conspicui. Etenim sicut principum & magistratuum officio nihil in hac vita iucundius ac speciosius apparet, ita nihil apud Deum est grauius & damnabilius, si perfunctoriè res agatur, maiorq́, cura propriæ dignitatis, quàm subditorum vel publicæ vtilitatis ratio habeatur. Sapien.6. *Quarè non temerè scriptum illud extat* : Iudicium durissimum in his, qui præsunt, fiet, & potẽtes potenter tormenta patientur.

DOMINICA IV.
POST EPIPHANIAM.

Sequentis Euangelij Argumentum.

NOVVM describitur miraculum veri Messiæ proprium, in cuius potestate non modò terræ, sed maris etiam manet imperium, ideoque sæuis hic ventis imperat, ac grauissimam tempestatem vno verbo compescit, & præterea ex turbulento mari pacatum ae serenum sine negotio reddit. In hunc maris conditorem simul & moderatorem Psal.88. illud Psalmographi dictum propriè competit: Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas.] Eam diuinam Christi potentiam (hominum enim facultatem omnem excedit) discipuli nauigantes experti, & publica confessione testati sunt, cùm viderent non modò

morbos & dæmones, verùm etiam ventos, ac mare, brutum licet elementum, CHRISTI iussis obtemperare. Fœlices & illi, quibus ad portum salutis æternæ nauigantibus Christus nauclerus obtingit. Hos enim ille à præsenti naufragio, & contra surdi maris violentos fluctus, id est, aduersus graues quarumlibet tentationum aculeos, custodit immunes. Qui nauclerus interim à suis fidem, precationem ac obedientiã exigit, varijsq; modis illos, quàm diu in hisce vitæ mortalis fluctibus nauigatur (Militia enim est vita hominis super terram) exercet. Etsi verò idem Dominus non rarò dormire, vel nauim suam prorsus negligere videatur, tamen hoc pastore in gubernandis ouibus nihil vigilantiùs, hoc Rege in conseruando populo suo nihil fortius, hoc Pontifice in expiandis animorum sordibus nihil fidelius potest reperiri. De illo verissimè canimus: Clamauerunt ad Dominum cùm tribularentur, & de necessitatibus eorum liberauit eos. Et statuit procellam eius in auram & siluerunt fluctus eius. Et lætati sunt, qui siluerunt, & deduxit eos in portum voluntatis eorum] Dormit interim secundùm humanitatem, qui semper vt Deus vigilat, & qui nobis cùm suos virga visitat dormire, cum verò adest periclitantibus, vigilare videri consueuit.

Iob.7.

Psal.106.

EVANGELIVM EIVSDEM Dominicæ Matth. VIII.

ASCENDENTE IESV *in nauiculam, sequuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus. Ipse verò dormiebat. Et accesserunt ad eum, & suscitaue-*

runt eum, dicentes: Domine salua nos, perimus. Et dicit eis IESVS: *Quid timidi estis modicæ fidei? Tunc exsurgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Porrò homines mirati sunt dicentes: Qualis est hic? quia venti & mare obediunt ei.*

NOTAE MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Ascendente Iesu in nauiculam.

COMMVNIS Patrum est sententia, quam ego firmiter amplectar, Ecclesiam Catholicã, extra quam salus nulla obtingit mortalibus, partim per arcam Noë, partim per dictam vel Petri nauiculam designari, nobisque considerandam esse. Ego verò meam de Ecclesia fidem tantò magis renouabo atque confirmabo, quantò plures hodie sese offerunt, qui discessionem ab Apostolo Paulo prædictam nefariè facere pergunt, seque ipsos ingratos matris Ecclesiæ desertores, ac improbos persequutores magis ac magis ostendunt. Certò igitur statuam, Ecclesiam veram, cuius membrum me profiteor, semperque per DEI gratiam profitebor, esse vnam visibilem, sanctam, Catholicam & Apostolicam fidelium congregationem, simulque domum DEI viui, sicut Paulus appellat, columnam item & firmamentum veritatis. Nec

Genes. 7.
Luc. 5.
2. Thes. 2.

dubitabo,

dubitabo, hanc Ecclesiam doceri & regi semper à Spiritu sancto, quemadmodum Christus veritas æterna promisit, eamque non solum à politicis, sed etiam & præcipuè quidem ab Ecclesiasticis magistratibus, quàm diu stabit mundus legitimè gubernari: tùm in eâdem verbum DEI rectè semper doceri, veraque sacramenta salutariter percipi, ac demùm hanc domum supra petram fundatam, nullis vel dæmonum, vel hominum fraudibus ac viribus euerti ac expugnari posse. De hac Christi sponsa, & veritatis omnis magistra cùm Gregorio magno constanter dixerim; Sola est Ecclesia, per quam sacrificium Dominus libenter accipiat: sola quæ pro errantibus fiducialiter intercedat. Vnde etiam de agni hostia Dominus præcepit dicens: *In vna domo comedetur, nec efferetis de carnibus eius foras.* In vna namque domo agnus comeditur, quia in vna Catholica Ecclesia vera hostia Redemtoris immolatur: de cuius carnibus diuina lex efferri foras prohibet, quia dari sanctum canibus vetat. Sola est in qua opus bonum fructuosè peragitur: vnde & mercedem denarij non nisi qui intra vineam laborauerant, acceperunt. Sola est, quæ intra se positos valida charitatis compage custodit. Vnde & aqua diluuij arcam quidem ad sublimiora sustulit, omnes autem quos extra arcam inuenit, extinxit. Sola est, in qua superna mysteria veraciter contemplemur: vnde & ad Moysen Dominus dicit: *Est locus apud me, & stabis supra petram.* Et paulò post: *Tollam manum meam, & videbis posteriora mea.* Quia enim ex sola Catholica Ecclesia Deitas conspicitur, apud se esse locum Dominus perhibet, de quo videatur.]

Ioan. 14. & 16.
Matth. 16.
Lib. 35. Moraliū cap. 7.
Exod. 12.
Matth. 7.
Matth. 20.
Genes. 7.
Exod. 33.

CÆTERVM ad hanc Ecclesiam amplectendam, conseruandam atque propugnandam nihil me commouebit magis, quàm quod constet, Christum huius veluti nauiculæ summum, fidissimum & præpotentem esse nauclerum, cui meritò etiam gratias ingentes agam, quòd pro ardenti charitate sua illius curam paternam susceperit, & susce-

ptam nunquàm velit deponere, sed illi promissioni semper
Matt.28. satisfacere: *Ecce ego*, inquit, *vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi.* Sicut & anteà per Prophe-
Isai.54. tam Isaiam dixerat, suam sponsam consolans: *Misericordia mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur.* Ipse
Isai.59. est quem Pater æternus per Prophetam affatur: *Hoc fœdus meum cum eis, Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui amodò vsq; in sempiternum.* Quid verò de Ecclesiæ hostibus
Isai.60. ac desertoribus? *Gens*, inquit, *& regnum quod non seruierit tibi, peribit, & gentes solitudine vastababuntur.* Quò minùs ego mirabor, complures gentes & insulas, nec pauca regna & imperia hodie reperiri, quæ miserandum in modum perierint ac pereant, quæque in impiorum hostium veniant potestatem, quandoquidem à Christi corpore & regno, id est, ab vnitate & obedientia Ecclesiæ Catholicę sese præsciderunt, suaq; à fide defectione meruerunt, vt ob suam ingratitudinem ac perfidiam de ore Domini euomantur. Etsi verò inter gubernatores ac remiges nonnunquam Iudas,
3.epist.Ioan Diotrepes, alijque falsi fratres in hac naui reperiuntur, immò etiam ad clauem sedent, tamen primarius gubernator est, manetque Christus, de quo iure summo cum Dauide
Psal.120. canimus: *Ecce non dormitabit neq; dormiet qui custodit Israël.*
Luc.5. Is est, qui in vna Petri nauicula sedet ac docet, simulque suam in illa præpotentem virtutem ac fidam protectionem continenter ostendit, nec sinit vnquàm, vt eadem Petri nauis vel maris fluctibus vel hostium iniuria opprimatur,
Matt.16. sed iuxta suum promissum efficit, vt portæ inferi aduersus
Luc.22. illam non præualeant, fide nimirùm Petri nunquàm defi-
Isai.41. ciente. Atque huc spectat quod apud Isaiam suauissimè promisit Deus Ecclesiæ sub nomine Israëlis ita loquens: *Seruus meus es tu, elegi te, & non abieci te. Ne timeas, quia ego tecum sum, ne declines, quia ego Deus tuus. Confortaui te, & auxiliatus sum tibi, & suscepit te dextera iusti mei. Ecce confundentur & erubescent omnes qui pugnāt aduersum te, erunt*

quasi

quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt tibi. Et sequitur postea: *Quia ego Dominus Deus tuus, apprehendens manum tuam, dicensq; tibi, Ne timeas, ego adiuui te.* Quam pulchrè autem ista congruunt cum illis, quæ Christus dixit ac fecit discipulis in naui periclitantibus valdeque turbatis? *Confidite*, inquit, *ego sum, nolite timere.* Tum iisdem discipulis mœrentibus post cœnam dixit dulciter: *Paracletus Spiritus sanctus vos docebit omnia. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Vado & venio ad vos.* Marc. 6. Ioan. 14.

Domine salua nos, perimus.

NON mihi sat erit in vera Ecclesiæ naui persistere, extra quam velut arcam Noë, nauigantes omnes certissimum naufragium faciunt sed meam quoque stationem in mystica naui acceptam pro virili tuebor, & quoad eius fieri potest, aliquam eiusdem nauis partem expurgare vel releuare conabor. Nostra enim & publica peccata, que impunè prorsus abire sinimus, summũ Deum sic offendunt, vt ex benigno Patre iratum iudicem, & seuerum vltorem esse cogant, ideoque ille filijs inobedientibus hoc modò interminatur: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Ac iterum: *Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini inquam, filÿs sceleratis.* Cæterùm vt sciamus, peccatorum qui sunt & manent in Ecclesia, longè potiorem ac tolerabiliorem quàm aliorum infidelium esse conditionem, significanter de filijs Ecclesiæ Propheta dixit. *Ipse autem est misericors, & propitius fiet peccatis eorum: & non disperdet eos.* Vnde cùm Sion diceret: *Dereliquit me Dominus, & Dominus oblitus est mei*, ita Sion, id est, Ecclesiam Dominus per Isaiam consolatur: *Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filÿ vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui.* Luc. 13. Isai. 1. Psal. 77. Isai. 69.

IAM verò inter alia firmum in rebus calamitosis perfugium semper fuit & est pia [illegible]rdens communisq; precatio fidelium, vt qua Deum ipsum quamuis iratum, sibi placatum fa-

catum, fauentem, amicum ac beneficum efficere possunt.
2. Paral. 20. Hoc probè nouerat pius rex Iosaphat, qui à barbaris hostibus circumuallatus, vnà cum toto populo ad orationem sese conuertit, atque inter orandum ita dixit: *Cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solùm habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te.* Et per Prophetam respondit illis Deus: *Nolite timere, nec paueatis hanc multitudinem: non est enim vestra pugna sed Dei.* Nouerant id ipsum Betulienses, quùm ab impijs Assyrijs obsiderentur, quorum sacerdos
Iudith. 4. magnus Eliachim præclarè dixit: *Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieiuniis & orationibus in conspectu Domini.* Nouerant demum hoc
Ion. 1. ethnici, quibuscum in summa tempestate maris Ionas nauigauit, quoniam non solùm suum quisque Deum sedulò inuocauit, sed etiam Ionæ dormienti velut insultando dixerunt: *Quid tu sopore deprimeris? surge, inuoca Deũ tuum, si fortè recogitet Deus de nobis, & nõ pereamus.* Proinde quantò nunc asperioribus flagellis ferimur, quantoque grauiores aduersus nauim Ecclesiasticam procellæ vndique concitantur: tantò sanè diligentiùs ac fortiùs in hac summa tempestate Apostoli nobis veniunt imitandi, vt Christum veluti dormientem nauclerum inuocemus, & necessarias ab illo supetias expetamus. Orandi verò modum Paulus il-
Heb. 4. lis verbis indicat: *Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ eius: vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.* Igitur in hòc precandi munere nunc maximè versabor, quandò si vnquàm anteà, IESVS Ecclesiæ suæ princeps ac vindex dormit, suamque Ecclesiam grauissimis fluctibus & procellis agitatam, ac tantùm non demersam, quasi deserit iudicio plurimorum. Precabor autem, vt Catholicis idem quod iam olim Israëlitis dicere li-
Psal. 77. ceat: *Excitatus est tanquam dormiens Dominus, tanquàm potens crapulatus à vino, & percussit inimicos suos.* Etenim
Matt. 14. qui Petrum in mare mergi incipientem, simulque orantem sua dextra sustentauit, potestis quoque tempestates

horien-

horrendas,quæ toti naui Ecclesiæ minantur exitium, è vestigio sedare,& exoptatam Ecclesię pacem inopinatamque tranquillitatem reddere. Tantum illud mihi potissimùm erit curæ,vt inter precandum partim miseriam meam,partim incredibilem Christi virtutem & immensam bonitatem,quæ pœnitentibus ac orantibus promissa est, cum fide viua perpendam.Habeo enim mandatum Domini serium & crebrò mihi recolendum : *Vigilate omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere ista quæ futura sunt,& stare ante filium hominis.* Tum alibi cunctis fidelibus præcipit: *Petite & dabitur vobis,quærite & inuenietis,pulsate & aperietur vobis. omnis enim qui petit accipit,& qui quærit,inuenit,& pulsanti aperietur.* Sicut autem Apostolorum precatio hic efficax fuit,vt cessaret sæua tempestas, ipsiq; prosperè nauigarent: sic Ecclesia primitiua comprecante factum est,vt Petrus Apostolus Herodiano carcere mirabiliter liberatus, nō modò lætè ad suos rediret,sed etiam in Oriente & Occidente plurimùm prodesset Christianismo.

Matt.4. & 7.
Luc.21.
Luc.11.
Actor.12.

Venti & mare obediunt illi.

OBSERVABO inprimis admirabile consilium & singularem amorem Dei,qui suos fideles tempestate ac tribulatione primùm exercet , deinde verò mirificè consolatur, & solido gaudio perfundit,vt hinc summa eius potentia & par beneuolentia explorata rectiùs prædicetur. Hoc est quod Sara Raguelis filia in suis precibus ad Deum effusis comprobauit : *Pro certo*, inquit , *habet omnis qui te colit, quòd vita eius, si in probatione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit, liberabitur : & si in corruptione fuerit ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem tranquillum facis,& post lacrimationem & fletum exultationem infundis.* Quam iocundam commutationem sensit Dauid, qui ab impio rege Saul multis modis diuexatus, ita cecinit : *Misit de*

Tob.3.
1.Reg.19. 20.22.
Psal.17.

summo,

summo, & accepit me, & assumsit me de aquis multis: eripuit me de inimicis meis fortissimis. Sensit & Tobias cæcitate percussus, & à suis illusus: vnde laudans Deum aiebat: *Benedico te Domine Deus Israël, quia tu castigasti me, & tu saluasti me.* Sensit rursus Anna sterilis matrona, quam & ancilla procax afflixit, sed quæ mater effecta cantauit cum gaudio: *Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit.* Sensêre demùm tot Martyrum milia, quorum vna in cœlesti regno semper durat confessio, *Transiuimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium.* Præterea meam in Christum fiduciam & precandi contentionem augebit, quòd videam hoc loco in Christi manu esse omnia, cuius potentiæ dæmones & homines, venti & maria nequeant resistere, sed seruire cogantur, nimirum vt rebus piorum afflictis ac desperatis præter omnem naturæ cursum & ordinem succurratur. Quarè tentationum turbinem siue præsentem, siue ingruentem & horridam quorumlibet malorum tempestatem non verebor, sciens ad profectum electorum à Christo geri omnia, maximè cum fidei & orationi ardenti inuigilatur. Adeò verè dictum est illud: *Tuus Domine sermo sanat omnia. Tu es qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis & reducis. Creatura tibi factori deseruiens, exardescit in tormentum aduersus iniustos: & lenior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt.*

Iob. 11.
1. Reg. 2.
Psal. 65.
Sapient. 6.

Hîc ego valdè mirabor insignem Christi prouidentiam in naui Ecclesiæ gubernanda, quam ille contra immanes hostes tot seculis præclarè tuetur, atque ita prosperat, vt hostiles etiam conatus & impetus ad Ecclesiæ suæ commodum vertat. Permisit quidem Iudæos contra nascentem Euangelij lucem, primamque Ecclesiam insurgere, sed quæ hinc tantò clarior per orbem vniuersum facta est. Permisit ethnicos & barbaros magistratus in Christianum sæuire sanguinem, qui passim effusus, semen ac seminarium fuit Ecclesiæ, vbiuis ferè gentium deinde mira-

biliter efflorescentis. Permisit à perfidis hæreticis vnitatem & pacem fidelium lacerari: sed per horum canum latratus & morsus piorum doctrina certior, purior ac spectabilior facta est, magisque nituit veritas & confessio orthodoxa. Est ita quidem, nostri temporis hæreticos magnum dedisse damnum Ecclesiæ, nec solùm perturbasse, sed etiam ex infirmis Catholicis perdidisse plurimos, dum vti lupi rapaces in Dominicum ouile grassantur. Rursus verò, si verum fatebimur, ex illis ipsis hæreticis multa commoda magnique fructus in Eccesia quotidie colliguntur, nosque mirandæ Christi sapientiæ gratias agentes, cum Zacharia meritò dicimus: *Salutem ex inimicis nostris.* Etenim præsens hæreticorum vigilantia & furor, dum bono tritico sua zizania inspergere, & inspersa promouere moliuntur, pastores velut dormientes, vt è somno surgant exuscitat, Episcopos ad suos greges rectiùs custodiendos impellit, Magistratus ad hostes Ecclesiæ comprimendos adigit, doctores ac Theologos sacra studia diligentiùs tractare cogit, ac omnes demùm veræ salutis amantes hûc propellit, vt addiscendæ obseruandæq; doctrinæ orthodoxæ maiorem curam ac operam tribuant. Adeò verum est Apostoli dictum: *Oportet hæreses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant in Vobis.* Et quod ab eodem affirmatur: *Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Rectè igitur ab Hilario dictum illud accepimus: Hoc Ecclesiæ proprium est, vt tùm vincat cùm læditur: tùm intelligatur cum arguitur: tùm obtineat cùm deseritur.]

Luc. 1.

1. Cor. 11.

Rom. 8.

Lib. 7. de Trinit.

QVÆ cùm ita sint, pro mea virili adlaborabo, vt fortem & infractum seruem animum, quantumuis nos premant ingētes clades, & publicæ calamitates Ecclesiæ. Mea enim cum Habacuc Propheta communis erit fides & precatio, vt dicam ad Dominum: *Cùm iratus fueris, misericordiæ recordaberis.* Et vocem Ecclesiæ propriam illam esse ducam: *Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Si exsurgat aduersus me prelium, in hoc ego sperabo. Dominus*

Habac. 3.

Psal. 26. & 117.

mihi adiutor: non timabo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos. Præterea velut ego in communi consistam naufragio, cùm ordines ferè omnes Ecclesiæ pessimo esse loco videātur, mihi primùm, (Ecclesi.14. *qui enim sibi nequam est, cui alij bonus erit?*) ac deinde alijs in hoc mari periclitantibus suppetias ferre conabor. Notum enim est exemplum doctoris gentium, *a* quem omnium Ecclesiarum sollicitudo premebat, *b* & qui crucis Christi inimicos lacrimis prosequebatur, proque suis fratribus *c* optabat esse anathema. *Quis infirmatur d* ait, *& ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? e Ego libentissimè impendam & superimpendar ipse pro animabus vestris.* Potissimùm verò meam in Christo fiduciam & precandi curam augebit, quod hoc loco cernam in Christi manu esse omnia, cuius potentiæ dæmones & homines, venti & maria nequeant resistere, sed quoties illi visum fuerit, ad nutum seruire debeant, nimirùm vt rebus siue priuatis, siue publicis piorum quamlibet afflictis ac desperatis præter omnem naturæ cursum & ordinem subitò succuratur. Quare tentationum turbinem & periculorum malorumque magnitudinem, quantumuis exitialem, non verebor, cùm sciam ad profectum electorum à Christo geri omnia, & bonorum quidem salutem in malorum perpessione magis quàm in prosperitate versari. Meminero sæpè magnanimi Regis, qui seipsum in cruce consolans aiebat: *Etsi ambulauero in medio vmbra mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me.* Esto verò vt cum Daniele in lacu leonum, & cum Iona in profundo maris lateam, neq; minus quàm Iob vlcerosus, & Lazarus mendicus deserar ab amicis & mortalibus omnibus. Atqui tantò viciniorem mihi Deum esse confidam, quantò minus humanæ consolationis & opis affulget: satis mihi fuerit cum viro sancto dicere: *Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo, ipse erit sal-*

Ecclesi.14.
a 2. Cor. 11
b Phil.3.
c Rom.9.
d 2. Cor. 11.
e 2. Cor. 12.
Psal.22.
Dan.14.
Ion.1.
Ioan.2.
Luc.10.
Iob 13. & 17.

uator

uator meus. Pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. An non Paulus me docuit arbitrari omnia propter Christum vt stercora, & in tribulationibus gloriari? Phil.3. 2.Cor.12.
Cum illo dicere habeo: *Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. Sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per Christum abundat consolatio nostra. Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quē mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Rom.5. Phil.1. 2.Cor.1. Galat.6.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS est *mihi Deus pro naui Ecclesiæ valdè concussa, & vbiuis gentium si antehac vnquàm, nunc maximè quidem laborante, tot ventis ac tempestatibus in illam vndique irruentibus. Quam vt iratus Deus respiciat ac benignè tranquillet, peculiariter orabo pro Episcopis & præpositis Ecclesiasticis, nec non pro principibus & magistratibus politicis, tanquàm præcipuis nauis Ecclesiasticæ gubernatoribus, vt suum illi munus ad erigendam atque propugnandam Christianam Rempublicam præstare velint ac possint. Nam & Apostolico præcepto iubemur, pro regibus & omnibus qui in sublimitate sunt, obsecrationes, orationes & postulationes facere, vt quietam & tranquillam vitam in omni pietate & castitate agant Orthodoxi.* 1.Tim.2.

RVRSVS *Dominum inuocabo pro Ecclesia Catholicæ persequutoribus, siue aperto Marte, siue occultè pacem Christianā & Ecclesiæ tranquillitatem oppugnent atque labefactent, siue scientes ÿdem, siue imprudentes Christū in Catholicis insectentur. Permagni enim refert, vt eiusmodi cæcis oculos aperiat Deus sicuti Saulo persequutori aperuit, Stephani Martyris precibus exoratus.* Actor.9.

SED *& pro multis nimiùm hodie curiosis crebrò precabor, qui ad sua vitia conniuentes, Pastorum ac Magistratuum seue-*

ros agunt censores, ac libenter illis obtrectant, pro quorum salute Deum inprimis orare debebant. Non enim cogitant miseri, qualem quantamq; obseruantiam subditi maioribus, tùm in dictis, tùm in factis debeant; (Dijs enim non detrahes) & Deum ipsum esse, qui propter peccata populi regnare faciat hypocritas, quiq; subditis non bonis principes donet effœminatos, qui præterea iubeat, subditos non bonis tantùm & modestis, sed etiam dyscolis Dominis in omni timore morigeros ac subiectos esse. Adiungam locum insignem Cypriani, quomodo is ad orãdum suos excitârit tempore valdè turbulento. Admoneo, inquit, religiosam sollicitudinem vestram, vt ad placãdum, atq; exorandum Dominum non voce sola, sed & ieiunijs & lacrimis, & omni genere deprecationis ingemiscamus. Intelligendum est enim & confitendum, pressuræ istius tàm turbidam vastitatẽ, quæ gregem nostrum maxima ex parte populata est, & adhuc vsq; populatur, secundùm peccata nostra venisse, dum viam Domini non tenemus, nec data nobis ad salutem cœlestia mandata seruamus.]

Exod. 22.
Iob. 34
Isai. 3.
1. Pet. 2.
Tit. 3.
Ephes. 6
Lib 4. epistola 4.

DOMINICA V.
POST EPIPHANIAM.

Sequentis Euangelij Argumentum.

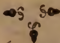
PARABOLA est de duobus seminatoribus, bono & improbo, ex quibus ille agro suo semẽ bonum tritici inserit, hic velut inimicus lolium siue zizania clàm & nocte superseminat, nimirùm ad triticũ in eodem agro vitiandum. Cùm verò serui huius heri animaduerterent zizania cre-

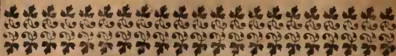
ſcere,& nocere tritico,querelam ad ipſumDominum deferunt,& operam ſuam ad zizania quæ nata fuerãt, eradicanda pollicentur. Prohibet autem herus hanc eradicationem,iubetque tempus meſſis expectari, in quo triticum à zizanijs planè ſeparetur,nè alioquin ſi ſtatim zizania tritico mixta tollantur,ipſum quoque triticum periclitetur. Vbi quæſtio incidit,& ſæpè tractari ſolet,ſi Chriſtus iubet zizania tollerari, ſint nè puniendi & extinguendi hæretici? vt paſſim à Catholicis iam pridem fieri ſolet. Theologus quidam & breuiter & eruditè hoc modò reſpondet: Angeli vetantur hîc omnes malos perdere: non vetatur autem iudex hæreticum interficere, (neque enim ſine cauſa is gladium portat,) & eatenus vetatur, ſi periculum ſit, ne boni quoque hac occaſione tollantur. Qua de re plura dicemus poſteà. Vult ſanè Chriſtus in hac docere parabola,quod omne bonum à Deo,malum autem ab inimico Satana proficiſcatur: tùm non decere Chriſtianos, vt ad malorum punitionem leuiter ac præcipitanter irruant,malos autem bonis in hac vita commixtos tantiſper viuere, quoad in extremo iudicio bonorum malorumque perfecta fiat ſeparatio. Cæterùm quoniam diſcipuli accedentes poſteà rogârunt: Ediſſere nobis parabolam zizaniorum agri,] notatu digna ſunt verba Chriſti,quibus ipſe parabolam eandem illis ac nobis explicuit: Qui ſeminat, inquit, bonum ſemen,eſt Filius hominis, ager autem eſt mundus, bonum verò ſemen hi ſunt filij regni, zizania autem filij ſunt nequam. Inimicus autem qui ſeminauit ea,eſt diabolus, meſſis verò conſummatio ſeculi eſt. Meſſores autem Angeli ſunt. Sicut ergò colliguntur zizania & igni comburuntur, ſic erit in cõſummatione ſeculi. Mittet Filius hominis Angelos ſuos,& colligent de regno eius omnia ſcandala & eos qui faciunt iniquitatẽ: & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & ſtridor dentium. Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno Patris eorum.

Rom.13.

Matt.13.

Ibidem.

EIVSDEM DOMINICAE

Euangelium Matth. XIII.

SIMILE factum est regnum cælorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo. Cùm autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania in medio tritici & abijt. Quum autem creuisset herba, & fructum fecisset, tunc apparuerunt & zizania. Accedentes autem serui patrisfamiliâs, dixerunt ei, Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania? Et ait illis, Inimicus homo hoc fecit. Serui autem dixerunt ei, Vis imus & colligimus ea? Et ait, Non: nè fortè colligentes zizania, eradicetis simul cum eis & triticum. Sinite vtraque crescere vsque ad messem, & in tempore meßis dicam messoribus: Colligite primùm zizania, & alligate ea in

fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Simile factum est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo.

GRATIAS inprimis agam optimo redemptori, qui tàm sapienter ac frequenter parabolis Euangelicis vtitur: vt Marcus euidenter asserat: *Multis parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire: sine parabola autem non loquebatur eis, seorsum autem discipulis suis disserebat omnia.* Quod parabolicum docendi genus tali doctori vtique congruebat, qui se totum rudibus & imperitis auditoribus accommodare gaudebat, cœlestiaque nouæ legis mysteria vulgaribus hominum animis, quoad eius fieri poterat, patefacere & insculpere desiderabat. Vnde quoniam non cum diuitibus & doctis, sed præcipuè cum pauperibus, piscatoribus, ac idiotis illi sermo erat quotidianus, peculiariter exultauit in Spiritu sancto, Deoque Patri gratias egit, quandoquidem ea quæ docendo traderet, non sapientibus & prudentibus, sed paruulis reuelarentur. *Pauperes*, inquit, *euangelizantur. Spiritus Domini vnxit me euangelizare pauperibus.* Hinc mihi colligendum est, qualis & ego Euangelij auditor esse debeam,

Marc.4.
Matt.13.
Matt.11.
Ibidem.
Luc.4.
Isai.61.

Prou.3.& 2. pauper nempè ſpiritu vereq́ue ſimplex, quia *cum ſimplicibus ſermocinatio eius, & protegit ſimpliciter gradientes.* Notabo inſuper hoc exemplum lenitatis & charitatis in Chriſto pleniſſimum, vt diſcam non ſolum in docendo, ſed etiam in conuerſando beneuolentiam & humanitatem illis declarare, qui rudes ingenio, parumq́; dociles, & mundo craſſi abiectiq́ue videntur. Germanus verè imitator Heb.5. Chriſti fuit Paulus, ſæpè multumq́ue ſeruiens paruulis, lacte, non ſolido cibo indigentibus, nec ſatis inſtructis in elementis exordij ſermonum DEI. Quocirca Corinthijs quos ipſe carnales vocat, charitatē ſuam hoc modo com- 1.Cor.3.&9 mendat: *Cum liber eſſem ex omnibus, omnium me ſeruum feci, vt plures lucrifacerem*: Ac poſteà: *Factus ſum infirmis infirmus, vt infirmos lucrifacerem: omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſaluos.* Cur igitur moleſtè feram, ſi res ita poſtulet, me cum pueris repueraſcere, & minorum ac agreſtium conſulere imbecillitati, quando nec dubitauit ſummus doctor Chriſtus craſſum docere vulgus, & ruſticas pro ferre ſimilitudines, req́ue ipſa illud complere, quod per Pſal.77. Prophetam promiſerat, dicens: *Aperiam in parabolis os meum, eructabo abſcondita à conſtitutione mundi?*

PRÆCIPVE autem admonebit me propoſita parabola, duos & incomparabiles eſſe Dominos, Chriſtum & Satanam, nulli non ſæpè conſiderandos. Prior eſt ſanè optimus & fons bonorum omnium: alter verò peſſimus, omniumq́; malorum origo. Ille in ſuo agro amat triticum, quod cùm ſeminatum creuerit ac maturuerit, colligit & recondit illud in horreo ſuo. Hic de ſuis tantùm zizanijs ad nocendum cogitat, quæ vti impoſtor verſipellis, clam & nocte inſerit tritico, & inſerta occultè prouehit ad meſſem Dominicam corrumpēdam, & demùm ad ignem ſuæ domus infernalis augendum conuertit. De illo verè bono Matt.13. ſeminatore eiusq́; ſalutari ſemine ſcriptum eſt: *Ecce exijt* Luc.8. *qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum.* Et illud: *Neq; qui plan-* 1.Cor.3. *tat eſt aliquid, neq; qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus.*

Qua de re plura dicemus,cum ad Sexagesimæ Dominicam venietur. Cæterùm de maligno seminatore, qui capitalis & irreconciliabilis Dei bonorumq; omnium est ac manet inimicus,loquitur Apostolus,quòd sit serpens Euam seducens astutia sua, quodq; se transfiguret in Angelum lucis ac ministros habeat Pseudo apostolos operarios subdolos, qui & ipsi se in Apostolos Christi nôrint transfigurare, per quos & corrumpantur sensus fidelium, & excidant à vera fidei simplicitate. Ego verò hunc ipsum vt versutissimum, ita pestilentissimum aduersariũ, tot satellitibus & copijs instructum, cùm ob alia multa, tùm idcircò extimescam ac detestabor, quòd nõ solùm infidelibus liberè ac potenter dominetur, sed etiam in agro Dei, id est, Ecclesia, vim tantam obtineat, vt plus illic infœlicis lolij, quàm salutaris tritici, quod solus seminat Christus, passim crescere videamus. Idem inimicus nocte ac die indefessè procurat, vt quæ iampridem probè pieq; instituta & ordinata sunt, magis ac magis abrogentur, suumq; robur amittant ac obsolescant. Tum aduersus Dei voluntatem, legem & Ecclesiam miris artibus vsq; pugnat, suosq; nouos ministros subornat & armat, qui noua dogmata, nouos ritus, nouas sectas ingerant, atq; stabiliãt, cum optimè nôrit, nouitatem ipsam leuitatis esse filiam, matrem temeritatis siue nutricem, sed & sororem omnis superstitionis ac impietatis. Gaudet insuper dissensionem & contentionem omnem, sed hæresim potissimùm, excitare atq; propagare, vt idcircò Cyprianus de illo testetur: Hæreses inuenit & schismata, quibus subuerteret fidem, veritatem corrumperet, scinderet vnitatem. Rapit de ipsa Ecclesia homines, & dum sibi appropinquasse iam lumini, atq; euasisse seculi noctem videntur, alias nescientibus tenebras rursus infundit, vt cum Euangelio Christi, & cum obseruatione eius & lege non stantes, Christianos se vocent, & ambulantes in tenebris habere se lumẽ existiment, blandiente aduersario atq; fallente, qui secundum Apostoli vocem transfigurat se velut

2.Cor 11.
Gen.3.
Lib.de simplicitate prælatorũ.
2.Cor.11.

lut in Angelum lucis,& miniſtros ſubornat ſuos,velut miniſtros iuſtitiæ, aſſerentes noctem pro die, interitum pro ſalute, deſperationem ſub obtentu ſpei, perfidiam ſub prætextu fidei,antichriſtum ſub vocabulo Chriſti, vt dum veriſimilia mentiuntur,veritatem ſubtilitate fruſtrentur.]

Cum autem dormirent homines, venit inimicus, & ſuperſeminauit zizania in medio tritici.

Ex animo ſanè dolebo, bonum fidumq; Patremfamilias optato fructu ſuo fraudari, & hoſtili Satanæ opera impediri, quo minùs illi matureſcat ſeminatum triticum, atque in ſuum paratum horreum inuehatur. ' Quid enim ille minus meretur, quàm vt optimi ſeminis deſiderato fructu careat,& peſſimi hoſtis fraude circumueniatur, amplæq; meſſis lætitia deſtituatur? Vnde quod apud Iſaiam

Iſai.5. legimus hic herus meritò vendicet ſibi: *Quid eſt quod debui vltra facere vineæ meæ,& non feci ei? An quod expectaui vt faceret vuas,& fecit labruſcas?* Rurſus iuſtum mihi dolorem exprimet, quod videam non hîc tantùm à Satana, verum etiam à mortalibus pleriſq; peccari, cauſamq; non leuem præberi; vt retri abyſus,ac peſtilentes errores in Dei domum violenter irrumpant, & Satanæ quidem regnum augeant vehementer. Dormiunt enim homines omnibus ætatibus Eccleſiæ, & plurimi ſemper in vtramq; autẽ dormiunt ſuaq; dormitantia non modò Chriſti cauſam negligunt, ac ſeipſos perdunt, ſed etiam funeſta ſummi hoſtis Satanæ ſtudia nutriunt & confirmant, vt zizania mirum in modum creſcant, & triticum Chriſti aut ſuffocent, aut impediant, quò minus ad maturitatem peruenire, & honeſtum locum in cœleſti horreo aſſequi poſſit. Dormiunt in primis Eccleſiaſtici paſtores ac doctores, & cum ſummo

Ioan.10. Eccleſiæ detrimento ſtertunt quia huius mundi curis ma-

Iſai 28. liſq; cupiditatibus diſtracti, pro paſtoribus mercenarij, pro

& 56. doctori-

doctoribus canes muti, & pro vigilantibus custodibus in Sion cœci speculatores esse non rarò videntur. Dormiunt politici Magistratus & principes, quos nulla vel exigua cura tenet abigendi vulpes versipelles, quæ vineam Domini demoliuntur, quosq; piget Christi sacrum ouile lupis rapacibus liberare, verosque ministros Ecclesiæ conseruare atq; defendere. Dormiunt ciues in Republica Christiana, cuiuscunque demùm sint ordinis aut conditionis, quos exilis tenet zelus, ingensque torpor ac tepor occupat ad domum Dei in his tantis motibus vindicandam, & quibus non lubet amplius sacræ orationis & salutariū sacramentorum arma necessaria sumere, vt iratum prorsus Deum sibi ac suis reconcilient, eumque in grauissimis Ecclesiæ angustijs atque periculis fauentem sentiant. Cantic.2. Ioan.10.

QVÆ maior quæso ac fœdior dormitantia videri potest, præterquam innumerabilium Catholicorum (de alijs enim dicere nō attinet) qui à veteri & Catholica pietate ac disciplina indies longiùs degenerant, nihilq; sibi cauent ab apertis Satanæ insidijs & imposturis, per quas ille falsam prorsus fiduciam & noxiam securitatem nunc peccantibus inserit atq; confirmat, perinde ac si de iustitia Dei & pœnis peccatorum vanè scriptura concionetur, solaque fides ad salutem illis sufficiat, qui etiam scientes ac volentes diuinas & humanas leges clàm palàmq; transgrediuntur? Ita demùm fieri necesse est, vt si antehac vnquàm, nunc maximè pro electo tritico pestifera zizania vi magna prorumpant, vtque Christi regnum in has præsentes angustias redactum (grassatur enim cum suis zizanijs vbiq; gentium Satan) indies debilitetur atque contrahatur. O tempora, ó mores, quòd velut insani ac ebrij in hac grauissima tempestate, quæ nostram nauim tantùm non obruit, cum Iona dormimus, immò & sine fronte ac timore peccare pergimus, neq; solùm horrenda criminum & scandalorum inundantium colluuie, totq; flagellorum immani acerbitate nō cōmouemur, verùmetiam velut de zanijs Ion.1.

accersen

accerſendis & augendis ſolliciti, Satanæ magis quàm Deo inſeruimus. Meritò igitur, qui malis noſtris delectatur princeps tenebrarum & zizaniorum rideat, cum cernit nos videntes ac volentes perire, & nullo ferè prohibente ſua creſcere zizania, illudq; triticum quod ſupereſt, noſtra inertia in Chriſti agro magis magiſque ſupprimi atq; conculcari.

HABEO interim, cur meam ſortem & ipſe deplorem, ac veteris torporis longæq; dormitantiæ in via Dei pertæſus,
Pſal.118. triſtis cum Pſalmographo dicam: *Dormitauit anima mea, confirma me in verbis tuis. Viam iniquitatis amoue à me, & de lege tua miſerere mei.* Vigilat ſanè qui nunquàm dormit inimicus ille Satan, & tanquàm leo rugiens ad me deuorandũ
1.Pet.5. circuit, ac die noctéq; Chriſti ouibus inſidiatur. Illius enim
Iob 1.& 2. propria vox eſt: *Circuiui terram, & perambulaui eam.* Ego in-
Matt.26. terim dormiens præceptum Domini mei non obſeruo: *Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem.* Pergit aute ille mille artifex ſua ſuperſeminare zizania, vt ſalutare triticũ in me iam antè ſeminatum, & cœptum Dei opus impediat, maturumq; agri mei fructum obruat. Quò magis mihi ad-
3.Reg.19. uigilandũ eſt, ne præualeat inimicus, & pro malo Angelus bonus audiendus, ſicut Elias illum audiuit, quando non ſolùm de ſomno exſuſcitatus, ſed etiam efficaci cibo confortatus fuit, vt ſuum iter & longum quidem, vſq; ad montem Dei Oreb perficeret. Non enim fruſtrà monemur: *Nolite*
Epheſ.4. *locum dare diabolo. Nolite contriſtare Spiritum ſanctũ.* Habeo
Dan.9. prætercreà cur mihi Danielem imitandum proponam, qui vt communem præſentis Eccleſiæ calamitatẽ vel auerteret vel mitigaret, multùm in orãdo vigilauit, nec ſua tantùm, ſed & populi peccata coràm Deo ſummo ſubmiſsè voluit confiteri. Cum illo ipſo mœſtus & ego inclamabo: *Tibi Domine iuſtitia, nobis autẽ confuſio faciei, ſicut & regibus, & principibus & patribus noſtris qui peccauerunt.* Habeo demũ, cur hunc exulceratum Eccleſiæ ſtatũ cogitans, cum Apoſtolo Paulo defleã tot tantoſq; Chriſti inimicos, & ſimul bonos

omnes cohortans illis verbis Apostolicis vtar: *Omnes vos,* inquit, *filij lucis estis, & filij diei: non sumus noctis, neq; tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut & cæteri: sed vigilemus & sobrij simus. Qui enim dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt. Nos autem qui sobrij sumus, induti* (simus) *lorica fidei & charitatis, & galeam spem salutis.* Vbi prudenter Paulus nos instruit, vt contra principem & regnum tenebrarum tribus armis, quibus nihil præstantius est Christiano, fide, spe & charitate nos maximè communiamus: ita verò in conseruando tritico, & excutiendis zizanijs procul dubio fortiores erimus atque fœliciores. Phil.3. 1.Thess.5.

Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem.

IACOBVS & Ioannes Apostoli, vt Lucas recenset, aliquando in Samaritanos inciderunt, & eorum barbarie offensi, quòd Christum hospitem transeuntem nollent admittere, haud sine stomacho dixerunt: *Domine vis dicimus vt ignis descendat de cælo, & consumat illos?* Hanc præcipitem discipulorum efferuescentiam & immodicam vindictæ cupiditatem Christus non probauit, sed illa oratione redarguit: *Nescitis cuius spiritus estis.* Ita hoc etiam loco seruorum improbat consilium, qui ad zizania eradicanda suam offerunt, aut potiùs obtrudunt operam, ad seueritatem quàm ad misericordiam vtique procliuiores, & ad destruendum magis, quàm ad ædificandum intenti. Est iustus quidem Deus & iustitias diligit nec relinquit virgam peccatorum super sortem iustorum, vt Propheta testatur: sed idem vt sapiẽtiam suam in agendo declaret, certum & proprium sibi tempus ad absolutã malorum punitionem reseruare decreuit, *Mea est vltio,* inquit *& ego retribuam eis in tempore,* nimirùm futuri seculi, & maximè in extremo iudicio, quando boni à malis perfectè separabuntur, iuxta illud: *Ibunt hi* (peruersi scilicet & maledicti) *in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.* Proinde Christus de iudicio extremo differens, confert seipsum pastori, qui suas

Luc.9. Psal.10. & 142. Deut.32. Matt.25. Ibidem.

oues ab hœdis ſeparat, ea videlicet ſeparatione, quæ cœli & inferni longiſſimis diſcreta ſpacijs, omnem incolarum
Matth. 13. ſocietatem & communionem in æternum excludit. Ipſe eſt qui Angelos mittet, vt de regno ſuo colligant omnia
Matth. 13. ſcandala, & operantes iniquitatem, eosq; in caminum ignis conijciant. His Ioannes Baptiſta conſonat, Chriſti iu-
Matt. 3. dicis poteſtatem ita depingens: *Cuius ventilabrum in manu ſua, & permundabit aream ſuam. & congregabit triticum ſuum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili.*

VERVM enimuerò quia non miſit DEVS filium ſuum: vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per ipſum,
Ioan. 3. ſicut Ioãnes aſſerit, iure amabo immenſam Chriſti benignitatem, per quam ille durante hoc mundo, ſtatuit etiam nequiſſimis ac ingratiſſimis parcere mortalibus: quum illos vſque ad mortem patienter expectet, de omnibus benemereri paratus, & qui nullos à ſe repellens, venientes
Matth. 11. omnes clementer excipiat & amplectatur, quandoquidem
2. Pet. 2. Petro teſte, non vult aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti deſiderat. Hinc prætereà meam & Catholicorum omnium confirmabo fidem, quæ certò ſemper ſtatuit ac docuit, Eccleſiam viſibilem eſſe ac conſpicuam, nec ſolùm ex bonis & electis, ſed etiam ex prauis, & ſicut vocant, reprobis conſtare fidelibus. Eſt enim illa eritque ſemper, quàm diu in terris militat, tãquàm ager Chriſtum & dæmonem habens ſeminatorem; & idcircò in illo triticum ſimul & lolium vnà naſcuntur atque proueniunt. Eſt
Geneſ. 7. ſimilis arcæ Noë, in qua & munda & immunda ſeruabantur animantia: Eſt domus illa magna, ſicut Paulus loqui-
2. Tim. 2. tur, non ſolùm vaſa aurea & argentea, ſed etiam lignea & fictilia ſuo ambitu comprehendens. In hoc Dei templo ſæ-
Matth. 23. pè docent & præſunt improbi, quos Chriſtus tamen in ca-
Matth. 18. thedra ſedentes iubet audiri, & fratres peccantes non modò vult corripi, ſed etiam Eccleſiæ denunciari. Ab hoc Chriſti corpore licet ſuas habente rugas & maculas, me nunquàm diuelli patiar, memor præclaræ ſententiæ, quam

me docuit hoc pacto Cyprianus: Etsi videntur in Ecclesia esse zizania, non tamen impediri debet aut fides aut charitas nostra, vt quoniam zizania in Ecclesia esse cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus. Nobis immò laborandum, vt frumentum esse possimus, vt cùm cœperit frumentum dominicis horreis condi, fructum pro opere nostro & labore capiamus.] Nec obliuiscar doctrinæ Apostolicæ, vt quacunq; ratione liceat, succurram lapsis, errantes reuocem, ac de igne rapiam periclitantes. *Nam qui conuerti fecerit peccatorē ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum.* Lib. 3. epist. 3. ad Maximum. Gal. 6. 1. Thess. 5. Iudæ. 1. Iacob. 5.

CÆTERVM me nihil offendet, quod quidam propositis Christi verbis, *Sinite vtraq; crescere*, perperam abutuntur, talemq; sensum illis affingunt, ac si hæreticos plectere, ac de medio tollere Christianis Magistratibus interdicatur. Est ingēs profectò malum hæresis, est morbus omni lepra perniciosior, est pestis omni peste nocentior, est crimen omni furto & flagitio detestabilius. Nec desunt antidota & pharmaca, quibus tales ægroti sæpè curantur, nimirùm precatio, admonitio, disputatio, instructio, interminatio, correptio & coràm iudice accusatio. Quid verò si hæreticus ita sit præfractus & contumax, vt nullam prorsus lenem curationem admittat, ipsumq; contemnat iudicem, à quo legitimè damnari potest ac excommunicari? Nullum sanè Christi præceptum extat de illo in Ecclesia tolerando aut fouendo: sed & Christi verbum atque mandatum est: *Attendite à falsis Prophetis. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* Igitur & Paulus non modò scripsit hæreticum esse deuitādum, sed etiam Hymenæum & Alexandrum hæreticos tradidit Satanæ, vt discerent nō blasphemare, ac de prauis Galatarum doctoribus ac seductoribus pronunciauit: *Vtinam abscindantur qui vos conturbant.* Rectè quidem Christus affirmat: *Sinite vtraq; crescere*: sed non loquitur politicis Magistratibus, neq; de hæreticis intelligi vult magis quàm de alijs flagitiosis, in quo Matt. 7. & 18. Tit. 3. 1. Tim. 1. Galat. 5.

Rom.13.

Contra epist. Parmeniani, & in epist. 48. ad Vincentiú, & lib. 3. contra Cresconium.

Epist. 50. ad Bonifaciú, & epist. 48. ad Vincent.

Psal. 2. 4. Reg. 8. 4. Reg. 23.

iubet gladio animaduerti: propterea enim illum principibus & Magistratibus politicis assignauit, sicut & Paulus non obscurè confirmat. Adde quòd seipsum Christus velut interpretatur, cùm verba illa interponit: *Ne fortè colligentes zizania, eradicetis cum eis & triticum.* Vndè prudenter Augustinus colligit, præceptum illud: *Sinite vtraq. crescere*, in eo seruandum esse, quando zizania sine extirpatione tritici nequeunt extirpari, quòd nimirùm hæretici non possint extingui, nisi cum eis & Catholici trucidentur. Alioquin vbi hic metus & hoc periculum abest, neque damnum, sed emolumentum Ecclesiæ ex hæreticorum punitione sperari & percipi posse videtur sapientibus, hæreticos velut zizania eradicare non modò licet, sed etiam decet ac expedit, nonnunquàm & præsens postulat necessitas, vt summi Dei gloriæ, puritati religionis, & vtilitati publicæ consulatur. Ac fuit quidem Augustinus in hac aliquando sententia, neminem ad vnitatem Christi esse cogendum, solaque disputatione cum hæreticis agi oportere: sed posteà scripsit & docuit in hunc modum: Multis profuit, quod experimentis probauimus & probamus, prius timore & dolore cogi, vt posteà possint doceri, aut quod jam verbis didicerant, opere sectari.] Persuasit igitur Augustino certa magistra rerum experientia, non obesse sed prodesse plurimùm Ecclesiæ, quòd contumaces hęretici, qui doctores & pastores Ecclesiæ contemnunt, à politicis magistratibus vi quadam ad resipiscentiam adigantur, metuque legum ac imperio simul & gladio ad Catholicam vnitatem cõuertantur. Sunt enim velut phrenetici, quibusdam vinculis constringendi, & sicut somno lethargico laborantes, vt ad se redeant, durè ac fortiter exsuscitandi. Nam isthæc potestas ad fidem cogendi hæreticos, diuino etiam iure competit Ecclesiæ, & principibus demandata est, vt sicut Propheta iubet: in timore & tremore seruiant Deo; sicut iam olim Ezechias & Iosias reges sua in impios seueritate Domino fideliter inseruierunt. Prudens omitto Christianorum exempla Cæsa-

rum, Constantini, Theodosij & Honorij, qui magna cum laude damnârunt sui temporis hæreticos Ecclesiæ rebellantes & contradicentes. Hoc enim est ad magnam cœnam inuitatos conuiuas vt veniant & intrent, compellere, seq; Niniuitarũ regi conformare, qui totam ciuitatem suam ad pœnitentiam amplectendam coëgit, & Paulinum confirmare dictum illud: *In promtu habentes, vel parati vlcisci omnem inobedientiam, cùm impleta fuerit vestra obedientia.* Quare Bernardus etiam de his perniciosis Ecclesiæ hostibus sapienter ita iudicauit: Melius procul dubio gladio coërcerentur, illius videlicet, qui non sine causa gladium portat, quàm in suum errorẽ multos traijcere permittantur. Dei enim minister ille est, vindex in iram ei quia malè agit.] Ac rursus: Dolendum valdè, inquit, quòd non solùm laici principes, sed & quidam, vt dicitur, de clero, qui eos magis persequi debuerant, propter quæstum sustineant.] Supersedeo ea testimonia repetere, quibus in verbo suo Deus fideles ad puniendos & necandos impios iampridem excitauit ac impulit. Atque vtinam hodie Magistratus non lenitate & indulgentia potiùs, quàm rigore ac seueritate in hac parte peccarent. Vtinam, inquam, ad veterem laudatissimorum principum zelum propius accederent, quando illi subortas pestilentes in fide opiniones, earumq; authores iampridem exstinxerunt, atq; ita necessariam Ecclesiæ vnitatem atque concordiam, quæ nunc tàm miserè scissa est, pulcherrimè defenderunt.

Luc. 14.
Ioan. 3.
2. Cor. 10.
Serm. 66. super cant.
Rom. 13.
Deuter. 13. 17. & 18.
3. Reg. 18.
1. Machab. 1. & 2.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi Deus, vt puram & Dominicam sementem amemus, amatamq; conseruemus, neq; illam pestiferis zizanijs quæ nocte superseminat Satan, in nobis corrumpi permittamus, maximè cum hoc tempore complures no-*

uandæ & mutandæ veteris religionis perquàm cupidi & studiosi reperiantur. Impletur enim Paulinum vaticinium : Erit tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros, prurientes auribus.

2.Tim.4.

PETAM *insuper à Deo gratiam, vt maioribus & minoribus auferatur noxia dormitantia siue somnolentia, eaq; cum sancta vigilantia commutetur in hac grauissima Ecclesiæ tempestate, & fidei perturbatione. Cùm enim dormirent homines, iam olim hæreses ortæ fuerunt, & abusus inualuerunt, sicut nunc etiam ingenti cum Ecclesiæ detrimento fieri cernimus.*

CATHOLICIS *Magistratibus optabo augeri gratiam, suum vt officium faciant in malis coërcendis, & in apertis fidei hostibus excludendis, quoad eius fieri potest, salua bonorum & Reipublicæ incolumitate. Scriptum est enim:* Princeps Dei minister est, vindex in iram ei qui malum agit. *Atque huc spectat præclara Cypriani adhortatio, quæ nobis Catholicis non minùs quàm veteris Ecclesiæ hominibus conuenit. Mutuis inquit, votis nos inuicem foueamus, custodiamus, armemus: oremus pro lapsis vt erigantur: oremus pro stantibus, vt non ad ruinas vsque tententur, oremus vt qui cecidisse referuntur, delicti sui magnitudinem agnoscentes intelligant, non momentaneam neq; præposteram desiderare medicinam.*]

Rom.13.
Lib.2. epist. 7.

DOMI-

DOMINICA VI.
POST EPIPHANIAM.

Sequentis Euangelij Argumentum.

RVRSVS alias parabolas duas de creſcente grano ſinâpis, & de fermento farinæ commixto tradit hoc Euangelium, in quo Chriſtus naturam & vim Euangelicæ doctrinæ nobis explicat, ſi illam corde ſyncero accipiamus, ſicut plurimi quidem fideles à Chriſto & Apoſtolis adhuc viuentibus acceperunt. Ea enim doctrina vel prædicatio, quantumuis humilis & parua in principio videbatur, mirum quantam acrimoniam & efficaciam continuerit, quàm latè ſe per mundum breui tempore diffuderit, quantumq; mutationis & fructus præter hominum opinionem attulerit mortalibus in orbe terrarum. Igitur ea ipſa doctrina non eſt diſſimilis grano ſinâpis, licet exili & ferè minimo inter omnia ſemina, quod tamen terræ mandatum exſurgit ſuper omnia olera, vt fiat arbuſcula, in cuius ramis habitent & gaudeant volucres cœli. Eadem eſt ferè ratio de fermento à muliere abſcondito in farina, per quod etiam adumbratur Euangelica doctrina, quoniam occulta vi tranſmutauit, ac etiam nunc tranſmutat animos, & velut ex inſipido valdè ſapidum lautumque cibum reddit quin etiam diuerſas gentes in vnum Eccleſiæ corpus transformat, quemadmodum modicum fermentum diuerſis farinæ menſuris commixtum, totam conſperſionem in vnum ſimul corpus vnire conſueuit. Hilarius per hoc fermentum intelligit CHRISTVM ſignificari, eò quòd ille accepta à nobis natura virtutem diuinitatis ſuæ humanæ naturæ communicauerit. Nec diſſentit Chryſologus ita In Matth.

Serm.98. ſcribens, Christus eſt regnum cœlorum, qui velut granum ſinâpis in hortum virginei corporis miſſus, orbe toto Crucis in arborem creuit, ac tantum dedit fructus ſui ſaporem. Conteritur autem paſſione, vt quidquid eſt vitale, ſuo saporaret & condiret attactu. Nam ſicut in integritate grani ſinâpis virtus habetur occulta, apparet verò virtus eius vehementiſſimè, ſi teratur: ita Christus corpore teri voluit, qui ſuam uoluit latere virtutem.] Cæterùm fermentum ad Apoſtolos & Apoſtolicam Eccleſiam referri poteſt, quia ſicut fermentum licet modicum, magnam farinæ copiam vi ſua conuertit, ſic pauci Apoſtoli ſuæ prædicationis virtute, vniuerſum penè orbem ad iugum Euangelicum pertraxerunt. Hieronymus ita loquitur: Mulierem iſtam & ipſi Eccleſiam interpretamur, quæ fidem hominis farinæ ſatis tribus commiſcuerit, credulitati Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.] Alijs verò placet per hanc mulierem quæ fermentum in tribus farinæ ſatis abſcondit, animam hominis accipi, quæ prædicationem Euangelij occultat, tribusque partibus, nempe rationali, cõcupiſcibili & iraſcibili commiſcet, ita vt ex his vna fiat contemperatio per doctrinæ communionem, ac totus homo ſpiritualis efficiatur.

Lib.2.ſuper Matth.

EVANGELIVM EIVSDEM Dominicæ Matth. XIII.

IN illo tempore propoſuit IESVS *Diſcipulis parabolã dicens, ſimile eſt regnum cœlorum grano ſinâpis, quod accipiens homo ſeminauit in agro ſuo, quod minimum quidem eſt omnibus ſeminibus: cùm autem creuerit maius eſt omnibus oleribus, &*

ſit ar-

fit arbor, ita vt volucres cœli veniant, & habitẽt in ramis eius. Aliam parabolam loquutus eſt eis. Simile eſt regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier abſcondit in farina ſatis tribus, donec fermentatum eſt totum. Hæc omnia loquutus eſt Ieſus in parabolis ad turbas, & ſine parabolis non loquebatur eis: vt impleretur quod dictum erat per Prophetam dicentem: Aperiam in parabolis os meum, eructabo abſcondita à conſtitutione mundi.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Simile eſt regnum cœlorum grano ſynâpis, quod accipiens homo ſeminauit in agro ſuo.

LAVDABO æternam Chriſti ſapientiam nobiſcum tàm clementer agentem, vt Euangelicam doctrinam ex paruis & humilibus initijs ad maxima perduxerit, & idcircò contulerit grano ſinâpis, inter omnia ſemina perexiguo, ſed ſenſim procedenti in arbuſculam, quæ ſuos ramos extendit, & cœli volucres fouet, cuius prætereà ſemen contritum, ſecundùm Plinium, ad pellenda venena confert, magnamque vim ad morbos curandos obtinet. Lib. 20. cap. 22.

obtinet. Itaque & meo fidelium omnium nomine ingentes Christo Domino gratias agam, qui nobis hoc granum diuinumque semen, quod initiò plurimis vile prorsus & abiectum, & inter omnes quidem disciplinas minimi esse pretij videbatur, tàm viuidum, acre, potens, pretiosum & salutare mundo effecerit, vt meritò cum Paulo testemur: *Viuus est sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum & discretor cogitationum & intentionum cordis.* Hoc ipsum verbum seu Euangelium, quod virtus Dei est ad salutem omni credenti, cùm primùm exoriretur, Iudæis quidem & Græcis fuit signum contradictionis, vt Simeon dixit, & vti Iudæis scandalum, ita Græcis stultitia, ipsis autem vocatis Iudæis ac Græcis DEI virtus, Deique sapientia, quemadmodum Paulina verba declarant. Ac philosophorum quidem dogmata, quibus olim ethnici tantoperè gloriabantur, semina quoque & grana dici viderique possunt, quæ cùm accedente humano studio creuerint, tantùm in olera & herbas, quæ citò arescunt & corruunt, ebulliunt quidem, sed vt nihil in eis firmum ac solidum, sed omnia potiùs flaccida & marcida reperiantur. Prædicatio autem Euangelica, quantumuis à multis & doctis & præpotentibus oppugnaretur, non in olera, sed velut in arborem sublimem, lateq; in orbe diffusam, ac firmiter stabilitam paucis annis excreuit, multisque gentibus & populis mirificè profuit. Impletum enim illic videas Isaiæ vaticinium, quo prædictum fuerat: *Repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes.* Ac rursus ad Ecclesiam velut spiritualem Hierusalem ab eodem vate dictum legimus: *Ecce tenebræ operient terram, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur, & ambulabunt gentes in lumine tuo.*

Hebr.4.

Rom.1.

Luc.2.

1.Cor.1.

Isai.11.

Isai.60.

PROINDE mirabor ego multorum hodie fideliũ vanitatem ac insipientiam, qui profanis literis & humanæ

doctrinæ adeò sunt dediti & immersi, vt parùm aut nihil vacent spiritualibus studijs, vtque diuinæ doctrinæ & sapientiæ thesaurum, quem potissimùm in sacro Christi Euangelio, velut pretiosam margaritam inclusam habemus, nauseabundi negligãt. Nec in paucos competit Paulinum illud: *Euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapiẽtes, stulti facti sunt.* Nam verè tradit Sapientiæ liber: *Vani sunt omnes homines, in quibus nõ subest scientia Dei.* Tum illorum iniri numerus non potest, qui pro vera sapientia stultam huius mundi sapientiã, sicut Paulus appellat, cupidè amplectuntur, & dum ipsum omnis sapiẽtiæ, vel sicut Ieremias loquitur, *aquæ viuæ fontem derelinquunt, quasi cisternas dissipatas sibi fodiunt: vnde pro generoso vino aquam bibunt impuram, quæ sitim nulli vnquàm exstinguit. Beatus autem homo,* sicuti canit Dauid, *quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum.* Vbi non sine cordis mei tristitia cogitabo, quòd adeò multum temporis ac studij in rebus literisque profanis contriuerim, sacris autem literis, quibus nihil excellentius, ac salutaris doctrinæ cognitione, velut solido piorum cibo, meum fraudarim animum, perinde ac si porcorum siliquis magis quàm pane cœlesti delectarer: *Qui verò ignorat, ignorabitur,* Apostolo teste. Cuius fœdæ ignorantiæ tàm infœlix effectus est, vt apud Isaiam queratur DEVS: *Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam. Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque vllo termino.* Quid autem prodest homini liberalibus artibus instructo, omnibusque linguis exculto, si pro charitate ædificante, inflante scientia sit præditus? Immò verò si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum: vt Apostolus de se ipso palàm affirmat. Quo magis miserum ac miserandum est, nos de CHRISTI doctrina & Euangelica lege tàm præclarè

Matt.13. Rom.1. Sapien.13. 1.Cor.1. Ier.2. Psal.93. 1.Cor.14. Isai.5. 1.Cor.8. 1.Cor.13.

ſentire ac gloriari: ſed in ea profitenda & illuſtranda tàm frigidè ſegniterque verſari, vt ethnici etiam olim in ſuæ philoſophiæ ſtudijs perſequendis & promouendis longè fuerint accuratiores. Etenim non pauci illorum vt ſine Deo, ſine fide vano diſcendi deſiderio ſatisfacerent, multas prouincias laborioſiſſimè peragrârunt, ſicut Pithagoras, & Plato: alij diuitias omnes ſponte contempſerunt, vt Socrates, & Crates Thebanus: nonnulli vt commodiùs pro ſuo arbitrio philoſopharentur, quemadmodum Cynici & Academici, vitam ſibi ſordidam & loca peſtifera non grauatim amplexi ſunt. *Ideò ipſi iudices noſtri erunt*, & ſuo tempore noſtram ſocordiam & ingratitudinem vel incuſabunt, vel condemnabunt, quòd in meridiana luce cœcutiamus, & pro auro carbones complectamur, quoniã humanæ doctrinæ fumo contenti, proh dolor, Chriſtianè philoſophari & Euangelicè viuere in poſtremis habemus. Atqui perſpicuè dixit Ioãnes: *Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet, ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare. Qui dicit ſe noſſe Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt, & in hoc veritas non eſt.* Tùm à Iacobo Apoſtolo ſcriptum eſt: *Scienti bonum facere, & non facienti, peccatum eſt illi.*

Luc. 11. 1. Ioan. 2. Iacob. 4.

Quod (granum ſinapis) minimum quidem eſt omnibus ſeminibus, cùm autem creuerit, maius eſt omnibus oleribus.

GRANVM hoc ſinâpis non modò Euangelicam doctrinam, ſed & Chriſtum ipſum ac lectiſſimos eius amicos mihi deſignabit. Ac Chriſto quidem lætus idcirco gratulabor, quòd ſeſe vt rebus alijs multis, ita etiam grano ſinâpis creſcenti, & eximo in altum exſurgenti comparârit, ac ſimilem omninò fecerit. Quid enim humilius Filio hominis obſecro, qui cum amariſſimum calicem biberet, de ſeipſo illud verè teſtatus eſt: *Ego ſum vermis & non homo,*

Pſal. 21.

opprobrium hominum, & abiectio plebis: omnes videntes me, deriserunt me. Cum enim in forma Dei esset, humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Iam verò quid hoc ipso electissimo grano sublimius atque gloriosius, quod in hortum virginei corporis missum, Crucis in arborem creuit, ac fructus sui saporem dedit maximum toto orbe terrarum? Hoc ipsum granum sic exaltauit Pater, vt nouissimo virorum, qui & vir dolorum dicitur, nomen daret super omne nomen, eumq; super omnes cœlos exaltaret, nec solùm ab hominibus, sed etiam ab ipsis Angelis vellet adorari. *Adorent eum*, inquit, *omnes Angeli eius.* Quid illo excelsius & augustius fingi possit, qui rediuiuus de seipso palàm affirmat: *Mihi data est omnis potestas in cœlo & in terra?* iamque is sedet in excelsis ad dexteram Patris. Neque modica erit mihi consolatio, quòd Christus caput suis etiam præcipuis membriss largitur, vt velut grana sinâpis iure habeantur, quia primùm in specie vilia & abiecta, deinde mirum in modum splendida & gloriosa inueniuntur. En tibi virgam de radice Iesse, & ancillam illam Domini, fabrique Iosephi coniugem, obscuram vulgo & pauperem, cuius & animam sæuus gladius à Simeone prædictus sæpè pertransiuit, quæ demùm & post Apostolos & mulieres, vti scribit Lucas, locum in Ecclesia primitiua nouissimum sibi vendicauit. Succreuit autem hoc insigne granum, & ad culmen illud peruênit, vt super omnes choros Angelorum exaltaretur, & Regina fieret sedens à dextris DEI in vestitu deaurato, quia humilitatem eius respexit & amauit ille, qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo & in terra. Quòd si me ad Apostolos porrò conuerto, paruam, imbecillem, ignobilem & contemptam turbam, id est, exiguum granum sinâpis, mihi videre videor, quæ de seipsa hoc non vanè prædicat: *Vsq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus,* (hoc est, incertis vagamur sedibus) *& laboramus operantes manibus nostris.*

Phil.2. Isai.53. Phil.2. Psal.96. Matt.28. Hebr.1. Isai.11. Luc.1.& 2. Luc.2. Actor.1. Psal.44. Luc.1. Psal.112. 1.Cor.4.

Tanquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsque adhuc, perindè ac si dicas, quisquiliæ & sterquilinium. Sed hos inopes à terra, hos pauperes de stercore sic erexit & euexit DEVS, vt eosdem principibus populi sui æquârit, immò præposuerit, dignosque fecerit, qui lux mundi, sal terræ, principes populorum, & Ecclesiæ fundamenta in scripturis appellarentur, & qui demùm super sedes duodecim, velut summi Iudicis assessores, orbem aliquando iudicent vniuersum.

Psal. 114. Matth. 15. Psal, 44 & 46. Apoc. 21. Matth. 19. Luc. 22.

CÆTERVM væ mihi, nisi & ipse cum Apostolis, immò & electis omnibus me deijciam & extenuem, granumque sinâpis, aut sicut alibi CHRISTVS dixit, granum frumenti minimum fiam. Facessat illa quæ tam multos obcæcat ac perdit arrogantia, philautia & ostentatio, omnisque humana celsitudo mihi sordeat, vt sim vnus exparuulis, quorum est regnum cœlorum. Habet hoc sibi mundus proprium, vt initiò blandiatur, & speciosa quædam promittat, & ad tempus arrideat suis amatoribus, cum voluptas, diuitiæ & gloria ex voto succedũt. Verùm ista fucata, fluxa & momẽtanea bona sunt, Christus ea spinas vocat, quæ non explent animum, & infœlici fine clauduntur, ac luctum plerisque perpetuum creant. *Extrema enim gaudij luctus occupat.* Quantò autem mihi consultius fuerit, Domino DEO sincerè ac integre adhærere, illiusque morem ac ordinem obseruare, qui operibus suis humile quidem initium, finem verò splendissimum tribuere solet. Hunc enim operandi modum tenet maximè, vt per infima & infirma mundi ea quæ sunt potentissima deijciat, & è minimis ad maxima suos prouehat electos, iuxta illud: *Mundus gaudebit: vos autem contristabimini. In munndo pressuram habebitis. Qui seminat in lacrimis, in exsultatione metent. Si commortui sumus, & conuiuemus. Si sustinebimus, & conregnabimus.* Denique mirabor statum Ecclesiæ, quæ nobis per arborem hîc designata videtur, arborem, inquam, ex grano sinâpis prodeuntem, varijsque ramis ornatam, in

Ioan. 12. Matth. 18. & 19. Matt. 13. Luc. 8. Prou. 14. Ioan. 16. Psal. 125. 2. Tim. 2

quibus

quibus volucres cœli non sine voluptate habitēt & iucundè commorentur. Nam eiusmodi arbor spiritualis iam pridem à Iudæis ac ethnicis pro nihilo habita, varijsq; modis oppugnata, vix centum viginti hominum turbam initiò continebat. Breui autem ita succreuit, vt sublimis ac robusta fieret, dirisque supplicijs efflorescceret, cuius altitudo pertingeret ad cœlum, cuius adspectus in omni terra se proderet, cuius rami pulcherrimi & fructus vberrimi etiam barbaris & gentibus essent admirationi. Quales verò & quantas Christo Redemtori gratias debeo, qui me veluti volucrem effecit, vt aliquam in hac arbore nunquam desitura partem obtinerē, & in ramis eius salutaribus vnà cum plurimis optimis habitarem. Quot enim fidelium ordines ac status in Ecclesia numerantur, tot eiusdem longè lateque patentes rami comperiuntur, in quibus volucres cœli, id est, iusti per omnes mundi ætates cœlestem potiùs quàm humanam vitam transigunt, & vniti spiritu se mutuò lætissimè complectuntur, vt summo iure concinant: *Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum.* Curabo interim, me in hac arbore ac ramis eius longissimè sparsis, non otiosè versari, sed illum obseruare Canonem Apostolicum: *Videte vocationem vestram fratres. Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Videte quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes sed sapientes, redimentes tempus quoniam dies mali sunt.*

Actor. 1.

Psal. 131.

1. Cor. 1.
1. Cor. 7.
Ephes. 6.

Simile est regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatum est totum.

QVÆ in parabolis Euangelicis à Christo adferuntur, plerunque rerum notissimarum sunt similitudines, & po-

pulari quidem captui congruentes, in quibus nos anxiè curiosos esse non decet, sed magis de summa sententiæ cogitare. Nec dubitabo, illic spiritualem interpretationem ac intelligentiam exigi, eamque sæpè diuersam à doctis rectè probari statuam. Per hanc sanè mulierem, quæ in farina fermentum abscondit, ego in primis accipiam Christi sacram humanitatem, quæ tanquam optima fidissimaque mater, nos Adæ filios summis doloribus peperit, & incredibili amore diligit quamlibet immerentes. Vt mater obliuisci non potest infantis, quem in vlnis gerit, & suo spiritu præsidioque fouet, ac quodammodo abscondit, vt thesaurus sit in vasis fictilibus, & decor filiorum ab intus maneat absque vlla ostentatione. Abscondit, inquam, hæc mater suas opes in filijs, quos per Euangelium generat, præsertim in pauperibus mundoque despectis, vt fide per dilectionem operante, secundum spiritum perfectiùs ambulent, iustique magis ac magis iustificentur. Dico enim in Christo, inquit Apostolus: Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis. Ac iterum: Si spiritu viuimus, spiritu & ambulemus. Quid verò mirum est, CHRISTVM hominem per mulierem & matrem significari? quando & se ipse gallinæ comparat, & ob affectum verè maternum dilectam vrbem Hierusalem amanter ita compellat: *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas?* Optabo interim ex animo, æternam Dei sapientiam, quæ se diligentes diligit, & à vigilantibus inuenitur, mihi velut matrem benignam ac fidam obtingere, cùm illa de seipsa testetur: *Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei. In me gratia omnis viæ & veritatis. In me omnis spes vitæ & virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me.*

[Margin notes: Isai.49. 2.Cor.5. Psal.44. Galat.5. Apoc.22. Galat.5. Matt.23. Prou.8. Eccles.24.]

RVRSVS proposita mulier mihi designabit Ecclesiam, quæ syncerum Apostolicæ doctrinæ fermentum acceptum prudenter abscondit, & occultè cum farina com-

miſcet atque contemperat, vt eiuſdem farinæ tres partes in vnum redactæ, nouo & præclaro ſapore imbuantur. Quocirca in hunc modum ſcribit Ambroſius: Mulier quæ dicitur abſcondere in farinam fermentum, quæ eſt, niſi ſancta Eccleſia, quæ quotidiè doctrinam Chriſti in cordibus noſtris conatur abſcondere?] Quod ad tria verò ſata, Serm. 5.
vel tres menſuras farinæ attinet, eas ego ad tres mundi plagas, Aſiam, Africam, & Europam accommodabo, Chriſtoque gratias reuerenter agam ob ſuam ſingularem & præpotentem virtutem in nouo fermento & Euangelica doctrina operantem, ac prætereà Eccleſiæ ſanctæ gratulabor, quæ per paucos piſcatores infinitam multitudinem piſcium ex hoc vaſto mundi pelago attraxerit, CHRISTOQVE ſponſo ſubdiderit cum vnitate ſpiritus, & firma fide illorum, quæ ad conſtantem trium perſonarum in vna Dei eſſentia confeſſionem ſpectant. Nec frigidè collaborabo, vt Catholicæ doctrinæ communione, velut ſalutari neceſſarioque fermento imbutus maneam, vtque tres animæ meæ vires, nimirum rationalis, concupiſcibilis & iraſcibilis, ad cultum DEI probè commiſceantur atque contemperentur, & hinc totus ego in hominem DEI transformer, fiamq; verè ſpiritualis, ſiue ſicut Apoſtolus vocat, noua creatura, cui nihil praui veteriſq; fermenti ad maſſam Gal. 6.
corrumpendam adhæreſcat. Petam igitur in me diuinitus compleri, quod Paulus Apoſtolus illo dicto quibuſdam precatus eſt: *Ipſe Deus pacis ſanctificet vos per omnia: vt integer ſpiritus veſper & anima & corpus ſine querela in aduentu* 1. Theſſ. 5.
Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruetur. Vbi prætereà mihi grato pectore complectendum eſt, quod ſubindicat Chriſtus de Eccleſia ſemper duratura, quando tradit, optimæ mulieris fermentum tantiſper commiſceri farinæ, donec maſſa illa penitus fermentetur. Id quod fieri non poteſt, niſi ſonante ſemper Euangelica prædicatione, cum Chriſtus ipſe prædixerit: *Prædicabitur Euangelium regni in vniuerſo* Matt. 24.
orbe, in teſtimonium omnibus gentibus, & tunc veniet conſummatio.

ſummatio. Eoque magis tum de perpetuitate Eccleſiæ, tum de prædicatione Euangelij nunquam deſitura & à plurimis retinenda gaudebo, Chriſtoq; agam gratias, firma nempè fiducia & exſpectatione concepta, vt omnes per gratiam cònuerſi, vnum aliquando efficiant ouile, vnumque paſtorem agnoſcāt, ac Deus ipſe ſit, omnia in omnibus. Tam fidelem habemus Dominū, qui vſque ad finem ſeculi cum ſuis fidelibus manere decreuit, ſuæq; præſentiæ ac manſionis virtutem contra hoſtes exhibet ſingularem. Hoc enim eſt, quod regius Propheta promiſit: *Benedictiones dabit legislator, ibunt de virtute in virtutē: videbitur Deus Deorum in Sion.* Quin & Chriſtus ipſe velut ſuū officium explicans, hoc nobis affirmat: *Ego ſum paſtor bonus, & cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ. Ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & nō rapiet eas quiſquam de manu mea.* Omitto interim, quod Bernardus hanc parabolam ſanctiſſimæ Virgini matri accommodat, tali nempè mulieri, quæ ſuæ fidei fermento in vtero virgineo tria permiſcuit ſata, hoc eſt tres CHRISTI naturas in vnitate perſonæ commixtas tenuit atque in lucem edidit.

Ioan. 10. 1. Cor. 15. Matth. 28. Pſal. 83. Ioan. 10. Lib. de cōſiderat. c. 9 & 10.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *eſt mihi* DEVS, *vt diuinæ ſapientiæ & doctrinæ complures habeamus profeſſores atque cultores verè ſtudioſos, vtq;* DEI *verbum & Euangelica Philoſophia ſuam in nobis, quemadmodum in primis fidelibus, vim & acrimoniam potenter exerat. De illis dixit Lucas*: Verbum DEI creſcebat, & multiplicabatur numerus diſcipulorum in Hieruſalem valdè: multa etiam turba ſacerdotum obediebat fidei. *Ac iterum:* Erat manus Domini cum eis, multusq; numerus credentium conuerſus eſt ad Dominum.

Actor. 6. Actor. 11.

PETAM insuper à Domino, grana sinapis electa concedi, hoc est, tales Ecclesiæ ministros atque ciues, qui se Christo, Mariæ, Apostolis & sanctis alijs in eo conforment, vt ab imis ad summa in omni humilitate & simplicitate consurgant, suaque vocatione dignè ambulent, sicut & Paulus à Thessalonicensibus postulauit. Superbum enim sequitur humilitas, & humilem sequitur gloria, *teste Salomone.* .Thess.2. Prouer. 29.

ORABO huic ætati bonum suppetere fermentum, nempè sanam & salutarem doctrinam, quæ animos hominum perinde ac farinam insipidam ad se pertrahat, & tres animæ vires siue potentias ad benè beateq; viuendum reformet in plurimis.

DOMINICA VLTIMA POST EPIPHANIAM ET SEPTVAGESIMÆ PROXIMA.

SI quando post sextam Dominicam quæ præcessit, alia celebranda superfit, quod non adeò frequenter accidere solet, illud Euangelium vnà cum suis notis hîc inseratur, quod ferijs Diui Matthiæ Apostoli adscriptum postea inuenietur, & ex vndecimo capite Matthæi depromitur, nimirum: Confiteor tibi Pater, Domine cœli & terræ & quæ sequuntur.

DOMINICA SE-PTVAGESIMAE.

Sequentis Euangelij Argumentum.

EX parabolis Euangelicis isthæc minima non est, quam Christus proponit de patrefamilias suam vineam procurante sedulò, illamque vocatis colonis elocante, vt hi transacti laboris sui præmium referāt, siue maturè, siue tardè ad laborandum accesserint. Maturè quidem in hanc vineam vocati venêre Iudæi: tardè verò Gentiles, nempè post Christi in cœlos ascensum facti participes Euangelicæ gratiæ, quam priores Iudæi prorsus indignè repudiārunt, saluti quoque Gentium inuidentes, & quodammodò contra Dei
Act.11.& 15. bonitaté obmurmurantes, sicut ex actis Apostolorum perspici potest. Nihil verò attinet excutere singula, quæ in huiusmodi parabolis adferuntur. satis fuerit præcipua excerpere, & scopum ipsum loquentis Domini cumprimis ob oculos habere. Illud est extra controuersiam, non solùm in Iudæis, sed etiam in Gentilibus Christianis impleri quod in Epilogo traditur, nouissimos nempe fieri primos, & primos nouissimos: tum ex multis vocatis ad lucem, gratiam & laborem, paucos electos reperiri, quibus æternæ vitæ denarius tandem persoluatur. Adeò satis non est, quòd à patrefamilias in vineam vocati accedimus, ac promissa illius liberalitate nos ipsos consolamur, nisi & oblatæ gratiæ in vinea cooperemur, vt cum Paulo quisque bona conscientia
1.Cor 15. dicat: Gratia Dei sum id quod sum, & gratia eius in me va-
Cap.28. cua non fuit. Vnde & Concilium Arausicanum Secundum

lucalenter hoc tradidit: Debetur mercès bonis operibus, si fiant: sed gratia quæ non debetur, præcedit vt fiant.] Sanè quisquis in vinea Ecclesiæ non est, aut in eadem non laborat, sed otiosè, aut quod peius est, criminosè viuit, de promisso denario frustrà sibi blanditur. Omnis enim arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur, iuxta Christi sententiam. Igitur excutiendum est à cordibus religiosis, (Augustini verbis vtor) ne mala securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam sufficere solam fidem putauerint, benè autem viuere, & bonis operibus viam Dei tenere neglexerint.]

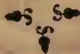
Matth. 7.

Lib. de fide & operibus cap. 14.

EIVSDEM DOMINICAE
Euangelium Matth. xx.

Dixit JESVS Discipulis suis, Simile est regnum cælorum homini patrifamilias, qui exijt, primo manè conducere operarios in vineam suam. Conuentione autem facta cum operarijs ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos, & dixit illis: Ite & vos in vineam meam, & quod iustum fuerit dabo vobis. illi autem abierunt. Iterum autem exijt circa sextam & nonam horam & fecit similiter. Circa vndecimam verò exijt, & inuenit alios stantes, & di-

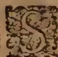
cit illis: Quid hîc statis tota die otiosi? Dicunt ei, Quia nemo nos conduxit. Dicit illis: Ite & vos in vineam meam. Cùm serò autem factum esset, dixit Dominus vineæ procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à nouißimis vsq; ad primos. Cùm venissent ergo qui circa vndecimam horam venerant, acceperunt singulos denarios. Venientes autem & primi, arbitrati sunt quòd plus essent accepturi, acceperunt autem & ipsi singulos denarios. Et accipientes, murmurabant aduersus patremfamilias, dicentes: Hi nouißimi vna hora fecerunt: & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei & æstus. At ille respondens vni eorum dixit: Amice non facio tibi iniuriam: nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est & vade. Volo autem & huic nouißimo dare, sicut & tibi. Aut non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Sic erunt nouißimi, primi: & primi, nouißimi. Multi enim sunt vocati: pauci verò electi.

NOTÆ

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Paterfamilias exijt primo mane conducere operarios in vineam suam.

INGVLARES gratias cœlesti patrifamiliâs agam, qui humani generis pro sua bonitate misertus Ecclesiam verã perinde ac electam vineam inde ab orbe condito plantat, colit atque conseruat, missis ad illam per ætates omnes, præsertim noui testamenti, fidis colonis, qui suis laboribus vineę huic impensis digna tandem præmia consequantur. Hinc illa Dei promissio per Ieremiam facta Ecclesiæ: *Ecce ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, & piscabuntur eos: & posthac mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cauernis petrarum.* Ac rursus: *Dabo vobis pastores iuxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrina.* Tum Isaias de huiusmodi Euangelicis operarijs id vaticinatur: *Vos autẽ Sacerdotes Domini vocabimini: ministri Dei nostri dicetur vobis: fortitudinem gentium comedetis.* Quos ministros operarios ego tantò maioris faciam, & ab omnibus pluris faciendos iustiusque venerandos putabo, quantò certiùs munus illorum Deum habet authorem, quantoque semper Ecclesiæ conducibilius ac magis necessarium fuit. Quid enim esset atque efficeret sine colonis vinea? Certè inculta & deserta iaceret. Quid sine pastoribus oues? vtique vagantes & errantes essent, ac contra luporum rabiem se tueri minimè possent. Quid sine sacerdotibus Ecclesia? non Dei verbum in ea prædicaretur, non sacramenta dispensa-

Ierem. 17. Ierem. 3. Isai. 61.

rentur, non spirituales iudices & medici suũ officium facerent, ac demum Ecclesia dissonans chorus magis quàm quod dicitur, *a* castrorũ esset acies ordinata. b *Quomodo enim prædicabunt nisi mittantur?* sicut *c* Moses, Aaron & *d* Ioannes à Deo vocati & missi venerunt, & quoniam *e* rete sibi cõcreditum in nomine Domini eiecerunt in mare prouentum Eclcesiæ maximũ attulerunt. Etenim *f quæ à Deo sunt, ordinata sunt*, Apostolo teste. Illos verò fugiam; ac detestandos magis quàm probãdos existimabo, qui cum Dominicæ vineæ cultores videri haberique postulent, à cœlesti Patrefamilias vocati & missi non sunt, & hac iusta illius querela notantur: *Non mittebã Prophetas, & ipsi currebant: non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant. Væ pastoribus qui disperdunt & dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus.* Arguit eosdem & Paulus, cum loquitur de falsis fratribus, Pseudapostolis, operarijs subdolis, transfigurantibus se in Apostolos Christi Sathanæque ministris, qui sibi nempè honorem sacerdotij sumunt seq; in munus Euangelicum & Ecclesiasticum ingerunt, cùm nullo tamen iure testari possint: *Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum* DEI. Cùm autem hoc genus hominum, immò vulpium, nostram vineam hodie furenter demoliatur, ac mundus istiusmodi nouis doctoribus ac ministris ob ipsorum blandiloquentiam valdè oblectetur, verba Irenæi verè Apostolici viri notabo, quibus illi ipsi nobis liquidò depinguntur. Eis, inquit, qui in Ecclesia sunt presbyteris obaudire oportet, his qui successionem habent ab Apostolis, qui cum Episcopatus successione charisma veritatis certum secundùm placitum Patris acceperunt. Reliquos verò qui absistunt à principali successione, & quocunq; loco colliguntur, suspectos habere, vel quasi hæreticos & malæ sententiæ, vel quasi scindentes & elatos, & sibi placentes.] Ac posteà iterum: Apud eos qui sunt in Ecclesia presbyteri, est Apostolica doctrina.] Absit igitur vt animam & salutẽ meam nouis permittam ministris &

a Cantic. 6. b Roma. 10. c Exod. 7. d Ioann. 1. e Luc. 5. f Rom. 13. Hierem. 23. Ibidem. 2. Cor. 11. 1. Cor. 4. Cantic. 2. Ezech. 13. Lib. 4. contra Valentinum cap. 43 Ibidem.

magiſtris, qui ſuæ vocationis & ordinationis rationem reddere nequeunt, nec ſolùm à noſtræ, ſed etiam à veteris Eccleſiæ ſacerdotibus alieni, ac inter ſe diſſecti ſunt, totque velut colenda idola proponunt, quot falſa & impura dogmata venditant imperitis. Iubet autem Apoſtolus nos pacem habere cum iis miniſtris, qui legitimè miſſi populo Præpoſitos agunt, & acceptas tenent traditiones: illosque penitùs deuitari vult, qui inordinatè, & non ſecundùm Eccleſiæ traditiones ambulant. Vnde illum præſcribit canonē: *Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepiſtis, anathema ſit.* Sed & illorum ſortem ex animo deplorabo, qui perindè ac olim Galatę, nouis præſtigijs faſcinati, legitimè miſſos & inſtitutos Eccleſię miniſtros non agnoſcunt, nec audiunt, quin & Catholicos Epiſcopos ſiue præſentis, ſiue ſuperioris ætatis ſuperbè contemnunt & repudiant, quodque intolerabilius eſt, pro paſtoribus & doctoribus ordinarijs lupos rapaces, pro veris ſacrorum miniſtris falſos & ſuppoſitios illos amplectuntur, qui per oſtium nunquam ingreſſi, & ab oſtiario minimè probati, in Eccleſiaſtica munia ſeipſos ingerunt, aut à profanis magiſtratibus intrudi ſe ſuſtinent. Quid autem iſthuc eſt aliud, præterquàm cœleſti Patrifamilias, eiuſque vocationi & miſſioni palàm repugnare, oues paſtoribus, & diſcipulos magiſtris legem dare, Chriſtum Dominum in ſuis vicarijs loquentem & paſcentem eijcere, ac demum reipſa ſe immundos hædos pro electis ouibus declarare? Ouium certè ſiue germanorum Dei filiorum, id eſt, fuit, eritque ſemper proprium, ſecundùm diuinas illas regulas viuere: a *Ne innitaris prudentiæ tuæ: ne ſis ſapiens apud temetipſum.* b *Audi diſciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ.* b *Oues meæ vocem meam audiunt. Alienum autem non ſequuntur, ſed fugiunt ab eo, quia non nouerunt vocem eius.* d *Omnia honeſtè & ſecundùm ordinem fiant in vobis.*

[Margin: 1.Theſſ.5. — 2.Theſſ.2. — Galat.1. — Galat.5. — Ioan.10. — a Prou.3. — b Prou.1. — c Ioan.10. — d 1. Cor.14.]

Quid hîc ſtatis tota die otioſi.

NOTABO ingenium & morem noſtri Patrisfamiliâs, qui tantam pro ſua vinea procuranda curā gerit, toties ad operarios conducendos egreditur, & ſuorum labore delectatur. Hinc quos otioſè ſtantes offendit in foro, ſeuerè corripit, conductis ſingulis vineæ ſuæ partem excolendam aſſignat, atq; vt ad laborandum ſint omnes alacriores, ſuum cuique laboris præmium pollicetur, & per procuratorem

Ioan.5. præſtat fideliter. Adeò verè dixit Chriſtus: *Pater meus vſq;*

Ioan.4. *modò operatur.* Ac de ſeipſo idem diſertè pronuntiat: *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius qui miſit me, vt perficiam opus eius.* Tum alios etiam ſui ſimiles, hoc eſt, in labore in-

Matt.26. defeſſos ſocios & collegas requirit, dormientes diſcipulos increpat, Petro in piſcatione verſanti benedicit, ac operan-

Luc.5. ti per Prophetam id promittit: *Labores manuum tuarum*

Pſal.127. *quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit.* Nec eſt diſpar il-

Pſal.14. la promiſſio, in Dei tabernaculo habitaturum, ſuamq; in monte ſancto requiem habiturum eſſe, qui ingreditur ſine macula & operatur iuſtitiam.

Nonnè igitur meritò me mei pudeat ac pigeat, quod ſubindè laborem fugiens ad otium adſpiro, & in his quæ ago, me torpentem ac ſegnem ſeruum illi exhibeo, qui me ad laborandum non modò conduxit, ſed etiam creauit?

Iob 5. *Homo enim naſcitur ad laborem, & auis ad volatum.* Tum

Eccleſ.4. Sapientis præceptum eſt: *Noli eſſe inutilis & remiſſus in operibus tuis.* Neque vlli hoc in mundo quieſcendi, ſed laborandi, ac poſt laborem hîc ritè confectum, in alio ſeculo

Luc.19. quieſcendi, ſpacium datur. *Negotiamini*, inquit, *dum venio.*

Apoc.14. Et à Ioanne ſcriptum legimus, *Beati mortui qui in Domino moriuntur. Amodò iam dicit Spiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis. Opera enim illorum ſequuntur illos.* Quamobrem opera fidei & charitatis in vinea præcedant neceſſe eſt, vt homini non ſolùm de vera poſt mortem quiete, ſed etiam de cœleſti mercede prouideatur. Conſtitutus eſt pro-

curator, immò Iudex omnium Christus, *Pater enim omne iudicium Filio dedit*, qui solis operarijs, non autem otiantibus & sterilis fidei iactatoribus, mercedem ex æquo retribuat. *Ecce*, inquit, *venio citò, & merces mea mecum est, reddere vnicuiq; secundum opera sua*. Væ igitur mihi, si pretiosi temporis vsuram amitto, aut si preposterè laboro, vt neque ad scopum propositum respiciam, neque mihi ac alijs fructum salutarem, sicut Paterfamiliâs requirit, adferam. Tantum abest, vt illas voces diuinas, quas impleri necessum est, surdis transire auribus debeam: *Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Venit nox, quando nemo potest operari. Ambulate dum lucem habetis, vt non vos tenebræ comprehendant. Ante obitum tuum operare iustitiam: quoniam non est apud inferos inuenire cibum. Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare.* Vt hinc etiam Apostolus, qui non solùm ore Euangelium prædicabat, sed suis quoque manibus laborabat, fideles omnes hortetur: *Operam detis vt quieti sitis, & vt vestrum negotium agatis, & operemini manibus vestris, sicut præcepimus vobis.*

Ioan. 5. Apoc. 22. Ioan. 6. 9. & 12. Eccle. 14. Eccle. 9. 1. Cor. 4. 1. Thess. 4.

PROINDE sic me comparabo, vt contra otium & inertiam segnitiemque perpetuò pugnem, in studio autem ac labore honesto corpus hoc exerceam, quod velut seruus immorigerus, adeoque vt asinus piger, quærit diuerticula, heroque suo laborem exigenti obstrepit ac recalcitrat. Sed quid remedij contra hunc morbum præbet Sapiens? *Cibaria*, inquit, *& virga, & onus asino: panis & disciplina & opus seruo.* Ac iterum: *Seruo maleuolo tortura & compedes, mitte illum in operationem, nè vacet. Multam enim malitiam docuit otiositas.* Nam & iners otium in causa fuit, vt Sodomitæ, sicut apud Ezechielem legimus, in spurcissimum illud nefariæ libidinis scelus prolaberêtur. Tum Rex Dauid quantumuis pius, dum otio vacat, in turpe adulterium, horrendumque homicidium incidit. Eo magis ac diligentius mihi cauendum est, nè cum aliâs, tum in diuino

Eccle. 33. Ezech. 16. 2. Reg. 11.

cultu otio ac torpori indulgeam, oblitus illius qui dixit: *Sustinete hic & vigilate mecum. Vigilate & orate, vt non intretis in tentationẽ.* Vetat igitur Salomon dormire pigros, & vigilantis formicæ sectandam proponit industriam. *Si* enim *impiger fueris, veniet* inquit, *vt fons messis tua & egestas longè fugiet à te.* Sed & me ipsum incusabo, qui Domini voce iustè corripi dignus sum, vt audiam sæpè: *Quid hic statis tota die otiosi?* Ita verò dicentem & obiurgantem Dominum audiam maximè quando vesperi deprehendero, me per diem parum aut nihil operæ fecisse pretium, sed
Luc. 5. velut cum Petro sine fructu fuisse piscatum, aut cum Apelle nullam duxisse lineam.

VBI mœstus ego mecum reputabo, quàm sibi malè consulant plurimi, cœlesti optimoq; Patrifamilias indignè resistentes, seque præclara mercede, quam referre poterant, defraudantes, quandoquidem sub conductis verisq; cultoribus vineæ, in ea ipsa nolunt persistere, aut si persistunt, tempus quo laborandũ erat, otiosè, immò & vitiosè transigunt: tùm si laborant, nõ vt oportebat sincerè laborant, vt suas operas ad gloriam Patrisfamilias, & proximi commodum referre, atq; in charitate cuncta perficere satagãt. Quocirca Chrysostomus cum quæstionem illam propo-
Psal. 125. suisset, Si est victus Sathan & profligatus, quid ergo est quòd sæpè vincit? commodè respõdit, hoc ex nostra ignauia prouenire. Bone Deus, quàm graue durumq; iugum sustinent filij seculi, quàm immanes labores mundi & carnis amore victi suscipiunt, & sine fructu perferunt? Sed miserrimi tandem & serò pœnitentes fatebuntur: *Lassati su-*
Sapien. 5. *mus in via iniquitatis & perditionis, & perambulauimus vias difficiles, viam autem Domini ignorauimus. Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquàm vmbra, & tanquàm nuntius pracurrens. Quoniã spes impij tanquàm lanugo est quæ à vento tollitur; & tanquàm spuma gracilis quæ à procella dispergitur: & tanquàm fumus qui à vento diffusus est.*

Multi sunt vocati, pauci verò electi.

AGNOSCAM & prædicabo iustum Dei iudicium, qui summæ bonitatis gratiæq; suæ contemtũ in mortalibus ingratis ita vindicat, vt ex plurimis ad Ecclesiã vocatis, fidemque professis, paucos tandem ad gloriam eligat atque assumat. Cur enim seuerã Dei iustitiam non sentiant, qui tantoperè illius misericordia cõuersis oblata, & pœnitentibus promissa, tam turpiter abutuntur, vt in vinea Domini non nisi vitem infrugiferam, & vuas vel putridas vel immaturas proferant? Proinde iratus Paterfamilias de illis meritò quæritur: *Quid est quod debui vltra facere vineæ meæ & non feci ei? an quod exspectaui vt faceret vuas, & fecit labruscas?* Isai. 5. Cæterùm ad paucos electos, & sedulos vineæ cultores non pretinent, qui sola DEI vocantis bonitate, Christiq; meritis & Euangelij promissis contenti, se nimium hodiè consolantur, cùm sine obseruatione legis, sine respectu operum, sine meritis præcedentibus iustitiam & salutem credentibus audent polliceri. Hos enim Propheta verberans dixit: *Popule meus qui te beatũ dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dessipant. Dicite iusto, quoniam benè, quoniam fructum adinuentionum suarum comedet. Væ impio in malum: retributio enim manuũ eius fiet ei.* Isai. 3. Et Ioannes Apostolus contra eosdem vanæ fidei iactatores, qui gloriam absque merito, & meritum absque opere volunt habere, vt Bernardus loquitur, nos præmuniens ait: *Filioli, nemo vos seducat: qui facit iustitiam, iustus est. Qui facit peccatum, ex diabolo est.* Apoc. 22. In epist. ad Coloniẽses. Et apud eundem diuina vox adstruit: *Esto fidelis vsque ad mortem: & dabo tibi coronam vitæ.* Apoc. 2. Ac iterum: *Ecce venio citò & merces mea mecum est, reddere vnicuiq; secundum opera sua.* Apoc. 22. Quare illorum cœcitatem deflebo, qui cùm iustitiæ bonorumq; operum fructibus destituantur, & velut resecti sint à verà vite palmites, tamen quia Christo credunt & fidunt, etiamsi redarguentẽ conscientiam sentiant, nec de peccatis doleant, de salute sua Ioan. 15.

Psal. 2. Luc. 1. *Philip. 2. a Philip. 1. b Matth. 6. c Psal. 118. d Heb. 10.

certo statuunt, ac de propitio sibi Deo stultè gloriantur. Ego verò sacris literis obtemperabo, quæ fidelibus iubent seruire Domino in iustitia & sanctitate* suamque salutem cum timore & tremore operari, *a* Euangelio digne conuersari, *b* thesauros in cœlo recondere, ac demùm *c* spe mercedis æternæ, vel propter retributionem, æqua & iusta præstare, Deique voluntatem facientes reportare promissionem. Quidquid autem noui fingant aduersarij, qui credentium benefacta deprimunt, vt fidem nescio quam extollant ac iactent, ego cum vera Ecclesia ingenuè confitebor, opera ex fide procedentia, & ex charitate facta, nulli non Christiano ad benè beateque viuendum necessaria esse, illaque nô solùm fidem & charitatem internam testificari, sed internam quoque iustitiam augere, & fiduciam quandam gratiæ DEI & vitæ æternæ animis ingenerare: quin etiam cœlestis beatitudinis meritum ac præmium nobis comparare, maioreque gratia dignos efficere, non propter operum quidem dignitatem, si illa in se considerentur, sed ob gratiosam illam DEI cum credentibus factam conuentionem, & ob inhabitantem Christi spiritum, quo duce vim accipiunt, vt sint hi digni cœlesti & perpetua retributione. *Pietas enim ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futuræ.* (1. Tim. 4.) *Talibus hostijs* (beneficentiæ & communionis) *promeremur Deum, & per patientiam Dei regno digni habemur,* (Heb. 14.) sicut in fide & veritate doctor Paulus affirmat, qui coronam iustitiæ suis benefactis repositam, & à iusto iudice Christo reddendam fidenter exspectabat. (1. Thess. 1. 2. Tim. 4.) Neque solùm Pauli & Dauidis, sed & iustorum in Domino gloriantium propria vox est: *Retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi.* (Psal. 17.) Nec enim iniustus est Deus, vt bonorum operum piè factorum obliuiscatur, quin potiùs adeò liberalis atque munificus existit, vt suo nomine porrectum fratri calicem aquæ frigidæ non sinat manere irremuneratum. (Hebr. 6. Matth. 10.)

QVONIAM verò Christus in Euangelio sæpè testatur, multos vocatos, sed paucos electos esse, etiam atque etiam caueho mihi ab illorum exemplo, qui licet vocati in vinea persistant, & credant cum Ecclesia, tamen vocationi suæ malè respondent, atque idcirco velut infrugiferi palmites, reiecti ac recisi, in flammas inferni abijciuntur. Sic enim Christus ipse testatur de Patre loquens: *Omnem palmitē in me non ferentem fructum, tollet eum.* Ac iterum: *Si quis in me non manserit: mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent & ardet.* Hinc ego salutarem Dei metum concipiam, & omni abiecta præsumtione & arrogantia cum Petro Apostolo sollicitus dicam: *Si iustus vix saluabitur: impius & peccator vbi parebunt?* Confirmat hoc quoque Christus, vbi rogatus ab alijs, *Si pauci sunt qui saluantur?* hoc modo respondit: *Contendite intrare per angustam portam: quia multi, dico vobis, quærent intrare, & non poterunt.* Qui rursus ob paucitatem electorum velut ingemiscens: *Quam angusta*, inquit, *porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci inueniunt illam.* Tantoque minùs me commoueri sinam turba & multitudine peccantium, qui licere sibi quodlibet arbitrantur. *Stultorum* enim *infinitus est numerus.* Ac licet peccantium multitudo peccandi licentiam vulgo subministret, tamen criminum, quæ à iusto Deo vindicanda sunt, nullam facere potest impunitatem. Et scriptura ipsa testatur: *Melior est vnus timens Deum, quàm mille filij impij.* Ac iterum legimus: *Ne æmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis.* Obseruabo igitur quod ab Ieronymo præclare dictum est: Non debemus ad multitudinem respicere, quæ nullum viuendi tenens ordinem, non tàm ratione ducitur, quàm quodam impetu fertur. Nec imitandi nobis sunt illi, qui sub Christiano nomine gentilem vitam agūt, & aliud professione, aliud conuersatione testantur, atque vt Apostolus ait, Deum confitentur se nosse, factis autem negant. Inter Christianum & gentilem non fides tantùm debet, sed etiam vita distin-

Matt.20. & 22.

Ioan.15.

1.Pet.4.

Luc.13.

Matt.7.

Eccle.1.

Eccle.16.

Eccle.24.

In epist. ad Celanciam.

Tit.1.

ta distinguere, & diuersam religionem per diuersa opera
2.Cor.6. monstrare. *Nolite*, ait Apostolus, *iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate?* Demùm pro virili curauero, vt aliorum cura neglecta, de me ipso iudicando ac sanando sim sollicitus, eam nempè partem excolens vineæ, quæ mihi à summo Patrefamiliâs concredita
Eccles.3. & assignata est. Ita enim & scriptura mandat: *Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris: sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus eius ne fueris*
a Gal.6. *curiosus.* a *Quæ seminauerit homo, hæc & metet.* b *Qui par-*
b 2.Cor.9. *cè seminat, parcè metet.* c *Vnusquisque propriam mercedem*
c 2.Cor.3. *accipiet secundùm suum laborem.* Extat elegans Hilarij lo-
In Psal.129. cus ad præsentem Euangelij parabolam alludens, ac fideles omnes piè hisce verbis inhortans: Hora vndecima est, inquit, conclusa diei sunt tempora: curramus omnes, festinemus, nè nox adsit, nè hora prætereat. Beatus quidem qui à mane vsque in noctem laborans, pactum denarium tanquam debitum postulans.]

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi* DEVS *pro eligendis & instituendis pastoribus, concionatoribus & ministris Ecclesiæ, quæ sicut electa & dilecta Christi vinea, operarijs idoneis atque necessarijs hac velut vltima diei hora instruatur. Vix enim vnquã Christi præceptum magis, quàm hoc seculo Ecclesiæ infestissimo, fuit obseruandum. Messis quidem multa*, inquit, *operarij au-*
Matt.9. *tem pauci. Rogate ergo Dominum messis, vt mittat operarios in messem suam.*

ORABO *& pro auditoribus Euangelij, vt operarios atque ministros ritè vocatos, ordinatos ac missos duntaxat admittant, seq́ in vinea Domini firmiter contineant, ac eos iustitiæ fructus proferant, quibus æternam iustitiæ coronam à iusto*

iudice reddendam promereantur. Ita enim in fide & veritate Doctor gentium Paulus de se ipso testatur: Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui: in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. 1. Tim. 2. 2. Tim. 4.

PECVLIARITER *autem inuocabo Dominum, vt me possim, velim ac sciam accommodare ad sacrum Ecclesiæ Catholicæ institutum, quo ab hac ipsa Dominica Septuagesima dicta; lætum Alleluia canticum tollitur, & populo Dei ad Pascha vsque tempus luctuosum indicitur atque commendatur. Etenim sicut optimis & sapientissimis Patribus placuit, luctus quidam spiritualis est, quem in diuino cultu chorus Ecclesiasticus exprimit, vt credentes omnes miserandum effectum peccati, & graues Israëlitarum calamitates sibi ob oculos ponant, atque hac ratione seipsos ad grauioris pœnitentiæ officia paulatim excitent. In quo vtili & salutari instituto tantò me libentius confirmabo, quantò mundus hoc quidem tempore lasciuior ac petulantior esse consueuit, omnes ferè luxui suo laxans habenas, vt Bacchum & Venerem potiùs quàm Christum & pietatem colere velle videantur. Ego verò cum electis, quos paucos fore Christus prædixit, meminero Euangelij de conductis operarijs, qui sanctum laborem, vt promissum denarium accipiant, strenuè subire & exantlare contendunt. Meminero præterea Epistolæ, in qua seipsum Apostolus Paulus nobis imitandum proponit, ac apertè denuntiat*: Castigo corpus meum *(Irenæus legit, Liuidum facio corpus meum)* & in seruitutem redigo. Sic currite vt comprehendatis. *Imitemur ergo & nos hunc Apostolum, sicut hortatur (verbis enim Augustinianis vtor) & castigemus corpus nostrum, & in seruitutem redigamus, si mundum vincere volumus.] Ac peculiariter operam dabo, vt velut à cœlesti Patrefamilias vocatus, nouum studium ad conscientiæ meæ vineam repurgandam atque colendam adferam, & ab hoc tempore maiorem grauitatem induam. Seria enim & cum sensu quodam doloris coniuncta debet esse meditatio de primorum parentum lapsu, exilio, miseria,* 1. Corin. 9. Lib. 5. contra Valent. Lib. de agō: Christian. cap. 6.

c[illegible]us.

effectibusq; peccati. Hoc enim illorum peccatum, omnium malorum lerna, & humanæ calamitatis atque perditionis fundus existitit, vti Apostolus illis verbis declarat: Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors: & ita in omnes homines mors pertransijt, in quo omnes peccauerunt. *Ex qua sententia probat Augustinus, Adæ præuaricationem non ipsi soli, sed etiam eius propagini, toti nempè humano generi, nocuisse, neque tantummodò pœnam, sed & peccatum, quod est mors animæ, per vnum hominem in omne genus humanum transiisse. Vt hinc etiam paruuli in peccato concipiantur, & natura iræ mortiq; subiecti nascantur, atque offenso Deo non reconcilientur, nisi gratia subleuentur illius, qui est mediator Dei & hominum, Agnus ille immaculatus qui tollit peccata mundi, & noua facit omnia. Quare humanam sortem, quæ propter peccatum tot tantisq; periculis ac pœnis vsque subiecta est, nunc maximè deplorabo, illudq; dictum Ecclesiastici meditabor:* Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum graue super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vsque in diem sepulturæ. *Neq; verò me solùm vt Adæ filium respiciam, sed etiam perinde ac peccati, mortis ac damnationis reum statuam, & assumto luctu vnà cum Propheta, immò cum tota Ecclesia nunc lamentante testabor:* Circundederunt me gemitus mortis, dolores inferni circundederunt me, *eoq; precabor magis, vt iustissimus Deus me in furore suo non arguat, neq; corripiat in ira sua, quam ego iampridem promerui.*

Rom. 5.

Lib. de Ecclesiasticis dogmatib. cap. 58. Vide & Fulgent. de fide ad Petrũ cap. 26.

Ephes. 2.

1. Tim. 2.

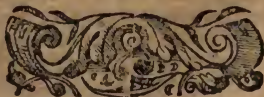
Ioan. 1.

Apoc. 21.

Ecclesi. 40.

Psal. 17.

Psal. 6.

DOMI-

DOMINICA SEXAGESIMAE.

Sequentis Euangelij Argumentum.

MIrus eſt zelus & ardor Iudæorum in Euangelio audiendo, ex quibus complures vndiquè & turmatim ad Chriſtum docentem vltrò confluunt, quem nonnunquam per montes & ad deſerta vſque proſequuntur, quin etiã integros cum illo dies ſine cibo tranſigunt. Hac occaſione Dominus parabolam de ſemine proponit, & in illa quatuor auditorum Euangelij genera explicat, ac duntaxat poſtremum probat eorum, nempè, qui ſolidum fructum ex audito Dei verbo cum patientia referunt, atque ita bonorum operum, omniumquè virtutum ſegetẽ in granario cœleſti condendam ſeruant. Reliquos vt ineptos Euangelij auditores Chriſtus reijcit, etiamſi cupidè ac lætè audiant, & ad tempus credãt, ſimileſquè ſint Herodi Regi, qui Marco teſte, Ioannis Baptiſtæ fuit auditor, ſciens eum virum iuſtum & ſanctum, immò & multa iuxta doctrinam perceptam faciens, & libenter Ioannem audiens. Cæterùm in hoc Euangelio, tanquã in illuſtri ſpeculo, cernunt omnes, qui tantùm cœci non ſunt, quibus de cauſis bona pars hominum verbi Dei vel prędicati, vel auditi, vel lecti fructum amittat, ſuamquè ſalutem æternam nõ ſolùm ob enormia crimina commiſſa excutiat, verùm etiam leuibus de cauſis negligere ſoleat. Sinunt etenim ſemen magna Dei gratia ſeminatum, à dæmonibus deuorari, veritatem lucentem, ſed non redarguentem diligunt, tentationum aculeis ſuperantur, in via DEI cœpta ſe leues & in conſtantes præbent, ſegniter & Marc. 6.

non habebat humorem. Et aliud cecidit inter ſpinas, & ſimul exortæ ſpinæ ſuffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam: & ortum fecit fructum centuplum. Hæc dicens clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat: Interrogabant autem eum diſcipuli eius, quæ eſſet hæc parabola. Quibus ipſe dixit: Vobis datum eſt noſſe myſterium regni Dei, cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant: & audientes non intelligant. Eſt autem hæc parabola: Semen eſt verbum Dei. Qui autem ſecus viam, hi ſunt qui audiunt: deinde venit Diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes ſalui fiant. Nam qui ſupra petram, hi ſunt, qui cùm audierint, cum gaudio ſuſcipiunt verbum: & hi radices non habent, quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in ſpinas cecidit, hi ſunt, qui audierunt, & à ſollicitudinibus & diuitijs & voluptatibus vitæ euntes ſuffocantur, & non referunt fructum. Quod autem in bonam terram, hi ſunt, qui in corde bono, & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Exijt qui seminat, seminare semen suum.

DE incomparabili Christi Domini benignitate mirabor, qui adeò sit auidus humanæ salutis, vt per se ac suos ministros Catholicos non desistat verbum suum diuinum (fidei sapientiæ, iustitiæ, omnisque virtutis semen ac fundamentum) longè lateq; in orbe spargere, ac idem semen agro licet sterili, petricoso, spinoso & infructuoso mandare. Tantum illi desiderium, tanta cura est de omnibus benè merendi, suumque semẽ omni auro pretiosius latè spargendi cũ vtilitate & fructu mortalium. Neque tamen ignorat, diuturnam hanc operam suam paucis duntaxat electis profuturam, vt hinc meritò illud Propheticum sibi sumat: *Quid est quod debui vltra facere vineæ meæ,* vel terræ meæ, *& non feci ei?* Ingentes igitur
Isai. 5. agam gratias Christo vt optimo, sic & liberalissimo seminatori, de quo dixit Propheta: *Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus, & quasi Gomor-*
Isai. 1. *rha similes essemus.* Ob hoc ipsum diuinum semen & mihi & vniuersæ gratulabor Ecclesiæ, cui tàm inæstimabilis thesaurus, panisque cœlestis obtigit, longè vt rectiùs Christiani quàm Israëlitæ hoc sibi sumant quod olim Moyses pro-
Deu. 4. didit: *Hæc est vestra sapientia & intellectus coram populis, vt audientes vniuersi præcepta hæc dicant: En populus sapiens & intelligens, gens magna. Nec est alia natio tàm grandis quæ habeat Deos appropinquantes sibi.* Quæ omnia regius Prophe-
Psal. 148. ta vno velut dicto complectens, euidenter affirmat: *Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis.*

Halleluia.

Halleluia. Quid enim verbo DEI illustrius, augustius, solidius, fructuosius, cum in eo tanquam pulcherrimo speculo, Deum Deique voluntatem cernamus, & Paulus apertè doceat: *Omnis scriptura diuinitus inspirata, vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iustitia: vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* In hoc ipso verbo continetur lex Domini immaculata, conuertens animas testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis, vti Psalmographus Dei verbum & legem mirificè prædicans, canit. Quare nullum mihi Manna dulcius, nullum pignus charius, nullum studium præstantius, iucundius ac frequentius erit, præterquàm in DEI verbo versari, & in diuina lege nocte ac die meditari; hoc quippe officium filiorum DEI est proprium, ac mortales verè sapientes facit. Magno igitur feruentique pectore complectar, quod de verbo suo DEVS ipse pronuntiat, per Prophetam inquiens: *Quomodo descendit imber & nix de cœlo, & illuc vltra non reuertitur, sed inebriat terram, & infundit eam, & germinare eam facit, & dat semen serenti & panem comedenti: sic erit verbum meum quod egreditur de ore meo; non reuertetur ad me vacuum, sed faciet quæcunque volui, & prosperabitur in his ad quæ misi illud.* Hoc verbum si vsquàm alibi, tùm in Euangelio elucet maximè & hunc effectum adfert, vt virtus DEI sit in salutem omni credenti, ac dignè illud excipienti: vt prætereà iure dicatur viuus DEI sermo & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, quemadmodum Apostolus tradit. Curabo autem cum eodē Paulo hoc Euangelium nō erubescere, nec in iniustitia detinere, sed illi obedire, per illud, si possim, alios in Christo gignere, illud ipsum cum Ecclesiæ præpositis conferre, iuxta illud sincerè ambulare, propter illud agere & sustinere omnia.

2.Tim. 3.
Psal. 18. & 118.
Psal. 1.
Isai 55.
Rom. 1.
Hebr. 4.
Rom. 1. & 10.
2. Thess. 3.
1. Cor. 4.
Galat. 2.
Tob. 3.
Coloss. 1.
1. Cor. 9.

Hæc dicens clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat.

VTINAM vox Christi clamantis, quæ summum & ardentissimum nostræ salutis desiderium indicat, meas interiores aures penetraret, & ex corde meo lapideo carneum faceret, meque totum ad se raperet, vt & ipse cum Samuele possim dicere: *Loquere Domine, quia audit seruus tuus.* (1. Reg. 3.) Et cum Ieremia Propheta: *Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abij.* (Isai 50.) Sunt sanè qui surdas planè aures Deo Deique verbo præbeant, sicut obstinatus ille Pharao Moysen admonētem non audiens, sed repellens. (Exod. 9. & 10.) Eiusdem farinæ homines illud DEO dicere non verentur: *Recede à nobis, & scientiam viarum tuarum nolumus: Vanus est qui seruit Deo, & quod emolumentū quia custodiuimus præcepta eius?* (Iob. 21. Malach. 3.) Alij incircumcisas aures adferunt, vt Iudæi ceruicosi, quibus hoc ipsum exprobrat Stephanus protomartyr: (Actor. 7.) & propterea Deus ipse per Ieremiam queritur: *Cui loquar, aut quem contestabor vt audiat? Ecce incircumcisæ sunt aures eorum, & audire non possunt, Ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium, & non suscipiunt illud.* (Ierem. 6.) Hinc & grauis illa extat interminatio: *Quia dereliquerunt legem meam quam dedi eis, & non audierunt vocem meam, & non ambulauerunt in ea, & abierūt post prauitatem cordis sui; idcircò hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego dabo populum istum absynthio, & potum dabo eis aquam fellis.* (Ierem. 9.) Nonnulli rursus tàm obtusi sunt sensus & hebetes, vt ad audiendam & discendam sapientiam prorsus inepti ac stupidi videantur. *Animalis enim homo*, vt Paulus adstruit, *non percipit ea quæ sunt spiritus Dei: stultitia est enim illi, & nō potest intelligere.* (1. Cor. 2.) Vnde Salomon quoque testatur: *Non recipit stultus verba prudentiæ, nisi ea dixeris quæ versantur in corde eius.* (Prouer. 18.) Neq; pauci sine delectu quæcunque dicuntur audiunt, ad nugas, fabulas, detractiones

fœdosque ſermones accipiendos promti & alacres, ſed à doctrina ſpiritus & verbo veritatis alieni, nullam vt aurium rationem ac diſciplinam curare videantur. Tam ſunt in audiendo & loquendo futiles ac effuſi, nihil vt eos inſulſos moueat quod ſcriptum eſt: *Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire, & ori tuo facito oſtia, & ſeras auribus tuis.* Sed & illi haud leuiter peccant, qui ſectis nouis addicti, ad ſolum Dei verbum ſcriptum nunquàm non prouocant, nec audire dignantur, ſi quid in Eccleſia præterea iubeatur vel inſtituatur. Eoq; magis deplorabo communem hominum incogitantiam, immò inſaniam, qui tàm nobili ſenſu diſciplinę tàm perniciosè ac turpiter abutuntur, quando aures patentes habēt ad illa quæ Mundus, Caro, Satan ſuggerunt & ingerunt, verùm ad voces diuinas & ſalutis monita tantùm non obſurdeſcunt, vt hinc ſurdi & aſpides ſurdæ in ſcriptura ſacra dicantur, Eccleſ. 22. Iſai. 42. Pſal. 57.

ILLVD verò mihi dolorem animi peracerbum creabit, complures hodiè, vt anteà nunquàm, ſumma cum audacia impudentiaq; prodire, qui dum ſpecioſo verbi Dei prætextu gloriantur, multas opiniones falſas, & impios errores paſſim excuſant, tegunt atq; defendūt. Huc enim ventum eſt, proh dolor atq; pudor, vt nullum ex venerandis ſacramentis, nullum Eccleſiæ dogma, nullum diuinæ ſcripturæ volumen tum firmum ſit ac integrum, quod verbi Dei ſpecie & vmbra, non aliqua ex parte vel à plebeis oppugnetur hodie atq; conuellatur. Etenim quemadmodū verbo Dei ſecundum Catholicæ fidei regulam ac interpretationem intellecto, & ad verę pietatis ſtudium accommodato, nihil in rebus humanis eſt præſtantius, bonorumque animis iucundius, & magis Eccleſiæ ſalutare: ita viciſſim eodē verbo perperam accepto, & ad impuros animi motus explendos detorto nihil pernicioſius, & ad omnem religionis veræ diſciplinam diſſoluendam vehementius poteſt excogitari. Eſt enim ita prorſus, ſicut Cyrillus memoriæ prodidit: Omnes hæretici de ſcriptura diuinitus inſpirata ſui colli- Epiſt. 28.

gunt erroris occasiones, ea quæ à Spiritu sancto rectè dicta sunt, sua malitia corrumpentes, & super sua capita flammam inextinguibilem augentes.] Quapropter maiorem in modum cauebo, nè mihi Christus frustra dixerit, & sonora voce clamârit, *Qui habet aures audiendi, audiat*: auresque meas ad legitimum vsum ac sensum disciplinæ sanctæ, maximè cùm de sacris agitur, sedulo transferre conabor.
Prou.8. Sic enim æterna loquitur sapientia: *O viri ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum. Intelligite paruuli astutiam, & insipientes animaduertite. Audite disciplinam & estote sapientes, & nolite abÿcere eam. Beatus homo qui audit me, qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes ostÿ mei.*

PECVLIARITER verò audiam & obseruabo non modò verbum scriptum, quod omni acceptione semper dignum est, sed etiam verbum viua duntaxat voce traditum, siue de fide & credendis, siue de moribus & agendis moneat. Nam eiusmodi verbum in Ecclesia viguit, priusquam verbum scriptum promulgaretur, affirmãte quoque Apostolo Petro: *Hoc est verbum quod euangelizatum est in vobis.* Vnde Paulus etiam Ecclesiæ traditiones atq; consuetudines non obscurè commendat fidelibus, & hoc modo seuerè interminatur: *Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit.* Verbum scriptum iactent ac vrgeant noui sectarij, quod & Satan contra Dominum disputans, in medium adduxit, & quo sicut ouillo vellere, lupi rapaces omnes subdolè se contegere solent. Audiam ego Dei spiritum non in scriptura solùm, sed etiã in Ecclesia loquentem, neq; illum Christiano nomine dignum, sed pro publicano ac ethnico censendum putabo, qui CHRISTI sponsam, omniumque fidelium matrem & magistram Ecclesiam, audire detrectat. Quod isthæc, vtpote columna & firmamentum veritatis, docet, expressum Dei verbum habebo: quod verò contra sensum & consensum eiusdem Ecclesiæ docetur, expressum planè Diaboli verbum esse minimè dubitabo. Irrefu-

1.Pet.1. 1.Cor.11. 2.Thess.2. Galat.1. Matth.4. Luc.4. Matt.7. Matt.18. 1.Tim.3.

tabile verbum Dei eſt, quod nunquam abolebitur, *Audi fili mi diſciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ: vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo.* Audiant inſuper paſtores, doctores & præpoſitos Eccleſiæ, in quibus vt in ſuis legatis atque vicarijs, Chriſtus ipſe loquitur, & à ſuis fidelibus audiri vult, ſicut ouium ratio & officium poſtulat. *Qui vos audit*, inquit, *me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit: qui autem me ſpernit, ſpernit eum qui me miſit.* Nec ſolùm Eccleſię Catholicæ miniſtros & magiſtros tanquam à DEO miſſos interpretes audiam, verùm etiam cum Propheta Regio dicere non verebor: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem ſuam, & ſuper ſanctos ſuos, & in eos qui conuertuntur ad cor.* Eadem ratione nō obturabo cor, ſed reuerenter audiam vocem intus loquentis Dei, & inſpirationem Spiritus ſancti, quam Ioannes appellat vnctionem acceptam à Domino, quæ docet electos de omnibus, ac paruulis reuelat arcana. nec rarò Dei laudem depromit ex ore infantium, etiamſi ſcriptum verbum ignorēt, aut ſonare neſciant. Adeò verè ſcriptū eſt illud, *Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei*, ſiue verbum illud ſcriptum ſit, ſiue non ſit, ſed naturali tantùm, vel Eccleſiaſticæ aut politicæ legi congruat. Hinc Apoſtolus Paulus de gentibus licet incredulis affirmat, quòd cùm legem nō habeant, naturaliter ea quæ legis ſunt faciant, atque ipſi etiam ſibi ſint lex, qui opus legis in cordibus ſuis ſcriptum oſtendant. Vult præterea omnem animam ſublimioribus poteſtatibus, earumq; legibus eſſe ſubiectam non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam. Tùm Apoſtolorum traditiones, quæ ſine ſcripto obtinuerunt, & ſeniorum decreta, cuiuſcemodi in ſacris Cōcilijs promulgantur, à fidelibus cuſtodiri præcipit. Quin & ipſe varias leges à Chriſto nunquam propoſitas, ſuis epiſtolis inſerit, atque hoc generale mandatum à Chriſtianis omnibus exigit: *Quæcunque ſunt vera, quæcunq; pudica, quæcunque iuſta, quæcunque ſan-*

Prou.1. Luc.10. Pſal.84. Pſal.94. 1.Ioan.2. Matt.11. Pſal.8. Deut.8. Matt.4. Rom.2. Rom.13. Acto.15. & 16. 2.Theſſ.2. 1.Cor.7. 1.Tim.5. Phil.4.

cta, quęcunq; amabilia, quęcunq; bona famę, si qua virtus, si qua laus disciplinę, hęc cogitate. Quę & didicistis & accepistis, & audistis, & vidistis in me: hęc agite, & Deus pacis erit vobiscum. Tantum abest, vt Paulus Arianum dogma confirmet, quo fideles verbo Dei scripto, tanquam asylo vnico, alligantur. Firma enim fuit & est semper pręclara illa Basilij Magni regula: Dogmata quę in Ecclesia seruantur ac pręedicantur, partim ex conscripta doctrina habemus, partim ex Apostolorum traditione ad nos delata in mysterio, id est, in occulto tradita recepimus.] Habent vtique Iudęi & hęretici verbum Dei scriptum, ad suam pernitiem: habent literam occidentem, sed habere non possunt spiritum viuificantem, qui & spiritus veritatis & Ecclesię rector atq; magister manet perpetuus. Vnde scripsit & Irenęus: Vbi est Ecclesia, ibi & spiritus Dei & omnis gratia. Spiritus autem veritas.] Ac rursus: In Ecclesia posuit Deus Apostolos, Prophetas, Doctores & vniuersam reliquam operationem Spiritus, cuius non sunt participes qui non concurrũt ad Ecclesiam.] Absit igitur, vt meas aures vnquam auertam à verbo siue scripto, siue nõ scripto, sed tradito & conseruato in Ecclesia: Absit itidem, vt nouis ministris ac magistris, qui verba Dei furantur, & scripturas deprauant, me auditorem pręebeam: audiam verò Ioannem Apostolum semel ac iterum apertè mandantem: *Qui habet aurem audiat, quid Spiritus dicat Ecclesijs.*

In lib. de spiritu sancto. cap. 27.

2. Cor. 3.

Lib. 3. contra Valent.

Ierem. 23.
2. Pet. 3.
Apoc. 2.

Quod in bonam terram cecidit, hi sunt qui corde bono & optimo audientes, verbum retinent, & fructum adferũt in patientia.

NON satis erit mihi verbo Dei lecto vel audito suum pondus tribuere, vt sacrosanctum & omni reuerentia dignum habeatur, vtque cum fide, gaudio & affectu pio à me suscipiatur. Docet enim & requirit cœlestis agricola, iactum

hoc ſemen (omnis virtutis ſeminarium) in meo corde radices agere, paulatim ſuccreſcere, ſuam in tempore vim exerere, & ſuperatis impedimentis omnibus, quæ non rarò intercurrunt, fructum multiplicem durabilemq́ue patientia duce proferre. Quocirca meum eſſe munus putabo, vt perpetuis verbi hoſtibus, nimirum Satanæ, mundo, carni, propriæq́ue voluntati acre bellum indicam, vtq́; noxias cupiditatum, malarumq́ue tentationum herbas & radices magis ac magis euellam: ne alioquin vt plurimis accidit, diuinum hoc ſemen in agro meo ſuffocetur, & infrugiferum maneat. Quare ſi ſapio, ingentem vigilantiam, aſſiduum ſtudium, longam patientiam, & ardentem precationem adhibebo, vt ſemen mihi traditum & acceptum conſeruare, fructumq́ue legitimum proferre, ac ipſi ſeminatori comprobare poſſim. Illis prætereà ex animo gratulabor, qui verbum Dei cum Magdalena ad pedes Domini ſedentes, tranquillè & intentè audiunt: ac velut ab Angelo edocti, hoc ipſum verbum cum Domini noſtri matre toto pectore complectuntur, & firmiter cuſtodiunt. Luc.10. Luc.2. & 11.

Cæterùm quandoquidem Chriſtus hac parabola indicat, non omnes, immò paucos ſeſe idoneos verbi Dei auditores, probosq́ue diſcipulos exhibere, nouum in me deſiderium excitabo, vt partem cum illis habere poſſim, qui ſocordiam & iniuriam omnem in Dei verbo percipiendo & conſeruanoo excutiunt, remq́ue tanti momenti, id eſt, diuini ſeminis fructificationem, ex qua Dei cultus & hominis ſalus dependet, ſedulò ponderem. Laudabo præclarum illorum exemplum, qui vt rectè ſecundùm Dei verbum ambulent, Apoſtolicam imitantur prudentiam, antiqua retia deſerentes, vt Dominum & magiſtrum ſuum, à quo ſunt vocati, in omni vita ſequantur expeditiùs. Amabo & reuerebor illos, qui pro diuitijs curisq́ue temporalibus ac domeſticis, quibus tàm multi irretiti pereunt, bona conſcientia Chriſto teſtari poſſunt, *Ecce relinquimus omnia,* Matt.4. Luc.10. Matt.19. Phil.2.

& sequuti sumus te. Omnia sumus arbitrati vt stercora, vt
Matth.19. te vnum lucrifaceremus. Sicut suasisti spadones & eunuchi Euangelici esse volumus, vt castremus nos ipsos propter regnum cœlorum. Mundo, carni & Satanæ abrenunciamus, vt diuino cultui planè vacantes, tuum semen, virtutis & pietatis omnis firmas in nobis agat radices, & sine impedimentis excrescat atque fructificet. *Nemo*, enim, *vt*
Luc. 9. *tu ipse dixisti, mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* Quibus consonat Apostolica sen-
2.Timot. 2. tentia: *Nemo militans* DEO, *implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat cui se probauit*

INPRIMIS autem famem & sitim iustitiæ concipiam, vt maturum veræ fidei & pietatis fructum, fœcunda velut arbor in horto Ecclesiæ proferam, ideoque cor mihi petam lapideum prorsus auferri, & pro eo carneum,
Ezech. 36. & 18. nouum & mundum inseri. Optabo etiam & studebo cum Daniele vir esse desideriorum, & hinc sanctæ orationi sæ-
Psal. 50. pè ac multùm vacare non desinam, quòd per illam dona,
Dan.9.&10 Dei omnia quæ ad benè beateque viuẽdum homini conferunt, efficaciter impetrentur. Nec obliuiscar Prophetæ regij, qui diuinæ legis amore ac studio mirificè delectatus, in illas voces erupit, quas ego frequenter mecum repetam: *In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi.*
Psal. 118. *Cogitaui vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua. Quomodo dilexi legem tuam Domine, tota die meditatio mea est. Ignitum eloquium tuum, & seruus tuus dilexit illud. Custodiuit anima mea testimonia tua, & dilexit ea vehementer. Seruaui mandata tua & testimonia tua, quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.* Adhæc meam ipse conscientiam sæpè perscrutabor, vt norim, quibus ex causis diuini verbi optimum semen in me subbindè impediatur, quò minus Christo seminatore, meaque vocatione dignos fructus proferat. Non enim temerè Apostolus Iacobus mandat: *Esto-*
Iacob. 1. *te factores verbi, & non auditores tantùm.* Quin & Christus
Luc. 12. ipse luculenter affirmat: *Ille seruus qui cognouit voluntatem*

Domini sui, & non se preparauit, & non fecit secundùm voluntatem eius, vapulabit multis. Quid autem formidabilius, quàm si Dei verbum maximi remedij loco diuinitus datum, nobisque benignè concessum, etiam aduersarium præstet, maioremque causam creet perpetuæ damnationis? Habet enim hìc quoque locum Basilij Magni sententia: Obseruandum est, inquit, ne fortè copiosioris gratiæ pondus grauioris nobis existat causa condemnationis, si ingrati inueniamur largitoris muneribus.] Nisi verò Dei verbum multis in aduersarium conuerteretur, Christus vtique non diceret: *Esto consentiens aduersario tuo citò, dum es in via cum eo: ne fortè tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris.* Notauit enim & Augustinus, Dei verbum siue præceptum hoc loco aduersarium dici, quandoquidem veteris hominis desiderijs contradicat, eumque ob commissa vitia quasi debitorem redarguat, ac iudici Christo etiam puniendum tradat, nisi pacem cum hoc aduersario maturè ineamus, ac legem per charitatem impleamus, & cum illa nos concordemus. Quid multis? sicut Dei verbum audire & custodire sapientiæ ac virtutis omnis caput & summa est, ac salutem homini perpetuam adfert: sic rursus audire illud & non custodire, stultitiam, infœlicitatem ac perditionem omnem procreat mortalibus. Id quod Christus illis verbis indicauit: *Beati qui audiunt verbum DEI, & custodiunt illud. Si quis non audierit verba mea & non custodierit, ego non iudico eum: sed sermo quem loquutus sum, ille iudicabit eum in nouissimo die.*]

In regula cap. 3.

Matt. 5.

In Psal. 129.

Galat. 6.

Luc. 11.

Ioan. 12.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi* DEVS *pro diuini verbi dispensatoribus, vt concreditum sibi thesaurũ, qua fide ac diligentia*

par est, in docendo ministrent, suisq; auditoribus optimè consulant. Nihil enim est dubium, ex bonis & sedulis verbi Dei seminatoribus multa pendêre, quæ ad communem populi vtilitatem tum in fide, tum in moribus prouehendam maximè pertinent. Quomodo enim inuocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante? *Rursus, quomodo sine pane verbi Dei, qui proprius est animæ cibus, non famescet, fameq; miseranda non peribit populus, vt horrendam irati Dei comminationem suo maximo malo experiatur?* Ecce, *inquit*, dies veniunt, & emittam famem in terram: non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Domini. *Vt nihil difficilius & vtilius, ita nihil etiam rarius inuenias bono & perfecto siue seminatore, siue cõcionatore, quem & Angelum Dei, & tubam Euangelij, & lucem populi non immeritò appellaris.*

Rom. 10.

Amos 8

RVRSVS DEVM *inuocabo pro auditoribus Euangelij, nè sint socordiores Iudæis, ad Christum docentem tàm studiosè concurrentibus, ipsumq; cum voluptate & gaudio totos dies auscultantibus. Precabor populo singularem prudentiam, nè sinat hunc diuinum thesaurum per dæmonis, carnis, & mundi tentationes sibi vel eripi, vel impediri: sed potius vt diuini verbi fructum constantia & patientia sibi comparare nitantur. Verendum est autem prorsus, graue ac metuendum iudicium illis imminere, qui diuitijs, luxu, curisq; terrenis oppressi, vt grauiora interim vitia sileam, hodiè verbum Dei & sacra ferè omnia fastidiunt, vt de cultu quidem Dei & negotio æternæ salutis vix quicquam curare seriò videantur. Contra hos in iudicio surget Regina Saba: surgent & Niniuitæ, summamq; nostram ignauiam atque ingratitudinem condemnabunt, eritq; tunc remissius iudicium terræ Sodomorum.*

Matt. 12.
Luc. 11.
Matth. 11.

ORABO *itidem pro verbi Dei corruptoribus, qui sub prætextu Euangelij & sacræ scripturæ, mortifera errorum venena populo licenter venditãt & per Europam tàm latè quàm pernitiosè diffundunt. Quod enim Apostolus iam olim est va-*

ticinatus, nunc magis ac magis impleri cernimus: Erit, *inquit*, tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt: sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros, prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent. 2.Tim.4.

DOMINICA QVINQVAGESIMAE.

Sequentis Euangelij Argumentum.

EVANGELII summa duabus partibus absoluitur, Christi nempè vaticinio atque miraculo. Etenim ille Hierosolymam proficiscens, Apostolis prędicit imminere passionem suam acerbam, eiusque præcipuas partes aut circumstantias, ac fœlicem eiusdem exitum prænuntiat, Discipulis quidem hoc tantum mysterium non assequentibus. Deinde non sine luculento miraculo curat in via Barthimæum (sic enim à Marco dicitur) qui cum cœcus & mendicus esset, misericordiam itendidem implorat, ac propter fidem, non minus cordis quàm oculorum recipit lucem. Ad priorem partem spectat insignis fidei articulus, quem Christiani omnes de passione Dominica profitentur, & Ecclesia ad finem Quadragesimæ singulari cum pietatis affectu nobis meditandum proponit. Altera pars Christi Domini declarat potentiam, quam cùm ægroti ac ærumnosi mortales alij, tum cœci oculisque capti sæpè deprehenderunt, sicuti passim narrant Euangelistæ. Quamobrem cùm Dominus Ioannis Baptistæ discipulis loqueretur, seque verum Messiam vellet ostendere, primùm illud inter miracula recensuit: Cœci vident. Ac verè dixit Sidonius ab eodem Domino illuminatus: A seculo non est auditum, quia quis aperuit

Marc.10.
Matth.11. 20.& 21.
Marc.10.
Ioan.9.
Matt.11.
Ioan.9.
Galat.6

oculos cœci nati.] Noſtrum eſt in Chriſti cruce & paſſione,velut in baſi ſalutis humanæ gloriari, vt qui traditus eſt propter delicta noſtra,& reſurrexit propter iuſtificationem noſtram, Apoſtolo teſte. Sed & cum Barthimæo laborare debemus,vt Chriſti nobis gratiam applicemus,ac in primis vitiorum animiqúe caliginem effugiamus. Qui enim ſpiritualiter cœci ſunt, nec ſe ipſos, nec Deum rectè cognoſcere, multoqúe minus Chriſto ſuo medico grati eſſe, ipſumqúe ducem ſectari poſſunt, vt ſe Barthimæo conforment.

Rom.4.

EIVSDEM DOMINICAE
Euangelium Luc. XVIII.

ASSVMPSIT IESVS *duodecim, & ait illis: Ecce aſcendimus Hieroſolymam, & conſummabuntur omnia quæ ſcripta ſunt per Prophetas de Filio hominis. Tradetur enim Gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conſpuetur: & poſtquàm flagellauerint occident eum, & tertia die reſurget. Et ipſi nihil horum intellexerunt, & erat verbum iſtud abſconditum ab eis, & non intelligebant quæ dicebantur. Factum eſt autem, cum appropinquaret Hiericho, cœcus quidam ſedebat ſecus viam, mendi-*

cans.

cans. Et cum audiret turbam prætereuntem, interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autem ei, quod Iesus Nazarenus transiret. Et clamauit, dicens: Iesu fili Dauid miserere mei. Et qui præibant, increpabant eum vt taceret. Ipse verò multo magis clamabat: Fili Dauid miserere mei. Stans autem Iesus, iussit illum adduci ad se. Et cùm appropinquasset, interrogauit illum dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine, vt videam. Et Iesus dicit ei: Respice, fides tua saluum te fecit. Et confestim vidit: & sequebatur illum, magnificans Deum. Et omnis plebs vt vidit, dedit laudem Deo.

NOTAE MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas.

HRISTO Domino gratias inprimis agam, qui velut optimum Imperatorem ageret, milites suos ante congressum munit ac instruit, vt ab impendentibus malis atque periculis illi sint magis immunes.

Matth.16. 17.&20. Quare non solùm hoc loco, sed & alibi crebrò memoriam suæ passionis repetit, eamq; sicut modò discipulis, sic mihi etiam ac fidelibus alijs vult esse diligenter infixam. Vt Hebr.12. hinc etiam sonet Apostolica tuba: *Recogitate eum qui talem sustinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem vt ne fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim vsq; ad sanguinem restitistis, aduersus peccatum repugnantes.* Quæ Dominicæ passionis ac mortis memoria tantò erit mihi commendatior, quantò certiùs constat, Christum, non sua sed mea omniumq; filiorum Adæ causa tot Rom.5.&4. tantosq; cruciatus fuisse perpessum. *Cum enim adhuc peccatores essemus*, vt Paulus affirmat, *Christus pro nobis mortuus est*, & sicut propter delicta nostra traditus, ita & resurrexit propter iustificationem nostram. Nihil ergo mirum si Optimus Maximusque mundi Redemptor cum ingratis fidelibus expostulet, quandoquidem tanti muneris in se collati Psal.68. memoriam excutiant, eiq; pro bonis mala sæpè gra- Psal.37.& 34. uiterq; peccando rependant. Sic enim queritur: *Sustinui qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inueni.* Ac ite[illegible] *Qui retribuunt mala pro bonis, detrahe-* Isa.43. *bant mihi, quo[illegible]ebar bonitatem.* Nec minùs ad me dictum illud Christi patientis referam: *Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborē in iniquitatibus tuis.* Quare maiorem in modum dolebo, sacratissimam Christi passionem, quæ sanctorum omnium immanes afflictiones Matt.27. multis modis excellit, mihi non magis esse cordi, cùm per illam & aperta monumenta, & resuscitatos mortuos, & scissas esse petras legamus, cumque spectatores illius ita Luc.23. commoti fuerint, vt percutientes pectora sua domum reuerterentur.

RVRSVS verò me ac fideles alios non iniuria consolatur ac erigit, eundem Christum pro summa bonitate sua vltrò venisse, suos vt labores ac dolores, suamque vitam & mortem nobis indignis impenderet ac donaret. Nam verè 1.Cor.6. in nos dictum Pauli competit: *Empti estis pretio magno, pre-*

tioso

tioso nempè sanguine Christi agni immaculati & incōtaminati, sicut Petrus affirmat. Vnde Christus ipse dicebat: *Ego si exaltatus fuero à terra,* (vt in cruce quidem factum est) *omnia traham ad me ipsum.* Addit & illud animū credentibus quod Christum hîc affirmantem audiam, *Ecce ascendimus Hierosolymam.* Non enim id solùm ad Apostolos, sed ad Christianos etiam omnes dictum accipiam, vt sciamus iter, quod Christus peracerba passurus, ad metropolim Hierusalem instituit, velut typum ac imaginem extitisse illius peregrinationis, quæ cunctis ad benè beateque viuendum est necessaria: nimirùm vt supernam Hierusalem adituri, cum suo Principe crucē ferant. *Non enim habemus hîc manentem ciuitatem: sed futuram inquirimus*: eam nempè quę sursum est Hierusalem & mater nostra, ciuitas Dei viuentis, & Hierusalem cœlestis, sicut idem Paulus appellat. Nec enim satis Christo fuit vnà cum discipulis Hierosolymam proficisci, sed vt vaticinia Prophetarum impleret, viam crucis asperam & spinosam elegit, seq; in illa ducem & coriphæum omnium statuit credētium, qui ad cœlestem patriam salutarē meditantur ascensum. Quid verò, si crucem refugiat caro? quemadmodū discipuli quoq; sermonem Domini de cruce ignominiosè ferenda, vt insuauē & horridum non modo nō capiebant, sed & principiò improbabant. Sic enim aiebant: *Absit à te Domine, non erit tibi hoc:* Verbum enim crucis nondū illis sapiebat. Mihi verò Christi nō modò verbum, sed etiam exemplum erit satis, vt patienter ac libenter capiti crucifixo adhæreſcam, & communem cum illo voluntatem affectumque sentiam. Scio etenim quòd ipse pronuntiârit: *Ego sum via, veritas & vita. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, quotidie, & sequatur me. Qui non baiulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus.* Oportuit sanè pati CHRIRTVM, & ita intrare in gloriam suam, exemplo nobis relicto pulcherrimo, vt sicut Petrus admonet, præcedentis Domini & magistri vesti-

1. Pet. 1.
Ioan. 12.
Heb. 13.
Galat. 4.
Heb. 12.
Matth. 16.
Ioan. 14.
Luc. 9. & 14.
Luc. 24.
1. Pet. 2.

gia ſequeremur, qui propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit cru-
Heb.12. cem, ſi Paulo credimus, confuſione contempta. Abſit
igitur, vt diuino reſiſtam numini, cui ſic viſum eſt, ſine
cruce gloriam electis non impertiri, ſed crucem poſt Do-
minum ferendam imponere, quam non grauatim ſuſtine-
Luc.23. ant, ſicut Simon Cyrenenſis non niſi coactus illam vo-
Luc.16. luit ſuſtinere. Sectentur alij mollia ac delicata, cum di-
Iob.21. uite epulone quotidie viuant ſplendidè, & ducant in bo-
Prou.14. nis dies ſuos, vt in puncto ad infernum deſcendant, & ex-
trema gaudij luctus nunquam finiendus occupet. Ego ma-
gni faciam crucis Chriſti non ſolùm profeſſores ac vene-
ratores, ſed & amatores, quales inprimis Apoſtoli ac Mar-
tyres extiterunt, eosque æmulandos mihi proponam, qui
ſub ſpinoſo capite delicata eſſe membra noluerunt, ſed o-
mni potius patientia crucifixum Dominum in vita & mor-
te honorârunt. Ingenti ac dura cruce grauatus ille pati-
entiæ omnis exemplar, præceſſit, viamque crucis inſuetam
ſuo ſanguine ſanctificatam, nobis longè planiorem reddi-
dit, crucisque vexillum ſuis militibus palàm erexit. Cur igi-
tur moleſtè feram, mihi cum ſanctiſſimis viris commu-
Matt.20. nem eſſe ſortem, vt eundem cum Domino & eius aſſeclis
calicem bibam, vtque viam anguſtam ſimul & ſalutarem
ingrediens, vitam beatiſſimam illam aſſequar, de qua Pau-
Rom.8. lus pronuntiauit: *Exiſtimo quòd non ſunt condignæ paſſiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis? Si compatimur & conglorificabimur.* Atque vt maius in me
propter Chriſtum patiendi, immò & lætius cum illo re-
ſurgendi deſiderium excitetur, memorabilem illam Iaco-
Iacob.1. bi ſententiam mecum animo ſæpè reputabo: *Omne gaudium*, inquit, *exiſtimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis: ſcientes quòd probatio fidei veſtræ patientiam operatur*. Et præclarè ſcripſit Chryſoſtomus: Nihil ita
Epiſt.7. ad Olympiam. claros & bonos æmulatores bonis ſatiat infinitis, ſicut
turba tentationum & pericula, & dolores, & mœrores,
& ſuſtinere ſemper inſidias malignorum, & eorum vel ma-

ximè, à quibus ista fieri non debeant, eaque omnia ferre mansuetè.

Tradetur enim Gentibus, & illudetur, & conspuetur, & flagellabitur.

QVID retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Is non contentus, cùm Deus immortalis esset, carnem humanam suscipere, in ea quoque tenerrima mortem vt amarissimam, ita & probrosissimam vltrò subire dignatus est. Horrenda sunt, & nullis explicari verbis possunt supplicia, quæ Agnus hic innocentissimus, ipseque Dei filius æternus pro meis & mundi peccatis tùm à Iudæis, tùm à Gentibus in ipsius necem impiè conspirantibus, ex charitate sola suscepit, ac summa cum patientia pertulit. Neque enim sat illi fuit corpus totum à planta pedis ad verticem vsque capitis dirè vulneratum, prorsusque liuidum sustinere, nisi angores etiam & angustias cum summo mœrore & sanguineo sudore coniunctas persentisceret. Hinc per Prophetam suo iure nobis acclamat, & velut ad compatiendum excitans: *O vos omnes*, ait, *qui transitis per viam, attendite & videte, si est dolor sicut dolor meus.* Et per alium Prophetam cuique mundatur: *Respice in faciem Christi tui.* Tum Apostolus, qui Christi Domini stigmata in suo portauit corpore, iubet omnes adspicere in authorem fidei & consummatorem IESVM, qui crucem sustinuit. Quarè mihi succensebo, quòd nescio quibus nugis, ineptijs ac retibus implicatus, in faciem Christi pro me traditi, illusi, consputi, flagellati & crucifixi non crebriùs respiciam, quodque tantorum cruciatuum causas non defleam, non fugiam ac detester penitùs, ipsa nimirum peccata, propter quæ summus factus est infimus, ac tot labores, tantosque dolores exhausit, ab amicis desertus, & ab hostibus afflictus, immò factus opprobrium hominum & abiecto plebis. *Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, & attritus propter peccata nostra, qui peccata nostra ipse*

Psal. 115. Thren. 1. Psal. 82. Galat. 6. Heb. 12. Psal. 21. Isai. 53. 1. Pet. 2.

pertulit in corpore suo. An vllum est mysterium, quod pijssimus Dominus inde à pueritia sæpius in memoriam reuocauit, & maiore cum tristitia sæpè perpendit? vt hinc etiam diceret: *Baptismo habeo baptizari: & quomodo coarctor vsque dum perficiatur?* Ac rursus: *Nunc anima mea turbata est, & quid dicam? Pater saluifica me ex hac hora.* Quod quæso arcanum Propheticis literis luculentiùs explanatur, & ipso veritatis ore clarius repetitur, nobisque in sacra Eucharistia commemorandum expressius commendatur? nimirùm vt rei tantæ (nihil enim morte & sanguine Domini sacratius) grata memoria cunctorum animis penitius infixa maneat. Huc igitur & illud præceptum spectare ducam: *Gratiam fideiussoris nè obliuiscaris: dedit enim pro te animam suam.* Qua de re alibi pluribus, sub finem scilicet Quadragesimæ differemus.

Luc. 12. Ioan. 12. Matt. 16 17. 20. & 26. Marc 10. Luc. 22. Eccles. 29.

CVR ergò mihi non succenseo, quo hoc summum & lectissimum opus redemtionis & salutis humanę non tanti facio, vt illud meam memoriam, intelligentiam & voluntatem nocte ac die occupet, meamq; mentem penitus vulneret? An non æquitati est consentaneum, vt cum CHRISTI sponsa profitear, ***Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi: inter vbera mea commorabitur?*** Immēsum hoc est beneficium & incomparabile sacrificium, quo Christianum pectus ad illum redamandum potenter impellitur, qui se nobis totum viuens, moriens ac resurgens impendit. Nam ***dilexit me & tradidit semetipsum pro me, factus obediens ad mortem, mortem autem crucis,*** qua nihil ignominiosius erat atque atrocius, vt idcircò scelestissimi hostes dixerint: ***Morte turpissima condemnemus eum.*** Et verò in rebus aduersis omnique tentatione cur me non consolor ac fulcio illius abundanti virtute, qui factus est non modò Mediator ac redemptor mundi, sed & militiæ nostræ dux, & author victoriæ contra peccatum, mortem, Satanam & infernum obtinendæ, futurus etiam nostræ patiētiæ, si volumus, liberalissimus remunerator? O cor ingratum, durum ac ferreum,

Cantic. 1. Gal. 2. Phil. 2. Sapien. 2. Heb. 12.

quod non comminicat passionibus sui Redemtoris, sicut Petrus Apostolus loquitur. Fœlicem autem illum dixerim qui Paulum Apostolum sequens, morificationem IESV semper in suo circumfert corpore, in quo vita IESV manifestatur, quique ex animo testari gaudet, *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mundus mihi crucifixus est, & ego mundo.* 1. Petr. 4. Galat. 6. 2. Cor. 4. Galat. 6.

Iesu Fili Dauid miserere mei. Domine vt videam.

COECVS hic & mendicus Barthimæus, vt eum à Marco appellari diximus, licet carnis oculis destituatur, mente tamen clarissimè Christum videt, quin mihi quoque videnti & precandi veram rationem ostendit. Suo enim docet exemplo, præpotentem medicum CHRISTVM, in morbis quamlibet incurabilibus desideranter quærere, & gratiam illius vel inuitis alijs, totoq; mundo obstrepente, ardenter atque constanter implorare. Solus enim CHRISTVS existit, qui obcæcatis visum restituit, omnemque errorum ac vitiorum depellit caliginem, vt clarè videant ac sapiant, sed & illuminati alacriter læteq; per viam regiam ambulent, quia cognitum Redemtorem perfectè sequuntur, illiq; se totos deuouent ac impendunt. Igitur me Barthimæus euidenter admonet, gratiam à CHRISTO petere ad cordis cæcitatem, quæ mihi congenita est, & sæpè intellectum obscurat, agnoscendam ac deplorãdam, indiesque magis ac magis superandam. Dici enim non potest, quàm sit homini difficile se ipsum, multoq; magis DEVM ac diuina cognoscere, & cognoscendo ad veram sapientiam in hisce vitæ tenebris peruenire. *Prauum enim est cor hominis & inscrutabile: quis cognoscet illud?* vt sanctus Propheta testatur. Sunt profectò humani cordis tot recessus & latebræ, vt profundis densisque tenebris nunquàm non maneat inuolutum, & ea quæ scitu maximè sunt necessaria, ægrè, tardè, ac imperfectè assequatur, & acceptam à Marc. 10. Ierem. 17.

Deo lucem frequenter amittat. Igitur quantò magis ego veræ cognitionis ac sapientiæ luce indigeo, tantò sæpius ad veræ æternæq; lucis authorem ac fontem confugiam, memor illius præcepti: *Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestra non confundentur*: tantòque fortiùs cum Barthimæo inclamabo: *Domine vt videam.* Eòdem spectant ardētia vota Prophetæ, qui diuino licet lumine maximè collustratus esset, vt super senes intelligeret; tamen spiritualis huius lucis desiderio flagranti tenebatur, quo cum ex animo dicā & ego: *Deus misereatur nostri & benedicat nobis, illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri, vt cognoscamus in terra viam tuam. Tu lucerna mea Domine, & tu Domine illuminabis tenebras meas. Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam. Emitte lucem tuam & veritatem tuam ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum.* Sed & libenter & crebro cum Augustino dicam: Nouerim te, nouerim me Domine. Illud verò curabo maximè, vt in meis tenebris, sine quibus non viuitur, volens non hæream, neque occasionem vllam præbeam reprehensibili ignorantiæ, de qua dixit Apostolus: *Ignorans ignorabitur.* Sunt enim plurimi, qui suis etiam tenebris delectantur, easque contra benè monentes obstinatè defendunt, non sanè dissimiles impijs Pharisæis, de quibus aiebat Christus: *Sinite illos, cæci sunt & duces cæcorum.* Eosdem perstringit illa sententia: *Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius, nec reuersi sunt per semitas eius.* Ac ne pessimum hoc cæcitatis genus leuiter æstimetur, Isaias grauiter sic interminatur: *Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.* Eòque studiosius obseruabo, nullam vt partem habeam cum filijs tenebrarum, sed vt cum sapientibus cautè ambulem, ac in omnibus Dei voluntatem intelligam, aut certè quidem intelligere cupiam, sicut Apostolus à filijs lucis exigit. Immò & Christus ipse præcepit: *Ambulate dum lucem habetis, vt non vos tenebræ comprehendant.* Optabo igitur mihi

Marginal references: Psal.33. — Psal.118. — Psal.66. — 2.Reg.22. — Psal.118. & 42. — 1.Cor.14. — Matth.15. — Iob.24. — Isai.5. — Ephes.5. — Ioan.12.

& alijs cordis oculos dari illuminatos ad cognitionē semper augendam in his, quæ ad spem, progressum finemque vocationis nostræ spectant, vt insuper sciamus, quæ sit supereminens magnitudo diuinæ virtutis, ac cœlestis hæreditatis, sicut & Paulus indicauit. Ephes.1.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi* DEVS, *vt passio Dominica (nobilissimus Ecclesiæ thesaurus) suum in me fructum ferat, vt que tantum Christi meritum in peccatoribus ad pænitentiam & salutem sit efficax. Nec enim frustrà de Christo scripsit Apostolus*: Cum esset Filius Dei, didicit ex his quæ passus est obedientiam, & consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. *Alioquin de Christi cruce & morte frustra sibi blandiuntur, qui fide destituti, vel illa sola contenti, meritum & sanguinem Christi sibi applicare, ac Sacramentis vti cùm possunt, incurij socordes ac ingrati negligunt, atq; ita volentes in suis tenebris perseuerant.* Heb.5.

RVRSVS *orabo pro impatientibus, vindictæ cupidis, pusillanimis, timidis ac delicatis, qui non Christi, sed sui amantes, rebus duntaxat lætis ac prosperis delectantur, tristioribus verò & aduersis offenduntur, omnemq; molestiam, afflictionem & iniuriam defugiunt, crucem electis omnibus propositam exhorrentes. Talem enim Christum vulgus hominum sibi confingit, qui sine cruce, sine certamine, sine victoria suos coronat milites, neq; tàm præceptis, quàm promissis fideles vrgeat. Sed longè aliter Apostoli de Christo tradiderunt, quorum princeps Petrus disertè docuit*: Christus passus est pro nobis vobis relinquēs exemplum, vt sequamini vestigia eius. *Tam à Paulo affirmatur*: Si sustinebimus, & conregnabimus. 1.Pet.2. 2.Tim.2.

PECVLIARITER *verò mihi Dominus est inuocandus pro insanis mundi amatoribus, qui nullo anni tempore magis*

quam his diebus voluptati, gulæ, vinolentiæ, luxui ac libidini seruiunt, & propemodum sibi putant licere quod libet in suis festis, quæ vocant, Bacchanalibus, quando velut ethnici bacchantes, immò & tanquam brutæ sues in omni voluptatum ac libidinum cœno sine pudore volutantur, nihilq́; nisi sola vident præsentia. Verùm hoc est legem diuinam, quæ nulli potestatem peccandi concedit, turpiter violare, nec minùs pugnare cum sacro instituto matris Ecclesiæ, quæ nobis non temerè vexillum crucis nunc erigit atq; commendat, & præterea illum proponit cæcum imitandum, qui à Christo Domino illuminatus, suam fidem & gratitudinem publicè declarauit. Pudendum sanè istorum est studium, qui non solùm Dominicæ passionis, sed & honestatis omnis obliti, tantùm non insaniunt, nomenq́; Christianum etiam impijs probrosum efficiunt, dum dies ac noctes in illis carnis operibus, quæ Paulus damnauit, & ad Satanæ regnum Gal.5.
retulit, securè peccando consumunt. Rom.13. *Quocirca pro eiusmodi cæcis & stultis mundi filijs, quorum infinitus est numerus, diuinam implorabo misericordiam, quæ mentem illis meliorem impertiat.* Phil.3. *Deinde Pauli Apostoli & Ieremiæ Prophetæ sequar exemplum* Turen.1. *in istis ter miseris deplorandis, qui vt Baccho, ventri ac Veneri satisfaciant, Christum ipsum rursus crucifigere, & Ecclesiam publico ludibrio afficere, magnamq́; iusti Dei iram nobis & Reipublicæ concitare non verentur: quos & pij omnes nō solùm precibus & lachrymis, sed etiam alijs pænitentiæ operibus & armis meritò prosequantur. In hos filios Belial vtiq́; clamare* Psal.4.
conuenit: Filij hominum vsquequò graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Gal.6. Nolite errare: Deus non irridetur. Quæ seminauerit homo, hæc & metet. Qui seminat in carne sua: de carne & metet corruptionem. Rom.8. Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. Si secundùm carnem vixeritis: moriemini. Si autem Spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.

FERIA QVARTA CINERVM, SIVE IN CAPITE IEIVNII.

Prophetæ Ioëlis lectio, capite secundo.

HÆC dicit Dominus: Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & fletu, & planctu: & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra. Et conuertimini ad Dominum Deum veſtrum, quia benignus, & miſericors eſt: patiens & multæ miſericordiæ & præſtabilis ſuper malitia. Quis ſcit, ſi conuertatur & ignoſcat Deus: & relinquat poſt ſe benedictionem, ſacrificium & libamen Domino Deo noſtro? Canite tuba in Sion: ſanctificate ieiunium: vocate cœtum: congregate populum: ſanctificate Eccleſiam: coadunate ſenes: congregate paruulos & ſugentes vbera. Egrediatur ſponſus de cubili ſuo; & ſponſa de thalamo ſuo. Inter veſtibulum, & altare plorabunt ſacerdotes miniſtri Domini, & dicent: Parce Domine, parce populo tuo: & ne des hæ-

reditatem tuam in opprobrium, vt dominentur eis nationes. Quare dicunt in populis: Vbi est Deus eorum? Zelatus est Dominus terram suam: & pepercit populo suo. Et respondit Dominus, & dixit populo suo. Ecce ego mittam vobis frumentum, & vinum, & oleum: & replebimini eis: & non dabo vos vltrà opprobrium in gentibus: dicit Dominus omnipotens.

SEQVENTIS EVANGELII ET PRAECEDENTIS LECTIONIS ARGUMENTUM.

CHristus in Euangelio præcipuè docet, vt fideles ieiunio & bonis operibus dent operam, non more arrogantiũ Pharisæorum & hypocritarum, qui laudem & applausum hominum in suis benefactis venantur & aucupantur, sed qui Deum syncerè spectent suarum actionum vnicum scopum, & fidelem bonorum operum ex fide & charitate manantium remuneratorem. Nihil enim prodest agere, inquit Ambrosius, nisi ita agatur vt oportet, animo scilicet ab ostentatione, iactantia & hypocrisi alieno iuxta illud: Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.] Etsi autem Christianis toto anni tempore à bonis operibus cessandum non est, quoniam in iustitia & sanctitate summo Deo seruire debent omnes omnibus diebus vitæ suæ, tamen vetus ille & constans Ecclesiæ mos est retinendus, vt quibusdam pietatis actionibus & officijs peculiaria tempora deputentur. & quemadmodum feriarum, sic & ieiuniorum vsus præscriptis quibusdam diebus communiter obseruetur. Est enim

In Psal. 37.
Matt. 6.
Luc. 1.

ordinem apud populum tanta vis, tanta vtilitas atq; necessitas, vt iubeat Apostolus in domo Dei viui, quæ est Ecclesia, cuncta honestè & secundùm ordinem peragi, ac fideles velut oues, obedire pastoribus, omnemque animam suis magistratibus, eorumque legibus manere subiectam, idque nō solùm propter iram & timorem, sed etiam propter conscientiam. Certe illustris Propheta Ioël, vt in lectione superiore cernimus, totum populum, ac omnes eius ordines seria oratione hortatur & conuocat ad communem ieiunationem, nec minùs alia tum interioris, tum exterioris pœnitentiæ officia & exercitia, sicut verum pœnitentiæ Doctorem decet, exigit. Adiungit prædicationi suæ promissionem gratiæ, quā videmus in conuersis, ieiunantibus & obedientibus Israëlitis efficacem fuisse, quoniam sicut prius iram & flagella Dei senserant, ita nunc abundantem Dei benedictionem & prosperitatem experiuntur. Vbi præterea confutatur grauis illorum error, qui necessariam homini pœnitentiam sola vitæ mutatione metiuntur, etiamsi dolor & lachrimæ non accedant. Deus enim per Prophetam hoc loco requirit non modò vitæ mutationem & internam animi conuersionem, sed præterea fletum, planctum atque ieiunium, hoc est, dignos pœnitentiæ fructus, sicut Ioannes appellat ac postulat: Tum Apostolo teste, ea quæ secundum Deum est tristitia, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Mirum verò, tot hodie disputatores contra ieiunium insurrexisse, & paucos eius præcones, pauciores verò custodes atque obseruatores reperiri. Cur verò Christianis ieiunium indicere, & indictum seruare non liceat ac deceat, quando sacra Scriptura testatur, Saul & Iosaphat, id est, Iudaicos Magistratus, sicut & Niniuitarum Regem illud cum laude & fructu publicè instituisse atque celebrasse? Nec vllum fuit seculum Ecclesiæ, quo præceptum ieiunij quadragesimalis inde à temporibus Apostolorum in Oriente & Occidente non reciperetur atque obseruaretur. Qua de re plura paulò pòst subijciemus.

1.Cor.14. Heb.13. Rom.13. Ioël.2. Luc.3. 2.Cor.7. 1.Reg.13. 2.Paral.20. 1.Esdr.8. Hester.4.

EVAN-

EVANGELIVM EIVSDEM Diei Matth. VI.

IN illo tempore dixit Iesus Discipulis suis, Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminãt enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam. Tu autem cùm ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua: ne videaris hominibus ieiunans, sed Patri tuo qui est in abscondito: Et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo: vbi neq; ærugo neque tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt, nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Cum

Cùm ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes.

VALDE mihi metuam & cauebo à teterrimo crimine, quod hypocrisis dicitur, & in sanctos etiam cadit, bonaque illorum dissipat omnia, vt iure à Christo reprehendantur. *Attendite*, inquit, *à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis.* Est enim hoc subtile malum, secretum virus, venenum latens, virtutum fucus, ac tinea sanctitatis, vt Chrysologi verbis vtamur. *Spes hypocritæ peribit, gaudium hypocritæ ad instar puncti. Non venit in conspectum Dei omnis hypocrita*, sicut Scriptura testatur. Frustrà prorsus cum elatis Pharisæis laborat, quisquis ieiunium, orationem & eleemosynam hypocrisi contaminat, & hominum applausum, quo nihil vanius, magis quàm Dei gloriam, cui omnia seruire debent, aucupatur. Habeant Iudæi & hæretici alijque humanæ gloriæ affectui dediti, habeant inquam sua ieiunia simulata, tetrica, superstitiosa, quæ odio, liuore & contentione persæpè polluuntur, omnisque meriti & cœlestis præmij sunt expertia. Nos Catholici, vt à viris Apostolicis edocti sumus, hoc die ordimur sacrum & solēne ieiunium, & quod, nisi re bona perperam abuti velimus, animabus corporibusque nostris curandis institutum, ac publicæ pœnitentiæ non sine ratione maxima destinatum est. Quod quidem mentis corporisque sacrificium sic institui, æternoque DEO offerri docet CHRISTVS, vt spiritualem quandam alacritatem & lætitiam præ nobis feramus, velut diem festum agentes, vtque simul lætas & puras conscientias cum castis & sinceris ieiunijs coniungamus. Etsi verò de vno speciali abusu, qui per vanam gloriam & hypocrisin à ieiunantibus committitur, hoc loco disseratur, tamen operæpretium fuerit plures etiam abusus, qui sacri ieiunij fructum extinguunt vel imminuūt, hîc breuiter in memoriam reuocare.

Luc.12. Serm.7. Iob 8.13. & 20. Matt.6.

ABVSVS est, idcircò quempiam à ieiunio abstinere, vt longè ab hypocrisi absit, neque pro Pharisæo habea-
Matth. 6. tur. Nam CHRISTVS qui vetuit, nè iustitiam nostram
Matt. 5. faciamus coràm hominibus, idem quoque disertè præcepit: *Sic luceat lux vestra coram hominibus: vt videant opera vestra bona & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est.* Est enim aliud bona opera facere, vt humanam gloriam aucuperis, aliud verò, vt bonorum omnium authorem Deum glorifices, quemadmodum in veteri nouo testamento pij factitârunt. Quocirca docet Apostolus, vt cum alijs
2. Cor. 6. in rebus, tum etiam in ieiunijs nos DEI ministros exhibeamus, ac neminem offendamus. Abusus est, neque ieiunij spiritualis quo à peccatis abstinetur, neque corporalis, quo caro castigatur, rationem certam habere, cum vtrumque tamen suo in scripturis fundamento nitatur, nec so-
Ioan. 3. lùm in Niniuitis, sed etiam in Apostolis iure commende-
Matth. 12. tur. Abusus est, ieiunij ab Ecclesia indicti difficultatem &
Actor. 13. impossibilitatem excusare, vel sicut Scriptura loquitur, laborem in præcepto fingere. Adeò enim delicatum, & ab
Psal. 93. Ecclesiastici ieiunij lege alienum hoc seculum cernimus, vt ex plurimis vix paucos, qui quod optimis maioribus nostris facile visum est, se sustinere posse confidant, pauciores verò, qui debitam hîc obedientiam præstent, ac matrem Ecclesiam audire dignentur. Abusus est cum graui etiam errore fideique defectu coniunctus, quòd complures ieiunio nullum pretium ac meritum vel præmium cœleste largiuntur, ac veluti rem adiaphoram faciunt. At-
Matth. 6. qui CHRISTVS hos ipsos non obscurè verberat, cum docet, rectè ieiunantes à summo DEO respici, illisque suam in cœlis constare mercedem, & certam pendi retributionem. *Pater tuus*, inquit, *qui videt in abscondito, reddet tibi.* Vbi tota quidem Christi oratio satis ostendit, ad Christianam pertinere iustitiam, vt omni simulatione remota, non sola fide nitamur, sed etiam ex ieiunio, precatione & eleemosyna fructum meritumque solidum colligamus,

vel sicut

vel sicut ipse loquitur, thesauros nobis in cœlis thesaurizemus. Abusus est, ieiuniorum vim ac vtilitatem adeò imbecillem ac languidā facere, velut illorum præsidijs parùm indigeamus, vt ea quæ ad iram DEI placandam, & veniam gratiamque homini impetrandam sint inefficacia. Atqui tanta ieiuniorum piè institutorum vis est, vt illis velut aptissimis armis, sanctissimi etiam homines sicut Moyses, Elias & Ioannes, sese communiant, & Christus ipse ijsdem instructus, de pessimis dæmonibus dicat: *Hoc genus dæmoniorum non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium.* Abusus est, quosdam deliciosos potiùs quàm religiosos esse Quadragesimæ obseruatores, exquirētes nouas suauitates magis, quàm veteres concupiscentias castigantes. Ieiunant enim non vt solitam temperando minuant edacitatem, sed vt immoderatā differendo augeant auiditatem. Quid autem absurdius, quàm tempore quo caro arctiùs est castiganda, tantam suauitatem carni procurare, nec obseruare illud quod scriptum est: *Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere.* Quod saluberrimum præceptum si omni tempore obseruandum est, quantò amplius his diebus, vt omittam reliqua, quæ de sui temporis corruptelis conquerens profert Augustinus. Abusus est denique ieiunium Ecclesiasticum tantum cibi astinentia, vel sobrio victu metiri, & inter temperantiā & ieiunium discrimen tollere, nec reliqua obseruare, quæ Ioël & Ecclesia cum ieiunio volunt esse coniuncta, nimirum corporis castigationem, animi submissionem, veramque erga offensum DEVM conuersionem ac pœnitentiam, potissimum autem vt sicut corpus à cibis, ita mens ab iniquitate ieiunet.

Exod. 24. 3. Reg. 19. Matt. 11. Matt. 17. Eccle. 18. Serm. 157. Ioël. 2.

QVID multis? graues errores ac pudendi abusus, velut pessima zizania Dominico agro per Satanam inspersa, pullularunt, & sanctum Christianumque ieiunium perinde ac electum triticum propemodum suffocârunt, nullum vt præceptum Ecclesiæ odiosius, & ad præstandum

difficilius plerisque videatur. O tempora, ó mores; quod priscis fuit antidotum & cœleste quasi medicamentum, dum ieiunio, abstinentiæ, continentiæque vacarent, id nobis adeò desipit ac euilescit, vt vix tenuem eius vmbram & imaginem ferre posse videamur. Extant non pauci Canones Ecclesiæ, qui anathema dicant omnibus indicta & solennia ieiunia spernentibus atque violantibus. Et Aëriani quidem ab Augustino & Damasceno hæreticis aggregantur, quòd statuta Ecclesiæ ieiunia improbarent, & Quadragesimæ ieiunium abrogarent, simulque ciborum delectum nullum permitterent Christianis. Doleo igitur, hîc veteris Ecclesiæ autoritatē & Apostolicas insuper traditiones, quas Paulus obseruari præcipit, tàm indignè negligi atque conuelli. Quotus quisque obsecro, in animum inducit suum, vt cum eodem Paulo dicat: *Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem?* Perijt illa senis Eleazari & Machabæorum constantia, qui ne contra patriam religionem quid committerent, atrocia perferre supplicia, & suum profundere sanguinem, quàm prohibitas gustare carnes maluerunt. Absit autem procul, vt siue Sathanæ, siue satellitibus eius, ac alijs quibuscunque Catholicæ pietatis hostibus tantum concedat Orthodoxus, quantum noui sectarij temerè sibi postulant, & passim vsurpant in tollendo ciborum delectu, omnique ieiunandi lege dissoluenda, nulla interim ratione habita vel scandali, vel obedientiæ, vel consuetudinis, vel ordinis, vel pœnitentiæ tot seculis vsitatæ. Absit inquam adeò Catholicos delirare, vt Euangelicam libertatem, sicut isti faciunt, in carnalem planè licentiam conuertant, ac vulgo malè sano, semperque ad deteriora propenso, sanctæ pœnitentiæ & multis necessariæ abstinentiæ laxent habenas, ventri potiùs quàm DEO & spiritui seruientes. Ita enim dictum illud Propheticum impleretur, quod in plurimis iam impleri cœptum est: *Vocabit Dominus Deus exercituum in die illa*

[Margin notes: Vide Canones Apost. synodum Gangren. & Toletan. 8. — Lib. de hæresibus. — 2. Theff. 2. — 1. Cor. 8. — 2. Machab. 6. & 7. — Isai. 22.]

ad fletum & ad planctum, ad caluitium, & ad cingulum sacci. Et ecce gaudium & lætitia occidere vitulos, & iugulare arietes, comedere carnes & bibere vinum. Comedamus & bibamus, cras enim moriemur. Quæ postrema verba in persona Epicuræorum dicta repetit & Paulus, sed hoc statim adiungens: *Nolite seduci. Corrumpunt mores bonos colloquia mala. Euigilate iusti* (hoc est, à peccato expergiscimini vt iusti sitis) *& nolite peccare: ignorantiam enim Dei quidam habent.* 1.Cor.15.

Tu autem cùm ieiunas, vnge caput tuum.

MAGNI faciam & lubenter amplectar ieiunium, de quo Christus ipse de iustitia Christiana differens, non minùs quàm de eleemosyna & oratione fideles admonendos duxit, quod prætereà suis discipulis, ablato semel sponso, familiare fore prædixit, cuius insuper exemplum in suis Prophetis ac Apostolis, immò & in se ipso luculentum proposuit & expressit. Quam virtutem non hypocriticè, sed syncero corde institutam tanti fecit, vt eam summo Deo gratam esse, & certa in cœlis mercede pensari, sicut diximus, disertè pronuntiarit. Certè quemadmodum nulla est arx munitissima, quæ per sitim & famem oppressa non capiatur: sic nullum est vitium, quod ieiunio & abstinentia non frenetur atque comprimatur. Chrysostomus apertè pronuntiat: Oportet nos esse in ieiunio, nec est propterea corpori incorruptio, sed medicina & cura. Nam qui ieiunant, à fluxibus corporis liberantur, & qui se præparant (ieiunio,) superfluitatem carnium liquefaciunt, & animam deficientem nutriunt.] Ac iterum: Ieiunium, inquit, Angelorum imitatio est pro nostra virili, contemtus præsentium, schola precum, alimonia animi, frenum oris, & mitigat concupiscentias.] Nec dubitat Leo Magnus dicere: Quid potest efficacius esse ieiunio, cuius obseruantia appropinquamus Deo, & resistentes diabolo, vitia blanda superamus? Semper virtutis cibus ieiunium fuit: de ab-

Matt.6.&9.
Exod.24. & 18.
3.Reg.19.
Matt.4.&6.
Serm.1. de ieiunio.
Serm.2 de ieiunio decimi mensis.

ſtinentia prodeunt cœleſtes cogitationes, rationabiles voluntates, ſalubriora conſilia, & per voluntarias afflictiones caro concupiſcentijs moritur, virtutibus ſpiritus innouatur.]

Qvocirca mihi valdè curandum eſt, vt non modò ſecundum corpus, ſed & ſpiritualiter ac religioſè, ieiunem, verumque ieiunij fructum ac meritum aſſequar. Fruſtra enim ieiuno, niſi càput vngam, id eſt, Deum inprimis colam, & faciem ſiue conſcientiam meam ab animi ſordibus, quibus Dei aſpectus offenditur, lauem ac vindicem. Siquidem & diuinum præceptum extat: *Lauamini, mundi*
Iſaiæ. 1. *eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis.*
Ierem. 4. Nec eſt diſſimile dictum Ieremiæ: *Laua à malitia cor tuum Hieruſalem, vt ſalua fias: vſq; quò morabuntur in te cogitationes noxiæ?* Ac Iudæi quidem more ſuo purgabant vnguen-
Ruth. 3. tis corpora: vnde ſocrus ad Ruth ita loquebatur: lauare,
Luc. 7. & vngere & induere cultioribus veſtibus. Ego verò, vnà cum Magdalena vngam caput, & lauabo faciem, vt peccata mea iam antè commiſſa, non ſolùm fide & dilectione, ſed etiam dolore, lachrymis & pœnitentia diluam, easque præcipuè labes ac ſordes detergã, quæ caſtum, & ſanctum ieiunium vitiare conſueuerunt, vt pote ambitionem, faſtum, hypocriſin, iactantiam. His peſtibus opponam gloriæ humanæ contemptum, mei deſpicientiam, humilitatem, ſimplicitatem & charitatem, quæ non inflatur, non
1. Cor. 13. eſt ambitioſa, nec quęrit quæ ſua ſunt Apoſtolo teſte. Quare non laudes hominum quæram, ſed internum decorem
Pſal. 44. amabo, ſciens ad electorum Eccleſiam illud pertinere:
1. Cor. 4. *Omnis gloria filiæ Regis ab intus.* Vt hinc cum Paulo dicere
2. Cor. 1. debeam: *Mihi pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, aut ab hu-*
Galat. 1. *mano die. Gloria noſtra hæc eſt teſtimonium conſcientiæ noſtræ. Si hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem.* Ieiunans inprimis cauebo, ne dictum illud Propheticum in me competat: *Ecce in die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra.* Et
Iſai. 58. ſpirituale ieiunium cum corporali ſemper coniungam, vt

animus

animus non minùs à vitijs refrenetur, quàm corpus ab escis se abstinet. Sic enim Ioannes Baptista cum discipulis: sic Paulus & Apostoli semper probi, semper sobrij ieiunârunt, peculiarem etiam sibi abstinentiam indicentes atq; seruantes. Nec ignoti sunt pueri Babylonici, qui leguminibus contenti, non modò cibos mensæ regalis oblatos repudiârunt, sed etiam in abstinentiæ & ieiunij schola præclare versati sunt. Tum inter sanctas matronas Hester & Iudith numerantur, quæ suam à ieiunio laudem obtinent singularem, sicut & illa Euangelica vidua simulque Prophetissa, quæ non discedebat de templo, ieiunijs & orationibus nocte ac die seruiens Deo. Matth. 9. Dan. 1. Hester. 4. Iudith. 9. & 13. Luc. 2.

Thesaurizate vobis thesauros in cœlo.

HIC scopus, hæc ratio est Quadragesimæ sanctè nobis ineundæ, vt quod hactenus in agro cordis repurgando, & veris animi opibus cumulandis neglectum est, id nouo strictioris & crebrioris abstinentiæ, continentiæ, pœnitentiæ studio, ac bonorum operum vberioribus fructibus resarciatur. Atque hoc est nouum in cœlo thesaurum nobis recondere, vel sicut Ioël inquit, ieiunium sanctificare: id quod sine aliarum virtutum, præsertim humilitatis, pœnitentiæ, orationis & charitatis studio & exercitatione, fieri neutiquã potest. Ac suam sanè mentem quomodo nos ieiunare velit Ecclesia, non obscurè prodit, cùm ita decantari iubet publicè: Immutemur habitu, in cilicio & cinere: ieiunemus & ploremus ante Dominum. Emendemus in melius quæ ignoranter peccauimus. Nec est otiosa cœremonia, quæ ab eadem Ecclesia nobis hodie per cineres exhibetur, verbis illis grauissimis per sacerdotem vnicuique prolatis & commendatis: *Memento homo, quia puluis es, & in puluerem reuerteris.* Nam inter alia, quæ nos Ecclesiæ filios ad Dei timorẽ & vitæ correctionem, verumq; ieiunij & pœnitentiæ studium meritò excitent, permultùm valet humanæ miseriæ & mortalis conditionis Matth. 6. Ioël. 2. Genes. 3.

nostræ memoria, præsertim si seria sit & frequens: quando illa vel sola impellit hominem, vt peccatorũ suorum conscius, coràm Deo & Ecclesia sese humiliet, nullamque defugiat pœnitentiam, ac maximè communis ieiunij disci-
Matt.11. plinam. Veterum sanè mos erat, sicut Christus in Euangelio significat, in cilicio & cinere lugere, ieiunijs vacare, ac
Ion.3. pœnitentiam publicè agere, quemadmodum Niniuitas egisse constat.

Vbi meipsum iudicabo ac reprehendam, quòd iustitiæ diuinæ immemor, peccata mea tum scienter tum ignoranter patrata excusare magis quàm accusare soleam, nec illa diligentiùs ponderare, deflere & expiare satagam: quin potiùs pœnitentiam omnem, præsentem licet ac necessariam animæ medicinam, libenter prorogem ac detrectem, ideoque à frequenti precatione & ieiunatione, vt quæ corpori molesta est, me non raro subducam. Non enim pudore suffundor, neque cordis mei deploro duritiem, quòd à veterum pœnitentia, immò & Sanctorum exemplo, qui carnis castigationem amârunt, & in seueritate vitæ Deo seruierunt, me procul abesse videam. Nota vox
Iob 1. & vlt. est patientis viri Iob, quem Deus ipse commendauit: *Ipse*
Iob.16. *me reprehendo*, inquit, *& ago pœnitentiam in fauilla & cinere.*
Psal.6. Tum rursus: *Saccum consui super cutem meam, & operui ci-*
1.Reg.12. *nere carnem meam.* Nec obscurum est, Regem & Prophetam inclytum Dauid in ieiunijs fuisse frequentem, qui & nocte intempesta ad precandum Deum surgere, lectumq; suum lachrymis perfundere, & varijs pœnitentiæ officijs
Psal.101. operam dare consueuerat: *Cinerem*, inquit, *tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam à fa-*
Psal.34. *cie iræ indignationis tuæ.* Ac alibi: *Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio, humiliabam in ieiunio animam*
Dan.9. *meam.* Neq; contentus erat Daniel seipsum agnoscere peccatorem, & diuinam prædicare misericordiam, sed vt verè pœnitentis declaret officium, integris hebdomadis à pane, carne & vino abstinet, peccata sui populi confitetur, atque

inter alia sic loquitur: *Posui faciem meam ad Dominum Deum meum, rogare & deprecari in ieiunijs, sacco & cinere.* Prętermitto luculenta scripturæ testimonia, quibus peccatores Deus non solùm ad cilicium & cinerem, sęd etiam ad publicum luctum & planctum, verbis disertis excitauit. Nobis verò qui plerunque sine timore peccamus, & peccandi finem non facimus, valdè metuendum est, nè tandem Niniuitæ, Bethulienses alijque plures, qui olim seriò pœnitentes Deum sibi propitium reddiderunt, in extremo iudicio stantes, nostram accusent, immò & damnent peruicaciam, quandoquidem neque rem, neque speciem, neque virtutem verę pœnitentiæ retinemus, sed potiùs secundùm duritiam & impœnitens cor, sicut à Paulo dicitur, iram in die iræ nobis thesaurrizamus.

Ionæ 3. Iudith. 4. & 8. Esther 4. & 14. 1. Mach. 3. Rom. 2.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi* DEVS *pro Catholicis magistratibus, vt sacrum hoc Ecclesiæ matris institutum, & solenne ieiunium reuerenter amplectantur, & à suis etiam subditis obseruari enixè procurent. Etenim Samuel, Ioël, Esdras, Saul, Iosaphat vna cum Niniuitarum rege ieiunationem publicam suis indixerunt subditis, eamq; cum illis obseruantes præsentem* DEI *benedictionem & optatam gratiam perceperunt. Certè Ambrosius perspicuè scripsit: Non leue peccatum est indictam fidelibus Quadragesimam violare, & ieiunia consecrata ventris voracitate dissoluere. Ieiunemus continuò & deuotè hoc spacio temporis, vt propicietur nobis Dominus. Ieiunemus à cibis, vt multò magis ieiunemus à vitijs.] Monet itidem Augustinus, vt dies illos corporibus salubres & animæ medicinales ita cum Dei adiutorio sanctè ac spiritualiter celebremus vt obseruatio Quadragesimæ non nobis iudicium pariat, sed profectum.*

1. Reg. 7. Ioël 2. 1. Esdr. 8. Ierem. 36. Ion. 3. Serm. 25. & 27. Serm. 85.

ORABO etiam pro salutari successu Ecclesiasticarum concionum & piarum exercitationũ, quæ ab Orthodoxis nunquàm ferè magis, quàm per Quadragesimam vbiq; gentium laudabiliter instituuntur, ac de veteri more salutariter peraguntur. Parùm enim religiosus alio tempore demonstratur, qui in his diebus religiosior non inuenitur. Quid acceptius hoc tempore? Quid salubrius his diebus, in quibus vitijs bellum indicitur, & omnium virtutum profectus augetur? Nemo tàm sanctus est, vt non sanctior, nemo tàm deuotus, vt non debeat esse deuotior, sicut ante mille annos à Leone Magno dictum accepimus.

Serm.2.& 11.de Quadrag.

PRÆTEREA non mihi solùm, sed etiam Ecclesiæ vniuersæ, quæ tot populos longè lateq; complectitur, precabor à Deo fœlicem Quadragesimam, in qua languentium animarum singularis expurgatio atq; spiritualis medicatio plurimis obtingat. Cum enim mundano puluere religiosa quoq; corda sordescant, magna diuinæ institutionis salubritate prouisum est, vt ad reparandam mentium puritatem quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas & pia opera redimerent, & ieiunia casta decoquerẽt, quemadmodum idem Leo disseruit. Cæterùm vt pœnitentia tùm interior tùm exterior maiorem in me fructum pariat, sicut institutum Ecclesiæ omninò requirit, non abs re fuerit veterem piorum obseruare morem, vt certa quædam sanctæ pœnitentiæ opera & exercitamenta, mihi hoc sacro tempore assumenda proponam, illisq; continenter insistam. Nam & Hieronymus ita scripsit: In Quadragesima continentiæ vela pandenda sunt, & tota aurigæ retinacula equis laxanda properantibus. Et in synodo Triburiensi definitum legimus: Diebus Quadragesimæ & ieiuniorum, summa deuotione ieiunandum, & omni intentione est orandum, atq; vnicuiq; pro facultatibus suis eleemosyna tribuenda, & nullæ lites vel contentiones habendæ.]

Hom.2, de Quadrag.

In epist. ad Lœtam.

Can.35.

DOMI-

DOMINICA PRIMA QVADRAGESIMAE, DICTA INVOCAVIT.

Sequentis Euangelij Argumentum.

PRæclara est historia de Christo Domino, qui statim à Baptismo in desertum secedens, seuerè ieiunauit, & grauiter à Satana tentatus, eundem in deserto, templo & monte deuicit, nosque itidem deuincere docuit, potissimùm cum à gula, iactantia seu vana gloria & auaritia sollicitamur. Vbi Christus etiam nobis commendat arma militiæ spiritualis, quibus contra hostes omnes pugnare suos vult milites, vt ipsius gratia duce victores euadant, ab Angelis etiam suo tempore honorandi. Arma illa sunt mundi contemtus, secessus, ieiunium, precatio, scripturæ telum seu meditatio, vigilantia, patientia & fortitudo. Præterea docet præsens historia, quod ingenium, qui mores existât antiqui serpentis & hostis omnium teterrimi, quo nullus alius ad nocendum ardentior, & ad fallendum fraudulentior esse potest, quique ad perniciem hominum nihil prorsus intentatum relinquit. A minimis ille incipit, vt mortales paulatim ad grauiora ac turpiora deducat, seque in Angelum lucis callidè transfigurat, & quasi theologum simulans, è sacris etiam literis disputare nouit atque contendere, ipsumque Christum oppugnando audet aggredi. Scitè igitur de Sectarijs Hieronymus dixit: Neq; sibi blandiantur, si de Scripturarum capitulis videntur sibi affirmare quod dicunt, cùm & diabolus de scripturis aliqua sit loquutus, & scripturæ non in legendo consistant, sed in intelligendo. Est & illud

2.Cor.11.

Contra Luciferianos.

Satanæ proprium, sollicitare plurimos fideles, vt de templo Ecclesiæ & de gradu altiore, quem sibi delegerunt sanctæ vocationis atque virtutis, sese ipsi demittant atque præcipitent, vtqúe suum Dominum tentate præsumant. Fallit etiam ac mentitur impostor ille, quantumuis ampla & speciosa promittat, huc intentus maximè, vt latriæ cultum Deo summo surreptum, sibi vsurpet ac arroget, hominibus verò impie dominetur. Mirum sanè, nos tam multa & horrenda de hoc mundi principe & rugiente leone cognoscere atque confiteri: neque tamen contra illum ipsum malorum omnium incentorem, cui in sacro Baptismo nuntium remisimus, in ieiunio & precatione pugnate fortiter, vt cum Christo rege vincamus, & victores effecti, ministros & congratulantes beatos Angelos habeamus. Et Chrysostomus quidem hoc Euangelium ad Christianum ieiunium sic applicat: Considera, inquit, cum quanta malignitatis arte diabolus ad Christ··m accedat, quodqúe præcipuè tempus obseruet. Non enim ieiunantem tentat, sed esurientem, vt scilicet discas, quàm sit bonum grande ieiunium, & quod hæc aduersus diabolum arma sint maxima, quodqúe post Baptisma non delicijs atque temulentiæ, non mensæ epulis onustæ, sed ieiunio animum debeamus intendere. Propterea enim & Dominus ieiunauit, non quia hoc indigeret ipse, sed vt nos vtiqúe doceret, quibus peccata anteBaptisma dominatio ventris intulerat.] Ac alio iterum loco: Baptizatus Saluator propter nos, & profectus in eremum, prius ieiunauit, & tum signa facere cepit, non ipse ieiunio opus habens: nos autem docens pro virili ieiunij præmissionem.] Ac iterum: Non est luctu digna victoria Iesu: sed ieiunemus nos ipsos curantes, operamqúe dantes, vt passionum illius participes simus.

Hom. 13. in Matth.

Chrysost. Serm. 1. de Ieiunio.

EIVSDEM DOMINICAE Euangelium Matth. IV.

Ductus

DVctus est JESVS in desertum à spiritu, vt tentaretur à diabolo. Et cùm ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriјt. Et accedens tentator dixit ei: Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: Scriptum est: Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Tunc assumsit eum diabolus in sanctam ciuitatem, & statuit eum supra pinnaculum templi, & dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptũ est enim, Quia Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te, nè fortè offendas ad lapidem pedẽ tuum. Ait illi Jesus, Rursus scriptum est: Non tentabis Dominũ Deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valdè, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei: Hæc omnia dabo tibi, si cadens adoraueris me. Tunc dicit ei Jesus: Vade retrò Satana. Scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Tunc reliquit eum diabolus: & ecce Angeli accesserunt & ministrabant ei.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Ductus est IESVS *in desertum à Spiritu, vt tentaretur.*

Luc. 3. Matth. 3. Luc. 13. INGENTES Christo Domino gratias agam, qui se nostra omnium causâ tàm submissè gessit, cùm annos natus triginta, & à Ioanne Baptista tinctus in Iordane, Euangelij prædicandi potestatem à cœlesti Patre maximam accepisset. Vastum quippe desertum ingreditur, ibique suo, id est Spiritu sancto duce & comite, vt loquitur Cyprianus, conuersatur, nec solùm à communi hominum conuictu secedit, sed & relictis omnibus vnà cum bestijs, sicut Marcus expressit, solitariè viuit. Neque in deserto quidem otiatur, sed nouum & seuerum pœnitentiæ amplectitur institutum, silentij amans, patientiæ custos, paupertatis cultor, abstinentiæ continentiæq; obseruator, qui studiũ vigilandi, plorandi, ieiunandi & orandi (insons enim pro sontibus patitur) in quadraginta dies ac noctes vsque producit. His pœnitentiæ operibus suum corpus vt sanctissimum, ita & tenerrimum ille castigat: his armis munitus, cum infesto Sathana congreditur, & nec sibi parcit, nec Sathanæ quicquam indulget, graues interim conflictus, quum huc illucque pertraheretur sustinens. Mirum est igitur, me tanti Regis & magistri exemplo, qui cœpit facere & docere, non magis ad commiserationem & pœnitentiam commoueri, qui certè quantò longius à dicta Domini mei perfectione, & à prima illa in baptismo accepta innocentia disto, tantò me studiosius colligere, ac diligentius instruere habeo, vt noua & seuera vitæ discipli-

In serm. de ieiun. & tẽtat. Christi.

Marc. 1.

Actor. 1.

na susceptа, veluti membrum Capiti aliqua ex parte conformen. Etenim *qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare*, & prætereà crebrò illud Magistri sui dictum perpēdere: *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Ac nisi Paulus ita se Christo conformasset, nunquàm sanè ausus fuisset scribere: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Rursus hæc austeræ vitæ ratio à Christo Domino instituta non obscurè monstrat, Deo placere morem & studium Anachoretarum, vitam solitariam seu Eremiticam sibi deligentium, qualem & Ioannes Baptista, & Antonius Magnus, alijque complures non sine laude Ecclesiæ coluerunt. Quod vitæ institutum confirmauit Basilius, defendit Chrysostomus, Hieronymus commendauit, inter alia scribens: Militum CHRISTI perfectio est, exutam mentem habere à cunctis terrenis negotijs & tumultu seculi, iuxta illud Apostoli: *Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat cui se probauit.* Citat insuper illud ex Ieremia: *Bonum est viro, cùm portauerit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius & tacebit, quia leuauit se super se.* Eoque minus apud me valebunt Manichæi, Donatistæ, Circumcelliones, & vani horum asseclæ, qui Anachoretis & monachis petulanter insultant, vt idcircò etiam ab Augustino iure coarguantur.

1. Ioan. 2.
Ioan. 13.
1. Cor. 11.
Lib. 2. comment. in lament. Ieré.
2. Tim. 2.
Thren. 3.
In lib. de moribus Eccles. Cathol. & in Psalmos.

DEINDE gratias ex animo agam eidem Domino Redemtori, verèq; misericordi & fideli Pontifici nostro, qui potest & vult cōpati infirmitatibus nostris, ac idcircò tentatus est per omnia pro similitudine absque peccato, vt & per omnia suis fratribus assimiletur, si Paulinis verbis vtendum est. Adibo ergo firma cum fiducia ad thronum gratię eius, nec dubitabo misericordię consequendæ, & gratię inueniendæ tempus adesse, quandoquidem humilis idemq; potens Dauid, qui certè Christum nobis præfigurabat, hostem immanem ac superbum Goliath ita prostrauit, vt electum Dei populum periculo & opprobrio maximo liberârit, &

Heb. 4. & 2.
1. Reg. 17.

Luc. 11. rit, & victoriam feliciſſimam reportârit. Hîc iam fortis ille armatus apparet, qui mundi huius principem vicit, ac ſibi ſoli ſumere poteſt illud: *Venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquam.* De quo victore rurſus Ioannes affirmat: *In hoc apparuit Filius Dei, vt diſſolueret opera Diaboli.* Non enim Chriſtus contra dæmonem, eumq; infeſtiſſimum, tantūmodò pugnat, ac de illo triumphum agit, verùm etiam contra eundem hoſtem pugnandi vincendiq; gratiam & fortitudinem credentibus promeretur & præſtat, ſimulq; ſuis membris pugnandi & vincendi formam oſtendit. Quid verò eſt, quod in omni tentatione me magis fulciat & conſoletur, quàm quod Chriſtus meus Satana fortior ei dominetur, quodque Deum talem habeam, de quo Paulus apertè pronuntiat: *Fidelis Deus eſt, qui non patictur vos tentari ſupra id quod poteſtis, ſed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt poſſitis ſuſtinere.* Quantumuis igitur me vexet ac affligat Sathan, ad Chriſtum tanquam certum aſylum confugiam, memor illius promiſſi. *In mundo preſſuram habebitis ſed confidite, ego vici mundum, immò & mundi principem.* Tantoque maiorem induam animum, vt fidenter & conſtanter cum Propheta dicam: *In Deo faciemus virtutem, & ipſe ad nihilum deducet inimicos noſtros.*

Ioan. 14.

1. Ioan 3.

1. Cor. 10.

Ioan. 16.

Pſal. 107.

VERVM enimuerò prætereundem non eſt, quid Imperator Chriſtus à ſuo exigat milite, vt in pugna cum hoc Satana conficienda ſuum expleat munus. Exigit ſanè Satanam non pro nihilo haberi atque contemni, ſed potiùs formidari vt hoſtem capitalem, nocendi fallendique artibus inſtructiſſimum ac potentiſſimum, de quo ſcripſit Iob vires eius maximas expertus: *Non eſt ſuper terram poteſtas quæ comparetur ei, qui factus eſt vt nullum timeret. Omne ſublime videt, ipſe eſt Rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ.* Exigit, nihil vt cum illo commune habeam, cui tāquàm irreconciliabili & ſemper inſidianti aduerſario abrenūtiaui, quique magnis copijs munitus, nullos alios ſicut fideles & Chriſti ſeruos, ex ira inuidiaque ſumma vſque perſequitur.

Iob. 1. 2. 41.

Vnde à

Vnde à Paulo dictum accepimus: *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores, tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus*: hoc est contra spirituales nequitias. Exigit, vt cum nequissimo & perniciosissimo hoste congressuri, non ociemur atque dormiamus, sed vigilemus; non vt corpori & voluptati indulgeamus, sed vt sobrij simus ac frugales; non vt vlla in parte consilijs eius monitisq; cedamus, sed vt omninò resistamus. Hinc illæ voces Apostolicæ, quæ meis auribus frequenter insonare debent: *Sobrij estote & vigilate: quia aduersarius vester diabolus, tanquàm leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Nolite locum dare diabolo, Resistite diabolo, & fugiet à vobis.* Exigit demum, vt grande aliquid aggressurus, hoc Domini præclarum sequar exemplum, qui duce spiritu in desertum actus, & post Dæmonem superatum in eodem spiritu regressus fuit, sicut Lucas non obscurè indicat. Igitur non omni spiritui credam, sicut & Ioannes prohibet, quando Sathanas in lucis etiam Angelum se facilè transfigurat, & sub specie prætextuq; boni falluntur plurimi, sed probandus est mihi spiritus, & verus duntaxat ac syncerus amplectendus, vt ducē illum sequar, & eodem iuuante spiritu quod ritè inchoauero, constanter absoluam. Sic enim scriptum legimus: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Esto firmus in via Domini. Qui perseuerauerit vsq; ad finem, hic saluus erit.*

Ephes. 6.
1.Pet.5.
Ephes.4.
Iacob.4.
Luc.4.
1. Ioan. 4.
2. Cor. 11.
Psal. 142.
Eccles.5.
Matth.24.

Postquam ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esuriit.

Ego si me Christi & corporis eius membrum profiteor ieiunium Quadragesimale non secus quàm salutare antidotum, & singularem thesaurum amplectar. Quod ieiunium absque cibo & potu non modò clarissimi Prophetæ

Moyſes & Helias, ſed etiam Prophetarum Dominus ac Redemtor noſter Chriſtus, amplexi ſunt, primumque conſilio diuino ſeruarunt. Eſt hoc ipſum ab Apoſtolis, vt docebimus, Spiritu ſancto repletis traditum, ab Eccleſia ſancta receceptum, à venerandis Patribus prædicatum, à fidelibus tot gentium receptum, communi piorum conſenſu tot ſeculis corroboratum, atq; ad communis populi omniumque credentium purificationem hactenus conſeruatum, ſolis autem hæreticis & carnalibus illis inuiſum, qui ſine moleſtia & cruce perpetuò gaudere, ſine armis hoſtes vincere, ſine vi ac labore cum Chriſto eiuſque Sanctis in cœlo regnare inaniter prorſus ac ſtultè confidunt. Habet ſanè ieiunium in ſacris literis & præceptum & prœmium, quemadmodum è ſuperioribus clariſſimè liquet. Et Euangelici ſpiritus proprium ſemper fuit, ſanctæ continentiæ abſtinentiæque ſpiritu carnem cum vitijs & concupiſcentijs crucifigere, ac dæmones ipſos, quamuis feroces & atroces, per orationem & ieiunium profligare. Quamobrem cum Ambroſio ingenuè dicam: Bonum eſt quidem cunctis temporibus ieiunare, ſed melius Quadrageſimam ieiunare cum Chriſto. Hanc enim Quadrageſimam nobis Dominus ſuo ieiunio conſecrauit.] Et cum Hieronymo teſtabor: Nos vnam Quadrageſimam ſecundùm traditionem Apoſtolorum toto anno tempore nobis congruo ieiunamus.] Credam & Auguſtino ita ſcribenti: Non fruſtra quadraginta dies ieiuniorum ſunt conſtituti; quibus *a* Moyſes & *b* Helias & ipſe *c* Dominus ieiunauit: & Eccleſia præcipua obſeruatione ieiuniorum Quadrageſimā vocat.] Cuiuſcemodi Quadrageſimæ dies venerabilè ac medicinale tempus appellat, per quod ieiunantes peccatorum noſtrorum vulnera curare, ſimulque cum ieiunijs orationem & miſericordiam coniūgere debeamus, quando Chriſtus his tribus de rebus tam ſedulò concionatur, & in illis Chriſtianam iuſtitiam ponit. Quid autem vir Apoſtolicus, idemque Chriſti Martyr Ignatius? Quadrageſimā inquit, nolite pro

Vide diem Cinerum. Gal. 5. Matt. 17. Serm. 34. In epiſtola ad Marcellam. Lib. 1. quæſt. ſuper Gen. cap. 169. a Exod. 24. b 3. Reg. 19. c Matt. 4. Serm. 65. Matt. 6. In Epiſtola ad Philipp.

nihilo habere: imitationẽ enim continet Dei conuersationis.] Proinde si vllos alios, certè Quadragesimæ dies solennibus ieiunijs consecratos obseruabo, & sicut me docuêre Patres, religione maiore prosequar. De illis ipsis cum Chrysostomo ingenuè dicam: Propitiationis tempus adest: temporis opportunitatẽ nè contemnamus. Abijciendorũ peccatorum tempus est: gratiã nè negligamus: sed ieiunemus à cibis, & primùm à peccatis.] Et ne causam ieiunandi nesciam, Ieiuna, inquit, quia peccasti: ieiuna vt non pecces. Ieiuna vt accipias: ieiuna vt permaneant quæ accepisti. Ieiunemus, nè consurgant in nos concupiscentiæ.]

Serm. 1. de ieiunio.

Ibidem.

QVO magis illorum cœcitatem paremque infœlicitatem deplorabo, qui se à communi Patrum Ecclesiæq; consensu tàm leuiter patiuntur abduci, & veteres Epicuræi, aut noui Aëriani & Iouinianistæ, quàm sanctorum filij & Ecclesiæ Catholicæ ciues esse malunt hoc tempore, quo sacra ferè omnia impunè profanantur atque violantur. Nec enim modò crucis & pœnitentiæ, sed etiam ieiunij, continentiæ & abstinentiæ inimici passim grassantur, de quibus rectè cum Ambrosio dixeris: Qui sunt hi præceptores noui, qui dicunt nullum esse abstinentiæ meritum, nullum frugalitatis, nullam virginitatis gratiam, pari omnes æstimare pretio, delirare eos qui ieiunijs castigant carnem suam, vt menti subditam faciant? Quæ istos Epicuræos noua schola misit?] Ego verò his non Euangelicæ, sed falsæ, sed carnalis libertatis professoribus, omnisq; sacræ continentiæ & abstinentiæ obtrectatoribus, qui in Iouiniani schola instituti, carni tàm egregiè adblandiuntur ac patrocinantur, me totum opponam, nec latum digitum à doctrina discedam Apostolica, quæ nobis eiusmodi canones nunquàm abolendos reliquit: *Vos in libertatem vocati estis fratres, tantùm nè libertatem in occasionem detis carni. Quasi liberi, & non quasi velamen habentes malitiæ libertatem, sed sicut serui Dei, animas vestras castificantes in obedientia charitatis. Obsecro vos tanquã aduenas & peregrinos, abstinere vos à*

In epist. 82. ad Ecclesiã Vercellensem.

Gal. 5.

1 Pet. 2.

Ibidem.

1.Ioan.2. *carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam. Qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare*, nimirum in iustitia ac sanctitate, cumque sui abnegatione, cruce & patientia. *Si commortui sumus & conuiuemus. Si sustinebimus & conregnabimus. Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs*, siue vt Augustinus legit, cum passionibus & desiderijs. *Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate.* Neque verò mihi sat erit, in authoritate Ecclesiæ conquiescere, quam si contemnam, ethnicus haberi mereor, & solenne quadragesimæ institutum probare atq; defendere non ero contentus, sed curabo etiam summi Dei obseruare præceptum, qui per Ioëlem Prophetam ad peccatores etiam hodie clamat: *Sanctificate ieiunium, prædicate curationem*, sicut legit Hieronymus. Vnde discimus eodem admonente, ieiunium sanctificari cæteris bonis operibus, & sanctificatum curationi proficere peccatorum. Quid est aliud sanctificare ieiunium, inquit Maximus, nisi causa ieiunij sancta velle, iusta facere & iniqua vitare? quemadmodum eundem locum & Gregorius Magnus interpretatur.

2.Tim.2. Gal.5. 2.Cor.6. Matt.18. Ioël.2. In eundem Ioëlem. Serm.1. de ieiunio. Hom.16. in Euang.

Accedens tentator, dixit.

MVLTA ex Euangelio colligam, quæ hoc sacro tempore, ac sæpè aliâs, mihi ad benè beatéque viuendum congruere possunt. Primum sit, vt communem humani generis hostem, callidissimum vtique serpentem, ac pijs maximè insidiantem, tunc vigilanter obseruem, cùm seriò me ad Deum, studiaque diuina conuerto. Vnde sapiens prouidè monuit: *Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & in timore, & præpara animam tuam ad tentationem.* Cùm enim Christus insolita & seuera vitæ disciplina corpus exercet, ab infesto dæmone, vt nunquàm aliâs, interpellatur atque vexatur. Vt hinc etiam Leo Magnus nos moneat sapienter: Accedentes ad Quadragesimæ initium,

Eccle.2. Serm.1. de Quadrages.

id eſt, diligentiorem Domini ſeruitutem, quia quaſi ad quendam agonem ſancti operis introimus, ad pugnas tentationum animos præparemus, & intelligamus, quantò ſtudioſiores pro noſtra ſalute fuerimus, tantò nos vehementiùs ab aduerſarijs impetendos. Ob hoc autem Dominus ſe tentari à tẽtatore permiſit, vt cuius munimur auxilio, eiuſdem erigeremur exemplo.]

ALTERVM eſt, vt ſi meæ ſaluti conſultum velim, nullum Satanæ locum concedam, ſed ſicut Petrus monet, reſiſtam in fide fortiter, cùm blandè & inſidioſè ingerit ille cogitationes ad curam ventris, ambitionem & regni affectationem, ſiue vt alij dicunt, ad gulam, ſuperbiam & auaritiam inſtigantes atque pellicientes. Nam hæ ſunt malorum omnium quaſi radices, ex quibus occaſionem quoq; ſumpſit verſutiſſimus præſtigiator, vt hiſce machinis DEI Filium ieiuniorum tempore peteret ac oppugnaret. Vt enim Ioannes affirmat: *Omne quod eſt in mundo concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ.* Tantoque magis aduigilabo, vt Paulino præcepto ſatisfaciam, quod omnibus Chriſti militibus obſeruatu eſt maximè neceſſarium. *Induite*, ait, *vos armaturam Dei, vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli, & in omnibus perfecti ſtare.* Et Chriſtus quidem exemplo ſuo nos admonet, Satanam eiuſq; ſpicula citra moram depellere, nè alioquin ſi prauum & ab hoſte inſperſum ſemen increſcat, labor in zizanijs extirpandis conduplicetur, aut etiam irritus planè reddatur. *Beatus autem qui tenebit & allidet paruulos ſuos ad petram.* Eſt hoſtis ille cùm ei tempeſtiuè reſiſtitur, vt formica debilis: cum verò ei conſentitur, fortis vt leo, qui tamen vincere nunquã poteſt, niſi conſentientem. Qua ratione Iacobus quoque dixit: *Vnuſquiſq; tentatur à concupiſcentia ſua* (ſicut & à tentatione diaboli) *abſtractus & illectus. Deinde concupiſcentia cùm conceperit, parit peccatum. Peccatum verò cùm conſummatum fuerit, generat mortem.*

1. Petr. 5.
1. Ioan. 2.
Epheſ. 6.
Pſal. 136.
Iacob. 1.

TERTIVM est, vt vsum habeam armorum spiritualium, quibus aduersus callidissimum hostem CHRISTVS non modò dimicauit, sed etiam pulcherrimè vicit, suosque milites perpetuò dimicare & vincere voluit, vt ipsi demum post superatam gulam, superbiam & auaritiam, veluti victores à sanctis Angelis honorificè habeantur atque tractentur. Arma verò Christi fuerunt pœnitentia, oratio, humilitas, mortificatio, Scriptura sacra: sed præcipuè quidem ieiunium, præsens vtique contra dæmonem armatura, & efficax homini medicina, quæ peccatricem carnem castigat, ac Deum iratum reconciliat, eiusque gratiam promeretur, vt patres frequenter comprobant. Hinc Ecclesia literis diuinis instructa, fateri non veretur publicè, Deum esse qui corporali ieiunio vitia comprimat, mentem eleuet, virtutem largiatur ac præmia per Christum Dominum nostrum. Prædictis armis instructi pugnârunt, & mirifica confecerunt Moyses, Elias, Daniel, Esdras, Niniuitæ, Iudith, Hester, Anna, alijque complures, æternam inde laudem consequuti, quòd non modò contra se ipsos ac dæmones, verùm etiam cùm Deo ipso ieiunando piè pugnarent ac vincerent. Quotiens enim à Deo obtinere conati sunt (Cypriani verbis vtor) ieiunijs incubuere, & lachrymis, & pernoctantes in orationibus, cilicijs carni hærentibus, supplices beneficia postulârunt.] Dolebo igitur, me non solùm à Christi, sed etiam Sanctorum veterumque fidelium exemplo procul abesse, & in ieiunijs quidem siue ab Ecclesia indictis, siue sponte susceptis hactenus tàm segniter esse versatum, Christique armis malè munitum incedere, vt de nulla quidem corporis castigatione seu maceratione cum Paulo Apostolo gloriari, & carne subacta secundum spiritum ambulare, ac me ipsum vincere facilè possim.

Serm. de ieiunio & tét.

1. Cor. 9. 2. Cor. 6. & 11.

QVARTVM & postremum illud est, vt in magnis Satanæ tentationibus ac vitæ periculis sæpe mihi ob oculos ponam Christum ieiunantem, ac simul laboriosè pugnātem,

& nostra insuper ieiunia pœnitentiæque opera sanctificantem. Quid enim Christi seruum ac militem deceat magis, præterquàm sicut Paulus loquitur, ad propositum certamen per patientiam currere, & adspicere in authorem fidei & consummatorem IESVM? Heb.13. Cauebo autem à communi & graui illorum errore, qui fide fiduciaque cõtenti, dici potius quàm esse volunt Christi milites, & sine labore pugnam cum hoste grauissimo se conficere posse arbitrantur. Refellit autem illos idem Apostolus inquiens: *Non coronatur, nisi qui legitimè certauerit.* 2.Tim.2. Quarè monet etiã Chrysostomus, vt eos imitemur, qui ad pugnam ituri, diligenter se instruunt, & vident, si scutum, si gladium, hastam, sagittas habeant, suamq; ante congressum præparant armaturam. Hom.13.in Marcum. Porrò cum spiritualibus armis, quæ Paulus Christiano cõmendat militi, meam quoq; in Christum fiduciam valdè coniungam, quia per hũc ipsum princeps mundi huius eijcitur foras, & in sacro baptismo renati per illum ipsum de potestate tenebrarum eripimur, tantaq; virtute donamur, vt Satanæ tentationes ac vires omnes superare, immò illum ipsum, tanquàm leonem & draconem sub pedibus cõculcare possimus. Ephes.6. Ioan.12. Coloss.1. Tàm verè dictum est illud à Christo: *In nomine meo dæmonia eijcient.* Psal.90. Marc.16. Sicut illi eiecerant, quos Ioannes his verbis affatur: *Scribo vobis adolescentes, quoniam vicistis Malignum.* 1 Ioan.2. Quarè confidenter & sæpè cum Paulo repetam: *Deo gratias, qui nobis victoriam dedit per Iesum Christum Dominum nostrum.* 1.Cor.13. Sed & illud eximiam mihi præbebit consolationem, quòd in ipsa pugna contra hostes ineunda non modò inuictos Christi milites ac socios prælucentes, sed & sanctos Angelos custodes ac ministros mihi fauentes habeam, vtpote qui ex diuino præcepto nos in vijs omnibus custodiunt, atque aduersus tetros & immanes dæmones nunquam non studiosè tuentur. Psal.90. Sic enim Apostolus de his electis Angelis pronuntiat: *Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis.* Heb.1. Et Propheta testatur: Psal.59.

Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Hanc fidam Angelorum tutelam *a* Loth, *b* Tobias, *c* Petrus aliíque pij sæpè senserunt, nec minùs quidem *d* Israëlitæ in Ægypto, & cùm capitales illorum hostes Assyrios Angelus ad centum octoginta quinque millia nocte vna trucidaret. Quocirca cùm Christus tam fidos ac potentes ministros habeat, eosque nobis in pugna & post pugnam attribuat, est sanè cur in acie consistam fortiùs, & cum Propheta Regio alacriùs dicam: *Dominus illuminatio mea & salus mea: quem timebo? Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos. Si consistant aduersus me castra, non timebit cor meum: si exurgat aduersus me prælium, in hoc ego sperabo. In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.*

a Genes. 19. b Tob. 12. c Act. 12. d Exo. 12. & 4. Reg. 19. Psal. 26. 117. & 59.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi Deus, vt Quadragesimale ieiuniũ, qua decet reuerentia & obedientia, ordiar ac prosequar, illudq́; mihi tum in animo tum in corpore salutare percipiã. Nec enim obliuisci debeo, quod Augustinus docuit, sanctæ Quadragesimæ dies omni cum veneratione suscipiendos, & ad iram Dei placandam esse destinatos, per quos mali à bonis, luxuriosi à castis, intemperantes à ieiunantibus, hæretici à Catholicis separentur. Sanctus igitur & salutaris inquit, Quadragesimæ cursus est, quo adducitur ad misericordiam peccator per pœnitentiam, iustus ad requiem.*]

Serm. 69. de tempore.

PETAM *& gratiam concionatoribus & Ecclesiasticis hominibus diuinitus dari; vt rectè pieq́; ieiunandi formam & exemplum populo præbeant, simulq́; cum Ioële & Esdra sedulò vrgeant doctrinam de ieiunio & pœnitentia, si vnquàm anteà, nunc maximè quidem labefactatam atq́; neglectam. Sic autem Esdras in sua concione loquitur:* Prædicaui ieiunium, vt affli-

Ioël. 2. 1. Esd. 8.

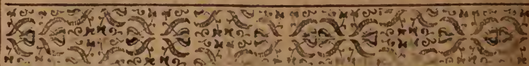
geremur coram Domino Deo nostro, & peteremus ab eo viam rectam nobis & filijs nostris, vniuersæque substantiæ nostræ.

ORABO *insuper Dominum pro Ecclesia nostri temporis, vt salutaris ieiunij disciplina, quæ passim hodie collapsa iacet, nouo piorum studio erigatur, & à Magistratibus maximè restituatur. Etenim vulgi luxus, ventrisq́; studium, quo corpus & animus passim miserè corrumpuntur, omnē ferè vsum & cultum sanctæ temperantiæ & abstinētiæ nobis obruunt & extinguunt, vt plurimi iam è spiritualibus carnales, & è Christianis Epicuræi quodammodo facti esse videantur. Tantoq́; magis non solum orandi, sed plorādi etiam rationem habere debeo, vt Christi præceptum serium, non adeò licenter passim violetur:* Attendite *inquit*, vobis, nè fortè grauentur (*non tantùm corpora, sed &*) corda vestra in crapula & ebrietate. Beati qui esuritis: quia saturabimini. Væ vobis qui saturati estis: quia esurietis. Sicut in diebus Noe: ita erit & aduentus filij hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes vsque ad eum diem, quo intrauit Noë in arcam, & nō cognouerant donec venit diluuium, & tulit omnes: ita erit & aduentus filij hominis. *Ego verò Christi Domini tum exemplo, tum amore commotus, aliquem mihi secessum tanquàm spirituale desertum, deligam, in quo minus mundo familiaris, sæpius ad me ipsum redeam, & conscientiæ propriæ rationem solito exactiorem geram; Deo interim ieiunijs & precationibus accuratius vacans, quo ad eius fieri potest. Neq́; solùm à cibis vetitis me libenter abstinebo, verùm etiam vitijs quibusdam, vt veluti pestes abscedant, ac veteri Adæ, vt nō regnet in mortali meo corpore, acrius bellum indicam, simulque contrà carnem dæmonemq́; pugnare legitimum ducam. Hoc enim tempus militiæ Christianæ proprium est iuxta* a Bernardum, *& quo anni totius decimæ, sicut Gregorius loquitur, bonorum omnium authori Deo religiosè à quolibet persoluendæ sunt. Parùm religiosus alio tempore demonstratur, qui in his diebus religiosior*

Luc. 21.
Luc. 6.
Matth. 24.
a Serm. 1. de Quadragesʃ.

non inuenitur, in quibus bellum vitiis indicitur, & omnium virtutum profectus augetur. Digna ab infidelibus reprehensione carpemur, & nostro vitio linguæ impiæ in iniuriam se religionis armabunt, si ieiunantium mores à puritate perfectæ continentiæ discreparint. Non enim in sola abstinentia cibi stat nostri summa ieiunii, nec fructuose corpori esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate reuocetur, vt Leonis Magni verbis vtamur.

Hom. 16. in Euangelia.

DOMINICA SECVNDA QVADRAGESIMAE, DICTA REMINISCERE.

Sequentis Euangelij Argumentum.

PRoponitur ingens miraculum Christi, qui se iterum fortiorem Satana esse declarat, quum Cananææ filiam prolato verbo vno liberat pessimo dæmone. Monstratur & eximia fides & perfecta oratio Cananææ genere Syrophœnissæ, ac ethnicæ mulieris, matris vtiqúe calamitosæ, & matronæ non modò negotiosæ, sed etiam prudentis admodum ac industriæ, quum Christum summam Dei sapientiam ac virtutem arte mirabili tractat, immò quasi capit, captumqúe ligat, si iuxta spiritum iúdicare velimus. Quamobrem illa sua precatione & instantia non tam impetrat quàm extorquet partim sibi pacem in grauissima pugna, partim filiæ sanitatem, & plenam à vexatione dæmonis liberationem. Et Christus quidem huius Euangelicæ mulieris eximiam fidem suspicit, publicéq; commendat, immò nobis, omnibusqúe ex ethnicismo natis commendatiorem facit.

Quę magistra gentium non modò fidei constantiam,sed etiam precandi sedulitatem ac feruorem nos egregiè docet: simulqúe Christi morem ingeniumqúe declarat,vt qui soleat fidelium preces non nisi sæpe multumqúe rogatus exaudire, & qui nostris precibus ex ardenti pectore profusis non solùm inuocari, sed etiam vrgeri & cogi gaudeat. Oportet,inquit,semper orare, & non deficere.] Nam & vidua impium iudicem frequenti & importuna precatione permouet, vt suis satisfaciat votis in aduersario improbo tandem vindicando. Præterea quemadmodum in Centurione, ita etiam in hac muliere typum habemus Ecclesiæ Christianæ, quæ post Christum in cœlos assumtum ex idololatricis gentibus colligenda erat ad veram Euangelicæ fidei professionem. Primùm autem Christus à Iudæis, eorumqúe finibus cumEuangelio suo secedit,ac deinde fidem Cananææ respicit,quasi præludens regnum Dei ab ingratis incredulisqúe Iudæis ad gentes,licet ob vitæ impuritatem canes,& tanta gratia indignas,transferri oportere. Quamobrem Apostoli à Christo missi, cùm à Iudæis ad gentes transirent, apertè dixerunt: Vobis (Iudæis) primum oportebat loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis illud,& indignos vos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes, sic enim præcepit nobis Dominus.] Tanti refert vt Christi gratiam nobis gentibus oblatam, vnà cum ingratis Iudæis,in vacuum non recipiamus, sed vnà cum Cananæa sedulò quæramus, ac studiosè complectamur, perpetuóque retineamus. Id quod Paulus Apostolus illis etiam verbis indicauit: Dicis: fracti sunt rami vt ego inserar. Bene: propter incredulitatem fracti sunt; tu autem fide stas, noli altum sapere,sed time. Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit: ne fortè nec tibi parcat.]

Luc.18.
Matth.8.
Act.14.
Rom.11.

EIVSDEM DOMINICAE
Euangelium Matth. xv.

EGressus IESVS secessit in partes Tyri & Sidonis. Et ecce mulier Cananæa, à finibus illis egressa, clamauit dicens: Miserere mei Domine fili Dauid, filia mea malè à demonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius, rogabant eum, dicentes: Dimitte eam: quia clamat post nos. Ipse autem respondens, ait: Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. At illa venit & adorauit eum dicens, Domine adiuua me. Qui respondens, ait, Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. At illa dixit, Etiam Domine: nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa Dominorum suorum. Tunc respondens IESVS, ait illi, O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora.

NOTAE MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA EVANGELIVM.

Ecce mulier Cananæa à finibus illis egressa clamauit.

MAGNOPERE laborabo, vt meum ieiunium non sit vanum atque infrugiferum, sed vere Christianum, Deo gratum, simulque animo & corpori salutare: sicut illud *a* Achab regi & *b* Niniuitis conuersis optimè cessisse legimus. Agam insuper gratias Domino, qui sacrum, ac multis tamen inuisum ieiunium nobis in verbo suo commendauit, simulque docuit, hoc ipsum sancta & frequenti precatione ornare, fulcire atque promouere. Est enim ita, sicut Angelus Raphaël disertè tradidit: *Bona est oratio cum ieiunio*: & quod alibi pronunciatur: *Exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieiunijs & orationibus in conspectu Dei.* Quemadmodum & à Cypriano scribitur: Efficax est oratio præcedente ieiunio.] Quare non sat habuit Moyses, qui facie ad faciem Deum est contemplatus, ieiunare, & sicut Chrysostomus rectè notauit, bis Quadragesimam obseruare, sed etiam suas ad Deum preces pro Iudæis hostibus fudit, vt illos offenso Deo reconciliaret. Et Helias Israëlis auriga, qui medius inter Deum & populum stabat, dierum quadraginta ieiunium egit, & familiare cum Deo colloquium habuit, priusquàm curru igneo in cœlum raperetur. Tum Ioannis Baptistæ vita quasi perpetuum ieiunium fuit, de quo Christus ipse testatus est: *Venit Ioannes neq; manducans, neq; bibens*: à quo magistro discipuli quoque didicerunt frequenter ieiunare, ac simul obsecrationes facere, sicut Euangelista confirmat. Ieiunarunt & Apostoli post sponsum ipsis ablatum, quemadmodum illis prædixerat Christus, eosque ferè semper ieiunasse Chrysostomus docet. Nec minus interim orationi & verbi ministerio vacârunt, qui & orantes & manus Paulo atq; Barnabę imponentes, ad prædicandum Euangelium eos dimiserũt, quemadmodum Lucas comprobat. Etsi verò ijdem Apostoli in Christum crederent, & ex magna fide patrarent miracula, tamen ad immane quoddam dæmoniorum genus eijciendum tam diu manserunt imbecilles ac inhabiles, quàmdiu ieiunia & preces cum sua

[Margin notes: a 3. Reg. 21. / b Ion.3. / Tob.12. / Iudith.4. / Serm. de ieiun. & tenta. / Deu.9. & 19 / Homel.1.in Genesim. / Exod.24. & 32. / 3.Reg.19. / 4.Reg.2. / Matt.11. / Matt.9. / Hom.71.ad popul. Antio. / Act.6. & 13.]

fide non communxissent. Vnde cùm admirantes rogassent à Domino: Quare nos non potuimus eijcere dæmonem? Matt.17. tale responsum acceperunt: *Hoc genus* (dæmoniorum) *in nullo potest exire, nisi in oratione & ieiunio.* Magnum igitur, ac dæmonibus quoque formidabilem armaturam in eo statuere conuenit, si quis ferociores dæmones siue in se, siue in alium grassantes, ieiunio & oratione munitus oppugnet, quoniam tunc illorum tyrannidem duce Christo deuincet. Vt hinc Leo Magnus asserat: Grata est Deo, & terribilis diabolo ieiunantis oratio: nec latet quantum acquirit suæ saluti, quæ tantum præstet alienæ. Serm.2.de ieiunio septimi mensis.

EO QVE magis vetus Ecclesiæ institutum probabo, quo factum cernimus, vt Christum non modò in superiore Dominica ieiunantem, sed etiam circa supplicem Cananæam modò versantē nobis propositum habeamus. Vult enim sapiens mater, vt Christi regis ieiunantis exemplum Filij sedulò contemplentur, qui & ipse cum ieiunio multas longasq; preces die ac nocte profusas, haud dubiè copulauit, & cum Propheta Regio dicere potuit: *Humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur.* Psal.34. Meminerunt & Euangelistæ, quòd Christus vt oraret, in montem & hortum exierit, quodque in oratione pernoctârit, & inter orandum genua flexerit, neque pro se tantùm, sed etiam pro Petro & alijs sub mortem sedulò fuerit precatus. Vnde ad eundem Petrum dixit: *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Pro alijs verò per Apostolos credituris illud rogauit Patrem, vt omnes vnum essent, ac Filij Dei claritatem æternam agnoscerent, & cum suo capite perpetuò versarentur. Ac viuendi sanè finem ille facere noluit, nisi cum clamore valido & lachrimis Patri sese offerret, & preces supplicationesq; illi ipsi in cruce pro se ac hostibus commendaret. Quapropter & Christi redemtoris exemplum, & Ecclesiæ matris institutum, piorumque omnium nunquàm satis laudata consuetudo, si aliâs toto anno, nunc quidem me ad ieiunandum & orandum ma-

Matt.13. Luc.6. & 9. Matt.26. Ioan.18. Luc.22. Ioan.17. Heb.5. Luc.23.

ximè concitabunt. His enim duabus velut alis (ieiunio & oratione) in cœlum subuehimur, terraque sublimiores dæmonibus robustiores, summoque Deo chariores reddimur, nihil vt mali non amoliri, & bona cuncta impetrare possimus. Ieiunium certè orationi deuotionem & fiduciam donat, vt Bernardi verbis vtar: oratio virtutem impetrat ieiunio, & ieiunium gratiam promeretur orandi. Ieiunium oratorem roborat, oratio sanctificat ieiunium, & Domino repræsentat.] Iustum verò mihi dolorem créabit, quòd non solum à Christo eiusque Prophetis, & Apostolis, sed etiam à Iudaicis mulieribus, vt *a* Iudith, *b* Hester, *c* Sara *d* Anna, tùm inieiunij, tũ in orationis vsu & contentione superer, meque illis valdè dissimilem præstem. Quid quod Paulus Apostolus Christianos admonet coniuges, à re vxoria ad tempus abstinere, vt eò rectiùs ieiunio & orationi vacent? sicut Græcorum codicum lectio euidenter ostendit. Nisi verò me ipsum plus satis amarem, facilè quidem intelligerem, & corpus velut indomitũ equum, rebellemq; seruum ieiunio mihi subigendum, & animam orando in Deum erigendam, diuinaque virtute, vt in gratia proficiam, confortandam esse. Sed meam incusabo ignauiam, qui multis modis æger, medicinam meis vulneribus congruentem defugio, & quantò magis me in via Dei torpentem ac mollẽ ostendo Christi militem, tantò plus honoris Deo authori & redemtori meo subtraho, tantòque grauius ab hostibus meis, vt pote mundo, carne & Satana, quibus nihil est perniciosius, subinde lædor ac vulneror. Tempus igitur esse putabo, vt de finibus veteris hominis egressus cũ nostra Canança nouã induam spiritus alacritatem, nouumq; studium præstem in Christo Domino mihi demerendo. Id verò fieri poterit, si tres comites à Christo cõmendatos ad sobriè iustèq; viuendum mihi adsciuero, nimirum ieiunium, orationem ac misericordiam, atq; ita veras iustitiæ Cristianæ partes, hoc potissimum acceptabili tempore, & exercitare, & ea quæ immortali Deo, ipsique

Serm. 4. de Quadrag.

a Iudith. 4. & 8.
b Hest. 4. & 14.
c Tob. 3.
d Luc. 2.
1. Cor. 7.

Matt. 6.
Tit. 2.

proximo,

Serm. 60. de tépore. proximo, & mihi debentur, bona fide præstare contendedero. Vt enim Augustinus dilucidè scribit: Hæc est iustitia hominis in hac vita, ieiunium, eleemosyna, oratio. Nec

Serm. 1. de ieiunio decimi mēsis. minus luculenter Leo Magnus ponunciat: Tria sunt quæ maximè ad religiosas pertinent actiones, oratio scilicet, ieiunium & eleemosyna: quibus exercendis omne quidem tempus promptū, sed illud studiosius obseruandum, qnod Apostolicis accepimus traditionibus consecratum. Oratione propitiatio Dei quæritur, ieiunio concupiscētia carnis extinguitur, eleemosynis peccata redimuntur, simulq;

Daniel. 4. per omnia DEI in nobis imago renouatur, si & in laudem eius semper parati, & ad purificationem nostram sine cessatione solliciti, & ad sustentationem proximi indesinenter simus intenti.] Eôdem spectat illa Chrysologi adhor-

Serm. 43. tatio: Si volumus Moysi gloriæ, Heliæ vitæ, Ioannis virtutibus, omnium Sanctorum meritis applicari, insistamus orationi, vacemus ieiunio, misericordia seruiamus. Qui in his vixerit, qui per ista fuerit communitus, iacula peccati, diaboli tela, mundi machinas, vitiorum cuneos, mala carnis, voluptatum laqueos, arma mortis, Christianus armiger & bellator Dominicus non timebit.

Miserere mei Domine, fili Dauid, Domine adiuua me.

Genes. 32. LVCTATVR cum Angelo DEI Iacob Patriarcha: luctatur & cum Christo Domino Cananæa, & velut extorquet victoriam, quoniam diu multumq; tentata & probata, in precandi officio sedula & inuicta perseuerat. Primùm enim precante illa, immò & per compita vociferante, nè verbo quidem respondit Dominus. Deinde Apostoli pro illa intercedentes, nihil impetrant. Venit & illa supplex & lachrymabunda, misericordiam petens, & repulsam quoque patitur. Adhæc velut iratus Dominus eandem pro ethnica, ac etiam instar canis, hoc est, vt omni gratia indignā auersari, ac velut bestiam inhumaniter tractare videtur.

In tali

In tali certamine illa mœrens, non despondet animũ, non remittit fiduciam, non queritur aut murmurat, non irata vel tœdio victa discedit, non miratur duriciem contra naturam & consuetudinem suam id recusantis, quod sæpè alijs vel non rogatus concesserat, suamque gratiam nulli nõ offerentis, si precarentur afflicti. Quid autem isthuc est aliud, nisi vt Scriptura loqui solet, toto pectore clamare ad Dominum, seu inuocare, adeoque cum Deo pugnare; & omnipotentem capere, ligare, vincere? nimirùm seria, forti, constãti & ardenti precatione? Quam orandi rationem tenuit & Propheta Moyses, quum ardenter inuocaret Dominum, & iratum laboriosè placaret, vt sceleratus populus pœnas non lueret peruicaciæ suæ. Nam velut retinentem, & ad vindictam paratum Deum ita suis precibus mutauit ac flexit, vt is quasi vim passus, atque ab orante superàtus responderit: *Dimitte me vt irascatur furor meus.* Nec est dissimile quod Ieremiæ precanti respondit iratus Deus: *Non obsistas mihi, quia non exaudiam te* Dei enim potentiam serui preces impediebant, inquit Hieronymus. Cur ergo non libenter & frequenter mea & aliorum lugentium, siue pœnas promerẽtium causa preces fundam, licet optatam gratiam non statim impetrem? Vt enim Chrysostomi verbis vtar, Propter hoc differt & expectat Deus, vt occasionẽ accipiat, quæ iustè nos sua cura dignos faciat. Siue autem consequamur, perseueremus inquit, semper in oratione: & non solùm gratias agamus, si consequamur, sed etiamsi repulsum passi fuerimus. Nam cùm Deus aliquid nobis denegat, non minus est quàm si concessisset. Nescimus enim nos, quæ nobis conducant, sicut ipse nouit.] Absit igitur vt molestè feram mea vota non exaudiri, sicut nec Paulus exauditus fuit, quando vt carnis stimulo liberaretur orauit. Etenim sapientissimus Deus quum rogatur, largiri multa differt, vt orantem fortiùs ad petendum excitet, ac patientem maiore cumulet præmio, sæpeque illi maiora & meliora quàm petita, donare disponit. Præclarè orat,

[Margin notes: Exo 8.15.17 / Nahum. 12. / Deut. 9. / Exod. 32. / Exod. 32. / Ierem. 7. / In epist. ad Gaudent. / Hom. 30. in Genesim. / 2. Cor. 12.]

quiſquis cor & manus in Deum ſimul attollit, ſicut Propheta illo dicto præcepit: *Leuemus corda noſtra cum manibus ad Dominum in cælos.* Tum verò cor vnâ cum manibus leuo, cùm orationem operatio, & opus oratio fulcit, Deoque commendat. Nihil enim eſt dubium, orationem meam à Satana plurimùm obſeruari, magnoque ſtudio impediri, quum hoc Satanæ flagellum ſit maximum, quo ſuas artes & fraudes ille confringi ac diſſipari fert moleſtiſſimè. Loquor autem de pia, humili, conſtanti & feruenti oratione, de qua verè dixeris: *Oratio humiliantis ſe penetrat nubes*, quamque Chriſtus ſuis fidelibus toties commendat. *Omnia*, inquit, *quæcunq; petieritis in oratione credentes, accipietis. Petite & dabitur vobis: quærite & inuenietis: pulſate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur. Petite & accipietis: vt gaudium veſtrum ſit plenum.*

Thren. 3. — Eccleſ. 35. — Marc. 11. — Matth. 7. — Luc. 11. — Ioan. 16.

QVARE ſi vnquam aliâs, nunc maximè orandi penſum augebo, & Cananæam imitabor, quæ mundi præſidijs & opera medicorum deſtituta, ſed & propter ſęuientem in filia dæmonem grauiter afflicta, nullum precandi finem facit, quoad exoptatum beneficium aſſequatur. Quoniam verò fide & oratione conſtanter pugnat, truculentum vincit Satanam, magnamque Chriſti laudem promeretur. Hanc mulierem mihi & piè precaturis omnibus velut ſpeculum & exemplar eſſe propoſitã exiſtimabo, vt quæ cum ſua oratione varias & inſignes virtutes coniungit, & à nobis etiam precaturis coniungendas eſſe commonſtrat. Docet me patientiam rebus aduerſis ac triſtibus adhibere, etiamſi crux cruce, & afflictio afflictione cũuletur, & nullum ſuppetat pręſidium. Etenim *tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò ſpem: ſpes autem nõ confundit*, Apoſtolo teſte. Nec adeò Cananeæ virtus eluceret, niſi cũ in ſummis verſatur anguſtijs, à Chriſto veluti repelleretur, quin etiam quaſi conuicio afficeretur, diuq; in ſua fide & patientia, perinde vt aurũ in igne, probaretur.

Rom. 5.

Docet

Docet, vt coràm DEO me submissè gerã, sicut illa se catellam seu bestiam agnoscere verita non est, Iudæos interim velut Dominos, Deiq; filios non obscurè prædicans. Nam & magnus pater, Deique familiaris amicus Abraham de se tam modicè sensit, vt diceret: *Loquar ad Dominum meum. cùm sim pulvis & cinis.* Docet præterea, vt IESVM Nazarenũ filium Dauid, verum nempè Messiam in lege & Prophetis celebratum, immò verum quoque Deum & hominem, vera fide complectar, & suppliciter colam, nec minus palàm adorẽ, vt pote qui Satanæ possit imperare, nostrumq; in rebus aduersis & desperatis securum esse perfugiũ velit. Huncipsum ego non modò cum Cananæa, sed etiam vnà cum Magis & Apostolis, adeòque cum Angelis, præsertim in sacrosancta Eucharistia, reuerenter adorabo, ac externis ritibus ad religionẽ decẽter compositis prosequar. Dignum enim & iustum est, *vt in nomine IESV omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum*, vtque gentes omnes adorando seruiant Opt: Max: Redemtori supplices, sicut & illi triumphans in cœlo seruit Ecclesia teste Apocalypsi. Docet insuper, vt charitatem sinceram & flagrantem in me foueam, & proximo declarem, alienis quidem miserijs æquè ac proprijs indolescens. *Charitas enim non quærit quæ sua sunt, sed quæ aliorum, & iubet non modò gaudere cum gaudentibus, sed etiam flere cum flentibus*, sicut ardens charitate Apostolus tradit. Docet demum, vt fidem non mortuam, & quæ tantùm in labijs natat, sed eam quæ per charitatem operatur, amplectar atque conseruem. Quid multa? Tot modis ac indicijs illa suam fidem testatur, confirmat & ornat, vt CHRISTVS de magna illius fide miretur, eamque laudet publicè. Habuit vtique fidem iustificantem, sed multis, vt diximus, virtutibus decoratam, valdèque raram vt illo quidem tempore, quo Christianæ fidei nostræ prima veluti fundamenta iaciebantur. Habuit fidem inquam, non sanè nudam, non inanem ac mortuam, quam Iacobus Apostolus improbat, non modicam

Gen.18. Mat.2.15.18. Psal.96. Phil.2. Psal.71. Apoc.5. 1.Cor.13. Rom.12. Gal.5. Iacob.2. Matt. 6. 14.

vel pusillam, quam & CHRISTVS reprehendit, sed viuam, operosam, ingentem, excellentem, & præclaris diuini spi-
Galat. 5. ritus fructibus cohonestatam, breuiter fidem operantem
1. Cor. 16. per charitatem, neque disiunctam à vera pœnitentia. De qua fide dixit Apostolus: *State in fide, viriliter agite, & confortamini: omnia vestra in charitate fiant.*

Vtinam verò ego huius Cananææ vel frater, vel hæres esse possim, vt perfectæ fidei virtutem inde à baptismo infusam vsque custodiam, & in ea ipsa progressus faciam, mihique Christum totum lucrifaciam, quemadmodum ista quidem in Christianismo adhuc neophyta lucrifecit, quæ suam fidem tot certaminibus ac victorijs illustrauit, immò & Christo Domino comprobauit, vt is roganti nihil negare amplius posse videretur. *Fiat*, inquit, *tibi sicut vis.* Meritò igitur illa me pudefacit, qui toties ad Christum accedo, quoties precationem, velut sacrum cum illo colloqui-
Lib. de orãdo Deum. um, & Angelorum opus, sicut Chrysostomus vocat, instituo. Sed vbi mea fides? quum velut sterilis ficulnea per-
Luc. 13. seuero, totque vana phantasmata mentem meam ita distrahunt ac perturbant, vt crebrò nec Deum præsentem revereat, nec Angelos assistentes obseruem, ac meipsum
a Psal. 2. quoque loquentem vix intelligam. Non hoc est *a* in timo-
b Ioan. 4. re Dei seruire, non *b* orare & adorare Dominum in spiritu
c Sap. 1. & veritate, non *c* illum in simplicitate cordis quærere, non
d 1. Pet. 2. *d* spirituales Deoque acceptabiles hostias offerre. *e Prope est*
e Psal. 144. *Dominus omnibus inuocantibus eum.* Sed mox addit Propheta: *omnibus inuocantibus eum in veritate.* Vbi porrò mea est charitas, vt instar Cananææ alienam calamitatem pro mea ducam, & afflicto compatiar ex animo, meque totum iuuando proximo libenter ac diligenter impendam? Etsi
Coloss. 3. verò fideles omnes proximis vt fratribus, officiosa charitate, quæ perfectionis est vinculum, debent esse coniuncti,
Gal. 6. iuxta illud: *Alter alterius onera portate: & sic ad implebitis*
Coloss. 3. *legem Christi*: tamen liberorum cura, tutela & gubernatio ad parentes maximè pertinet, quos viscera misericordiæ

inducre,

induere,& liberis malè habentibus,ex animo misericordes ac fidos esse conuenit. *Si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non habet,* (sicut indulgens ille pater Heli non habuit,) *fidem negauit,& est infidelis deterior.* Postremò,quæ mihi Christiana est prudentia? dùm præsentibus Dei flagellis ac varijs Satanæ tentationibus vti nescio,sicut Cananæa conuenienter vsa est,quando humanis consilijs atque præsidijs postpositis, ad solum Christum in calamitate sua confugit, fidem in illum confessione, precatione, cultu prodidit, eius misericordiam in graui luctu feruenter implorauit,ac licet tardè ab illo exaudiretur, immò etiam repelleretur,tamen in fide & oratione inconcussa perstitit,donec sui voti compos efficeretur. Tantò magis meminero cœlestium mandatorum: a *Sine intermissione orate.* b *Non impediaris orare semper.* c *Vigilate,omni tempore orantes.* d *Si moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet & non tardabit.* e *Reuela Domino viam tuam,& spera in eum: & ipse faciet. Exspecta Dominum,& custodi viam eius, & exaltabit te. Orationi instate, vigilantes in ea.*

1.Tim.5. 1.Reg.2. a 1.Thess.5 b Eccles.18. c Luc.21. d Hab.2. e Psal.36. Col.4.

Et sanata est filia eius ex illa hora.

CANANEÆ fides non solùm illustris, quæ Iudæos omnes meritò pudefaceret, sed etiam viuax & efficax fuit, quæ nec solùm ipsi matri, sed & filiæ pro qua precabatur, plurimum contulit. Et complura sunt id genus exempla in Euangelio tradita, quibus doceamur, Christum aliena etiam fide delectari,quandoquidem propter illum Reguli filium,seruum Centurionis & paralyticum per tegulas demissum restituit sanitati, suamque diuinam potentiam simul & maximam bonitatem in summis periculis, morbisque desperatis depellendis prodidit euidenter. Proinde meam & Catholicam confirmabo fidem, certus quòd eâdem ratione parentum fides etiam paruulis in Baptismo subueniat, & salutarem illis licet nec credentibus, nec in-

Ioan.4. Matt.8.&9.

Serm.66.in Cant. Cantic.

telligentibus, virtutem adferat. Probat id Bernardus ex hoc ipso Euangelio: Nemo mihi dicat, inquit, quia non habet fidem, cui mater impertit suam. Magna est Ecclesiæ fides. Nunquid minor Cananææ mulieris, quam constat & filiæ sufficere potuisse & sibi? Ideò audiuit: *O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut petisti.* Nunquid minor fide illorum, qui paralyticum per tegulas demiserunt?] Eadem est Optati Mileuitani sententia, probantis exemplo nostræ Cananææ, fidem & deuotionem parentum paruulis cùm baptizantur, ad æternam conferre salutem. Testatur & Augustinus nō semel, paruulos vti parentum peccato pollui, sic etiam illorum fide purgari, à quibus ad baptismum offeruntur: qui ex firma Ecclesiæ authoritate, baptismi Sacramento initientur, ac fidelibus alijs aggregentur. Vnde porrò colligit, suam cuique fidem valdè prodesse, quando & aliena fides paruulis commodata, illis ipsis ad salutem proficiat. Vtitur his quoque verbis: Paruulis ad consecrationem remissionemque originalis peccati prodest eorum fides, à quibus offeruntur.]

Matt.9.

Lib.4. contra Parmen.

Serm.14. de verbis Apostol. & lib.3. de libero arbitri. & lib. 4. de baptismo contra Donat.

Ca.2. de pœnit. medi.

QVOD si Cananææ huius fidelis intercessio tàm Christo grata, & obsessæ à dæmone filiæ adeò efficax fuit, vt vim hostis infestissimi profligaret, ac miserrimæ puellæ sanitatem animæ simul & corporis obtineret, multa ego & magna mihi pollicebor de communi & vnanimi totius Ecclesiæ precatione, per quam peculiaria negotia summo Deo commendantur, vel creaturæ quædam benedicuntur atque sanctificantur. Eiusmodi precatione factum est, vt Petrus totius Ecclesiæ princeps & pastor Herodiano carcere liberaretur, vtpote pro quo fiebat oratio sine intermissione ab Ecclesia. Quid verò tot credentium millia, præsertim vno spiritu, pari fide, & conformi oratione coniuncta non impetrent, siue mala deprecanda, siue bona expetenda sint? Vidimus autem communes Ecclesiæ preces maximè adhiberi, quando à sacerdotibus, tanquam legatione pro Ecclesia fungentibus, supplicationes publicæ ad altare

Actor.12.

lundun-

fundantur, vel certis diei horis, ſicut & Clemens præcipit, Deo commendantur. Dici non poteſt,ſi verum fateri volumus,quanta ſit vis iſtiuſmodi precationum atque benedictionum, quarum gratia Deus Eccleſiæ filijs etiam immerentibus parcit,multaque largitur, & hoſtium arcet inſidias, ſicut experientia ſæpè comprobauit. Docet certè Paulus Apoſtolus, hiſce communibus votis & precationibus fidelium permultum eſſe tribuēdum, quandoquidem toties in ſuis epiſtolis meminit, & amanter eflagitat, vt in ſuo ipſe miniſterio multorum interceſſione ſubleuetur, & magiſtratus quoque iuuentur. Notat & Chryſoſtomus, tres pueros Babylonicos in ſua precatione obſeruaſſe, vt quoniam ſe ipſos ad impetrandam populo veniam ſufficere non crederent, ad patrum merita confugerent, profitentes interim, ſe nihil de ſuo adferre amplius, quàm humiliatum ſpiritum & cor dolore contritum. Quicquid ergo Eccleſiæ hoſtes ac peſtes obganninant, ego de Eccleſiæ Catholicæ ſiue in terris militantis, ſiue in cœlo triumphātis ſupplicationibus publicisque precibus præclarè ſemper ſentiam,illisque me & meos ſiue viuos,ſiue mortuos, fideliter commendabo. Tùm Chriſto totius Eccleſiæ capiti de hoc tanto theſauro nobis collato, & in articulo fidei de communione Sanctorum incluſo,gratias agere non intermittam. Sinamus autem errare cæcos & cæcorum duces, qui vt ſe ipſos iam dicta Sanctorum communione defraudent,ac inſuper velut reſecti à vera vite palmites, ab omnibus agnoſcantur,cùm Eccleſia Catholica eiusque Sanctis, precibus & benedictionibus,hucuſque probatis & receptis nihil volunt habere commune. Quarè nullus illorum id ſibi verè ſumere poteſt, quod Orthodoxus in Domino gloriabundus cum Propheta lætè decantat: *Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua.*

[Margin notes: Lib.7.Cōſt. Apoſt.c. 40 — Rom.15. Epheſ.6. Heb.13. 1.Tim.2. — Hom.4.& 41. in Matt. — Dan.3. & 9. — Matth.15. — Ioan.15. — Pſal.118.]

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi Deus, vt horrendam Satanæ nunc longè lateq́; grassantis tyrannidem comprimat, nè tàm multa templa, immò & corda humana occupet atq; vastet. Etenim in hac extrema mundi senecta magis ac magis impletur illud*
Apoc.12. *vaticinium, quo prædixit Ioannes Apostolus fore, vt draco ille magnus & serpens antiquus, qui seducit vniuersum orbem, quiq́; nouit modicum sibi tempus ad pugnandum superesse cum mortalibus, non sine ira vehementi in terram descendat, ac nouo studio mulierem Sole amictam persequatur, præliumq́; faciat cum reliquis de semine mulieris, qui custodiunt mandata Dei, & habent testimonium* IESV CHRISTI.

ROGABO *insuper Dominum, vt spiritus fidei, orationis ac ieiunij, qui in multis hodie iacet extinctus, hoc sacro præsertim tempore magis magisq́; resuscitetur. Nec mihi solùm, sed etiam alijs, qui quotidianam cum Satana luctam inire debent, optabo sanctorum Angelorum fida præsidia, quibus communiti, in supradictis Cananææ virtutibus maiorẽ progreßionem faciant, nec de sua tantùm, sed aliorum etiam pereuntium salute procuranda solliciti esse conentur.*

AD HÆC *pro afflictis & tentatis orabo, quorum nempè fidem & patientiam tentat Deus, vel quos paterna virga corripit, vt in suis illi tenebris lucem, & in angustiis pacem diuinæ visitationis percipiant, quemadmodum Cananæa percepit, tanto Christi beneficio penitus exhilarata. Commendabo insuper Christo parentes, vt norint cum Cananæa iustam liberorum habere curam, & gratiam illis necessariam precando quærant & impetrent.*

DOMINICA TERTIA QVADRAGESIMAE, DICTA OCVLI.

Sequentis Euangelij Argumentum.

OStendit Euangelium non vulgare Christi miraculum in sanato homine calamitoso, quem & cæcum & surdũ & mutum fecerat hostis in hominum perniciem coniuratissimus Satan. Christus autem hoc ipso Satana quantumuis robusto & armato fortior, oculos, aures & linguam homini miserrimo perfectè restituit, vt ille videre, audire & loqui, suorumque sensuum vsum habere commodum posset. Etenim sicut Ioannes affirmat: In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.] 1.Ioan.3. Præsentes verò spectatores de Christo eiusque miraculo malè sentiunt & loquuntur, vt ille suam innocentiam meritò tueatur. Vnde grauiter de suis miraculis, & præsertim de dæmonum expulsione, hîc disserit, ac fidem illis irrefutabilem adstruit, nec modò Iudæos, sed alios etiam impios & blasphemos aduersarios quadruplici ratione retundit, solidèque probat, miracula sua nullo Satanæ ministerio vel adminiculo, sed propria & diuina virtute patrari, & salutem adferre mortalibus, signumque præbere gratię latentis antea, sed nũc patefactæ & oblatæ mundo, quando Messias tàm potenter operatur, ac regnum Satanæ qui mundi Princeps erat, magis magisque labefactat. Admiscentur quædam ad eundem Satanam, eiusque simul & Christi regnum pertinentia. Illud notatu dignũ est, inter multos Euangelij auditores: adeò paucos, vt Christus queritur, electos reperiri, qui Dei verbum non solùm audiant, sed Matt.7.

etiam custodiant, hoc est, non solùm in mente seruent, verùm etiam quod fide conceperunt, faciant & opere compleant, sicut hunc locum Theophylactus & Beda interpretantur. Ita de mandatis Dei custodiendis Ioannes sæpè loquitur, sicut & in Apocalypsi, Beatus qui legit, & qui audit verba prophetiæ huius, & seruat ea quæ in ea scripta sunt.] Audiunt quidem plurimi Christum hîc disserẽtem, & summum vident miraculum: sed hinc alij ad bilem & liuorem concitantur, vt etiam horrendas in Christum blasphemias euomant: alij in admirationem tantùm rapiuntur, ac Dominum tentare, & curiosa magis quàm salutaria exquirere non verentur. Vnica duntaxat muliercula reperta est, quæ diuinitus edocta, suam de Christo fidem publicè profiteretur, simulqúe nefaria calumniatorum ora, suo sermone laudatorio confutaret atque retunderet. Postremò videas hoc loco execrandum hominum genus atque ingenium, qui tumore & inuidia nequitiaqúe excæcati, pro acceptis beneficijs pessimã referunt gratiam, vt quos amare & colere maximè debebant, illos hostiliter insectentur, eorumqúe benefacta in peiorem partem intorqueant, mordeant ac deprauent. Eiusmodi Satanæ filij erant liuore malitiaqúe pleni Pharisæi, non dissimiles quidem serpentibus, qui more suo cuncta quæ comedunt, in venenum vertere solent. Tantóque magis nos admirari decet Christi Domini mansuetudinem, qui peruicaces ac implacabiles aduersarios, si quando cum illis disputat, tam benignè & candidè tractare consueuit.

1.Ioan.3.&5 Apoc.1. &22.

EIVSDEM DOMINICAE

Euangelium Lucæ XI.

Rat IESVS *eijciens dæmonium: & illud erat mutum. Et cùm eiecisset dæmonium, loquutus est mutus: &*

admirata

admiratæ sunt turbæ. Quidam autem ex eis dixerũt, In Beelzebub principe dæmoniorum eijcit dæmonia. Et alij tentantes, signum de cœlo quærebant ab eo. Ipse autem vt vidit cogitationes eorum, dixit eis. Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet. Si autem & Satanas in seipsum diuisus est: quomodo stabit regnum eius? quia dicitis in Beelzebub me eijcere dæmonia. Si autem ego in Beelzebub eijcio dæmonia: filij vestri in quo eijciunt? Ideò ipsi, iudices vestri erunt. Porrò si in digito DEI *eijcio dæmonia: profectò peruenit in vos regnum* DEI.*Cùm fortis armatus custodit atrium suum: in pace sunt ea quæ possidet. Si autem fortior eo superueniens, vicerit eum: vniuersa arma eius auferet in quibus confidebat, & spolia eius distribuet. Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Cùm immundus spiritus exierit de homine, perambulat per loca inaquosa, quærens requiem. Et non inueniens dicit, Reuertar in domum meam vnde exiui. Et cùm venerit, inuenit scopis mundatã & ornatam. Tunc vadit & assu-*

mit ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe, & ingreßi, habitant ibi. Et fiunt nouißima hominis illius peiora prioribus. Factum eſt autem: cùm hæc diceret, extollens vocē quædam mulier de turba dixit illi, Beatus vēter qui te portauit, et vbera quæ ſuxiſti. At ille dixit: Quinimó beati qui audiunt verbum DEI, & cuſtodiunt illud.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA EVANGELIVM.

Erat IESVS *eijciens dæmonium.*

QVoniam in hoc Euangelio, ſicut etiam in præcedentibus, frequēs fit mentio de ſpiritibus immundis & nequam, qui dæmones vulgò dicuntur, in mentem mihi reuocabo, quæ quantaq; ſit iſtorum ſuperbia, inuidia, fraudulentia, nequitia, crudelitas, peruicacia: quomodo in vita & morte hominibus bonis & malis inſidientur, quales illorum tentationes mihi plus detrimenti adferant: tùm quibus præſidijs ad mille illorum nocēdi artes & technas diſſipandas, magis egeam in mea vocatione, nimirùm vt ab eorum inſultibus liberior conſeruer, & ſub Imperatoris Chriſti ſignis expeditius militē. Quandiu enim hîc viuitur, ardua nobis & ꝑpetua eſt colluctatio ſiue lucta non cum vno, ſed multis variorum ordinum dęmonibus,
[E]pheſ. 6. & ſicut Paulus vocat, principibus, poteſtatibus, mundiq́ue rectoribus, ſiue, vt Hilarius vertit, mundi potentibus. Ac mundi quidem princeps, omniumq; dęmonum caput (A-
[2.] Cor. 4. poſtolus & huius ſæculi Deū appellat) eſt Lucifer ſupremæ
[A]poc. 12. 20 quidē Hierarchiæ ſupremus Angelus. Is à Ioanne varijs nominibus inſignitur, vt qui ſit draco magnus ſub ſe ſuos con-

tinens Angelos, ſerpens antiquus, diabolus & Satanas, orbis ſeductor, & cum illis depugnans maximè, qui mandata Dei cuſtodiunt, & IESV Chriſti habent teſtimonium. Hunc ipſum DEI & bonorum omnium capitalem aduerſarium, humanæ ſaluti ſemper inuidētem ac obſiſtentem, præſens etiam Euangelium proponit, eumque CHRISTVS fortem vocat armatum, in atrio palatioque ſuo prępotentem, quoad ab alio fortiore vetera illius arma tollantur, & ipſe ſpolijs priuatus & ligatus, in abyſſum proijciatur. Hic improba & inſatiabils eſt bellua, calliditate & verſutia cuncta prę- Gen.3.
cellens animantia, tyrannus itidem ac rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ, adeò ſuis confidens viribus, vt putet quaſi paleas ferrum, & quaſi lignum putridum eſſe, nullamque prorſus poteſtatem illi ſimilē ſuper terram reperiri, quemadmodum ſanctus ille Iob Satanicas technas expertus prodidit. Fortis quidem ille natura ſua, qui inter primos An- Iob 41.
gelos à DEO creatus, hoc ſibi ſumere non metuit: *In cælum conſcendam ſuper aſtra Dei, exaltabo ſolium meum, ſedebo in monte teſtamenti in lateribus Aquilonis. Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altiſsimo.* Isai.14. Fortis idem longo rerum vſu & perpetua vigilantia, qui nos dies & noctes impugnat, nihil remittens de ſua peruicacia & improbitate. Fortis rurſus inſaturabili noſtri odio, quo ad opprimendos illos fideles rapitur, qui arctiſſimis ſe cum DEO vinculis adſtrinxerūt, vt verè à Propheta dicatur, *Cibus eius electus.* Abacuc.1. Fortis demum culpa ignauiaque noſtra qui peccando vires illius maiorem in modum augemus, ac dormitando inſuperalem ferè illum reddimus. *A quo enim quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt,* Petro Apoſtolo teſte. Verè per- 2.Pet.2.
uigil ac indefeſſus ille aduerſarius, qui circumeundo totum orbem perambulat, ac tanquam leo rugiens & fameſcens Iob 1.
continenter quærit quem deuoret, ac deuoratum in ſua 1.Pet.5.
retineat proteſtate, cùm non ſolùm in terris, ſed etiam apud inferos hominibus dominari, & ſeuiſſimum præſtare tyrannum, maximè gaudeat.

QVÆ cùm ita ſint, victori Satanæ CHRISTO, Regi gloriæ, Dominoque forti & potenti in prælio, vt pſaltes regius canit, ingentes agam gratias, quoniam ſubacto Satana, ſuum Deique regnum nunquàm euertendum erexit, eamque virtutem fidelibus contulit, vt illum ipſum cum toto ſerpentino ſodalitio ſub ſuis pedibus contererc poſſint. Agam quoq; gratias, quòd non ſine ingenti beneficio verbum DEI tanquàm gladium ſpiritus, & fidei ſcutum acceperimus, in quo tela nequiſſimi ignea, ſi volumus, teſte Paulo, extinguere poſſimus. Eâdem Chriſti gratia contigit, quod huic principi, ſub cuius imperio naſcuntur omnes, ſecundùm inſtitutionem Apoſtolicam, quum primùm ex aqua & ſpiritu renaſceremur, abrenũciauerimus, nos quaſi ſacro & inuiolabili iuramento adſtringentes, vtrumque hoſtem deterrimum (Satanam & mundum) nobis tota vita fugiendum ac deteſtandum eſſe, vt in ſolis CHRISTI caſtris, cui nos totos dedidimus, fideliter militemus. Nec temerè quidem factum eſt, vt in Dominica precatione, ſicut Chryſoſtomus & Baſilius interpretantur, Satanæ fiat mentio, nè obliuiſcamur vnquàm cœleſti nos ope indigere, vt ab illo malo, immò peſſimo aduerſario, qui & tentator dicitur, liberi ac illæſi conſeruemur. Malus eſt ille profectò, quia peccati omnis author & homicida, qui ab initio in veritate non ſtetit, quiq; bellum homini infert perpetuum, atque illius exitio maximè delectatur. Ac licet fide armatis & innocentia tectis nocere non poſſit, tamen nullum finem facit tentandi nos externis malis, & quacunque ratione fieri poteſt, in carne & ſpirtu domi foriſque diuexandi. Proinde ſi ſapio, cum Propheta precari non deſiſtam, vt nè talis inimicus mihi præualeat, atque ita dicam: *Domine Deus meus in te ſperaui: ſaluum me fac ex omnibus perſequentibus me, & libera me, nè quando rapiat vt leo animam meam, dùm non eſt qui redimat, neq; qui ſaluum faciat.* Nec obliuiſcar vnquàm ſententiæ à Caſſiano traditæ: Verſutus ſerpens calcanea noſtra ſemper obſeruat, id eſt, inſidia-

Pſal. 23. Rom. 16. Epheſ. 6. Ioan. 3. Matt. 6. Geneſ. 3. Ioan. 8. Sapien. 2. Pſal. 12. Pſal. 7. De inſtitut. renunciantiũ. cap. 37.

tur exitui nostro, & vsque in finem vitę nostrę nos supplantare conatur.] Sæpè insuper in mentem reuocabo, quod Bernardus notauit, Christi milites in hoc vocatos esse, vt crebros adeòque continuos habeant conflictus aduersus dæmones natura subtiles, & exercitatione longa deprauatos: tum in nobis esse situm, si manus illi dare velimus, quia nemo nostrum ab illo deijciatur ac superetur inuitus. *Sub te est ô homo appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Potest, ait, inimicus excitare tentationis modum: sed in te est, si volueris dare seu negare consensum. In tua facultate est, si volueris inimicum tuum facere seruum tum, vt omnia tibi cooperentur in bonum.] Hinc extat præceptum illud Apostolicum nulli non obseruandum: *Subditi estote Deo, resistite autem diabolo, & fugiet à vobis.* Sicut & princeps Apostolorum mãdat omnibus fidelibus: *Sobrij estote & vigilate, quia aduersarius vester diabolus tanquàm leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide.* Fuit sanè in hoc Satana debellando miles peritissimus Antonius Magnus, reque ipsa didicit, & alios docuit: quibus armis hostis ille maximè profligetur. Pertimescit Satanas, inquit, piorum vigilias, orationes, ieiunia, voluntariam paupertatem, misericordiam & humilitatem, maximè verò ardentem amorem in Christum Dominum.] Sic autem Antonium docuisse, immò & fecisse, fide dignum testem habemus Athanasium. Neque dissentit ab his martyr Cyprianus, vbi monet contra immanem hunc hostem nos bellum assiduum gerere, eòque magis cauendum esse, nè idem in nobis demum vacantem inueniat, & arma quidem hæc nobis ad defensionem esse sumenda: Sit in manibus, inquit, diuina lectio, in sensibus Dominica cogitatio: oratio iugis omninò non cesset, salutaris operatio perseueret, vt quoties inimicus accesserit, & clausum aduersum se pectus inueniat & armatum. Tunc enim non inueniet domum vacantem, & ad expugnandum paratam.

Geneſ. 3.
Sermon. 5. de Quadrageſ.
Geneſ. 4.
Rom. 8.
Iacob. 4.
1. Pet. 5.
In vitæ D. Antonij.

Si in digito Dei eÿcio dæmonia, profectò peruenit in vos regnum Dei.

INGENTI consolationi & mihi & fidelibus omnibus esse debet, quòd in Christi regno, id est in Catholica Ecclesia versemur, ac proinde Spiritum sanctũ in ea veluti templo suo præsentem doctorem, qui veritatem nos omnem doceat, vsque habeamus. Sed & Christo Domino gratias à nobis agi par est, qui è cœlo veniens, hoc regnum excellens in terris fundauit, atque sicuti promisit, in illo ipso administrando ad mundi finem vsque nobiscum perseuerat. Nam & præcipua mortis eius causa fuit, vt filios Dei qui erant dispersi, in vnum hoc regnum congregaret, & congregatos in vnitate & pace Ecclesiæ perpetuò conseruaret. Ex animo autem dolebo, tot ac tantos aduersarios visibiles atq; inuisibiles passim inueniri, qui huic Christi regno & Ecclesiæ sanctę vnioni hostiliter aduersentur, & si ante hac vnquàm nunc maximè quidem bellum funestissimum inferant. Ad quam rem non desunt tetris dæmonibus copiæ, non arma, non artes mille nocendi, habet regnum suũ ita cõstitutum, vt sub suo principe viuentes, alij alijs mutuò subseruiant, & communibus deinde studijs ad Ecclesię hominumque iniuriam consilia sua constanter dirigant omnia. Non enim est Satanas in se ipsum diuisus, vti præsens docet Euangelium, sed nouit regnum suum trãquillum seruare & augere, ideòq; impigros & consentientes è suis domesticis adhibet procuratores, qui certis etiã legibus in officio suo contineantur, & dei domum oppugnent. Hinc ego meam confirmabo fidẽ de cõnseruatione & profectu regni, quod Christus tenet, semperq; tenebit in Ecclesia per bonos ac indignos ministros administrãda. Qui cum sit Rex & Monarcha omnium sapiẽtissimus, procul dubio potest & vult, vt cum decenti ordine cuncta in Ecclesia peragantur, vtque varij credentium status secundum certas subiectionis & obedientiæ leges eo dirigantur, vt fide & charitate coniuncti, ad

Ioan. 14.
Matt. 28.
Ioan. 11.

benè beatèque viuendum peruenant. Eòq; maioris ego posthac faciam, ac religiosius colam vnionem & harmoniam illam sanctissimam, quæ Christo capiti cum corpore mystico, & inter ipsa membra eiusdem corporis intercedit nullo vnquam tempore dissoluenda. Hæc enim est illa vnio, quam Christus pro nobis moriturus, suis fidelibus à Patre dari petiuit, & discipulis quoq; post cœnam vltimam commendauit, imò sine qua ipsum Christi regnum stare, & durare, ipsisque portis inferorum præualere neutiquam posset. Adeò verùm est illud: *Omne regnum in se ipsum diuisum, desolabitur.* Vbi enim diuisio, ibi desolatio. Vbi deest ordo, mox indecora sequitur confusio. Et sicut concordia bonorum omnium parente, res paruæ crescunt: sic fœda discordia cunctorum nutrice maloru m res maximæ dilabuntur. Eodem spectat & illa Christi sententia: *Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit.* Qui enim pacem Christi & concordiam rumpit, aduersus Christum facit. Qui alibi præter Ecclesiam colligit, Christi Ecclesiam spargit, vt Cypriani verbis vtamur. Christi est eritque semper officium; à diabolo dispersos colligere in vnum corpus, illudque perficere, vt totius multitudinis sibi cohærentis cor vnum sit & anima vna. *Ipse facit habitare vnanimes in domo. In pace factus est locus eius. Non est dissentionis Deus, sed pacis.*

Ephes. 5.
Ioan. 14. & 17.
Matth. 16.
Luc. 11.
Luc. 11.
In tract. de simpli. prælatorum.
Ioan. 11.
Actor. 4.
Ps. 67. & 75.
1. Cor. 14.

DOLEBO igitur vehementer, in mundo passim regnare Beelzebub; qui fideles etiam collectos dispergat, Christique regnum in præsentes angustias redigat, quantumuis à CHRISTO fuerit superatus, & in tartarum religatus. Dolebo insuper, maiorem quàm vnquàm antea, distractionem animorum, & sectarum colluuiem apud Europæos apparere, indèque grauissimos Reipublicæ motus in religionis negotio magis magisque importari. Et neque spes quidem optatæ tranquillitatis affulget, quamdiu homines nouandæ fidei cupidi, in suo pergent sensu abundare, & odium potius quàm desiderium ac studium adferent Eccle-

Apoc. 20.

siasticæ

ſiaſticæ pacis & cōcordiæ reſarciendæ. Propterea hunc turbulentum Eccleſiæ ſciſſæ ſtatum, in quo nihil magis quàm dulcis & amabilis concordia deſideratur, ego ſępè deplorabo, quemadmodum & Ieremias ſuo ſeculo grauiter deplorauit, ſimulq́ue Paulinum induam animum ad crucis Christi & Eccleſiæ eius inimicos lachrymis proſequendos, quoniam Spiritum ſanctum pacis omnis authorem & amatorem contriſtant, immò & extinguunt, malumq; ſimul ſpiritum, qui ad ſcindendam vnitatem fidemq́ue ſubuertendam cuncta molitur, ingenti ſtudio conſectantur. Præterea diſcam à Paulo, per ſacroſanctum nomen IESV Christi illos obteſtari qui nouas de fide contentiones pro ſua libidine ſpargunt atque defendunt, illisq; vna cum Paulo dicam *Obſecro vos fratres per nomen Domini noſtri IESV Christi, vt id ipſum dicatis omnes: & non ſint in vobis ſchiſmata: ſitis autem perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſcientia*, vel ſicut legunt nonnulli: *ſitis perfecti eadem mente & eadem ſententia.* Alios verò qui conſtanter Eccleſiæ cōcordiam quærunt ac retinent, cum eodem Apoſtolo, ſi poſſim, confirmabo, ſimulq́ue cohortabor, vt ſolliciti eſſe pergant ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Eiſdem repetam & illud: *Idem ſapite: pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiſcum.* Quam Eccleſiæ pacem atque vnitatem ego mihi & alijs tantò magis commendabo, quantò frequentius illam diuina ſcriptura proponit, eaq́ue magis ad ſingularem electorum conſolationem ſtabiliendam pertinet. *Vnus enim eſt* a *magiſter veſter, vnus* b *paſtor Chriſtus*, qui & vnum amat ouile, vnum habet corpus, vnam ſponſam, columbam & amicam. Quid autem his Apoſtoli verbis luculentius? *Vnũ corpus & vnus ſpiritus: vnus dominus, vna fides, vnum baptiſma.* Hoc vnitatis ſacramentum, hoc vinculum concordiæ inſeparabiliter cohærentis oſtenditur, quando in Euangelio tunica Domini morientis non diuiditur omninò nec ſcinditur. Myſterio enim veſtis huius declarauit Eccleſię vnitatẽ, vt Cyprianus affirmat, qui & negat Christi

Thren.1. & 2. — Epheſ.4. — 1.Cor.1. — Epheſ 4. — 2.Cor.13. — a Matt.13. — b Ioan.10. — Epheſ.4. — Cantic.6. — Epheſ.4. — Ioan.19. — De ſimplicitate prælato.

ſponſam,

ſponſam cum incorrupta ſit ac pudica, poſſe vnquàm adul-
terari: illum verò à promiſſis Eccleſiæ ſeparari, quiſquis ab
Eccleſia ſegregatus, adulteræ iungitur. Nec pertinet, in-
quit, ad Chriſti præmia, qui relinquit Eccleſiam Chriſti,
alienus eſt, profanus eſt, hoſtis eſt.] Honore autem Eccle-
ſiæ ſaluo, ſalua pax eſt, vti præclarè dixit Tertullianus. Lib. de Baptiſmo.

Extollens vocem quædam mulier de turba dixit illi.

QVANTVMVIS inſaniat Satan, & impij fremant & frendeant, portæque inferi contra Petram inſurgant, tamen ſuos habet Chriſtus vſque profeſſores, & teſtes, & cultores; quin & ſubinde infantes & lactentes excitat, ex quorum ore defenſionem laudemq; ſuam perficiat, & oppugnatam veritatem magis ac magis illuſtret vindicetq;. Quare mihi negligendi, imò & veluti peſtes deuitandi ſunt hoc ſeculo ſectarij, qui ſi antea vnquàm, nunc maximè quidem ſe furioſos Satanæ pugiles exhibent, quum in Chriſtũ eiusque Sanctos, & ſacramenta ſint omninò balſphemi atque contumelioſi. Illos autem amabo atq; complectar, qui velut luminaria quædam, vt Paulus appellat, in medio nationis prauę & peruerſæ lucent, quiq; cauſam oppugnatæ religionis non ſolum verbis & ſcriptis defendunt, ſed & inculpatis moribus & rerum ſuarum iactura, præſentiq; vitæ diſcrimine cõfirmant ac aſſerunt. Quocirca nobis agnoſcenda, & peculiariter celebranda eſt hæc inſignis Chriſti virtus ac gloria, quòd etiamnum in medio inimicorum ora multis paruulis aperiat, & linguas infantium non raró diſertas faciat ac efficaces, vt eò magis pudefiant aduerſarij, oppugnata & veritas inclareſcat. Neq; minus curabo, vt quanto plures hodie canes cõtra Orthodoxos oblatrãt & mordent, tantò liberius atq; conſtantius ego meam & Eccleſiæ fidem profitear, nihilque in edenda verę fidei confeſſione remittam, vel ob amicorum gratiam, vel improbitatem calumniatorum. Eſt enim Catholici cum Paulo teſtari: *Non erubeſco*

Matt.16. Pſal.8. Matt.21. Phil.2. Rom.1.

Psal.115.118. *besco Euangelium*: Et cum Propheta dicere: *Credidi, propter quod loquutus sum. Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar.* Etenim quò magis fide, veritas oppugnatur ac læditur, eò liberiorem testem & ardentiorem confessorem exigit, vt sua Deo & veritati gloria tribuatur.

RVRSVS ab hac Euangelica muliere, quam volunt Marcellam appellatam, & in domo Marthæ ancillam fuisse versatam, non iniuria discam studium illud DEO gratum esse, quo CHRISTVS in se & Sanctis suis ab Ecclesia prædicatur & colitur: Ita enim nos docuit per Psaltem regium
Psa.150.67. & 115. Spiritus sanctus: *Laudate DEVM in Sanctis eius, Mirabilis & gloriosus Deus in Sanctis suis. Preciosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius.* Et quoniam Sanctos alios, cuiuscunq; sint ordinis, incomparabilis illa Virgo virginum & lectissima CHRISTI mater Maria longè præcellit, singulari quodam honore & cultu illam prosequar, quemadmodum isthæc laudabilis piaque matrona non sine diui-
Luc.1. no spiritu fecit, & simul ante illam insignis Angelus Gabriel & sancta Elisabetha suo nos docuerunt exemplo. Tantoque constantius veteri Ecclesiæ Catholicæ instituto me conformabo, vt castissimum Deiparæ vterum, & sanctissima eius vbera celebrem, vtque cum veteri poëta Sedulio læte canam: Salue sancta parens, enixa puerpera regem. Benedictus vtique fructus ventris Mariani, vtpote omnis diuinæ benedictionis & humanæ salutis fons, meritò præ-
Luc.1. dicatur. *Benedicta & tu inter mulieres*, vt Gabriel & Elisabeth inquiunt; benedicta inquam, in vitæ mortalis ingressu, progressu & exitu, in anima & corpore glorioso, vt hinc te beatam generationes omnes iure concelebrent. Quòd si beati sunt omnes qui verbum Dei audiunt & custodiunt, vt hîc Veritas manifestè testatur, quantò beatior cæteris pijs & iustis Christi mater nobis est existimanda, quæ antequàm ad hoc maximum dignitatis genus vt virginea Domini mater esset proueheretur, ab Angelo ad se misso, &

ab ipso

ab ipso Filio sibi subdito Dei verbum audiuit, auditumque summa fide, humilitate, pietate & charitate complexa est, seque dignissimam verbi custodem perpetuò præbuit? Igitur nō solùm in hac nostra Marcella, sed etiam in præstantibus omnium ætatum hominibus laudabo vetus institutum, quo factum est, vt in Mariæ laudem piæ voces extollerentur, hymni decantarentur, virtutes eius & merita prędicarentur, talisque mater & regina, quæ nec primam visa est similem, nec habere sequentem, priuatim & publicè commendaretur. Rursus non sine tristiria meminero, me à Deiparæ Virginis perfectione atque iustitia, quæ satis extolli nūquam potest, tàm procul abesse, vt cum illa conferri nulla ex parte queam. Dolebo insuper fœlicitatem mihi nequaquam competere, quam CHRISTVS diuini verbi auditoribus atque custodibus siue obseruatoribus hîc tribuit. *Beati* inquit, *qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud.* Nihil magis exoptat Dominus præterquàm vt plurimos habeat sibi matres verè spirituales, hoc est, qui diuini verbi cœleste semen mysticè concipiant ac retineant, donec in eis pariat vitam æternam. Etenim licet mater Christi secundùm carnē sit vnica, quæ illum corporaliter conceperit ac generârit, eaque ratione homines & Angelos omnes excellat, tamen hunc maternitatis, vt sic dicam, titulum largitur etiam Christus alijs obedientibus, qui verbum Dei cum fide percipiunt, & in corde conseruant atque sic excolunt, vt verbi simul auditores & factores iure dicantur. Quocirca scriptum legimus. *Maria conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Quicunque fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse meus frater & soror & mater est. Non omnis qui dicit mihi Domine Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei ipse intrabit in regnum cælorum.*

Iacob. 1.
Rom. 2.
Luc. 2.
Matt. 12.
Matt. 7.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

2.Petr.2. Iudæ.1. PRECANDVS *est mihi Deus pro varijs hodie generibus blasphemantium, præsertim hæreticorum, per quos, vt Petrus Apostolus fore prædixit, via veritatis blasphematur, quiq; in his quæ ignorant, blasphemare non verentur. Nunquam enim Ecclesia petulantiores habuit insectatores, atque impudentiores illusores, qui sacra ferè omnia conuellerent atq; conspuerent, quin & apud populum infamarent. Qua ratione Ioannis* Apoc.13. *impletur vaticinium de illis, qui authore Satana contra Sanctos bellabunt, simulq; blasphemi erunt in nomen Dei, & tabernaculum eius, aliosq; in cœlo habitantes. Datũ est enim Bestiæ, eiusq; ministris, os loquens magna & blasphemias, nimirùm vt immanem ac furiosam planeq; diabolicam in blasphemando libidinem expleant.*

ORABO *etiam pro plerisq; Catholicis in Christi regno quidem versantibus, sed contra fidem Christo datam Satanæ multa permittentibus, consentientibus, colludentibus, perinde* Matt.6. *ac si duobus dominis inseruire simul ac satisfacere possint. Neq; enim illam Christi sententiam secum expendunt:* Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, disper- Luc.11. git. *Certè qui Christo per fidem & charitatem non adhærent, licet nomen Christianum profiteantur, & de filiorum Dei familia esse velint, tamen non ad Christi, sed ad diaboli regnum spectant. Et vbi Christi spiritus non habitat, ibi nequitiæ spiritus figit pedem, ac hominem illum suis laqueis irretitum, ad fœdiora* Ibidem. *vsq; pertrahit, vt sermo Christi compleatur:* Fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus.

RVRSVS in me alijsq; petam zelum augeri ad conuer- 2.Tim.2. *tendos illos, qui captiui sunt Satanæ, ac in illius manent potestate. His precabor efficacẽ Christi gratiam, vt cæci aperiant oculos, & surdi rectè audiant, sed & muti salutarem linguæ vsum teneant, præsertim verò vt peccatorum suorum iuxta ritum*

Catho-

Catholicum debitam faciant exomologesim. Si enim confiteamur peccata nostra, fidelis est CHRISTVS & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate, *Ioanne Apostolo teste.* 1.Ioan.1.

DOMINICA QVARTA QVADRAGESIMAE, DICTA LÆTARE.

Sequentis Euangelij Argumentum.

LAudanda est virtus diuina Christi tàm insigne miraculum efficientis, vt quinque millia hominum, exceptis fœminis & pueris, quinque panibus hordeaceis ac duobus piscibus, in vasto deserto simul alantur, adeóq; saturentur. Maius fit isthuc miraculum, cùm absumtis panibus & piscibus tantum superest reliquiarum, quantum iussi Apostoli collegerunt, vt ex micis relictis duodecim cophinos reportarent. Meretur & laudem tanta hominum turba, quę in deserto pascitur: quandoquidem cateruatim & studiosè pauperem Dominum ad desertum vsque sectatur, & commeatum interim vitæ sustēdandæ necessarium negligit, vt verbi diuini pabulo animos foueat ac recreet. Præterea ex hoc miraculo cuncti præsentem agnoscunt Messiam, gratisqúe animis concelebrant, nec minus Christi mandato parent iussi per Apostolos in fœno vel gramine considere. Cæterum quemadmodum Christus potenti benedictione panes hîc multiplicauit, & multa hominum millia in deserto nutriuit, id quod sæpè ab illo factum legimus: ita in hunc vsque diem idem non desinit, quæ summa ipsius erga nos est benignitas & prouidentia, per totum orbem iacta in terram Matt. 14. 15. Marc.4. Luc.9.

grana multiplicare, & mortales innumeros vbiq; gentium quotidiè pascere; meritò vt oculi omnium erigantur, suamque fiduciam in illum collocet, qui aperit manum suam, &
Psal.144.
146. implet omne animal benedictione, cibumq; iumentis præbet in tempore oportuno. Sed multò præstantius est mira-
Matt.26. culum ab eodem Christo in Cœna postrema editum, quan-
1.Cor.11. do panem Eucharisticum benedixit, & benedictum illum per manus ministrorum altaris vsque distribuit, nè desit vn-
Exod.16. quam Manna veris Israëlitis ad cœlestem patriam in hoc mundi deserto peregrinantibus. Ita enim vetus figura com-
Sap.16. pletur, de qua scriptum extat: Angelorum esca nutriuisti populum tuum, & paratum panem de cœlo præstitisti illi sine labore, omne delectamentum in se habētem, & omnis saporis suauitatem.] Hæc illa est esca, quam in spiritu præ-
Psal.110. uidens Psalmographus, ac velut nobis congratulans decantauit: Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors & miserator Dominus: escam dedit timentibus se.] Hoc il-
Ioan.6.
& 10. lud manna est de cœlo datum, & panis viuus, qui mundo vitam tribuit, Christo ipso suas oues pascente atque sustentante, sicut præsenti miraculo Israëlitis exhibito præfigurauit.

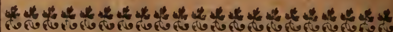
EVANGELIVM EIVSDEM Dominicæ Ioan. VI.

IN illo tempore. Abijt JESVS trans mare Galileæ, quod est Tyberiadis: & sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa, quæ faciebat super his qui infirmabantur. Subijt ergo in montem JESVS, & ibi sedebat cum discipulis suis.

Erat

Erat autem proximum pascha dies festus Iudæorum. Cùm subleuasset ergò oculos IESVS, *& vidisset quia multitudo magna venit ad eum, dicit ad Philippum: Vnde ememus panes: vt manducent hi? Hoc autem dicebat tentans eum. Ipse enim sciebat, quid esset facturus. Respondit ei Philippus: Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, vt vnusquisq; modicum quid accipiat. Dicit ei vnus ex discipulis eius, Andreas, frater Simonis Petri: Est puer vnus hîc, qui habet quinq; panes hordeaceos, & duos pisces. Sed hæc quid sunt inter tantos? Dixit ergò* IESVS: *Facite homines discumbere. Erat autem fœnum multum in loco. Discubuerunt ergò viri numero quasi quinq; millia. Accepit ergò* IESVS *panes: & cùm gratias egisset, distribuit discumbentibus: similiter & ex piscibus quantum volebant. Vt autem impleti sunt, dicit discipulis suis: Colligite quæ superauerunt fragmenta, ne pereant. Collegerunt ergò, & impleuerunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinq; panibus hordeaceis & duobus piscibus, quæ superfuerunt his, qui manducauerant.*

Illi ergò homines cùm vidissent, quod IESVS *fecerat signum, dicebãt: Quia hic est verè Propheta, qui venturus est in mundum.*

NOTAE MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA EVANGELIVM.

Cùm subleuasset oculos Jesus, & vidisset quia multitudo magna venit ad eum.

PRædicanda est mihi DEI benignitas, quo authore præter alia dona, sensus videndi vt præcipuus, ita & nobilissimus mihi alijsque Adæ filijs tribuitur & conseruatur. Accepi enim oculos membrum inter cætera præstantissimum, ac veluti corporis animique lucernam cum Sole ipso comparabilem ob ingentem ac multiplicem eius vtilitatem. Sicut autem extincto sole, cuncta perturbari, ac suo vigore & robore destitui necesse est: sic & amissis oculis pedes homini sunt inutiles, manus otiosæ, ac animus ipse mœret ac torpet. Vt hinc etiam captus oculis
Tob. 5. Tobias dicere non dubitârit: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video?* Tantoque magis
Matt. 11. 20. & 21. Ioan. 9. Christo Domino gratias agam, qui cum plerisque cœcis tàm clementer egerit, vt eis valdè calamitosis lucem, qua nihil amabilius, restituerit, nec minus animo quàm corpore ipsos illuminârit, quandoquidem id proprium Messiæ
Isai. 35. opus fore prædixerat Isaias. Mirabor insuper Christi sapientiam, qui suos oculos tàm compositè ac maturè gubernauit, vt præclarum nobis exemplum præbuerit ad nostros

etiam oculos in officio continendos, ac legitimè exercitandos. Nunquàm de illo sanè scriptum legimus, quod vel vno ictu oculorum peccârit, eosque vagos, leues, elatos ac petulantes habuerit, sicut vulgaris quidem hominum est consuetudo. Talem verò Christum nobis proponit Euangelium, cui sint oculi demissi, humiles, graues, moderati, quos ille grandia quædam dicturus aut facturus, vel etiam precaturus, studiosè aperire, seu in cœlum leuare solitus esset, quos præterea peculiariter ad suos discipulos & pauperes turbamq; plebeiam libenter conuerteret non sine gratia singulari. Proinde cùm præsentem hominum multitudinem quæ multis pauperum millibus constaret, paucis panibus vellet explere, suos primùm oculos subleuauit, ad illos omnes humanissimè contemplandos. Et Euangelicam legem in monte traditurus, priusquàm suũ os aperiret, primùm conspexit auditorum frequentiam, qui vndiq; confluxerant. Respexit autem homines, cùm oculos suos ita circumtulit, vt intuitus ille magno esset bono præsentibus: & eximium illis beneficium impertiret. Quare cùm vidisset viduam, cuius in Naim vnicus filius demortuus efferebatur, se vitæ ac mortis Dominum declarauit, simulq; matri, filio & populo consolationem maximam attulit. Videns turbas, misertus est eis, quia erant vexati & iacentes, sicut oues non habentes pastorem: mox autem ipse veluti Dominus messis, suos elegit & extrusit operarios, ad messem illam excolendam. Videns aliquando ciuitatem Hierosolymam, non solùm in medio applaudentium super illam fleuit, sed etiam in templum ingressus, cæcos & claudos restituit sanitati. Videns Matthæum in telonio sedentem, & publicanorum principem Zachæum ex arbore spectantẽ, ex illo quidem Apostolum, ex hoc autem Abrahæ filium euestigiò fecit. Respexit & Petrum in domo Caiphæ, & statim amaras pœnitentię lacrymas in illo, qui turpiter ipsum abnegauerat, excitauit.

Matt. 5. Ioa. 6. & 17. Ioan. 6. Matt. 5. Luc. 7. Matt. 9. Matt. 10. Luc. 19. Matt. 21. Matt. 9. Luc. 19. Luc. 22. Matt. 27.

NONNE igitur me pudeat ac pigeat, quòd maiorem

oculorum meorum rationem non habeam, ſed quemadmodum *a* Eua, *b* Dina, *c* Dauid, illis frequenter abutar, neque à liberiore & vago adſpectu meos abducã oculos continenter? Quoties idem mihi vſuuenit quod Ieremiæ contigit ita conquerenti: *Oculus meus deprædatus eſt animam meam*: *Aſcendit mors per feneſtras noſtras*? Quòd ſi certa oculõrum diſciplina non conſtaret ſapientibus, ſcriptura certè oculos vagos, ſublimes, elatos & adulterij inceſſabilisque delicti plenos, diſertè non reprehenderet, neque grauiter hoc traderet: *In facie prudentis lucet ſapientia*: *Oculi ſtultorum in finibus terræ*: *Sapientis oculi in capite eius*. Vnde maiorem ſanè laudem promeretur, qui vt ſe animo caſtiſſimum demonſtraret, fide bona teſtari potuit: *Pepigi fœdus cum oculis meis, vt nè cogitarem quidem de virgine*. Quid quòd futurus omnium iudex Chriſtus tàm puros & oculos & animos exigit, vt hanc terribilem proferat ſententiam: *Ego dico vobis, quia omnis qui viderit mulierẽ ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo*. Primus enim peccati gradus eſt ſpargere oculos ad concupiſcendum, licet non concupiſcas: ſecundus concupiſcere, licet non mœcheris aut forniceris: tertius eſt peſſimus, ſeruire libidini atque mœchari. Proinde ſi concupiſcis, etiam ſi opus venereum non ſubſequatur, mortale peccatum admiſiſti, neque ſine pœnitentia potes Deo reconciliari. Abſit igitur, vt vulgi more ac errore ſeductus, in ſpectando & concupiſcendo id mihi licere putem quod libet, vtque vanis me oblectem ſpectaculis, quæ plerumque ſunt irritamenta malorum, ac animos etiam bonos non rarò aut inficiunt, aut corrumpunt. Mirabãtur aliquando Apoſtoli, quum ſplendida & ſumptuoſa templi Hieroſolymitani ædificia ſuis oculis obiecta ſpectarent, quin etiam Dominum ad ea contemplanda inuitabãt. Is velut irridens communem hominum in ſpectando ſtultitiam atque vanitatem, haud leuiter ita reſpondit: *Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hîc lapis ſuper lapidem, qui non deſtruatur*. Perinde ac

[Margin notes: a Gen. 3. b Gen. 34. c 2. Reg. 11. Thren. 3. Ierem. 9. Prou. 6. 23. 2. Petr. 2. Prouer. 17. Eccleſ. 2. Iob. 31. Matt. 5. Matth. 24. Marc. 13.]

de ac si dicat, sicut alibi scriptum legimus: *Cuncta subiacent vanitati: quæ de terra facta sunt, & in terram pariter reuertuntur.* Eccle.3. *Non satiatur oculus visu, nec auris auditu impletur.* Eccle.1. Væ mihi, si nullum oculis frenũ imponam, sed liberè illos vagari permittam, vt me ad impuram concupiscentiam ac vetitam libidinem pertrahant. Quo sæpius ac grauius meis oculis pecco, sicut à mundi filijs passim fieri solet, eò maiorem de meipso intemperantiæ ac voluptatis pœnam sumere debeo, vt cum Propheta dicam: *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.* Psal.118. Hoc enim est quod Paulus illis verbis flagitauit atque præscripsit: Rom.6. *Sicut exhibuistis membra vestra inseruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem.* Cuius rei si quis alius, mulier illa peccatrix, quæ ad pedes Dominicos fleuit amarissimè, exemplum nobis clarissimum præbet. Luc.7. Ioan.12. Adhæc Christum Dominũ in eo imitari satagam, vt meos oculos non solùm à mundi splendore, fastu & luxu, rebusq; vanis prudenter abducam, verùm etiam eosdem ad indigentes, miseros & afflictos subleuandos, studiosè cõuertam. Sic enim scriptum legimus: *Ab inope nè auertas oculos tuos.* Eccle.5. Ac iterum *Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere: ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini.* Tob.4. Nũquàm verò precari cum Propheta desinam *Auerte oculos tuos, nè videant vanitatem.* Psal.118. Mundus insanus fruatur, quàm diu potest, oculo sinistro, nequam & scandalizante, quemadmodum scriptura loquitur. Matt.6.18. & 20. Eccle.14. Pro illo mihi sanè oculum simplicem, castum & verecũdum dari & augeri desiderabo, vt eò rectius dictũ Salomonis obseruem: *Oculi tui,* inquit, *recta videant, & palpebræ tuæ præcedãt gressus tuos.* Prou.4. Et Christus ipse testatur: *Si oculus tuus fuerit simplex: totum corpus tuum lucidũ erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam: totum corpus tuum tenebrosum erit.* Matt.6.

Accepit IESVS *panes, & cùm gratias egisset, distribuit discumbentibus.*

CHRISTO Domino, vti optimo fidelissimoque Pastori, gratias frequenter agam, cui de suis fidelibus alendis & conseruandis certissima, fidissima, verèque paterna semper cura est, vel nobis non cògitantibus atque dormientibus. Est enim non modò Pontifex magnus, verum etiam fidelis & misericors, sicut à Paulo dicitur, qui possit compati infirmitatibus nostris, & velut Propheta loquitur, adiutor noster manet in opportunitatibus. Hic est idem, qui de paucis granis segetes multiplicare, ac tot hominum millia immò verò mundum vniuersum, quàmlibet alioquin ingratum ac impium, quotidiè sustentare ac nutrire non desinit. Eò magis illi cum viua fide acclamabo, sicut me Propheta docuit: *Omnia à te exspectant Domine, vt des illis escam in tempore: Dante te illis, colligent: aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate. Auertente autem faciem, turbabuntur: auferes spiritum eorum, & deficient, & in puluerem suum reuertentur.* Cur igitur tanta mihi de ventre, cibo, potu & vestimento cura est, qualem ethnici perpetuã gerunt & Christus suis prohibet fidelibus? *Nolite* inquit, *solliciti esse dicentes, Quid manducabimus? aut quid bibemus? aut quo operiemur? hæc enim omnia gentes inquirunt.* Cur illi non fido, qui omnem mei curã libenter suscipit, & susceptam nunquàm deponit, per suum Prophetam ita mihi præcipiens: *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet*, sicut & per Apostolum Petrum cunctis mandauit fidelibus: *Omnem sollicitudinem vestram proijcientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis.* Quarè siue supp[e]tant, siue desint huic vitæ necessaria confidenter dicam: *Dominus regit me*, siue vt quidam legunt: *Dominus pascit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit.* Nam & Christi cura erga suos discipulos tanta fuit, vt ipsorum testimonio ad victum nihil defuerit, cùm sine sacculo, pera & calceamentis ad prædicandum Euangeliũ mitterentur. Cæterum ego tantò magis curabo Christum habere Dominũ, atq; in illius manere familia & potestate, quòd nullus herus ac princeps reperiatur ditior.

Heb. 2 & 4. Psal. 9. Psal. 103. Matt. 6. Psal. 36. 1. Petr. 5. Psal. 55. Luc. 22.

Gloria

Gloria enim & diuitiæ in domo eius. Meus est inquit, *orbis terra, & plenitudo eius.* Nec est aut fuit quisquam eo liberalior, vt pote qui potens est omnem gratiam in nobis abundantiorem reddere, vt in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, in omne opus bonum abundemus, Paulo Apostolo teste, vtq; cum illo ipso verè confidens Christo dicere queam: *Ego didici in quibus sum sufficiens esse: omnia possum in eo qui me confortat.* Quid autē dulcius & amabilius à Christo dici, & à nobis audiri posset quàm illud: *Misereor super turbam, quia ecce iam triduò sustinent me, nec habent quod manducent?* Tam præclarè cum Christi auditoribus atque discipulis agitur, nullam vt inopiam & egestatem timere debeant, quia Christo fidelissimo Domino & magistro curæ sunt, & præ alijs omnibus ab illo diliguntur, fouentur, proteguntur atque benedicuntur, quin etiam sanctos ab illo Angelos accipiunt, quorū præsidio in vijs omnibus quotidiè custodiantur, ne suos pedes in lapidem vllum impingant. *Non enim est inopia timentibus eum.* Primùm quærunt regnum Dei, & idcircò reliqua illis adijciuntur, sicut Christus ipse promisit. Quid ergò consultius ac securius, prætetquam Christo fonti bonorū omnium adhærescere, qui suis auditoribus atque discipulis tantum habet honoris, vt illis etiam non sollicitis, cùm suæ vocationi satisfaciunt, propensè opituletur, & simul eorū corporibus ac animis necessaria vltrò largiatur, crebrò insuper saturitatem, copiam & abundantiam vel non petentibus tribuat? *Benedictio enim Domini diuites facit*: quemadmodum in Abraham, Isaac, Iacob & Dauide clarissimè cernimus, quos locupletissimos fuisse constat.

Psal. 49.
2. Cor. 9.
Phil. 4.
Marc. 8.
Psal. 90.
Matt. 6.
Prouer. 10.

POSTREMO suo me Christus exemplo admonet, cum proximis, præsertim verò indigentibus, humaniter agere, de illorum subleuanda inopia cogitare, & cum amicis pijsque viris fida miscere consilia, sicut ipse hoc loco suos consuluit discipulos, vt erga pauperes etiam non rogantes curam paternam ostēdat. *Beati enim misericordes, quoniam*

Matt. 5.

ipsi mi-

Psal.40. *ipsi misericordiam consequentur. Beatus est vir qui intelligit super egenum & pauperem. in die mala liberabit eum Dominus.* Quocirca sæpè in mentem reuocabo; quod à Tobia cuiq; nostrum æquissimè commendatur: *Quomodo potueris, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impartiri stude. Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis.* Pudebit me interim illius ingratitudinis, qua se multi grauiter obstringunt, & ego nonnunquam polluor, quoniam acceptis à Deo donis & beneficijs per intemperantiam abutimur, frugali & moderato victu non contenti, & de superuacaneis ac delicatis alimentis, cultioribusq; vestibus solliciti: qui præterea rerum illarum quibus non egemus, copiam & abūdantiam perire potiùs sinimus, quàm ad vsum & ministerium pauperum conuertere curamus. Adcò nihil nos mouet clarissimum & rationi maximè consentaneum Christi præceptum: *Colligite fragmenta nè pereant.* Multos enim filios & sectatores habet diues epulo, qui Lazaro mendico contemto, sibi tantùm viuebat suauiter, maioremq; canum quàm pauperū curam sustinebat. Et exemplum filij prodigi nimiùm est vulgo familiare, dum suas pecunias & opes vanè, superbè & luxuriosè viuendo pleriq; consumunt, tantùm vt mundo, libidini ac ventri satisfaciant. Petrns autē & Paulus etiam in mulierculis ornamenta vestium reprehendunt, & propter illa iratus Deus, qui fastū & luxū prohibet, per Isaiam graues pœnas fœminis interminatur. Proinde mihi curandum putabo, vt maiorem vitæ frugalitatem, temperantiam ac simplicitatem à me ipso exigam; quandoquidem Apostoli & alij sectatores Domini nō nisi panibus hordaceis & pisciculis paucis aluntur, & quæ illis fragmenta cibi supersunt, nè quod pereat, in aliorum etiam commodum colligere & conseruare nō intermittūt. Præterea meminero fraternæ misericordiæ in pauperes exercendæ, quoniam diuino præcepto sancitum est: *Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosq; induc in domum*

Tob.4. Luc.18. Luc.15. 1.Pet.3. 1.Tim.2. Isai.3. Isai.58.

mus tuam. Et Paulus ita ſcripſit: *Eſtote inuicem benigni, miſericordes: ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos.* Is miſericordiam magis quàm ſacrificiũ exigit, ac euidenter affirmat: *Beatius eſt magis dare quàm accipere.* Epheſ.4. Matt.9. Actor.20.

Hic eſt verè Propheta qui venturus eſt in mundum.

Ex vno beneficio benefactorem, immò & mundi Saluatorem agnoſcunt, gratiſque animis concelebrant ſaturati paucis panibus Iſraëlitæ. Quantò autem rectiùs me aliosq; Chriſtianos id facere decet, vt in acceptis à Deo ſummo beneficijs, ſiue parua, ſiue magna videantur, nos fonti bonorum omniũ gratos verbis factiſq; teſtemur? *Siue ergò manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis*, inquit Apoſtolus, *omnia in gloriam Dei facite, gratias agentes Deo & Patri per ipſum.* Extat autem apud Chryſoſtomum peculiaris gratiarum actio, quam ille à pijs alijs acceptam ac vſitatam ſtudioſè commendat, & ego ad menſam rectè ſectabor. Habet autem hymnus ille in hunc modum: Benedictus Deus qui me paſcis à iuuentute mea. Qui das eſcam omni carni, imple gaudio & lætitia corda noſtra, vt omnem ſufficientiam habentes abundemus in omne opus bonum in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Cum quo tibi gloria, honor & imperium cum ſancto Spiritu in ſecula. Amen. Gloria tibi Domine, gloria tibi ſancte, gloria tibi Rex, quoniã dediſti nobis cibos: imple nos gaudio & lætitia in Spiritu ſancto, vt inueniamur in conſpectu tuo acceptabiles, nec pudefiamus, quando reddes vnicuique ſecundùm opera ſua.] 1.Cor.10. Hom.de vita monacho.

IN primis autem gratias agam de ſummo exhibito myſterio & excellentiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, quod Chriſtus iam tunc præſenti miraculo prēludebat, nimirùm ſubindicans fore, vt ipſe ſicut præpotenti benedictione panes in deſerto multiplicaſſet & auxiſſet, ita & mirabili diuinaque virtute ſua cœleſtem inſtitueret panem, nouumque manna præſtaret, quo fideles in hoc mundi deſerto paſce- Exod.16. Num.11.

ret, eumque panem benedictum per ministros constitutos populo distribueret, ac tanto quidem cum fructu manducantium, vt illi diuinæ benedictionis virtutem, si vellent, maximam perciperent, sanctèque saturarentur. De hoc pane Christus apud Ioannem eodem capite aduersus Capharnaitas fusé differit, ac manifestè promittit: *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.* Ac iterum inquit: *Hic est panis qui de cœlo descendit. Qui manducauerit hunc panem, viuet in æternum.* Ideòque Ignatius illum vitæ panem appellat, quo fideles in Ecclesia primitiua quotidiè Luca teste, vescebantur. *a* Iustinus Martyr & *b* Ambrosius hunc panem non esse communem & vsitatum sed supersubstantialem, & cibum sermone Domini consecratum, disertè testantur. *c* Cyprianus panem illum vocat nõ effigie, sed natura mutatum, & verbi omnipotentia carnem factum. Panis quidem in altari nobis videtur, si carnis & oculorum sequamur iudicium, sed qui ineffabilli operatione in corpus sanguinemque Christi transformatur, sicut Theophilactus affirmat. Igitur ô me felicem, si hoc pane filiorum Dei, quo nihil sanctius, dulcius ac præstantius esse potest, sciam vti conuenienter, quemadmodum vtuntur illi, de quibus canit Psalmographus: *Edent pauperes & saturabuntur: & laudabunt Dominum, qui requirunt eum: viuent corde eorum in sæculum sæculi.* Sic enim eundem locum Eusebius, Augustinus & Euthimius de proprijs Eucharistiæ effectibus dictum inrerpretantur.

Ioan. 6.
In epist. ad Ephesios.
Actor. 2.
a Apolog. 2
b Lib. 4. & 5 de Sacram.
c De cœna Domini.
In cap. 14. Marci.
Psal. 21.

QVONIAM verò tempus imminet, quo Christianus populus Eucharisticum panem sumere, & Christo se vnire debet maximè, etiam atque etiam desiderabo, vt sacra illa communio legitimè peragatur, neque ad iudicum & condemnationem, sed ad salutem æternam fidelibus conferat. Huc autẽ cumprimis pertinet, vt sciant, à quibus Ecclesiæ ministris hunc diuinum panem petere & accipere debeãt. CHRISTVS quidem in deserto panem per se benedixit, & benedictum Apostolis dedit, toto populò distribuendum.

1. Cor. 11.

Nec mi-

Nec minorem fructum ſumentibus impetijt, quàm ſi omnes ex ipſis CHRISTI manibus illum percepiſſent. Eſt enim ipſe Sacramentorum noui teſtamenti author, inſtitutor atque ſanctificator: ex ipſius benedictione pendent omnia, quæ in ſacris & venerandis myſterijs peraguntur, ac ipſius nomine conſecrantur, atque in ipſis credentibus efficiuntur. Viſum eſt autem illi, ſacerdotum operam & miniſterium adhibere, qui ſuccederent Apoſtolis, panemque ſanctum proprijs Domini verbis conficerent, ac populo diſpenſarent. Dolebo igitur illorum vicem, qui panem non Euchariſticum, ſed profanum ac pollutum à nouis falsisque miniſtris accipere ſolent, vt pote qui tanti ſacramenti ſiue conficiendi, ſiue diſpenſandi nullam obtinent facultatem, quoniam à nullis Catholicis Epiſcopis ordinati. Non igitur miſit illos CHRITVS ad benedicendum, ſuaque ſacra populo miniſtranda, cùm non ſint myſteriorum DEI diſpenſatores, & idonei miniſtri noui teſtamenti, legitimique Eccleſiæ ſacerdotes, ſed omnis ſacri ſacerdotij & ſacrificij, quod per presbyteros exercetur, ex profeſſo hoſtes atque contemtores. Nihil autem referre putabo, hanc ſacram alimoniam per ſacerdotes, ſiue dignos, ſi vitam ſpectes, ſiue indignos populo exhiberi. Etenim æque mali ſicut boni miniſtri verè conficiũt ſacramẽta, & alijs porrigunt, modò ea forma & materia vtantur, quam ex CHRISTI inſtituto ſemper Eccleſia Catholica ſeruauit, idque facere proponant, quod eadem facit Eccleſia in ſacramenti adminiſtratione. Nam & præſens docet Euangelium, Philippum, Andream & reliquos Apoſtolos ſuis næuis laboraſſe, quòd firmos in fide & precatione animos non adferrent, nihil autem hoc vetuiſſe, quò minùs populi ſui Chriſt° miſereretur, turbas aleret ac ſaturaret pro ſumma ſua benignitate. Adeò verum eſt quod Auguſtinus tradidit, ſanctitatem ſacramenti ab immundis & indignis Eccleſiæ miniſtris non pollui, ſiue cùm per eos datur, ſiue cùm ab eis accipitur.

Malach. 1.

1. Cor. 4,
2. Cor. 3.

Lib. 4. de Baptiſmo contra Donat. cap. 13.

DENIQVE

DENIQVE monebit me præsens historia, vt officium meum in agendis CHRISTO gratijs præstem sedulò, quoties nobis sacrosanctus & Eucharisticus ille panis maxima CHRISTI liberalitate donatur, & ex altari porrectus editur, nimirùm vt manducantes tam diuino cibo non modò reficiantur, sed & saginentur, ac spiritualibus charismatis compleantur. Benedictus ille, qui corpus suum sub specie panis quotidiè offert ac exhibet fidelibus, vt eos hoc pane viuo, qui de cœlo descendit, datque mundo vitam, tam lautè tam largè munificèque pascit in Ecclesia. Panem enim Angelorum, qui omne in se habet delectamentum, æque pauper ac diues, seruus ac dominus, ancilla ac hera manducat vbique gentium, vbi Catholici hoc sacramentum dispensant. Benedictus præterea, qui suis imitatoribus admirandum Lætare huc vsque concedit, adeòq; perennem quæ verbis nullis explicari potest, abundantiam & saturitatem in cœlesti patria, vt pro misit, ita præstabit liberalissimè. *Faciet enim Dominus exercituum omnibus populis conuiuium pinguium, conuiuiū vindemiæ, conuiuium pinguium medullatorum*, vt Propheticis verbis vtamur. Ad hanc saturitatem, quæ sola humanos explet animos, cum Dauid adspirabo, simulque ex animo dicam: *Satiabor cùm apparuerit gloria tua.* Ac iterum: *Replebimur in bonis domus tuæ.*

Ioan. 6.
Sap. 16.
Isai. 25. & 51.
Psal. 16. & 46.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECABOR *pro Christiano populo, qui proximum Pascha celebrabit, vt ad salutarem esum sanctissimi Sacramenti se ritè componat, eiusq; uim & effectum in vita & morte efficacem sentiat. Huc plurimum contulerit obedientia, quam populus in fœno iussus discumbere,* CHRISTO *& discipulis eius ante distributum panem alacriter declarauit, nihil interim de calice vel potu sollicitus. Nam & scriptum est,* Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.

Ioan. [illegible]

ORABO itidem pro ingratis & auaris prodigisq́; donorum Dei dispensatoribus, & illis omnibus, qui tùm corporali, tùm spirituali Christi benedictione per intemperantiam, auaritiam & prodigalitatem abutuntur, ac interim pauperum alendorum, & frugalitatis temperantiæq́; adhibendæ curam habent exiguam, vt Christum pauperem in electis eius membris agnoscant ac foueant. Tantum abest, vt sectentur propositam Apostolorum liberalitatem, qui tametsi forent egeni, totum tamen victum & commeatum suum in gratiam alendæ turbæ libenter offerebant & impendebant, tantoq́; maiorem Christi benedictionem in plenis reportatis cophinis sentiebant. Fœneratur enim Domino, qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam reddet ei. Prouer. 19.

ROGABO etiam, obedientibus Ecclesiæ filijs dari constantiam, atq; vt ex iustis hoc tẽpore iustiores, & è sanctis sanctiores fiant optabo: quin etiam quod in me fuerit, adlaborabo, sacrum vt Pascha dignè à multis celebretur, & communes gratiæ Christo, qui diues est in misericordia, ab Orthodoxis agantur. Apoc. 22. Rom. 10.

DOMINICA PASSIONIS, SIVE IVDICA.

Sequentis Euangelij Argumentum.

HOc Euangeliũ quasi Apologiam Christi continet, qua suam ille vitam atq; doctrinam vt irreprehensibilem tuetur, simulque se Deum esse declarat. Agit autẽ contra Iudæos Euangelij auditores pessimos, qui veritatem diuinam audire & fide complecti non sustinent, ipsumque Prophetarum Dominum ac Messiam suum infensis animis verbisque contumeliosis publicè insectantur, immò & lapidibus in sacro templo perdere moliuntur. Tam immane odium

istorum animos occupârat, vt in Christi perniciem furiose conspirarent, nullumque sæuitiæ suæ finem facerent, nisi Regem gloriæ, quem hìc lapidibus obruere in votis habebant, atroci mortis supplicio tandem interemissent. Præterea Euangelium docet, quanta Christus lenitate hostes im-
1.Pet.2. placabiles exceperit, vt pote qui ;cùm malediceretur, non maledixerit, sed charitatem tum in respondendo, tum in
Ioan.12. benefaciendo illis maximam declarârit, & secedens ad tempus, implacabili illorum furori cesserit. Sic enim docere nos voluit, vt nè accepta iniuria malum malo pensemus, sed
Rom.12. sicut Paulus loquitur, cum omnibus hominibus, quantum in nobis est, pacem habeamus: sed & malum in bono vin-
Prou.15. camus, nullum iræ & amarulentiæ locum cōcedentes. Nec enim temerè dixit Salomon: Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitat furorem: lingua sapientum ornat scientiam.] Rursus confirmat Euangelium ad electas Christi oues pertinere verbum Dei, quod cum fide ac desideranter audiatur, simulque opere fideliter compleatur, & veros A-
Rom.4. brahæ filios faciat. Is non modò in fide nobilis, vt hinc pa-
Iacob.2. ter credentium appelletur, sed etiam obedientia & operibus valdè commendatus fuit, vt amicus Dei vocetur, & Iacobus de illo asserat, quòd fides eius operibus fuerit cōsum-
Ioan.8. mata. Quarè Christus etiam Iudæis apertè testatur: Si filij
Gen.15.22. Abrahæ estis, opera Abrahę facite.] Hic idem est Abraham, cui contigit ingens beneficium, vt Christi Messiæ in carne venturi diem siue tempus, quod post mille & nōgentos annos consequuturum est, oculis fidei videret, eaque spirituali visione delectatus, exultaret plurimùm, quòd iam tum intelligeret, è suo semine nasciturum illum, in quo gentes omnes benedicerentur. Multa & magna sunt mortem effugere, quia nihil mundi filijs formidabilius, & vitā æternam seuimmortalitatem, qua nihil optabilius, consequi. Vtrum-
Luc.19. que promittit Christus in hoc Euangelio ijs, qui verbum Dei tum audiunt, tum seruant, quemadmodum germanos Abrahæ & Dei filios cum Zachæo facere decet.

EVANGELIVM EIVSDEM Dominicæ Ioan. VIII.

IN illo tempore dixit IESVS *turbis Iudæorum & principibus sacerdotum: Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico, quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Responderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei: Nonne benè dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Respondit* IESVS: *Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, & vos inhonorastis me. Ego autem non quæro gloriam meam: est qui quærat & iudicet. Amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum. Dixerunt ergò Iudæi: Nunc cognouimus quia dæmonium habes. Abraham mortuus est, & prophetæ & tu dicis: si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in æternum. Nunquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est? & Prophetæ mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respondit* IESVS? *Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nihil est. Est Pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis, quia* DEVS

vester est: & non cognouistis eum. Ego autem noui eum. Et si dixero quia non scio eum: ero similis vobis, mēdax. Sed scio eum, & sermonem eius seruo. Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum: & vidit, & gauisus est. Dixerunt ergò Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Dixit eis IESVS, *Amen amen dico vobis, antequàm Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergò lapides vt iacerent in eum.* IESVS *autem abscondit se, & exiuit de templo.*

NOTAE MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA EVANGELIVM.

Quis ex vobis arguet me de peccato?

Ioā.11. &12. EX Euangelica historia colligam & perpendam, quatuordecim ferè dies ante passionem Domini effluxisse, quibus Iudæi ira odioque flagrantes, in Messiæ sui mortem cōspirauerint, & contra illum vt antea nunquàm, cōsilia miscuerint sanguinolenta. Quo tem-
Sap. 1. pore seditiosi & furibundi homines in has voces impias, sicut prædictum ante fuerat, proruperunt: *Circumueniamus iustum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos pec-*

cata disciplinæ nostræ. Promittit se scientiam Dei habere, & filium Dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Contumelia & tormẽto interrogemus eum, vt sciamus reuerentiam eius, & probemus patientiam illius. Morte turpissima condemnemus eum, vt cætera prætermittamus. Nec sanè ignorabat Dominus, quid isti tenebrarum filij molirẽtur, & suæ luctuosę passionis tempus imminens, ac sæpè suis prædictum, nõ sine mœrore quodam expectabat. *Nunc anima mea*, inquit, *turbata est: & quid dicam? Pater saluifica me ex hac hora. Baptismo habeo baptizari: & quomodo coarctor, vsq; dum perficiatur?* Ego verò tantò magis amplectar Ecclesiæ sanctæ institutum, quantò illud vetustius ac laudabilius esse intelligo, dum huic Dominicæ nomen à Christi passione peculiare inditur, & credentes omnes excitantur, vt sese deinceps ad sacratissimum eiusdem passionis mysterium meditandum religiosè componant, & postremam quidem Quadragesimæ partem in Domini & Redemptoris nostri cruce morteq; recolenda collocent. Eòdem præsens Euangeliũ referam, in quo capitales Christi hostes, tantorumq; cruciatuum eius authores egregiè depinguntur. Est illis frons profectò ænea, *sepulchrum patens est guttur eorũ: linguis suis dolosè agebant, venenum aspidum sub labijs eorum, quorum os maledictione & amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundẽdum sanguinem*, vt Prophetæ verbis vtamur. Quapropter minus ego facere non possum, quàm vt optimo Redemtori gratias reuerenter agam, qui cum esset sanctus, innocens & impollutus Pontifex, sicut illum Paulus appellat, Agnusque semper immaculatus, vt neque ab immanissimis & petulantissimis aduersarijs vnius criminis vel peccati posset conuinci, tamen nefandis illorum conuitijs nihil respondit, sed in respondendo summam obseruauit modestiam, atque à furentibus illis omninò secessit, sicut quando in Ephrem est commoratus. Id verò fecit, non vt sibi consuleret, aut quia mortem timeret, cum posset æmulos suos odio-

Ioan. 12.
Luc. 12.
Psal. 13.
Hebr. 7.
1. Pet. 1.
Luc. 4.
Ioan. 8.
Ioan. 11.

sè retundere, miraculis obruere, ac verbo perdere. Fecit autem, ne liuorem inimicorum vltrò videretur prouocasse, subtrahens occasionem impij facinoris, si fortè illi mitescerent, aut resipiscerent. Ad hunc modum suo respondit officio verus ille Messias, de quo scriptum est:
Isaiæ. 53. *Iniquitatem non fecit, neq; dolus fuit in ore eius, qui cum malediceretur,*
1. Pet. 2. *non maledicebat. Non contendet neq; clamabit, neq; audiet aliquis in plateis vocem eius. Arundinem quassatam non confringet, & linum fumigans non exstinguet*, sicut Matthæus Prophetica verba nobis recitauit. Nihil ergò mirum, quòd
Matt. 12. Christus ipse cunctos ad sui exemplum prouocans dixerit:
Isai. 24. *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Discimus ab
Matt. 11. eo sanè, malorum sæuitiam non prouocare, & persequutionem non accersere, quum temeritatis proprium sit vltrò se tradere, & leui de causa seipsum in mare præcipitare. Discimus multorum furori cedendum esse, vt si illi non resipiscant, saltem nè benefactis irritati lædant innoxios,
Matt. 10. ac reddantur etiam ipsi sceleratiores. Discimus ab eo ipso fuga periculum declinare, & persequutorum insaniæ locum dare, ita ut de ciuitate in ciuitatem fugere nobis liceat. Discimus demùm Euangelicam doctrinam non terroribus, conuitijs aut contentionibus indigere, sed mansuetudine, modestia, pietate nostra ornandam, propagandam atque defendendam esse.

VBI me ipsum non iniuria incusabo, qui à perpetua Christi Domini innocentia, leuitate atq; mansuetudine tam procul disto, quam sum ad impatientiam, iram, contentionem atq; odium facilis ac procliuis, in peccatis vtique conceptus, ac natus, qui post acceptum etiam baptismum sine peccato nō possum viuere, & cum iustis vel quo-
Prou. 24. tidiè cado septies, semperq; Deum rogare habeo: *Amplius*
Psal. 50. *laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me, quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Si enim iniquitates obseruaueris Domine, Domi-*
Psal. 129. *ne quis sustinebit?* Verùm hæc peccatorum confessio (*nam*

& iustus

& iustus prior est accusator sui) me nihil impediet, quo minus veteris vitæ pœnitentia ductus, ad melioris nouæque vitæ studium totus adspirem, meque bonæ conscientiæ & sanctæ confidentię testimonio magis magisq; munire contendam. Siquidem vt Scriptura confirmat. *semper saua præsumit perturbata conscientia, secura verò mens est iuge conuiuium.* Nec ego conscientiæ tantùm sed etiam famæ meæ rationem habēdam putabo, vt vitam vbique inculpatam, de qua nullus iure possit queri, transigam, nulli nempe crimini obnoxius, quod apud Paulum dicitur irrepræhensibilem, vel sine crimine esse. Quare laudantur Ioannis Baptistæ parentes, quòd iusti essent ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela. Vnde Paulus etiam à fidelibus hoc exigit: *Prouidentes bona non solùm coràm Deo, sed etiam coràm hominibus.* Ac rursus: *Sine offensione estote Iudæis & Gentibus & Ecclesiæ Dei, sicut & ego per omnia omnibus placeo.* Cæterùm vbi de peccatis agitur, multùm aduigilabo, vt valdè discernam inter ea quæ ex ignorantia & infirmitate, ac rursus quæ ex industria meraque malitia cum Dei & proximi offensione committo. Peccauit ex ignorātia Paulus Ecclesiam persequēs: peccauit & Petrus ex infirmitate Christum abnegans: longè autem grauius peruicaces & obstinati Iudæi deliquerunt, vt pote Christo & Apostolis præfractis animis repugnantes: Si autem volens & sciens Deum offendam aut conscientiam, perinde fecero, ac si manum in flammam ardentem inijciam, aut me ipsum nudus in mare præcipitem, quoniam culpam & pœnam in hoc futuroque mundo conduplico. Notabo igitur in veteri lege aliud sacrificium pro eo, qui nescienter vel ex fragilitate peccasset, & aliud pro grauioribus peccatis expiandis à Deo ipso decerni, & Christum non obscurè peccantium discrimen his verbis exposuisse: *Ille seruus qui cognouit voluntatem Domini sui, & non se præparauit, & non fecit secundùm voluntatem eius: vapulabit multis. Qui autem non cognouit,*

Prou.18. Sap.16. Prou 15. 1. Tim.3. Tit.1. Luc.1. Rom.12. 1.Cor.10. 1.Tim.1. Matt.26. Actor.7. Leui. 4.5.6. Luc.12.

& fecit digna plagis : vapulabit paucis. Nec dissentit lex vet⁹, Num.15. quæ per Moysen tradita præcipit : *Tàm indigenis quàm aduenis vna lex erit omnium qui peccauerint ignorantes. Anima verò quæ per superbiam aliquid commiserit, siue ciuis sit ille, siue peregrinus, quoniam aduersus Dominum rebellis fuit, peribit de populo suo.*

Propterea verbum Dei non auditis, quia ex Deo non estis.

MEIPSVM sedulò inspiciam, & omnes conscientiæ meæ angulos perscrutabor, vt sciam, an summi Dei voluntatem & verbum, quo nihil est sanctius, cupidè, lætè ac studiosè audiam atque complectar. Qui enim ex Deo est, hoc ipsum Dei verbum audit, non frigidè quidem & oscitanter, sed auidè ac desideranter, nec minus reuerenter ac sedulò. Quod si hunc tantum, cœlestemque thesaurum negligo, si vocem summi pastoris libenter non audio, ex Deo prognatus non sum, nec illis annumerari debeo, qui se veros Dei probãt electos, quoniam alacres & fidi sunt verbi diuini auditores atque custodes. Ioan.10. *Oues enim meæ*, inquit Dominus, *vocem meam audiunt & sequuntur.* Væ igitur non modò Iudæis, sed & credentibus omnibus, qui prauis affectibus imbuti, curisque terrenis impediti, verbum Christi vt Dei verbum audire atque complecti recusant, vel certè cum fastidio & sine fructu illud percipiunt, & Dominicum hoc semen, cuius inexplicabilis est potentia, in suis suffocari animis vltrò patiuntur. Cur ergò me ipse non arguo & corrigo, quòd ad nugas & fabulas non inuitus aures arrigo, in lege autem Domini siue audita, siue lecta, die ac nocte Psal.118. cum Dauide non meditor, nec illam vnà cum Magdalena Luc.10. toto pectore haurio, vt ex illius præscripto integrè pendeam, sensusque meos omnes illi subijciam? An non ex- Luc.6. pressè Christus tradidit : *Quid vocatis me Domine, Domine, & non facitis quæ dico?* Cur verò Dei spiritum nobis promissum & in baptismo communicatum habemus? an vt

otiosè viuamus, licenterque peccemus? *Spiritum meum*, inquit, *ponam in medio vestri, & faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis & operemini.* Torqueant alij verbum ad sola promissa, & adiuncta præcepta negligant, ac illa impossibilia esse fingant, vt se tantùm fide consolentur, quæ certè sine obedientia & operibus est manetque mortua. Ego semper meminero, illos omnes miserè falli, qui sunt verbi tantùm auditores, & nolunt operis esse factores, sicut Iacobus euidenter affirmat. Nec obliuiscar Christum hîc de verbo Dei disserere, quod non modò diligenter audiatur atque credatur, sed etiam fideliter obedienterque seruetur, hac addita insigni promissione: *Amen amen dico vobis; si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum.* Rectè igitur ab Hieronymo dictum legimus: Præcipua tibi cura sit legem nosse diuinam: nec sufficere tibi putes mandata Dei memoria tenere & operibus obliuisci: sed ideò illa cognosce, vt facias quicquid faciendum didiceris. *Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.*

Ezech.36.
Iacob.2.
Ibidem.
Ioan.8.
Ephes.2.
In epist.ad Celanciam.
Rom.2.

EGO autem hoc sacro tempore, quod pœnitentiæ doctrinam & vsum flagitat maximè, illud Dei verbum & præceptum inprimis mihi commendatum habebo, quod peccatoris cum Deo reconciliandi seriam conuersionem & integram pœnitentiam exigit. Nam apertæ sunt Dei voces, nec possunt à quoquam eludi: a *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cælorum.* b *Conuertimini ad me in toto corde vestro.* c *Conuertimini ad me, & conuertar ad vos.* d *Nisi pœnitentiã egeritis, omnes similiter peribitis.* e *Conuertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, et non erit vobis in ruinam iniquitas.* Atq; hoc ipsum Dei verbum, cui nemo nisi impius contradicat, talem requirit conuersionem ac pœnitẽtiam, quæ cor contritum & spiritum humiliatum offerat Deo, neq; solùm anteacta peccata per sinceram confessionem Deo & sacerdoti factam, sed etiam

a Matt.4.
b Ioel.2.
c Zachar.1.
d Luc.13.
e Ezech 18.
Psal.50.

per fructus pœnitentiæ dignos exhibitos castiget ac vindicet. Hoc est quod Chrysostomus preclarè tradidit scribens: Perfecta pœnitentia cogit peccatorem omnia libēter ferre: in corde eius contritio, in ore confessio, in opere tota humilitas. Dignum enim est, ac rationi cōsentaneum, vt quibus modis summum Deū offendi, offendi autem corde, ore ac opere, eisdem offenso Deo reconcilier; corde quidem per contritionem, ore per confessionem, ac opere per satisfactionem, sicut hoc nomē citra omnem iniuriam Redemtoris nostri, qui pro peccatis mundi propitiatio factus est, à Patribus receptum atque probatum durat. Cæterùm in agnoscendis censendisq; peccatis non sequar morem illorum iudicum, qui duntaxat de crassis, fœdis, enormibus & cum publica honestate pugnantibus criminibus ferre iudicium solent, sed in decem Dei præceptis, velut in illustri speculo, me vitæque meæ maculas corde, lingua & operatione, immò & omissione contractas, enixè contemplabor, ita vt in amaritudine animæ meæ transactum tempus recogitem, humilique confessione meam conscientiam detegam iudici spirituali, qui loco CHRISTI remittendorum ac simul retinendorum peccatorum potestatem non humanam, sed diuinam accepit. *Si enim confiteamur peccata nostra*, quemadmodum à Ioanne Apostolo dicitur, *fidelis est & iustus Dominus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.* Ac præceptum est Apostolicum nulli non necessarium, qui Deum sibi propitium & communionem salutarem petit: *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.* Quæ animi mundatio atque purificatio sine operibus pœnitentiæ ad placandum Deum haudquaquàm fieri potest. *Vidit autem Deus non solùm Niniuitas, sed & illorum opera, quia conuersi sunt de via sua mala, & misertus est super malitia quam loquutus fuerat vt faceret eis, & non fecit. Si enim nos ipsos dijudicaremus, non vtiq; iudicaremur à Domino.*

[Margin notes: Serm. de pœnitentia. — 1. Ioan. 2. — Ioan. 20. — Matt. 18. — 1. Ioan. 1. — 2. Cor. 7. — Ion. 3. — 1. Cor. 11.]

Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum: vidit & gauisus est.

MIRABOR vim & potentiam diuinæ gratiæ in Abraham Patriarcha operantis, vt Christum nondum natum, multisque seculis expectandum, in spiritu prǫuideret illumque veluti præsentem haud sine singulari voluptate & profusa lætitia complecteretur. Nec solus Abraham, sed & multi Reges, Prophetæ & iusti eundem Messiam in Spiritu longè antè conspexerunt, & conspiciendo mirabiliter exsultârunt: de quibus verè Paulus testatur, quòd iuxta fidem defuncti sint, nõ acceptis repromissionibus, quas à longè adspexerunt & salutârunt. Eò magis ego meam deplorabo sortem, qui priscis eiusmodi Patribus, si auream noui testamenti spectem ætatem, beatior videri possum, & in spiritu tamen sum maneoque languidior atque frigidior, quando tantum ardoris & fructus, quantum illi è sola venturi Messiæ promissione hauriebant, ego ex maximo eiusdem Messiæ exhibiti beneficio non capio, neque fidelibus alijs sicut illi fecerunt, pro debita gratitudine studeo communicare. Vnde sancta & spirituali consolatione, qua propter donatum orbi Messiam Christianum pectus affici & incendi oportebat, destituor, vt in me non impleatur dictũ illud Propheticum: *Exulta & lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui Sanctus Israël*: quemadmodum & Zacharias ob præsentem in carne Messiam exultare nos iubet atque iubilare. Ac multò magis dolebo, complures hodiè mihi similes esse, qui neque gaudij, neque doloris sensu propter optimum maximumque Messiam commoueantur, sed velut degeneres filij, à suæ matris Ecclesiæ iam gaudentis, iam lugentis salutari instituto planè desciscant. Vexilla Dominicę crucis nunc proposita & erecta non spectamus, & saxis ferè duriores, suscepta pro nobis Christi vulnera cæcis quasi oculis præterimus: tantum abest, vt nos ad pium luctum, veramque pœnitentiam, huic tempori

Luc.10.

Heb.11.

Isai.12.

Zach.9.

con-

congruam, excitemus. Longè aliter fideles Epiphanij sęculo factitârunt quorum animos effusus ille Christi sanguis mirabiliter vulnerabat, & amoris dolorisque lachrymas exprimebat, nec minus alebat greges seriò pœnitentium. Sic enim illi posteriores Quadragesimæ dies expendebant, vt partim Dominicæ passionis viuam gratamque memoriam declarârent, partim grauioris pœnitentiæ vltrò susceptæ officijs, ac ardentioris pietatis studijs, si antè vnquàm, nunc maximè quidem iucumberent. Proinde forensibus negotijs renunciabāt, humi cubabant, sicca duntaxat aridumque cibum edebant, vigilias, ieiunia & precationes augebant, ac omnes demum animarum salutes (Epiphanij verbis vtor) per sanctas afflictiones exquirebant, & exercitabant. Væ igitur huius ætatis tempori atque torpori, quando tàm paucos reperire licet verè in cruce Domini sui gloriantes, & carnem suam crucifigentes, IESVque mortificationem in corpore suo circumferentes, quemadmodum Apostolis ac veteribus Orthodoxis erat familiare.

Vide Epipha: Lib. 3. hæres 75.

Gala 5. & 6. 2. Cor. 4.

CVR igitur me ipsum non arguo atque castigo, qui summum & grauissimum Dominicæ passionis mysterium vel tunc tandem, cum sic iubet Ecclesia, non magis recolo, honoro, sanctifico? Quarè cum Paulo ipso crucem amplectens non pronuncio: *Ego stigmata Domini IESV in corpore meo porto?* An me pudeat ac pigeat aliquid pro Christo patiente agere vel sustinere, qui dilexit me & tradidit semet ipsum pro me? Non fallit profectò Apostolica regula: *Sicut abundant passiones Christi in nobis: ita & per Christum abundat consolatio nostra. Sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis.* Quam ego vereor, nè aliquando vti malefactorum, sic quoque tam supinæ socordiæ & fœdæ ingratitudinis nostræ pœnas graues dare cogamur, vt pote qui alijs & profanis & domesticis in rebus tàm solertes ac industrij, in Dei autem cultu Christique amore supra modum negligentes ac nauseabundi versamur, totque modis à piorum maiorum patrumque vestigijs aberramus. Vtinam

Galat. 6.

Galat. 2. 2. Cor. 1.

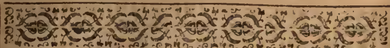
nam vtinam nostro magno malo, ac nimium serò tandem non experiamur, quàm verè Propheta dixerit: *Maledictus qui facit opus Dei negligenter.* Quod autem inenarrabiles CHRISTI cruciatus, siue internos, siue externos considéres, singulari communique luctu piorum excipiendi sint, non solùm docet Ecclesia, sed iam pridem quoque Zacharias Propheta, immò per illum CHRISTVS ipse non obscurè verbis illis prædixit: *Adspicient ad me quem confixerunt, & plangent eum planctu, quasi super vnigenitum, & dolebunt super eum, vt doleri solet in morte primogeniti.* Qua de re pluribus alibi differetur. Ierem. 48. Zachar. 12.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi* CHRISTVS *pro perfidis hæreticis & cunctis Ecclesiæ infestis persequutoribus, siue ignoranter siue malignè peccantibus. Etenim in funesta illa tempora incidimus, de quibus hoc Paulus est vaticinatus*: Mali homines & seductores proficient in peius: errantes & in errorem mittentes. *Illud Catholicos ornat maximè, si norint ex hostium insectatione atque iniuria fructum capere salutarem, si præterea in his quæ mater Ecclesia eos docuit, firmi ac stabiles perseueret, iuxta illud Apostoli dictum:* Tu verò permane in his quæ didicisti & credita sunt tibi. 2. Tim. 3. Ibidem.

ORABO *etiam Deum pro legitimo vsu verbi diuini in multorum animis restituendo, vt non solùm fide, sed etiam operibus, ac inprimis obedientia probent se germanos Abrahæ filios, iuxta illud Christi dictum*: Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite, *cuius nimirùm fides, vt Iacobus inquit, operibus consummabatur. Quid aliud Abrahæ vita quæso fuit, nisi perpetua quædam obedientia in obseruando illo Dei præcepto*: Ambula coram me & esto perfectus? *Obediuit iussus facultates ac patriã relinquere, & vnicũ mactare filium: peregrinos excepit ac tractauit humaniter, Dei leges cermoniasque seruauit.* Ioan. 8. Iacob. 2. Genes. 12. 17 18. 22. & 26.

ADHÆC petam à Deo gratiam, vt ab hoc tempore vſq; ad Paſcha, Chriſtum crucifixum & quæ ad ſacram eius paſſionem ſpectant, mihi ſæpè multumq́; proponam, & cum fructu
1.Cor.2. *mediter, verèq́; cum Paulo dicere queam:* Non iudicaui me ſcire aliquid inter vos, niſi IESVM CHRISTVM, & hunc crucifixum. *Præcipua igitur myſteria, quæ ad ſacra illa Petræ foramina, & ad immenſos Redemtoris mei dolores & angores pertinent, his diebus legam ſtudioſius, totamq́; hiſtoriam velut in illuſtri ſpeculo à quatuor Euangeliſtis fabricato contemplabor, ſimulq́; orandi & pœnitentiam agendi ſtudium, au-*
Iſai.53. *gebo, ad IESV crucifixi amorem referens omnia, vt qui vul-*
1.Pet.2. *neratus eſt propter iniquitates noſtras, & attritus propter ſcelera noſtra, vt ipſius liuore ſanaremur, & peccatis mortui, iuſtitiæ viueremus.*

DOMINICA PALMARVM, QVAE ET VLTIMA EST QVADRAGESIMÆ.

Sequentis Euangelij Argumentum.

Matt.21. DE Palmarum die, vti vulgus appellat, inſignis lateque
Marc.11. patens extat hiſtoria ab omnibus Euangeliſtis deſcri-
Luc 19. pta, vt ſciamus Chriſtum Dominum Prophetæ Zachariæ
Ioan.12. vaticinio ſatisfeciſſe, quandoquidem aſino vectus, & Hiero-
Zach.9. ſolymam ingreſſus, verum ſe Meſſiam agnoſcendum, publiceque honorandum præbuit Iſraelitis. Eum ingreſſum non ſolùm Apoſtoli, ſed refertæ etiam hominum turbæ, ciueſque ſimul & pueri Hieroſolymitani egregiè cohoneſtâ-

runt. Apostoli quidam asinum vnà cum pullo soluunt, ad Christum adducunt, ac suis tegunt vestibus. Populus autem in turmas diuisus: alij enim præcedebant, alij comitabãtur Dominnm, varijs modis ac lætis indicijs, faustisque vocibus produnt suam erga illum beneuolentiam ac gratitudinem vel inuitis hostibus ex mera inuidia hîc ohmurmurantibus. Ingens profectò celebrisque pompa illa fuit, qualem Iudæi IESV Nazareno, vt suo Regi ac Messiæ, nunquàm anteà exhibuerant, fœlices haud dubiè futuri, si talem fidei confessionem, paremque animi gratitudinem mordicus retinuissent. Verùm illi ad vetus ingenium reuersi, & in summæ ingratitudinis crimen relapsi, Christum tot modis à se laudatum citò deinde abnegant, atque vt suis perfidis impijsque proceribus ac Pharisæis satisfaciant, ad atroces cruciatus, mortemque horrendam rapiunt, simulque gratiam, Euangelium & Apostolos eius præfracti & sæui repudiant. Quæ res vt eorum Reipub. ruinam extremam attulit, ita Christo etiam in medio illo triumfo lachrymas amaras expressit. Nec desunt è Christianis hodie plurimi, qui Iudæorum instar, ad tempus credant, suamque fidem externis tantùm ritibus profiteantur, immò & Christi beneficijs ac meritis egregiè glorientur: sed qui in tempore tentationis à vera fide, aut certè à sancta obedientia recedant, adeóque diuini timoris expertes, sicut Paulus loquitur, voluntariè peccare, & Christum iterum crucifigere nõ vereantur. Tantùm abest, vt saltem hoc sacro tempore se colligant ac iudicent, criminaqúe sua veris pœnitentiæ fructibus diluant, atque ad sacrosanctum Pascha dignè ac reuerenter excipiendum sese componant. Omitto cætera iam suprà in hoc ipsum Euangelium dicta, quum circa Dominicam primam Aduentus versaremur.

Matt.21.

Act.13.14.

Heb.10.&6

EIVSDEM DOMINICAE

Euangelium Matth. XXI.

Cum

VM appropinquasset JESVS *Hierosolymis, & venisset Betphage ad montem olıueti, tunc misit duos discipulos dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam & pullum cum ea: soluite & adducite mihi. Et si quis aliquid vobis dixerit, dicite, Quia Dominus his opus habet: & confestim dimittet eos. Hoc autem factum est, vt adimpleretur quod dictum est per Prophetam, dicentem: Dicite filiæ Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, & sedens super asinam & pullum filium subiugalis. Euntes autem discipuli, fecerunt sicut præcepit illis* JESVS. *Et adduxerunt asinam & pullum, & imposuerunt super eos vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via: alij autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in via. Turbæ autem quæ præcedebant & sequebantur, clamabant, dicentes: Osanna filio Dauid: Benedictus qui venit in nomine Domini, Osanna in excelsis.*

NOTAE MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA EVANGELIVM.

Cùm appropinquasset IESVS *Hierosolymis, & venisset Betphage ad montem Oliueti.*

QVANTVM ego indignus debeo clementissimo & maximo Redemtori, qui hoc die à palmis dicto tam multa & magna pro sua ingenti charitate confecit? Iterum peregrinatur, vt sibi dilectos Hierosolymitanos, quorum proceres in mortem ipsius iniquissimè conspirauerant, etiam non rogatus vel expectatus inuisat. Per suos discipulos petit & accipit, vt verè pauperem decebat, asinum alienum, quo vectus Prophetæ Zachariæ vaticinium compleat, simulque se Regem & Messiam promissum exhibeat Israëlitis. Occurrentem sibi habet turbam hominum, à qua & lætè & honorificè excipitur, atque per vrbem ipsam deducitur, licet obstrepant inuidi Pharisæi. Ille verò oblatis vulgi laudibus & faustis præsentium acclamationibus atque gratulationibus adeò non delectatur, vt ad conspectum vrbis & in medio applaudentium tristes fundat lachrymas, & apertè prodat hunc suum luctum ad vrbis patriæque suæ funestum, miserandum & deplorandum exitium pertinere. Porrò in templum ingressus, Euangelium docuit, & curauit ægros, simulque Patris sui ædem, eiectis inde negotiatoribus, ardenti zelo purgauit. Multo igitur labore hic dies Christo constitit, qui deinde cùm nullus in vrbe vel hospitium, vel cibum auderet offerre, ex eadem vrbe digressus, ad amicos rediit in Betha-

Ioan. 11.
Zach. 9.

niam. Quæ omnia mihi cordi esse debent, ac iustum in me desiderium excitant & studium, Christo Domino meo in susceptis suis laboribus compatiendi, ac simul de meis proximis, siue amici sint, siue hostes, vbique benemerendi, nullum vt defugiam officium, quod illis etiam immerentibus ad Dei gloriam à me potest attribui & impendi.
Ioan. 13. *Non* enim *est seruus maior Domino suo*, qui toties hanc vrbē sanguinariam clemēter inuisit, illamq; profundis flagitiorum vndis obrutam præclaris beneficijs sibi deuincire nūquàm destitit. Hinc illa ipsius verba ex ingenti miseratione atque charitate prolata: *Ierusalem Ierusalem* inquit, *quæ occidis Pro-*
Luc. 13. *phetas, & lapidas eos, qui mittuntur ad te: quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum auis nidum suum sub pennis, & noluisti.* Ita me docuit Christus non parcere laboribus, sed omnia potius experiri in aliorum gratiam, quibus prodesse possum, etiamsi nullus vel exiguus fructus inde consequatur. Nam & ipse rerum, tàm futurarū quàm præsentium conscius, optimè nouerat, suisque prædixerat,
Matt. 8. & 20. inuincibilem istorū fore malitiam, qui acceptis beneficijs longè deteriores atque damnabiliores effecti, incredulita-
Ioan. 5. 8. 9. 10. & 15. tis & peruicaciæ suæ excusationem nullam haberēt, ipsumque vitæ authorem essent excruciaturi. Tantò magis mihi commendatum habebo quod Salomon & Paulus disertis verbis præceperunt: *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum:*
Prouer. 25. Rom. 12. *si sitierit, da illi aquam bibere: prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus reddet tibi.* Hoc tantum Paulus adiungit: *Noli vinci à malo, sed vince in bono malum.* Ergonè mihi otio, luxui ac desidiæ vnquam vacandum, aut labor vllus recusandus est, si fratrum saluti vel commodo consulere possim? quando IESVS corpori tam tenero ac delicato nihil indulget, sed perpetuis excursionibus, vigilijs, concionibus & occupationibus incumbit, nullam vt
Ioan. 6. & 12. Luc. 19. temporis partem sine fructu abire permittat. Vnde suis etiam mandat fidelibus: *Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Ambulate dum lucem habetis*

betis, vt non tenebræ vos comprehendant. Negotiamini dum venio.

NEQVE oscitanter notabo, Christum Dominum in tanto vrbis applausu, ac in medio veluti triumpho constitutum, adeò sibi non placere, vt etiam mœstissimo sit animo, verbaque tristissima proferat, & lachrymas vberes fundat, sicut Lucas ostendit. Propterea vt me aliqua ex parte Christo Redmtori conformem, à quocunque lauder, & in oblatis quibuslibet honoribus singularẽ seruare modestiam nitar, nihil vt mihi placeam, quemadmodum & sibi Dominus non placuisse, sed potius probra, maledictiones & miserias expectasse, illisque saturatus esse scribitur. Quid verò arridente fortuna, quæ blandiendo plures quàm sæuiendo perdit, inconstantius, fragilius atque fallacius potest excogitari? Ingẽtem sanè honorem & celebrem pompam Christo, vt Regi ac Messiæ suo, hoc die exhibent Hierosolymitani. Eam verò lætitiam, tantumque decus incredibilis crudelitas & incomparabilis ignominia in eadem vrbe ac hebdomada excipit atque comitatur. Siquidem ingratissimi ciues illum ipsum vitæ ac salutis authorem, quem filium Dauid & regem Israël, ac benedictum Patris legatum publicè salutant & celebrãt, paulò post latroni nefario postponunt, maleficum, seductorem, blasphemum & regni affectati reum faciũt, eundem ad crucem, teterrimum nempè mortis genus rapiũt, spinis & sentibus caput eius dilacerant, totumque corpus flagris concîdunt immaniter. Cur igitur magni faciam, ac non potius, contemnam quorumlibet mortalium laudem, fauorem, applausum? cùm sit veluti res planè vitrea, caduca, inanis, multisque pestifera. *Soli enim Deo honor & gloria in secula seculorum. Tibi Domine iustitia*, inquit Daniel, *nobis autem confusio.* Neq; ingenti vacant periculo, qui popularem auram venantur & consequuntur, si Propheta verè dixit: *Deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos.* CHRISTO gratiæ, qui me docuit futura potius quàm

Luc. 19.
Rom. 15.
Psal. 68.
Thren. 3.
1. Timot. 1.
Iudæ. 1.
Dan. 9.
Psal. 52.

præſentia conſiderare, dulceſque vitæ huius illecebras, & quælibet mundi blandimenta ſpernere, rebus quoque lætis præſens antidotum, quod in triſtium memoria ſitum eſt, opponere ſapienter. Cùm enim vrbs Hieroſolymitana in Oriente nobiliſſima & celeberrima floreret, ac ſibi pacata & proſpera cuncta polliceretur, CHRISTVS imminentia illius Reipub. pericula, & ſuam præterea crucem ac mortem funeſtiſſimam in mentem reuocauit, & hinc dolorem perſenſit maximum. Quocirca mihi quoque dictum
a Eccleſ. 21. & mandatum illud eſſe cenſebo: a *In die bonorum nè immemor ſis malorum. Malitia horæ obliuionē facit luxuriæ magnæ,*
b Iacob. 4. *& in fine hominis denudatio operum illius.* b *Quicunq; voluerit*
c Eccleſ. 7. *amicus eſſe huius ſeculi, inimicus Dei conſtituitur,* c *In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non pec-*
d Iſaiæ. 40. *cabis:* d *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quaſi flos agri.* Quod vltimum Iſaiæ dictū Eccleſiaſticus hiſce verbis complexus eſt: *Omnis caro ſicut fœnum* (vel vt alij legunt, veſtimentum) *veteraſcet, & ſicut foliū fructificans in arbore viridi.* Tantoque diligentiùs aduigilabo, vt ſi gloriari velim, non in carne ſed in ſpiritu, neque in mundo, ſed in Chriſto crucifixo meam gloriam conſtituam, & hoc quidem tempore potiſſimùm cum Apoſtolo Paulo ſæpe dicam: *Mi-*
Gal. 6. *hi abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri* IESV CHRISTI, *per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Nihil ſanè Chriſto nunc gratius, nihil homini conducibilius, & Eccleſiæ inſtitutō congruentius fuerit, quàm vt nos pati-
Luc. 24. entes & ardentes crucis Chriſti amatores reipſa probemus. *Sicut enim Chriſtum pati oportuit, ac ita intrare in gloriam ſuam;* ita de viuis CHRISTI membris cum Paulo veriſſimè dixerimus: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in reg-*
Actor. 14. *num Dei: Si commortui ſumus, & conuiuemus. Si ſuſtine-*
2. Timot 2. *bimus, & conregnabimus.*

Euntes autem diſcipuli fecerunt, ſicut præcepit illis IESVS.

NON temerè factum arbitrabor, quòd Christus duos discipulos ad asinum eiusque pullum adducendum, & rursus ad agnum paschalem parandum emittat, quemadmodum idem Dominus binos discipulos ante faciem suam destinauit in omnē ciuitatem & locum, quò erat ipse venturus. Hac enim ratione commendatur mihi & fidelibus omnibus Euangelicum & suaue iugum, quo nihil nobis debet esse commendatius, iugum scilicet Christianæ charitatis & fraternæ concordiæ, vt hac nota oues ab hœdis, fideles ab infidelibus probè discernantur. Igitur in hac ipsa virtute, qua nihil Deo gratius, & ad internam externamq; pacē fouendam Christianis est æquè necessarium, me domi ac foris exercitabo. Est enim præceptum Domini, quod satis infigi mentibus & opere compleri nunquàm potest: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.* Atque his consonat illa principis Apostolorum sententia: *Ante omnia mutuam in vobismetipsis charitatem cōtinuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Iam verò his duobus missis discipulis fœliciter cessit, quòd Christi mandato paruerunt; licet sui magistri mentem consiliumque nondum intelligerent, ac fortaßè mirarentur etiam, cur de adducendo asino eiusque pullo vt nunquàm antea, sollicitus esset. Ita mihi certò persuasum habebo, quod quicquid obedientia duce aggrediar, id mihi nō posse perperam succedere, immò & Christo placiturum, *(Obediētia* enim *melior est quàm victima)* idemque opus si non alijs, at certè quidem mihi profuturum esse. Quòd si obedientiæ virtutem, quæ fidei soror, & humilitatis est filia, cum charitate sancta coniunxero, non potero in mea vocatione non stabiliti & crescere: nec dubium, aduersa & molesta quæq; diligentibus ac obedientibus in bonum cooperari. *Omnia enim sanctis in bona*, vti monet Ecclesiasticus, *impiis verò & peccatoribus* (qui filij Belial, id est, sine iugo esse dicuntur) *in*

Matt.26. Marc.14. Luc.10. Matt.11. Ioan.13. Ibidem. 1.Pet.4. 1.Reg.15. Rom.8. Ecclef.39.

1.Reg.15. 9.&10. *mala conuertentur.* Vnde cùm Saul in oculis adhuc suis paruulus, ex voluntate patris asinas amissas quæreret, regnũ inuenit. Obediuit Petrus Domino, vt eius iussu in mari Genezareth piscaretur, & mox ingentem piscium multitudinem cepit, immò & piscator hominum, & pastor pastorum electus est. Quid abiectius pauperibus & idiotis Apostolis apud vulgus? sed quoniam Christo parebant, & ex charitate suos panes quinque hordeaceos Domino benedicendos offerebant, longè facti sunt locupletiores, tantamque hominum turbam suis panibus exsaturârunt, atque ad summum dignitatis gradum in Ecclesia peruenerunt, populorum etiam principes in Scriptura nominati.

Luc.5. Ioan.21. Ioan.6. Psal.44.138.

PRÆTEREA de his ipsis Domini discipulis mecum expendam, quod in tota illa hominum Christo adhærentium frequentia primas tulerint, ac pulchrè simul typum gesserint pastorum atq; doctorum Ecclesiæ. Horum enim est proprium, vocari ac mitti à Christo, & præcipuam cum illo familiaritatem alere, propter peccata ligatos licet viles ac simplices, in Christi nomine soluere, & solutos ad illum ipsum adducere, suaque vestimenta, vt Dei habitaculum fiant, substernere. Nota sunt enim verba Domini, quibus peculiariter demandauit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo. Sinite paruulos venire ad me. Prædicate Euangelium omni creaturæ.* Vnde Paulus quoque dixit: *Pro Christo legatione fungimur, tanquàm Deo exhortante per nos. Posuit enim in nobis verbum reconciliationis.* Iam verò quod ad turbam hominum, Christum hîc comitãtium attinet, singularem mihi consolationem adferet, tam multos diuersi ordinis, ætatis & sexus homines ad celebrandum Christum conuenire, vnoque fidei, spei & charitatis afflari spiritu, atque vno demùm corde & ore Deum glorificare. Quid pulchrius ac fœlicius obsecro, quàm in præclara & sancta illa tot mille fidelium Ecclesia reperiri, quę relictis sectis omnibus, sese cum Christo rege & capite coniungit, illi se totam

Ioan.20. Matt.18. Matt.19. Marc.16. 2.Cor.5.

offert ac dedicat, illius laudes, vel inuitis aduersarijs, celebrat continenter? *Laus enim eius in Ecclesia Sanctorum*, si Psalmographo credimus: omnisque Deum timentis constãs debet esse professio: *Apud te laus mea in Ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum. Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua*. Optabo insuper, me pueris ac paruulis illis posse aggregari, qui cum cœtu sanctorum coniunguntur, ac pro sua imbecillitate Christo inseruiunt, & voces etiam non intellectas Deo fundunt. Vtinam verò mihi liceat ex illis esse paruulis, de quibus Christus ipse verba illa Prophetica repetiuit, ac suis æmulis nimiùm prudentibus obiecit: *Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem*, vt ex corde & ore meo diuina quoque laus, apud amicos & inimicos perficiatur. Quid quòd Christus cum asino tàm clementer agit? cùm illum ad se perduci præcepit, ac tàm vilis iumenti ministerio vtitur, illiq; se sponte sessorem ac rectorem exhibet. Desiderabo igitur, vt cùm Propheta synceré possim dicere: *Tanquàm iumentum factus sum apud te*, nec erubescam, sed gaudebo potiùs, me Christi asinũ iuxta sensum mysticum existimari. Nam præclarè mecum agi putabo, si asino, licet abiecto & despecto, multis in rebus conformari, ac vitam illi similem instituere queam. Est enim hoc animal exiguo pabulo contentum, penuriæ, famis ac laboris patiens, àd plagas ferendas assuefactum, ab arrogantia & superbia alienũ, simplicitatis aman s, ad humilia quæq; propensum ac facile. Habuit sanè Christus & semper habebit suos asinos, hoc est, longo peccatorum iugo pressos & oneratos, grauiterq; laborantes & inertes, qui diuino potiùs quàm humano indigent præsidio atque medicamento. His à Christo ipso benignissimè acclamatur: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos. Tollite iugum meum super vos.* Nam vt sapiens quoq; testatur: *Pusillum & magnum ipse fecit, & æqua est illi cura de omnibus*. Quicquid ergò de me cogitent ac iudicent alij, ego qui inter Christi seruos me sem-

Psal. 149. & 21.

Psal. 118.

Matt. 21.

Psal. 8.

Psal. 72.

Matt. 11.

Sap. 6.

per infimum ac minimum cõſtituam, bonas aſini dotes æmulabor, & ex animo petam aliquam cum illis habere partem, qui non grauatim, ſed libenter iugum Domini, immò Chriſtum ipſum vnà cum iuſto Simeone portant, ſeque illi regendos ſubijciunt, vt hinc Chriſtiferi ſiue Chriſtophori meritò appellentur. Magna enim vis eſt illius præcepti Apoſtolici. *Glorificate & portate Deum in corpore veſtro.*

Luc. 2.

1. Cor. 6.

Turbæ quæ præcedebant & ſequebantur, clamabant.

ISRAELITÆ hoc die multa in Chriſti gratiam tentant atque perficiunt, quæ vt Phariſæis liuore plenis diſplicuerunt, ita Deo certè non ingrata fuerunt, licet nullo in ſcripturis præcepto exigerentur. Nam turmatim Chriſto procedunt obuiam, ſuas veſtes in via ſternunt, illique & aſino conculcandas exhibent, palmarum ramos ab arboribus auulſos manibus circumgeſtant, lætis & conſonis vocibus CHRISTO, non ſecus quam principi maximo, & filio hæredique Regis Dauidis exoptato applaudunt & congratulantur. Neque diſſimilis eſt tam paruulorum quàm virorum ardor in Chriſto, licet à maximis tunc proceribus contemto, votis flagrantibus excipiendo. Ita enim diuinitus erant edocti, vt corde, ore ac opere vnanimiter profiterentur, quòd IESVS Nazarenus qui aſino humiliter inſidebat, verè eſſet & à cũctis haberi deberet tot ſeculis exſpectatus, & patribus antiquis promiſſus, iamque ab æterno Patre in orbem deſtinatus, ac ſummis miracuclis declaratus Meſſias, vnicus ille Iſraëlitarum Rex & ſemen inclytum Abrahæ, in quo gentes omnes benedicuntur. Addit hoc quoque Lucas de pietate populi: *Cùm appropinquaret Dominus iam ad deſcenſum montis oliueti, cœperunt omnes turbæ deſcendentium laudare DEVM voce magna ſuper omnibus quas viderant virtutibus, dicentes, Benedictus qui venit Rex in nomine Domini, pax in cælo: & gloria in excelſis.*

Geneſ. 22.

Luc. 19.

HINC

HINC meam ego fidem confirmabo, vt quæ ad decoros Ecclesiæ ritus in cultu diuino seruandos pertinent, licet sine scripto, & veluti per manus ad nos transmissa peruenerint, suum tamen apud me pondus habeant, ac sedulò custodiantur. Nam & Paulus Corinthios laudat, quòd viua voce ab ipso tradita & accepta firmiter obseruarent, ac fidelibus omnibus ita præscribit: *State & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram.* Neque solùm in ceremonijs Ecclesiasticis, verùm etiam in Catholicæ fidei rebus mihi semper commendatum habebo, quod ab Origene vetusto Theologo didici: Illa sola credenda est veritas inquit, quæ in nullo ab Ecclesiastica traditione discordat.] Ac velut se ipsum explicans magis: Non debemus ait, exire à prima & Ecclesiastica traditione, nec aliter credere, nisi quemadmodum per successionem Ecclesiæ Dei nobis tradiderunt.] inde singularem mihi dolorem creabit prædictum Iudæorum in honorando Christo ardorem adeò deferbuisse apud Christianos, vt paucos reperire liceat in exercenda pietate, & diuino cultu flagrantes, quantumuis in clara Euangelij gratiæque splendentis luce versentur, & complures CHRISTI Domini gloriam ore iactent, & illius meritis glorientur. Vincunt nos profectò Iudæi in suis cœtibus colligendis in Christo publicè celebrando, in beneficijs eius atque miraculis recolendis, in cæremonijs Ecclesiasticis obseruandis. Quam nos demùm gloriã tanto Redemtori debitam, siue apud amicos, siue inter inimicos reddimus, qui magis ac magis in eius cultu, obsequio seruitioque torpemus? Quid summo illius amori rependimus, qui eiusdem præceptis & exemplis, si non sermone, at re ipsa quidem repugnamus, vt impiorum etiam iusta censura damnemur? Quis nos ardor occupat, quod studium ad regnum illius illustrandum, vel modicis sumptibus exornandum impellit? Quam exigua cura tenet amplissima illius beneficia, præsertim sub mortem acerbissimam mundo exhibita, sacris saltem his die-

1. Cor. 11.

2. Thess. 2.

Lib. 1. Periarch. & in Euang. Matth.

buspiè cõmemorandi? Fatemur immensos Christi labores, & grauissimos cruciatus pro nobis ex amore susceptos & exantlatos fuisse: sed neque illius merita neque vulnera, ferreos & lapideos animos nobis emolliunt, vt ad pœnitentiam & gratitudinem seriò conuertamur, illumquè redamemus, qui viuens ac moriens se totum nobis impen-
Heb.9.& 12 dit. Vnde Paulus de illo commemorat: *Sanguis Christi qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo viuenti.* Addit autem & illud: *Recogitate eum, qui talẽ sustinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem,*

ET iam anteà quidem dictum est, quid scripserit Epiphanius de feruenti veterũ fidelium pietate ac pio feruore, vt sanctum hoc Quadragesimæ tempus cum fructu ab-
Hom.30.in Genes. soluerent. Subiungam nunc Chrysostomum, præclarum sanè Ecclesiasten, qui suos auditores, immò Catholicos omnes, grauiter admonet de studijs huic tempori congruentibus, vt sanctam hebdomadam legitimè celebremus: Ecce inquit, tandem ad finem sanctæ Quadragesimę venimus, & ieiunij nauigationem perfecimus, appulimusque Dei gratia in portum. Verùm non ideò negligentes simus, sed hac de causa iterum maius studium, maiorem diligentiam, maioremque vigilantiam exhibeamus. Itaquè quemadmodum naucleri & cursores & athletæ vbi ad finem veniunt, magis enituntur & vigilant, eodem modo & nos facere oportet. Quia in magnam hanc hebdomadam peruenimus Dei gratia, nunc maximè & ieiunij cursus intendendus, & magis continuandæ sunt preces, faciendaquè diligens & pura peccatorum confessio, & in bonis operibus sedulitas, eleemosyna larga, æquitas, mãsuetudo aliæq; virtutes, quibus ornati, vbi in diem Dominicum venerimus, Domini liberalitate fruamur. Magnam autem vocamus, inquit, hebdomadam, quia magna quædam & ineffabilia bona contigerunt nobis in illa. Solutum enim tunc est bellum

diutinum,

diutinum, extincta mors, maledictio interempta, diaboli tyrannis dissoluta, vasa eius direpta. Deus hominibus reconciliatus est, cœlum penetrabile factum est, Angeli hominibus conuiuunt, distantia coniuncta sunt, sepes sublata, septum remotum. Deus pacis pacifica fecit omnia, quæ in cœlis & quæ in terris. Hac de causa Magnam Hebdomadam vocamus, quia tantam nobis donorum multitudinem in illa largitus est Dominus. Et idcircò fideles & ieiunium intendunt, & vigilias, & pernoctationes sacras, & eleemosynas faciunt, vt hebdomadæ huic honorem habeant. Nam si Dominus talia bona in illa nobis donauit, quomodo non & nos debemus, quantum possumus, reuerentiam & honorem ostendere?] Vbi deinde Christianorum regum seu principum suo seculo vsitatum morem subijcit, qui hoc ipso tempore prohibuerunt ciuilibus vacare negotijs, & fores clauserint iudiciorum, sed & reos in carceribus soluerint à vinculis, vt omnes ad curanda spiritualia essent expeditiores. Proinde Rogo inquit, vt si vnquàm aliâs, nunc repulsis vanis cogitationibus, & mente purgata ac vigili adesse velimus.] Suffecerit autem è multis superiora repetiuisse, vt omnes intelligant, sanctam & seueram veteris Ecclesie disciplinam, à qua proh dolor, nos tantoperè discessimus, vt Propheticum illud meritò nobis occinatur: *Viæ Sion lugent, eò quòd non sint qui veniant* (vt sanè oportebat) *ad solennitatem.* O si hanc nobis gratiam daret Deus, vt Apostolica turba, quæ nunc in Catholicis perstrepit Ecclesijs, nostris etiam auribus & mentibus insonaret, atq; ab omnibus intimè persentiretur. Sic autem habet: *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis.*

Thren. 1.

Phil. 2.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *mihi* CHRISTVS *est pro Catholicis breui ad ſacram confeſſionem & communionem de more acceſſuris, vt non modò ſynceros animos in Catholica fide fundatos adferant, ſed etiam ad benè beateq́ viuẽdum, ſacroſanctæ paſſionis & mortis, immò & reſurrectionis Dominicæ participes fiant.*

ORABO *etiam pro inimicis crucis, omnibusq́ in peccati morte conſiſtentibus, vt ad ſpiritualem vitam reuocentur, ne fruſtra pro illis* CHRISTVS *ſuum fuderit ſanguinem: quoniã in cruce fuit exaltatus, vt ad ſe traheret omnia,* — Ioan.12.

DABO *etiam operam, vt nouam à Deo gratiam impetrem, qua me paruulum exhibeam cum pueris Hebræorũ in* CHRISTO *reuerenter excipiendo, & ſi opus ſit, publicè honorando, quin etiam fideliter ad crucẽ vſq́ comitando, quicquid demùm inſtabiles vicini, prauiq́ ſocij moliantur. Perinde ac ſi cum Thoma dicam:* Eamus & nos, vt moriamur cum eo. — Ioan.11.

DEMVM *per hanc hebdomadam ſanctam, Græci magnam vocant, vt diximus, quotidiè aliquid fecero, vt me mortificationis & pœnitentiæ memorem, immò & ſtudioſum amatorem oſtendam, idem nimirùm ſentiens, quod in* CHRISTO IESV *pro me capto, illuſo, flagellato, vulnerato, crucifixo ac mortuo, id eſt, miſerandum in modum excruciato, vt ego perditus vitam in ipſo ac ſalutem perpetuam inuenirem. Nec enim obliuiſci debeo Apoſtolicæ ſententiæ:* CHRISTVS ſemel pro peccatis noſtris mortuus eſt, iuſtus pro iniuſtis: vt nos offerret DEO, mortificatos quidem carne, viuificatos autem ſpiritu. *Fœlix qui cum Paulo verè dixerit:* Adimpleo ea quæ deſunt paſſionum CHRISTI in carne mea, pro corpore eius, quod eſt Eccleſia. — Phil.2. 1.Pet.2. 1.Pet.3. Col.1.

IN DIE COENAE DOMINI.

Sequentis Euangelij Argumentum.

IN hac memorabili historia, quæ Christum seruili linteo præcinctum, & suorum discipulorum pedes lauātem exhibet, cunctis mortalibus admirandūm simul & imitandum Christianæ humilitatis exemplum proponitur atque commendatur. Petrus Apostolus nonnihil cum Christo Domino, sed ex modestia religiosa contendit, suam nempè indignitatem cum præsentis Domini maiestate conferens: seriò autem admonitus, nō sine pudore suos pedes lauandos offert, ac Dominī mandato paret, vt filium decebat obedientiæ. Cæterùm vt præsentes norint mysterium, minusq; mirentur exemplum inusitatum, Christus ipse facti sui rationem exponit, & singularem submissionem fraternumque obsequium, quo fideles omnes omnibus ætatibus inter se mutuò certare debent, præscribit & exigit. Quod verò ad Petrum dicitur: Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet,] eò spectat, vt sciamus eos, qui cum Apostolis Christiano baptismo mundati sunt, sine omni peccato non posse viuere, atque ad quotidianas vitæ humanæ sordes, quas etiam iusti contrahunt, abstergendas, purgatione quadam indigere. Quare Apostolus baptizatos affatur: Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.] Augustinus ergò vult Dominum hîc significasse, vt propter humanos quibus in terra versamur affectus, nouerimus nos sine peccato non viuere, quantumlibet in iustitia profecisse videamur: opus autem 2.Cor.7. Tract.58. in Ioan.

esse ad purgationẽ, vt charitatis & humilitatis ministerium vel maximè adhibeamus. Et quoniam plærique diuini timoris obliti, grauiùs polluuntur, & maioribus vitiorum sordibus sese conspurcant, debent illi quemadmodum Beda monet, accuratiore purgationis exercitio sese purgare, sicuti orationibus, vigilijs, ieiunijs, lachrymis ac eleemosynis, vt adhærentes animæ sordes, sicut Cyprianus loquitur, quotidiana satisfactione lauentur. Etsi enim fide corda purificari legimus, tamen cum eâdem diuina Scriptura ingenuè profiteri debemus, peccata eleemosynis redimi, & iniquitates misericordijs pauperum, charitatem esse quæ operiat multitudinem peccatorum, iustitiam à morte liberare, per misericordiam & fidem peccata purgari, & peccata hominum propter pœnitentiam à Deo dissimulari siue remitti.

In Euang. de cœna Domini. Serm. de ablutione. Actor. 15. Dan. 4. 1. Pet. 4. Prouer. 10. & 15.

EVANGELIVM EIVSDEM Dominicæ Ioan. XIII.

Ante diem festum Paschæ sciens Iesus quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad Patrem, cùm dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et cœna facta, cùm diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas Simonis Iscariotes, sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit, surgit à cœna, & ponit vestimenta sua, & cùm accepisset linteum, præcinxit se. Deinde misit aquam in peluim, & cœpit lauare pedes discipulorum, &

extergere linteo, quo erat præcinctus. Venit ergò ad Simonem Petrũ. Et dicit ei Petrus: Domine, tu mihi lauas pedes? Respondit JESVS, *& dixit ei: Quod ego facio, tu nescis modò: scies autem postea. Dicit ei Petrus: Non lauabis mihi ~~mihi~~ pedes in æternum. Respondit ei* JESVS: *Si non lauero te, non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine non tantùm pedes meos, sed & manus & caput. Dicit ei* IESVS: *Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Et vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset, qui traderet eum, propterea dixit: Non estis mundi omnes. Postquàm ergò lauit pedes eorum, accepit vestimenta sua: & cùm recubuisset iterum, dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me Magister & Domine: & benè dicitis: sum etenim. Si ergò ego laui pedes vestros, Dominus & magister: & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis,*

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

MIRIFICA & incredibilis charitas, quæ in tota Christi vita sese prodidit, sub eius mortem erga discipulos & credentes omnes magis eluxit, eaq; mihi & pijs omnibus qui matrem Ecclesiam audiunt ac sequuntur, hoc tempore diligenter expendenda est. Charitatis erat, cum tanta non solùm humilitatis, sed etiam amoris significatione seruire discipulis quamuis abiectis, vt singulorum, & inter hos Iudæ quoque traditoris pedes sanctis suis manibus ipse magister ac Dominus lauaret ac tergeret. Charitatis erat, longo & ardenti quo flagrabat desiderio satisfacere, suum vt corpus & sanguinem in sacrosancta Eucharistia sub specie panis & vini institueret, summumque hoc donum & *mnimósinon* perpetuo relinqueret fidelibus. Ita enim re ipsa præstitit quod iam antè promiserat inquiens: *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.* Charitatis erat, suam erga discipulos insignem beneuolentiam post extremam cœnam prodere, quando mirè suauem longumque sermonem habuit, vt eos paternè instrueret, & ante discessum consolaretur. Charitatis erat, non solùm discipulos, sed & fideles omnes, qui aliquando crediturí essent, cœlesti Patri sollicitè commendare, & pro illorum ac totius Ecclesiæ vnitate conseruanda precari. Charitatis demum incomparabilis argumentum erat illustre, pro immerentibus, adeòque impijs Satanæ ac gehennæ filijs vltrò se offerre Patri ad bibēdum calicem tàm amarum quàm ignominiosum, vt ad solam imminentium cruciatuum tristissimam memoriam Dei filius totus

Ioan. 6. Ioan. 14. 15. & 16. Ioan. 17. Matt. 26. Marc. 14.

cohor-

cohorruerit, ac prolixè orans in horto, sudorem sanguineneum sudetit, eoque terram ipsam humectârit, Angelum verò de cœlo habuerit consolantem. Absit igitur, vt ego tantæ tamque multiplicis charitatis obliuiscar, quam clementissimus Dominus tam copiosè, potenter ac excellenter hoc ipso die manifestauit. Is velut amore ebrius, vt cum Paulo loquar, *dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* Is inusitata sui feruentis amoris indicia suis vt nunquàm prius declarauit, & præterea sicut Ioannes affirmat, *dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Is est propiciatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantùm, sed etiam pro totius mundi. Quid ergò retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* pro omnibus inquam, hoc ipso die peculiariter à Christo Domino gestis, vel per Ecclesiam Catholicam vt quotannis agantur institutis? Etenim sicut vetustus author (Cyprianum fuisse putant) perspicuè tradit, dies ista multiplicibus mysteriis honoratur. Hac die primùm commendata est nobis fractio panis & mensa Ecclesiæ panem Angelorum hominibus proposuit ad manducādum. Hodie Christus pedes lauit Apostolis, & hoc solenni deuotione omni tempore agendum instituit. Hodie in Ecclesia cum cæteris vnctionibus ad populum acquisitionis sanctificandum in participationem dignitatis & nominis, sacrum Chrisma conficitur, in quo mixtum oleo balsamum, regiæ & sacerdotalis gloriæ exprimit vnitatem, quibus dignitatibus initiandis diuinitus est vnctio instituta. Hodie reconciliantur Ecclesiæ peccatores, & eiecti foras ad matris vbera reducuntur, & exlusi à cœtu sanctorum ad communionem qua caruerant reuertuntur. Hodie patent carceres, & damnati libertate donātur.] Accedit his omnibus, quòd ex veteri more Pont. Max. diem Cœnæ Domini nón celebrat, nisi publicè promulget sententiam excommunicationis in omnes hæreticos & alios grauioribus criminibus obnoxios, nimirùm vt illos velut Sacramentorum omnium vsu indignos arceat, simulque commonstret, illorum pec-

Luc. 22.

Galat. 2.

Apoc. 1.
1. Ioan. 2.

Psal. 115.

Serm. 3. de vnctione chrismatis.

Ioan. 20. coram Deo & Ecclesia retineri, quamdiu per seriã pœnitentiam cum Ecclesia Catholica non fuerint reconciliati. Quocirca hunc ego perclarum, totq́ue Christi beneficijs illustratum, & iam pridem ab Ecclesia honoratum diem in precio libenter habebo, & singulari cultu transigam. Præcipuè autem curauero, Christi charitatem in meo animo renouare, quando ille diues & copiosus in misericordia, peccatores omnes ad se redamandum, tàm blandè ac suauiter allicit, vt meritò cum Dauide canam : *Venite, audite & narrabo omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ. Ad ipsum ore meo clamabo, & exultaui sub lingua mea.* Psal. 65.

Cœpit lauare pedes discipulorum & abstergere linteo, quo erat præcinctus.

TRIA sunt opera hodie à Christo gesta, quæ mihi peculiariter habebo commendata, & accuratè perpendam. Primum est obedientiæ opus in veteris legis obseruando præcepto positum, quando Christus cum suis agno paschali vescitur. Ita enim per Moysen iniunxerat Deus: *Edant carnes* agni scilicet anniculi & immaculati *nocte illa assas igni, & azimos panes cum lactucis agrestibus. Renes vestros accingetis, & calceamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus, & comedetis festinantes.* O ritus admirandos, multisq́ue mysterijs plenos, quos in illa cœna Christus ad vnguem obseruauit, quia venerat ad legem veterem non soluendam, sed ad implendam, quamq́ue obedientiam à nobis credentibus exigit, ipse numeris omnibus absolutam præstitit, factus etiam minister circumcisionis, vt eum Paulus appellat. De hac ipsa solliciti Apostoli Dominum ita præmonuerant: *Vbi vis paremus comedere Pascha?* quemadmodum ex illis duo (Petrus & Ioannes) à CHRISTO missi Hierosolymis parauerunt, nihil illorum quæ tum ex lege, tum ex consuetudine seruabantur, prætermittentes. Nec est vlla certè cùm ad cœnam Domini-

Exod. 12.

Matt. 5.

Rom. 15.

Matt. 26.

Luc. 22.

cam accedendum est, dignior præparatio, præterquàm obedientiæ studium, vt obsequentes animos Deo Ecclesiæque præstemus simulque in exteriore cultu nos pijs fidelibus conformemus, Tunc enim maximè locum habet, quod & alibi seruandum præcipit Paulus: *Sine offensione estote Iudæis & Gentibus, & Ecclesiæ Dei: sicut & ego per omnia omnibus placeo.* Ac iterum: *Omnia* inquit, *honestè & secundùm ordinem fiant in vobis* 1. Cor. 10. 1. Cor. 14.

ALTERVM Christi opus in lauandis discipulorum pedibus versatur, quod sicut horrorem Petro primum attulit, ita nobis meritò summã præbet admirationem, maximè si lauantis eximiam dignitatem cum nostra & lauandorum, qui ob peccatum impuri sunt, miseranda indignitate comparemus. Docet verò Christus, vt exemplo suo moniri, fastum omnem abijciamus, summamque submissionem non solùm Deo, sed & fratribus declaremus, quantumuis alios multis in rebus excellere videamur. *Si ego* inquit, *laui pedes vestros Dominus & magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.* Mandatum igitur simul & exemplum complexus est (Cypriani verbis vtor) vt hoc exemplo instructi, non dedignemur in alterutrũ agere, quod factum est à Magistro, & mandato posteris religionis authoritas firmaretur. Non erubescat seruus, si facere iubetur quod prior fecit Dominus: nec difficile nobis esse debet, si sicut ille nobis donauit, & nos inuicem condonamus,] Ac receptum quidem iam olim probatumque fuit officium humilitatis, vt alter alteri pedes lauaret, quemadmodum & Paulus à Christianis requirit viduis, & piæ matronæ Theodosiij maioris & Maximi cæsarum coniuges re ipsa præstiterunt. Verùm Christus externam illam lotionem non tantòperè vrget, quàm illud exigit, vt secundum Apostolicæ doctrinæ normam, fideles omnes in humilitate superiores sibi inuicem arbitrentur, non quæ sua, sed quæ aliorum sunt singuli considerantes, vtque charitate

Ioan. 13.

Serm. de ablutione pedum.

1. Tim. 5.

Vide li. 2. ca 2. Ecclesi. hist. & Sulpitium in vita Marti.

Philip. 2.

Rom. 12.

fraternitatis inuicem diligant, & honore se mutuò præueniant. Vnde & Christus ipse præcepit: *Qui maior est in vobis, fiat sicut iunior: & qui præcessor est, sicut ministrator.* Atque hoc præsenti lauantis Christi spectaculo ita commouebor, vt me ipsum accusans atque deijciens, cum Cypriano ingenuè dicam: Clementissime magister quoties ego doctrinæ tuæ transgressus sum regulas, quoties edicta tua Domine sancte contempsi: & cùm diceres mihi Reuertere, non sum reuersus, cùm minarêris, non timui, cùm bonus esses & lenis, exasperans fui, vltrà septuagies septies in cœlum & coram te peccaui. Quis tot sordes abluet? quis abradet stercora cõglobata? Necessè est vt ipse nos abluas: neque enim lauare nos possumus, sed in omnibus quæ agimus, indulgentiæ tuæ lauacro indigemus.]

Luc. 22.

In serm. de ablutione pedum.

TERTIVM Christi opus ad stupendum & incredibilem amorem pertinet, quo ille flagrãs, se ipsum totum nobis tribuere voluit in sacrosancta Eucharistia, ideoque hic dies à cœna Domini nomẽ suum pulcherrimè traxit. Quid verò maius & melius ac pretiosius ille donaret, præterquã hoc augustissimum corporis sanguinisque sui sacramentum, hoc mundum & iuge, totoque orbe celebrandum sacrificium, hunc nobilissimum cibum, amplissimumque Thesaurum Ecclesiæ in terris peregrinantis? De quo pane cum Propheta nobis identidem cantandum est: *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, escam dedit timentibus se.* Cum enim Dominus dilexisset suos, in finem dilexit eos, & sciens horam iam aduenisse, vt transiret ex hoc mundo ad Patrem: admirando planè consilio effecit, ne vllo vnquàm tempore à suis abesset, suique ingentis erga illos amoris pignus in hoc mundo ad Antechristi tyrannidem vsque mansurum reliquit. Igitur postquàm cœnam, Paschalis Agni cum discipulis celebrasset, vt figura veritati & vmbra corpori cederet, panem accepit, Deoque gratias agens benedixit ac fregit, deditque discipulis suis & dixit: *Accipite & manducate. Hoc est corpus*

Psal. 110.

Ioan. 13.

Matt. 26.
Marc. 14.

meum

meum, quod pro vobis tradetur: Hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem accepit, postquàm cœnauit dicens: Hic calix nouum testamentum est in meo sanguine: hoc facite, quotiescunque bibetis, in meam cõmemorationem. Quibus CHRISTI verbis de hoc sacramento certissimè pronunciatis suamquè adhuc vim obtinentibus, quum à sacerdote legitimè proferuntur, adiungendæ sunt sententiæ, quas Ioannes hoc modo descripsit: *Panis quem ego dabo*, inquit CHRISTVS, *caro mea est pro mundi vita. Qui manducat me, viuet propter me: ipse manet in me & ego in eo. Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendit. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* Ex quibus omnibus vnà cum Ambrosio colligam, ac mihi firmissimè persuasum habebo hoc sacrosanctum & viuificum Dominici corporis & sanguinis esse mysterium, quo fideles quotidiè in Ecclesia pascuntur, atquè vnius diuinitatis participes efficiuntur, ipsumque Christum sacerdotem & sacrificium mirabiliter & ineffabiliter illic adesse, & carnem eius, qua nihil sanctius, in hoc ipso sacramento veraciter cõtineri, exhiberi ac percipi.

Luc. 22. 1. Cor. 11. Ioan. 6.

QVOCIRCA si vllum ego sacramenrum aliud, hoc vel maximè colam ac venerabor, quod ipsum sanctitatis authorem & fontem continet, & in quo Saluator noster diuitias immensas diuini sui erga homines amoris velut effudit, quodquè sumi voluit tanquàm spiritualem animorum cibum, quo in fide ambulantes alamur & confortemur. *Qui enim manducat me*, inquit, *& ipse viuet propter me:* Admirabor plurimùm, tam multa verè suspicienda in hoc sacramento cõcurrere, nimirum post verba sacra consecrationis verum & propriũ Christi Domini corpus, quod in cœlis iam sedet ad dexteram Patris illìc adesse, nullam verò elementorum substantiam remanere, & accidentia quidem panis & vini quæ cernũtur oculis, aut sensibus alijs percipiuntur, sine vlla re subiecta esse & per seipsa constare: sed & eiusdem sacramenti vsum vt benè præparatis ad salutem conferre maximè, sic alijs indignè illud vel tractanti-

Ioan. 6.

bus vel ſumentibus, non niſi ad graue iudicium & damnationem extremam obtingere, ſicut Paulus apertè mõſtrauit. 1. Corin. 11. Putabo hîc Domini mei mortem repræſentari, quam ego extinctis & quaſi ſepultis corporis affectibus exprimere debeam, vt in nouitatem vitæ reſurgam, vtque vnum cum illo capite & ſimul cum eius corpore myſtico fieri poſſim. Dolebo inſuper, complures hodiè reperiri, qui tanti ſacramenti gratiæque diuinæ fructus omnes amittant, ſummo etiam ſcelere ſeſe obſtringentes, quandoquidem corpus Domini non dijudicant, & hunc diuinum cibum à communi ciborum genere non diſtinguunt, neque illud vti par erat, honorant adorant ac offerunt cum Eccleſia Dei. Poſtremò erit mihi hoc ſacramentum, ſicut dicitur, Euchariſtia, hoc eſt, bona gratia, quia Chriſtum Dominum, qui vera gratia, atq; omnium chariſmatum fons eſt, in ſe continet, illamque vitam æternam, de qua ſcriptum eſt: Rom. 6. *Gratia Dei vita æterna*, præſignificat. Tum rurſus erit mihi Euchariſtia, ſicut hoc nomen interpretamur, gratiarum actio. Dum enim hæc puriſſima hoſtia, quæ omnes oblationes excellit, immolatur, immenſas quotidiè gratias pro vniuerſis beneficijs in nos collatis Deo agimus, ac inprimis pro eius gratiæ tàm excellenti bono, quæ nobis ſacramento confertur. Pſal. 21. De qua certè gratia meritò pij omnes gloriantur, & lætè cum Propheta decantant: Pſal. 22. *Edent pauperes, & ſaturabuntur, & laudabunt Dominum qui requirunt eum: viuent corda eorum in ſeculùm ſeculi. Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos qui tribulant me. Verum de ſacra Euchariſtia nos alibi fuſius.*

Si non lauero te, non habebis partem mecum.

NON habebo ſanè cum Chriſto partem in Dominica menſa, niſi lotus & purgatus paratusque acceſſero, & niſi Apoſtolos, qui primùm ad hanc menſam delecti & admiſſi ſunt (impurum Iudam ſemper excipio) fuero conſectatus.

Hi me docent exemplo ſuo, vt ſacram Euchariſtiam percepturus, non leuiter ac properanter accurrã, ſed ad Paſcha me tempeſtiuè præparem. Horum enim vox eſt: *Vbi vis vt tibi paremus Paſcha?* Atque hoc eſt quod Gentium Doctor iniunxit: *Probet ſemetipſum homo, & ſic de pane illo edat.* Docent lotionem ſpiritualem, de qua Chriſtus loquitur Petro, adhibere, vt non niſi lotus ac mundus ſanctiſſimum cibum capiam. Audiunt igitur Apoſtoli à Domino: *Iam vos mundi eſtis propter ſermonẽ meum*, in baptiſmo ſcilicet, verbi mei per fidem accepti virtute mundati, Non enim ſalutaris eſt homini communio niſi præcedente Chriſti gratia, & fide cor illuminante. Quæ gratia partim in baptiſmo, partim, ſi de relapſis agitur, in pœnitentię Sacramento cum fide percepto, confertur & accipitur. Mundantur confitententes à ſacerdotibus, quum abſoluuntur, iuxta illud Chriſti promiſſum: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Prudenter itaque factum eſt, vt Chriſtus antequàm Apoſtolis hoc Sacramentum daret, quamuis iam mundi eſſent, pedes eorum lauerit, eo ipſo declarans, omnem diligentiam abhibendam eſſe, nè quid nobis ad ſacram menſam accedentibus deſit, quod ad ſummam animi integritatem & innocentiam ſpectare videatur. Adhæc Apoſtoli docent, vt ego Euchariſtiam ſumpturus, curioſitatem & ratiocinationem ſiue Capharnaiticam ſiue hæreticam prorſus excludam, meumquè intellectum hic maximè captiuem in obſequium Chriſti. Non enim Apoſtoli in carnis iudicio, quum ſolum panem & calicem præſentem cernerent, ſed in verbo Chriſti, ſuum corpus & ſanguinem inuiſibilem illis promittentis, acquieſcebant, nihil dubitantes veriſſimum eſſe quod ſupra naturę facultatem affirmabat Dominus æterna veritas dicens: *Hoc eſt corpus meum quod pro vobis tradetur: Hic eſt ſanguis meus, qui pro multis effundetur.* Docent, non ſolùm fide, ſed etiam charitate, tanquàm nuptiali veſte, opus eſſe, nimirùm vt ante Sacramenti ſumptionem in gratiam redeam cum aduerſarijs & offenſis

Matt. 26.
1. Cor. 11.
Ioan. 13.
Ioan. 20.
Matt. 26.
Ioan. 13.

proximis, omnesque tanquam in CHRISTO fratres, ſincera dilectione complectar. Hanc quippe Chriſtus eodem loco tantoperè inculcauit, & alibi diſertè docuit: Matt. 5. *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Docent iterum, de hoc ſummo beneficio, quod à gratiarum actione ſuum, vti dictum eſt, nomen ſumpſit, fonti bonorum gratias agere, quemadmodum illi poſt hunc diuinum cibum acceptum, & priuſquàm ad hortum exirent, vnà cum Chriſto hymnum dixiſſe narrantur. Ioan. 18. Quæ omnia non ſuffecerint, niſi præterea ex lapſu Apoſtolorum non ſatis vigilantium, Chriſtumque in tentatione deſerentium, diſcam illud obſeruare præceptum: Marc. 16. *Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem.* Igitur vt ſuum fructum mihi præſtet Euchariſtia, ſpirituali quadam armatura munitus & inſtructus eſſe debeo, vt non ſolùm ad hoc cœleſte conuiuium paratus accedam, ſed acceptam quoq; ſacramenti gratiam ſollicitè vigilando & orando conſernem, inprimis autem vt ſalutarem timorem aduerſus falſam ſecuritatem opponam, nè fortaſſe hoſtibus ac eorum inſidijs, ſiue quibus non viuitur, in pugna ipſa ſuccumbam. Gal. 5. *Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnem: hæc enim ſibi inuicem aduerſantur.* Longum ſit reliqua perſequi, quæ ad rectum Sacramenti huius vſum & fructum ſpectant, & quæ. ſi placet, ex feſto Corporis Chriſti accipi, & huc transferri facilè poterunt. Homil. de Baptiſmo. Præclare quidem docet Baſilius Magnus: Oportet accedentem ad corpus & ſanguinem Domini, ad rememorationem eius qui pro nobis eſt mortuus ac reſurrexit, non ſolum purum eſſe à quouis inquinamento carnis ac ſpiritus, nè ad iudicium edat & bibat, ſed & euidenter oſtendere & exprimere memoriam eius qui pro nobis mortuus eſt ac reſurrexit, in eo quod & mortificatus eſt peccato, mundo ac ſibijpſi, & Deo viuit in Chriſto Domino noſtro.]

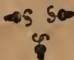
DE

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS est mihi DEVS, vt graues, impios & perniciosos, de hoc maximo Sacramento errores, qui hoc æuo longè latèq; grassantur, è medio tollat, vtq; contra illos vbiq; gentium Catholicæ Ecclesiæ filios in vera fide confirmet. Nunquàm enim plures & peruicaciores Capharnaitas atque Sacramentarios orbis vidit: nunquàm de hoc altissimo ac difficillimo mysterio maiores ac fœdiores disceptationum flammæ exarserunt.

ORABO *itidem, vt hoc Sacramentum apud Catholicos qua par est, cura, sedulitate ac reuerentia ad altare conficiatur, offeratur atque percipiatur, nè alioquin quod nobis Orthodoxis in salutare antidotum à Christo datum est, id ad iudicium atq; damnationem perpetuam, Iudæ socijs conuertatur. Vt enim Apostolus disertè testatur:* Quicunque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini. 1. Cor. 11.

PRÆTEREA *misericordiæ diuinæ commendabo hæreticos, qui ab Ecclesiæ Catholicæ vnitate seiuncti, cœnam Dominicam in suis synagogis sacrilegè tractant, & communem populum miserè fallunt, dum panem & vinum pro Christi corpore & sanguine porrigunt, hominesq; faciunt, sicut Oseas prædixit,* Oseæ 3. *sine sacrificio, sine altari, & sine ephod, ne scilicet Satanæ satellites & Antichristo præcursores desint, qui sacerdotio, sacrificio & sacramento sacramentorum, sicut Dionysius vocat, impiè prorsus abolendo se administros præbeant.* Lib. 3. de Eccles. Hier.

FERIA SEXTA
PARASCEVES.

Sequentis Euangelij Argumentum.

LAtiſſime patet hiſtoria nunquàm ſatis laudata, & nobis maximè veneranda, ſummatim verò ab Euãgeliſtis propoſita, de paſſione ac morte ſanctiſſima Chriſti Redemtoris. Initium huius Euangelicæ hiſtoriæ à Iuda proditore ſumi poteſt, finem verò in cruce Chriſti cum alijs, quæ circa illam geſta ſunt, ſtatuere licet. Intercedũt ſudor Chriſti ſanguineus, fraudulenta proditio, ſæua captiuitas, longus per varia Iudicum impiorum tribunalia circuitus. Accedit turpis fuga diſcipulorum, Petri lapſus, Iudę deſperatio, Iudæorum ſimul & gentilium nefaria conſpiratio, tortorum immanitas, horrendaq; varietas ſuppliciorum, donec tandem ad ſupplicium crucis omnium & atrociſſimum & ignominioſiſſimum veniatur. Nè verò quis putet, inter Chriſti & Sanctorum cruciatus parùm intereſſe, ſcitè dixit Leo Magnus: Quamuis in conſpectu Domini multorũ Sanctorum pretioſa fuerit mors: nullius tamen inſontis occiſio, propiciatio fuit mundi. Quis eſt qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam, ſicut Paulus aſſerit, in odorem ſuauitatis? Acceperunt iuſti, non dederunt coronas, & de fidelium fortitudine exempla nata ſunt patientię, non dona iuſtitiæ.[Habet præterea Chriſtus, cauſas dolendi, quales nullus alius habere poteſt grauiſſimas acerbiſſimasq;, ſi ſpectes incomparabilem ipſius patientis perſonæ dignitatem, perpetuam vitæ innocentiam atque ſanctitatem, tenerrimam tàm ſacri corporis conſtitutioné, ac incredibilem tan-

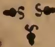
Serm. 12. de paſſio Domin.

Epheſ. 5.

tarum

tarum afflictionum vehementiam & acerbitatem. Neque parùm illius dolores auxit mater tristissima, scandalum discipulorum, Iudaici populi peruicacia, cum horrendo totius patriæ exitio sequente coniuncta: sed & nostra Christianique populi futura socordia & ingratitudo, quum præuideret tantorum cruciatuum fructum, & sui sanguinis profusi precium non ita multis, sicut plærique sentiunt, esse profuturũ. Multi enim vocati, sed pauci electi, & Christus in cruce consummatus, si Paulo credimus, factus est, non voluntariè peccantibus, sed omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. Errant igitur, qui passionem Domini ad solam consolationem, non autem ad exemplum ac imitationem sibi alijsque meditandam proponunt. Non enim frustra Petrus Apostolus docuit: Christus passus est pro nobis, vobis relinquẽs exemplum, vt sequamini vestigia eius.] Tum Paulus clarè pronunciat: Si cõmortui sumus, & conuiuemus: si sustinebimus, & conregnabimus.] Tum alibi: Sicut abundat consolatio nostra.] Ac iterum, Si complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus.] Basilij Magni Diaconus Ephræm inter alia, cùm de hoc sacro die differit, sic fideles prudẽter hortatur: Caueamus sollicitè fratres, nè ista omnia simpliciter audiamus, quæ pro nobis Dominus pertulit, sed ea seriò ruminemus, & iugi meditatione voluamus.] Et rursus: Hac die, inquit, Christus Saluator noster per iniquorum manus iniustissimè ligno crucis affixus est. Venite omnes, & corpus nostrum abluamus lachrymis atque gemitibus, quia Dominus noster & Rex gloriæ pro nobis impijs morti est traditus. Metuamus semper, habentes ante oculos passionem Redemtoris nostri: meditemur assiduè pœnas ipsius atque supplicia.] Sic ille. Succinctè & præclarè ab Augustino dictum est: Duo sunt ad salutem necessaria, Christi passio, & nostra imitatio.

Matt.20. Heb.10.& 5 1.Pet.2. 2.Tim.2. 1.Cor.2. Rom.6. In Serm. de pass. Dom.

EVANGELIVM DE CHRISTI DOMINI PASSIONE.

Ioan. XVIII. & XIX.

EGressus est IESVS *cum discipulis trans torrētem Cedron, vbi erat hortus, in quē introiuit ipse, & discipuli eius. Sciebat autē & Iudas, qui tradebat eum locum: quia frequenter* IESVS *conuenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergò cùm accepisset cohortem & à Pontificibus & Pharisæis ministros, venit illuc cum laternis & facibus, & armis.* IESVS *itaq; sciens omnia quæ ventura erant super se, processit, & dixit eis: Quem quæritis? Responderunt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis* IESVS*: Ego sum: Stabat autem & Iudas qui tradebat eum, cum ipsis. Vt ergò dixit eis: Ego sum: abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Iterum ergò interrogauit eos: Quem quæritis? Illi autem dixerunt, Iesum Nazarenum. Respondit Iesus: Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me quæritis, sinite hos abire. Vt impleretur sermo quem dixit: Quia quos dedisti mihi, nō perdidi ex eis quenquam.*

Simon

Simon ergò Petrus habens gladiū eduxit eum, & percussit pontificis seruum, & abscidit auriculam eius dexteram. Erat autem nomen seruo Malchus. Dixit ergò Iesus Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum? Cohors autem, & tribunus & ministri Iudæorum comprehenderunt Iesum, & ligauerunt eum, & adduxerunt ad Annam primùm. Erat enim socer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphas, qui consilium dederat Iudæis, Quia expedit vnum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, & introiuit cum Iesu in atrium Pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exiuit ergò discipulus alius qui erat notus Pontifici, & dixit ostiariæ: & introduxit Petrum. Dicit ergò Petro ancilla ostiaria: Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille: Non sum. Stabant autem serui & ministri ad prunas, quia frigus erat: & calefaciebant se. Erat autem cum eis & Petrus, stans & calefaciens se.

Ponti-

Pontifex ergò interrogauit Iesum de discipulis suis, & de doctrina eius. Respondit ei Iesus: Ego palàm locutus sum mundo, ego semper docui in synagoga, & in templo, quò omnes Iudæi cōueniunt, & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? interroga eos, qui audierunt quid locutus sum ipsis. Ecce hi sciūt quæ dixerim ego. Hæc autē cum dixisset, vnus assistens ministrorum dedit alapam Jesu, dicens. Sic respondes Pontifici? Respondit ei Iesus: Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem benè, quid me cædis? Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem. Erat autem Simon Petrus stans & calefaciens se. Dixerunt ergò ei, Nunquid & tu ex discipulis eius es? Negauit ille & dixit, Non sum. Dixit ei vnus ex seruis Pontificis, cognatus eius, cuius abscidit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negauit Petrus, & statim gallus cantauit.

Adducunt ergò JESVM *à Caipha in prætorium. Erat autem manè, & ipsi non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha; Exiuit ergò Pi-*

latus ad eos foràs, & dixit, Quam accusationem adfertis aduersus hominem hunc? Responderunt & dixerunt ei: Si nō esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergò eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundùm legē vestram iudicate eum. Dixerunt ergò ei Iudæi: Nobis non licet interficere quenquam, vt sermo Iesu impleretur quē dixit, significans qua morte esset moriturus. Introiuit ergò iterū in prætorium Pilatus, & vocauit Iesum, & dixit ei: Tu es Rex Iudæorū? Respondit Iesus, A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me? Respondit Pilatus: Nunquid ego Iudæus sum? Gens tua, & Pontifices tradiderunt te mihi: quid fecisti? Respondit Iesvs: *Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtiq; decertarent vt non traderer Iudæis. Nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaq; ei Pilatus, Ergò Rex es tu? Respondit* Iesvs, *Tu dicis, quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeā veritati, omnis qui est ex veritate, audit vocem meā. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas?*

& cùm

& cùm hoc dixisset, iterum exiuit ad Iudæos, & dicit eis: Ego nullam inuenio in eo causam. Est autem consuetudo vobis, vt vnum dimittã vobis in pascha: vultis ergò dimittam vobis regem Iudæorum? Clamauerunt ergò rursum omnes, dicentes, Non hunc, sed Barrabam. Erat autem Barrabas latro.

Tunc ergò apprehendit Pilatus IESVM, *& flagellauit. Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti eius, & veste purpurea circumdederunt eum. Et veniebãt ad eum, & dicebant. Aue Rex Iudæorum. Et dabant ei alapas. Exiuit ergo iterum Pilatus foràs, & dicit eis, Ecce adduco vobis eum foràs, vt cognoscatis quia nullam in eo inuenio causam. Exiuit ergò* IESVS *foràs, portans coronam spineam, & purpureum vestimentum. Et dicit eis:* ECCE HOMO. *Cùm ergò vidissent eum pontifices & ministri, clamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudæi, Nos legem habemus, & secundùm legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Cùm ergò audisset*

Pilatus

Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus est prætorium iterum, & dicit ad IESVM: *Vnde es tu?* IESVS *autem responsum non dedit ei. Dicit ergò ei Pilatus, Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit* IESVS: *Non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autem clamabant dicentes, Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis qui se regem facit, contradicit Cæsari.*

Pilatus autem cùm audisset hos sermones adduxit IESVM *foràs, & sedit pro tribunali, in loco qui dicitur Lithostrotos, Hebraicè autem Gabbatha. Erat autem Parasceue Paschæ hora quasi sexta, & dicit Iudæis, Ecce Rex vester. Illi autem clamabant, Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus, Regem vestrum crucifigam? Responderunt Pontifices, Non habemus Regem nisi Cæsarem. Tunc ergò tradidit eis illum, vt crucifigeretur. Susceperunt autem* IESVM: *& eduxerunt. Et baiulans*

ſibi crucem exiuit in eum qui dicitur Caluariæ locum, Hebraicè Golgotha, vbi crucifixerunt eum, & cum eo alios duos, hinc & hinc, mediũ autem Ieſum. Scripſit autem & titulum Pilatus: & poſuit ſuper crucem. Erat autem ſcriptũ: IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM. *Hunc ergò titulum multi Iudæorum legerunt: quia propè ciuitatem erat locus, vbi crucifixus eſt* IESVS: *Et erat ſcriptum Hebraicè, Græcè & Latinè. Dicebãt ergò Pilato Pontifices Iudæorũ: Noli ſcribere Rex Iudæorum, ſed quia ipſe dixit, Rex ſum Iudæorum. Reſpondit Pilatus: Quod ſcripſi, ſcripſi.*

Milites ergò cùm crucifixiſſent eum, acceperunt veſtimenta eius (& fecerunt quatuor partes: vnicuiq; militi partem) & tunicam. Erat autem tunica inconſutilis, deſuper contexta per totum. Dixerunt ergò ad inuicem: Non ſcindamus eam, ſed ſortiamur de illa cuius ſit. Vt Scriptura impleretur, dicens: Partiti ſunt veſtimenta mea ſibi, & in veſtem meam miſerunt ſortem. Et milites quidem hæc fecerunt. Stabat autem iuxta crucem Ieſu mater eius, & ſoror matris eius Maria Cleophæ &

Maria Magdalene. Cùm vidiſſet ergò IESVS *matrem & diſcipulum ſtantem quem diligebat, dicit Matri ſuæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit diſcipulo, Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam diſcipulus in ſua. Poſtea ſciens Ieſus quia omnia iam cõſummata ſunt, vt cõſummaretur Scriptura, dicit, Sitio. Vas ergò erat poſitum aceto plenum. Illi autem ſpõgiam plenam aceto, hyſſopo circum ponentes, obtulerunt ori eius. Cùm ergò accepiſſet Ieſus acetum, dixit, Conſummatum eſt. Et inclinato capite tradidit ſpiritum.*

Iudæi ergo (quoniam Paraſceue erat) vt non remanerent in cruce corpora ſabbato (erat enim magnus dies ille Sabbati) rogauerunt Pilatum vt frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergò milites: & primi quidem fregerunt crura, & alterius qui crucifixus eſt cum eo. Ad Ieſum autem cùm veniſſent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura, ſed vnus militũ lancea latus eius aperuit, & cõtinuò exiuit ſanguis & aqua. Et qui vidit teſtimonium perhibuit: & verum eſt teſtimonium eius. Et ille ſcit quia vera dicit: vt

& vos credatis. Facta sunt enim hæc vt scriptura impleretur, Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt. Posthac autem rogauit Pilatum Ioseph ab Arimathæa, (eò quòd esset discipulus IESV, *occultus autem propter metum Iudæorum) vt tolleret corpus* IESV. *Et permisit Pilatus. Venit ergo & tulit corpus Iesu. Venit autem & Nicodemus, qui venerat ad* IESVM *nocte primùm, ferens mixturam myrrhæ & aloës, quasi libras centum. Acceperunt ergò corpus* IESV, *& ligauerunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire. Erat autem in loco vbi crucifixus est, hortus: & in horto monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus erat: ibi ergò propter Parasceuen Iudæorum, quia iuxta erat monumentum posuerunt Iesum.*

NOTAE QVAEDAM DE PRAECIPVIS CHRISTI DOMINI AFFLICTIONIBVS ET VIRTVTIBVS, CVM SÆPE ALIAS, tum in hebdomada sancta maximè per partes expendendæ.

I.

De horto in monte Oliueti.

FELIX hortus, quia conscius & testis immensæ tristitiæ ac sollicitæ precationis Domini mei, qui cõfecto Euãgelicæ prædicationis officio, ad mortem properans, verbis, gestibus, ac sudore sanguineo, vt antea nunquàm incredibilem animi sui angustiam declarat, seq; totum ad bibendum pro nobis amarissimum calicem ex amore & obediẽtia offert patri. *Oblatus est enim quia ipse voluit*, seipsum nempè ad patiendũ offerre: excluso omni subsidio alieno. *Circumspexi*, inquit, *& nõ erat auxiliator: quæsiui, & nõ fuit qui adiuuaret. Torcular calcaui solus, & de Gentibus non est vir mecum.* Nec omittit interim suos discipulos ad vigilandi & precandi officium in eodem horto excitare.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. Isai. 53. Isai. 63.

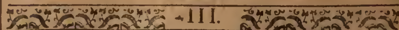
II.

De cruciatibus nocte susceptis.

HEI mihi, quàm acerba & funesta nox Filio Dei? quæ omnem illi libertatem & quietem adimit, atque contra illum tempestatem per Iudaicos magistratus sæuissimam concitat. Tunc ille (Angelorum deliciæ) à discipulo Iuda traditur, à nefarijs capitur, constringitur, abducitur, examinatur, accusatur, damnatur, pro latro-

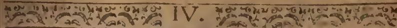
Matt. 26. Luc. 22. Ioan. 18.

ne blasphemis impioque censetur à flagitiosis. Quàm verò indignè & crudeliter in Annæ & Caiphæ pontificũ ædibus tractatur, tot alapis, colaphis, sputis & irrisionibus pro insa-
Psal.21. na Iudæorũ libidine diuexatus? *Circumdederunt me* inquit, *vituli multi, tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super*
Thren.4. *me os suum, sicut leo rapiens & rugiens.* Ita demum Ieremiæ completur vaticinium: *Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris.*

III.

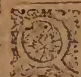
De Apostolis à Christo secedentibus.

Matt.26. Marc.14. IMbecilles & instabiles se discipuli præbent, qui lectissimum optimumque Præceptorem contra fidem datam deserunt, ac se turpi fugæ committunt, quùm vident illum ab impijs comprehendi. Tantus enim illos metus ac terror inuaserat, vt pati scandalum viderentur, sicut Christus illis fore prædixerat. Tum præcipuus inter illos Petrus, primum illum in pugnando ardorem citò remittit, & cùm inter impios versatur, timidus magistrum optimum abnegat, & palàm abiurat, quùm antea in carcerem & mortem Christum sequi promisisset. Sceleratior verò Iudas est, qui vt pacto impio satisfaciat, amicum quidem osculum, sed ad prodendum innocentem sacrilegis hostibus Domino pre-
Matt.26. & 27. bet, cumque paulò post fœdissimæ proditionis illum pœnituisset, infœlix laqueo vitam ipse suam abrupit. Quæ mala discipulorum Christum haud leuiter afflixerunt, simul-
Zach.13. que Prophetica illa dicta confirmârunt: *Percute pastorem,*
Psal.68. *& dispergentur oues. Extraneus factus sum fratibus meis, &*
Psal.40. *peregrinus filijs matris meæ. Homo pacis meæ, qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem.*

IV.

De Christi patientis mansuetudine.

QVAM

VAM præclara & amabilis illa Domini est mansuetudo, quum totam cohortē Iuda duce aduentantem, blandè salutat, verbo ad terram sæpè, at sine cuiusquam offensione prosternit, Iudam perfidè osculantem admittit, & amicè compellat, seque armatis & ferocibus hostibus capiendum, ligandum abducendumque permittit? Sed & abscissam Malcho aurem vltrò restituit, nec minùs Petrum iam fœdè lapsum & relapsum respicit, vt se agnoscat & corrigat. Eâdem benignitate tractat latronem postea, suum illi consortium in paradiso eo ipso die pollicens, qui & velut sui oblitus, pro capitalibus & sanguinarijs hostibus Patrem in cruce clementer inuocat & implorat. Quid igitur Agno illo mansuetius? qui tollit peccata mundi, quique per Ieremiam testatur: *Ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam*, & in cuius sanguine lauantur & dealbantur, vt à Ioanne scriptum est, stolæ beatorum?

Ioan.18. Luc.22. Luc.23. Ioan.1. Ierem.11. Apoc.7.

V.

De Christi capti vinculis.

MABO & colam pretiosa vincula Domini mei, quæ illi velut facinoroso inijciuntur, & sacras eius manus violenter adstringunt. Nam à Satanæ ministris furentibus dirè ligatur ac religatur, simulque ad varia impiorum Iudicum tribunalia non secus quàm facinorosus latro raptatur, columnę fortiter alligatur, & clauis crassis ac ferreis ita configitur, vt corpus cruci adhæreret compaginatum, manusque & pedes vulnerati dolorem illi adferrent acerbissimum. Ad hunc modum impleri oportuit vaticinium, ab eo ipso prædictum: *Foderũt manus meas & pedes meos*. Vt hinc etiam demirantes Angeli dixerint: *Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum?*

Matt.26. Ioan.18. Psal.21. Zach.13.

VI.

De patientia Domini à Iudæis comprehensi.

Stupenda illa Christi patientia fuit, cùm sustineret hostes leonibus rugientibus lupisque rapacibus immaniores, à quibus accusaretur, damnaretur,
Matt. 27. percuteretur, totoq; corpore dilaceraretur. Nam & caput
Luc. 23. eius venerandum arundine durè cædebant, & spinis præacutis configebant, priusquàm sententia Iudicis in illum esset pronunciata. Cùm maiorē in modum sitiret, non aquæ paululum, sed acetum & fel obtrudūt moribundo, eiq; inter extremos dolores palàm illudunt, nec solùm verbis, sed etiam clauis ferreis illum crucifigunt, mortisque genus vt atrocissimum, ita & ignominiosissimum ingentī rabie procurant ac inferunt, vt nequissimi & crudelissimi homines in hunc Agnum maximè desæuirent. Habet ergò Christus
Psal. 68. quod iure lamentetur, & per Prophetam dicat: *Intrauerūt aquæ vsq; ad animam meam, infixus sum in limo profundi, veni in altitudinem maris: & tempestas demersit me. Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persequuti sunt me inimici mei iniustè: quæ non rapui tunc exsoluebam.*

VIII.

De Christi in suis cruciatibus modestia.

Luc. 23. Ingens & perpetua Christi patientis fuit modestia, præsertim cùm ad aulam Regis Herodis pertraheretur, multisque illic nominibus falsò & grauiter insimularetur ab his, qui apud Iudæos plurimùm authoritate valebant. Ita enim submissè apud Herodem se gessit, vt multa roganti ne verbum quidem responderit, & nec

gratiam illius ambireneque, aulicis placere vellet. Non recuſat ſumma ſapientia pro ſurdo, muto, immò & pro ſtulto & morione deputari, quando & alba veſte probrosè induitur, ac palàm illuditur, & velut exploſus, non ſine vulgi ludibrio ad Pilatum reducitur furiosè. Hoc eſt nimirũ quod ipſe per Dauidem loquens prædixerat: *Improperium exſpectauit cor meum & miſeriam, & ſuſtinui qui ſimul contriſtaretur, & non fuit: & qui conſolaretur & non inueni.* Quarè nos etiam cum alio Vate meritò dixerimus: *Vidimus illum deſpectum & nouiſſimum virorum, virum dolorum & ſcientem infirmitatem.* Pſal. 68. Iſai. 53.

VIII.

De patientis Chriſti taciturnitate.

ET admirandum & imitandũ putabo Chriſti Domini ſilentium, qui cùm malediceretur, non maledicebat, & cùm pateretur, nõ comminabatur: tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè, ſicut Petrus affirmat. Nam & à Pontifice ſummo per Deum viuum adiuratus, vix pauca reſpondit. Tacet à falſis teſtibus in iudicio Iudaico ſæpè multumq; accuſatus. Tacet, cùm Pontifices illum coràm præſide non ſine aperta calumnia inſectantur. Tacet in aula Herodiana, ſicut & à Pilato interrogatus, ita vt vix pauca maximèq; neceſſaria ei fuerit proloquutus. Non vindictam aduerſus quenquã expetit aduerſariorum, nec malè ſed benè precatur omnibus, etiam palàm cõuicìantibus, ac immaniter affligentibus. Audit multos impudenter mentientes, & contrà ipſum importunè vociferantes, impieq; ſubſannantes, quos omnes pertinaci excipit ſilentio, nihil ſollicitus de ſua innocentia defendenda. Tàm ſedulò compleuit vetus illud Iſaiæ vaticinium: *Sicut ouis ad occiſionem ducetur, & quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcet, & non aperiet os ſuũ.* Inſaniebant interim aduerſarij ira odioq; flagrantes, de quibus ipſe per Dauidem fuerat vaticinatus: 1. Pet. 2. Matt. 26. Luc. 23. Ioan. 18. Iſai. 53.

Psal. 68. *Factus sum illis in parabolam, aduersum me loquebantur, qui sedebant in porta, & in me psallebant qui bibebant vinum. Tu scis improperium meum & confusionem meam.*

IX.

De Domini nostri afflicti benignitate.

ILLVSTRIS Christi benignitas in tota eius passione mirè refulget, siue illum in Annæ vel Caiphæ palatio, siue in Herodis aula, vel in Pilati prætorio, ac in cruce ipsa præsentem sedulò intueare, peculiariter verò cùm idem iussu Præsidis dirè flagellatur. Vestes enim illi innocentissimo detrahuntur, vt nudus cum virgineo corpore, inter sceleratos milites appareret. Offert illis manus duræ columnæ alligandas, præbetque totum corpus funibus adstringendum, nullam vt membrorum haberet liberam potestatem. Quàm patienter & clementer flagra excipit? cùm fortassis & scorpionibus sæpè multumque conciderent, à vertice quidem capitis ad plantas vsq; pedum corpus tenerrimum immaniter flagellantes. O belluas, non homines, à quibus ille pudibundus semperque castus diras tot plagas accipit, toto vt corpore liuidus ac sanguinolentus relinquatur. Hanc miseram sortem ille non obscurè verbis Propheticis indicauit: *Quasi lugens & contristatus sic humilitabar, & aduersum me lætati sunt & conuenerunt: Congregata sunt super me flagella.* Ac iterum: *In me transierunt iræ tuæ*, inquit ad Patrem, *& terrores tui conturbauerunt me.*

Psal. 34. & 87.

X.

De Christi [in suis] suppliciis obedientia.

MERITO mihi cordi erit incomparabilis illius obedientia, qui Patri suo cœlesti vsque ad mortem, mortem autem crucis, quæ omnium est atrocis-

sima, perfectè paruit, & calicem pro nobis omnibus amarissimum bibit. Quid quòd nefarijs etiam Pontificibus ac ethnico iudici, eiusque militibus efferatis sese subiecit, illisque pro sua libidine se iudicandum ac torquendum planè obtulit atque permisit? plura etiam & acerbiora, si voluissent, cum summa obedientia tolleraturus, nullumque supplicij genus quod excogitare potuissent, recusaturus. Etenim nostra & contumax & vetus illa inobedientia id merebatur, vt Christi obedientia Deum nobis placaret offensum, & idcircò totus afflictus verè illud sibi sumeret: *Ego sum vermis & non homo: opprobrium hominum & abiectio plebis. Omnes videntes me, deriserunt me, sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea.* Tum per alium Prophetam rectissimè affirmatur: *Omnes nos quasi oues errauimus, vnusquisque in viam suam declinauit: & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.*

Genes. 3.

Psal. 21.

Isai. 53.

XI.

De fortitudine Domini patientis.

LAVDANDA est vtique Christi constantia, & admiranda fortitudo tùm in angoribus animi, tùm in cruciatibus corporis omnibus perferendis. Fuit enim ille, vti Propheta dixit, *Factus sicut homo sine adiutorio,* qui solus illam sibi vocem vsurpare potuit: *Deus meus, Deus meus vt quid dereliquisti me?* Habitus est idem deterior latrone flagitioso, qualis fuit Barrabas, & inter duos latrones medius in cruce pependit, postquàm ad hoc acerbissimum supplicij genus ab omni populo postulatus, & ab iniquissimo præside publicè condemnatus esset. Is ipse iam totus ferè confectus, viribusque destitutus, & corpore fractus, tam ingens quàm graue ligni pondus suis humeris impositum excepit, nec sine vi & contentione maxima deportauit, frequenti populo spectante, protrudentibus militibus, ridentibus æmulis, mulierum turba plorante.

Psal. 87.

Psal. 21.

Matth. 27.

Ac per

Ac per mediam quidem vrbem ad funestum illum supplicij locum vsque crucem hanc probrosissimam pertulit, à
Marc. 15. nullo quidem, nisi à Simone Cyrenæo vel inuito subleuatus. Proinde inter afflictos omnes nullus æquè ac Christus
Thren. 1. hoc sibi dictum vendicârit: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte, si est dolor, sicut dolor meus.* Ac iterum velut vnumquemque nostrum compellans, per Isai-
Isai. 43. am non temerè queritur: *Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.*

XII.

De supplicio Crucis Domini.

BENEDICTA, quæ prius apud omnes maledicta erat, Crux à tali Rege, sceptri & vexilli loco electa, defatigatis humeris tam diu, tam ægrè, tam laboriosè gestata, pro cubili & lecto Domini mei suscepta, in perpetuum speculum & exemplar omnibus qui salutem veram quærunt, proposita, tum Filio Dei ad extremum certamen perficiendum, & ad mundi principem superandum tradita, & demùm supremo altari Redemptoris ac Pontificis ad sublime sacrificium pro mundi peccatis immolan-
Ioan. 19. dum, arcano Dei consilio destinata. O mirum & miseran-
Luc. 2. dum spectaculum, quod Mariæ matris & cuiusque pij animam meritò vulneret, si rectè spectetur Rex gloriæ, qui in cruce supinus iacet à vertice vsque ad calcem dilaniatus, nudus & liuidus sub dio ventis & frigori expositus, & sic ligno affixus aspero, vt eius caro laceretur, nerui rumpantur, & vulnera momentis singulis dilatentur.. De hac cruce Domini apud Ieremiam loquũtur Iudæi impij: *Venite mit-*
Ierem. 11. *tamus lignum in panes eius, & eradamus de terra vitam eius.*
Lib. 4. de vera sapientia. Vbi lignum Crucem significat, & panes corpus Domini, Lactantio teste: sicut Iræneus, Tertullianus & Cyprianus locum illum accipiunt. Eôdem referunt veteres dictum illud Moysi: *Erit pendens vita tua ante oculos tuos, & timebis*

die ac nocte, & non credes vita tuæ. Et antequàm Iudæi interpretationem ſeptuaginta corrumperent, in Pſalterio lectum fuit: *Dominus regnabit à ligno*, ſicut ex Iuſtino & Tertulliano licet conuincere. Nihil autem illo dicto apertius: *Foderunt manus meas & pedes meos: dinumerauerunt omnia oſſa mea.* Deut. 28. Pſalm. 49. Pſalm. 21.

XIII.

De Chriſti afflicti charitate.

QVOD à Propheta dictum eſt: *In charitate perpetua dilexi te, ideò attraxi te miſerans*, ad Chriſtum quoque pro nobis afflictum & crucifixum referam, qui ſuum ineffabilem & incredibilem erga nos amorem tunc declarauit maximè, cum ſeſe adeò exinaniuit, vt cùm ſummus eſſet Dominus, ſe infimum ſeruum, virum nouiſſimum, opprobrium hominum, vulgi fabulam, & quemadmodum Paulus vocat, legis maledictum faceret. *Maledictus enim omnis qui pendet in ligno.* Etenim velut alter Ionas, vt magnam ſedaret tempeſtatem in qua pereundum erat alioquin cunctis mortalibus, in altiſſimum dolorum pelagus ſeipſe ſponte demiſit, corpusque ſimul & animam tetris fluctibus afflictionum prorſus immerſit. Ad hanc ſuæ erga nos dilectionis vehementiam deſignandam, cùm longè minore negotio redimere hominem poſſet, flagellis eſt cæſus, ſpinis coronatus, clauis confoſſus, affixus patibulo, ſceleratis annumeratus, & opprobrijs ſaturatus, truculentis etiam hoſtibus ita benignus, vt illis à Patre veniam ex amore maximo precaretur. Eâdē charitate duce verba illa ſeptem in cruce moribundus protulit, eaque conſummauit omnia, quæ ad Prophetica oracula complenda & ad ſalutem humano generi perdito reſtituendam ſpectabant. Amantis erat brachia in cruce ſua extendere, ſacrumque caput tempore mortis inclinare, perinde ac ſi ad ami-

Ierem. 31. Pſal. 21. Galat. 3. Deut. 21. Ioan. 1.

cum osculum & fidum amplexum cunctorum animas veluti sponsas pelliceret, atque ad se redamandum suauissimè inuitaret. Cæteris quidem beneficijs, quæ infinita sunt, nos ad sui amorem Christus incitauit, moriens autem tantùm non compulit, quemadmodum & illo verbo
Ioan. 12. subindicauit: *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad*
Rom. 5. *meipsum*. Hinc à Paulo asseritur: *Commendat charitatem suam Deus in nobis, quoniam cùm adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Is amore velut ebrius, nos miseros ac perpetuæ damnationi obnoxios tanti habuit ac fecit, vt in redimendis nobis nullam rationem habere voluerit suæ naturæ innocentissimæ, personæ dignissimæ, corporis tenerrimi, animæ sanctissimæ, vitæ nobilissimæ, ac sanguinis demum pretiosissimi, quo vbertim effuso mundum vniuersum restituit, omniaque in cœlis ac terris pacificauit. De hoc amore iustè Ioannes prodidit, IESVS
Colos. 1. CHRISTVS *est testis fidelis, primogenitus mortuorum & prin*
Apoc. 1. *ceps Regum terræ, qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, & fecit nos regnum & sacerdotes Deo & patri suo.* Et ante Ioannem Isaias, vt suam Christo daret gloriam, apertè professus est: *Verè languores nostros ipse tulit &*
Isai. 53. *dolores nostros ipse portauit: Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum. & liuore eius sanati sumus.*

XIV.

De Christi crucifixi corpore.

AVE Christi corpus virgineum, omnis næui ac labis expers, perpetuò purum, & omni ex parte sanctum, optimè semper constitutum, pulcherrimisque animi dotibus, & amplissimis virtutibus mirabiliter exornatum. Aue corpus Angelis iuxta ac hominibus reuerendum, in vegeta & florenti illa ætate pœnis acerbissimis à Iudæis & Gentibus excruciatum. Aue corpus flagellis

laceratum

laceratum, ſpinis transfixum, alapis & pugnis liuidum, clauis perforatum, lancea confoſſum, & in aëra cum cruce ſubleuatum, ac velut vua generoſa in torculari pro nobis expreſſum. Aue corpus pro cunctis omnium peccatis expiandis traditum, & ſuper altare crucis oblatum, vt hoſtia Deo eſſet in odorem ſuauitatis. Aue corpus, cuius & ſenſus omnes, & membra ſingula proprio ſingularique tormento diſcruciata, id effecerunt, vt oblatus ille Agnus fieret nobis ſapientia, & iuſtitia & ſanctificatio, & redemptio. Aue corpus, quod ſicut ſummè humiliatum, depreſſum, afflictum & morte conſumptum fuit: ſic etiam à morte ad vitam rediens, maximum dignitatis gloriæque gradum obtinuit, vt iam ſuper omnia quæ in cælo & in terris & ſub terris, viuunt, exaltatum maneat, ac ſimul adoretur. De hoc ipſo corpore, quod veri & perpetui fœderis Dei cum hominibus arca viua fuit, Chriſtus longè ante per Iſaiam denunciârat: *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus & conſpuentibus.* Ad hoc ipſum corpus plagæ pertinent, quas indicat Zacharias, vt Chriſti vulnera, eorumque cicatrices in Chriſti carne reſiduas comprobet: atq; hoc etiam Chriſti nomine adiungit: *Adſpicient ad me quem confixerunt.*

Epheſ.5. 1.Cor.1. Phil.2. Iſai.50. Zach.13. & 12. Apoc.1.

XV.

De morte Domini crucifixi.

MIRABILIS eſt ſanè mors illius magni vereque boni Paſtoris, qui vitam ſuam ſimul & ſanguinem ouibus redimendis clementer impendit. Etenim ſua morte tot mille credentium mortem ſuſtulit, ipſoſque mortuos, cùm nulla vitæ & ſalutis humanæ ſpes reliqua eſſet, ad vitam perpetuam reuocauit. Mors vtique crudelis & acerba, quam homines impij & ſcelerati tàm nefariè, perturbatè, tumultuanter, immaniter procurarunt, tantiſq; illuſtrata miraculis, vt ad eius adſpectū non ſolùm

Ioan.10. Luc. 23. Matt.27.

homines præsentes obstupescerent, sed cœlum etiam ac terra cohorrescerent, ipsaque mundi elementa sui autoris occisi decessum vel lugere, vel vindicare viderentur. Nam vt Hieronymus quoque dixit: Omnis creatura compatitur Christo morienti. Sol obscuratur, terra mouetur, petræ scinduntur, velum templi diuiditur.] Mors demum isthæc pretiosa, potens & efficax fuit, tot malorum in vtroque seculo præsenti & futuro profligatrix, bonorumque omnium ad iustitiam & salutem hominis pertinentium ferax, qua mortuis vita, seruis libertas, & salus perditis restituitur, iraque diuina placatur mortalibus. Ita demum impleri constat diuina illa oracula: *Dispertiam ei plurimos & fortium* (dæmonum) *diuidet spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam, & cum sceleratis reputatus est: & ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogauit.* Apud Danielem Angelus ita loquitur: *Post hebdomadas sexaginta duas occidetur Christus: non erit eius populus qui eum negaturus est.* Sed quid ego multis? quãdo de hoc noui testamenti Mediatore, ac eius morte & sanguine Paulus præclarè disserit Hebræis, & inter alia nos omnes ita cõsolatur: *Sanguis Christi qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruiendum Deo viuenti:* Ac iterum: *Consummatus,* inquit, *factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ.*

In Euang. Matthæi. Matt. 27. — Isai. 52. — Daniel. 9. — Hebr. 9. — Hebr. 5

ADORAMVS igitur & benedicimus te Domine Iesu CHRISTE, in quo est salus, vita & resurrectio nostra, per quem saluati et liberati sumus: *quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu & lingua & populo & natione, & fecisti nos Deo nostro regnum & sacerdotes.* Qua demum ratione *dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem & diuinitatem, & sapientiam & fortitudinem & honorem & gloriam, & benedictionem*, quemadmodum & cœlites ipsos contestari Ioannis prædicat Apocalypsis. Non prætereo Ignatij testimonium de hoc ipso die, qui

Apoc. 5. — Apoc. 5.

Parasceue dicitur,& ab illo Apostolico viro ita describitur: in Parasceue Christus hora tertia sententiam accepit à Pilato,permittente id Patre. Sexta hora crucifixus est,nona exspirauit,ante Solis occasum sepultus est. Sabbato sub terra in monumento remansit, in quo posuit eum Ioseph Arimathæus. Complectitur itaque Parasceue passionem, sabbatum,sepulturam,Dominicus dies resurrectionem.] In epist.ad Trallianos.

NOTAE DE RECTO VSV DIEI PARASCEVES.

QVONIAM hic dies est viderique debet sacrosanctus, quem veteres magna religione & grauitate in templo domique celebrarunt, nō abs re fuerit pauca subijcere, quæ ad Catholicam pietatem hodie tum exercitandam, tum confirmandam facere videantur. Ac primùm ego corde & ore confitebor insignem illum & solidæ consolationis plenum fidei nostræ articulum ab Apostolis traditum, nempè, Passus sub Pontio Pilato,crucifixus,mortuus & sepultus. Hinc enim Num.21. æreus ille serpēs est ab Israëlitici populi magistro Moyse e- Ioan. 3. rectus in solitudine,cuius simulacrum conspectum à venenatis serpentibus saucios ac morti obnoxios mirè curabat. In huius cruce, sicut in re nulla alia, quæ iustitiam & salutem æternam homini conferat gloriabor, memor testātis hoc Apostoli: *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri* Galat.6. *Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Optabo mihi gratiam dari in hoc summo mysterio philosophandi, de quo idem Paulus, licet in cœlum ter- 2.Cor.12.

tium raptus, arcana multa & ineffabilia didicisset, tamen
1.Cor.1. fidenter affirmauit. *Non iudicaui me scire aliquid inter vos nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.* Gratulabor &
Ibidem. illis omnibus, qui Christum hodie crucifixum & mortuum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam, simulque vocatis Iudæis ac Græcis Dei virtutem, & Dei sapientiam, ingenuè profitentur, illumque non cum sacrilegis Iudæis falsò & irrisoriè, sed cum fideli Thoma verè ac religiosè adorant, vt ex animo dicãt singuli: *Dominus meus*
Ioan.20. *& Deus meus.* Maioris idcirco faciam, ac libentius venerabor Ecclesię sacramenta, quòd sint veluti canales à Christi crucifixi latere deriuati, per quos sacratissimæ passionis eius virtus ad nos manat, nimirùm gratia, charitas, remissio peccatorum, robur spiritus, & omnia demum infirmitatis nostræ medicamenta. Vt hinc ab Augustino dictum
In Euang. Ioannis, & lib. 15. de ciuit. Dei, cap. 26. legamus: Latus Christi apertum est, vnde sacramenta Ecclesiæ manauerunt, sine quibus ad vitam quæ vera vita est, non intratur.] Ac de sacramentis eisdem pronunciat Cy-
In serm. de passione Christi. prianus: Quicunque sunt sacramentorum ministri, qualescunque sint manus quæ vel mergunt accedentes ad baptismum, vel vngunt, qualecunque pectus, de quo sacra exeunt verba, operationis authoritas in figura crucis omnibus sacramentis largitur effectum, & cuncta peragit nomen, quod omnibus nominibus eminet à sacramentorum vicarijs inuocatum.]

IAM verò inter omnia Christi beneficia nobis collata, nullum ego præstantius, magisque necessarium, & sæpius expendendum putabo, præterquàm quod hic noui te-
Heb.9. stamenti Mediator ac mundi Propitiator, cùm adhuc pec-
1.Ioan.2. catores & inimici, reique mortis essemus, suum pro nobis
Rom 8. sanguinem vitamque profudit. Hoc enim ipso & Pater æternus, qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis o-
Apoc.1. mnibus in mortem verè funestam tradidit, & Filius ipse qui nos immundos à peccatis abluit in sanguine suo copiosè profuso, charitatem incomparabilem declarauit. Cui quidem Opt. Maximoque Redemtori vt me gratiorem osten-

dam, certò statuam illi gratiam à me non minorem deberi, quàm si idem nõ solùm pro omnibus Adæ filijs, sed pro me solo hausisset calicem amarissimæ passionis. Vnde cum Apostolo fidenter & frequenter dicere habeo: *Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*: nimirùm vt hoc inęstimabile beneficium non secus æstimem, amplectar ac diligam, quàm si mihi soli fuisset impensum. Hoc enim affectu me prçditũ esse conuenit, quo ille insignis Christi amator Ignatius flagrans dixit: *Amor meus crucifixus est*. Atq; vt rectius obseruem præceptum illud: *Respice in faciem Christi tui*, hunc ipsum gloriæ Dominum velut in cruce pendentem, ac vulneribus plenum mihi ob oculos ponã, hisq; illum verbis, vt me docuit Augustinus, affabor: Quid commisisti dulcissime puer, vt sic iudicareris? quod scelus tuum, quæ noxa tua, quæ causa mortis, quæ occasio tuæ damnationis? Ego enim sum tui plaga doloris, tuę culpa occisionis. O mirabilis censuræ conditio, & ineffabilis mysterij dispositio. Peccat iniquus, & punitur iustus. Delinquit reus, & vapulat innocens. Offendit impius, & damnatur pius. Quod meretur malus, patitur bonus: quod perpetrat seruus, exoluit Dominus: quod committit homo, sustinet Deus.] Quapropter sollicitè mihi cogitandum est, quid Christus pro tanto beneficio à me potissimùm requirat, & quid ego vicissim rependere debeam. Illud verò in eo consistit maximè, summo vt odio detester peccatum, quod Filius Dei morte, mortisque tormentis acerbius, magisque inuisum habuit. Verissimum enim est quod Pater Deus per Isaiam testatur: *Propter scelus populi mei percussi eum: Omnes enim nos quasi oues errauimus, vnusquisque in viam suam declinauit, & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrûm.* Vnde & Christus ipse per eundem Prophetam homini loquitur: *Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi dolorem in iniquitatibus tuis.* Id quod Bernardus magis explicat, quum Christum Dominum ingrato peccatori exprobrantem ad hunc modum inducit: Nonne satis

Galat. 2.
In epist. ad Romanos.
Psal. 83.
In Meditat. cap. 7.
Isai. 53.
Isai. 43.

propter te vulneratus sum? nunquid non pro iniquitate tua afflictus sum? Cur addis afflictionem afflicto? magis aggrauant me vulnera peccati tui, quàm vulnera corporis mei.] Quocircà vt Christi passio & mors, quàm nunc Ecclesia maximè repræsentat, fructum nobis genuinum ac necessarium adferat, inprimis mori debemus omnes peccato, nec obliuisci Apostolicæ sententiæ: *Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus.* Sicut & Paulus ob eandem causam affirmat: *Pro omnibus mortuus est Christus*, simulq; renatis iniũgit omnibus, *Existimate vos mortuos quidem esse peccato, viuentes autem Deó in Christo Iesu Domino nostro. Non ergò regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentijs eius.*

1.Pet.2.

2.Cor.5. Rom.6.

Adhæc præsens dies requirit, Christianum vt luctum libenter suscipiam, & publicè præ me feram. Etenim non solùm de hoc die, verùmetiam de præsenti tota hebdomada Bernardus, vt constantem veterum Orthodoxorum morem repetat & confirmet, verissimè dixit: Vniuersi Christiani sacra hac septimana aut præ solito, aut præter solitum pietatem colunt, modestiam exhibent, humilitatem sectantur, induunt grauitatem, vt Christo patienti quodammodò compati videantur. Quis enim tam religiosus inquit, qui non compungatur? quis tam insolens vt non humilietur? quis tam iracundus vt non indulgeat? quis tam deliciosus vt non abstineat? quis tam flagitiosus vt non contineat? quis tam malitiosus vt non pœniteat his diebus? Meritò quidem: nempè adest passio Domini vsque hodie terram mouens, petras scindens, aperiens monumenta.] His consonat sæpè Rupertus Abbas, inter alia scribens: Non ita gaudere debemus de gratia tradentis, vel de charitate morientis, vt non etiam doleamus, quòd tanto Domino, tormentorum & mortis causa fuimus. Siquidem non gaudere ingratitudinis, non dolere autem crudelitatis est.] Ac iterum: Hac die tristitia regnet, hac die contristemur ad pœnitentiam: ferrum

Feria 5. de hebdomada pœnosa

Lib.6. de diuinis officijs, cap.2. & 3.

Dominicæ passionis nostram pertranseat animam : Claui manuum ac pedum eius, carnem nostram configant: Crux eius nostram suspendat concupiscentiam: compatiamur vt conregnemus.] Et qui multò est vetustior Chrysostomus, tradit, ea quæ CHRISTVS pro nobis est passus, cum pœnitentia & planctu perpendi oportere. Humiliauit seipsum inquit, vt homo, te pretioso sanguine suo redemit: qui dat escam omni carni, ieiunauit propter te: qui mellis dulcedinem creauit, qui cœlum stellarum cœtu coronauit, spinis propter te coronatus est, & vsque ad mortem obediens factus est. Igitur in his non lætari sed plangere conuenit, & credere dicenti: Quæ dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini. Propterea & Saluator ait: Beati qui lugent.] Quare mihi quoq; dictum putabo, quod Propheta Ieremias hortatur: *Deduc quasi torrentem lachrymas per diem & noctem: Non des requiem, nè taceat pupilla oculi tui, effunde sicut aquã cor tuum ante conspectum Domini.*

Hom. 22 ad popul. Antiochẽsem.

Psalm. 4.

Matth. 5.

Thren. 2.

Quod verò Christus cruce grauatus, ad lugentes mulieres dixit: *Filiæ Ierusalem, nolite flere super me*, iusta est reprehensio muliercularũ, cœcum & præposterum planè luctum præ se ferentium, quia nõ agnoscebant diuinam Filij Dei potentiam & ineffabilem charitatem, qua volens libensque pro salute perditorum properauit ad mortem, sed eum spectabant vt infirmum & imbecillum hominem, inuito animo tam dira & indigna patientem, qui nec posset, si vellet, se ab hostilibus iniurijs ac pœnis defendere. Igitur huiusmodi Hierosolymitanæ mulieres egebant correptione, vt indignum indecorumq; fletum compescerent, vtque seipsas potius ac filios suos deplorarent, quibus, sicut & vniuersæ vrbi ac regioni, ineluctabilis, extrema & horrẽda prorsus calamitas immineret. Non autem Christi mens & sentẽtia fuit damnare vel prohibere pium ac religiosum lugendi modum, quo Christiana Ecclesia hoc die memoriam passionis & mortis eius lugubri pompa & flebilibus ceremonijs concelebrat, quo præterea pij mortem Domini

Luc. 23.

dolore ac lachrymis, susceptisque pœnitentię operibus tot
Ioan.19. seculis prosequuntur. Quod quum faciunt, nihil de Christo
indignè sentiunt, sed matrē Domini Christo intimè compatientem imitantur, & sui laudabilis Christianiq; in Christum amoris sine omni hypocrisi produnt argumenta, ac
Zach.12. demum Zachariæ complent vaticinium, quo prædictum fuit de morte Domini studiosè deflenda. Nam & condolescentis naturæ sensus suggerit, & charitatis amicitiæque ratio postulat, vt membra suo capiti dolenti & patienti condoleant, siue compatiantur, neque sint prorsus astorgi. De-
Rom.12. Phil.3. flebo igitur cum Paulo inimicos crucis, siue sint veteres, si-
Ioan.19. ue noui, quibus nullum flendi tempus placet in Ecclesia, quique perfidis Iudæis tam insanè quàm importunè ridentibus hodie sese conformant, qnū se nec à nuptialibus conuiuijs abstinent, & crucifixi Domini obliuiscentes, genio, ventri ac luxui tantùm nō insani deseruiunt. Ego cum pijs maioribus paschale gaudium expectabo, atque ad illud me per salutarem luctum præparabo, maximè tùm mea, tùm aliorum hominum peccata ponderans & deplorans, vt quę adeò sunt enormia & perniciosa, vt nō nisi perquàm acer-
Rom.5. ba morte ac profuso sanguine Filij Dei potuerint expiari.
Esai.53. Cùm enim ille Agnus esset immaculatus, traditus est propter peccata nostra: vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, vt Scripturæ verbis vtamur.

Matt.26. & 27. Neque lugendi solùm, sed & precandi studium hoc die mihi augebitur, quandoquidem Christus Dominus passio-
Hebr.5. nem suam ab orando in horto auspicatus est, & relictus ab omnibus, in cruce simul absoluit, quando suum spiritū Patri non sine clamore & lachrymis cōmendauit. Tum probatissimus Ecclesię mos durat, vt solēnes hodie preces fundantur pro Ecclesiasticis & politicis Magistratibus, pro varijs ordinibus Catholicorum, pro hæreticis ac infidelibus, atque adeò pro perfidis ac sacrilegis Iudæis authorem vitæ excrucìantibus. Accedit quod Redemtoris nostri oratio &

cruenta oblatio hodie in cruce peracta, & à nobis æterno Patri cum vniuersis Filij meritis proposita, virtutē immensam porrigit ad benè sperandum & postulandum, ad impetrandum itidem & accipiendum ea bona, quæ nobis ac alijs desideramus. Est enim nunc apud Dominum misericordia & copiosa redemtio, quando & latro serò pœnitens, vt primus cum Christo paradysi esset incola, orando tam facilè impetrauit, & clamante pro nobis de terra in cœlum iusti fratris Abel sanguine, pia vota mortaliū irrita esse non possunt. Omni tempore pro statu sanctæ Ecclesiæ fideliter orandum est, inquit Rupertus, sed hac die præcipuè, qua Saluator noster pro cunctis orauit, & commmune pro omnibus sacrificium factus est.

Psal.129. Luc.23. Gen.4. Lib. 6. de diuin.offic. cap.17.

DE PRECIBVS CVM HOC DIE PARASCEVES CONIVNGENDIS.

I. PRECABOR *sedulò, vt bona prætermissa quæ indignus ego in omni vita operari debueram, clementer Christi meritis suppleantur, mala verò commissa, & merita peccatorum meorum pœna hoc efficacissimo Mediatoris sacrificio prorsus deleantur, atq; sic immundus ego, tam pretioso Agni immaculati sanguine totus abluar atq; sanctificer, ac simul ad meliorem vitam inchoandam potens auxilium Christianæ gatiæ adipiscar.*

II. PRECABOR *ad amoliendas communes fratrum Ecclesiæq; Catholicæ, ac adeò totius mundi calamitates, vt quæ nullius magis quàm tanti Redemtoris incredibili charitate & immensa virtute depelli, mitigari, ac superari possunt.*

III. PRECABOR *pro Christianis Catholicis in vnitate & obedientia fidei conseruandis, & pro summo Pastore, Petriq; Apostoli successore Pontif. Romano, vt ouile sibi concreditum ritè moderetur, & vnà cum alijs Episcopis benè præsit Ecclesiis.*

IV. PRECABOR *pro Regibus, Principibus & Magistratibus, vt suscepto muneri satisfaciant, inter se coniunctè viuant, pacem conseruent publicam, Ecclesiaq́; militantis strenui & fidi sint propugnatores.*

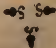
V. PRECABOR *pro afflictis, perturbatis, oppressis fidelibus toto orbe terrarum, vt in Christi pro ipsis mortui gratia & miseratione respirent, & in suis angoribus ac periculis efficacem Dei opem & consolationem sentiant.*

VI. PRECABOR *insuper pro iustis, vt in vera fide, & via bona confirmentur atq; proficiant. Tum pro iniustis & charitatis expertibus, vt è morte peccati ad vitam gratiæ resuscitati, nè Christus pro illis frustrà sit mortuus, offenso Creatori per pœnitentiam reconcilientur.*

VII. PRECABOR *pro infidelibus, hæreticis, schismaticis, ac impijs omnibus, vt per eum ipsum vitæ fontem, fideiq́; nostræ autorem atq; consummatorem Iesum hodie crucifixum & mortuum, suorum errorum, cunctæq; impietatis tenebris liberentur, seq́; ad Catholicæ fidei lucem, & Ecclesiæ Apostolicæ vnitatem amplectendam seriò transferant.*

VIII. PRECABOR *& pro animabus Purgatorij, vt pœnarum pro suis vitijs iustitiæ Diuinæ debitarum vinculis liberatæ, sub tali tantoq́; viuorum ac mortuorum patrono desideratam quietem, & necessariam pacem in cœlis adipiscantur.*

IX. PRECABOR *demum pro quibusvis Fidelibus viuis ac defunctis Catholicis hoc tanto & incomparabili Mediatore ac propitiatore semper indigentibus, atq; cum vniuersa Ecclesia supplex orabo: Respice quæsumus Domine super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Iesus Christus non dubitauit manibus tradi nocentium, & Crucis subire tormentum.*

PRAEAMBVLA ET NOTAE AD PASCHALES FERIAS, AC PECVLIARITER DE CHRISTI DOMINI RESVRRECTIONE.

REctè ab Augustino traditur, antiquam Ecclesiæ Catholicæ traditionem esse, vt cum mœrore Quadragesimam, & cum lætitia Quinquagesimam post Pascha celebremus: ideoque ieiunia solennia quæ hactenus durauerunt relaxari, & lætum cani Alleluia: tum diebus omnibus inter Pascha & Pentecosten intercedentibus, beatam æternitatem nobis hoc Ecclesiæ ritu significari. Fuit sanè illud quod Pascha præcessit, tempus mœroris, mortalitatis, tētationis ac pœnitentiæ: succedit autem à Paschate consolationis, lætitiæ & regni tempus, quo Dei laudes à fidelibus frequentantur, ac simul futura nobis cum Christo in cœlo fœlicitas adumbratur. Nihil verò dubium, Apostolos & Apostolicos viros diuino Spiritu illustratos præclarè sanxisse, Dominicum diem per totum annum singulari religione Christianis esse colendum, quandoquidem eo die Dominus & Redemtor noster à mortuis resurrexit, quēadmodum nos antea probauimus, ac Theophilus Alexandrinus, quem ab Hieronymo Latinè conuersum habemus, hisce verbis ostendit: Et mos & honestas à nobis exigit, vt omnem diē Dominicum honoremus, eumque celebremus, quoniam Christus Dominus noster præclarum in eo suæ resurrectionus munus obiuit. Et ideò in sacris Scuipturis ipse & primus appellatus est, vt sit nobis vitæ principium, & octauus, vt qui Iudæorū sabbatismum exuperauerit.] Clemens autem Romanus inter Apostolicas constitutiones quas recenset, hanc quo-

In epist. 119. ad Ianuariū. Et serm. 15. de verb. Apostoli, & serm 251. de tempore.

In fine lib. 3. Epist. Paschalium.

Lib. 7. Apostolic. constit. cap. 31.

que ponit: Die resurrectionis Domini quem Dominicum dicimus, conuenite sine vlla cōuentus intermissione ad agendum gratias Deo, & profitendum beneficia, quibus nos Deus per Christum affecit.] Et postea sequitur: Diem festum resurrectonis Dominico die celebrantes, in eo lætamur qui vicit quidem mortem, illuminauit verò vitam & immortalitatem.

Ibidem cap. 37.

Præterea ex veterum Patrum & sacrorum Conciliorum authoritate fit euidens, sacrosancto festo Paschatis suum certum & legitimum constare tempus quod mutare sit nefas, neque illud iuxta ritum Iudaicum obseruari oportere, quemadmodum & prima synodus Nicena confirmauit. Est & illud extra controuersiam, inter omnes ferias inde à principio in Ecclesia celebratas Pascha excellere, multisq; præclaris nominbus insigniri. Vocatur enim prima sabbathi, dies quam fecit Dominus, solennitas solennitatum, vt est apud Gregorium, prima & principalis ex Dominicis omnibus, dies a Christo sanctificatus, regale festum, Christi resurrectione consecratum, de quo pluribus postea disseremus. Ignatius Martyr habet in hūc modum: Omnis Christi amator Dominicum celebret diem, diem resutrectioni consecratum Dominicæ, reginam & principem omnium dierum, quam expectans Propheta dicebat, in finem pro octaua: in qua & vita nostra exorta est, & per CHRISTVM mors deuicta.] Quoniam verò in augusta Christi resurrectione, vt norunt omnes, hoc festum Paschale fundatur, & ex ea fidei salutisque nostræ basis & virtus dependet maxima, quæstiones aliquot proponemus, quibus argumentum hoc latissimè patens nonnihil contrahatur, ac facilius ab omnibus cognoscatur. Ita quoque fieri poterit, vt maior ansa suppetat de hoc præstantissimo mysterio ea meditandi, quæ per hasce Paschales ferias Ecclesia tot seculis modulatur, ac pijs animis vult maximè commendata esse.

Homel. de Paschate.

In epistola ad Magnesian.

Quis ergo resurrexit?

MVLTOS

MVLTOS quidem mortuos legimus resurrexisse, quemadmodum filium viduæ per *a* Eliam, & filium Sunamitidis per *b* Eliseum ad vitam reuocatos. Resurrexit & *c* Lazarus quatriduanus, & *d* filia Iairi, *e* filiusque viduæ, sicut ex Euangelio discimus. Nos verò Christum solum hodiè resurgentem celebramus, & sancti Angeli testimonio fidem habemus, vbi sic loquitur mulieribus defūctum Dominum in sepulchro requirentibus: *IESVM quæritis Nazarenum crucifixum, surrexit, non est hic. DEVS enim propter nos suscitauit IESVM CHRISTVM Dominum nostrum à mortuis, qui traditus est propter delicta nostra & resurrexit propter iustificationem nostram*, sicut Paulus perspicuè asseuerat. Hic solus est primogenitus ex mortuis, & primogenitus mortuorum, primitiæque dormientium appellatus, quandoquidem inter omnes alios, qui post mortem vnquàm in terris reuixerunt, primum & summum locum promeretur, vt qui ad vitam immortalem resurrexit, idemque viuorum & mortuorum dominator esse cœpit, qui non solùm alios, sed etiam se ipsum ad vitam resuscitauit, ac vnicè illud sibi vendicare potest: *Ego sum resurrectio & vita*

a 4. Reg. 2.
b 4. Reg 4.
Ioan. 11.
Matth. 9.
Luc. 7.
Marc. 16.
Rom. 4.
Coloss. 1.
Apoc. 1.
1. Cor. 15.
Ioan. 11.

Quoties autem resurrexit?

VT semel CHRISTVS pro nobis & peccatis nostris oblatus est, ita & semel à morte resurrexit, *& resurgens ex mortuis*, sicut Paulus affirmat, *iam non moritur, & mors illi vltrà non dominabitur.* Quicquid enim ad abolendum hominis peccatum requirebatur, vnica sui corporis oblatione & morte Christus expiauit, ac pœnitentibus & obedientibus omnibus voluit applicare. Resurrexerunt quid[illegible] & alij, sed non semel, quoniam ad vitam resuscitati i[illegible]tam moriendi necessitatem effugere non potuerunt. Solus autem inter mortuos liber est Christus, & qui iure suo dicere possit: *Ero mors tua ô mors.*

Hebr. 9 & 10.
Rom. 6.
Psal. 87.
Oseæ. 13.

Quando

Quando ille reſurrexit?

Poſt ſuum ad inferos deſcenſum, poſt patres in limbo liberatos, poſt deſtructum Satanæ regnum, poſt beatam illam vnionem, quæ inter ſanctam CHRISTI animam eiuſque corpus in ſepulchto facta eſt- Reſurrexit ille Dominico die, qui à morte quidem tertius appetebat, & ante Solis exortũ cùm adhuc tenebræ eſſent, vt illud vaticiniũ compleretur,
Pſal.106. *Exurgam diluculo*, & quod rurſus per eundem O-
Oſeæ 6. ſeam promiſerat: *Viuificabit nos poſt duos dies: in die tertia ſuſcitabit nos, & viuemus in conſpectu eius.*

Quid autem de Chriſti deſcenſu ad inferos?

Luc.23. Nihil ſanè dubium, in cruce Dominum expiraſſe, ſumque reddidiſſe ſpiritum Patri, quando anima eius à corpore ſeiuncta eſt, & ad inferos ſeu infernalia loca deſcendit, & veteres Patres velut in carcere quodam concluſos inuiſit, adeòque liberauit. Primus enim hominum parens Adam tali tantoqne crimine ſuos filios ſiue poſteros omnes obſtrinxerat, vt ex illis fideles etiam qui in Dei timore vixerant, ac piè defuncti fuerant, offenſo Deo perfecte reconciliari, & ab omni poteſtate Satanæ liberari, atq; ad cœleſtem patriam ingredi non poſſent, quam diu generis
Heb.7. humani debitum per Chriſti ſummi Pontificis, æternique ſacerdotis mortem non eſſet perſolutum. Longum interim & acerbum illis exilium ſubeũdum fuit, ac patienter ferenda ſeruitus atque captiuitas ad Chriſti vſque ad-
Prou.13. [illegible]um maximè deſideratum, quoniam *ſpes quæ differtur, [illegible]t animam*, teſte Sapiente. Cęterùm quantò plures hodie hunc Chriſti deſcenſum ad inferos, Patrumq; lymbum quos Chriſtus velut ex carcere liberauit, in dubium vocāt, adeoque pro nihilo ducunt, tantò magis ego meum in vera fide animum confirmabo, nullumq; locum concedam

hostibus Ecclesiæ, qui singularem Christi gloriam hic obscurare, immò & extinguere moliuntur. Nec enim nouus aut vulgaris, sed firmus & constans, valdeque consolatorius est ille Orthodoxæ fidei articulus, quo Christum vt Satanæ Dominum, & Satanici regni destructorem, Patrumq; veterū liberatorem ad inferos descendisse profitemur. Ita enim ille re ipsa monstrauit, se forti armato potentiorem ac superiorem esse, qui illum in sua ipsius domo arripuerit, arreptum ligârit ac miserit in abyssum, vniuersis eius armis in quibus antea confidebat, ablatis atque distributis. Atque rursus hoc modo CHRISTVS non solùm vim ac potestatem, sed & admirabilem suam in genus humanum benignitatem demonstrauit, quandoquidem non tantùm pro nobis acerbissimam mortem subire, sed infimas etiam terræ partes penetrare voluit, vt sibi charissimas animas ex hoc loco ereptas ad beatitudinem traduceret, suæquè cœlestis gloriæ participes redderet. Quare hunc fidei articulum, qui magna & præclara continet, diuini Apostoli condiderunt, sicut & Athanasius Magnus eum suo adiunxit symbolo, quē insuper Ecclesia Catholica tùm Græca tùm Latina tot seculis concorditer vbique gentium professa est, hodièque publica & solenni ceremonia multis in locis religiosè testatur. De illo ipso Petrus Apostolus Spiritu sancto plenus, in prima concione verba fecit, & impossibile fuisse dixit, vt Christus mortuus in inferno detineretur. Mox Dauidis Prophetæ testimonium profert, qui Christi personam referens, *Caro mea*, ait, *requiescet in spe: quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* Quæ verba sic Augustinus interpretatur: Caro mea non deficiet in interitum, sed in spe resurrectionis obdormiet. Quoniam neque animam meam inferis possidendam dabis: neque sanctificatum corpus corrumpi patieris.] Eadem verò est Hieronymi, immò & Cypriani & Athanasij sententia. Tum idem Apostolus Petrus rursus de Christo testatur: quòd mortuus his qui in

Luc. 11.
Apoc. 20.
1. Petri 3.

carcere

carcere erant ſpiritibus coràm prædicarit, quemadmodum ea verba Hilarius, Ambroſius & Cyrillus intellexerunt. Sed
Epheſ. 4. & ibid.. Hierony. & Paulus Apoſtolus Chriſto tribuit, quod deſcenderit in partes terræ inferiores, ſic infernum appellans, ad quem Dominus iuxta Hieronymum idcircò deſcendit, vt ſanctorum animas quæ ibi tenebantur incluſæ, ſecum ad cœlos victor adduceret. Vnde & poſt reſurrectionem eius plurima corpora iuſtorum in ſancta ciuitate viſa ſunt, vt
Matt. 27. Mat-thæus aſſerit Euangeliſta. Quod inſuper à Dauide dictum
Pſal. 24. eſt: *Domine eduxiſti ab inferno animam meam, ſaluaſti me à deſcendentibus in lacum*, propter CHRISTVM ab inferis redeuntem & exultantem propriè dictum eſſe Cyprianus & Arnobius, eundem locum exponentes affirmant. Clariſſi-
ad Trallianos. mè dixit Ignatius: Deſcendit ad infernum ſolus: regreſſus eſt autẽ cum multitudine, & ſeptum illud æternum rupit.

Ea propter meipſum excitabo, vt coràm ex animo ſanctis illis gratuler Patribus, quos tam diu expectatus, totque flagrantibus votis exoptatus Meſſias clementer tandem inuiſit, ac ineffabili prorſus modo, vel inuitis dæmonibus, exhilarauit. Ita enim per ſeipſum Dominus complere voluit, quod in ipſius perſona Ieſus Sirach prædixerat atque pro-
Eccleſ. 24. miſerat: *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.*
Zach. 9. Horum piorum animas Propheta Zacharias indicat, ad Chriſtum ita loquens: *Tu quoq; in ſanguine teſtamenti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu, in quo non eſt aqua.* Idipſum præ-
Coloſſ. 2. terea expreſſit Apoſtolus illis verbis: *Expolians principatus*
In epiſt. ad Coloſ. & in dialogo de paſſion. *& poteſtates, traduxit confidenter palam, triumphans illos in ſemetipſo.* Quod Anſelmus in hunc modum explicat: Chriſtus expoliauit principatus & poteſtates dæmonum, auferendo illis animas iuſtorum, quas in inferno propter culpam primi parentis detinebant.] Ac rurſus: Magnum gau-
Lib. 12. Moral.. ca. 9. & epiſt. 179. dium factum eſt in lymbo, quando anima Chriſti ad ipſum deſcendit, & Patres inde liberauit.] Teſtatur & Gregorius Magnus, Chriſtum ad inferos deſcendentem per ſuam gra-

tiam ſo-

tiam ſolos eos liberaſſe, qui eum & venturum eſſe crediderant, & præcepta eius viuendo tenuerant. Quibus & Rupertus conſonat, cùm ſcribit, præpotentem Chriſti animam deſcendiſſe ad Patres, & principes tenebrarum diſſipaſſe, iuſtos autem de tenebris exeuntes, in paradiſum eſſe receptos, & cum latrone crucifixo admodum exultaſſe, Chriſtumque ipſum toto ſabbato cum illis ipſis requieuiſſe. Quis ergo niſi infidelis negauerit, vt cum Auguſtino loquar, Chriſtum apud inferos extitiſſe? Quis niſi propſanus & inſanus, Filio Dei tantoperè ſe demittenti, tam amanter conſolanti, tamque potenter liberanti ſuam adimat gloriam, & ſanctis patribus obſtrepat impudenter, imò & expreſſum fidei noſtræ articulum audeat in dubium reuocare? Alioquin ſi nouatorum inſulſam petulantiam libeat æmulari, quis errandi modus ac finis erit? quando illi ex inferis hoc loco ſepulchrum faciunt, & præterea negant Dominum ſepulchro clauſo, obſtructoque lapide, ac ſigillis Iudæorum quibus cõmunitum fuerat inuiolatis, ex mortuis ſurrexiſſe, quemadmodum & contra expreſſum Ioannis Euangelium fingunt, Chriſtum clauſis ianuis ad diſcipulos non penetraſſe. Is enim illorum eſt mos, vt quæ ſanctæ fidei, Eccleſiæque Catholicæ doctrinæ ſunt conſentanea, humanæ rationis modulo metiantur, Deique verba & opera ad carnis iudicium referant, Sionis fundamenta euertentes. Quod igitur à Ioãne Apoſtolo mandatum eſt, vt non recipiatur nec ſalutetur, quiſquis in Apoſtolica & ſyncera Chriſti doctrina non permanet, id præſenti etiam loco mihi faciendum putabo, omneſque huic articulo fidei repugnantes, vt Eccleſiæ veræ hoſtes ac peſtes fugiam, veterum Orthodoxorum ſanctæque Scripturæ authoritate contentus.

Lib. 7. de diuin. officiis.

Luc. 23.

Epiſt. 59. & 99.

Ioan. 20.

Ioan. 2.

Quomodo facta eſt iſthæc reſurrectio?

Ingenti certè, nec humana, ſed diuina Filij Dei potentia, qui propterea dixit: *Poteſtatem habeo ponendi animam meam: & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam. Data eſt mihi* Ioan. 10.

omnis

Matt.28. *omnis potestas in cælo & in terra.* Ac iterum cum Iudæis dis-
Ioan.2. ferens *Soluite* inquit, *templum hoc, & in tribus diebus exci-
tabo illud.* Præterea resurrexit non successiue, sed velociter
ac momentaneè, integrè quoque ac gloriosè, sicut Paulus
2.Cor.13. illis verbis ostendit: *Etsi crucifixus est ex infirmitate, sed viuit*
Philip.3. *ex virtute Dei.* Idem ergò *reformabit corpus humilitatis no-
stræ, configuratum corpori claritatis suæ, secundùm operatio-
nem, qua etiam possit subijcere sibi omnia,* sicut idem Apostolus asserit.

Qualis autem Christi resurrectio in corpore?

Nimirum sine naturalibus defectibus, quicunque in corpus hominis mortale cadere possunt. Resurrexit corpus illud incorruptum, gloriosum, & præclaris dotibus pulcherrimè cohonestatum, nimirum claritate, impassibilitate, agilitate atque subtilitate, sicuti Theologi vocant. Resurrexit idem corpus Sole splendidius, Christo interim Apostolorum imbecillitati ita consulente, vt cum corpus eius adspicerent, occulta eius claritate non offenderentur.
Tract.121. in Ioan. Augustinus perspicuè dixit. Moli corporis Christi, vbi diuinitas erat, ostia clausa non obstiterunt. Ille quippe foribus non apertis intrare potuit, quo nascente virginitas Matris inuiolata permāsit.] Quare nihil huic corpori obsistere, vel impedimento esse potuit, quod vbi, quando & qua forma vellet apparuit, seque conspiciendum non omnibus, sed discipulis & mulieribus pijs præbuit. Vnde testatur etiam
In cap.14. Luc. Theophilactus, corpori Domini naturale fuisse, clausis ianuis ingredi, & absque labore è loco in locum transire.

Cur Christum decuit à mortuis resurgere?

Potissimùm quidem idcircò, vt scripturis Propheticis

fieret satis, quas Christus à Moyse incipiens, de sua resurre- Luc. 24.
ctione duob. discipulis explanauit, quẽadmodum & antea Luc. 18.
dixerat, ea quæ de ipsius Passione & Resurrectione scripta
fuerant consummari oportere. Ac de Iona quidẽ Prophe- Ionæ 2.
ta nominatim illud exponit: *Sicut fuit Ionas in ventre ceti* Matt. 12.
tribus diebus & tribus noctibus: sic erit Filius hominis in corde
terræ tribus diebus & tribus noctibus, nimirùm vsq; ad ipsam
resurrectionem. Hanc quoque Samson fortissimus adum- Iudic. 16.
brauit, vt qui ab armatis hostibus obsessus nocte surrexit,
suamq; virtutem ostendit maximam in debellandis hosti-
bus, ac Dei populo liberando. Resurgentis Messiæ vox pro-
pria est: *Ego dormiui, & soporatus sum, & exurrexi: quia Do-* Psalm. 3.
minus suscepit me. Rursus & illa consonat: *Domine probasti*
me, & cognouisti me: tu cognouisti sessionem meam & resurre- Psal. 138.
ctionem meam. Deinde iustitiæ diuinæ congruebat illum
qui summus erat, seque infra cunctos alios abiecerat, gloria
& honore circundari, & super omnia in resurrectione exal-
tari, ita vt maximam in cruce deiectionem, & Filij Dei ex- Philp. 2.
inanitionem, sicut Paulus appellat, gradus honoris amplis-
simus comitaretur. Quocirca Christus ipse ita de se loqui-
tur: *Ego sum primus & nouissimus: & viuus, & fui mortuus:* Apoc. 1.
& ecce sum viuens in secula seculorum, & habeo claues mortis
& inferni. Fuit & consentaneum, hoc modo naturæ huma-
næ succurri, quæ cùm in primo parente fœdè lapsa esset, ob
peccatum morti & Satanæ seruiebat, ac talem requirebat
medicum, per quem & erigeretur, & in libertatẽ pristinam
restitueretur. CHRISTVS *igitur & traditus est propter deli-*
cta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram, sicut Rom. 4.
Apostolus prædicat: quia non solũ morte sua nos à peccatis
liberauit, sed resurgens etiã præcipua nobis bona restituit,
quæ peccando amiseramus. Hinc iure suo Christus ipse per
Prophetam hoc pronunciat: *De manu mortis liberabo eos:* Oseæ. 3.
Ac iterum: *Ego sum* inquit, *resurrectio & vita. Sicut enim in* Ioan. 11.
Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabun- 1. Cor. 15.
tur, Apostolo teste. Præterea plurimùm hûc confert istius-

modi reſurrectio, vt conſeruetur & alatur in nobis fiducia ad hoſtes arcendos, periculaque cùm corporis, tùm animi ſuperanda. Cur enim timeant membra ſub tali Capite? quod peccatum, mortem, Satanam & infernum tam potenter quàm glorioſè deuicit, ſibique fideles conformare decreuit, vt non ſolùm contra inimicos animæ perfecti victores eſſe poſſint, ſed qui etiam incomparabilem corporis gloriam, & claritatem perpetuam aſſequantur. Rectè igitur à Gregorio dictum eſt: In ſe exhibuit caput noſtrum, quod nos eius membra tandem in nobis complendum eſſe ſperare debemus. Etenim *ſi Chriſtus reſurrexit, & nos reſurgemus*, iuxta illam promiſſionem: *Ego claritatem quam dediſti mihi, dedi eis*. De hac autem pluribus poſtea.

1. Cor. 15.
Ioan. 17.

Quibus indicijs Chriſti reſurrectio confirmatur?

Actor. 1.

Teſtatur Lucas, Chriſtum poſt paſſionem ſuam in terris quadraginta dies cum ſuis manſiſſe diſcipulis, & multis quidem argumentis ſe viuum illis præbuiſſe, haud dubiè vt reſurrectionis eius veritas, quæ naturæ legem omnem excedit, & ipſis etiam Apoſtolis creditu difficilis fuit, facilius ac certius comprobaretur. Qua ratione factum eſt, vt idem Dominus in manibus pedibusque cruci affixus, & in latere lancea perfoſſus, illorum vulnerum cicatrices ac notas, de quibus poſtea dicendum eſt, in reſuſcitato etiam corpore conſeruârit, ſuisque diſcipulis conſpiciendas præbuerit, omnem de ſpiritu vel phantaſmate ſuſpicionem eximens, ſuumque corpus non imaginarium, ſed ſolidum eſſe planè confirmãs. *Videte*, inquit, *manus meas & pedes meos, quia ego ipſe ſum*. Et quoniam vulnerati lateris plagã ſeruauit apertam, & eandẽ diſcipulis coràm oſtendit, ſic Thomam affatur: *Affer manum tuam, & mitte in latus meum*. Siquidem illi ſat fore viſum non eſt, ſi quas diximus corporis partes (manus, pedes & latus) videndas proponeret, niſi eaſdem & diſcipulorum manibus cõtrectandas exhiberet. *Palpate*

Luc. 24.
Ioan. 20.

ait, *& videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Adhæc communem cum discipulis mensam tenere, & cibum quoque sumere non est dedignatus, sicut princeps Apostolorũ in domo Cornelij confirmauit. Rursus ex Ioanne intelligimus, Christũ in discipulos insufflasse, & corporeo flatu, qui non nisi viuentis est, naturam resurgentis integram declarauisse. Illud est magnificẽtius, quod veram & perfectam resurrectionem non solùm ipse in suo corpore rediuiuo, sed in alijs etiam multis ad vitam excitatis confirmauerit, cùm Matthæus apertè scribat: *Multa corpora Sanctorum qui dormierant surrexerunt, & exeuntes de monumentis post resurrectionem eius, venerunt in sanctam ciuitatem: & apparuerunt multis.* Quid quod Apostolus Paulus palàm affirmat, Christum post resurrectionem visum esse Cephæ, & post hoc vndecim, deinde plus quàm quingentis fratribus simul? vt omittamus interim quæ per Dominum resurgentem miracula contigerint, de quibus Ioannes hoc prodidit: *Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc.* Qua de re plura si quis legere volet, scribit Ignatius, vt veram & perfectam Christi adstruat resurrectionẽ. Qui vt suam erga nos bonitatem ac sapientiã eximiam declararet, & cõmuni mortalium imbecillitati prospiceret, grauissimũ fidei articulum, eumque difficillimum, qui nõ parùm ipsas fidei nostræ columnas Apostolos initiò torsit, tot modis asseruit atque stabiliuit, vt contra Iudæos, Gentes, hæreticos adeoque aduersus ipsam humanæ mentis infirmitatem, carnis resurrectionem & in ipso Capite præteritam, & in membris mortuisq; omnibus futuram, cuncti meritò credant, & certissimè profiteantur. Cætera quæ huc spectant, longius persequi non attinet, quoniam illa cum lectionibus Euangelicis sequentibus, earumque notis facilè coniungentur.

Luc. 24.
Actor. 10.
Ioan. 20.
Matt. 27.
1. Cor. 15.
Ioan. 20.
In epist. ad Smyrnens.

IN FESTO SANCTISSIMO PASCHATIS, SEV DOMINICÆ RESVRRECTIONIS.

Sequentis Euangelij Argumentum.

TRactat Euangelium de pijs matronis, iam ante Christi amori & obsequio deditis, nunc verò, id est, Paschali & Dominico die, ad mortuum eius corpus honorificè in sepulcro curandum & vngendum accedentibus. His Angelus sepulcri lapidem ingentem amolitur, ac velut iuuenis, in ipso sepulcro cum fulgenti veste sedens, vel stola candida coopertus, easdem blandè consolatur, factamque Domini resurrectionem primùm illis denunciat. Monet præterea, vt lætum eiusmodi nuncium ad Petrum & cæteros discipulos mortem Domini [illegible]ntes perferant, foreque promittit, vt omnes illi suum Dominum & Magistrum in Galilæa coràm spectent. His tribus Marijs, vt vulgus illas vocat, Deipara virgo non est annumerāda, cui Christus rediuiuus iam antè, vti dicemus, seorsim apparuerat, & quæ in fide vtique perfectior cognoscebat, hoc filij sui corpus vnguento Diuinitatis delibutum, quam diu in sepulcro maneret, nullis indigere aromatibus, vt à corruptione præseruaretur. Laudem tamen & priores illæ promerentur, quoniam, vt Cypriani verbis vtar, primæ viderunt & cognouerunt, quæ ardentius dilexerunt, quæ deuotius quæsierunt: illæ sermocinatæ cum Christo, certificatæ quod ipse esser qui à mortuis resurrexisser, nunciant Petro & cæteris, quod Christus resurgens à mortuis, iam non moritur.] Atque vt minus

Serm. de resurrection. Christi.

admiremur, Christo vt mortis Principi rediuiuum corpus restitui, cum Bernardo & alijs Theologis confitendum est, hanc Christi propriam, & nulli mortuorum communicatam vnquàm fuisse gratiam, vt seipsum à morte resuscitaret, vereque diceret: Potestatem habeo ponendi & iterum sumendi animam meam. Neque sine ingenti miraculo contigit, corpus hoc perfectè integrum, totumq; gloriosum, sua vi per clausum sepulcrum penetrare, quemadmodũ & cùm nasceretur, è clauso Virginis matris vtero in lucem prodijt, simulque post resurrectionem clausis ianuis ad suos discipulos, vt Ioannes ostendit, intrauit. Quibus de rebus, sicut & alijs ad mysterium Dominicæ Resurrectionis pertinẽtibus, nos deinceps plura dicemus. Hodie lætantur vtique homines & Angeli, viui & mortui, cœlum & terra, immò ad infernum vsque pars lætitiæ gloriæque Paschalis descendit, quandoquidem Christo resurgente infernus apertus, renouatus mundus, & via ad cœlum strata est. Hæc sunt festa Paschalia, in quibus verus ille Agnus celebratur occisus, cuius sanguine postes celebrantur, & à quo mortui ad vitam immortalem resuscitantur. Pascha quippe nostrum immolatus est Christus, qui mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparauit, quandoquidem ruptis funestæ mortis vinculis, aditum nobis patefecit ad patriam cœlestem, è qua tot annorum millibus exulauit totum genus humanum.

Serm. in die sancto Paschæ.
Ioan. 10.
Ioan. 20.
Exod. 12.
1. Cor. 5.

EIVSDEM FESTI EVANGELIUM. Marci XVI.

IN illo tempore. Maria Magdalene & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent IESVM. *Et valdè mane vna sabbatorũ, veniunt*

ad monumentum, orto iam sole: & dicebant ad inuicem, Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt reuolutum lapidē. Erat quippe magnus valdè. Et introeuntes in monumentum, viderunt iuuenem sedentem in dextris coopertū stola candida: & obstupuerunt. Qui dixit illis, Nolite expauescere: IESVM *quæritis Nazarenum, crucifixum: Surrexit, nō est hic. Ecce locus vbi posuerunt eum. Sed ite, dicite discipulis eius & Petro, quia præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.*

NOTAE MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA EVANGELIVM ET OCTAVAM festi Paschalis vniuersam.

I.

Hæc dies quam fecit Dominus: exultemus & lætemur in ea. Psalm. CXVII.

CVM nouo & ardenti studio, nec sine lætitia quadam, hunc diem sacrosanctum celebrabo, quemadmodum Propheta Dei spiritu plenus verbis superiori-

perioribus fideles omnes hortatur. Ac primùm cœlesti æternoq; Patri non modò cum credentibus in hac vita, sed etiam cum cœlitibus omnibus ac triumphante Ecclesia ingentes gratias agere par est, quandoquidem dilectum Filium suum, eiusque sanctam humanitatem si antehac vnquam, nunc vel maximè clarificauit. Impletum est enim quod idem Christus ante mortem fuerat precatus: *Pater clarifica filium tuum, vt Filius tuus clarificet te.* Etenim Pater illum clarificauit, quem in mortem crucis traditum, & in monumento nouo sepultum, tertio die summo manè à mortuis resuscitauit, ita vt beata Domini nostri anima non sine ineffabili gaudio rursus cum corpore mortuo coniungeretur: membraque eius omnia inæstimabili honore & perfecta gloria complerentur, Christusque incomparabili dono immortalitatis amplissimè dotaretur. Hoc enim est, quod idem Christus Patrem suum alloquens, longè antè per Prophetā prædixerat, sicut & Petrus Apostolus ea verba est interpretatus: *Caro mea*, inquit, *requiescet in spe, quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vitæ: adimplebis me lætitia cum vultu tuo:* vel sicut in Actis legimus: Replebis me in iucunditate cum facie tua. His consonat idem Princeps Apostolorum affirmans: *Hunc IESVM resuscitauit Deus, cuius omnes nos testes sumus.*

Ioan. 16.
Psal. 15.
Actor. 2.
Actor. 2.
Act. 2. & 3.

Sed & Christo ipsi velut augustissimo Principi, ac supremo Monarchæ, immò & præpotenti Deo, qui claues habet mortis ac inferni, quas possum gratias agam maximas, quòd suo promisso iampridem per Dauidem facto abundè responderit: *Ego*, inquit, *dormiui & soporatus sum, & exurrexi.* Vnde & illa resurgentis aperta vox extat: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Etenim vt naturam diuinam nulli communicabilem, & ipsius propriam declararet, suapte virtute corpus illud excarnificatum, quod in sepulcro iacebat exanime, à morte ad vitam reuocauit, simulque gloriosum & immortale reddidit, dignus planè

Apoc. 1.
Psalm. 3.
Matt. 28.

Coloss.1. qui solus ex omnibus qui vnquàm post mortem reuixerũt,
Apoc.1. primogenitus mortuorum & primitiæ dormientiũ appelletur. Primum siquidem locum inter mortuos obtinet, qui omni rursus moriendi necessitate liberatus, ad vitam immortalē resurrexit, ac alios omnes mortuos excitare con-
1.Cor.15. stituit. Vt hinc etiam Paulus clarè pronunciet: *Christus resurrexit à mortuis, primitiæ dormientiũ: quoniamquidem per hominem mors: & per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur: ita & in Christo omnes viuifi-*
Rom.6. *cabuntur.* Ac rursus alio loco: *Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur: mors illi vltrà non dominabitur.*

Quam Christi Domini resurrectionem, vt altissimum ac maximum fidei nostræ mysterium ego tanto promtio-
Act.1.& 2. re atque ardentiore complectar animo, quanto illud Apo-
Rom 1. stoli delecti in hoc à Deo testes crebrius inculcant, quanto-
1.Cor.15. que euidentius per illud Christus sese declarat verum ac æ-
1.Pet.1. ternum Dei filium, qui solus de morte & Satana talem triumphum reportauit, vt cuncti iure cum Paulo dicamus lę-
1.Cor.15. tissimè: *Deo Gratias, qui dedit nobis victoriam, per Dominum nostrum Iesum Christum.* Cæterùm de corporali simul & spirituali resurrectione Christi & nostra commodius postea differemus. Erit interim mihi valdè gratum ac ratum vetus institutum, quo iampridem sancitum habemus, vt hic dies verè Dominicus, longeque sanctissimus religione maxima transigatur, ac festis alijs omnibus in vniuersa Ecclesia præponatur. Etenim eo die Imperator noster ab inferis adscendit, ac simul diem lucis effecit, in quo cæcitatis tenebræ fugerent, vereque iustitiæ Sol splendidius, quàm
Matt.27. anteà vnquàm, exoriretur, dum Victor ab inferis rediens, priscos patres tanquàm spiritualium syderum choros secum adduxit, ac non paucos suæ stupendæ Resurrectio-
In Serm. de resurrect. Domini. nis consortes effecit. Monet igitur Chrysostomus, omnes canere Alleluia, & pulsare citharam Dauid Psaltis Regij hoc modo cantantis: *Hæc est dies quam fecit Dominus.*

Propter diei lætitiam inquit conuertamur ad Christi clementiam: triumphemus in Christo, qui nobis donauit misericordiæ medicinam.] Vbi Græco Chrysostomo latinum Cyprianũ libet adiungere, vt singularis & eximij festi huius iam antè laudati solennitas plurium testimonio commendetur. Honorificatus est inquit, Christus resurgens à mortuis, victor mortis, spoliãs inferos, & captiuos præmittens ad superos. Hucusq; per humilitatis gradus ascendens, modò gloria & honore coronatus, nil mortale, nil passibile retinens, impassibilitatis & immortalitatis donauit nos gloria, & resurgentes in beatitudine constituit sempiterna.

Serm. de resurrect. Christi.

Multa scribit & Maximus de sancta lætitia cum Paschate coniungenda. Lætemur inquit, in Christi resurrectionis die. Communis enim omnium, communis est nostra lætitia. Communis planè, quia omnes illo resurgente surreximus. Omnium enim reuixit saluti, qui pro omnium peccatis addictus est passioni.] Ac iterum: In Saluatore omnes surreximus, omnes reuiximus, omnes ad cœlestia transmigrauimus. Est enim in illo Christi homine vniuscuiusque nostrum carnis & sanguinis portio. Vbi ergò portio mea regnat, regnare me credo: vbi dominatur sanguis meus, me sentio dominari: vbi glorificatur caro mea, me gloriosum esse cognosco.]

Homel. 3. in festo Paschatis.

Demum Rupertus hoc ingens festum decenter ita prædicat: O verè festa dies, verè beata nox, nobilitas anni, mensis decus, arma dierum, splendor horarũ, nox in qua desertus infernus, apertus est paradisus. Pascha Hebraicè, Latinè dicitur transitus. Quis ergo transiuit? vnde & quò transiuit? Christus Dominus transiuit de hoc mundo ad Patrem, de morte ad vitam, de ignobilitate ad gloriam, de seru[illegible]gnum, de contumelijs ad honorem, de fluctibus seculi ad portum cœli, de medio latronum ad Patris consessum. Transiuimus & nos. Pascha enim nostrum Christus est, transitus noster immolatus est CHRISTVS. Transiuimus inquam, de tenebris ad lucem, de fatigatione ad requiem, de planctu ad canticum, de nu-

Lib. 6. de diuinis offi. cap. 26.

ditate ad tegumentum, de paupertate ad opulentiam, de reatu ad gratiam, de pœna ad gloriam.

Ea propter existimabo, illos nomine Christiano indignos vereq; lugendos esse, tanquam mortuos, quos nullus Paschalis lætitiæ sensus afficit, quique gustum non capiunt tam insignis ac potentis triumphi à Christo post labores ac dolores maximos meritò reportati. Is paulo antè inter nefarios latrones damnatus, crucifixus ac mortuus, ita nunc caput augustum erigit, vt Dominus virtutum, rex gloriæ ac leo de tribu Iuda non minus ab Angelis quàm ab hominibus perpetuò salutetur. Triumphârunt olim de suis hostibus Alexander Magnus, Iulius Cæsar, multique Romani heroes, sed quorum nullus vel vmbram victoriæ à Christo partæ assequi potuit: quia hic solus mortem, dæmonem & inferos, vt nihil de alijs ab illo subactis hostibus dicam, fortissimè superauit, & quod est admirabilius, suis etiam ministris potestatem eam tribuit, vt eosdem aduersarios, quibus nihil est formidabilius, debellare, sibique subijcere & conculcare possint. Hic dies est ille tertius, quo ex medijs fluctibus maris Ionas prodit, & Christus noster ex imis inferis, & per occlusum sepulchrum resurrexit, suamque victoriam mortalibus annunciauit, & simul certos electos omnes reddidit, quod in anima & corpore lætè sint resurrecturi. Ergòne hunc ego diem reuerenter habeam, diemque proprium exultationis ducam, in quo totus præ lætitia exiliam, & iucundè cum Propheta decantem: *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum? Vox enim exultationis & salutis in tabernaculis iustorum*, nunc per omnes Hierusalem vicos cantantium Alleluia. Cur non plenus gaudio cum Isaia dixerim: *Laudate cæli, & exulta terra, iubilate montes laudem, quia consolatus est Dominus populum suum, & pauperum suorum miserebitur?* Habeo sanè, cur vnà cum Angelis ipsis admirabundus exclamem: *Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ. Quis est iste Rex gloriæ? Dominus virtutum ipse*

Psalm. 23. Apoc. 5. Ionæ. 2. Psal. 83. Psal. 117. Tobi. 13. Isai. 49. Psalm. 23.

est Rex

eſt Rex gloriæ. Quid multis? neque Chriſti capitis, neque corporis eius Eccleſiæ viuum dici membrum poteſt, qui communi ſanctoque piorum omnium gaudio deſtitutus, & in ſordidis mundi carnisque rebus detentus, hodie [illegible] exhilaratur, hodieque in Chriſto rediuiuo non lætè gloriatur. Tanto magis concinamus & recinamus omnes veteris & præſentis Eccleſiæ probatiſſimum canticum:

Salue feſta dies toto venerabilis æuo,
Qua Deus infernum vicit, & aſtra tenet.

II.

Maria Magdalene & Maria Iacobi & Salome emerunt aromata.

DE mulieribus ego nunquàm contemptibiliter loquar, ſed omnem fœmineum ſexum, vt potè à ſummo Deo in paradiſo conditum, tantò ſtudio- Geneſ.2.
ſius honorabo, quanto magis eum Chriſtus die Paſchatis è morte reſurgens cohoneſtauit, ac reipſà præſtitit, quod Apoſtolus pronunciat: *Quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt* 1.Cor.1.
confundat ſapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia. Reſpexit hodie matrem ſuam Virginem, (fœminarum omnium decus incomparabile) cui ſe rediuiuum, vt Ambroſius, Bernardus, Rupertus, alijque præclari Theologi autumant, & rationi prorſus eſt conſentaneum, vel primùm oſtendit, cui & poſt ſummos animi compatientis exantlatos angores, reſurrectionis ſuæ gloriam feſtiuius haud dubiè communicauit. Reſpexit & Mariam Magdalenam, cui inter teſtes, vt vocant, præordinatos, poſt Matrem ſuam inprimis ſecundùm Marcum apparuit. Marc.16.
Reſpexit & ſocias huius Magdalenæ fidasq; ſectatrices, qua- Matt.28.
rum laus extat apud omnes Euangeliſtas: his enim ſeorſim ſe videndum, immò & tangendum adorãdumq; in via prębuit. Eiſdem ſanctis mulieribus, quas multi Marias ab alijs

appellari

appellari diximus, de cœlo misit Angelum consolatorem
Luc. 24. (Lucas duos Angelos ponit) & in sepulchrali lapide moliendo adiutorem, qui nouum Euangelium de hac augusta resurrectione primus hominibus denunciaret. Respexit & Apostolos in summo mœrore versantes, ac Petrum maximè, quos per easdem mulieres resurrectionis suæ conscios initiò reddidit. Quodsi totam historiam passionis, mortis, sepulturæ & resurrectionis Dominicæ repetamus, fatendum est, easdem matronas viris omnibus fuisse constantiores, fideliores, religiosiores & erga suum ac nostrum Redemptorem in magnis etiam discriminibus magis officiosas. Fecit igitur illis magna qui potens est, vt primæ fierent resurrectionis Domini nòn solùm auditrices, sed & post Angelum prædicatrices, natura quidem & sexu fragiles ac imbecilles, sed quarum sancta sollicitudo, operosaque charitas mirum in modum eluxit, vt vbicunque hoc de resurgente Domino Euangelium recitatur, celebris etiam illarum vigeat memoria, & in toto mundo recolatur, indeq́; Paschale gaudium tum viris tum mulieribus credentibus in hunc vsque diem quotannis augeatur.

Cuiuscemodi sanctæ fœminæ, fidæq́; Christi Domini discipulæ, sectatrices ac amatrices, tantò mihi & bonis omnibus chariores esse debent, quantò constantius eidem Domino in vita & morte, immò & post mortem familiarius
Cant. 8. adhæserunt, vt ab eo diuelli non posse viderentur. *Fortis enim vt mors dilectio*, ipsaque morte nonnunquàm fortior,
Rom. 8. Paulo ipso de se asseuerante: *Certus sum, quia neq́; mors, neq́; vita, neq́; creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.* Hæ velut bonæ magistræ docent me non parcum, sed largum ac liberalem esse, vbi pecunia Christi amore in pios vsus conferenda est. Etenim Christum in terris Euangelizantem vltrò de suis ale-
Luc. 8. bant facultatibus, siue vt Lucas ait, ministrabant, & ad Iesu demortui corpus vngendum aromata non vulgaria procurabant, secumque ad monumentum nullo etiam adhor-

tatem ferebant. Nec dissimiles his fuêre Ioseph ab Arimathæa & Nicodemus Pharisæus, adeò non parcentes sumptibus, vt corpus Christi demortuum non solùm in linteis ligare, sed etiam cum aromatibus in sepulchro condire voluerint, ferentes mixturæ myrrhæ & aloes quasi libras centum, sicut Ioannes affirmat. Murmuret interim auarus Iudas cum suis asseclis, quantum velit, & subdolè queratur, immodicum omnem esse sumptum in Christi corpus magis quàm in egenos à religiosa Magdalena ac istarum veluti duce, collatum. Ego secus cùm Christo iudice sentiam, & istiusmodi mulierum Euangelicarum exemplum nobis imitandum putabo, nihil dubitans, bonum Deòque gratum opus esse, licet vnà cum pueris ramos palmarum, vel simul cum paupere vidua pium donum attulero, vnde cultus Dei, aut Ecclesiæ fabrica vel sustentatio aliqua ex parte promoueatur. *Si enim oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit* iuxta Christi sententiam. Docent nos præterea, infractum retinere pectus in medijs periculis, vt maximè hostium terrores, minæ gladijque obijciantur. Siquidem istæ qnamuis inermes & fragiles, armatos milites qui ad sepulchrum Dominicum aduigilabant, aliòsque feroces Iudæos, qui Christi familiam oderãt, nequaquam extimuerunt, cùm ad idem sepulchrum visendum properarent. Nam cœlestibus potius quàm humanis præsidijs nitar, vt confidenter in meis tentationibus cum Propheta cantem: *Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo. In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.* Rursus hæc mihi confirmant diuinum illud oraculum, *Ego diligentes me diligo*, & quod Psaltes non sine admiratione iusta cantauit: *Quam bonus Israël Deus his qui recto sunt corde?* Magnis enim prærogatiuis, vt diximus, ornat illas Christus, seque tantò blandiorẽ illis ostendit, quanto illæ maioribus officijs ipsum antea ex amore non ficto cohonestârant. Adeò verum est Apostoli dictum: *Sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis.* Qua ratione Propheta de

[Margin notes: Ioan. 19. — Ioan. 19. — Matt. 26. — Ioan. 12. — Matt. 21. — Luc. 21. — Matt. 6. — Psalm. 117. & 107. — Prouer. 8. — Psal. 72. — 2. Cor. 1.]

Psal. 93. ta de seipso etiam testatus est: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meam.* Proinde cùm adeò fidũ & suauem Dominum habeamus, qualēhæ mulieres expertæ sunt, etiam ad tempus angar in cruce, & amarum calicem bibam, tamen certa spe nitar, & expectatione affuturæ mox consolationis meum fulciam animum, ac illud mihi quoque dictum arbitrabor *Expecta Dominũ, & custodi viam eius, & exaltabit te. Si moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit.* Postremò non obscurè commonstrant fidelibus conuenire studium curandi amicorum funera, quos Christiano luctu & pijs officijs prosequantur, quemadmodum cum laude fecerunt Abraham Patriarcha, filij Iacob, & qui Stephani lapidati corpus terræ mandârunt. Scriptum est enim: *Mortuo non prohibeas gratiam.* Qua de re alibi tempestiuius: tantum ex Hugone Etheriano, qui non ignobilis author est, sequentia subijciam. Si sepulchra inquit, orationes, obsequia defunctis fieri magister noster Christus renueret, nequaquàm suum corpus mundo in exemplum exposuisset vniuerso. Ecce Ioseph & Nicodemus (idem de nostris Marijs est iudicium) multam insumpserunt pecuniam vt illud tantum à vermibus defenderetur.]

Psalm. 36. Habac. 2. Genes. 23. & 50. Acto. 8. Eccle. 7. In lib. de regressu animarum ab inferis. Ioan. 19.

III.

Et valde mane vna Sabbatorum veniunt ad monumentum.

MEAM ergò segnitiem, pigritiam tarditatem, quæ in cultu Dei sæpè recurrit, cum harum mulierum vigilantia, alacritate & sedulitate haud immeritò comparabo. Etenim illæ non solis ortum expectant, neq; somno inerti vacant, sed Magdalena quidem cùm adhuc tenebræ essent, ad monumentum properat, & de alijs eius sodalibus Lucas asserit, quod valde diluculo, siue vt Mar-

Ioan. 20. Luc. 24. Marc. 16.

cus habet, valde manè venerint ad monumentum. Igitur ante lucem iter non omnino ſecurum arripiunt, atque in ipſo itinere ſanguinarios Chriſti hoſtes, ac impios Dominici ſepulchri cuſtodes negligũt potius quàm reformidant. Præterea illis non erat ſatis, Chriſti Domini corpus à Ioſepho & Nicodemo iam pretioſis & exquiſitis aromatibus eſſe conditum, ſed iuuat illas idem Corpus aliis non vulgaribus adhibitis vnguentis, non alienis, ſed proprijs vngere manibus, nec horrore vllo mortui corporis, vt alijs contingere ſolet, in hoc officio ſe ſinunt impediri. Tam ardens iſtarum in Chriſtum erat affectus, quæ lacrymis haud dubiè & ſingultibus crebris, vt Cyprianus quoq; notauit mortem dilectiſſimi Domini deplorarunt, ac noctem illam vigilijs magis quàm ſomno tribuerunt. Nec minus interim ad feriandum rationem ſabbati habuerunt, vt præcepto diuino ſatisfacerent, quia, vti Lucas aſſerit, ſabbato ſecundum mandatum ſiluerunt. Dolebo igitur hos pios æſtus & affectus, tantumque ſtudium ſanctè amantium mihi ſæpenumerò deeſſe, certoque proponam in animo, torporem, ocium, ſomnum, pigritiam, incuriam, & quicquid in amando Chriſto me impedit ac retardat, fortiter excutere, ac veteri homini ad laxiora procliui ſupra modum indulgere cauebo. Scio enim, quàm malè ceſſerit Apoſtolis nocturnæ orationis tempore dormientibus, vt idcircò Chriſtus eos increpans dixerit: *Sic non potuiſtis vna hora vigilare mecum? Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem.* Et Apoſtolicum præceptum illud exigit, *Vigilate, ſtate in fide, viriliter agite, & confortamini. Omnia veſtra in charitate fiant.* Quod ſi bona conſcientia teſtari non poſſum: *Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi ſuper iudicio iuſtificationis tuæ*, quemadmodum & CHRISTVS Dominus nocte vigilandi & ſedulò precandi conſuetudinem habuit, ſaltem illud mihi ſumã, vt cum Rege Dauid verè confirmem: *In matututinis meditabor in te* vtq; illud Iſaiæ obſeruem: *Spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te* Etenim

Ioan. 20.
Serm. de reſurrectione Chriſti.
Luc. 23.
Matt. 26.
Marc. 14.
1. Cor. 16.
Pſalm. 118.
Luc. 6.
Ioan. 18.
Pſal. 26.
Iſai. 26.

Eccle.39. inter alia iusti officia id quoque postremum non est: *Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur.* Atque vt præclarè docet Chrysostomus, veros Christi milites decet, Angelicā vitam iuxta communionem vitæ Domini, & resurrectionem mortuorum viuere, quibus vigiliæ sint quàm somnus gratiores, quique noctes pro diebus transigant, in hymnis excubias agentes, atque colloquia cum Deo crebriora traducentes, ita vt in carne ambulantes, sicut Apostolus loquitur, non secundùm carnem militent. Etenim *qui Christi sunt*, vt idem affirmat, *carnem suam crucifixerunt cum vitijs, passionibus & concupiscentijs.*

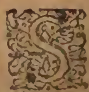
In Hom. de militia Christiana.

2. Cor. 10.

Galat. 5.

IV.

Quis reuoluet nobis lapidem à monumento? Et respicientes viderunt reuolutū lapidem.

SEcundum naturam & facultatem humanam fieri non poterat, vt saxum ingens, quo sepulcrum Domini vndique claudebatur, per hasce mulieres, ac nè per viros quidem tam facilè amoueretur. Cœlesti autem & Angelica potestate factum est, vt non modò saxum illud dicto citius aperiretur, sed & illę in monumentū Domini absque labore & difficultate, sicut optabant, ingrederentur, ac præsentes illic duos Angelos, vt Lucas asserit, fulgenti veste amictos contemplarentur. Illustre hoc exemplum admonet, ne humanæ potentiæ & curiositati, externisque sensibus multùm tribuam, vbi de sacrosanctis & arcanis fidei nostræ mysterijs percipiendis agitur, quantumuis caro & ratio, sed & mundus & hęresis aduersentur, illudque opponere videantur: *Quomodo possunt hæc fieri?* Errauit prima & infœlix mater Eua, ab astuto illo serpente sedu-

Luc. 24.

Ioan. 3.

Genes. 3.

cta, quoniam prohibitæ arboris blando adſpectui nimium indulſit, & in verbo Domini audito à ſancta fidei ſimplicitate diſceſſit Puniuit & Angelus Gabriel patrem Ioannis Zachariam, quoniam humanam ratiocinationem ſectari voluit, & ob decrepitam vxoris ætatem de promiſſo ſibi filio dubitauit. Peccârunt itidem craſſi Capharnaitæ, cum Chriſtum de Euchariſtia diſſerentem audirent, remque tam diuinam ſenſu proprio metirentur: quoniam ſenſus carnalis, vt Cypriani verbis vtar ad intellectum tantæ profunditatis non penetrat, niſi fides accedat. Hinc & Chriſtus quoſdam è ſuis diſcipulis redarguit, quod ſuæ reſurrectionis myſterium tot modis comprobatum, tam ægrè aſſequerentur, quia communi illorum ducerentur errore, qui ſecundùm carnem iudicant, atque ab Abrahæ fide & obedientia procul abſunt. Is enim fide confortatus, gloriam Deo dedit, *pleniſſimè ſciens quia quæcunque promiſit ille, potens eſt & facere.*

Luc. 1. Ioan. 6. Serm. de cœna Domini. Marc. 16. Roman. 4.

Proinde multis mihi modis procurandum eſt, vt in rebus arduis quæ captum humanum ſuperant, carniſq; iudicium excedunt, ego Dei omnipotētiam in virtute ac vigore fidei apprehendam, ac totus ex Dei verbo per Eccleſiam nobis reuelato pendeam. Gratiam enim Dei, qua nihil fortius, nihil præſtantius eſt, humanæ naturæ tam inconſtanti & fragili ſemper anteponam, neque mihi vel rationi, aut ſenſui, vel experientiæ (omnis enim homo mendax) ſed cœleſti æternæque veritati Deo, qui nec falli poteſt, nec fallere, fidendum ac inhærendum putabo, & in eius authoritate irrefutabili conquieſcam. Quod enim miſſus è cœlo Angelus pronūciauit, & Virgo ſacroſancta credidit, id ego citra omne dubium retinebo, certiſſimèq; profitebor: *Non eſt impoſſibile apud Deum omne verbum.* Tum ex Euangelio planiſſimè patet, omnia eſſe poſſibilia credentibus, ſperantibus, precantibus atque diligentibus. Alibi ſcriptum habemus: *Omne quod voluerit Deus, faciet: & ſermo illius poteſtate plenus eſt: nec dicere ei quiſquam poteſt: Quare ita facis?*

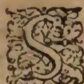
Pſalm. 115. Luc. 1. Marc. 9. Roman. 5. Ioā. 16. & 14 Sapien. 8.

Missam ergo faciam omnem de diuinis mysterijs inquirendi curiositatem, & diuina iudicia eorumque rationem ac causam non peruestigabo, sed sancta fidei simplicitate contentus, vna cum Gregorio Magno dicam: Diuina operatio si ratione comprehendatur, non est admirabilis: nec fides habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum.] Atque hic locum habent diuinæ sententiæ: *Ne innitaris prudentiæ tuæ. Ne sis sapiens apud temetipsum. Noli altum sapere, sed time. Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coràm vobismetipsis prudentes.* Etenim *corde creditur ad iustitiam*, (in his nempè omnibus, quæ veritatis omnis columna, firmamentum & magistra Ecclesia nobis credenda proponit) *ore autem confessio fit ad salutem*, Apostolo teste. Hac ipsa fide imbutus ego, quicquid Ecclesiæ hostes garriant, apertè profitebor, Christum Dominum ad inferos descēdisse, & ad suos discipulos per clausum sepulcrū & boseratas fores cū glorioso corpore penetrasse, vulnerumque cicatrices in carne sua retinuisse, à quo & septē sacramenta sint instituta, & qui Petri fidem non deficientem, Ecclesiamque suam portis inferorum vsque robustiorem faciat, ac demum per Spiritum sanctum fideles suos veritatem omnem creditu necessarium doceat, & vsque confirmet. Eòdem spectat quòd è mundo discessurus ille asseuerauit: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem seculi.* Ac iterum in extrema cœna: *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Iesus Christus heri & hodie: ipse & in secula.* Quid multis? Melior est fidelis ignorantia, vt ab Augustino traditur, quàm temeraria scientia.

Homel.26. in Euangel.
Prou.3.
Rom.11.
Isai.5.
1. Timot. 3.
Rom.10.
Luc. 22.
Matt.16.
Ioan.14.
Matt.28.
Ioan.13.
Hebr.13.
Serm.20.de verbis Apostoli.

V.

Nolite expauescere: IESVM quæritis Nazarenum.

SI Euangelicam historiam, quæ Christi resurrectionem exponit, ritè considerem, certe multa & preclara sunt, quibus ad Paschale gaudium celebrandum ex-

dum excitet ac impellat. Etenim Angelus, qui mulieribus hodiè primùm apparet, ac lætissimum Dominicæ resurrectionis adfert nuncium, florentem & æquè iucundam adolescentis ætatem præ se fert nec nisi stola candida seu veste fulgēti coopertus apparet, pauidas verò mulieres sermone blando recreat, omniq; metu soluit. Quid autem lætius & optabius, prætérquàm de crucifixi & mortui Domini resurrectione nunciaret? nec solùm hoc mulieribus, sed & peccatoribus iubet reuelari, nè Petro quidem excepto, qui crebrius ac fœdius reliquis discipulis magistrum suum paulò antè abnegârat. Iam vero si mulieres ipsas nobis proponamus, hæ gaudio plenæ, de sepulcro alacriter currunt, ac eiusmodi nuncium in summo mœrore constitutis discipulis exponunt, iubentque bono illos esse animo, quoniam communis ipsorum magister, quem ipsi mortuum deplorant, viuat immortalis. Dici porrò non potest, quantus gaudiorum cumulus accesserit, quum discipuli Christum ipsum viuum adspicerent, cumque in cœna Hierosolymitana præsentem & colloquentem & conuescentem haberent, qui commune & incredibile illorum gaudium verbis & signis magis ac magis augeret. Frequenter enim & familiariter eos Christus inuisit, suumque excellentem erga illos amorem per dies quadraginta modis varijs declarauit, vt futuri orbis magistri, & Ecclesiæ architecti mysteria regni Dei rectius intelligerent, & in vera fide atque doctrina sese & llios solidè corroborarent.

Marc. 16. Matth. 82. Luc. 24. Marc. 16. Ioan. 20. Acto. 1.

Quæ omnia mihi ac pijs omnibus iustam præbent causam, vt hoc tempore præceptum illud Apostolicum obseruemus, quo dictum est: *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete.* Cum hoc gaudio coniugam congratulationem quæ ad Christum ipsum, ad priscos Patres, ad electos discipulos, atque ad totam demum Ecclesiam recta dirigatur. Cur enim Christo in prælio maximo tam potenter pugnandi, tam gloriosè vincenti non gratuler, cui & muta elementa iam lætius quodammodò congratulando ser-

Philip. 4.

pugnanti,

Luc.11. uiunt, quòd primus & ſolus ille de mundi principe verè forti armato, & ſimul de inferni carcere, mortisque aculeo & imperio admirabiliter, vt nemo vnquàm aliàs, triumphauit? Is paulo ante mortē precatus fuerat, & exauditus eſt pro
Ioan.17. ſua reuerētia *Pater* inquit *clarifica Filium tuū*. Etenim illius anima quæ toto paſſionis tēpore gaudio priuata, & ineffabili triſtitia repleta fuerat, in hac reſurrectione ſummū gaudium & incomprehenſibilem gloriam aſſequuta eſt: eamq; claritatem etiam alijs, præſertim in limbo miſerè verſantibus, inſigniter communicauit. Tum qui ſenſus & membra ſua tormentis ac pœnis horrendis ſubiecerat, reſurgendo corpus illud incomparabili honore gloriaque compleuit, ſed & ſuis electis glorioſi corporis dotes impertiri conſtituit, quòd illorum perfectionem & gloriam ſiue in anima, ſiue in corpore, ſuam eſſe ducat, & in illis veluti membris ſe ipſe caput maximè cupiat glorificari. Vnde moriturus pro illis Patrem orauit, ſimulque promiſit: *Pater quos dediſti mihi, volo vt vbi ſum ego, & illi ſint mecum: vt videant clarita-*
Ioan.17. *tem meam quam dediſti mihi.*

Deinde cum ſpiritus charitatis fideles gaudere cum gaudentibus poſtulet, priſcis gratulabor Patribus tam diuturno & acerbo limbi carcere concluſis, quòd ardentiſſimi voti ſui tandem facti ſint compotes, vt cùm antea eſſent velut populus ſedens in tenebris & vmbra mortis, nūc quia lucem illam mundi Chriſtum apud inferos relucentem adſpiciunt, ſe velut in paradiſo verſari putent, ſummamque Redemptoris conſolationem cum perfecta libertate coniunctam percipiant. Nec minus electis & dilectis Domini diſcipulis gratulabor, quibus Paſcha fœlix præter expectationem omnem illuxit, vt ex mœſtiſſimis ob magiſtri ſui
Ioan.16 Reſurrectionem auditam atque conſpectam lætiſſimi omnes efficerentur. Efficax enim in illis fuit Chriſti promiſſio, qua ſibi prædictum audierant: *Vos nunc quidem triſtitiam habetis: iterum autem videbo vos, & gaudebit cor veſtrum & gaudiū veſtrum nemo tollet à vobis.* Cur demū toti Eccleſiæ

non gra-

non gratuler? quæ capitis & ſponſi ſui reſurrectionem non poteſt pro immenſo theſauro non æſtimare atq; complecti,& in illo veluti fonte maximorum bonorum ita ſe cōfirmat ac recreat, vt cum principe Apoſtolorum non ſine voluptate ſumma in templis omnibus pronunciet: *Benedictus Deus,& Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ſecundùm miſericordiam ſuam magnam regenerauit nos in ſpem viuam, per reſurrectionem Ieſu Chriſti ex mortuis*, vt cætera interim prętermittam. Cui reſurrectioni Eccleſia fert acceptam victoriam electorum, qui ab æterna peccati morte liberati, nunc in nouitate vitæ ambulare,& poſt mortē corpoream velut ex ſomno excitati, vitam immortalem agere, & cum Chriſto Domino etiam ſecundùm carnem regnare, atque ita filij reſurrectionis eſſe perpetuò poſſunt. Pro quibus inenarrabilibus beneficijs, quæ ex hac ipſa nunquàm ſatis laudanda reſurrectione proficiſcuntur, atq; tot millibus fidelium quotidie communicantur, ſanctam ego lætitiam præ me feram,& per hanc octauam, ſi poſſim, hymnū vel canticum aliquod ſtans & gaudēs recitabo, vel breuiter ſaltem cum Paulo illud repetam: *Deo gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.* Alleluia.

1.Pet.1. Luc. 20. 1.Cor.15.

VI.

De Chriſti reſurrectione ad futuram electorū reſurrectionem applicanda.

EST id quidem extra omnē controuerſiam, Chriſti reſurrectionem opus verè mirificum, ſublime, diuinum, adeoque reſurrectionis noſtræ cauſam efficientem & exemplarem eſſe, & quod in illo ceu capite reſurgente pręceſſit, velut figuram & prototypum eius exiſtere, quod in viuis eius membris poſt mundi finem ſecundùm carnem reſurrecturis certiſſimè ſubſequetur. Id quod Apoſtolus verbis planiſſimis ſemel ac iterum confirmauit. *Scientes*, inquit, *quoniam qui ſuſcitauit Ieſum, & nos cum Ieſu* 1.Cor.4.

1. Thess. 4. *suscitabit, & constituet vobiscum.* Ac rursus: *Si credimus quod IESVS mortuus est & resurrexit, ita & Deus eos qui dormie-*
1. Cor. 15. *runt, per Iesum adducet cum eo. Sicut enim in Adam omnes moriuntur: ita & in Christo omnes viuificabuntur, vnusquisque autem in suo ordine*, vt idem Paulus affirmat. Nec obscura est collatio, si aduertamus animum, quomodo membris
Ioan. 5. cũ Capite ipso pulchrè cõueniat in resurrectione. Vtrumque summo cõstat miraculo, Christum per se resurgere, &
1. Thess. 4. mortuos audita in sepulchris voce Redemptoris ac Iudicis, ad vitam ipso iuuante protinus excitari. Christus carnem mortuam & sepultam recepit integrè: ita verò quisque resuscitatus carne & cute sua quã nunc circumfert, & in morte ponet, circumdabitur, nihil vt desit vsquam corporis integritati, quod ad illius veritatem, atque ad hominus decus & ornamentum posset desiderari. Resurrexit Dominus, vti dictum est, semel & subitò, sed ætate florente. Eadem
1. Cor. 15. mortui cum Christo habebunt communia: semel in cor-
Ephes. 4. pore, & in ictu oculi ad vitam resuscitandi, quãdo in mensuram ætatis plenitudinis Christi suo occurrent Iudici. Ad immortalitatem resurrexit Dominus, & idcircò rediuiuus
1. Cor. 15. impassibile corpus perpetuò seruat. Ita & corruptibile hoc, in quo nunc viuitur, induet immortalitatem, neque mortis tantùm, sed defectus & incommodi omnis expers vsque permanebit. Resurrexit Dominus cum glorioso, claro, lucido corpore, licet hanc eximiam gloriam, quam nullus mortalium ferret adspectus, coràm suis discipulis prudenter occultârit. Ita sanctorum corpora tanquàm Sol, in
Matt. 13. regno Patris eorum fulgebunt, & solari luce clariora, cor-
Philipp. 3. pori claritatis Christi conformabuntur. Resurrexit ille cũ dote quam vocant, agilitatis, vt facillimè & celerrimè in quamcunque partem moueri posset. Ad quem modum e-
Isai. 40. lecti tanta corporis virtute, & pernicitate confirmabuntur vt sicut Isaias inquit, assumant pennas sicut aquilę, currant-
1. Thess. 4. que & non laborent: ambulent & non deficiant: ideòque sicut Paulus affirmat, in nubibus CHRISTO obuiam in

aëra mirandum in modum rapientur. Resurrexit demum CHRISTVS cũ subtili corpore, vt per clausum sepulcrum & obseratas ianuas sine mora non minus quàm Sol per fenestram vitream, atque adscendens ad Patrem, cœlos absque illorum incisione pertransiret. Nec erit dissimile in corporibus beatorũ, quibus nihil obsistet, sed per uia erunt omnia ob incredibilẽ penetrandi virtutem illo Pauli dicto significatam. *Seminatur* inquit, *corpus animale, & surget spirituale*, id est spiritui simile, quandoquidem instar spiritus, animæ dominio erit planè subditum, vt cœlorum quoque corpora penetret. Fiet igitur quod pulchrè Cyprianus de eiusmodi corpore glorioso scripsit, vt post resurrectionem non aggrauet animam, sed sit caro sine mole & pondere agilis & mobilis nullis clausa obstaculis, visu & auditu penetrans omnia & attingens, quocunq; voluerit sine impedimento discurrens.] 1. Cor. 15. Serm. de resurrect. Christi.

Ex quibus omnibus abundè constat, Christum Dominum resurgentem non modò de sua, sed de nostra etiam iustorumque omnium resurrectione futura mortales omnes sapientissimè commonuisse. Illam ipsam ego, vt officio meo satisfaciam, ritè, frequenter ac sedulò meditabor, simulque tanto mortis victori & naturæ hmanæ restitutori gratias amplissimas agam, sicut & Petrus & Paulus Apostoli, vt antea meminimus, nobis agendas iustissimè censuerunt. Hinc Preterea me aliosq; mœrentes, ac ingrauissimis etiam ærumnis positos consolabor, quemadmodum Iob afflictissimum & morti proximum fecisse constat. Etenim ad humanas imbecillitates ac ægritudines sustinendas nec minus ad mortis metum ac horrorem abjiciendum præsentissimum est antidotum, si cum eodem Iob fide ardens, illud mecum reputẽ & ex animo dicam: *Scio quòd Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & rursus circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum. Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius: reposita est hæc spes mea in sinu meo,* 1. Petr. 1. 1. Cor. 15. Iob. 19.

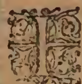
Rom. 8. Quibus & illa Pauli sententia consonat: *Si spiritus eius qui suscitauit Iesum à mortuis, habitat in vobis: qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis.* Ac iterum alibi: Coloss. 3. *Cum Christus apparuit, vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria.*

Postremò hæc futuræ tùm resurrectionis, tũ immortalitatis memoria & expectatio acre mihi calcar addet, vt me vitamque omnem accuratè componam, nihilque prudens 2. Cor. 5. ac volens admittam, quod in illo ter fœlici beatorum statu iustum mihi pudorem, seramque pœnitentiam adferre possit. *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq. propria corporis prout gessit, siue bonum* Rom 2. *siue malum.* Ac tum quidem vt nunquàm aliàs, gloria & 1. Cor. 15. honor & pax omni bonum operanti rependetur, tunc stella à stella differet in claritate, tunc vnusquisque propriam 1. Cor. 3. mercedem accipiet secundùm suum laborem, Paulo Apostolo teste. Quid multis? diuinam Christi promissionem Ioan. 17. electis factam, qua nihil optabilius, impleri necesse est. *Volo*, inquit, *vt vbi ego sum, & illi sint mecum: vt videant claritatem meam quam dedisti mihi*, nimirùm in resurrectione & ascensione. Erimus enim filij resurrectionis, capiti nostro Galat. 6. CHRISTO conformes, & oppressa morte, subactisque hostibus omnibus, perfecta tùm animæ, tùm corporis beatitudine perfruemur, tantoque magis ac plenius, quanto nunc expressiora passionis Christi stigmata, in hoc 2. Cor. 1. corpore mortali quisque portauit. Etenim *sicut socij passio-* 1. Cor. 7. *num estis, sic eritis & consolationis*: eritque tunc Christiana virgo qualibet vidua, & hæc honesta coniuge beatior. *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamẽti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi in perpetuas æternitates,* Daniel. 12. sicut Angelus apud Danielem affirmat. Ego interim cum Philip. 1. Paulo etiam atquè etiam desiderabo, vt anima mea corporis carcere liberata, in Christi regno priorem beatitudi- 2. Cor. 5. nem assequatur: sed & corpus suo tempore stola immorta-

litatis fœliciter ſuperueſtiatur, quando nimirum lacrima omnis à iuſtorum oculis abſtergetur, nec vltra vox fletus & doloris, ſed laudis ac iubilationis duntaxat in Ieruſalem perpetuò reſonabit. Apoc. 21. Eſai. 65.

VII.

Qua ratione Paſcha meum celebrabo, feſtiq́ tam auguſti & celebris fructum aſſequar ſalutarem?

DEIET ſi nouo & auguſto Regi ab inferis & tumulo reſurgenti, mortisq́ue ac hoſtium victori ad ſuos redeunti, inter tot electorum millia & ipſe inter extremos lætabundus occurram: ſi præterea cum Marijs & Thoma, eiuſdem maieſtatem incomparabilem (*Data eſt enim mihi* ait, *omnis poteſtas in cœlo & in terra*) reuerenter agnoſcam, & ſupplex adorem; ſi inſuper huic ex mortuis Primogenito ſuper omnia exaltato, eidemq́ue viuorum & mortuorum dominatori, & iudici, me totum ſubmiſsè commendem, ac velut mancipium addicam deuotiſſimum. Hic etenim via mea, ſpes mea, reſurrectio mea: in hoc IESV qui declaratus eſt filius DEI, & noua facit omnia, exultabo, nouumq́ue illud cantabo canticum cum his, qui cùm Leonem de tribu Iuda victorem in cœlis aſpexiſſent, in facies ſuas proſtrati, & vno ore pariq; cordis ardentis affectu incenſi, in has voces prorumpere non ceſſant: *Allelu-Ia quoniam regnauit Dominus Deus noſter omnipotens. Gaudeamus & exultemus & demus gloriam ei: quia venerunt nuptiæ Agni, & vxor eius præparauit ſe.* Ad hæc illum velut ſponſum animę meę brachijs ac obuijs vlnis amplectar, qui vnus vitæ & ſalutis meæ author atque conſeruator eſt, qui me regni ſui glorięque ſuæ participem facit, qui non ſolùm de anima, ſed etiam de carne mea glorificanda curam gerit fidiſſimam, & cum de cœlo reuerſus apparuerit, me

Marc. 16. Ioan. 20. Matt. 28. Coloſſ. 1. Rom. 14. Habac. 3. Rom. 1. Apoc. 21. Apoc. 19.

sibi prorsus similem efficere statuit. *Scimus* enim, *quoniam cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est,* vt Ioannes affirmat. Meum igitur Pascha erit, nouo ardentique studio huic glorioso & immortali adhærere Principi, illi perfectè colendo curam industriamq; omnem impendere, ac resurrectionem quandam spiritualem duobus argumentis testatam reddere. Primùm quidem, vt ad benè beateque viuendum voluntatem mihi firmam atq; constantem in vera tuear Ecclesia: deinde vt in iugi veteris hominis mortificandi cura studioque persistam. Huc enim planè spectat, quod Paulus Christi resurrectionem ita commendat, vt simul renatos hortetur, sicut diximus, in nouitate vitæ ambulare, & eos qui in baptismo sacro spiritualiter cum Christo resurrexerunt, ea quæ sursum sunt quærere ac sapere, neque minus membra sua super terram mortificare, & veterem hominem cum suis actibus expoliare, seque ab omni vitiorum fermento incontaminatum seruare.

1.Ioan.3. Rom.6. Col.3. Ephes.4. Rom.6. Col.3. Ephes.5. 1.Cor.5.

Eoque magis infœlicem illorum sortem deplorabo, qui vt sanctum Pascha, nouamque Resurrectionem profanè conspurcent, nullam vitæ nouitatem cum illo coniungunt, sed statim ad veterem peccandi licentiam redeunt, & qui paulò antè per pœnitentiam Deo cœperant esse reconciliati, velut immundæ sues, vix dum relictis vitiorum sordibus sese rursus immergunt. Hos Bernardus amatores seculi, & crucis Christi inimicos appellat, quibus peccandi tempus facta sit resurrectio Saluatoris. Ex hoc nempè inquit, cōmessationes & ebrietates redeunt, cubilia & impudicitiæ repetuntur, & laxantur concupiscentijs frena: quasi ad hoc surrexerit Christus, & non magis propter iustificationem nostram. Timendum valdè ait, ne dies ista (siquidem & ipsa posita est in ruinam & resurrectionem multorum in Israël) reprobet nos vel tanquàm manifestè alienos à Christo, Christo non cōmunicantes, vel tanquàm socios Iudæ, in quem intrauit Satanas post bucellam. Igitur vt sa-

In Serm. de Paschate. Rom.4. Luc.2. Ioan.13.

cro

cro temporis & Ecclesiæ instituto satisfaciamus, Paulinum illud præceptum in Ecclesijs Catholicis decantatum obseruare par est: *Epulemur non in fermento veteri, neq; in fermento malitiæ & nequitiæ: sed in azymis sinceritatis & veritatis.* 1. Cor. 5. Celebrant Iudæi suum Pascha, quod iam antiquatum est, cum azymis, panibus, lactucis agrestibus, arreptis in manu baculis, & pedibus ad iter expeditis, atque sic assum igni agniculum festinanter manducant. Exod. 12. Aliud Pascha Christianis conuenit, vt agnum Dei Christum ipsum edant infermentati, non solùm propter nouam regenerationem in sacro baptismo perceptam, verùm etiam ob Euangelicæ doctrinæ veritatem & sinceræ vitæ nouitatem assumptam, vt hoc argumento testentur, se spiritualiter cum Christo resuscitatos, ac demum glorioso corpore cum eo ipso semper victuros esse. Bernardus de festo celebrando pulchrè sic disserit: In Serm. de die sancto Paschat. Quicunque nouam quandam deuotionem & gaudium in Spiritu sancto ingreditur, nec tàm compungitur præteritorum recordatione peccatorũ, quàm delectatur memoria & inflammatur æternorum desiderio præmiorum, is planè est qui cum Christo resurgit, qui Pascha celebrat, qui festinat in Galilæam.

Quare maiorem in modum cauebo, nè vti plerisque autore Satana vsuuenit, his tàm solennibus & lætis ferijs licenter abutar, ideoque non tantummodò fœlicem Christi & sanctorum, sed etiam infœlicem ac horrendam malorum resurrectionem, in animum mihi reuocare contendam. Etenim de his qui dormiunt in terræ puluere, sicut Daniel Propheta nos admonet, *alij in vitam æternam euigilabunt, alij in opprobrium*, Daniel, 12. siue vt Hilarius legit, *in confusionem resurgent, vt videant semper*, In Psal. 52. id est, non tantùm afficientur opprobrio, sed illud etiam ipsi semper intuentes, incredibiliter cruciabuntur. Quod ipsum Christus hoc sermone confirmat: *Procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ: qui verò malè egerunt, in resurrectionem iudicij*, Ioan. 5. hoc est, iudicio Dei æternis supplicijs deputabuntur. Vt

hinc

1.Cor.15. hinc Paulus etiam prudenter admonuerit: *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.* Boni quippe non tantùm resurgent, sed etiam ad consequendam gloriam immutabuntur, ex quibus Iob beatę resurrectionis cupidus fidenter aiebat: *Expecto donec veniat immutatio mea.* Etsi verò resurgent etiam reprobi, futuri quoque immortales & incorrupti, tamen statu glorioso carebunt, & resurgent velunt paleæ leuissimæ, non autem in concilio iustorum vel sanctorum Ecclesia, sed in cœtu cōdemnatorum, cum quibus ibunt in ignem æternum, qui paratus est diabolo & Angelis eius. Sed enim tu Domine IESV, qui es vita & resurrectio nostra, trahe me post te, vt vbi corpus tuum est, illic & ego cum Aquilis tuis congreger, ac tecū in gloria perpetuò viuam, quemadmodum Paulus etiam magnoperè desiderauit. Nulla mihi sit pars cum fidelibus & infidelibus malè viuentibus, peius morientibus, ac pessimè demum resurrecturis, vt secunda mors in illos habeat potestatem, illique gehēnæ inextinguibilis fomites & pabula, tum corpore, tum animo sine fine cum tetris dæmonibus excrucientur: *Pars* enim *illorum erit*, sicut Ioannes asserit, *in stagno ardenti, igne & sulphure*, & secundùm Isaiam *præ dolore cordis, & præ contritione spiritus vlulabunt.*

Iob.14. Psalm.1. Matt.25. Ioan.11. Cant.1. Luc.17. Philip.1. Apoc.20. Apoc.21. Isai.65.

DE PRECIBVS CVM PASCHALI FESTO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi* DEVS, *vt potens ac efficax resurrectionis Dominicæ fructus nō solùm ad fideles, sed etiam ad infideles, totumq; orbem se porrigat, per quem, sicut Petrus Apostolus loquitur, in spem viuam & hæreditatē incorruptibilem regenerentur, vt non modò Christum resurgentem videant & credant, sed* credentes etiam exultent lætitia inenarrabili & glorificata, reportantes finem fidei salutem animarum.

1.Pet.1.

INVOCABO *Christum Dominum, vt sicut olim lugentes*

ac plorantes discipulos per Angelos & Marias, immò & per seipsum plurimùm est consolatus: ita singularem & Paschalem lætitiam illis impertiat, qui pace & consolatione tum spirituali, tum corporali vbiq; gentium indigent: nimirùm vt mærentes in Christo IESV *crucifixo, mortuo & resuscitato respirent, nouumq; tam augusti festi fructum & effectum in se sentiant. Etenim vt primùm Christus Dominus ab inferis rediēs triumphator, sese rediuiuū terris reddidit, hoc Paschatis die minimè fuit ociosus, sed sui corporis resurrectionem, quæ summam omnibus præsentibus consolationem adferebat, varÿs in locis manifestauit, & noui velut solis immisso splendore, cunctorum oculos & animos mirabiliter pascere voluit & exhilarare.*

ORABO *insuper Deum pro magna turba fidelium, qui præsenti festo die, quem sanctificare maximè oportuit, indignis modis abutuntur, seq; Christo Domino ingratos, nec minus Ecclesiæ matri immorigeros exhibent. Nam Iudæorum instar, diuini timoris obliti, à cælesti manna ad ollas carnium Aegyptiacas, id est, ad veterem carnalis vitæ licentiam, mundiq; vanitatem per hasce ferias cupidè prouolant, vt quod spiritu cœperunt, carne consumment. Ego verò non amittam confidentiam, quæ non confundit, magnamq; habet remunerationem, & in illa rogabo Dominum ingemiscens, quòd huius tabernaculi dissolutio & corporis mei redemtio tam diu differatur*: Scio enim cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in illum diem, quo apparebit gloria Redemtoris, *illumq; regem gloriæ cernent electi omnes in decore suo, vt in carne ipsa videant Deum, vtq; pedibus eius omnia subÿciātur.* Si enim Spirit⁹ eius qui suscitauit Iesum à mortuis, habitat in vobis, (*Paulinis verbis vtor*) qui suscitauit Iesum Christū, viuificabit & immortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis. *Præclarè scripsit hoc Martyr Polycarpus: Resuscitaturus est nos Deus ad vitam, si fecerimus voluntatem eius, & ambulauerimus in mandatis ipsius, & dilexerimus quæ & ipse dilexit, auocantes nos ab omni iniustitia.*]

Galat.3. Rom.5. Heb.10. Philip.2. 2.Tim.1. Isai.33. 1.Thess.4. In epist. ad Philippen.

FERIA SECVNDA PASCHAE.

Sequentis Euangelij Argumentum.

HOc Euangelio Lucas ostendit, Christum Dominum ipso Paschatis die suis discipulis frequẽter apparuisse, nimirùm vt eos de facta sui corporis resurrectione certiores redderet, atque ob mortem suam mœrentibus atque plangentibus singularem cõsolationem adferret. Apparuit igitur duobus illis in castellum Emaus ab Hierusalem profectis, quorum alter à Luca Cleophas, alter ab Ambrosio Ammon nuncupatur. Apparuit deinde vndecim Apostolis in Ierusalem vesperi congregatis, vt Ioannes & Lucas exponunt, ac separatim etiam, nescio vbi, Apostolorum principi Petro se videndum præbuit, quem haud dubiè fuerit mirificè consolatus. De alijs apparitionibus mœstissimę matri & amicis alijs eodem die factis iam antè meminimus. Præcipua verò historia, quã hìc tractat Lucas, ad illos duos pertinet discipulos, quos Christus peregrini forma suscepta, vt agnosci non posset, comitari & instruere, suisque sermonibus inflammare dignatus est. Illos ipsos velut in rebus fidei rudes obiurgat, his de resurrectionis suæ mysterio scripturas veteres aperit, & ab illis inuitatus ad mensam accedit, seque in fractione panis eisdem cognoscendum exhibet, vt ipsi deinde alios fidei suæ conscios è vestigio reddãt. Id quod illi sedulò sanè præstãt, qui post Christum agnitum statim relicta cœna, noctéque contemta Hierosolymam repetunt, & alijs discipulis, suisque fratribus læta denunciant. Et quia Lucas hìc meminit de Emmaus, siue vt alij vocant, Emaunte, non omittemus adscribere, quod Sozomenus refert:

In apologia Dauid.
Ioan. 20.
Luc. 24.

fert:

ferit: Romanos post captam Hierosolymam ex hoc castello siue pago recisse vrbem dictam Nicopolim,& ante hanc vrbem esse fontem salutarem, in quo non homines modò qui ægrotant, loti curantur: verùm etiã alia animalia, quæ varijs morbis laborant. Nam ferut ait, Christũ vna cum discipulis quodã tempore e via ad fontem illum diuertisse, inq; eo lauisse pedes, & aquã ex eo tempore vim morbis medendi habuisse.] Cæterùm sæpè varijsq; modis apparet Christus iam rediuiuus nõ omnibus, sed discipulis, quos peculiariter delegerat, vt apud Iudæos & gentes eiusdẽ resurrectionis fide digniores testes fierent, eumque Symboli articulum longe difficillimum, de quo credentes etiam Corinthij contendebant, omnium animis firmius infigeret. Quomodo autẽ se vel alios è morte vnquàm resurrecturos crederent aut sperarent, qui eo tempore cum Epicureis, Lucretio & Seneca post mortem cuncta finiri, nullamque animæ humanę vitam post hanc vitam superesse, multoque minus mortuos in corpore tandẽ reuicturos omninò persuasum habebant. Certè Athenienses, apud quos Ethnica philosophia cumprimis florebat, cùm audirent hanc resurrectionem à Paulo asseri, illam ludibrio habuerunt. Et mixti Iudæis Sadducæi, sicut & inter Christianos hæretici Simon, Basilides, Carpocrates, Valentinus, Apelles, Marcion, vt alios taceã, quibus Hymenæum & Philetum annumerare licet, futuram hanc resurrectionem prorsus reiecerunt. Quàm scitè autẽ Christus respondet his impijs omnibus? Erratis, nescientes scripturas, neque virtutem Dei.] Præclare dixit Tertullianus. Fiducia Christianorum resurrectio mortuorum. Nec dubitat affirmare Damascenus: Si resurrectio non est, nec Deum esse, nec prouidentiam, sed casu omnia ferri & agi. Nam ad iustitiam Dei spectat, vt piorum caro quę laborum, ieiuniorum & vigilaram socia fuit, sit etiam & cõsolationis ac mercedis particeps.

[Margin: ... ecle... hist. ... cap.20. — 1.Cor.15. — Actor.17. — Matt.22. — 1.Tim.2. — Matt.22. — Lib.4. de fide Orthod.]

EIVSDEM DIEI EVANgelium. Luc. XXIV.

Duo

DVo ex discipulis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Ierusalem, nomine Emmaus, & ipsi loquebantur ad inuicem de his omnibus quæ acciderant. Et factum est: dum fabularentur & secum quærerent, & ipse IESVS *appropinquãs ibat cum illis. oculi autem eorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Et ait ad illos, Qui sunt hi sermones quos confertis ad inuicem ambulantes, & estis tristes? Et respondens vnus cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu solus peregrinus es in Ierusalem, & non cognouisti quæ facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit, Quæ? Et dixerunt: De Iesu Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere & sermone coràm Deo & omni populo. Et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes & principes nostri in damnationẽ mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus, quia ipse esset redemturus Israël, & nunc super hæc omnia, tertia dies est hodie, quòd hæc facta sunt. Sed & mulieres quædam ex nostris, terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, & non inuento corpore eius, vene-*

runt,

runt, dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicunt eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum: & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum verò non inuenerunt. Et ipse dixit ad eos: O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt Prophetæ. Nonne hæc oportuit pati Christum & ita intrare in gloriam suam? Et incipiens à Moyse & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Et appropinquauerunt castello quò ibant: & ipse se finxit longius ire. Et coëgerunt illum dicentes, Mane nobiscum, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factũ est, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit & fregit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum: & ipse euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regreßi sunt in Ierusalem: & inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum illis erãt, dicentes. Quòd surrexit Dominus verè, & ap-

 paruit

paruit Simoni, Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via: & quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

De Iesu Nazareno, qui fuit vir Propheta potens in opere & sermone coram Deo & omni populo.

Ecclesi. 11. RECTE scriptum est à Sapiente, *Ante mortem nè laudes hominem quenquam.* Tantoque magis laudabo Christum Dominum à mortuis resurgentem, omnisque sanctæ resurrectionis authorem, cui & gratias ex animo agam, quòd in vita mortali tam præclarè se gesserit, vt à morte laudem publicam & nunquam interituram ab omnibus toto orbe promereatur. Fuit vtique, quemadmodum hi duo discipuli, quamuis in fide nōdum perfecti, asserunt, *Propheta potens in opere & sermone coràm Deo & omni populo*: qualis nempè nec Moyses, nec Helias, nec Helisæus, nec quisquam alius Propheta vnquàm extitit, qui suum in docendo & agendo munus maiore cum fide, authoritate & potestate præstaret. Etsi enim certam firmamque fidem his commodare maximè debeam, quæ in sacris literis de Christo Dei & Mariæ filio prædicantur: tamen non adspernabor, sed libenter amplectar etiam aliorum testimonia, qui tametsi plena fide caruerunt, scripturis tamen sacris consentanea in medium adferunt, & Chri-

stianam

ſtianam nobis comprobant veritatem. Ex hiſce poſt Sibyllas non eſt poſtremus Ioſephus, inſignis olim apud Iudæos Rabbinus, ſimulque ſcriptor Romanis percelebris habitus, de Chriſto teſtimonium vnà cum veteribus Theologis recipiam & approbabo. Vocat is IESVM operum mirabilium effectorē, & veræ doctrinæ magiſtrum, adeòq; Chriſtum ipſum qui poſt infinita miracula, & crucis mortisque perpeſſionem tertio reuixerit die, quique multos tum Iudæos tum Gentiles ad ſuam doctrinam perduxerit, & à quo Gens peculiaris nomen ſuum fuerit mutuata. Cæterùm & huius Ioſephi & præſentium duorum diſcipulorum confeſſio plenior atque perfectior foret, ſi vna cum principe Apoſtolorum agnoſcerent ac faterentur, ſicut Orthodoxis omnibus firmiſſimè perſuaſum eſt, hunc IESVM non ſolùm à mortuis tertia die reſurrexiſſe, ſed etiā præordinatis à Deo teſtibus cum ſuo corpore apparuiſſe, ſimulque illum viuorum ac mortuorum iudicem & vitæ autorem eſſe, cui omnes quidem Prophetæ teſtimonium perhibent, & per cuius nomen quotquot credunt in eum, remiſſionē accipiunt peccatorum.

Lib. 18. antiquitatū cap 4. & Sozomen. lib. 1. hiſtoriarū.

Act. 10. & 3.

AGAM inſuper Chriſto gratias, quòd pro ſua ſummæ benignitate ſe diſcipulis, licet infirmis ac increpatione dignis adeò ſe comem ac familiarem peregrinum præbeat, illòsque amanter comitari, verbisque blandis ſimul & aſperis informare dignetur, donec illi perfectam ipſius agnitionem in Emmaus aſſequantur. Hoc enim officium vero Meſſiæ conuenit, calamum quaſſatum non conterere, linum fumigans non extinguere, conſolari lugentes, mederi contritis corde, & prædicare captiuis indulgentiam, clauſisque apertionem. Hic eſt qui clauem habens Dauid, ſcripturas aperit, & germanum illarū ſenſum ignaris ac rudibus explicat, & cum eo quidem fructu, vt ex incredulis verè fideles, & ex frigidis ac torpidis ardentes ac perfectos Euangelij faciat profeſſores. Idem ſe nobis peregrinum oſtendit & exhibuit, quia per omnia debuit fratribus aſſimi-

Iſai. 24.
Matth. 11.
Iſai. 61.
Apoc. 3.

Hebræ. 2.

lari, vt hinc etiam colonus & viator, hoc est, peregrinus à
Ierem. 4. Propheta dicatur. Sic enim illum Ieremias affatur: *Quarè quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus?* Sed audi hunc exulantem, & extremè pauperem peregrinum: *Vulpes* in-
Matth. 8. quit, *foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet.* Quid ergò mirum,
Luc. 15. nos qui Christi capitis membra sumus, taliq; peregrino & pastore suas errantes oues requirente maximè gloriamur, etiã aduenas & peregrinos in sacris literis appellari? sicut & Rex præpotens Dauid hac oratione testatur. *Peregrini su-*
1. Paral. 28. *mus coram te* (Domine) *& aduenæ, sicut omnes Patres nostri.*
Genes. 47. *Dies nostri quasi vmbra super terram, & nulla est mora.* Nec est dissimilis Iacob Patriarchæ confessio, qui de sua ætate rogatus, regi Pharaoni hoc modo respondit: *Dies peregrinationis vitæ meæ centum triginta annorum sunt, parui & mali, & non peruenerunt vsq; ad dies patrum meorum quibus*
2. Cor. 5. *peregrinati sunt.* Cùm sumus in corpore, peregrinamur à Domino, sicut Paulus affirmat, verèque peregrini ex hoc tristi exilio ad cœlestem patriam habemus contendere, vt quilibet dicere debeat: *Aduena ego sum apud te & pere-*
Psalm. 38. *grinus.* Cur ergò demens diuitias atque delitias amo? Quare mundi delector insanis cupiditatibus, variaque præsentis peregrinationis impedimenta consector, vt vel nunquàm, vel tardè quidem patriam mihi promissam attin-
Hebr. 13. gam? Non enim habemus hic manentem ciuitatem: sed futuram inquirimus. An frustrà monuit princeps Aposto
1. Petr. 2. lorum? *Charissimi obsecro vos tanquàm aduenas & peregrinos, abstinere vos à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam.* Quotidie ad mortem proficiscor, nec meas tamen ædes instruo, & necessarium parare commeatum negligo, cùm interim scriptum esse sciam: *Ante lan-*
Eccles. 18. *guorem adhibe medicinam, & ante iudicium interrogat teipsum, & in conspectu Dei inuenies propitiationem.* Verè pi
Phili. 3. & 1. cum Paulo ad mortem expeditè peregrinantis est dicere.

Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. Omnia arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam: Desiderium habeo dissolui, & esse cum Christo. Mihi viuere Christus est & mori lucrum.

Cæterùm in hisce duobus discipulis cumprimis notabo, quod cùm Christum Dominum ignorarent, ac pro vulgari peregrino ducerent, se inde ab initio seuere admoneri ac liberè corripi sustinent. Nec propterea vel irascuntur, vel obstrepunt: quin potius monitori se dociles ac gratos exhibent, ipsumq; de resurrectione multa differentem non Iaco. 1.
interpellant. Ita verò illi me docent, quod & Iacobus exigit, vt verbum Dei quod potest saluare animas nostras, in Luc. 10.
mansuetudine suscipiam, quemadmodum & Magdalena, cùm sederet ad Dominicos pedes, Euangelium tranquillè Prou. 29. 17.
& modestè percipit, suoq; infixit pectori. Vbi præterea moneor: quàm verè dixerit Salomō: *Virga atq; correctio tribuit sapientiam, & plus proficit correptio apud prudentem, quàm centum plagæ apud stultum.* Facit Christus quod optimum Luc. 10.
Samaritanum decet, vt non modò lene oleum, sed etiam acre vinum vulneribus ægrotorum curandis infundat. *Me-* Prou. 27.
liora quippe sunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta oscula odientis teste Salomone. Sapiunt & discipuli, libera correptione Domini non offensi, sed ad illum magis ac magis amandum incensi, quemadmodum illis ipsi verbis ostendunt: *Nònne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas?* Dolebo igitur mecum agi perperam, quod cum electis Christi ouibus ex verbo Dei arguente ac terrente nō proficiam, sed in illo meras quæram delicias atque consolationes, ideòq; perfæpè frigidus perseuerem, neque calorem aut feruorem vllum in me sentiam spirituale, sicut isti sanè discipuli persenserunt. 2. Tim. 3.
At verò docet Apostolus, Scripturam omnem diuinitus inspiratam non solùm ad docendum, sed etiam ad arguen- Ioan. 16.
dum & corrigendum valere. Et proprium est Spiritus sancti officium, mundum in nobis arguere, ac deinde consola-

ri,idque non solùm per se, sed etiam per organa sua,legitimos nempè doctores, facere solet, quando hi sic verbum
Tim.5. Dei prædicant, vt ex præcepto Pauli peccantes coràm omnibus arguantur, & cætis improbis timor ac pudor inijciatur. Væ igitur mundo præsenti, qui cùm sit longè corruptissimus, & iram Dei maximam mereatur, nihil impensius quàm concionatorum blandiloquentiam ac dulcedinem quærit, suamque stultitiam & impietatem foueri, non autem detegi aut increpari sustinet. Vox enim illorum est
Isai.30. propria: *Loquimini nobis placentia videte nobis errores.* Sed
Isai.3. Propheta Isaias talibus meritò exprobrat: *Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant*: ac statim illis de futuro & tremendo Dei iudicio pergit concionari. Petam ego sæpe à Domino, vt fides mea de Christo mortuo & resuscitato in me non hæreat frigida, sed per charitatem, sicut in hisce discipulis, accendatur, adeoque in corde meo conualescat, vt tot tantisque Christi beneficijs quasi facibus ad diuinũ amorem inflammer,
Psal.38. vtque in meditatione mea, sicut in mente Dauidis, spiritualis ignis magis ac magis inardescat. Ita enim & ipse dicere
Psal.72. potero: *Quid mihi est in cælo? & à te quis volui super terram? Defecit caro mea & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Mihi adhærere Deo bonũ est. Qui autem ad-*
1.Cor.6. *hæret Domino, vnus spiritus est*, ex Apostoli sententia.

O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus.

ACRIS & vehemens est isthæc reprehensio duos discipulos verberans, qui circa fidem Dominicæ resurrectionis hærebant, nihilque certi eo tempore, quo veritas tanti mysterij nondum erat propalata, cõstituere poterant. Neque hos tantũ, sed & alios discipulos grauiter sanè perstrin-
Marc.16. git Dominus, quum iam iam cœlos petiturus, illis incredulitatem cordisque duritiam exprobrat, eò quòd alijs qui vi-

derant eum resurrexisse, siue viris siue mulieribus, fidē non adhibuissent. Eâdem libertate Paulus corripit, & insensatos siue stultos vocat Galatas, quòd acceptam fidei Apostolicæ doctrinam & normam deseruissent, seque in religione instabiles præstarent, nouis & falsis Euangelij doctoribus adhærentes. Quod si Christus tam durè sugillat discipulos in vno fidei articulo hallucinantes, tardiusque credentes, quantò minus idem hodie parceret, quantoque iustius succenseret omnibus, qui veterem, iampridem promulgatam, receptam & probatam religionem cum noua sæpèq; damnata doctrina per summam leuitatem commutant, & apertis Ecclesiæ hostibus magis, quàm legitimis suis pastoribus fidunt, ea interim dogmata contemnētes, quæ totius Ecclesiæ calculum tot seculis meruerunt? O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ vestri maiores ab Apostolis & Apostolicis viris instituti, de Canonicis libris, de verbo Dei viua voce tradito, de libera hominis voluntate, de peccatorum iustificatione, de septem Ecclesiæ Sacramentis, de Sanctorum cultu, de præceptis ac traditionibus Ecclesiæ vnanimes crediderunt, totq; probatæ synodi stabilierunt. Quæ isthæc incogitantia, temeritas ac perfidia est, vnam, sanctam, Catholicā & Apostolicam fidem fideique doctrinam prostituere, & pro ea recens natam, inauditam, sectariam & apostaticam religionē amplecti, quæ subinde sicut luna mutatur, & infames habet authores, totq; seditiosis motibus ac nefandis sacrilegijs orbē vniuersum offendit? *A fructibus enim eorum cognoscetis eos. Vsquequo igitur in duas partes claudicatis?*

Gal.1.& 3.

Matt.7.
3.Reg.8.

Quocirca vicem illorum dolebo maximè, qui hoc seculo ad nouandam religionem tot modis adspirāt, ac velut paruuli sunt fluctuantes, vt Paulus appellat, omni nouitiæ doctrinæ vento sese instar arundinis agitari sustinent, eoque stultitiæ prolabuntur, vt sectis nouis addicti, neq; scripturæ sacræ testimonijs, neque concordibus Patrum sententijs, neque præclaris Dei miraculis, aut vllis rationem momen-

Ephes.4.

tur,tanto diligentius mihi prospiciam, vt Christum futurum mox iudicem,quoniam ante ianuam assistit, amicum & fauentem habeam. Is autem verè fidelium precibus ex animo fusis,& officiosæ charitatis studijs proximo syncerè declaratis, nulli non facilè conciliatur, atque his duobus velut vinculis (oratione & misericordia) mirè adstringitur ac ligatur,nihil vt homini negare posse videatur. Certe nisi Propheta Moyses oratione sua quasi manum supremo numini attulisset,& illi quodammodò vincula iniecisset, non diuinum hoc accepisset responsum: *Dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos,& deleam eos.* Nam & Regius Propheta confirmat, quòd Moyses electus Dei steterit in conuersione in conspectu eius,vt iram diuinam auerteret, nè disperderentur Israëlitæ. Præterea nisi benignus & hospitalis Loth duos peregrinos,erant autem Angeli, apud Sodomitas comiter excepisset, iustitiæ titulum non mereretur, neque scriptura de illo assereret: *Compulit illos oppidò vt diuerterent ad eum: ingressisq; domum fecit conuiuium.* Ac istorum beneficio factum est, vt ipse Loth postea potenter ereptus atque conseruatus fuerit, neque cum Sodomitis impijs,simulq; ab omni humanitate,vt ostendit Ezechiel, alienis,flamma sulphureque consumptus interierit. Proinde maiorem in modum curauero,vt hospitalitatis iustitiæque Christianæ certem officijs,quibus regnum suum quodammodò vendit Deus, seque à nobis cogi & expugnari lætatur,quũ nobis amicos facimus de mammona iniquitatis. Ac de oratione quidem ita præcipit Paulus: *Per omnem orationem & obsecrationem orantes omni tempore in spiritu: & in ipso vigilantes in omni instantia.* Misericordiam verò satis illo dicto commendat: *Beneficentiæ & communionis nolite obliuisci. Talibus enim hostijs promeretur Deus.* Ac iterum: *Charitas fraternitatis*,inquit,*maneat in vobis,& hospitalitatem nolite obliuisci.* Cuius hospitalitatis & erga egenos beneficentiæ laude cum alij multi, tum Martinus, Nicolaus,Paulinus & Gallicanus in Ecclesia egregiè floruerunt.

Exod.32. Psal.105. Gen.19. 2.Pet.2. Ezech.16. Luc.16. Ephes.6. Heb.13. Ibidem.

runt. Eoque magis mihi displicere habeo, quòd sicut in orationis vsu, sic etiam in misericordiæ operibus sim tepidior atque negligentior, nullam vt vim mihi aut Deo faciam cùm tamen æterna Veritas dixerit: *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.*

Matth. 11. Sunt & alia in hisce discipulis mihi non probanda solùm, sed etiam, si sapiam, imitanda, præsertim vt festi dies à me ritè sanctificentur. Huc enim audire verbum Dei, Exod. 20. quod illi quidem à Christo in via etiam traditum reuerenter exceperunt, & flagrantibus animis comprehenderunt. Vnde hortatur Paulus: *Propterea abundantius oportet observare nos ea quæ audiuimus, nè forte pereffluamus*, siue vt Chry-Hebr. 2. sostomus interpretatur, pereamus. Quid enim verbo Dei & doctrina spiritus efficacius inuenitur? Deo ipso testante: Ierem. 23. *Nunquid non mea verba sunt quasi ignis, & quasi malleus conterens petras?* Adhæc isti nobis exemplo esse possunt, vt sacrum tempus nugis fabulisque vanis non teramus, sed in rebus grauibus tractandis, & in dictu audituque dignis colloquiis vtiliter expendamus. Etenim de cruce morteque Domini non sine quadam tristitia colloquuntur, atque ita vetus piorum institutum comprobant, qui festos dies, sicut & peregrinationes religionis ergò susceptas, honestis & sacris condiunt colloquijs, ac potissimùm de Redemtoris nostri mysterijs, alijsque sacris de rebus vel Sanctorum historijs libenter inter se conferunt, seque inuicem prouocant ad meliora. Hoc sanè vbi fit, Christus non inuitus, præstò est colloquentibus, illisque non modò suam præsentiam, sed gratiam quoquè spiritualem frequenter impertit, vt suum promissum compleat: *Vbi enim* inquit, *sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*

Matt. 18. Et quemadmodum bonis pijsque colloquijs multa bona promouentur, & Charitas fraterna illudque Pauli præceptum obseruatur: *Sermo vester in gratia sale sit conditus*: ita Coloss. 4. vicissim dici vix potest, quantam nocendi vim ac perniciem adferant verba impura, & improba, quibus honestæ

aures ac mentes inficiuntur quoniam iuxta Poëtæ Menandri ſenarium à Paulo citatum: *Corrumpunt bonos mores colloquia praua.* Tantòque diligentius rogabo Deum, vt quia linguæ difficillima eſt moderatio (*ſi quis enim in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir*) verum & ſalutarem loquendi vſum ipſe me doceat, vtque verba mea, de quibus rationem Chriſto iudici aliquando reddere debeo, ad diuinam ipſius gloriam & proximi commodum perpetuò referãtur. Neq; verò mihi ſat erit, feſtos dies verbum Dei audiendo, & ſacris de rebus legendo aut colloquendo piè cohoneſtare, ſed enitar etiam, vt mas ad Chriſtum preces fundã religioſius, illumq; vt optimum & chariſſimum hoſpitem, ad meas ædes pertrahã, vt mecum ſit, ac mecum laboret, vtque cum hiſce diſcipulis dicam: *Mane nobiſcum Domine, quoniam aduesperaſcit.* Ea res mihi præbebit anſam de ſanctiſſimi ſacramenti communione cogitandi, & feſtis diebus illam ipſam percipiendi, quando Chriſtus ab hiſce diſcipulis rogatus, menſam cum illis communem habere voluit, quibus & ſeipſum in fractione panis patefecit, totumq; tribuit. Credã enim antiquis Theologis, vti Chryſoſtomo, Auguſtino, Theophylacto ac Bedę, quorum iudicio Chriſtus non communem, ſed Euchariſticum, verèq; benedictũ & cœleſtem panem in Emmaus porrexit, ita & conſentaneum ſit, duos illos diſcipulos ſub vna duntaxat ſpecie panis ſacramẽtum ſumpſiſſe, ſimùlque ſacramenti percepiſſe virtutem, quoniam ad Chriſtum verè cognoſcendum in mente fuerunt illuminati. Nec dubium, hunc proprium Euachariſtiæ ſacræ fructum & effectum eſſe, vt ad cognitionem diuinorum, immò ad omnis quoq; gratiæ incrementum edentibus conferat, quemadmodum primi Chriſtiani, cum quotidie hoc cœleſti pane veſcerentur, ſpiritualibus bonis mirificè cumulati, reipſa ſenſerunt. De illis ita Lucas meminit: *Erant perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis & orationibus.* Magnã & ineffabilẽ vim habet caro Chriſti, inquit hoc loco Theophilactus.

1. Cor. 15.
Iaco. 3.
Matt 12.
Sapient. 9.
Acto. 2.

Proinde

Proinde dispiciam & annitar, vt Christum Dominum & meipsum rectius agnoscam, ideoque vti frequenter & libenter, sic confidenter etiam ac reuerenter, præsertim in sacris ferijs, benedictum Eucharistiæ panem percipiam. Hic enim panis est de cœlo descendens, quem Christus velut ad mensam sedens, etiamnum sacerdotibus sub vtraq;, & alijs sub vna specie in Ecclesia sua porrigit, atque id ipsum quod de sacramenti huius effectu promisit, dignè sumentibus efficaciter pręstat. *Qui enim manducat hunc panem, viuet in æternum, in Christo manebit, & Christus in illo, ac resuscitabitur in nouissimo die.* De hoc sacramento vir planè Apostolicus Ignatius clarè pronunciat: Date operam, vt crebrius congregemini ad Eucharistiam & gloriam Dei. Quando enim sæpius in idem loci conuenitis, labefactantur vires Satanæ, & ignita illius ad peccatum iacula irrita resiliunt.] Præterea quod Christus precari nos docuit: *Panem nostrum quotidianũ da nobis hodie*, siue vt Matthæus dixit: Panem supersubstantialem, vbi & græcus additur articulus, id veteres Theologi ad sanctum Eucharistiæ panem referunt, quemadmodum Cyprianus, Ambrosius, Hieronymus & Augustinus ostendunt. Tum ex Anacleti scriptis fit euidens, fideles omnes, quoties olim quotidiano Missæ sacrificio interessent, sacram sumpsisse communionem. Magnam igitur operam adhibebo, nè animam meam hoc tam diuino quàm salutari pane ciboque defraudem, certò persuasus, longè rectius ac laudabilius eos facere, qui peccatis lethalibus non grauati ex amore & fiducia diuinæ misericordiæ ad hunc vitæ panem Dominicis saltem diebus sumendum accedunt, sicut & Augustinus faciundum suadet, quàm qui ex timore, vel ob reuerentiam duntaxat ab illo abstinent, vel sibi alijsque abstinendum arbitrantur.

[Margin: Ioan. 6. — Ioan. 6. — In epist. ad Ephesios. — Luc. 11. Matt. 6. — Distin. 2. de consecrat. cap. Peracta — De consec. dist. 2. can. Quotidie.]

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRÆ-

PRECANDVS *est mihi* DEVS, *ut sanctæ hospitalitatis virtutem ac studium in multis, quorum nunc friget charitas, excitare dignetur. Eget enim vehementer Ecclesia eiusmodi beneficis hominibus, qui instar Abraham & Loth, de peregrinis atq; pauperibus benè mereri gaudeant: quiq; cum Abdia & Habacuc ministros Ecclesiæ suis sumptibus nutriant ac prouehant. Tum Paulus eas commendat viduas, quæ hospitio excipiunt exteros, & sanctorum pedes lauant, sed & tribulationem patientibus subministrant. Serium enim* DEI *præceptum est non minus Christianos quàm Iudæos adstringens*: Frange esurienti panem tuum, & egenos vagósque induc in domum tuam. Genes. 18. & 19. 3. Reg. 18. Daniel. 14. 1. Tim. 5. Isai. 58.

ORABO *itidem pro dubijs & errantibus in fide, vt diuinitus illustrati, seipsos agnoscant, & in viam regiam veritatis reuertantur. Quod fieri certè non potest, nisi Paulinam illam obseruent sententiam*: Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci. Optimum est enim gratia stabilire cor. Hebræ. 13.

RVRSVS *Deum inuocabo, vt Catholici in suis colloquiis minus offendant, magisq; studeant esse spirituales, neq; solum Dei verbum audire & legere contenti sint, sed & maiorem sibi gratiam comparent digna & frequenti Dominici corporis perceptione, præsertim quæ hodie à plurimis per summam socordiam negligitur, ac toto anno nè in festis quidem maioribus iteratur. Sic enim nos decet cum Augustino ratiocinari*: *Si Rahab meretrix salutem consequuta est cum omni domo sua, quia ducis à Deo missi exploratores semel excepit: quid ille consequetur, qui Deum intra mentis suæ domum frequenter ac deuotè receperit?* Serm. 18. secund. Lucã Iosue. 2.

FERIA TERTIA
PASCHAE.

Sequentis Euangelij Argumentum.

RElcitat Lucas apparitionem, qua Christus die Paschatis, cùm Apostoli aliíq; plures discipuli in Hierusalem vesperi conuenissent, corpus suum rediuiuum euidenter ostẽdit, & cum illis vixit familiariter. Nec enim solùm se illis videndum & contrectandum exhibuit, sed cum illis etiam in mensa edere ac bibere voluit, simulque sensus illorum obtusos ad Scripturas probè intelligendas aperuit & illustrauit, ac præterea verum suæ mortis & resurrectionis vsum & fructum in orbem longè lateque diffundendum explicauit. Præcipuè autem hìc à Christo laboratur, vt subortam spiritus siue spectri suspicionem suorum animis eximat, ac indubitatam humani corporis sui veritatem astruat & cõfirmet. Etenim præuidebat æterna sapientia, plurimos de hac sua & aliorum mortuorum resurrectione contentiones maximas excitaturos, & humani captus tantam imbecillitatem esse nouerat, vt futuram carnis resurrectionem ægrè admodum firmis animis complectecrẽtur. Verumenimuerò sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes viuificabuntur, Apostolo teste. Et sicut primitiæ mortis in Adã, ita etiam primitiæ resurrectionis in Christo, vt scribit Ambrosius. Extat celebris ac probata historia de septẽ fratribus apud Ephesum olim dormiẽtibus, & inter sanctos habitis in Ecclesia, qui sæuiente in Christianos Decio Cæsare in speluncam sese ipsi abdiderunt, vbi tam forti longoq; somno latuerunt oppressi, vt ad ætatem Cæsaris Theodosij senioris vsque id est trecentis septuaginta duobus annis nõ fuerint experrecti, & sani tamẽ ac integri omnes manserint conseruati. Cuius miraculi rumor ita commouit Cæsarẽ Theodosium, vt ad illos inuisendos Ephesum venerit, remq; omnẽ ita se habere, sicut diximus, certò compererit. Et quoniã de mortuorum resurrectione magna tunc cõtentio fuerat exorta, multi per hanc ipsam historiam in sana fide confirmabantur, Deo nimirùm hoc velut antidotum illorum imbecillitati prouidente. Narrationẽ eandem præter alios confirmat Euitatus, Simeon Metaphrastes, Nicephorus & Gregorius Turonensis. Cur verò dubitemus quæso de Christi potestate diuina, per quam aliquãdo mortui velut è somno excitentur, & cum suis corporibus integris ad iudicium cõ-

1.Cor.15.
In oratione de fide resurrect.

gregentur, si Christus idem Ephesijs dictis hoc contulit, vt illi tot annos velut noctem vnam dormiendo superarent, ac nullo interim detrimento corporum afficerentur? Quid multis? si Christus primitiæ dormientium non resurrexit, inanem Euangelij prædicationem, inanem & fidem Christianam esse Paulus apertè concludit. 1. Cor. 15.

EIVSDEM DIEI EVANGElium. Luc. XXIV.

Stetit IESVS *in medio discipulorũ, & dixit eis: Pax vobis: Ego sum, nolite timere. Conturbati autem & conterriti, existimabant se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes, quia ego ipse sum. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Et cùm hoc dixisset, ostendit eis manus & pedes. Adhuc autem illis non credentibus & mirãtibus præ gaudio dixit, Habetis hîc aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partẽ piscis assi, & fauum mellis. Et cùm manducasset coràm eis: sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos: Hæc sunt verba quæ locutus sum ad*

vos,

vos cùm adhuc essem vobiscum: quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas, & dixit eis: Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes Gentes.

NOTAE MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA EVANGELIVM.

Pax vobis, ego sum, nolite timere.

Mirabor ingentem Redemtoris mei bonitatem atque clementiam, qui ad maximum honoris gradum euectus, iamq; Rex gloriæ factus, omnis iniuriæ à discipulis suis acceptæ obliuiscitur. Nam cum nullo illorum expostulat, cunctos in primo congressu amanter excipit, perinde ac si nihil in illum antè peccassent, nullamque ingratitudinis & inconstantiæ pœnam cōmeruissent. Et tamen hos malè sibi conscios ille tam blandè respicit, ac suauiter salutat omnes, neque modò suam pacem illis exoptat, sed & consolationem & gratiam offert singulis, ex animo condonans Petro & alijs grauem offensam, & quicquid veterem illam amicitiam poterat impedire, submouens. Quo minus admirandum putabo, quod Ioannes hūc Ioan.13.

incre-

incredibilem Christi amorem extollens inquit, Christum cùm dilexisset suos qui erant in mundo, in finē vsq; dilexisse, non sub mortē tantùm scilicet, verùm etiam post suam resurrectionem, quum ab humanis curis & affectionibus alienus planè factus poterat existimari. Tam seriò Christus illud seruat promissum, quo eosdem discipulos in eadem cœna fuerat consolatus: *Pacem* ait, *relinquo vobis, pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Ac mundi quidem ingenium ac morem in illo pincernarum principe depictum cernimus, qui communem cum Ioseph carcerem tenens, suam illi fidem obstrinxerat, quod liberatus innocentis amici causam tuendam suscepturus esset. Is verò pristino gradui restitutus, sicut Ioseph prædixerat fore, omnem eius abiecit curam atq; memoriam, ac vix tandem veteris amici ac interpretis est recordatus. Vt enim blanda, sic & fucata & fallax, sæpè & pestilens est mundi huius amicitia, de qua idcircò dixit Iacobus Apostolus: *Quicunq; voluerit amicus esse seculi huius, inimicus Dei constituitur.* Est quippe mundus non dissimilis meretrici à Salomone descriptæ, quæ splendidè ornata, & ad capiendas animas multis modis instructa, blanda quidē & speciosa suis amatoribus pollicetur, vecordes autē & incautos suis illaqueat sermonibus, vt captos demum eos, perinde ac bouem qui ligatus ad macellum ducitur, ad inferos vsq; pertrahat atque perdat. Quocirca mihi commēdatum erit, quod idem Salomon subijcit ac præcipit: *Ne abstrahatur in vijs illius* (meretricis) *mens tua, neq; decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea. Via inferi domus eius*, vel sicuti postea sequitur: *Qui applicabitur illi, descendet ad inferos: nam qui abscesserit ab ea, saluabitur.* Quàm iustum igitur ac consultum fuerit, me fucato vanoque mundo nuncium mittere, Christoque seruire, qui non terrena nec caduca, sed spiritualia ac solida bona promittit simulq; prestat, nihil vt illo sit fidelius, qui nec fallit vnquā, nec fallitur. *Ego*, inquit, *diligentes me diligo: & qui manè vi-*

Ioan.14. Genel.40. Iacob.4. Prou.7. Prou.9. Prou.8.

 gilant

gilant ad me, inuenient me. Mecum sunt diuitiæ & gloria, opes superbiæ & iustitia. Qui me inuenerit, inueniet & vitam, & hauriet salutem à Domino. Quod si Christus discipulis tam libenter ignoscit, seq; perhumanum ingratis exhibet, mœstos suauiter consolatur, ac veterem beneuolentiam omnem etiam non rogatus vltrò declarat, meritò certè pudore suffundor, cùm cogito, me in amando fratre tam frigidum, immò nonnunquam & amarulentum & morosum & asperum esse: quoniam secundùm charitatem non ambulo, sed Apostolicum præceptum violo, quo sancitũ est:
Ephe.4.&5. *Ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit vos. Estote inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit vobis.*

Conturbati verò & conterriti, existimabant se spiritum videre.

Num.22. Natura sic comparatum est, vt bonorum malorumque spirituum apparitio non modò impios, sed & fideles, sicut
Daniel.10. Lucæ.1. Danielem & Zachariam Prophetas, maiorem in modum perturbet atq; terrefaciat. Quid quod Christi rediuiui conspectus, cùm primùm ad suos à morte reuisendos venisset, spectantium discipulorum animis metum iniecit atq; sollicitudinem, adeò vt ex Christi corpore spectrum & phantasma vellent constituere? Ego verò hanc communem hominum imbecillitatem atque fragilitatem agnoscens, peculiarem animi constantiam induam atque prẹstabo, quoties inopinati tristesque casus mihi se offerent inopinatò. Vbi meminero, sanctos etiam insolitis visionibus, quæ à spiritu bono ac maligno fiunt, turbari, has autem ea nota discerni, quòd electi Angeli territos & pauefactos piorum animos benignè consolentur, vt statim timor soluatur, iterumque quiescat, sicut Zachariæ & Mariæ contigit. Dæmo-
Luc.1. nes autem cum apparent, horridius terrent, & supra modum animos angunt, sicut Iulianus Apostata fuit expertus,
Lib.5. Eccl. hist.c.2. teste Sozomeno. Quandocunque autem huiusmodi visio-

nes vel apparitiones fiunt,in tali trepidatione nō ociabor, ſed ad armaturam ſpiritualem confugiam iuxta illam Pauli regulam: *Accipite armaturam Dei, vt poſsitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare.* Hæc fortis armatura & perfecta conſtitutio à me præſtari non poteſt, niſi viua in primis fide meum pectus muniam, & fragilitatem humanam,quam in Daniele quoq; cernimus, ardenti precatione depellam. Igitur cum Propheta Moyſe precabor: *Surge Domine, & diſsipentur inimici tui, & fugiant qui oderunt te à facie tua.* Æqualis fiducia & precatio in Dauide fuit,quocum aduerſus repentinos motus & terrores dixerim confidenter: *Dominus illuminatio mea & ſalus mea: quem timebo? Dominus protector vitæ meæ: à quo trepidabo? Dominus mihi adiutor, & ego deſpiciam inimicos meos.* Nec temerè quidem ſuos docuit Antonius Magnus,vt cùm dæmones viderent, tam ſe quàm domos ſuas crucis armarent ſignaculo. Confeſtim inquit,ſoluentur in nihilum,quia metuūt illud trophæum, in quo ſaluator aereas expoliās poteſtates,eas fecit oſtentui,quemadmodum ab *a* Athanaſio ſcriptum eſt, & *b* Ignatius, *c* Cyrillus Hieroſolymitanus, ac *d* Ephræm Baſilij Diaconus comprobant.

Epheſ.6. Daniel.10. Num.10. Pſalm.26. & 117. a In vita S. Antonij. b Ad Phili. c Catecheſi.4. d De vera pœnitent.

Cæterùm vt circa huiuſmodi apparitiones minus ego fallar, (plurimi enim fraudibus & fallacijs dæmonum hîc decipiuntur) duo mihi obſeruanda proponam: Alterum, vt ſiue mihi, ſiue alijs tales fiant apparitiones, non facilè illis fidem adhibeam, nec meum de illis iudiciū præceps feram. *Qui enim citò credit, leuis eſt corde*, ſicut dixit Eccleſiaſticus. Vbi nimiùm credulæ ac ſimplices mulierculæ plurimùm peccant,ac idcircò perſæpè falluntur, ſicut Euæ improuidæ nimiumque curioſæ antiquus & aſtutus ſerpens impoſuit ac illuſit. Alterum eſt, ne nocturnas viſiones & ſpirituum apparitiones eodem veluti pede metiar, ſed vt prudenter potius diſcernam inter bonas & malas,inter veras & falſas huiuſmodi apparitiones, iuxta illud Apoſtolicū dictum: *Chariſsimi nolite omni ſpiritui credere, ſed probate*

Eccleſ.19. Geneſ.3. 2.Cor.11 1.Ioan.4.

2. Cor. 11. *ſpiritus, ſi ex Deo ſint.* Nouit enim & Satanas, vt Paulus aſ-
Ierem. 23. ſerit, ipſeq́ue rerum docet vſus, ſe in Angelum lucis trans-
& 14. figurare, nonnunquàm & faſcinare Prophetas, vt ſomni-
ent mendacium, & ſeducant populum, Deiq́ue verba per-
3. Reg. 22. uertant. *Ero* inquit, *ſpiritus mendax in ore omnium Prophe-*
Geneſ. 37. *tarum Achab.* Neq́ue tamen negari poteſt, Ioſeph Patri-
& 40. archæ, & Ioſeph Chriſti nutricio, ſicut & Magis Orientali-
Matt. 1. & 2. b⁹, immò & ſanctis Apoſtolis ſuas & legitimas apparitiones
Acto. 12. & reuelationes conſtitiſſe quæ non à malo, ſed bono ſpiri-
& 27. tu profectæ, magnam illis vtilitatem adtulerunt, certàmq;
2. Cor. 12. DEI voluntatem denunciârunt. Tum de Moyſi & Helia
Prophetis eximijs in Matthæo legimus, quòd in monte ex-
Matt. 17. celſo apparuerint, & cum Christo Domino fuerint collo-
Luc. 9. quuti, quos etiam tres Apoſtoli coràm adſpexerint, & vnà cum illis cupiuerint commorari. Abſit igitur, vt pro meris ſpectris, nedum diabolicis illuſionibus habeamus omnes mortuorum apparitiones, ſicut ſectarij contra omnem fidem veterum, certàmq́ue experientiam nobis perſuadere
Matth. 27. conantur. Nam & Matthæus Euangeliſta diſertè teſtatur, corpora multa ſanctorum qui dormierant, non ſolùm è monumentis ſurrexiſſe, ſed etiam in ſanctam veniſſe ciuitatem, ac multis mortalibus apparuiſſe, nimirùm vt indubitatiorem Chriſti reſurrectionem redderent, eùmque veluti ducem & caput in cœlum vſque comitarentur. De his
Epheſ. 4. enim & Paulus aſſerit: *Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem.* Demum è Cypriani operibus conſtat, quòd reuelationes ſibi & pijs alijs factas in medium frequenter adducat, ſicut & alij non obſcuri nominis patres, vt Seuerus, Gregorius & Damaſcenus facere ſolent.

Tunc aperuit illis ſenſum, vt intelligerent ſcripturas.

Qui Apoſtolos de vero ſacræ ſcripturæ ſenſu docuit, is quia nobiſcum vſque manet, docet etiamnum, ſemperque docebit Eccleſiam Catholicam, adeò vt veris Chriſti oui-

bus & veritatis amantibus, de scripturæ libris & sensu, deq; rebus creditu necessarijs locus non sit dubitandi, sed certi & firmi aliquid constituendi atq; citra errorem pronunciandi habeant facultatem. Multis autem & præclaris modis Christus Ecclesiam docet, atq; ad cognoscendā veritatem adducit. Docet enim per Prophetas & Apostolos in verbo scripto, quod vtile est ad docēdum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iustitia: vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus, sicut Paulus perspicuè tradit. 2. Tim. 3. Docet per pastores & doctores in verbo nō scripto, sed viua voce per Ecclesiæ ministros legitimè institutos, vocatos, ac missos tradito. Vnde cùm Petrus Apostolus ex Isaia citasset, *Verbum Domini manet in æternum*, subijcit protinus: *Hoc est autem verbum quod euangelizatum, est in vobis*. Et Paulus Timotheo Episcopo mandat: *Depositum custodi*. 1. Petr. 1. Isai. 40. 1. Tim. 6. Nam vt Origenis quoq; tradit regula, Illa sola credenda est veritas, quæ in nullo ab Ecclesiastica traditione discordat. Lib. de Periarch. Docet in OEcumenicis sacrisq; concilijs, quorum vt Augustinus inquit, saluberrima est authoritas. Epist. 118. ad Ianuar. Docet in Romana Ecclesia, cuius fidem non deficientem Petro promissam vsquè conseruat, & in qua semper viguit, vt cum Augustino fatentur veteres, Apostolicæ cathedrę principatus. Luc. 22. Epist. 162. Atq; huc spectant luculentæ, & ad omnes sequētes ætates nobis referēdæ Christi promissiones: *Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit: qui autē me spernit, spernit eum qui misit me. Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere & contra dicere omnes aduersarij vestri. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi.* Luc. 10. Matt. 10. Luc. 21. Matth. 28. Tanto magis igitur amabo & honorabo Christum Dominum, vt pote doctorem iustitiæ, sicut à Ioële vocatur, iustitiæ inquam omnis, siue adrectè credendum, siue ad benè beateque viuendum homini necessariæ, quoniam is multis modis Christianæ prouidit Ecclesiæ, *vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrina in nequitia hominum, veritatem autem* (scientes &) *fa-* Iocl. 2.

Ephes. 4. *crescentes in charitate crescamus*, quemadmodum Paulus exposuit. Qua ratione singulares huic Legislatori gratias agam omnium Orthodoxorum nomine, quos ille pro summa gratia & sapientia sua ex omnibus nationibus, linguis & populis collectos, ad magnum iustificantis & saluantis fidei donum adduxit, & hactenus in domo Ecclesiæ suæ tam pulchrè conseruat, alit, ac promouet, vt illorum plurimi ab improbis eiusdem fidei hostibus oppugnati, non modò nihil detrimenti capiant, sed ipsum quoque fidei finem, 1. Petr. 1. animarum nempè salutem, ingenti cum lucro sibi ac alijs Philip. 2. assequantur. Sunt enim Philippensibus nō dissimiles, quòd velut luminaria splendeant & fulgeant in medio nationis prauæ & peruersæ, hoc est, in medio impiorum ac hæreticorum, verbum vitę continentes, & in veritate fidei ac syn- In 2. & 3. epistola. ceritate charitatis irreprehensibiliter ambulantes, quemadmodum de nonnullis sui temporis fidelibus Ioannes quoque testatum reliquit.

VBI ego cum pijs ter miseram illorum sortem deplorabo qui cum magnis ignorantiæ perfidiæque tenebris immersi iaceant, tamen sibi prudentes, & catti, verèq; à Christo illuminati videntur, ac præ se contemnunt alios, qui in media veritatis luce versantur. Egebant Apostoli, vt Christus illis aperiret oculos ad scripturas probè intelligendas. Hi verò sacras literas adeò faciles, lucuientas ac perspicuas faciunt, vt à se & alijs ferè sine negotio cognosci & explicari possint, earumque sensum & iudicium permittunt om- 2. Petr. 3. nibus. Atqui doctissimi Patres vno velut ore profitentur, sicut & res ipsa comprobat, singularē obscuritatem ac frequentem difficultatem in scripturis diuinis inesse, quemad modum & Petrus Apostolus disertè testatur. Deinde tum in Iudaica synagoga, tum in Christiana Ecclesia semper ob- Deut. 17. seruatum fuit, vt certum de fide & scripturis iudicium non Matth. 23. ad populum, sed magistratus Ecclesiasticos referretur, illiq; tanquàm sacrorum antistites consulerentur & audirentur. Vnde dixit quoque Christus eos audiri oportere, qui super

cathedram Moysi sederent, recteque monuit Apostolus, omnia quæ à Deo sunt, ordinata esse, hoc est, legitimum & ordinarium habere progressum. Quàm verò præposterè & inordinatè cum istis agitur, qui nè parùm sibi sapere, & vt multùm alijs inuidere videantur, tam probatos quàm receptos magistrorum gradus & ordines in Ecclesia insulsè confundunt, & quantum quidem Pontificibus, Episcopis, horumque Concilijs & Patribus omnibus impudenter derogant, tantum sibi suisque collegis indignè arrogant in genuino scripturæ sensu cognoscendo, & in vera Christi Ecclesia designanda. Nec enim secus quàm olim à pestilentibus damnatisque magistris Nouato & Donato factum fuit, rectam fidem & legitimam Ecclesiam ad se solos pertinere audacter confingunt, atque inaniter iactant. Quid verò isthuc est aliud, si verum fatebimr, nisi omnem de sacris indicandi ac definiendi autoritatem vel tollere, vel incertam reddere, & ea quæ hactenus de religione sunt constituta, in dubium reuocare, nullamque rationem habere illius quod Salomon prudentissimè dixit: *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui?*

Rom. 13.

Prou. 22.

Ego verò Apostolicum sequar præceptum, quo sancitum est, vt obseruentur ac deuitentur noui falsiq; doctores, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam traditam & acceptam faciunt. Non sanè in illis loquitur & docet Christus, qui neque cum Patribus, neq; cum veteribus, neque præsentibus Catholicis, sed neque inter seipsos quidem in fidei doctrina & scripturæ intellectu cōsentiunt, sed lites irreconciliabiles fouent: vt & cæci videant eos nō esse ciues Hierosolymitãos fidei & pacis vinculo colligatos, sed potius Babylonicæ turris ædificatores inter se perpetuò tumultuantes. Ac de Christo quidem constat, illum ad scripturas probè intelligendas nobis esse necessarium, vt hinc *a* lux mundi, & vnus *b* magister omnium à Patre declaratus, qui clauem *c* Dauid habeat, meritò prædicetur. Sed neque illud negari potest, hunc sapienter & prouidè facere

Rom. 16.

a Ioan. 9.
b Matt. 23.3
c Apoc. 3.

omnia, qui ordinarium in docendo & illumianando apud ſuos modum obſeruet. Minores enim per alios maiores inſtruit, ouesque ſuas per paſtores dirigit atque paſcit, quemadmodum alimoniam ſequenti ſe turbæ porrecturus panes benedixit, illosque non niſi Apoſtolorum manibus populo diſtribuendos curauit.

Ioan. 6. Matth. 14. Marc. 6. Luc. 9. Apoc. 21.

Habenda igitur eſt inprimis ratio Apoſtolorum, quos Eccleſiæ ſuæ fundamenta poſuit, vt Ioannes affirmat, quoſque totius corporis velut oculos primùm illuminauit, & quibus perpetuum veritatis doctorē Spiritum ſanctum ſemper affore diſertè promiſit. Reſpiciam deinde ordinem Epiſcoporum, vt pote Apoſtolis ita ſuccedentium, vt Paulus teſtetur, illos à Spiritu ſancto ad regendam Eccleſiam eſſe conſtitutos, & qui præ cæteris hominū ordinibus in Eccleſiaſticis iudicijs ſemper valuerunt, ſemperq; valebunt excellenti autoritate. Illorum eſt, non autem principum, non populi vel ſciolorum, vendicare ſibi quod ſeniores cum Apoſtolis in prima ſynodo congregati, verbis apertis pronunciarunt: *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis.* Epiſcopos autem proximè ſequuntur paſtores, doctores, atque præpoſiti Eccleſiarum, quos tanti fecit Paulus, vt fidelibus omnibus præceperit, illis ipſis obedire & ſubiacere, pacemque cum illis habere: quoniam & pro ſubditotum animabus DEO iudici rationem ſunt reddituri. Cæterùm quod ad obſcuros & controuerſos diuinæ ſcripturæ locos attinet, ſemper meminero præclaræ admonitionis, quam de illis Clemens Petri Apoſtoli diſcipulus peritiſſimus, hoc modo ſcriptum reliquit: Sunt ait, multa in ſcripturis diuinis, quæ poſſunt ad eum ſenſum trahi, quem vnuſquisque ſibi præſumit. Et ideò ſcripturarum intelligentiam oportet ab eo diſcere, qui eam à maioribus ſuis ſecundùm veritatem ſibi traditam ſeruat.] Eoque magis laudantur præcipui Græcorum Theologi, Gregorius Nazianzenus & Baſilius Magnus, quòd cum omnibus authorum ſecularium libris remotis, ſolis diuinæ ſcripturæ voluminibus dediſ-

Ioan. 14. Actor. 20. Actor. 15. Epheſ. 4. Hebræ. 13. 1. Theſſ. 5. Epiſt. 5. & lib. 10. Recognit.

ſent

ſent operam, ſicut Ruffinus commemorat, eorum intelligentiam nō ex propria præſumtione, ſed ex maiorum ſcriptis & authoritate ſequuti fuerint, quos & ipſos ex Apoſtolica ſucceſſione regulam intelligendi ſuſcepiſſe conſtabat.] Lib. 2. Eccleſiaſt. hiſtor. cap. 4.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *eſt mihi* DEVS, *vt gratiam diſcernendi ſpiritus nunc maximè neceſſariam largiatur, quum tam multi ſpiritu veritatis relicto, ſpiritibus vertiginis & erroris attendant, pauci verò probare ſciant ſpiritus, ſi ex Deo ſint, ſicut Ioannes exigit.* 1. Ioan. 4.

PETAM *inſuper cognitionem mihi alijsq́; multis congruentem ad veras ac falſas reuelationes & apparitiones ritè diſcernendas, vt Christiana in illis prudentia & zelus ſecundùm ſcientiam obſeruetur: nec vllus locus ſerpentis antiqui technis tribuatur, qui cùm ſit Satanas, nouit ſe ſubdolè in lucis Angelum transformare, ſæpè & pios circumuenire. Paucorū eſt ſanè cum Paulo verè teſtari*: Non ignoramus Satanæ cogitationes. 2. Cor. 11. 2. Cor. 2.

ORABO *etiam pro miniſtris verbi Dei, vt cum Chriſti ſpiritu & Eccleſia Catholica doceant conſentienter, vtq́; pœnitentiæ prædicationem ſeriò vrgeāt, ſicut Chriſtus hoc loco mandauit*: Oportebat, *inquit*, Chriſtum pati & reſurgere à mortuis tertia die: & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remiſſionem peccatorū in omnes gentes. *Vult enim mortis & reſurrectionis ſuæ ampliſſimum beneficium ſalutare cunctis reddi mortalibus, ideoq́; prædicandi officium delectis miniſtris iniungit, qui in ipſius nomine peccatorum remiſſionem omnibus gentibus annuncient, & ab illis partim fidem, partim pœnitentiam exigant. Errant igitur turpiter ac perniciosè, qui ſola fide contēti, de Chriſti gratia & remiſſione peccatorum gloriantur, ac de agenda peccatorum pœnitentiam curam abijciunt, ſibiq́; ac alijs, licet ſine timore peccantibus, ſalutem ſecurè* Luc. 24.

audent polliceri. Vbi enim pœnitentia nō precedit, Christi gratia & peccatorum remissio frustrà offertur, & minimè obtinetur. Nisi enim pœnitentiam egeritis, *inquit*, omnes simul peribitis. *Idem ciuitatibus exprobrauit, quod post auditum Euangelium, visisq́; miracula, pœnitentiam non amplecterentur, eisq́; gehennam interminatus est.*

Luc. 13.

Matt. 11.

DOMINICA PRIMA POST PASCHA,

quæ in albis dicitur.

Sequentis Euangelij Argumentum.

QVo die surrexit è sepulcro Christus, decem Apostolis (aberat enim Thomas) in Hierusalem vesperi apparuit, & octauo deinde die ad eosdem redijt, sed ob Thomam tum præsentem maximè, quem ab errore concepto reuocauit. Prior apparitio vt excellentem Christi erga suos amorem multis modis declarauit: ita præsentium etiam animos maiorem in modum exhilarauit, ac singulari cōpleuit gaudio, quemadmodum & Lucas in Euangelio proximè antecedente comprobat. Illud Paschalem diem exornat, quod in eo Christus Apostolis ac ministris Ecclesiæ ad remittenda hominum peccata non sine flatu & verbo, tribuit Spiritum sanctum, sicut etiam Hieronymus notat, indeq; sacerdotum authoritatem stabiliri certissimè constat. Ac benè quidem cum Thoma hìc agitur, qui suum agnoscit errorē, nec modò fidem negatæ anteà resurrectionis astruit, sed & Christi diuinitatem non minus quàm humanitatem apertè confitetur. Idem verò non obscurum præbet exemplum

Luc. 24.

hominis in fidei rebus nimium curiosi, & secũdùm carnem sapientis, quando se disiungit à communi Ecclesiæ iudicio, suámque opinionem quamlibet absurdam contentiosè defendit. Is verò mos est proprius hæreticorum, qui teste Apostolo Iuda, segregant semetipsos, suntque animales, spiritum non habentes. Iud.1. Nostrum est Christi optimi medici atque pastoris sequi charitatem, vt in reducenda oue errante nihil studij ac operæ prætermittamus, fratrémque lapsum vt resurgat, omni studio subleuemus. Illud ad singularem commendationem Gentium facit, quod licet Christum eiusque Apostolos de facie non cognouerint, tamen æternæ fœlicitatis participes esse possint, modò credant. Credant autem & confiteantur necesse est vnà cum Thoma, ab omni incredulitate alieni, neque solum ChristumDeum & hominem esse sentientes, sed & firmis animis complectentes, quæcunque idem Christus siue per se, siue per Apostolos, Galat.5. siue per Ecclesiam nobis credenda commendat: quæ fides per charitatem operans iustificat atque saluat.

EVANGELIVM EIVSDEM Dominicæ Ioan. xx.

Cum serò esset die illo, vna Sabbatorũ, & fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum, venit IESVS *& stetit in medio, & dicit eis, Pax vobis. Et cùm hoc dixisset, ostendit eis manus & latus. Gauisi sunt ergò discipuli, viso Domino. Dixit ergò eis iterum: Pax vobis: Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Hoc cùm dixisset, insufflauit: & dicit eis. Accipite Spiri-*

te Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis retēta sunt. Thomas autem vnus ex duodecim, qui dicitur Dydimus, non erat cum eis quando venit Iesus. Dixerunt ergò ei alij discipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram clauorū, & mittam digitum meum in locū clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Et post dies octo iterum erant discipuli eius intus, & Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio, & dixit, Pax vobis. Deinde dixit Thomæ: Infer digitum tuum huc & vide manus meas: & affer manum tuam, & mitte in latus meum: & noli esse incredulus, sed fidelis. Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus, Dicit ei Iesus, Quia vidisti me Thoma, credidisti: beati qui non viderunt, & crediderunt. Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Hæc autem scripta sunt, vt credatis quia Iesus est Christus filius Dei, & vt credentes, vitam habeatis in nomine eius.

NOTÆ

NOTAE MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA EVANGELIVM.

Pax vobis, pax vobis.

Mortis victor, veræque vitæ restitutor Christus rediuiuus redit ab inferis, & è sepulcro cum corpore glorioso resurgens, ad suos discipulos eisdem ædibus conclusos ingreditur, quum illi Hierosolymis die Paschatis sub noctem vna commorarentur. Vbi primùm ille de pace sermonem orditur, pacemque omnibus sic satis afflictis sæpè & amanter exoptat. Ego autem ex animo gratias agam, & ab omnibus mortalibus agendas putabo huic optimo maximoque Redemtori, qui vt nemo alius, summam à pace habet ac retinet commendationem. Est enim ipse princeps pacis, sicut ab Isaia vocatur: est & magister siue doctor pacis, vt cuius proprium est, per se suosq; legatos pacem euãgelizare Iudæis & Gentilibus, qui Euangelium pacis volent amplecti. Est & pacis procurator, vtpote propterea de summo cœlo missus, vt pax nostra efficeretur. Venit enim ad grauissimas & diuturnas inimicitias inter Deum hominesque tollendas, & ad totum genus humanum per firmissimam pacem autori suo reconciliandum. De illo igitur Zacharias Propheta prædixit: *Loquetur pacem gentibus.* Et Paulus affirmat: *Ipse est pax nostra, qui fecit vtraq; vnum, & medium parietem maceriæ soluens inimicitias in carne sua.* Duos enim populos Iudæorum ac gentilium in vnum velut corpus redegit, seque illis vnum caput effecit, peccatis hominum in carne sua per passionem & mortem interfectis. Quid verò pace, & Christi pace optabilius,

Isai. 9.
Zach. 9.
Ephes. 2.

2. Cor. 5. Coloss. 1. bilius, præstantius, dulcius, perfectius ac dignius potest excogitari? quid in hac & futura vita iucundius possideri? *Deus erat in Christo*, inquit Paulus, *mundum reconcilians sibi, & per sanguinem crucis eius pacificans omnia, siue quæ in terris, siue quæ in cælis sunt.* Cæterùm vt Christi pacem (bonorum omnium quasi matrem & thesaurum) mihi comparem atque seruem, in hoc enim maximè laborandum est, præsentibus discipulis me conformare nitar, quos in monte Sion congregatos, & obseratis foribus inclusos fuisse non temerè legimus. Mons ille Sion Ecclesiæ veræ typus & imago est, in qua sola Deus se videndum fidelibus exhibet, suaque bona largitur. Quare nihil ducam antiquius, præterquàm in hac domo Dei persistere, vt ad Christi pacem assequendam nullo vnquàm vel errore, vel scandalo ab Ecclesiæ vnitate & autoritate disiungar. Etenim
Psalm.132. de spirituali hoc monte Sion scriptum est: *Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem, & vitam vsq; in seculum.*
Psalm.131. Ac rursus: *Elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem*
Ibidem *sibi.* Immò verò de hoc monte Deus ipse testatur: *Hæc requies mea in seculum seculi: hic habitabo, quoniam elegi eam.* Sed & fores mihi manebunt occlusæ, vt si sapiam, mei sensus tum interiores, tunc exteriores parùm aut nihil negotij habeant cum huius mundi strepitu, illecebris atque vanitate, ita vt meipsum potius quam alios respiciam atq; curem. Quanto enim longius à mundo absum, tanto propius ad
1. Ioan. 5. Deum accedo, rectiusque potiora mentis bona consector.
1. Ioan. 2. *Totus enim mundus in maligno positus est: transitq; mundus & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet*
Eccles. 13. *in æternum.* Est sanè mundus velut atra pix, de qua dixit sapiens: *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.* Quod ergò
Psalm.84. Propheta de se dixit, mihi quoque sumam, libereque testabor: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor.*

Quoniam verò Christus in hoc Euangelio nō semel, sed

ter pa-

ter pacem ſuis precatur domeſticis, non abs re fuerit, vt ego triplicem à Deo pacem expetam, alijsque ſubinde cōmendare ſtudeam, pacem nimirùm externam, internam ac ſupernam, ſiue vt alij vocant, pacem temporis, pectoris ac æternitatis. Et quidem Chriſtianæ, placidæ & iucundæ pacis me ſtudioſum, verumque cultorem oſtendam, ſi ab alijs abſtinuero, quæ pacem charitatemque fraternam diſſuunt ac labefactant. Miſſos ergò faciam contentioſos, iracundos, feros, turbulentos, inquietos, obtrectatores, ſuſurrones, multoque magis genus illud hominum Deo maximè deteſtabile, qui neſcio qua libidine inſana ducti, velut aliorum paci & concordiæ inuideant, non ſine diabolico ingenio ac more ſeminant diſcordias inter fratres. Vnde Paulus quàmlibet lenis & clemens, de huiuſmodi inquietis ac fratrum perturbatoribus, *Vtinam* inquit, *abſcindantur qui vos conturbant.* Ac iterum: *Qui conturbat vos, portabit iudicium, quicunque eſt ille.* Tum alio in loco: *Si quis videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei.* Nec temerè dixit Salomon: *Honor eſt homini qui ſeparat ſe à contentionibus.* Fecit hoc Abraham Patriarcha, qui vt pacis fœdera inuiolata ſeruaret, ac ſuo etiam damno pacem fraternam redimeret, nepotem Loth tam ſapienter quàm modeſtè affatus eſt: *Nè quæſo ſit iurgium inter me & te, & inter paſtores meos & paſtores tuos, fratres enim ſumus. Ecce vniuerſa terra coràm te eſt: Recede à me obſecro, ſi ad ſiniſtram ieris, ego dextram tenebo.* Nam & quæ vtilia nobis, ac propè neceſſaria videntur, Paulus bono pacis & charitatis poſthaberi vult, quando ita ſcribit: *Iam quidem omninò delictum eſt in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini?* Vnde monet etiam Alexander, qui ſub Traiano claruit Pontifex & Martyr, in hunc modum: Boni nempè & verè Chriſtiani hominis eſt, rem ipſam omnibus amicitiæ ac pacis legibus prius tentare, quàm in iudicio, vbi frequenter amariſſimus animæ rãcor innaſcitur, ſuum ius pertinaciter ex-

Prou. 6. | Galat. 5. | Ibidem. | 1. Cor. 11. | Prou. 20. | Geneſ. 13. | 1. Cor. 6. | Epiſt. 1. ad Orthodox.

citer experiri. Si quis enim cum Deo qui est pacis author, habitare cupiat, ei necesse est, vt pacem (cum proximo) inquirat. Tantoque magis mihi commendatus erit Apostolicus ille Canon: *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Nam & Christi Domini mandatum est: *Habete in vobis sal, & pacem habete inter vos.* Nihil enim Christiani hominis tam est proprium, quàm diligenter conciliare pacem & pacificum esse, atque à contentionibus ac litibus abstinere: *Beati pacifici, quoniã filij Dei vocabuntur.*

Rom.12. Marc.9. Matt.5.

DOLEBO autem plurimorum piorum vota reddi nunc irrita, quoniam licet pacem priuatam & publicam hodie passim desiderent, & à Deo ipso precentur, tamen res ipsa testatur, domos, vicos, oppida, prouincias intestinis odijs, apertis, diffidijs & exitialibus bellis, si aliás vnquam, nunc maximè conflagrare, pacis verò cultores, custodes ac promotores paucos apparêre. Cuius grauissimi mali, quod rem Christianam affligit maximè, causam esse cogitabo, quòd hic mundus nimium se conformat Hierosolymitanis, qui cum externa, politica & œconomica pace admodum solliciti essent, suamque libertatem vrgerent, Christi quidem conscientiæque pacem in postremis habuerunt, sicut Dominus flentibus etiam oculis totam illam monuit ciuitatem. Ac alibi de ciuibus illis testatur: *Illi autem neglexerunt & abierunt, alius in villam suam, alius verò ad negociationem suam.* Accedit & radix malorum omnium cupiditas, quæ veram sanctamque pacem nobis vel eripit vel disturbat. Quantò enim magis proprijs vacamus commodis Christiani, tanto iustius à Deo plectimur, vt communi etiam bonorum possessione priuemur, atque ita pro pace bellum, pro charitate inimicitias, pro iustitia nequitiam, pro diuitijs paupertatem, pro delicijs miseriam experiri cogamur. Precatus est quidem Christus pacem discipulis, & maximè mortem iam iam subiturus, sed cum hoc additamento: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nõ quo-*

Luc.19. Matt.22. 1.Tim.6. Ioa.14.&16.

modo

modo mundus dat, ego do vobis. Ac rursus: *Hæc locutus sum vobis, vt in me pacem habeatis.* Sic & Apostolus nè duntaxat hæreamus in pace mūdana & temporanea potius quàm spirituali, pacem cum gratia Christi libenter coniungit, sicut & cum sanctimonia, inquiens: *Pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.* Multis prætereà imponit ficta pax, quæ à fidelibus cum infidelibus & hæreticis inita, tristes exitus plerunq; sortitur. Quare cùm pius rex Iosaphat, sese cum Ochozia impio rege Israël fœdere amicitiaque iunxisset, sic Prophetica voce corripitur: *Quia habuisti fœdus cum Ochozia, percussit Dominus opera tua, contritæq; sunt naues, nec potuerunt ire in Tharsis.* Tum alius Propheta eundem regem Iosaphat, quòd pacem cum Achab nefario rege foueret, ita reprehendit: *Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominū, amicitia iungeris, & idcircò iram quidem Domini merebaris.* Fuit quidē inter Pilatum & Herodē iam simultas, iam pax: sed pacem illam statim scelerata contra Christum conspiratio est consecuta. Ea demum pax DEO grata, Reipub. salutaris, firmaque & diuturna esse consueuit, quæ Christi spiritu conglutinata, & in vnitate synceræ fidei fundata, puris animis excolitur atque stabilitur. Et Paulo quidem Apostolo est frequens, alijs pacem precari, sicut & CHRISTVS iniunxit: sed hanc pacem, vt diximus, ille cum gratia ferè coniungit, vt sciant fideles, se neque cum Deo, neque inter se, neque cum Ecclesia vera diu manere coniunctos, nisi proprium & excellens donum Spiritus sancti, quod pax est, diuino illis munere conferatur atque conseruetur. Fucata & fallax omninò pax est mundi amatoribus, quantumuis blandè ac lætè se illi mutuò amplectantur, multoque laudabilius est bellum pro religione vera tuenda susceptum, quam illi paci dare operam, quæ nos à Deo Deique Ecclesia & religione vera disiungit ac separat. Demum sæpè rogabo Dominum, qui pacis autor & amator est, vt idem de nostri temporis Ecclesia vndiquè concussa & perturbata dici possit,

Rom.1. 1.Cor.1. Philip.1. Hebræ.12. 2. Paral. 20. 2. Paral 19. Luc. 23. Luc. 10. Rom. 1. 1. Cor.1. Ephes.1.

Actor.9. quod Lucas de primitiuo illo cœtu credentium asseruit: *Ecclesia quidem per totam Iudæam & Galilæam & Samariam habebat pacem, & ædificabatur ambulans in timore Domini, & consolatione Spiritus sancti replebatur.* Præterea Regis Ezechiæ precationem mihi vsurpabo, *Fiat tantùm*, inquit, *pax*
Isai.39. *& veritas in diebus meis.*

Et cùm hæc dixisset, ostendit eis manus & latus, immò & pedes, sicut Lucas adiungit.

O immensam ac vsque prædicandam Christi benignitatem, qui vt discipulorum consuleret imbecillitati, ac rediuiui corporis sui veritatem omnibus comprobraret, non solùm se Apostolorum oculis sæpè spectandum, sed & eorum manibus contrectandum ac palpandum vltrò præbuit. Is præterea vulnerum suorum cicatrices nunquàm expungendas, in glorioso illo corpore, & clauorum figuras quibus confixus fuerat, in manibus ac pedibus reseruauit. Testatur igitur & Lucas, Dominũ dixisse discipulis: *Videte*
Luc.24. *man⁹ meas & pedes meos, quia ego ipse sum*, quas partes corporis palàm illis etiam ad contrectandum dedit. Eâdem ratione & significantius quidem Thomam inuitat, vt digitum ille suum in fixuram clauorum, & manum in latus suum inferat, omni dubitatione semota. Nec verentur Ambrosius, Augustinus ac Theophilactus asserere, Thomam Christo paruisse, vt illum non modò Deum & hominem fateretur, sed etiam digito ac manu tangeret. Quapropter ingentes eidem Domino gratias agam, qui pro summa prudentia & bonitate sua glorificatam de sepulcro carnem resuscitauit, & in ea præcipuorum vulnerum suorum vestigia, quæ obliterare poterat, in illo immortali corpore suo custodiuit. Cum illis ipsis in summum cœlum ascendit, eadem passionis suæ signa, cùm ad extremum venietur iudicium, toti mundo cõmonstrare decreuit. Non enim amici tantùm ac fideles, qui tunc immortales omnes aderũt, sed

inimici etiam ac maligni hoc sibi commune habebunt, vt sui crucifixi Redemtoris confixas manus, & latus à milite perfossum coràm intueantur. Nam de impijs etiam Iudæis & sceleratis Christi tortoribus hoc Zacharias Propheta prę dixit: *Adspicient ad me in quem confixerunt*, vel sicut apud Ioannem legimus: *Videbunt in quem transfixerunt*: Quod etiam alibi sic expressum habemus: *Videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt*. Hunc enim germanum huius loci esse sensum non modò Græci, quemadmodum Chrysostomus & Theodoretus, sed Latini etiam patres, vt Augustinus & Leo, confirmant. Eandem veritatem Isaias Propheta comprobat, cùm beatos Angelos introducit, qui ob eiusmodi notas in Christi carne seruatas tantùm non obstupuerunt, summamque tanti Victoris gloriam demirantes, in has voces proruperũt: *Quis est iste qui venit de Edom?* vt cætera prætercam, quæ Iustinus, Hieronymus & Cyrillus ad hunc modum explanant. Nec dissimilia profert Zacharias Propheta, vt ostendat Angelos ob dicta plagarum vestigia Christum in cœlos euntem, siue ex ingenti gaudio, siue ob aliam rationem sic interrogasse: *Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum?* Eas enim plagas ad figuras clauorum, quas sibi Dominus in carne seruauit, refert etiam Cyrillus Alexandrinus. His veteris Ecclesiæ Patribus, qui toti sunt orbi percelebres, adstipulabor, nullumque concedam locũ nouis & blasphemis Ecclesiæ hostibus, qui constantẽ hanc Orthodoxorum fidem de Christo cum suis in carne cicatricibus resurgente, apparente, ascendente, simulq; venturo mundi iudice adeò non recipiunt, vt etiam stultum & anile delirium pro sua insipientia vocẽt. Ego certè cum venerabili Beda ingenuè profitebor, quòd sicut Christus post resurrectionem clauorum vel lanceæ loca pandendo, discipulorum fidem ac spem roborare dignatus est: ita etiam in die iudicij eadem passionis suæ indicia, & ipsam pariter crucem monstrando venturus sit, vt impietatem superborum infidelitatemque confundat.

Zach. 12.
Ioan. 19.
Apoc. 1.
Isai. 63.
Zach. 13.
In cap. 24. Lucæ.

Ac multis quidem de causis conueniebat, vt hic Redemtor humanę naturę misertus, inter alia diuini erga nos amoris documenta atque testimonia, suorum cicatrices vulnerum in glorioso illo corpore non aboleret, sed retineret. Ita enim, sicut diximus, discipulorum consuluit imbecillitati, vt maiorē suæ resurrectionis fidem illis astrue-
Ioan.20. ret, simulque posteros qui cum Thoma dubitare poterant, omni hæsitationis scrupulo liberaret. Deinde hæc vulnerum vestigia triumphantis ipsius augebant gloriam, & præclarum perfectæ ipsius victoriæ, quam de hostibus retulit, documentum ostendebant. Videmus enim fortes quoque milites commendari, si quasdam in corpore cicatrices vulnerum reseruent ac monstrent in corpore, quas inter pug-
Lib.4.epi.5 nandum ab hostibus pro patria reportârunt. Vnde Cyprianus laudat Celerinum martyrem, de illo ita pronuncians: In seruo Dei victoriam gloria vulnerum fecit, gloriam cicatricum memoria custodit.] Adhæc illustre specimen nobis Christus his plagis edidit, vt rectius obseruemus illud
Psalm.83. præceptum: *Respice in faciem Christi tui.* Christum enim vt Dominum contemplari debemus vulneratum, & clauis in manibus pedibusque cōfixum, & ad summam illam dolorum acerbitatem ignominiamq; deductum, sicut Isaias
Isai.53. illum quoque depinxit, inquiens: *Ipse vulneratus est propter*
1.Ioan.2. *iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* Ioannes illum vocat aduocatum, quem apud Patrem habemus: de
Heb.7. quo scribit & Paulus: *Saluare in perpetuum potest accedens per semetipsum ad Deum, semper viuens ad interpellandum pro nobis.* Cuiusmodi contemplatio salutarem & mortis & resurrectionis Dominicæ memoriam nobis ac redemtis o-
Psal.88. mnibus præclarè innouat, simulque hortatur, vt misericordias Domini in æternum cantare non cessent, sed ex a-
Psal.117. nimo concinant, quoniam ille bonus & in æternum misericordia eius. Mirum igitur in modum hîc excitatur & augetur credētium pietas, cùm recolunt illa vulnera pro miseris homuncionibus non modò suscepta, sed etiam in car-

ne Do-

ne Domini conſeruata, cœlum ipſum penetraſſe, & nunquàm abolenda eſſe, nimirùm vt Deo Patri immenſum precium humanæ redemtionis oſtendant. Quantum igitur illi debeo Liberatori, qui hæc illuſtrata velut trophæa circumferens, me admonet præpotentis victoriæ de peccato, morte & Satana reportatæ? Qui præterea hæc veneranda ſummæ humilitatis, obedientiæ ac charitatis documenta ſimul & excitamenta meis ingerit oculis, nè talis tantique Mediatoris & Aduocati vnquam obliuiſcar, quando is in ſalute hominum procuranda apud Patrem ſuum ſe nobis fidiſſimum aſſiduè præſtat. Quare nè prorſus ingratus ſim, hos perennes fontes donorũ ac bonorum omnium mihi ob oculos ſæpè proponam, quum de illis dulciſſima extet promiſſio: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris, & dicetis in die illa: Confitemini Domino.* Ad hæc ipſa ter beata Petræ non diruendæ foramina confugiam, in illis meũ nidum firmiſſimum ponam, nihil habens antiquius, præterquàm vt in meis angoribus atq; periculis vulnerũ Domini memorando reſpirem. Hæc ſunt eruntq; ſemper languẽtis animæ meæ medicamenta, firmaq; contra hoſtes omnes præſidia, quæ non modò magna religione venerabor: ſed etiam flagranti amore & ardore in omni vita complectar. Rurſus in mentem hęc vulnera mihi reuocabũt, quanta ſit electorum futura conſolatio, quum in extremo iudicij die ſuum Redemtorem cum hiſce cicatricibus apparentem, ipſosq; ad cœleſtem gloriam humaniter euocantem, certò certius conſpecturi ſunt. Cogitabo præterea de impijs tum iuſtè damnandis, quibus nihil ſanè triſtius erit, quàm iſtum iudicem ſua illis vulnera exprobrantẽ & publicè oſtendentem, palàm intueri. Vbi ſanè locum habet quod ab Hieronymo ſcitè dictum eſt: Cerne manus Iudæe, quas fixeras: cerne latus Romane quod foderas: Videte corpus an idem ſit quod dicebatis clam nocte ſuſtuliſſe diſcipulos.]

Iſai.12. Cant.2.

In epiſtola ad Heliodorum. Matt.28.

Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſe-

ritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.

SVMMO ſacerdoti & æterno Pontifici Chriſto gratias agã vt poſſum maximas, qui miſſus à Patre cœleſti in hunc
1. Tim. 1. mundum, munere ſuo probè perfunctus eſt, vt peccatores ſaluos faceret, quique conſulturus Eccleſiæ, poteſtatem dimittẽdi peccata, quam vt homo acceperat, in ſuos transfudit diſcipulos per Spiritum ſanctum, quem illis viſibili ſigno inſufflationis clementer impertiuit. Si enim viſum
Num 11. eſt Deo, de ſpiritu qui erat in Moyſe, auferre ac tradere ſeptuaginta viris, vt eandem prophetandi gratiam cum illo communem haberent, ſicut Moyſes ipſe teſtatur, quomodo non magis decuit ſpiritum Chriſti ſic propagari, vt primùm ille in Apoſtolos, ac deinde in ſucceſſores illorum transfunderetur? Quarè permagni faciam, & ex animo venerabor ſacerdotes Euangelicos, qui Spiritum Chriſti participantes, vice Domini ſacerdotio initiantur, & ſacroſanctæ Euchariſtiæ miniſtri ordinantur, vt per omnem vitam corpus & ſanguinem Dominicum in Eccleſia conſecrare, offerre, ſimul & diſpenſare poſſint. Non enim
Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. obſcurè fuit illis iniunctum: *Hoc facite in meam commemorationem*, quod me ſcilicet in hac cœna facere & ſacrificare vidiſtis. Accedit quòd eoſdem ſacerdotes Chriſtus in die ſacro Paſchatis, hac noua & inaudita poteſtate cumulauit, vt ad peccata hominum dimittenda vel retinenda, quod alioquin ſolius Dei eſt proprium, ampliſſima polleant facultate. Etenim hîc abundè complet atque præſtat, quod anteâ promiſerat clariſſimis verbis: *Quæcunq; li-*
Matt. 18. *gaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis; & quæcunq; ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis.* Hæc autem poteſtas, ſi ritè perpendatur, ſacerdotes Chriſtianos ad ingens & ſublime dignitatis faſtigium euehit, vt ciuilem & regiam quoque dignitatem excellant, immò & Angelis hac in parte præſtent, omnibusq; veteris legis ſacerdotibus longè præ-

ferantur. Vnde vt *a* Chriſoſtomum & *b* Ambroſium prætermittam, ſcribit in hunc modum *c* Hieronymus: In veteri quidem lege quicunq; ſacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus, lapidabatur à populo, aut gladio ceruice ſubiecta, contemptum expiabat cruore. Nunc verò inobediens ſpirituali mucrone truncatur: aut eiectus Eccleſia, rabido dæmonũ ore diſcerpitur.] Solis ergò Chriſtianis competit ſacerdotibus, vt diuina poteſtas in peccatis remittendis poſita, ſingulari Chriſti munere in ipſos per Spiritum ſanctum transferatur, & ab illis petatur atque accipiatur. In horum enim arbitrio eſt munus ſoluendi & ligandi, ſicut & remittendi retinendique peccata quælibet mortalium, quamuis atrocia & pudenda illa videantur. Illi verè dicuntur & ſunt ſpirituales medici, iudices animarum Chriſtique legati & vicarij ab omnibus adeundi, qui peccatorum ſuorum à Domino veniam conſequi, & offenſo Deo reconciliari ex animo petunt. Horum eſt proprium inter peccata atque peccata diſtinguere, & eorum qui ſoluendi ligandiq́ ſunt, rationem diligentem habere, vt poſt examen habitum norint, quorum peccata in Chriſti nomine vel remittere & condonare, vel retinere & abſolutione indigna cenſere debeant. Proinde qui hos à Chriſto inſtituros Eccleſię miniſtros & peccatorum iudices reijciunt, atque impœnitentes perſiſtunt, cum illorum alioquin poteſtate & Eccleſiæ clauibus gaudere poſſint, ſuorum peccatorum vinculis manent adſtricti, & in ſuorum vitiorum ſordibus perpetuò pereunt, ita vt Deum vel in præſenti, vel in futuro ſeculo ſibi fore propitium fruſtra polliceantur. Verè igitur à Cypriano dictum eſt: Qui Chriſto non credit ſacerdotem facienti, poſtea credere incipiet ſacerdotem vindicanti.]

a Lib. 3. de ſacerdot.
b lib. de dignitate ſacerdotij.
c In epiſt. ad Heliod.
Deut. 17.
Ioan. 20.
Lib. 4. epiſt. 9.

Vbi demirabor cœcum [illegible] iudicium de peccatis mortalibus (ſtipendium enim peccati mors eſt) deque illorum remiſſione, cum putēt homines rem leuis eſſe momenti, & ſine negotio fere confici, vt quis offenſo Deo recōcilietur, Rom. 6.

Matth. 25. & ex iniusto iustus ac saluus fiat. Atqui ex Euangelicis & A-
Ioan. 5. postolicis literis fit euidens, summam hominis pestem atq;
Rom. 5. & 7. incomparibilem perniciem in peccato consistere, illudque
non ignosci à Deo, nisi in vera Ecclesia fides hominis acce-
Matth. 1. dat, & in Christum propiciatorem eiusque sanguinem in-
Ioan. 1. & 3. tueatur, qui cum sit Agnus Dei, mundi quoque peccata tu-
1. Ioan. 2. lit, & emundat nos ab omni peccato. Deinde præter fidem
Rom. 3. opus est pœnitentia, quam Christus & Ioannes à peccatori-
Marc. 1. bus exigunt, sine qua nulli peccata condonantur. Hæc pœ-
Matt. 4. & 3. nitentia tum interior ob commissi peccati odium ac dete-
stationem, tum exterior ob sacramentalem, vt vocāt, con-
fessionem & absolutionem est necessaria, certùmq; requi-
rit Ecclesiæ veræ ministrū, qui Christi merita homini pur-
gando per claues applicet, sicut inde ab Apostolorum tem-
pore semper fuit obseruatum. Quam iudiciariam sacerdo-
tum potestatē, sine qua nullus in conscientiæ foro reus ab-
Ecclesi. 5. soluitur, Christus hoc loco docet ac vrget maximè. Super-
& 21. est insuper obseruandus ille Canō Sapientis: *De propiciato peccato noli esse sine metu.* Et ille: *Fili, peccasti? non adijcias iterum, sed & de pristinis deprecare: vt tibi dimittantur. Quasi à facie colubri fuge peccata.* Siquidē perfecta hominis cū Deo reconciliatio fieri nō potest, nisi melioris vitę studio, & perpetuo peccati odio accedente, cum quo & sancta sollicitudo ad dignos pœnitentię fructus edendos coniungatur. Ergòne lugendi sunt omnes, qui hanc necessariam de peccatorū remissione doctrinam vel contemnunt vel negligunt vt bona quidem pars Christianorum facit, qui absque illa sese per Christum iustificari atque saluari posse confidunt, licet nullum peccandi finem faciant & ab actione pœnitentiæ sint alieni? Parum enim expendunt, quod grauiter ab
Hebr. 10. Apostolo dictum est: *Volunt[illegible]è peccātibus nobis post acceptā notitiam veritatis, iam nō [illegible]itur pro peccatis hostia, terribilis autem quædam expectatio iudicij & ignis æmulatio, quæ*
Ioan. 5. *consumtura est aduersarios.* Fiet proculdubio in me & alijs omnibus quod veritas æterna prædixit clarissimè: *Procedēt*

qui bo

qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Ac iterum irreuocabile verbum eſt: *Si pœnitentiam non egeritis, omnes ſimiliter peribitis*. Pœnitentiam autem agit (Cypriani verbis vtor) qui diuinis præceptis mitis & patiens, & ſacerdotibus Dei obtemperans, obſequijs ſuis & operibus iuſtis Dominum promeretur.] Et Auguſtini dictum eſt: Pœnitentiam certam non facit, niſi odiū peccati, & amor Dei.] Quarè mihi opera danda eſt, vt ad graue onus peccatorū meorum abijciendum, & cum ſummo iuſtiſſimoq; Deo, & cum ſacerdotibus Catholicis pacem ineam, certoq; conſtituam, Chriſtum in cœlis mihi clementem iudicem nunquam fore, niſi per legitimum eius miniſtrum à peccatis, quorum me pœnitet, in terris abſoluar. Iudicabit me vtiq; Deus, cuius iudicium effugere nullus poteſt: idem me in Eccleſia ſua per miniſtros ſuos iudicat, vt ſine illis de remiſſione peccatorum accepta certus eſſe non poſſim. Iudicabo & meipſum, tanto indulgentiorem habiturus vtique iudicem Deum eiusque miniſtrum ſiue vicarium, quanto ſeuerius in meipſo puniendo verſabor. *Si enim noſmetipſos diiudicaremus: non vtiq; iudicaremur*, vt nempè perpetuis peccatorum pœnis per ſeueram Dei iuſtitiam plecteremur.

Luc. 13.
Lib. 3. epiſt. 18.
Serm. 7. de Tempore.
1. Cor. 11.

Cæterùm in eo miſericordias Domini in æternum cantabo, qui poteſtatem talem ſacerdotibus Catholicis dedit, vt ſiue boni illi, ſiue mali exiſtant, ab ira Dei & gehennæ flammis mortales liberare poſſint, quando pœnitentibus in CHRISTI nomine peccata remittunt. Id quod ſanè longè eſt amplius, quam lepra infectos mundare, vel mortuos reſuſcitare. Idcircò quantò grauius ego Deum offendi, & conſcientiam meam conſpurcaui, tantò reuerentius me Clauibus Eccleſiæ ſubijciam, illosque velut ſummos magiſtratus honorabo, qui non modò verbum Dei (theſaurum inæſtimabilem) ſed etiam ſacramenta, vt cœleſtia pharmaca, nobis ſemper infirmis ex autoritate diuina diſpenſant, Chriſtiq; & Apoſtolorum locum in Eccleſia

tenent. Hinc ego sæpius ad sacerdotum principem & vin-
Luc.10. dicem, verumque Samaritanum Christum confugiam, &
peccatorum omnium nomine gratias agam, quòd is cha-
ro sui preciosi sanguinis merito tam efficacē ac salutarem
medicinam, quam per sacerdotum absolutionem in con-
fessione accipimus, nobis clementissimè cōparauit, illam-
que ad perpetuam fidelium consolationem, qua sine plu-
rimi de salute sua desperarent, pœnitentibus peccatoribus
in hunc vsq; diem offert & applicat. Quæ res mihi augebit
1.Ioan.2. fiduciam, vt impensius amem ac laudem Agnū illum im-
maculatum, qui pro peccatis nostris factus est propiciatio,
vtq; contendam satisfactionis & reconciliationis per mor-
tem eius obtentæ particeps fieri, potissimùm verò per Ec-
clesiæ Sacramenta, quæ huius passionis applicationes & ca-
nales rectè dicuntur, semperque in conuersis plurimùm o-
perantur. Itaque quum verbum reconciliationis per sacer-
dotem absoluentem audio, non dubitabo, me in Dei gra-
tiam per peccatum amissam restitui, mihiq; virtutem Do-
minici sanguinis applicari, & conscientiæ meæ sanari vul-
nera, nouamq; animi pacem recuperari, ita vt in potestate
Matt.18. clauium regni cœlestis, quas Christus sacerdotibus tradi-
dit, securè acquiescam. Et sanè Paulus hoc beneficium ab-
solutionis, quod confitentibus peccatoribus consolatio-
nem adfert maximam, non tacuit, vbi de ministerio Sacer-
dotum ita disseruit: *Deus nos reconciliauit sibi per Christum.*
2.Cor.5. *Deus dedit nobis ministerium reconciliationis. Pro Christo le-
gatione fungimur, tanquàm* Deo *exhortante per nos.* Ac ite-
1.Cor.4. rum: *Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensa-
tores mysteriorum* Dei. Quos ministros & dispensatores tan-
to magis colam, quanto illorum ordo nunc vulgo habetur
In epist.ad & est contemtibilior, & cum Hieronymo dicere non dubi-
Heliodorū. tabo: Absit vt de his quicquam sinistrum loquar, qui A-
postolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore con-
ficiunt, per quos & nos Christiani sumus: qui claues regni
cœlorum habentes, quodammodò ante iudicij diem iu-

dicant.

dicant. Quæ porrò ad historiam Apostoli Thomæ spectant, suas notas alibi accipient, & cum festo eiusdem Thomæ Apostoli coniungentur.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi bonisq; omnibus Deus pro Ecclesiæ pace & vnione, si vnquàm antea, nunc maximè quidē infidelium & sectariorū apertis insectationibus, ac præterea intestinis fidelium dissidijs ac simultatibus miserè distracta atq; scissa, vt idcircò nauis nostra in grauissimas angustias redacta esse videatur. Eoq; magis pro concordia Christianorum Principum & Magistratuum diuina bonitas nocte ac die fidelibus omnibus inuocanda est. Nam & doctrinæ Apostolicæ est consentaneum, multorum fieri obsecrationes, orationes, postulationes & gratiarum actiones pro omnibus hominibus, potissimùm vero* pro Regibus & omnibus qui in sublimitate sunt, vt quietā & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate. 1. Tim. 2.

ORABO *etiam pro sacerdotibus idoneis & eligēdis & promouendis, qui non modò sine crimine & offensione, sed etiā cum ædificatione & fructu Ecclesiæ suum munus impleāt, vereq; sal terræ & lux mundi appellari, dona & sacrificia pro peccatis decenter offerre, piscatores hominum esse, regnumq; cœlorum dignè & aperire & claudere peccatoribus queant.* Matth. 5. Hebr. 5. Matth. 4. Ioan. 20.

PRÆTEREA *Dominum inuocabo, vt lapsis necessarium pœnitentiæ Sacramentum pristino loco, quem apud veteres Orthodoxos habuit, nostro ferreo seculo aliqua ex parte restituatur. Non enim illud, vt oportebat, in vsu & precio habetur, sed passim vel contemnitur, vel ex consuetudine quadam exercetur sine debita cordis contritione, sine pura criminum exomologesi & ea humilitate, per quam fructus digni pœnitentiæ peragantur. Præclarè autem dixit Chrysostomus: Perfecta pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter ferre: in corde eius contritio, in ore confessio, in opere tota humilitas.* Serm. de pœnitentia

DOMI-

DOMINICA SECVNDA POST PASCHA, QVÆ ET MISERICORDIA Domini vocatur.

Sequentis Euangelij Argumentum.

EVangelium pars est disputationis à Christo habitæ aduersus inuidos Pharisæos, qui cùm reipsa fures essent ac latrones, soli tamen vel maximè in Iudæorum Ecclesia pastores ac rectores videri cupiebant, Christoq; Domino nihil minus quàm veri pastoris locum & munus concedebãt. Retundit ergò illos Christus, & probat se verum & propriũ esse pastorem, qui præter docendi officium velit & vitã pro salute suarum ouium impendere, idque per suos Apostolos sit curaturus, vt Iudæi & Gentes hactenus inter se dissidentes, in vnum & idem ouile colligantur, ac se pastorem agnoscãt & amplectãtur. Sic demum impletur, quod iampridem
Isai.49. per IsaiamDeus Messiæ promiserat hac oratione: Parum est vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob, & fæces Israël conuertendas. Ecce dedi te in lucem gentiũ, vt sis salus mea vsq; ad extremum terræ.] Neque tamen Christus de solo Pastore, sed etiam de mercenarijs, lupo & ouibus hìc disserit. Mercenarius à Gregorio intelligitur, qui locũ quidem pastoris tenet, sed lucra animarũ non quærit, terrenis commodis inhians, suasque oues deserens, cùm eas pascere, & contra hostes tueri maximè oportebat. Lupi typum & specimen gerit Satan cum suis satellitibus & Antichristi præ-
Matt.7. cursoribus, præcipuè verò hæreticis clàm palàmve in Chri-
Act.20. stianas animas grassantibus, vnde & Lupi rapaces in Scri-
Ezech.22. ptura dicuntur.

EIVSDEM

EIVSDEM DOMINICAE
Euangelium Ioan. x.

Dixit IESVS *ad Pharisæos: Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit: & lupus rapit & dispergit oues. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ouibus. Ego sum pastor bonus: & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem, & animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili. Et illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus pastor.*

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Ego

Ego sum Pastor bonus.

HÆC sententia in Euangelio sæpius repetita, ingentem pijs consolationem adfert, ac me peculiariter de Christo cognoscendo & amando, aut potius redamando admonet, vt qui non modo meus Redemptor & propitiator, sed & animæ meæ pastor ac Episcopus in hunc vsq; diem esse dignatur. Sic enim de illo Petrus Apostolus fideles omnes compellat: *Eratis sicut oues errãtes: sed conuersi estis nunc ad Pastorem & Episcopum animarum*
1. Pet. 2. *vestrarum.* Neque tantùm ille sacerdos, pastor, Episcopus & Pontifex, sed & Princeps pastorũ, & magnus pastor, immò
Hebr. 7. & Rex regum, & Dominus dominãtium in Scripturis appel-
1. Pet. 5. latur, quoniam primatũ in omnibus tenet. Ego verò hunc
Hebr. 13. numeris omnibus bonum pastorem tũc cognoscã & com-
Apoc. 19. plectar maxime, cùm ipse in sacro Eucharistiæ sacramento
Coloss. 2. præsens, totum se mihi ad pascendum ac reficiendum offert ac tribuit liberalissimè, perinde ac si plenus gratia & charitate coràm dicat: *Accipite & manducate. Hoc est cor-*
Matth. 26. *pus meum. Hic est sanguis meus. Hic est panis de cœlo descen-*
Luc. 22.
Ioan. 6. *dens: vt si quis ex ipso manducauerit, nõ moriatur.* O clementem & munificum verèque incomparabilẽ pastorem, qui non contẽtus corporeo nutrimento quotidiè nos egenos pascere, tantis etiam laboribus atque doloribus nos perditos ex horrendis infernalis lupi faucibus eruit, atque in suum præclarum ouile transfert: immò etiamnum suas oues quàmuis immerentes, verbi sui lautissimis pascuis, & quod multò est amplius, sacrosancto corpore & sanguine suo alere & sustentare pergit. Quid porrò huic fido pastori æquari queat, si eius curam, industriam, vigilantiam fidelitatem, patientiam & charitatẽ assiduam cum aliis, quotquot vnquàm fuerunt & erunt pastoribus, ritè conferamus? *Quid*
Isai. 5. *enim debuit vltra facere, & non feci? Ecce ego ipse* inquit, *re-*
Ezech. 34. *quiram oues meas, & visitabo eas. Ego pascam oues meas: & ego eas accubare faciam. Quod perierat requiram, & quod ab-*

iectum

iectum erat reducam, & quod confractum fuerat alligabo: & quod infirmum fuerat, consolidabo: & quod pingue & forte, custodiam, & pascam illas in iudicio. Tum idem pastor in Euangelio disertè promittit, nec minus promissum suum implet quotidiè: *Per me* ait, *si quis introierit, saluabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet.* Quem ergò pastorem Christo maiorem, fideliorem magisq; salutarem agnoscam? non Moysen, non Aaron, nõ Samuelem, non Oniam, licet probi pastores suo etiam seculo extiterint, sed qui summum Pastorem maximumque Pontificem Christum nobis adumbrârunt, & illius quasi fuerunt præcursores. Vnus hic totius ouilis à Deo electi præfectus ac pastor manet, à cuius ouili sancto me diuelli ac abstrahi non patiar. Hic populũ suum in deserto pascit manna cœlesti, ideo que ab illo animæ meæ pabulum & alimoniam cupidissimè petam. *Venite* inquit, *comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis.* Penes hunc vnum pastorem præpinguia sunt vitæ pascua & amœnissima prata, quæ non solum in hoc, sed in futuro etiam seculo possunt desiderari: is est solus, qui suos fideles verbo & sacramento, immò & seipso, id est diuina humanaque natura pascit ac saturat in sempiternum. Ioan.10. Prou.9.

Quocirca ego non fidam humanis præsidijs, quæ arundineo baculo, ac fictili fragilique vasculo iure comparantur, quæ mundi amatores miserè fallunt, ac sæpenumerò perdunt. *Maledictus enim homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius.* Ego cum Psalmographo dicam audacter: *Dominus regit me,* (alij cum Augustino legere malunt, pascit me) *& nihil mihi deerit: in loco pascuæ ibi me collocauit, ipse est Dominus Deus noster: & nos populus pascuæ eius, & oues manus eius.* Ierem.17. Psal.22.& 94.

Etsi verò neminem reperiri puto, qui sine turpi arrogantiæ nota hanc sibi vocem vsurpare possit: *Ego sum pastor bonus. Nullus enim bonus* (essentialiter, vti vocant) *nisi vnus Deus*, solusq; Christus Agnus est immaculatus, qui nec pec- Matt.19. Ioan.1. 1.Per.2. 1.Cor.2.

cauit

cauit vnquàm nec peccare potuit, nostra iustitia & sanctificatio: tamen duplicem cuiusque pastoris bonitatem agnoscam, & per illam Catholicos ab hæreticis pastoribus discā discernere. Primum boni & Euangelici pastoris argumentum est, si ordinariam vocationem ac probatam missionem habeat, vt per ostium ad oues ingrediatur, & legitimæ
Ioan.10. ordinationis suæ authentico symbolo sit commendatus. Nam ad sectarios falsosque pastores pertinet, quod iratus
Ierem.23. Deus apud Prophetam queritur: *Non mittebam Prophetas, & ipsi currebant: non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant.* Vt
Rom.10. hinc etiam Apostolus pronunciârit: *Quomodo prædicabunt,*
Heb.5. *nisi mittantur?* Vetat igitur idem, nè quisquam sibi eiusmodi pastoralem sumat honorē, nisi vocetur à Deo tanquàm Aaron, quia neque Christus seipsum clarificauit, vt Pontifex fieret. Eoque magis dolebo vicem & improbitatem sectariorum, qui contemta Ecclesiasticorum magistratuum authoritate atque missione, in pastorale munus seipsos intrudunt, aut à ciuili potestate se in sacra munia ingeri patiuntur, vt idcircò legitimi vel pastores, vel ministri Ecclesiæ non possint existimari.

Altera nota veri boniquе pastoris est, doctrinam non nouam, aut suspectam, sed veterem & receptam profiteri, eaque Christi oues syncerè pascere, & in officio continere.
1.Tim.1.& 2 Quare Paulus etiam præcipit, vt Dei Ecclesiæque minister
2.Tim.3. formam sanorum verborum habeat, recteque tractet ver-
1.Tim.6. bum veritatis, & in his quæ in domo Dei viui Ecclesia didicit, permaneat, depositumque custodiat. Nam & Christus seipsum suamque doctrinam ita contra Iudæos excusat:
Ioa.7.& 10. *Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. Qui à semetipso loquitur, gloriam propriam quærit.* Ac iterum de suis ouibus testatur, quòd vocem ipsius norint & sequātur, alienū verò non sequantur, sed ab illo velut adulterino fugiant, quia non nouerunt vocem alienorum. Igitur Catholici pastoris non tam vita quàm doctrina mihi spectanda atque sectanda est, & in his quæ cum Ecclesia consentienter ille

docet,

docet, Christum ipsum pastorem, Christiq; vocem audire mihi videbor, sicut postea fusiùs exponemus. Nā & Paulus dicere non veretur: *An experimentum quæritis, eius qui in me loquitur Christus?* Ac iterum: *Qui hæc spernit*, ait, *non hominē spernit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritum suum sanctum in nobis.* Quid quod Christus ipse asserere non dubitauit? *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Vnde satis mihi videri nō debet, si pastorem Christum agnoscam, sed vocem eiusdem tum in seipso, tum in suis ordinarijs pastoribus loquentem & mandantē religiosè complectar, vt me germanam & fidelem optimi pastoris ouem reipsa declarē, & ordinem in Ecclesia necessarium seruem. 2.Cor.13. 1.Thess.4. Luc.10.

Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis.

MAGNO & æterno Pastori Christo gratias agam, quandoquidē pastorale munus in Ecclesia ouibus necessarium (quid enim sine pastore hoc imbecille pecus?) instituit singularique potestate & gratia ita communiuit, nullis vt humanis viribus ac Satanicis artibus possit hoc illorum officium aboleri. Fidis ipse pastoribus continenter assistit, eorumque conatibus successum tot ætatibus vbiq; gentium tribuit, quos idem Princeps pastorum immarcessibili gloriæ corona cohonestare decreuit. Ad hanc piorum pastorum multitudinem omnem illa Dei vox referri potest: *Ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce constitui te super Gentes & super regno: vt euellas & destruas, & disperdas & dissipes, & ædifices & plantes. Bellabunt aduersum te, & non praualebunt: quia ego tecum sum, ait Dominus vt liberem te.* Atque vt certiùs constet, quàm sit ingens præmium illorum, qui in grege Domini pascendo se gnauos exhibēt, iudex demum, cùm ad finem pascendi laborandique ventū fuerit, amanter ita singulis dicet: *Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini tui. Beatus enim ille seruus, quem cùm venerit Do-* 1.Pet.5. Ierem.1. Matt.25. Matt.24.

minus eius, inuenerit sic facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum.

Quid verò, si ordinarij pastores officium suum non faciant, sed seipsos potius quàm gregem pascant, ac mercenarios, de quibus Christus hîc loquitur, æmulentur, quoniam quæ sua sunt quærũt, & temporalia lucra sectantur, humanis vitijs & affectibus obnoxij? Ergoné consultè fecero, si me illis in oblatrando & mordendo veluti canem, aut in conuersando tanquàm hœdum cornutum, vel in oppugnando feroci leoni aut vrso similem præbeam? Habeant præpositi Ecclesiæ suos næuos, vt etiam spectantium oculos offendant, & subinde cum Christi discipulis digni sint reprehensione. An idcircò meum est, Aristarchi, censoris vel iudicis personam mihi sumere, vt discipulus supra ma-
Matt.10. gistrum sapiam, & seruus maior esse audeam Domino suo?
Ioan.13. Hæc profectò non congruunt cum ouium natura & simplicitate, quæ omni iure diuino & humano subesse & parere debent pastoribus, & nisi ab illis regantur, eorumque sequantur imperium, facilè vagantur & errant, certumque sibi periculum & exitium creant. Vt autem illis ritè prouideatur, & à lupis tutè seruentur, pastoris vocem audiant necesse est, & illius quidem maximi Pastoris, à quo di-
Matt.23. ctum & seriò præceptum esse constat: *Omnia quæcunq. dixerint vobis* (sedentes nimirùm in cathedra) *seruate & facite: secundùm opera verò illorum nolite facere. Dicunt e-*
Hom.85. in Ioan. *nim & non faciunt.* Nunc autem (Chrysostomi verbis vtor) non est dicendum, Super Cathedram Christi sederunt sacerdotes: eius enim acceperunt doctrinam.] Notat & Au-
Epist.137. gustinus, Christum eodem loco fideles suos secutos facere de dispensatoribus malis, mala sua facientibus, & bona eius loquentibus. Quamobrem in his pastoribus, qui sanam doctrinam seruant, & legitima Ecclesiæ iura exigunt, quid aliud nisi Christum ipsum loquentem ac sonantem audiam, vt in illis diuinam ordinationem honorem? tametsi illi vitam prorsus nõ inculpatam, & mores magistris &

miniſtris Eccleſiæ indignos adferant, ſed velut ſal infatuatum eſſe videantur. Matth.5.

Abſit interim, vt ego falſis fratribus ac apertis etiam Eccleſiæ hoſtibus facilè aſſentiar, meque conformem, quibus nimium familiare, paſtorum & ſacerdotũ vitia numerare, illoſque vulgo traducere, quin etiam totum illorum ordinem fictis ſæpè criminibus grauare, ac inuiſum reddere, ſicut & Cyprianus ætate ſua factũ eſſe deplorat. Interea Lib.4.epiſt. 2.& 9.
verò ad voces illas diuinas obſurdeſcimus, quæ in verbo Dei clariſſimè docent: a *Principi populi tui non maledices.* a Exod.22.
b *Maledici regnum Dei non conſequentur.* c *Nolite iudicare,* b 1.Cor.5.
vt non iudicemini. Nolite condemnare, vt non condemnemini. c Matt.7.
d *Ne Chriſti fidem in acceptione perſonarum habeatis.* Nonne d Iacob.2.
Chriſtus ipſe teſtatur, impunè non abiturũ, ſi quis verbum Matt.5.
vnum per contumeliam dictum, in fratrem iaciat, eum inſuper qui priuatum etiam hominem appellat fatuum, perpetuo gehennæ incendio eſſe plectendum? Iubentur oues 1.Theſſ.5.
ab Apoſtolis pacem habere cum paſtoribus, illiſque ſubiacere: Heb.13.
ſed & magiſtratibus omnibus, etiam dyſcolis obedire, 1.Pet.2.
ac ſuum illis honorem tribuere, ſi Chriſti oues eſſe cupiant. Quam igitur igitur veniam & excuſationem illi promerentur, qui non ſolùm in ſacerdotes, ſed etiam in horum antiſtites, ſummoſq; Pontifices ſcommata & conuitia linguis virulentis effundunt, aut certè procacibus illorum obtrectatoribus libenter aures porrigunt atque ſuffragantur? In hos nempè dictum Moyſi competit: *Non contra nos eſt murmur* Heb.10.
veſtrum, ſed contra Dominum.

Sed enim ſi vnquàm antea, nunc vel maximè non accuſandi, ſed commiſerandi, noſtriſque precibus ſubleuandi ſunt præpoſiti Eccleſiarum, quandoquidem illorum officium ſectarij difficillimum, & prorſus exoſum reddiderũt, ipſiq; velut ſumma tempeſtate iactati, ad Eccleſiæ clauum ſedent, atque à ſæuis hoſtibus grauiter vndique oppugnati, cum Apoſtolis in medijs horrendiſque fluctibus meritò Matt.8.
clamitant: *Domine ſalua nos, perimus.* Quod ſi verum fate- Marc.5.

 bimur, Luc.8.

bimur, communis contemtus ac neglectus pastorum, qui nunc passim irrepsit, omnium fermè malorum, ac præsentium hæreseon ac schismatum fontem ac fomitem præbet. Id quod Chrysostomus confirmans, perspicuè dixit: Hoc nempè est malorum omnium causa, quòd rectorũ autoritas periit, nulla ijs reuerentia habetur, nullus honor, nullus metus.] Quid verò isthuc noui est, officio suo deesse sacerdotes? quemadmodum & Apostolorum seculo, cùm insignis Ecclesiæ puritas floreret, bonorum sacerdotum raritas ac penuria deplorabatur. Hinc illa verba ab Apostolo scripta legimus: *Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. In prima mea defensione nemo mihi adfuit, sed omnes me dereliquerunt. Omnes quæ sua sunt quærunt, non quæ sunt Iesu Christi.* Rectè igitur censet Augustinus, necessarium esse vt mercenarios audiamus, cùm multi in Ecclesia commoda terrena sectantes, Christum prædicant: eos enim qui audiunt, Christi pastoris per mercenarios sonantis vocem audire, qui & meritò cum Paulo testari possunt: *Dum omni modo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annunciatur, & in hoc gaudeo, sed & gaudebo.*

Homel. 2. in epist. 2. ad Timotheũ

1. Tim. 4.

2. Tim. 4.

Philip. 2.

Ioan. tract. 46.

Philip. 1.

Quocirca illos mihi deplorandos putabo, qui adeò sunt imbecilles, vt propter hominum vitia vel exempla, quæ non solum in Apostolis, sed etiam in Angelis reperire licet, grauiter offendantur, cùm Propheta dixerit: *Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum.* Ac enormius etiam illi peccant, qui sese ob pastores malos vel insipientes, à vera fide & Ecclesia patiuntur abduci, nec meminisse volunt, in hoc militante Christi regno bonis malos, & triticum zizanijs semper admisceri. Sed enim improborum sacerdotum vita corrupta, Christiani sacertij præstantiam, ac Sacramentorum sanctitatem non magis polluit, quàm sacrilega Iudæ nefarij proditio Apostolici ordinis præcellentem dignitatem offuscat ac vitiat. *Qui verò benè præsunt presbyteri,* si Apostolum Paulum sequimur, *duplici honore digni habeantur: maximè qui laborant in*

Iob. 4.

Psal. 118.

Matt. 13.

1. Tim. 5.

verbo & doctrina. De alijs porrò presbyteris atque pastoribus, qui indignè præesse videntur, quod ad vitam attinet, idem Paulus non omnibus iudicandi potestatem fecit, sed Episcopo ita mandauit: *Aduersus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus.* Quanquàm nos de illis pastoribus Ecclesiæque ministris duntaxat loquimur, qui tametsi in vita & moribus bonos ac malos offendant, tamen Orthodoxam ac sanam doctrinam retinent, à sectaria fide alieni: dicunt enim & non faciunt. Quid multa? diligendus est pastor, tolerandus est mercenarius, cauendus est latro, vt Augustini verbis hæc omnia concludamus.

Ibidem.

Matt. 23.

Serm. 49. de verbis Domini.

Ego cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ.

MAIOREM in modum optabo me illis electis Christi ouibus aggregari, quę fide & charitate commendatæ, pastorem suum & Pontificem æternum agnoscunt, vocemque illius libenter audiunt, ac studiosè sectantur. Eiuscemodi oues à suo pastore vicissim tunc agnoscentur maximè, cum à fœdis hœdis separabuntur, & in die supremi iudicij ad dexteram collocatæ, benedicti erunt filij Patris, & velut Christi fratres & cohæredes coràm toto mundo publicè celebrabuntur, atque ad æternum Dei regnum fœlicissimè adsciscentur. De his ipsis cum voluptate audiam dulcem Christi promissionem: *Ego* inquit, *vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eos quisquam de manu mea.* Ac iterum alibi: *Ecce ego ipse requiram oues meas, & visitabo eas. Sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ouium suarum dissipatarum: sic visitabo oues meas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant. In pascuis vberrimis pascam eas*, vt cætera prætermittam. Cùm verò sit ouium proprium, lupos fugere & exhorrere, vt à quibus certum periculum & exitium sibi metuendum intelligunt, valde mihi quoque caueboab illo

Matt. 25.

Ioan. 10.

Ezech. 34.

Matt. 7. peſtilenti doctorum genere, quos Chriſtus lupos rapaces in Euangelio appellauit. Etenim hi nunquàm non ouibus inſidiantur, & ſtudium peſtilens adhibent eiſdem ouibus diſpergendis, rapiendis atq; iugulandis. De his quoq; Paulus
2.Cor 11. monuit: Eiuſmodi *Pſeudoapoſtoli ſunt operarij ſubdoli, transfigurantes ſe in Apoſtolos Chriſti.* Ac tanto quidem illi magis fugiendi ac deteſtandi, quod ſub ouina veſte truculentã luporum ſæuitiam norint abſcondere, quodque peſtiferę doctrinæ virus in animos incautos & ſimplices miris modis
Matt. 7. infundant. Hinc ſeria Chriſti ſuas oues excitantis eſt admonitio: *Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.*

Dolebo interim tam multos hodie reperiri, qui præſentis ſeculi lupos adeò non fugiunt, vt relictis & contemtis ſuis paſtoribus vltrò lupos adeant, ſeq; totos illis permittant, quos & pro chariſſimis habẽt præceptoribus, & quibus miſeram ſeruiunt ſeruitutem. Quid verò Chriſtus? *Omnis* in-
Ioan. 10. quit, *qui non intrat per oſtium* (in ouile ouium) *ſed adſcendit aliunde* (licet ſe ouium pellibus contegat, ſeque à Deo miſſum eſſe iactet, ac Dei verbum prædicet) *ille fur eſt & latro.* Quòd ſi Chriſti oues eſſent, Chriſti vtique vocem in domo ſua, & in ordinarijs miniſtris ſuis loquentem audirent, neque ad ſectarios & latronum ſpeluncas confugerent, vt alienos, Eccleſiæq; aduerſarios ſummo cum periculo ſequerentur. Vnde ſuas etiam oues Deus hortatur: *Nolite audi-*
Hie. 13. *re verba Prophetarum, qui prophetant vobis & decipiunt vos, viſionem cordis ſui loquũtur, non de ore Domini.* Neque ſunt pauci hoc ſeculo, qui ſe Chriſti oues eſſe glorientur, nec velint tamen cum Petro Apoſtolo, eiuſque in Eccelefia Romana ſucceſſoribus quicquam habere commune, ſicut & alios Eccleſiæ Catholicę antiſtites atq; gubernatores reſpuunt & adſpernantur. Horum cæcitatem mihi quoque de-
Ioan. 10. 12 plorandam putabo, quod miſeri non cernant Chriſtum ipſum eſſe, qui in Eccleſia ſua ſeruari ordinem velit, & inter alia ſuo loco vnum & ſummum paſtorem ac principem o-

uium, vt ritè pascantur & in vnitate contineantur instituerit *Pasce* inquit, *agnos meos, Pasce oues meas.* Tum idem est Christus, qui Episcopos Apostolis vicaria ordinatione succedentes, vt est apud Cyprianum, ad regendam Ecclesiam vbique gentium dedit, totq; seculis conseruauit. Qui præterea non solùm Prophetas & Apostolos, verùm etiam pastores & doctores constituit ad consummationẽ sanctorum in opus ministerij, & in ædificationem corporis Christi, Apostolo teste. Actor.20. Ephes.4.

QVONIAM verò non est valdè frequens numerus ouium Euangelicarum, Christo pastori se totos integrè subijcientium (pauci enim semper electi) idcircò mihi notandæ sunt præcipuæ conditiones & dotes in quibus naturam & mores ouium debeam æmulari. Matt.20. Sunt illæ quidem suapte sponte simplices, mansuetæ, frugales, patientes, morigeræ, neminem lædunt, & de multis benè merentur sua lana, lacte, carne & intestinis, ac licet sæuè mactentur, non se vindicant & pugnant sicut pleraq; solent animantia. Eòque magis veniam à DEO petam, quòd per Christi spiritum ea non præstem, quæ natura duce oues diligenter obseruant, & ob quæ filius Dei se agnum & ouem voluit appellari. Et reuera ille Agnus est, vt Ioannes inquit, occisus ab origene mundi, & mactata ouis, vt Isaias his verbis comprobat: *Sicut ouis ad occisionem ducetur, & quasi Agnus coram tondente se obtumescet, & non aperiet os suum.* Apoc.13. Isai.53. Meum erit posthac maiorem adhibere curam, vt Christum intus forisque loquentem audiam, meq; totum ad illius vocem & voluntatem componam, quocunque ille me vocet ac ducat, quia animam meam solus suis æternis bonis & pascere & saturare promisit, inquiens: *Noli timere, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Satiabor* ergo ait Dauid, *cùm venerit gloria tua.* Gen.15. Psal.17. Petam illum à Deo mihi spiritum dari, quo afflatus Ieremias de seipso dixit: *Ego non sum turbatus te pastorem sequens.* Ierem.17.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi Deus, vt secundùm cor suum Episcopos, Pastores & Doctores, hoc est, idoneos animarum medicos eligat, suamq́; promissionem hoc infœlici seculo impleat:*

Ierem.3. Dabo, *inquit*, vobis pastores iuxta cor meum, & pascent vos

1.Pet.5. scientia & doctrina. *De his pastoribus dixit Apostolus Petrus: Pascite qui in vobis est, gregem Dei, prouidentes non coactè, sed spontaneè, secundùm Deũ: neq; turpis lucri gratia, sed voluntariè, neq; vt dominãtes in cleris, sed forma facti gregis ex animo.*

Actor.20. ORABO *etiam pro Catholicis Episcopis, quos Apostolus à Spiritu sancto ad regendam Dei Ecclesiã positos esse testatur, nimirùm vt sibi & vniuerso gregi ipsis concredito diligenter attendant, ac idcircò tum clero, tum populo visitationem simul & reformationem necessariam subinde adhibere contendant. Sic enim fiet, vt imminentes lupos facilius arceant, & pauciores mercenarios habeant, oues autem in ouili suo securius contineant, æternæq; vitæ pabulo fœlicius pascant reficiantq́;.*

ADHÆC *diuinam implorabo gratiam pro Ecclesiæ vnitate, vt ex Iudæis & Gentibus vnum efficiatur ouile, quod sub vno summoq́; pastore Christo, ac eius vicario Pontifice in terris pacificè gubernetur. Non enim rectius habere potest militans Ecclesia, nisi cùm vnum est ouile & vnus pastor, sicut Christus*

Ezech.34. *fore prædixit, & multò ante per Ezechielem Deus hisce verbis promisit:* Suscitabo super oues pastorem vnum qui pascat eas, seruum meum Dauid: ipse pascet eas, & ipse erit eis in pastorem. Ego autem Dominus ero eis in Deum: & seruus meus Dauid princeps in medio eorum. *Quo magis orabo pro hæreticis atq; schismaticis, qui necessariam Ecclesiæ vnitatem per summam iniuriam scindunt ac lacerant: dum sicut Iu-*

Iud.1. *das Apostolus dixit, semetipsos segregant, suntq́; animales, spiritum non habentes, sed secundùm desideria sua in impietatibus ambulantes.*

DOMI-

DOMINICA TERTIA POST PASCHA, QVAE IVBILATE DICITVR.

Sequentis Euangelij Argumentum.

CHRISTVS iam iam passurus vltimam cœnam cum suis discipulis in Ierusalem celebrauit,& præclarũ longumque sermonem habuit ad mœstos eorum animos consolandos atque præmuniendos, quòd sæuissimam quasi tempestatem statim essent experturi. Etenim tradito & a Iudæis capto Domino, impletum fuit illud oraculum: Percutiam pastorem,& dispergentur oues gregis.] Egebant illi sanè timidi ac tristes fida præmonitione, quam Ioannes describit, & cuius initium est: Non turbetur cor vestrum:] finis autẽ sic habet: Hæc loquutus sum vobis,vt in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis: sed confidite, ego vici mundum.] Ex eodem sermone desumpta sunt Euangelia, quæcunq; ab hoc tempore Dominicis diebus ad Pentecosten vsq; in Ecclesia recitantur. In his apparet vis excellens ad consolandum & hortandum,quando nos etiam in cruce versamur,vel cum alijs afflictis agere volumus: augent prætereca Dominicæ & augustæ resurrectionis gaudium,cui totum Paschale tempus concinnè deputatum est. Præsens autem Euangelium habet hoc peculiare,quòd sæpè mentionẽ faciat de modico tempore,quo se Christus discipulis videndum exhibere vellet.] Quod quum Apostoli non assequuntur, Christus seipsum explicans,vtrumque,mœroris scilicet & gaudij,tempus illis prænunciat,sed gaudium solidius atque durabilius fore promittit. Cùm enim vix ab illis triduo abfuisset,& rediuiuus ad suos in corpore glorificato redijs-

Zach.13. Matt.26. Ioa.14.&16.

Ioan.20. set, magnoperè illi sunt exhilarati, sicut & illa cõfirmat sententia Ioannis: Gauisi sunt discipuli viso Domino.] Quod ingens discipulorum gaudium sæpe innouatum fuit, cum Dominus post passionẽ suam se viuum illis præbuit in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquẽs Actor.1. de regno Dei, sicuti Lucas euidenter commemorat. Neque solùm primis discipulis, sed & pijs omnibus afflictiones & persequutiones hic prędicuntur, simulque iubentur illi bono esse animo, & firmam expectare consolationem, adeoq; à Christo ipso pendere, qui suos nunquàm deserit, sed veluti parturientibus assistit fideliter tempore suo, vt idcircò Matth.5. quamlibet crucem & vicissitudinem non debeant formidare. Beati enim qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.

EIVSDEM DOMINICAE

Euangelium Ioan. XVI.

DIxit IESVS *discipulis suis, Modicum & iam non videbitis me, & iterum modicum, & videbitis me: quia vado ad Patrem. Dixerunt ergò ex discipulis eius ad inuicem. Quid est hoc quod dicit nobis: Modicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me, & quia vado ad Patrem? Dicebant ergò, Quid est hoc quod dicit modicum? Nescimus quid loquitur.*

Cogno-

Cognouit autem IESVS quia volebant eum interrogare: & dixit eis, De hoc quæritis inter vos, quia dixi vobis, Modicum & non videbitis me, & iterum modicum, & videbitis me. Amen amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cùm parit, tristitiam habet, quia venit hora eius: cùm autem pepererit puerum, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Et vos igitur, nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum: & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Modicum, & iam non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me.

PRÆSCIVS omnium futurorum Christus nihil celat discipulos amicissimos, sed iam de instante morte & resurrectione, iam de futuris hostium persequutionibus multa prodit arcana. Vnde ijsdem antè

testatus fuerat: *Vos dixi amicos, quia omnia quæcunq; audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Nec est dissimile, quod in veteri lege faciebat Deus, futuris de rebus Prophetas præmonens, vt hinc Amos testetur: *Non faciet Dominus Deus verbum nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos Prophetas.* Quarè & amicum suum Abraham ita compellauit: *Num celare potero Abraham quæ gesturus sum?* Neque modò læta & iucunda, sed etiam tristia & acerba cum suis communicat Christus, præsertim vt ex morte sua iam imminente sciant, suos animos non leuiter vulnerandos; simulque tamen suæ resurrectionis breui sequuturam promittit gloriam, quæ gaudium illis ingens adferret. Ego verò singulares hîc gratias agam Domino, qui vt nemo alius, amicum & fidum se consolatorem partim discipulis, partim alijs etiam immerentibus sæpènumerò præbuit, ad nostram vtique consolationem. Etenim tametsi pauper Christus suos etiam Apostolos egenos esse voluit, tamen in his quæ ad corpus corporeàmque vitam spectabãt, nihil illis necessarium deesse passus est, ideòque in eâdem cœna hoc modo illos interrogauit: *Quando misi vos sine sacculo & pera & calceamentis: nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt, Nihil.* Iactati aliquando illi summa tempestate, vt in naui periclitarentur, quæ tantum non fluctibus cooperiebatur, ex improuiso venit ad illos Dominus super mare ambulans, & ventorũ impetũ verbo vno dissipauit, ac mare illis tranquillũ reddidit. Deinde cum ipso in horto ab hostib⁹ caperetur, nõ sustinuit, suorum quenquam attingi, sed omnes conseruauit illæsos: *Sinite* inquit, *hos abire.* Tantam ille curam habuit discipulorũ, quibus & alibi non frustrà promisit: *Vestri & capilli capitis omnes numerati sunt: nolite ergo timere.* Sed ad externos veniamus, qui singularẽ Domini in consolando vim & efficaciã reipsa senserunt. Consolatus est tristem viduam vnico orbatã filio, cuius cadauer ad sepulchrũ efferebatur, statimq; ex mortuo viuum illũ effecit. Consolatus est Magdalenam peccatricem, quæ coràm mensę conuiuis

Amos. 3. Genes. 18. Luc. 22. Luc. 6. Matt. 14. Ioan. 18. Matt. 10. Luc. 7. Ibidem.

peccata sua plurimis & amarissimis deplorauit lachrymis,
eamque non solum absoluit, sed etiam postea semper cha
rissimam habuit. Consolatus est ingentem populum, fa- Matth. 14.
me & inedia periturum, nisi illum in deserto panibus & Ioan. 6.
piscibus exsaturasset, seque vt verum Messiam, illis agnos-
cendum exhibuisset. Consolatus est veteres Patres in Lym-
bo perinde ac in tetro carcere tot sæculis vinctos, quũ illos
ipsos, vt diximus, statim à morte amanter inuisit, ac poten-
ter eductos secum in cœlos transtulit. Quid verò longæ &
frequentes eius peregrinationes fuerũt aliud, præterquàm
fida officia charitatis, & consolatoriæ visitationes homi-
num calamitosorum? quandoquidem vt Petri verbis vta- Actor. 10.
mur *pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos à di-
abolo*, docens in Synagogis Iudæorum & prædicans Euan- Matth. 9.
gelium regni, & curans omnem languorem, & omnem in-
firmitatem, sicut Matthæus affirmat. Petam igitur à Chri-
sto singularem gratiam, quæ magni est sanè momenti, &
non ita multis obtingit, ad afflictos alios ritè consolandos.
Est enim hoc præclarum, ac fraternæ charitatis proprium
argumentum, si quis norit ac studeat obseruare quod scri-
ptum est: *Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugen-* Ecclesi. 7.
*tibus ambula. Non te pigeat visitare infirmos, ex his enim in
dilectione firmaberis.*

Vbi non abs re fuerit nonnulla recensere, quę ad pro-
bam solidàmque mœrentium aut afflictorum consolatio-
nem conferunt, vt eò rectius me Christo magistro confor- Isai. 61.
mem, quem Isaias quidem in hoc missum asserit, vt lugen-
tes omnes consoletur. Huc autem inprimis conducet, si
vrgeam necessariam fidem de certa prouidentia DEI, &
quòd in rebus quidem mortalium nihil temerè, casu, vel
fortuitò, nihilque, vt in Iob scriptum legimus, sine causa fi- Iob. 5.
eri soleat. *Omnia enim per Verbum facta sunt, & sine ipso fa-* Ioan. 1.
ctum est nihil, benè, omnia fecit omnia, siue ipsum Dei facientis Marc. 7.
consilium intelligamus, siue ignoremus. Vnde à Paulo eti- Actor. 17.
am dictum accepimus: *In ipso Deo viuimus, & mouemur &*

sumus.

ſumus. Deinde certò ſtatuendum eſt, Deum authorem & gubernatorem omnium naturâ bonum eſſe, & ſummum
Pſal. 5. bonum, qui peccati author eſſe nolit nec poſſit, quoniam
Rom. 8. *non eſt Deus volens iniquitatem*, ſed qui diligentibus ſe in bonum omnia cooperatur, & humanum quidem genus ma-
Ioel. 2. ximè amare conſueuit. Vnde apud Prophetam non ſolùm Dominus & Deus, ſed etiam benignus, miſericors, patiens, multæ miſericordiæ, & præſtabilis ſuper malitia nuncupatur. Adhæc idem tamprouidus, tamque de nobis ſollicitus
1. Cor. 10. eſt perpetuò, vt Paulus apertè teſtetur: *Fidelis est Deus qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis: ſed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt poßitis ſuſtinere.* Ac licet ille nullius egeat, ſolùsq; bonorum omnium fons & origo ſit, tamen & miſeri hominis commiſeretur, & afflicto vel minimo compatitur, ſuamque illi manum pollicetur ac præſtat, nec minorem pauperum quam diuitum & potentum
Pſal. 33. curam gerit: *Iſte pauper clamauit*, inquit Dauid, *& Dominus exaudiuit eum: & de omnibus tribulationibus eius ſaluauit eũ.*
Pſal. 90. Ac alibi rurſus Deum ſic loquentem inducit: *Clamauit ad me, & exaudiam eum: cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum.* Quid autem optabilius ac dulcius de Deo fingi poteſt, quàm quod à nobis Pater dici, haberique poſtulet, licet nonnunquàm iraſcatur & offenſus feriat ac
Hebr. 12. puniat delinquentem, immò idcircò ſe optimum fidiſſimumque Patrem eſſe non obſcurè declarat. *Quem enim*
2. Cor. 1. *diligit ille, caſtigat, flagellat autem omnem filium quem recipit. In diſciplina perſeuerate. Tanquàm filijs offert ſe Deus, Quis enim filius, quem non corripit pater?* vt cum Apoſtolo Paulo loquamur. Eſt enim ille Pater benigniſſimus, & ſicut ſcriptura docet, pater miſericordiarum, & Deus totius cõſolationis, cuius & ſapientiæ & bonitatis nullus numerus, nullus modus aut finis conſtitui poteſt.

LONGVM verò eſſet dicere, quot pharmaca & remedia nobis diuina bonitas tribuerit, & quotidiè ſuppeditet, vt aduerſus tentationes, pugnas, calamitates atque pericula

munia-

muniamur, nosque ipsos & alios firmiter consolemur. Habemus & legimus præsentissimum antidotum & medicamentum firmissimum, DEI verbum. Habemus & cernimus Christi capitis crucem præferentis, sustinentis & exaltantis absolutum exemplar. Nec desunt Patrum veterum innumera testimonia & expressa vestigia, si sequi velimus præeuntes. Elucent puerorum & puellarum exempla, quibus ad immania pro Christo & pietate ferenda supplicia meritò confirmemur. Docet ipse mundus quotidie, quàm iustè illum contemnere debeamus, quando reuera hic nihil est aliud præterquàm tristitiæ luctusque patria, lacrymarum vallis, omnium scelerum Ierna, Satanæ sui principis theatrum vel ciuitas, malorum omnium quæ facta sunt & fient officina atque sentina, electorum carcer, sanctorum carnificina, funestus exercitus contra Deum & Angelos perpetuò rebellis & contumax, demum infœlix Babylon & fucata meretrix, quæ cum suis insanis amatoribus pœnas grauissimas & nunquàm desituras dabit. Postremo de cœlestibus diuitijs atque delitijs, quæ omnes manent electos, dicere supersedeo, vno atque altero Apostoli dicto contentus: *Oculus non vidit*, inquit ille, *nec auris audiuit, nec in cor hominis adscendit, quæ præparauit Deus his qui diligunt illum.* 2. Cor. 4.
Ac iterum: *Id quod in præsenti est momentaneum & leue tri-* 1. Cor. 2.
bulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Et in alia epistola: *Existimo quòd nō* Rom. 8.
sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

Atque hæc summaria sunt capita, seu fontes argumentorum, quæ dextrè tractata, non vulgarem consolandi præbent occasionem, & afflictos animos in acerbo luctu erigunt atque confirmant, vt etiam natura impatientes & pusillanimes suam crucem moderatius atque constantius ferant. illius enim semper meminisse debent, quod princeps Apostolorum docuit: *Deus omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam suam gloriam in Christo IESV, modicum passos ipse*

perficiet,

perficiet, confirmabit solidabitque. Quid igitur est obsecro, cur in paupertate, labore, morbo, persequutione & quauis afflictione angar & querar, animumque despendeam? Modicum & pusillum est, quicquid in mundo patior, si meritas vitiorum meorum pœnas, & ingentes aliorum bonorum angores, agones atque calamitates animaduerto. *Non enim* 3.Reg.19. *melior sum quàm patres mei*, sicut Elias aiebat. Modicum, inquam est, si summi Dei me visitantis charitatem, Spiritus sancti adiuuantis gratiam, ac impositæ crucis vtilitatē, modò eam grato amplectar pectore, mecum recta perpendo, vt idcircò cum patiente Iob gratias Deo agens meritò dicam: *Sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini* Iob.1. & 2. *benedictum. Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non sustineamus?* Quare non aliter ac languidum & ægrotum fidenter me illi committam, qui cœlestis ad nos medicus venit, nec modò blandis & lenibus, sed etiam acribus & amaris vtitur pharmacis, vt malè sanos in domo sua restituat, ac probè purgatos famulos sibi gratiores faciat atque meliores. *Væ autem his qui perdiderunt sustinentiam*, vt Ec- Eccle.2. clesiasticus dixit: quam illi sanè iuxta Gregorium perdunt, Lib. 7. moralium.c.20 qui dum diu se immorari visibilibus æstimant, spem inuisibilium derelinquunt, quique fonte bonorum Deo relicto, ex humanis præsidijs toti pendēt, nec suas animas, vti Chri- Lua.21. stus præcepit, possident in patientia.

Quid est hoc quod dicit nobis, Modicum? nescimus quid loquitur.

EXCVSARI possunt Apostoli, quòd hoc loco Christi verba, vtpote obscura, quia nondum impleta, minus assequantur, vt idcircò de sensu verborū Domini inter se conquirerent, seque illum omninò nescire faterentur. Quod verò illis tunc obscurum visum est, post Domini passionem & resurrectionem sicut ijsdem, ita nobis etiam manifestius factum est, nulla vt interpretatione amplius opus esse videatur, sicut etiam indicat Augustinus. Ac frequenter qui- Tract.101. in Ioan.

dem isthuc Apostolis accidit, vt de præsentis magistri verbo, sanoq; illius intellectu nihil certi constituere, sed inter se contendere soliti fuerint, quemadmodum cùm Euangelicas audirent parabolas, deque Christi regno & resurre-ctione, & de Ioannis exitu à Domino admonerētur. Quid? quòd accepto etiam Spiritu sancto ijdem discipuli inter se consultant, & synodum Hierosolymitanam celebrant, vt oborta quęstio de veteri circumcisione & legis Mosaicę obseruatione post collatas multorum sententias definiatur, ac firmi aliquid ab omnibus obseruandum pronuncietur. *Visum est*, inquiunt, *Spiritui sancto & nobis.* Quare mirabor nouatorum audaciam ac vanitatem, qui tametsi de vero scripturæ sensu nō solùm nobiscum, sed etiam inter se perpetuò pugnent, tamen sacras literas apertas & perspicuas faciunt, vt sibi & suis illarum intelligētiam polliceātur, neque vel ad Synodos, vel ad Patres illarum interpretationē referre dignentur, perinde ac si ipsi soli maximè sapiant, & magistris verè orthodoxis non egeant. Nos verò nimis verum esse comperimus, quod princeps Apostolorum luculenter affirmat, non solùm in Paulinis epistolis, sed etiam in alijs scripturis, quædam esse difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles (vt sanè sunt hęretici) deprauent ad suam ipsorum perditionem. De quibus & Paulus ipse pronunciat, quòd à fide aberrantes quidam conuersi sunt in vaniloquium, volentes esse legis doctores, sed non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Præclarè scripsit Chrysostomus: Neque vel syllaba, vel apiculus est in sacris literis, in cuius profundo non sit grandis quispiam thesaurus. Proinde nobis opus est, vt diuina gratia ducamur, & Spiritu sancto illustrati, eloquia diuina adeamus. Nam & Paulo hoc accidit, vt licet Euangeliū non ab homine, sed à Deo accepisset, tamē Hierosolymam ascenderit, vt conferret illud cum Apostolis, sicut luculēter ipse testatur.

Mat. 13. & 15
Matt. 16. 17. & 20.
Ioan. 21.
Actor. 15.
2. Pet. 3.
1. Tim. 1.
Hom. 21. in Genes.
Gal. 1. & 2.

Præterea vicem illorū sincerè dolebo, qui hoc tempore fœda laborant ignorantia, qualis in Apostolis nō fuit, vt

nec ſciant, nec velint quidē diſcere, quæ Catholicæ doctrinæ capita ſint atque fundamenta. Manent enim ęquè ſemper imperiti, rudes ac craſſi, nullamque credendi ſuſtinent curam de controuerſis nunc dogmatibus, de ſeptem Eccleſiæ ſacramentis, de traditionibus Apoſtolicis, de præceptis & legibus Eccleſiaſticis. Bona hominum pars de more tantùm audit conciones in tēplis, magnumque Catholicę doctrinę præ ſe fert faſtidium, præſertim vbi nouę aduerſariorum opiniones, falſaque dogmata confutantur. Non pauci
Iob.21. cum impijs illud dicere videntur: *Recede à nobis, ſcientiam*
Malach.3. *viarum [illegible]arum nolumus. Vanus eſt qui ſeruit Deo: & quod emolumentum, quia cuſtodiuimus præcepta eius?* Verùm hæc ſupina rerum ſacrarum ignorantia, vt grauiter Deum veritatis omnis autorem offendit, ita etiam in populum nouādæ religionis cupidum haud leuem calamitatem inducit, ac ſolitam eius auget inſcitiam, ſicut Iſaias his verbis indica-
Iſai.5. uit: *Propterea captiuus ductus eſt populus meus, quia nō habuit ſcientiam.* Aciterum: *Propterea dilatauit infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum abſq; vllo termino: & deſcendent fortes eius & populus eius, & ſublimes glorioſiq; ad eum.* Tum a-
Oſeæ 4. pud Oſeam ita legimus: *Populus tuus ſicut hi qui contradicunt ſacerdoti. Conticuit populus meus eo quòd non habuerit ſcientiam.* Igitur in his locum tenet Apoſtolica quoque ſen-
1.Cor.14. tētia: *Si quis ignorat, ignorabitur.* Non quòd neceſſe ſit quēuis de vulgo religionis doctrinam exactè cognoſcere, atq;
Cōtra epiſt. de illa iudicare, quoniam vt præclarè ab Auguſtino dictum
Manichæi. eſt: Turbam hominum non intelligendi viuacitas, ſed credendi ſimplicitas tutiſſimam facit. Verùm vbi inter ſectarios viuitur, & noua falſaque dogmata Catholicis auribus frequenter ingeruntur, vbi & ferè cuiq; liberum de religione iudicium permittitur, illìc ſanè licet ac decet in promtu habere illa, quibus neceſſaria fidei dogmata vtcunq; propugnentur. Sic enim docuit & princeps Apoſtolorum: *Pa-*
1.pet.3. *rati ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti vos rationem de ea quæ in vobis eſt, ſpe & fide.*

Præterea mihi multitudo illorum deploranda est, qui cùm multa & magna se putant cognoscere, nesciunt tamē, nec perpendunt illud Modicum homini Christiano sæpenumerò considerandum, hoc est, quàm breuis, fluxa & incerta isthæc vita sit mortalium, quæ, si verum fatebimur, exigua quædam maris gutta cum toto mari collata, & veluti stella vnà cum toto cœlo comparata, immò & perinde ac momentum vnum ad infinitam futuri seculi ætatem relata debet existimari. *Quid enim est vita nostra, nisi*, vt Iacobus dixit, *vapor ad modicum parens? Quid omnis caro nisi fœnum, & omnis gloria eius sicut flos agri*, ex Isaiæ sententia? Quid vanius, fallacius, instabilius huius vitæ opibus, voluptatibus & blandimētis omnibus? quæ nunc seculi filijs abundè tribuit Deus, sed prosperitas illos sicut & diuitem epulonem euertit. *Vanitas* igitur *vanitatum, & omnia vanitas*, vti dixit ac probauit Ecclesiastes. Vt hinc etiam Dauid affirmet: *Homo vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra prætereunt*. Qua in re satis fuerit illius audire iudicium, qui humanæ vanitatis miseriæque sortem multùm expertus, ita scripsit: *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet*. Tanto autem rectius cum Augustino conquerar, mortalem hanc vitam tot amaritudinibus respersam, & quotidianis ærumnis obnoxiam semperque mutabilem, adeò multis arridere, iucundamque videri, vt se blandis eius lilecebris capi, falsisque promissis decipi, quin etiam vera æternaq; vita priuari vltrò patiantur. Etsi enim per se vita præsens vana sit & amara, vt etiā suos cæcos amatores latere non valeat, tamen infinitam stultorū multitudinem aureo calice, quem in manu habet, potat & prorsus inebriat. Quibus hoc etiam Augustinus annectit: Felices illi, & ipsi rari, qui vitæ huius familiaritatē recusant, persunctoria gaudia spernunt, societatem abijciunt, ne cum pereunte deceptrice & ipsi perire cogantur.] Mox de futura vita quā præ-

Iacob. 4.
Isai. 40.
Luc. 16.
Prou. 1.
Eccles. 1.
Psal. 143.
Iob. 14.
Lib. meditat. cap. 21.
Eccles. 1.
Prou. 1.
ibidem. cap. 22.

parauit Deus his qui diligunt eum, subijcit, eam vitam vocans beatam, securam, tranquillam, pulchram, mundam, sanctam, mortis ignaram, tristitiæ nesciam, sine labe, dolore, anxietate, corruptione, perturbatione, varietate & mutatione. In qua vita est amor perfectus, & timor nullus, dies æternus, & vnus omnium spiritus, vbi præterea Deus facie ad faciem cernitur.]

Amen amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autē gaudebit: vos autem cōtristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.

AMPLECTENDVM est vtique hoc Christi Domini vaticinium, de lugendo simul & gaudendo pronunciatum, quod varijs quidem modis accipi potest, & in multis quotidie solet impleri. Primùm enim vbique gentium vsu venire, sicq; natura comparatum esse cernimus, vt sicut dies noctem, & serenitas tempestatem consequitur, ita tristibus etiam lætiora succedant, & rebus aduersis mortalium prospere permisceantur.
Ecclef.3. *Est enim tempus flendi, & tempus ridendi: est tempus belli, & tempus pacis*, quemadmodum prædi-
Ephef.5. Col.4. cat Ecclesiastes. Iubet igitur Paulus redimere tempus, hoc est, naturali rerum vicissitudine nos vti sapienter, vt illam ad gloriam Dei, fraternæque charitatis officium couertamus,
Rom.12. siue lugendum sit, siue gaudendum. Vult enim nos flere cum flentibus, & gaudere vicissim cum gaudentibus, nè alioquin simus cum Stoicis astorgi, & sine affectione, sed vt Christo capiti benignitate & misericordia mutua cōformemur, quando & ille cum Iob sancto dicere potuit:
Iob.31. *Ab infantia mea creuit mecum miseratio: & de vtero matris meæ egressa est mecum.* Curabo igitur, vt non desim luctus tem-
Matt.26. Phil.3. pori, sed vt cum Petro peccata mea, & cum Paulo multorum improbitatem defleam: nec minus interim læter ac glorier, Deoque gratias agam ob successus felices Eccle-

liæ, & propter piorum benefacta, sicut & Paulum fecisse legimus. Deinde præsens Christi verbum in Apostolos propriè competit, qui post Domini mortem, cum velut orphani amisso magistro, ac Iudæis exosi facti essent, verè luxerũt ac plorârunt, quando ad illos primùm accessêre mulieres de CHRISTI resurrectione nunciantes, sicut & Marcus expressit. Nec dubium est, eosdem suum mœrorem cum gaudio commutasse, tot visis Domini apparitionibus per dies quadraginta, quando cum Domino resuscitato suauiter & familiariter conuixerunt. Accessit & maius illorum gaudium, cum ascendentem in monte Dominum aspexerunt, & sicut Lucas inquit, adorantes regressi sunt in Ierusalem cum gaudio magno. Quod ingens illorum gaudium non minuit, sed adeò auxit aduentus Spiritus sancti, vt nullus hostium illud auferre potuerit. Ideòque licet à principibus sacerdotum cæderentur, tamen *ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti essent pro nomine* IESV *contumeliam pati.* Nec aliter sanè illi fecerunt quàm docuerunt, omne gaudium in eo statuentes, quòd in tentationes varias inciderent, in tribulationibus mirè gloriantes. Dolebo igitur, me ab Apostolorum moribus tam procul abesse, & idcircò veras consolationes spiritus non persentiscere: quia cum hisce discipulis præsentem crucem infracto animo ferre detrecto, neque Paulinum illud cogito: *Sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis. Sicut abundant passiones Christi in nobis: ita & per Christum abundat consolatio nostra.* Quam ego consolationem cœlestem perciperem, qui terrenam plus æquo consector, & peruerto diuinæ scripturæ ordinem? quo sancitum est: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Parasti in dulcedine tua pauperi* DEVS. *Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes.*

2.Cor. 9. Philip. 1. 4. Marc. 18. Actor. 1. Luc. 24. Actor. 5. Iacob. 1. Rom. 5. 2.Cor. 1. Matth. 5. Psal. 97. Luc. 1.

Neque solum Apostolis, verùm etiam horum successoribus ad pascendum regendùmq; Christi gregem destinatis, hoc ipsum vaticiniũ accommodabo. Si enim vlli alij,

Ecclesiastici certè magistratus ob apertam fidei confessionem,& constantem Catholicę veritatis defensionem,crucem & tristitiam hîc prædictam experiũtur, suisq; certaminibus maiorem coronam & immortalem lætitiam à Christo reportant. Hi sunt,qui dum pastorale munus suũ obeunt,& Apostolicis vestigijs insistunt, apud homines minorem gratiam & grauiorem inuidiam sibi cõflant , multisq; persecutionũ flammis obiecti, ac velut aurum in igne probati,magis coràm Deo & Angelis eius,adeoq; in tota Ecclesia fulgere consueuerunt.In horum illustri ordine complectur,quod à Christo ipso disertè promittitur: *Qui fecerit & docuerit hic magnus vocabitur in regno cælorum.* Et sicut ab Angelo dictum est Danieli,*qui ad iustitiam erudiũt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Magni sanè fidiq; pastores & doctores extiterunt,quos & viros Apostolicos appellare licet,Athanasius,Hilarius,Basilius,Chrysostomus,Augustinus,Cyrillus , miris quidem modis ab hæreticis exagitati,sed quorum sapientia & virtus tantò magis resplenduit , quanto illi diutius & fortius pro Catholica pietate certârunt. Vicit Christus in illis electis organis,quibus & dedit os & sapientiam , cui resistere non possent omnes aduersarij, ac ijsdem laudem & gloriam cum perpetua fœlicitate coniunctam abundè communicauit.

Matth.5. Daniel.12 Matth.10.

Reliquum est, vt hunc ipsum locum qui latè patet,ad vniuersam etiam Ecclesiam referam, quæ nobis per mulierem parientem non temerè adumbratur, & quamdiu in terris quidem miltitat, hostiumque copijs est circumcincta, non potest non mœrere atque discruciari. Nulla vnquàm mulier plures & acerbiores contentiones atque pugnas pertulit : nulla ciuitas vel arx diutius & grauius per feroces milites oppugnata : nulla nauis vel à diris tempestatibus, vel à circumfrementibus piratis furiosius impetita fuit : nulla demum domus hostili magis conspirationi & obsidioni patuit , aduersus quàm Iudæi, ethnici , barbari, hæretici atque schismatici magis aperto marte & per cuniculos ardentius decertarent,quæque plures ex domesticis pro

ditores, apostatas & prosequutores ætate vlla sustineret. Est illa quidem sancta Christoque sponso dicata, & super petram firmissimam ædificata domus, quam & Paulus columnam & firmamentum veritatis appellat. Habet autem hoc sibi proprium, vt cruci perpetuò subiecta sit, & in cruce quoque glorietur, vt quam sibi & suis domesticis maximè familiarem ac salutarem esse cognoscit. Nec est dissimilis Israelitis, qui tantò magis multiplicabantur & crescebant, quantò grauius olim ab impijs Ægyptiacis sub rege Pharaone opprimebantur. Vt hinc etiam scripserit Ambrosius: Sicut aurum bonum, ita Ecclesia cum vritur, detrimenta non sentit, & magis fulgor eius augetur. Hoc ergò lucrum ex hostium insectatione refert Ecclesia, vt eius fides ac doctrina per illos vel inuitos illustretur, & passim à pluribus agnoscatur. Eoque magis & sæpius ego Ecclesiæ capiti gratias agam, qui tale regnum, quod omnibus dominetur, in terris constituit, adeòque muniuit, vt nè portæ quidem inferorum aduersus eam, omnibus fraudibus & viribus Satanicis præualere possint. Gaudebo igitur in huius Ecclesiæ societate versari, & cum Christo crucifixo, cum Ecclesia vidua, cum electis omnibus desiderabo communem habere sortem, vt crucem sustineam, & persequutionem patiar propter iustitiam. Sicut enim parturiens mulier non potest nō grauiter cruciari: suumque incredibilem luctum nato iam filio cum singulari commutat gaudio: ita & nobiscum agi putabo, qui primùm in cruce probamur, & per illam deinde ad verum, solidum & æternum gaudium præparati accedimus. Atque huc demum spectant illæ sententiæ: a *Qui seminat in lacrymis, in exultatione metent.* b *Transiuimus per ignem & aquam & eduxisti nos in refrigerium.* c *Qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam.* d *Si commortui sumus, & conuiuemus: si sustinebimus, & conregnabimus.* e *Per multas tribulatione oportet nos intrare in regnum Dei.* Quæ omnia verba Christus hoc vno verbo conclusit: *Tristitia vestra vertetur. in gaudium.*

Matt. 16. 1. Tim. 3. Genes. 50. Psal. 118. Matth. 16. Matth. 5. a Psal. 125. b Psal. 65. c Matt. 10. d 2. Tim. 2. e Actor. 14. Ioan. 16.

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *eſt mihi Deus, vt præmunitum habeam animum aduerſus mundi ſiue blandimenta, ſiue terriculamenta, quæ mentem fidelium ſæpè perturbant ac vulnerant. Non enim omnium, & vix quidem paucorum eſt, aduerſus mundi venenata ſpicula pectus illæſum tueri, & cum Paulo dicere:* Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo. Quicunque autem voluerit amicus eſſe ſeculi huius, inimicus Dei conſtituitur, *Iacobo Apoſtolo teſte.*

Gal.6.

Iacob.4.

ORABO *pro vſu lætitiæ atque triſtitiæ moderato legitimoque, vt rebus proſperis affluentibus non inſoleſcam, ſed in Domino cum debita modeſtia gaudeam, & rurſus ob quæuis aduerſa non puſillanimus fiam, ſed triſtitiam quæ ſecundùm Deũ eſt, ad mundi gaudium temperandum prudenter adiungam. A Seneca quidem rectè dictum eſt: In ſecundis nemo confidat: in aduerſis nemo deficiat: alternæ ſunt vices rerum. Eòdem autem ſpectat Sapientis aurea ſententia:* In die bonorum nè ſis immemor malorum: & in die malorum nè ſis immemor bonorum. Confide in Deo, & mane in loco tuo.

Phil.4.

2.Cor.7.

Lib.3.natural.quæſt.

Eccleſ.11.

PETAM *inſuper gratiam ad breuem & incertam vitæ meæ periodum ritè in hoc curriculo tranſigendam, & ſimul feliciter abſoluendam, nimirùm vt temporariam triſtitiam cum perpetua lætitia, quam ſuis electis Chriſtus promeruit ac promiſit, obtinere poſſim. Sic enim & orauit Propheta Regius:* Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum quis eſt: vt ſciam quid deſit mihi. Paucitatem dierum meorum nuncia mihi: nè reuoces me in dimidio dierum meorum.

Pſal.38.

Pſal.101.

DOMI-

DOMINICA IV. POST PASCHA, QVAE CANTATE DICITVR.

Sequentis Euangelij Argumentum.

PErgit CHRISTVS in vltima illa cœna esse consolator, vt tristes discipulorum animos erigat ac præmuniat aduersus imminentem malorum tempestatem, maximè verò vt suum abitum, & ad mortem transitum illis faciat tolerabiliorem. Cùm enim Spiritus sancti aduentus illis non solùm vtilis, sed etiam necessarius foret ad imminens certamen superandum, nec minus ad munus Apostolicum rectè obeundum, eundem aduentum frustrà expectari docet, nisi morte sua intercedente, quæ singularem ipsis ac toti orbi fructum adferret. Vbi de Spiritu sancto ac eius effectu præclara commemorat, ac satis ostendit, ipsum esse Deum omnis veritatis doctorem & fontem, qui Apostolos ipsos, totamq; Christianam Ecclesiam de præsentibus & futuris rebus creditu necessarijs instruat: qui præterea Iudęos ac alios Christi hostes planè conuincat summi criminis, vtpote infidelitatis; qui & ipsam Christi iustitiam, innocentiam ac dignitatem, quòd nempe sit victor Satanæ, omnisque virtutis autor & vindex, non obscurè demonstret. Eiusdem Spiritus est proprium, clarificare vel glorificare Christum, vt eius officium, præstantia & maiestas in medijs mundi tenebris fulgeat, cuius & doctrina, & fides, & Ecclesia, quantumuis oppugnata, de peccato, morte, mundo & diabolo, eiusque ministris generosè triumphet, & non modò per Apostolos & Prophetas, sed etiam per pastores & Doctores mirabiliter vsq; propagetur atq; defendatur. Ioannes hunc ipsum Spi-

1.Ioan.2. ritum vnctionem appellat, ita scribens: Non necesse habetis vt aliquis doceat vos: sed sicut vnctio eius docet vos de omnibus.] Docet autē de omnibus creditu necessarijs, nec immediatè quidem, sed per ordinaria eius media & instrumēta, vti sunt pastores & doctores, ipsáq; Christi sponsa Ecclesia, quæ à Spiritu sancto vsq; docetur ac regitur, ideoque

1.Tim.3. columna & firmamentum veritatis a Paulo appellatur.

EIVSDEM DOMINICAE
Euangelium Ioan. XVI.

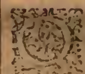
Dixit IESVS *discipulis suis, Vado ad eum qui misit me, & nemo ex vobis interrogat me: quò vadis? Sed quia hæc loquutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis vt ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Et cùm venerit ille, arguet mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. De peccato quidem: quia non credunt in me; de iustitia verò: quia ad Patrem vado, & iam non videbitis me; ~~de iustitia verò: quia ad Patrem vado: & iam non videbitis me~~; de iudicio autem: quia princeps huius mundi iam iudicatus est. Adhuc multa habeo*

vobis dicere: sed nō potestis portare modò. Cùm autē venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. non enim loquetur à semetipso: sed quæcunq; audiet loquetur, & quæ ventura sunt, annūciabit vobis. Ille me clarificabit. quia de me accipiet, & annunciabit vobis.

NOTÆ MEDITATIONVM ET PRECATIONVM CIRCA IDEM EVANGELIVM.

Quia hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis, vt ego vadam.

Vantumuis leniter & amanter, maximè in extrema illa cœna, cum discipulis agat Christus, tamen illorum offensionē effugere non potuit, cùm admoneret se ab ipsis breui discessurum, immò cum sceleratis acerbè moriturum esse. Quæ res illorum animos ita pupugit, vt in tristitiam vehementem conijcerentur, quòd nihil illis acerbius videretur, quàm tali magistro priuari, à quo vno pendebant vniuersi. Ego verò sicut humanam imbecillitatem in hisce discipulis mœrentibus agnoscam, ita & singularem Christi respōdentis prudentiam & æquitatem laudabo, vt qui non contentus blanda & iucunda illis ad consolandū afferre, amara etiam ac tristia ad reprehendendum immiscet, quoniam instar Samaritani, ægrotorum tractat vulnera, vt vinū & oleum coniunctim infundat. Eo- Ioa.13.& 14. Luc.10.

Matt 16. dem modo agit alibi cum Petro, quem supra omnes disci-
pulos laudat & promissis ornat, paulò post autem tàm du-
rè corripit, vt inter cætera dicat, *Vade post me Satana.* Absit
igitur, vt contra Christi Domini exemplum proximo fuca-
tum præstem amicum, & læta solùm ac iucunda referam,
sicut facere solent adulatores. Non enim celanda, sed in-
genuè depromenda est veritas, neque tàm suauia & grata,
quàm vtilia & salutaria proferre debeo, vt syncere charita-
tis officium præstem, & sermo meus, quemadmodum Pau-
Col.4. lus exigit, suo sit sale conditus. Nam & præceptum est Euan
Matt.18. gelicum: *Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe cum in-*
Ephes.5. *ter te & ipsum solũ.* Et Apostolus luculenter admonet: *Noli-*
te communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis
Prou.27. *autem redarguite. Meliora enim sunt vulnera diligentis, quàm*
Eccles.7. *fraudulenta oscula odientis*, vt Salomon asserit. *Melius est à*
Prou.14. *sapiente corripi, quàm stultorum adulatione decipi*, ait Eccle-
Eccles.6. siastes. Habeat mundus fictum & fallax hominum genus,
Prou.11. quos diuina scriptura diuitum amicos, mensæ socios, infi-
& 29. deles sodales atque simulatores appellat, qui blandis fictis-
que sermonibus permultos fallere, & in graues errores in-
ducere consueuerunt. Ego genuinam Christianæ charita-
tis & amicitiæ vim in Paulo mirabor atq; sectabor, qui pro
Gal.1.3. sancta sua libertate Galatas in fide errantes, & Corinthios
1.Cor.1.3. dissentientes atque carnales apertè castigat & corripit. *Si,*
2.Cor.7. inquit, *contristaui vos in epistola, non me pœnitet.* Ac iterum:
1.Cor.4. *Quid vultis? in virga veniam ad vos: an in charitate & spiri-*
tu mansuetudinis? Etenim syncerus amor, (firmissimum
Christianæ societatis vinculum) vti vanum assentatorem
ac fallacem hypocritam respuit, ita liberum admonitorem
exigit, etiamsi prolata veritas nonnunquam aures delica-
Exod.10. tas offendat, ac dicenti odium pariat. Id quod Moysi apud
3.Reg.22. Pharaonem, Michææ apud Achab, sed & Ioanni Baptistæ in
Marc.6. aula Herodiana legimus vsu venisse.

Matt.14. Præterea me ab illorum consuetudine disiungam, qui
velut præposteri sint auditores Euangelicæ doctrinæ, loca

illa quæ ipſorum inſtituto & affectibus quadrant, ſolerter excerpunt: alia verò quæ ad correctionem & ſalutem eorum maximè pertinent, velut clauſis oculis prætereunt, & vix vnquàm attingunt. Placet igitur illis miſericordiæ diuinæ, libertatis Euangelicę, & iuſtificantis fidei frequēs commendatio. Ad reliqua verò quæ Chriſtianam pœnitentiam, humilitatem, obedientiam, iuſtitiam operum, carniſque mortificationem requirunt, vel nauſeant prorſus, vel obſurdeſcunt. Delectatur vulgus illis ferè magiſtris, de quibus per Ezechielem queritur Deus *Deceperunt populum meum dicentes: Pax, & non eſt pax: Væ autem qui conſuunt puluillos ſub omni cubito manus: & faciunt ceruicalia ſub capite vniuerſæ ætatis ad capiendas animas.* Eiuſdem farinæ ſunt magiſtri ſiue doctores, qui per dulces ſermones & benedictiones, vt Paulus loquitur, innocentium corda ſeducunt. Illos autem deplorabo maximè, qui ſicut idem Paulus fore prædixit, ſanam doctrinam non ſuſtinent, & cùm ſint prurientes auribus, magiſtros ſibi nouos coaceruant, à veritate quidem auditum auertentes, & ſicut Propheta dixit, furantes verba Domini. Ezech. 13. Rom. 16. 2. Tim. 4. Ierem. 23.

Sunt autem varia triſtium ſeu mœrentinum genera hîc mihi diſcernenda, Habent ſuam triſtitiam hypocritæ, cum ad laudem hominum emerendam ieiunant, ac vitam auſteriorem ſimulant. Hos Chriſtus apud Iudæos illo dicto redarguit: *Cùm ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes.* Eſt & auaris triſtitia frequens, quòd optato lucro careant, & inexplebili cupiditate æſtuent. *Auarus enim non implebitur pecunia.* Proinde cùm diues adoleſcens conſilium Euangelicum de voluntaria paupertate percepiſſet, abijt ille triſtis, Chriſtoque anſam præbuit pronunciandi, diuitem in regnū cœlorum haud facilè ingreſſurum. Nec temerè monuit Sapiens: *Declina pauperi ſine triſtitia aurem tuam.* Triſtantur & quidam, ſicut Cain inuidus ac deſperans, qui nonnunquàm abundantiore triſtitia, vt loquitur Paulus, abſorbentur, ac miſere prorſus pereunt vel conta- Matt. 6. Eccleſ. 5. Matt. 19. Eccleſ. 4. Geneſ. 4. 1. Cor. 7.

Ecclef. 14. befcunt. *Fœlix autem qui non habet animi fui triftitiam, & non excidit à fpe fua*, vti dictum eft à Sapiente. Qui & opti-
Ecclef. 38. mè monuit: *Ne dederis in triftitia cor tuum, fed repelle eam à te, & memento nouiffimorum. Triftitiam longè expelle à te. Multos enim occidit triftitia, & non eft vtilitas in illa.* Quare
Prou. 25. Salomon etiam hoc tradidit: *Sicut tinea veftimento, & vermis ligno: ita triftitia viri nocet cordi.* Peccauit ergo rex im-
2. Macha. 9. pius Antiochus, cùm iniquiffimè ferret, animumque defponderet, quòd plaga diuina percuffus, ingentibus doloribus excruciaretur, nullàmque intus aut foris confolationem reperiret. Sed & Paulus triftitiam fęculi reprehendit,
2. Cor. 7. quæ in plerifquè mundi filijs quotidiè cernitur, quando communi more & affectu hominum præditi, quæcunque aduerfa & molefta illis accidunt impatientiffimè fuftinent, fæpeque murmurant & blafphemant, quoniam prementis doloris aculeis omninò fuccũbunt. De his verè cum Pau-
Ibidem. lo dixeris: *Seculi triftitia mortem operatur*: nimirum nifi ratio & Chrifti fpiritus eiufmodi fœdas & immodicas triftitias grauesque perturbationes mitiget atque moderetur. Proinde hunc inordinatæ triftitiæ fpiritum, qui latè patet multaque vitia poft fe trahit, velut noxiam animæ meæ peftem
Matt. 26. fedulò fugiam & exterminabo. Nam & Chriftus dormientes præ triftitia difcipulos corripuit, inquiens: *Vigilate & o-*
Iacobi. 5. *rate, vt non intretis in tentationem.* Et Apoftolica eft fententia: *Triftatur aliquis veftrûm? oret.* Ad quam orationem fe Rex Dauid excitauit, cum à triftitia ad fanctam lætitiam fefe reuocare cupiens, aiebat: *Quare triftis es anima mea? &*
Pfal. 41. 42. *quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: falutare vultus mei, & Deus meus.* Eft interim fancta quædam triftitia luctusque laudabilis, quem nifi Chriftus in fuis probaret fidelibus, non palàm afferuiffet: *Beati*
Matt. 5. *qui lugent, quoniam ipfi confolabuntur.* Nec folùm ita dixit, fed in luctu etiam frequenti fefe exercuit, interiorem quidem triftitiam amaris lacrymis conteftatus. Huc & apertè
Ioan. 12. protulit a *Nunc anima mea turbata eft.* b *Baptifmo habeo*
Luc. 12.

baptiza-

baptizari, & quomodo coarctor, vsq; dum perficiatur? c *Tristis est anima mea vsq; ad mortem.* Et germanus imitator Christi Paulus dicere non dubitat: *Tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo.* Dispiciam igitur, vt hunc luctum, quo filij Dei à seculi filijs facile discernuntur, mihi reddam quodãmodo familiarem, & in eo exercear sæpè. Scriptum est enim: a *Beatus homo qui semper est pauidus.* b *Et, homo sapiens in omnibus metuit.* c *Cor sapientium vbi tristitia est, & cor stultorum vbi lætitia.* Euangelicus autem luctus, & salutaris tristitia, si peccata mea cum a Petro & b Magdalena defleam, si cum c Corinthijs à Paulo laudatis contrister ad pœnitentiam: si cum filijs Iacob & Ieremia manum Domini percutientis agnoscam, & ex animo dicam: *Merito hæc patimur*: *Castigasti me Domine, & eruditus sum quasi iuuenculus indomitus, Postquàm conuertisti me, egi pœnitentiam.* Est & illa mihi procuranda atque suscipienda tristitia, quæ, sicut Paulus inquit, pœnitentiam in salutem stabilem operatur, quæquè, vti Cassianus habet, obediens, affabilis, humilis, mansueta, suauis ac patiens, vtpote ex Dei charitate descendens, & sese ad omnẽ corporis dolorem spiritusq; contritionem extendens. Erit & illa mihi cõmendata tristitia, qua pij prediti, iuxta Ieremiæ exemplum, aliorum insulsam leuitatem & singularem calamitatem ex animo deplorant, quã insuper ex cõsiderata diuini iudicij seueritate colligunt vel ex desiderio perfectioris vitæ, futureq; beatitudinis sedula contemplatione nutriunt atque confirmant.

c Matt. 26. | Rom. 9. | a Prou. 28. | b Eccl. 18. | c Eccl. 7. | a Matt. 26. | b Luc. 7. | c 2. Cor. 7. | Gen. 45. | Ierem. 31. | 2. Cor. 7. | Lib. 9. de spiritu tristitię cap. 11. | Ierem. 9.

Si non abiero, Paracletus non veniet ad vos.

NIHIL sanè mirum, Apostolos vehementi Christi desiderio & singulari amore teneri, vt sine illo magistro vitam sibi acerbam putent, eiusque præsentiam multis sibi modis retinere contendant. Communis enim illorum cum Petro erat confessio: *Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.* Ac tantò quidem illis tristius ac molestius fuit audire, quod sæpè Christus repetebat, mortem suam

Ioan. 6.

esse in

esse in foribus, & propterea veterem illam consuetudinem cum domesticis hucusque habitam rumpi oportere: tam grauem ac sæuam nunc ingruere tempestatem. Respondet ergo Christus, suum discessum, qui alioquin diuturnus futurus non esset, magno illorum ac totius Ecclesiæ bono cessurum, quòd hac ratione participes fierent diuini spiritus ac tanti hospitis amplissima dona consequerētur. Non dum enim erat Spiritus ille datus, sed nec dari poterat, nisi Iesus primùm esset glorificatus, vt apud Ioannem legimus. Augustinus Christum ita loquentem inducit: Expedit vobis vt hæc forma serui auferatur à vobis. Caro quidem factum verbum habitat in vobis: sed nolo me carnaliter adhuc diligatis, & isto lacte contenti, semper infantes esse cupiatis. Si alimenta tenera quibus vos alui, non subtraxero, solidum cibum non esurietis: si carni carnaliter adhæseritis, capaces spiritus non eritis. Quod si ergò Apostolis obstitit Christi præsentia, quo minus Spiritum sanctum possent accipere, quum eundem Dominum nō spirituali prosequerentur amore, quantò magis ego meipsum impediam in Spiritu sancto percipiendo, si à carnalibus desiderijs, quæ aduersus animam militant, talemque hospitem offendunt, non abstinuero, neque mundi blandimentis & carnis illecebris, vel sicut Paulus vocat, secularibus desiderijs renunciauero? Hæc enim contristant Spiritum sanctum, nonnunquàm & ignem diuini amoris extinguunt, cùm tamen diuino sit oraculo sancitum: *Ignis in altari* (id est, in corde fideli) *semper ardebit*. Etenim *qui in carne sunt, Deo placere non possunt. Si secundùm carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Quicunque spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei.* Atque hoc est quod ab Augustino disertè traditur: Nemo potest in vtroque seculo consolari, nec potest quis hic & in futuro gaudere, sed vnum necesse est vt perdat, qui alterum voluerit possidere.] Eadem est Bernardi sententia, qui præterea scribit: Præoccupatum secularibus desiderijs animum delectatio

[Margin notes: Ioan. 7. — Tract. 94. in Ioann. — 1. Pet. 2. — Tit. 2. — Ephes. 4. — Leuit. 6. — Rom. 8. — In solilo-quiis. c. 22. — Serm. 77. & serm. 6. in ascensio. Domini.]

ſancta declinat. Nec miſceri poterunt vana veris, æterna caducis, ſpiritualia carnalibus, ſumma imis, vt pariter ſapias quæ ſurſum ſunt, & quæ ſuper terram.]

Quocirca mihi valdè curandum putabo, vt quæ ad carnis & ſenſuum externam, nec neceſſariam conſolationem ac delectationem faciunt, in me diligenter obſeruē, ac ſtudiosè præſcindam, Propheta in hunc moddum teſtante: *Quem docebit ſcientiam, & quem intelligere faciet auditum? ablactatos à lacte, auulſos ab vberibus*, eos nimirùm deſignans, qui in carne ſine carne, carniſq; voluptatibus prohibitis viuunt, iuxta illud. *Carnis curam nè feceritis in deſiderijs.* Vbi voluptuoſam carnis diligentiam nobis Paulus ademit, curam verò illius non prorſus interdixit, ſicut notauit Caſſianus. Et cum eodem Paulo ſic me comparabo, vt rectè profiteri poſſim: *Si cognouimus ſecundum carnem Chriſtum: ſed nunc iam non nouimus*, quemadmodum tunc ſcilicet Apoſtoli Chriſtum ſecundùm carnem cognoſcebant. Præterea imitandum mihi proponam Regium Prophetam, qui meditationibus & precibus pijs deditus, ſpiritualem dulcedinem ſæpè multumque guſtauit, & idcircò tam lætè cantauit: *Renuit conſolari anima mea, memor fuit Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum: & defecit ſpiritus meus. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcondiſti timentibus te? Guſtate & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus.* Quoniam vero multa tum proſpera, tum aduerſa intercurrunt, quæ mentē meam à Deo ad mundum, & à Spiritu ad carnem quotidie auocant, nec minus ſpirituale impediunt conſolationē, habeo ſanè, cur meipſum velut dormientē excitem meamq; ſortem iure deplorem, & gemens cum Auguſtino ex animo dicam: Iuſtū eſt Domine vt amittat te, quicunq; in aliquo alio magis conſolari eligit quā in te. Obſecro igitur ſumma veritas, nè permittas me in aliqua conſolatione vana conſolari; ſed omnia mihi amareſcāt, vt tu ſolus dulcis appareas animę meę, qui es dulcedo inęſtimabilis, per quā cuncta amara dulcorantur.]

Iſai.28.

Rom.13.

Lib. de ſpiritu Gaſtrimarg. ca. 8.

2.Cor.5.

Pſal.76.

Pſal.30.33.

In ſoliloquiis, cap.22.

Quid verò, si quidam ex hostibus Ecclesiæ se nobis offerant, & minus carnales ac reprehensibiles, magisque spirituales & commendabiles quàm ipsi Catholici, in quotidiana vita esse videantur? Nec enim obscurū est, in multis hæreticis quaidam peculiares & grandes elucere virtutes, & de illis multa præclarè gesta sæpè prędicari. Magna fuit diuitiarum cōtemtio in Ebionitis, prodigiosa orandi assiduitas in Euchitis, nec vulgaris abstinentia vitæq; seueritas in Manichæis extitit. Verumenimuerò quemadmodum externa & imaginaria fictaq; sanctitas Iudaicis non profuit Pharisæis, quorum iustitiam vt frustraneam reijcit Christus, ita & de hæreticis iudicare par est, quod vanè inaniterq; laborent, quantumuis rectè operando coram hominibus lucere & splendere videantur. Etenim opera sua bona non collocāt in nido Ecclesiæ, extra quam quicquid boni fecerit homo, Deo ingratum, & operanti non salutiferum esse necesse est. Testatur hoc sæpè Martyr Cyprianus, & luculenter scribit: Quisquis ille est, & qualiscunq; est, Christianus non est, qui in Christi Ecclesia nō est. Si potuit euadere qui extra arcam Noe fuit, & qui extra Ecclesiam foris fuerit, euadit.] Confirmat hoc ipsum Augustinus in hunc modum: Quisquis à Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se viuere existimet, hoc solo scelere quòd à Christi vnitate disiunctus est, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum. Habere caput Christum nemo poterit, nisi qui in eius corpore fuerit, quod est Ecclesia.] Et liquidò asserit Fulgentius: Omni homini qui Ecclesiæ Catholicæ nō tenet vnitatem, neque baptismus, neq; eleemosyna quamlibet copiosa, neq; mors pro Christi nomine suscepta proficere poterit ad salutem, quamdiu in eo hæretica vel schismatica prauitas perseuerat, quæ ducit ad mortem.] Atque huc planè spectat Apostoli sententia, cùm nuptialem illam vestem charitatem adeò necessariam homini facit, vt liberè pronunciet: *Si habuero omnem fidem; ita vt montes transferam, & si distribuero in cibos pauperum omnes facul-*

Matt. 6. 23.

Epist. de Nouatiano lib. 4. & de simplicitate prælatorū.

Epist. 152. & libr. de vnitate Ecclesiæ, cap. 17.

De fide ad Petrū, c. 39.

Matt. 22.

1. Cor. 13.

tates

tates meas, & si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest, quemadmodum eundem Apostoli locum Augustinus interpretatur. Tract.6.in Euang.Ioan
Etenim vbi sana fides non est, non potest esse iustitia, quoniam iustus ex fide viuit. Vbi iustitia non est, nec dilectio esse potest, quæ malum proximi non operatur. Rom.1. Rom.13. Vbi porrò non est dilectio, vitæ corona & salus æterna frustrà speratur, quæ duntaxat in vinea Dei laborantibus datur. Matt.10. Extra hoc Ecclesiæ corpus, inquit idem Augustinus, neminem viuificat Spiritus sanctus, quia sicut dicit Apostolus, charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Epist.50. Rom.5. Non est autem particeps diuinæ charitatis, qui hostis est vnitatis. Non habent itaque Spiritum sanctum, qui sunt extra Ecclesiam.

Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò. Cùm autem venerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

INTER alia multa officia, quæ Spiritui sancto in hoc Euangelio assignantur, non postremũ illud est, quod Christus promittit, cum Spiritum post se venturum, & plura docturum, quàm quæ ipse Apostolis tradidisset, ac illi se magistro in terris discere ac retinere possent. Adiungit & illud: *Spiritus veritatis*, qui nempè nec falli potest, nec fallere, *cùm venerit, docebit vos omnem veritatem.* In quæ verba pulchrè scribit Anselmus Hauelburgensis Episcopus: in hunc nempè modum: Spiritus sanctus procedens ab ore veritatis, quæ Christus est, Euangelium prius condidit: postea sanctorum patrum Concilijs author & doctor omnis veritatis, sicut promissus fuerat, interfuit: Fidem quam ipse idem in Euangelio breuiter cõdiderat, in Concilijs sanctorum patrum explanauit: & quæ Filius adhuc dicere habuit, ipse procedens à filio veraciter edidit, & pleniter docuit: vt In disputatione habita cum Nechita, lib.2. contrapositorum, c 23.

quam tunc soli Apostoli non potuerunt portare, eam nunc simul tota portet Ecclesia per vniuersum mundum diffusa. Itaque Spiritus sanctus sicut promissus fuerat, vt veniens doceret, tunc & nũc, & semper omnem veritatem, sanctorum patrum Concilijs interfuit, & tanquàm doctor omnium præfuit.] Ad hunc ipsum Spiritum porrò refert, quæ in laudem Dei circa ministerium diuinum & Sacramentorum administrationem per Catholicos doctores constituta atque ordinata seruamus. Absit igitur, vt huius firmæ & infallibilis Christi promissionis vnquàm obliuiscar, per quàm certi reddimur de Christianæ fidei veritate non solùm in Euangelio librisque Biblicis perscripta, verùm etiã Apostolis in mysterio tradita, & ab ipsis, ipsorumque successoribus viua voce prædicata & confirmata. Est enim verissimùm, quod scriptum legimus apud Cyprianum: Sicut par est Spiritui sancto & Christo diuinitas: ita in suis institutis æqua est autoritas & potestas. Nec minus ratum est, quod dictante Spiritu sancto Apostoli tradiderunt, quàm quod Christus ipse tradidit.] Quanquam nihil est opus ex Patribus Confirmare, vt Apostolorum traditiones & pia maiorum instituta pro doctrina Spiritus complectamur, & cum Scriptura ipsa iungamus, quando idipsum diuinis quoque testimonijs facilè comprobatur. Sic enim in sacris literis legimus: a *Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: maiores tuos, & dicent tibi.* b *Non te prætereat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt à patribus suis, quoniam ab ipsis disces intellectum.* c *Interroga generationem pristinam, & diligenter inuestiga Patrum memoriam: ipsi docebunt te, loquentur tibi, & de corde suo proferent eloquia.* d *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui.* Quid autem eo luculentius, quod Christus ipse ad suos loquitur? *Non vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis.* Idem Christus per Paulum vas electionis disertè commendat nobis traditiones, easque iubet ab omnibus fidelibus obseruari, sicut alibi meminimus. Adfuit

Serm. de ablutione pedum.

a Deut. 32.
b Eccles. 8.
c Iob. 8.
d Prou. 22.

Matt. 10.
1. Cor. 11.
2. Thess. 2.

sanè

ſanè ac præfuit Spiritus ſanctus primæ ſynodo ab Apoſtolis & ſenioribus Hieroſolymis celebratæ, & idcircò illis rebus quæ ſine ſcriptura illìc definiuntur, hæc addita eſt præfatio: *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis.* Etenim tanta eſt, manetque Spiritus ſancti & Eccleſiæ conſenſio, vt quod hæc ipſa in religione magiſtra decernit, ab illo etiam authore proficiſcatur, vtque Chriſtiani doctores non tantùm Euangelij promulgatores, ſed & legum ab Eccleſia ſancitarum præcones eſſe conueniat. Proinde Lucas Paulum & Sila collegam idcircò commendat, quòd cùm ambo ciuitates pertranſirent, *tradiderint eis cuſtodire dogmata quæ erant decreta ab Apoſtolis & ſenioribus qui erant Hieroſolymis.* Demum ex hac doctrina Spiritus, quo nunquam deſtituitur, habet eadē Eccleſia, cur dicatur & ſit omnibus ætatibus regnum cœlorum, domus Dei viui, columna & firmamentum, cuſtos itidem & magiſtra veritatis, quam certè qui non audierit, ſed in ſuis præpoſitis contemſerit, is pro ethnico & publicano, ſi Chriſtum ipſum ſequimur, iudicari atque damnari meretur.

Actor.15.

Actor.15.

Mat.13.&22

1. Tim.3.

Matt.18.

Ingentes itaque Chriſto Domino gratias agam, qui ad imbecillitatem humanam ſubleuandam, & ad veritatem Euangelicam confirmandam, talem tantumq; doctorem, quo nihil maius, firmius ac veracius eſſe poteſt, nempe Spiritum ſanctum, nobis promiſit, & vſque mittit in domum & templum Eccleſiæ ſuę. Vnde cœleſtis aquila nobis acclamat: *Qui habet aurē, audiat quid Spiritus dicat Eccleſiis.* Nec dubitabo, ſed certò perſuaſum habebo, hunc ipſum Spiritum, quia Spiritus eſt veritatis ſibi ſemper ſimilis, ac perpetuus Eccleſiæ paraclêtus, ſuo muneri, propter quod miſſus eſt in terram, ad docendam ſcilicet omnem veritatem creditu & obſeruatu neceſſariam, hactenus ſatisfeciſſe, & adhuc ſatisfacere, quantumuis varij ſpiritus erroris & mendacij identidem per Satanam excitentur. Non poteſt enim Chriſtus ipſe nos fallere, qui luculenter ita promiſit: *Ego rogabo Patrem, & alium paraclêtum* (præter me ſcilicet) *dabit*

Apoc.2.

Ioan.14.

vobis,vt maneat vobiscum in æternum, Spiritũ veritatis. Ac iterum: *Vos cognoscetis eum,quia apud vos manebit,& in vobis erit.* Rursus firmiter apud me constitutum erit,eiusmodi promissiones, quæ Spiritus sancti aduentum, operationem,efficaciam & perpetuitatem ostendunt, non ad solos Apostolos,sed ad eorum quoque successores, Ecclesiæ nimirùm Catholicæ antistites, pastores & doctores pertinere,& per illos ipsos ad Christianum populum deriuari,vt fideles omnes in veræ fidei vnitate,sanaque doctrina & confessione veritatis vbique gentium concordes maneant, ac
Ioan.10. velut vnum ouile sub vno summo pastore contra lupos omnes tutò conseruentur,ac salutari doctrinæ pascuis vsque reficiantur. Vnde Ioannes non modò sui, id est,Apostolici ordinis homines,sed & succedentis Ecclesię præpositos no-
1.Ioan.4. bis ita commendat: *Qui nouit Deum,audit nos: Qui non est ex Deo,non audit nos. In hoc cognouimus Spiritum veritatis,& Spiritum erroris.* Ea propter quidlibet ego ferã potius,quàm vt ab huius diuini ac infallibilis magistri,hoc est, viuificantis Spiritus sancti doctrina discedam,siue de credendis,siue de agendis rebus agatur: illis verò, qui ab illa ipsa columna
Ioan.epist.2 discesserint,ego nõ Aue, sed perpetuum anathema dicam: quoniam cùm loquentem in Ecclesia Spiritum sanctum non audiant,sed ei superbè resistant, eiusq; magisterio nolint esse contenti, modis omnibus explodi ac deuitari,atq;
Gal.5. vt hostes arceri debent, iuxta illud: *Vtinam abscindãtur qui*
Gal.1. *vos conturbant. Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepistis,anathema sit.*

DE PRECIBVS CVM HOC EVANGELIO CONIVNGENDIS.

PRECANDVS *est mihi Deus, vt syncerã, vereq; Christianam amicitiam cùm proximis colam, neq; in hominum gratiam à veritate discedam,sed si opus sit,liberum agam admonitorem,nec facilè ad amicorum vitia, si ea curare possim, conniueam.*

ueam. Charitas enim non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, *Apostolo teste. Diuinum ergò sequar praeceptum, quod apud Zachariam extat:* Loquimini veritatem, vnusquisque cum proximo suo, pacem & veritatem diligite. 1.Cor.13. Zach.8.

ORABO *etiam pro mentis puritate consequenda, vt quæ hominem Deo inprimis acceptum, & eximium diuini Spiritus hospitium reddit, quando is gratiæ suæ balsamum siue vnguentum, non nisi mundo nitidoq; vasi committit. Eoq; magis ab omni carnis & spiritus inquinamento mundari satagam, & sanctificationem debitam, quæ statui meo congruit, in timore Dei perficiam, quemadmodum Apostolus exigit. Eiusdem est illa quoq; sententia:* Si quis emundauerit se ab istis (*impuris nempè vitiorum & affectuum sordibus*) erit vas in honorem sanctificatum, & vtile Domino, ad omne opus bonũ paratus. 2.Cor.7. 2.Tim.2.

PETAM *insuper Catholicis gratiam, vt Spiritus sancti virtute hoc tempore corroborati, constanter in veteri Ecclesia & religione persistant, Spiritumq; sanctum in ordinarijs ministris verè loquentem ac docentem reuerenter audiant, nullis autem nouæ doctrinæ ventis, erroneisq; spiritibus in nequitia hominum tanquàm paruuli fluctuantes, se circumagi & seduci patiantur. Monetur quippe verbo Dei:* Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci, optimum est enim gratia stabiliri cor. Esto firmus in via Domini. Ephes.4. Heb.13. Eccles.5.

DOMINICA V.
POST PASCHA, QVAE VOCEM IVCVNDITATIS DICTA EST.

Sequentis Euangelij Argumentum.

CHRISTVS à ſuis diſcipulis ad mortem abiturus, inter varia media & remedia erigendis illorũ animis opportuna, etiam doctrinam orandi tradit atque commendat. Eſt enim precatio fidelibus tam vtilis ac neceſſaria, vt ſine illa nec fides exerceri, neque conſolatio impetrari, nec gratia comparari & conſeruari facilè poſſit: ſine hac aqua noſter ager quodammodò exareſcit, ac ſterilis iacet. Vt autem cum fructu fiat precatio, monet Euangelium, eam ad Deum Patrem, & quidem in Chriſti nomine inſtituendam eſſe, cum firma nempè fiducia conſequendæ gratiæ non ob noſtram dignitatem, ſed propter Chriſti mediatoris & Redemtoris merita, per quem & propter quem Pater dona ſua orantibus elargitur. Vnde alibi quoq; Chriſtus promittit: Si quid
Ioan. 14. petieritis Patrem in nomine meo, dabo vobis.] Et iterum: Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciã.] Indicatur hic præterea, quid in oratione petendum ſit, præcipuè quidem non externum corporis aut huius mundi bonum, ſed internum ac ſpirituale gaudium, quod cum pace conſcientiæ in hac vita inchoatum, tunc perficietur, quum fidelis animus in cœleſti patria ſummo illo æternoque bono, quod ſolum beat & replet animam, iucundiſſimè perfruetur. Conſolatur & illud meritò Apoſtolos atque pios omnes, quod Chriſtus affirmat, illos tanquàm amicos à Patre diligi, quia filium eius diligant, & in eum credant. Tum ijſdem futurum promittit, vt in die reuelatæ gratiæ orent
Heb. 7. & 9. perfectè in Chriſti nomine, quem pro Mediatore noui teſtamenti, & pro ſacerdote perpetuo & interceſſore apud Patrem habituri atq; honoraturi, & idcircò non ſecundùm carnem imperfecto modo cognituri ſint: qui præterea ſicut è cœlo in mundum ob ſummam charitatem deſcendit, ita rurſus à mundo per crucem ad Patrem non ſine obedientia maxima velit abire, ac ſuis electis locum in cœleſti regno preparare, quod cum illis perpetuò cõmunicetur. Denum Apoſtoli ex longo Chriſti ſermone fructum cum capiunt, vt ſuam de illo fidem, quòd cordium arcana norit, & idcircò pluſquàm homo ſit, apertè confiteantur.

